NOVÝ ZÁKON

PÁNA NÁŠHO

JEŽIŠA KRISTA.

ČASŤ II.:

LISTY APOŠTOLSKÉ
A
ZJAVENIA SV. JÁNA APOŠTOLA.

NÁKLADOM SPOLKU SV. ADALBERTA (VOJTECHA).

ČÍSLO PODIELOVÝCH KNÍH 114.

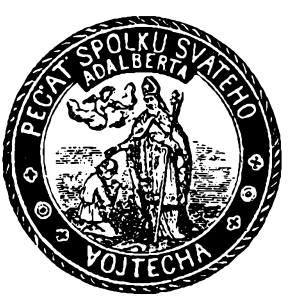

V TRNAVE — NAGYSZOMBAT 1914.

Nihil obstat.

Richardus Osvald.

1283/1912.

Imprimatur.

Strigonii, die 29. Februarii 1912.

Ludovicus Rajner,

Episcopus, Vicarius Generalis Archeppalis.

LISTY APOŠTOLSKÉ.

Tlačil Kníhtlačiarsky účastinársky spolok v Turčianskom Sv. Martine.

LISTY APOŠTOLSKÉ.

Pod „Listami apoštolskými“ rozumie sa sbierka tých listov, ktoré sv. apoštolovia napísali jednotlivým cirkvám, aby dľa naskytlej potreby poučili veriacich a porobili potrebné poriadky.

Keďže apoštolovia písali tieto listy jako cirkevní predstavení, z vnuknutia a pod vedením Ducha sv., aby obšírnejšie vyložili, vysvetlili a na skutočný súkromný i verejný život preniesli kresťanské nauky, preto Cirkev prijala tieto listy do sv. Písma.

Sem patria: 1) 14 listov sv. Pavla [1. Rimanom; 2. Korinťanom prvý; 3. druhý; 4. Galaťanom; 5. Efezanom; 6. Filipanom; 7. Kolosanom; 8. Tesaloničanom prvý; 9. druhý; 10. Timotejovi prvý; 11. druhý; 12. Titovi; 13. Filomenovi; 14. Židom]. 2) Obecný list sv. Jakuba. 3) Dva listy sv. Petra. 4) Tri listy sv. Jána. 5) Obecný list sv. Júdu. Spolu 21 listov.

LISTY SV. PAVLA APOŠTOLA.

Pavel narodil sa niekoľko rokov po Kristu v meste Tarze v Cilicku z rodičov židovských, z pokolenia Benjaminovho, ktorí mu pri obriezke dali meno Saul, t. j. Vyprosený. Otec Pavlov bol zámožný Žid a rimský mešťan, čo v tom čase poskytovalo ľuďom veľké výhody. Majetný otec zaumienil si, že svojho bystroumného, nadaného syna dá na vysoké učenie, a preto od malička ho starostlive vychovával. Avšak toto neprekážalo, aby starostlivý otec nedal svojho syna dľa vtedajšej židovskej obyčaje vyučiť i dosť výnosnému remeslu čaluníckemu (robiť pokrovce).

Asi po smrti Krista Pána prišiel do Jeruzalema na židovské vysoké školy, kde bol žiakom vtedy slávneho Gamaliela. Pod vplyvom pomerov jeruzalemských a následkom svojej živej, za pravdu horiacej povahy pripojil sa k farizejom, ktorí asi najhorlivejšie a v mnohom najideálnejšie ponímali židovské náboženstvo. (Verili v anjelov, vo vzkriesenie atď.)

V tom čase v Jeruzaleme apoštolovia rozširovali kresťanstvo; Saul = Šavel teda, keď ako horlivý bojovník za pravdu a za svoje náboženstvo videl, že kresťanstvo hrozí mu zkazou, musel prísť do boja s kresťanstvom. Prenasleduje teda kresťanov, hlasuje na ich smrť, chytá ich a vláči pred súd; až na ceste do Damašku P. Ježiš sa mu zjaví (25. januára) a vyvolí si ho za najhorlivejšieho rozširovateľa svojho náboženstva.

Od tohto času Šavel je najvzdelanejším, najneunavnejším a najhorlivejším rozširovateľom kresťanstva.

Po obrátení cyperského miestodržiteľa Sergia Pavla Šavel vzal si jeho meno, a od tých čias volá a píše sa Pavlom.

On bojuje zo všetkých apoštolov najrozhodnejšie za to, že pohani môžu byť kresťanmi a že nemusia zachovávať zákon Mojžišov.

Aby čím viac rozšíril kresťanstvo, podujal tri veľké cesty po Malej Azii a po Grécku, až ho rozľútení Židia v Jeruzaleme chytili a chceli zabiť. Im z rúk vysvobodil ho rimský veliteľ (tisícnik). Potom ho šetrne síce, ale predsa väznili v Cezarei, a konečne dva roky v Ríme.

Ďalšie osudy sv. Pavla nie sú úplne zistené. Niektorí myslia, že po dvojročnom väzení, roku 64 po Kr., pod Nerom bol sťatý; iní hovoria, že z tohto väzenia bol prepustený, že ešte raz pochodil Malú Aziu, ba i Španielsko a Dalmatsko, a že až roku 67 alebo 68 bol sťatý za cisára Nera, v roku po smrti sv. Petra dňa 29. júna.

Z jeho listov žiari neohraničená horlivosť a zaujatosť za Krista, vznešené mravné stanovisko, čistý nezlomný ráz, nepredpojatosť, široká učenosť, bystrý, hlboký, prenikavý rozum.

Sv. Pavel vedľa sv. Petra požíva najväčšiu úctu v Cirkvi zpomedzi všetkých apoštolov, a právne.

Konečne isté je (Rim. 16, 22), že sv. Pavel nepísal všetky svoje listy vlastnoručne, že použil na to iných kresťanov, ale nakoľko títo vplývali na ich vypracovanie, nedá sa určiť.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA RIMANOM.

Podnet napísať tento list zavdaly trenice, ktoré povstaly v Ríme medzi pohano- a židokresťanmi. Rimania, jako svetovládci, jako držitelia najsilnejšej svetovej dřžavy, najpevnejšieho štátu, jako majetníci najvyvinutejšej vzdelanosti, najblýskavejších umení, najdokonalejšej spisby, najhlbšieho mudroslovia, čo všetko si tak ľahko osvojili od Grékov, hrdo, len tak s pleca pozerali na prišelských, barbarských Židov a osobovali si prednosť. Ale Židia sa nedali; Židia sa držali za prvorodený národ, za vyvolený národ Boží, a na tomto základe osobovali si tiež prednosť.

Do toho vkročil sv. Pavel s týmto listom a v ňom dokazuje: 1. že vzdelanosť, mudroslovie nevládne napraviť ani len mravy, nie to že by mohlo človeka preporodiť, ospravedliviť, spasiť; 2. že starý zákon tiež nemohol ospravedliviť človeka, nakoľko opravdivé ospravedlivenie pochádza od Krista.

Židia požadovali od pohanokresťanov, aby zachovávali zákon Mojžišov, Pavel toho nežiada ani od židokresťanov. Sľuby dané Židom sa duchovne splnily v Kristu.

Po týchto vývodoch sv. Pavel podáva mravné naučenia, a najmä, aby jedni druhých nepohoršovali ohľadom jedál a sviatkov, a s pozdraveniami zaviera list.

V akej reči bol písaný tento list? Niektorí myslia, že v latinskej, keďže Rimania hovorili po latinsky a keď tento list písal istý Tertius, už i dľa mena latinák, a tak že do gréčtiny bol preložený až potom.

No iní sú tej mienky, že keď grécka reč v Ríme bola bežná, sv. Pavel napísal tento list po grécky. Isté je len to, že terajšia latinská osnova je prekladom osnovy gréckej, a nie naopak.

Tento list bol písaný pravdepodobne v Korinte, keďže medzi tými, ktorí pozdravujú Rimanov, spomína sa viac Korinťanov. V ktorom roku? Nevieme.

HLAVA 1.

Pozdrav; nedostatočnosť múdrosti ľudskej k spaseniu.

1. Pavel, sluha Ježiša Krista, povolaný apoštol [1], pridelený k evanjeliumu [2] Božiemu,
2. ktoré predtým bol prisľúbil skrze svojich prorokov vo svätých písmach,
3. o svojom Synovi [3], ktorý sa mu narodil zo semena Dávidovho podľa tela [4],
4. ktorý je predustanovený Syn Boží v moci podľa posväcujúceho ducha zo zmŕtvychvstania Ježiša Krista, Pána nášho [1],
5. skrze ktorého sme dostali milosť a apoštolstvo slúžiť [2] viere medzi všetkými národami za jeho meno,
6. medzi ktorými ste i vy povolaní od Ježiša Krista.
7. Všetkým, ktorí sú v Ríme, milým [3] Božím, povolaným svätým [4]: milosť vám a pokoj [5] od Boha, nášho otca, a Pána Ježiša Krista!

1) Sv. Pavel predovšetkým označuje svoju osobnosť, aby Rimania vedeli, kto je ten, ktorý im píše, — a tu vyzdvihuje svoje povolanie na apoštolstvo, aby upevnil svoju apoštolskú nadvážnosť.

2) Evanjelium je slovo grécke, po slovensky: dobrá zvesť, blahozvesť, a tu označuje vykupiteľské dielo.

3) Ježiš Kristus je teda Syn Boží.

4) Podľa tela; P. Ježiš je teda len podľa tela potomkom Dávidovým, čo — jako hovorí Kalvín — poukazuje, že v Kristovi bolo čosi vznešenejšieho od tela, teda božstvo.

1) Latinská osnova je chybne preložená, preto nejasná. Dľa gréckej osnovy: Zasľúbil o svojom synovi, narodenom zo semena Dávidovho podľa tela, uriadenom Synovi Božom v moci podľa posväcujúceho Ducha, zo zmŕtvychvstania, o Ježišovi Kristovi, Pánovi našom.

2) Rozširovať vieru a tým jej poslúžiť.

3) Miláčkom Božím, t. j. kresťanom; ako v st. zákone Židia boli miláčkami Božími, tak teraz sú kresťania.

4) Kresťania sú povolaní k tomu, aby sa posvätili, aby boli svätí, a skrze krst sú i ozaj posvätení, a jestli neztratili túto svätosť smrteľným hriechom, sú ozaj svätí.

5) Apoštol praje im najväčší dar Boží: milosť, ktorá ich činí účastnými prirodzenosti Božej, a pokoj s Bohom, ktorý majú vtedy, keď sú v stave milosti.

8. A síce ponajprv ďakujem môjmu Bohu skrze Ježiša Krista za vás všetkých, že sa vaša viera rozhlasuje po celom svete.[1]

9. Veď svedok mi je Boh, ktorému slúžim svojím duchom v evanjeliume jeho Syna, že bez prestania pripomínam si vás

10. vždy vo svojich modlitbách, a prosím, aby sa mi nejako už raz pošťastilo, až bude Bohu vôľa, prísť k vám.

11. Lebo si žiadam vidieť vás, aby som vám udelil nejakú duševnú milosť, utvrdiť vás[2],

12. to jest spolu potešiť sa s vami spoločnou vierou, vašou totižto a mojou.

13. A chcem, aby ste vedeli, bratia, že som si často zaumieňoval ísť k vám (ale hatený som bol až dosaváď), že by som mal aký-taký úžitok i u vás, ako i u ostatných národov.

14. Grékom i Negrékom, múdrym i nemúdrym som dlžníkom[3],

15. a tak, čo sa mňa týče[4], hotový som i vám, ktorí ste v Ríme, ohlasovať evanjelium.

16. Veď nehanbím sa[5] za evanjelium, lebo je to moc Božia[6] ku spaseniu každému veriacemu, Židovi predne a Grékovi.

17. V ňom totižto spravedlivosť Božia zjavuje sa z viery ku viere[7], jako písané je: Spravedlivý žije z viery. (Habak. 2, 4.)

18. Lebo hnev Boží zjavuje sa s neba nad každou bezbožnosťou a nespravedlivosťou tých ľudí, ktorí zadržujú pravdu Božiu v nespravedlivosti[1],

19. poneváč, čo sa o Bohu vie, zjavné je u nich, lebo im Boh zjavil[2]:

20. veď jeho neviditeľná bytnosť od stvorenia sveta z toho, čo je stvorené, rozumom spozorovaná býva, i večná jeho moc a božstvo, tak že sa nedajú vyhovárať[3];

21. preto, že, hoci Boha poznali[4], neoslavovali ho jako Boha, ani mu neďakovali, lež zmĺkveli vo svojich rozumovaniach, a zatemnilo sa im nemúdre srdce.

22. Nuž keď hovorili, že sú múdri, zostali hlúpi.

23. I zamenili slávu neporušiteľného Boha za vyobrazenú podobizeň porušiteľného človeka[5], a vtákov, a štvornožcov, a zemeplazov.

---

1) Z tohto vysvitá: 1. Že v Ríme už pred Pavlom bolo kresťanstvo, že ho tam ktosi iný doniesol (sv. Peter); 2. že už vtedy Rím bol stredišťom kresťanstva a pravidlom, keďže sa ich viera rozhlasovala po celom svete.

2) K vášmu utvrdeniu; jako apoštol národov chcel i v Ríme preukázať výsledok svojho kázania.

3) Som podlžný ohlasovať evanjelium.

4) Vlastne: s mojej strany.

5) Vysokovzdelaným Grékom a Rimanom kresťanstvo zdalo sa hlúpym. Hlúpe im bolo, že P. Ježiš je Syn Boží, že Boh stal sa človekom, že P. Ježiš vstal z mŕtvych, že Boh umrel za človeka, jako aj, že kresťania obetujú isté pôžitky tu na zemi za neisté v nebi. A preto mudroslovci opovrhovali kresťanmi. No sv. Pavel sa nehanbil.

6) Práve v tom, čo sa rozumkárom zdá hlúpym, javí sa všemohúcnosť a moc Božia, že to spravil, a tým činom nás ospravedlivil.

7) Z viery ku viere = z viery, že P. Ježiš vstal z mŕtvych, ku viere, že i my vstaneme z mŕtvych.

V kresťanstve z uverenia prirodzených a dejepisne zistených právd duša prejde k vereniu čisto odťažených právd; na pr. od zázrakov na božstvo Kristovo, zo vzkriesenia Kristovho, Lazarovho a iných k nášmu vzkrieseniu.

1) Mnohí ľudskými klamnými vtipmi zatemňujú evanjelium; tieto vtipy sú nespravedlivosťou, preto, že oklamú bližného; toto ich pokračovanie je nespravedlivosťou, lebo škodia bližnému; je bezbožnosťou, lebo zatemňujú pravé poznanie Boha a tak jeho vonkajšiu slávu. A toto platí najmä, keď takíto vtipkári robia posmech zo spravedlivosti Božej, t. j. z toho, že Boh dobré odpláca a zlé tresce vo večnosti, čo obyčajne najmohutnejšie pobáda človeka veriť. No takýchto Boh tresce.

2) Že je Boh, to je prirodzená pravda, na ktorú človek môže dôjsť i zo svojich síl. A takouto pravdou sú i vlastnosti Božie. Boh sa zjavil i pohanským učencom skrze ich prirodzený rozum, a i skrze prvotné zjavenie v raji, o ktorom znalosť, keď i zatemnená, prešla ku všetkým národom.

3) Za času sv. Pavla pohanské mudrctvo už klesalo, v obehu boly názory (teorie) dávnych mudrcov, a najmä tých, ktorí upierali jestvovanie Boha (atei = neznabohovia, na pr. básnik Lukrec), alebo ktorí učili o Bohu mýlne veci. Kdežto tento svet vedie nás ako k tomu, že je Boh, tak i k tomu, jaký je.

4) Už i medzi pohanmi boli mudrci, jako na pr. Sokrates, ktorí prišli na to presvedčenie, že je len jeden Boh, ale ochabli a zamĺkveli vo svojich vývodoch a neuviedli ich do skutočného života, a pridržali sa bájoslovia a bájoslovných bohov.

5) Tak sa zdá, že tu sv. Pavel hovorí o pohanoch vôbec a vytýka im, že nielen že sa klaňali lžibohom, lež aj ich obrazom.

24. Preto ich Boh oddal žiadostiam ich srdca, nečistote [1], aby zhanobili svoje telá na sebe samých.

25. Oni zamenili pravdu Božiu za lož, a klaňali sa a slúžili radšej stvoreniu, nežli Stvoriteľovi, ktorý je požehnaný na veky. Amen.

26. Preto ich Boh oddal hanebným žiadostiam. Totižto ich ženské premenily prirodzené seba užívanie na také užívanie, čo je proti prírode. [2]

27. A podobne i mužskí opustili prirodzené užívanie ženskej a rozpálili sa vo svojej žiadosti jeden k druhému, mužskí s mužskými páchali ohavnosti [3], a tak, ako bolo treba, obdržali odplatu za ich blud sami na sebe.

28. A jako zavrhli podržať si poznanie Boha, vydal ich Boh svrhlému smýšľaniu, aby robili to, čo sa nesluší;

29. preplnení všelikou neprávosťou, zlosťou, smilstvom, lakomstvom, nešľachetnosťou; plní závisti, vraždy, rozbroja, klamstva, potmehúdstva; klebetníci,

30. utrhači, Boha nenávidiaci, spupní, pyšní, chvastaví vynálezníci zlých vecí, rodičom neposlušní,

31. nerozvažití, vierolomní, neláskaví, nesmieriteľní, nemilosrdní.

32. Ktorí, hoci poznali spravedlivosť Božiu, neporozumeli, že tí, ktorí to robia, hodní sú smrti, a nielen tí, ktorí to robia, ale i tí, ktorí sú usrozumení s tými, ktorí to robia. [4]

HLAVA 2.

Ani Židia nie sú lepší od pohanov, hoc ich odsudzovali. I pohani majú od Boha zákon prirodzený, ale jako tento nedostačí, tak nedostačí ani zákon židovský, ani obriezka.

1. A preto nemôžeš sa vyhovoriť, ó, človeče, každý [1], ktorý súdiš; lebo v čom súdiš druhého, sám seba odsudzuješ, preto, že to isté robíš, čo súdiš.

2. Lebo však vieme, že súd Boží je podľa pravdy proti tým, ktorí také veci robia.

3. To si myslíš, ó, človeče, ktorý súdiš tých, ktorí také veci robia, a sám ich činíš, že ty ujdeš súdu Božiemu?

4. Alebo pohŕdaš bohatstvom [2] jeho dobroty a trpelivosti a shovievavosti? Nevieš, že dobrotivosť Božia k pokániu ťa vedie?

5. Ale podľa svojej zatvrdlivosti a nekajúceho srdca shromažďuješ si hnev na deň hnevu a zjavenia spravedlivého súdu Božieho,

6. ktorý dá každému podľa jeho skutkov:

7. a síce tým, ktorí s trpelivosťou v dobrej práci vyhľadávajú slávu a česť a neporušenosť, život večný,

8. kdežto tým, ktorí sú stranníckí a ktorí nepristávajú na pravdu, lež veria neprávosti, hnev a zanevrenie.

9. Útisk a súženie na dušu každého človeka zle robiaceho, Žida predne a Gréka;

10. kdežto sláva a česť a pokoj každému dobre robiacemu, Židovi predne a Grékovi;

11. lebo u Boha niet ohľadu na osoby.

12. Lebo ktoríkoľvek bez zákona [3] zhrešili, bez zákona zahynú, a ktorí-

---

1) Boh tak oddal ich nečistote, že to neprekazil. Bez pravej viery niet mravnosti.

2) Neúplné sodomstvo, zverstvo atď.

3) Úplný hriech sodomský.

4) Týmto sv. Pavel dokázal, že prirodzený rozum nevládne ani na tomto svete oblažiť ľudí, nie to na druhom.

1) V poslednom verši v predošlej hlave sv. Pavel hovorí, že Boh bude trestať všetky neprávosti. Toto bola všeobecná mienka u Židov, lenže oni to rozumeli len o pohanoch. Sv. Pavel teraz obracia sa k Židom a hovorí, že Boh potresce i Židov za neprávosť, a nasledovne výhovorka, že ja som Žid, nič nestojí, keď to robím, čo pohani.

2) Tu bohatstvo znamená toľko, jako množstvo, vlastne: pohŕdaš jeho veľkou dobrotou a trpelivosťou a shovievavosťou? Židia nechceli prijať kresťanstvo, už i preto, že veď keby Kristus bol býval Synom Božím, Boh by bol musel trestať jeho vrahov. Na to sv. Pavel odpovedá, že oddiaľuje s trestom, aby Židia mali čas pokánie činiť. Alebo: Boh netresce Žida hneď, ako zhreší, aby mohol pokánie činiť.

3) Bez starého zákona mimo židovstva.

koľvek pod zákonom zhrešili, budú súdení dľa zákona.[1]
13. Lebo však nie poslucháči zákona sú spravedliví u Boha, ale činitelia zákona budú spravedlivými.
14. Veď pohani, ktorí nemajú zákona[2], od prirodzenosti robia to, čo zákon káže; títo, nemajúci zákona, sami sú si zákonom.
15. Ktorí ukazujú, že dielo[3] zákona majú napísané vo svojich srdciach, čo im dosvedčuje ich svedomie, a myšlienky medzi sebou vzájomne sa obviňujúce alebo i vyhovárajúce,
16. v ten deň, keď Boh bude súdiť skrytosti ľudské podľa môjho evanjelia skrze Ježiša Krista.
17. No keď sa ty menuješ Židom[4], a spoliehaš sa na zákon, a vychvaľuješ sa Bohom,
18. a znáš jeho vôľu, a poučený zákonom zkúšaš to dôležitejšie,
19. a trúfaš, že si ty sám vodičom slepých, svetlom pre tých, ktorí sú vo tme,
20. vychovávateľom nerozumných, a učiteľom maloletých, lebo máš v zákone podstatu vedomosti a pravdy:
21. nuž ktorý učíš druhého, sám seba neučíš? ktorý kážeš nekradnúť, kradneš?
22. ktorý hovoríš, nemá sa cudzoložiť, cudzoložíš? ktorý máš v ošklivosti modly, páchaš svätokrádež?
23. ktorý sa vystatuješ zákonom, prestupovaním zákona zneuctievaš Boha?
24. (Veď meno Božie pre vás potupuje sa medzi pohanmi, jako písané je.) [Iz. 52, 2.]
25. Obrezanie síce osoží, jestli zachovávaš zákon, ale jestli si priestupníkom zákona, tvoje obrezanie stalo sa neobriezkou.[1]
26. Teda keď neobrezaný zachová predpisy zákona, či sa mu neobriezka nebude pokladať za obriezku?
27. a ten, kto je podľa prirodzenosti neobrezaný, ale plní zákon, súdiť bude teba, ktorý napriek písmu a obrezaniu priestupníkom si zákona.
28. Veď nie ten je Židom, kto je ním verejne[2], ani obrezaním[3], čo je zrejmé na tele,
29. ale kto je vnútri[4] Židom, a obrezaný srdcom[5] v duchu, a nie podľa písmena[6], kto má pochvalu[7] nie od ľudí, ale od Boha.

HLAVA 3.

Sľuby Božie, dané Židom, sú platné i pri ich neprávostiach, ba viera Kristova sotre všetky neprávosti, a preto viera neruší zákon.

1. Akú prednosť má teda Žid? alebo jaký je úžitok obrezovania?
2. Mnoho na každý spôsob. A síce ponajprv, že im sú sverené výpovede Božie.
3. Lebo čože, keď i niektorí z nich neuverili? Či ich nevera zničí vernosť Božiu? To už nie!

---

1) A tiež zahynú, t. j. podstúpia tie tresty, ktoré sú vynesené v zákone na patričné zločiny.
2) Pohani nedostali od Boha starý zákon, ale Boh im napísal do srdca prirodzený zákon; títo, keď i nemajú knihy Mojžišovej, no majú zákonníky prirodzených zákonov.
3) Podstatu alebo zákon sám, teda Bohom daný zákon majú v srdci, čo dokazujú 1. ich dobré, Mojžišovmu zákonu zodpovedajúce skutky (v. 14.), 2. ich svedomie, 3. ich obviňujúce a vyhovárajúce sa myšlienky.
4) Prechádza na Židov, že oni síce majú v starom zákone pravú mravouku, lenže čo im to spomôže, keď ju nezachovávajú v živote.

1) Tu sv. Pavel zrejme hovorí, že st. zákon nedostačí; kto nezachováva starý zákon, rovná sa pohanom, je taký, jako by ani nebol obrezaný.
2) Dodaj: Židom.
3) Sv. Pavel podkladá obriezke vyšší duchovný význam, t. j. odstránenie neprávosti. A tak Židom vlastne je každý, kto odstránil od seba neprávosti, či je on už pohan alebo Žid.
4) Vo svojom smýšľaní. Ten je sluhom Božím, kto má také smýšľanie, jako sluha Boží.
5) Obrezanie srdca v duchu je vytvorenie sebeckosti zo smýšľania.
6) Obrezanie podľa písmena je: telesné obrezanie.
7) Obrezanec bol údom židovského národa, Židia ho uznávali za schopného všetkých židovských práv a výhod; sv. Pavel obracia vec a povedá, že ten, kto je obrezaný srdcom v duchu, je údom národa Božieho (má túto chválu) a je podmetom všetkých práv a výhod, ktoré patria vyvolenému ľudu Božiemu. Obrezanca uznávajú Židia za svojho; zachovávateľa zákona uznáva Boh za svojho.

4. Však Boh je[1] pravdomluvný, a každý človek lhár, ako je písané: aby si sa preukázal spravedlivým vo svojich rečiach a aby si zvíťazil, keď ťa posudzujú.

5. Ale keď tak naša neprávosť dotvrdzuje[2] spravedlivosť Božiu, čo povieme? či azda nespravedlivý je Boh, keď si na nás vylieva hnev?[3]

6. (Po ľudsky[4] hovorím.) Veru nie; lebo ináč ako bude Boh súdiť tento svet?[5]

7. Ale keď pravda Božia skrze moju[6] lož zveľadila sa k jeho sláve: prečože ešte i ja súdený som ako vinník?

8. Avšak nemáme (jako nám na cti utŕhajú a jako niektorí hovoria, že my kážeme) robiť zle, aby vyšlo dobré. Takých odsúdenie je spravedlivé.

9. Čo teda? Máme prednosť pred nimi?[7] Vonkoncom nie. Veď sme dokázali, že Židia i Gréci sú jednako pod hriechom.

10. Ako písané je: Niet žiadneho spravedlivého,

11. niet rozumného, nieto, kto by vyhľadával Boha;

12. všetci sa odchýlili, naporad zdarebáčili sa, nieto, kto by dobre robil, niet ani len jedného.

13. Otvoreným hrobom je ich hrdlo; jazykmi svojimi podvody stvárajú, hadí jed majú pod pernami,

14. ich ústa sú plné zlorečenia a trpkosti;

15. ich nohy chytré cediť krv;

16. zkaza a nešťastie po ich cestách,

17. a cesty pokoja nepoznali:

18. niet bázne Božej pred ich očami.

19. Už ale vieme, že čokoľvek mluví zákon, hovorí tým, ktorí sú pod zákonom[1], aby sa kdektoré ústa zapchaly[2], a všetok svet bol poddaný[3] Bohu.

20. A preto zo skutkov zákona neospravedlivie žiadne telo; skrze zákon sa poznáva len hriech.

21. Ale teraz bez zákona zjavila sa spravedlivosť[4] Božia, o ktorej zákon a proroci svedčili.

22. A síce spravedlivosť Božia skrze vieru[5] Ježiša Krista pre všetkých a na všetkých, ktorí veria v neho, lebo niet rozdielu[6],

23. poneváč všetci zhrešili a nemajú slávy pred Bohom,

24. ospravedliveli zadarmo jeho milosťou, skrze vykúpenie, čo je v Kristu Ježišovi,

25. ktorého ustanovil Boh za smierčivú obetu skrze vieru[7] v jeho krvi, preukázať svoju spravedlivosť[8], na odpustenie predošlých previnení,

---

1) Grécky: No nech je Boh pravdomluvný atď.

2) Vo verši 3. bolo povedané, že Boh je verný vo vyplňovaní sľubov daných Židom, ešte i napriek ich nevere, z čoho nasleduje, že takto tým viac bije do očú jeho vernosť, a tak naša neprávosť tým viac vynáša, činí len tým nápadnejšou Božiu spravedlivosť, t. j. svätosť.

3) Ale tu sa natíska otázka: keď moja neprávosť preukazuje službu Božej svätosti, nakoľko ju činí zrejmejšou, vypuklejšou, prečože ju Boh tresce? Nie je to od neho nespravedlivosť?

4) Toto hovorím, ako je obyčaj medzi ľuďmi.

5) Toto je Pavlov dôvod. Pavlovi to bolo zrejmé, že Boh bude súdiť svet, a preto z toho dôvodí, že je spravedlivý.

6) V predošlom verši sv. Pavel vyslovil, že Boh je spravedlivý. Do tejto výpovedi mohlo sa zadrapiť židovstvo a predniesť tú námietku, ktorá sa nachádza v tomto verši: Nuž keď moja lživosť slúži na česť a slávu Božiu, jako ma môže trestať Boh, keď je on spravedlivý? Na to odpovedá v nasledujúcom verši.

7) Či Židia majú prednosť pred pohanmi?

1) Čokoľvek sa hovorí v starom zákone, to padá na Židov, a tak i slová horeuvedené v. 11—18., ktoré dokazujú, že Židia nie sú lepší od pohanov.

2) Aby sa Židia nemohli chvastať.

3) Grécky: a všetok svet bol pred súdom Božím; alebo: aby všetok svet bol trestateľný (trestuhoden) Bohu.

4) Spravedlivosť Božia je tá, ktorá pochádza od Boha a je i pred ním platná, a táto zjavila sa bez zákona starého, lebo Krista vyvrhli zo synagogy, a on založil novú cirkev, nový zákon.

5) Táto spravedlivosť nadobúda sa skrze vieru.

6) Všetci bez rozdielu: Židia i pohani sú hriešni, teda potrebujú vieru v Ježiša Krista, skrze ktorú ospravedlivejú.

7) Ježiš Kristus je smiernou obetou, a s našej stránky tejto obety sa zúčastníme skrze vieru, že jeho krv má ozaj moc nás smieriť s Bohom.

8) So stránky Boha bola táto obeta potrebná, aby sa ukázal spravedlivým, nakoľko smrťou tresce každý hriech, i tie hriechy, ktoré nám odpustil, trestal smrťou na svojom Synovi. Ba preto nám odpúšťa hriechy, že P. Ježiš už vytrpel trest za ne.

26. počas shovievania Božieho [1]), aby preukázal svoju spravedlivosť v terajšom čase [2]), že je spravedlivý on sám, a že ospravedlivuje toho, kto je z viery Ježiša Krista.[3])

27. Kde je teda tvoje vystatovanie? [4]) Vytvorené je. Skrze ktorý zákon? skutkov? [5]) Nie, ale skrze zákon viery.[6])

28. Nuž myslíme, že človek ospravedlivie skrze vieru bez skutkov zákona? [7])

29. Či je Boh len pre Židov? [8]) a či nie i pre pohanov? Ba veru i pre pohanov;

30. lebo však jeden je Boh, ktorý ospravedlivuje obriezku [9]) z viery, a neobriezku[10]) skrze vieru.

31. Nuž teda zrušujeme my zákon[11]) skrze vieru? Božechráň: ba potvrdzujeme zákon.

---

1) Boh v starom zákone neodpúšťal hriechy, ale len shovieval.

2) A hriechy i počas starého zákona páchané úplne odpustil až po smrti Krista Pána.

3) Ešte i zo starého zákona svätí (na pr. Dávid) obsiahli odpustenie len skrze vieru v Ježiša Krista, jako budúceho Vykupiteľa.

4) Táto otázka vzťahuje sa na Židovstvo a má sa k nej dodať: zákonom?

5) Zákon skutkov je starý zákon, v ktorom ešte nebolo milosti, ktorý predpisoval dobré skutky, ale nedával milostí.

6) Zákon viery je nový zákon, v ktorom hlavný zástoj má viera, nakoľko jeho údmi sme nie skrze telesný pôvod a odznak (ako v st. zák.), lež skrze vieru, a vierou sa zúčastňujeme na ovocí vykúpenia.

7) Človek ospravedlivie pri krste skrze vieru, nakoľko sa mu odpúšťajú všetky hriechy i bez všetkých výkonov starého zákona, ktoré samy o sebe nemohly nikoho ospravedliviť i bez dobrých skutkov, len pre vieru.

8) Keby st. zákon mohol ospravedliviť človeka, nový by bol nepotrebný, a keďže Boh nemôže robiť zbytočných vecí, nový zákon by bol nemožný, nasledovne spasení by mohli byť len Židia, keďže st. zákon je len pre Židov, a tak Boh by bol len pre Židov, a nie i pre pohanov. Keďže je to protirozumné, nasleduje z toho, že st. zákon nemohol ospravedliviť človeka.

9) Vlastne: obrezaných, t. j. Židov.

10) Neobrezaných, Nežidov.

11) Židia namietali, že toto učenie zrušuje st. zákon, na čo Pavel odpovedá: Nielen že nezrušuje, ale ešte i potvrdzuje, t. j. doplňuje, čo už i Spasiteľ bol povedal.

HLAVA 4.

Na dôkaz, že st. zákon a obriezka neospravedlivuje, uvádza Abraháma, ktorý ešte pred obriezkou ospravedlivel.

1. Nuž čo povieme, že čo obdržal Abrahám, náš otec, podľa tela?

2. Lebo jestli Abrahám zo skutkov ospravedlivel, mal slávu [1]), ale nie u Boha.

3. No čo povedá písmo? Uveril Abrahám Bohu, a počítalo sa mu za spravedlivosť.

4. Lenže tomu, kto koná skutky, odplata nepočíta sa z milosti, ale z podlžnosti [2]),

5. kdežto tomu, kto nekoná skutkov, lež verí v toho, ktorý ospravedlivuje bezbožného, jeho viera počíta sa za spravedlivosť, podľa ustanovenia milosti Božej.

6. Ako i Dávid ospevuje blahoslavenstvo človeka, ktorému Boh pripočíta spravedlivosť bez skutkov:

7. Blahoslavení, ktorým sa odpustily neprávosti a ktorým sa prikryly hriechy.

8. Blahoslavený muž, ktorému Pán nepripočítal hriechu.

9. Toto blahoslavenstvo[3]) je teda len v obriezke, a či aj v neobriezke? Veď povedáme, že Abrahámovi pripočítala sa viera za spravedlivosť.

10. Ako sa teda pripočítala? V obriezke, a či pred obrezaním? Nie v obriezke, lež pred obrezaním.

11. I dostal znamenie obriezky, jako uhodnovernenie spravedlivosti z viery, ktorú mal pred obrezaním,

---

1) Dolož: u ľudí, u Židov. Jestli Abrahám má len tú zásluhu, že skrze obriezku stal sa pôvodcom židovského národa, a nie hlavne i tú, že skrze vieru stal sa otcom pravých ctiteľov Božích, nuž má slávu u ľudí, ale nie u Boha.

2) Azda správnejší by bol preklad: Lenže tomu, kto robí skutky, odplata neráta sa podľa milosti, ale podľa podlžnosti, t. j. dá sa mu toľko, koľko si zaslúžil, t. j. len odplata zemská. My svojimi skutkami bez milosti Božej nemôžeme si nikdy viac zaslúžiť, než časnú odplatu, a tak ani milosti, ani neba; toto si zaslúžime nie dľa podlžnosti, ale len podľa milosti, t. j. nebo zaslúžil len P. Ježiš, a tieto jeho zásluhy my si osvojujeme, keď veríme v neho.

3) Či sa hriechy odpúšťajú a či človek ospravedlivie len v medziach st. zákona, a či aj pomimo?

aby bol otcom všetkých neobrezaných veriacich, aby sa aj im pripočítalo za spravedlivosť,

12. a aby bol otcom obriezky [1], nielen tým, ktorí sú z obriezky [2], ale i tým, ktorí nasledujú šlapaje viery, ktorú za neobriezky mal náš otec Abrahám.

13. Veď nie skrze zákon (stalo sa) prisľúbenie Abrahámovi a jeho plemenu [3], že bude dedičom sveta, ale skrze spravedlivosť z viery:

14. teda jestliže tí zo zákona sú dedičmi, zmarená je viera, zrušené je prisľúbenie.[4]

15. Zákon totižto zapríčiňuje hnev, lebo kde nieto zákona, nieto ani prestúpenia.

16. Preto z viery, aby podľa milosti pevné bolo prisľúbenie veškerému potomstvu, nielen tomu, ktoré je zo zákona, ale i tomu, ktoré je z viery Abrahámovej, ktorý je nám všetkým otcom [5],

17. (ako písané je: Za otca mnohým národom ustanovil som ťa) pred Bohom, ktorému uveril, ktorý oživuje mŕtvych a dovoláva to, čo nie je [6], jako to, čo je.

18. On proti úfnosti [7] s úfnosťou uveril, že bude otcom mnohých národov, podľa toho, jako sa mu povedalo: Tak bude tvoje plemeno.

19. A neoslabol vo viere, ani [8] nehľadel na svoje odumreté telo, hoci mal už do sto rokov, ani [8] na vymretý život Sárin,

20. a nepochyboval nedôverčive o prisľúbení Božom, ale posilnil sa vierou, a dal česť Bohu

21. v úplnom presvedčení, že čokoľvek sľúbil, má moc i vykonať.

22. Preto sa mu to i pripočítalo za spravedlivosť.

23. Avšak nielen pre neho je to napísané, že sa mu pripočítalo za spravedlivosť,

24. lež i pre nás, ktorým sa pripočíta, keď veríme v toho [1], ktorý vzkriesil Ježiša Krista, Pána nášho, z mŕtvych,

25. ktorý bol vydaný pre naše viny a z mŕtvych vstal pre naše ospravedlivenie.[2]

HLAVA 5.

Z viery pochádza pokoj medzi človekom a Bohom, ktorý je základom blaha, za ktoré Kristus nielen umrel, ale i žije jako protiva Adama.

1. Teda jako z viery ospravedlivení, majme pokoj [3] s Bohom skrze Pána nášho Ježiša Krista,

2. pre ktorého máme i prístup skrze vieru do tejto milosti [4], v ktorej stojíme, a honosíme sa nádejou na slávu synov Božích.

3. A nielen to, ale tešíme sa i súženiami, lebo vieme, že zo súženia pochádza trpelivosť,

4. z trpelivosti dokázalosť [5], a z dokázalosti nádej [6],

5. a nádej nesklame, lebo láska Božia vyliala sa nám do srdc [7] skrze Ducha svätého, ktorý nám je daný.

---

1) Ctiteľov Božích.
2) Ktorí sú zo židovstva.
3) Abrahámovo semeno je Kristus, a o tom sľúbil Boh, že mu dá svet, t. j. všetky národy, jako dedictvo, ale to sa nemohlo splniť skrze st. zákon, keďže Abrahámovými telesnými potomkami boli len Židia, lež len skrze spravedlivosť z viery, skrze nový zákon, skrze krst, skrze ktorý pohani sú duchovní synovia Abrahámovi.
4) Keby len Židia boli dedictvom Božím, vtedy by sa nemohol splniť sľub Boží, a tak daromná by bola viera kresťanská.
5) Duchovným otcom.
6) Z ničoho vyvolá, t. j. stvorí, čo chce.
7) Už neúfal, že bude mať syna, a ani nemohol úfať, ale keď mu Boh sľúbil, predsa len úfal.
8) Grécky: A neoslabol vo viere, keď hľadel... i na odumrelosť matky Sáry.

1) V Boha Otca.
2) Vzkriesenie je najväčším dôkazom, že Kristus je Messiášom, a tak najsilnejšou pohnútkou k viere, skrze ktorú ospravedlivieme. V tejto hlave sv. Pavel najzákladnejšie a najjasnejšie odôvodňuje prednosť viery pred starým zákonom.
3) Buďme smierení s Bohom.
4) Smrť Kristova nás smierila s Bohom, a túto milosť si my osvojíme skrze kresťanskú vieru.
5) Dokázalosť, že sa dokážeme byť veriacimi.
6) Z toho, že sme sa dokázali byť pravými veriacimi, môžeme čerpať nádej, že budeme spasení.
7) Kde je tá živá viera, ktorá môže i trpieť za Krista, tam musí byť i láska, lebo veď viera žije z lásky.

6. Lebo načože Kristus [1], keď smo ešte boli slabí [2], v ten čas [3] za bezbožných umrel?
7. Veď sotva kto umre za spravedlivého; najviac za dobrodincu azda by sa niekto odvážil umrieť.
8. Nuž Boh svoju lásku dokazuje k nám, že kým sme boli ešte hriešnikmi, v ten čas [4]
9. Kristus umrel za nás: tým viac teda teraz, keď sme ospravedlivení jeho krvou, budeme skrze neho osvobodení od hnevu.
10. Lebo jestliže, keď sme boli nepriatelia, boli sme smierení s Bohom skrze smrť jeho Syna: tým viac ako smierení budeme spasení jeho životom.
11. A nielen to, ale i honosíme sa Bohom [5] skrze Pána nášho Ježiša Krista, skrze ktorého sme teraz obsiahli smierenie.
12. Preto jako skrze jedného človeka hriech prišiel na tento svet, a skrze hriech smrť, a tak na všetkých ľudí prešla smrť, v ktorom všetci zhrešili.[6]
13. Lebo až do zákona bol hriech vo svete [7], ale hriech sa nepočitoval, keďže nebolo zákona,
14. a predsa smrť panovala od Adama až do Mojžiša i nad tými, ktorí nezhrešili podobným prestúpením [8], ako Adam, ktorý je predobrazom budúceho.[9]

1) Touto otázkou sv. Pavel dokazuje, že nás Boh chce oblažiť.
2) Slabí mravne, teda hriešni.
3) V ten čas, keď Kristus umrel, boli sme ešte bezbožní, s Bohom nesmierení, s ktorým nás až smrť Kristova smierila. Načo umrel Kristus? Dozaista, aby nás posvätil, smieril s Bohom a oblažil.
4) „V ten čas“ v gréckej pôvodine chybí.
5) Sme hrdí na Boha; sme hrdí na to, že máme takého Boha.
6) Tu máme nedokončenú vetu, a nasledujúce verše ju pretrhly, znovu ju pochytil až vo v. 18. V Adamovi zhrešili všetci ľudia.
7) I tí, ktorí žili pred st. zákonom, zhrešili v Adamovi, hoci osobné hriechy, jestli len neboly proti prírode, sa im nepočítaly.
8) Osobným hriechom, ako na pr. nemluvňatá.
9) Adam je predobrazom, vzorom budúceho Adama, t. j. Krista. Jako Adam dal telesný život všetkým ľuďom, tak Kristus dal duchovný život všetkým ľuďom.

15. Lenže nie, jako hriech, tak i dar; lebo jestliže pre priestupok jedného mnohí umreli: omnoho viacej milosť Božia a dar z milosti jedného človeka Ježiša Krista na viacerých prekypuje.
16. A nie jako skrze jeden hriech [1], tak i dar, lebo rozsudok síce z jedného na odsúdenie, kdežto milosť na ospravedlivenie z mnoho priestupkov.
17. Lebo jestliže pre hriech jedného panovala smrť za jedného [2], omnoho viacej tí, ktorí prijali hojnosť milosti a podarovania a spravedlivosti [3], kraľovať budú v živote skrze jedného Ježiša Krista.
18. Nuž teda jako skrze priestupok jedného na všetkých ľuďoch bolo odsúdenie, tak i skrze spravedlivosť jedného na všetkých ľuďoch je ospravedlivenie života.[4]
19. Lebo jako skrze neposlušnosť jedného človeka hriešnikmi zostali mnohí, tak i skrze poslušnosť jedného spravedlivými zostanú mnohí.
20. Že nastúpil zákon, len hriech sa rozmnožil, ale keď sa rozmnožil hriech, ešte nad to rozhojnila sa milosť.[5]
21. Aby, jako hriech panoval na smrť, tak i milosť panovala [6] skrze spravedlivosť na život večný skrze Ježiša Krista, Pána nášho.

1) Grécky: A nie jako skrze jedného hriešnika... A nie tak dar, ako nešťastie, pochádzajúce z jedného či už hriechu a či z hriešnika, lebo dar je väčší než nešťastie. Boh vyniesol výrok, ktorým odsúdil pokolenie ľudské z jedného hriechu alebo hriešnika, kdežto milosť sotiera nielen hriech dedičný, ale i osobné hriechy, ktorých je mnoho.
2) Za Adama mrieme všetci.
3) Grécky: ktorí dostali hojnosť milosti a darovanej spravedlivosti.
4) Ospravedlivenie k večnému životu.
5) Starý zákon nezničil hriech, ale ho len rozmnožil, a to tým činom, že mnoho prikazoval a zakazoval, čo v prirodzenom zákone nebolo ani prikázané ani zakázané, a neposkytol ľuďom pomáhajúcej milosti zachovávať predpisy. Židia teda viac hrešili, než pohani.
6) Hriech mal prevahu v človeku, z čoho nasledovalo jeho nešťastie, neblaho; v novom zákone má prevahu milosť, čoho výsledkom je časné i večné blaho.

HLAVA 6.

Krst sa podobá Kristovej smrti a vzkrieseniu; preto, jako povstalým k novému životu, treba sa nám zdržovať hriechu a slúžiť Bohu.

1. Čo teda povieme? ostaneme v hriechu, aby sa milosť rozhojňovala? [1]

2. Pán Boh chráň! Veď keď sme odumreli hriechu [2], jakože ešte budeme žiť v ňom?

3. Či neviete, že ktoríkoľvek pokrstení sme v Kristu Ježišovi, v jeho smrti sme pokrstení?

4. Veď skrze krst pochovaní [3] sme spolu s ním ako mŕtvi, aby sme, jako Kristus vstal z mŕtvych skrze slávu Otcovu, tak i my nový život viedli.

5. Lebo keď sme srastení s podobenstvom jeho smrti: tiež i (s podobenstvom) vzkriesenia budeme. [4]

6. To vieme, že náš starý človek [1] je spolu ukrižovaný, aby zahynulo hriešne telo [2], tak že by sme viac neslúžili hriechu.

7. Lebo ten, kto umrel, osvobodený je od hriechu. [3]

8. A keď sme umreli s Kristom, veríme, že i žiť budeme spolu s Kristom;

9. lebo vieme, že Kristus, ako z mŕtvych vstal, už neumiera, smrť nikda nebude panovať nad ním.

10. Lebo že umrel hriechu [4], umrel raz, kdežto že žije, žije Bohu.

11. Tak sa i vy považujte, že ste totižto mŕtvi hriechu, ale živí Bohu v Kristu Ježišovi Pánu našom.

12. Nech teda nepanuje hriech vo vašom smrteľnom tele, že by ste hoveli jeho žiadostiam.

13. Ale ani nevydávajte svoje údy hriechu za nástroje neprávosti, lež oddajte sa Bohu, jako z mŕtvych ožití, a svoje údy Bohu za nástroje spravedlivosti.

14. Lebo hriech nemá panovať nad vami, poneváč nie ste pod zákonom [5], ale pod milosťou.

15. Čo teda? budeme hrešiť, po-

---

1) Sv. Pavel vracia sa k tej istej myšlienke, ktorú popustil v hl. 3., v. 5., a v hl. 5., v. 20. V poslednom verši povedal: Keď sa rozmnožil hriech, ešte nadto rozmnožila sa milosť. Z tohoto by niekto mohol uzavierať, že treba zostať v hriechu, aby sa tým viac rozhojnila milosť. Na túto námietku odpovedá sv. Pavel v tejto hlave. Nasledujúci dôvod je vzatý z tomuprimeranosti (analogie). Smysel Pavlových vývodov a dôvodov v tejto hlave je hádam tento: Jako Kristus umrel pre hriešny svet, obetoval sa za česť a slávu Božiu, takto i my máme umrieť pre tento svet. Takúto dokonalosť dosiahli mnohí svätí mnísi a pustovníci, tak že oni úplne umreli pre svet, o ňom nechceli nič ani počuť, ani vedieť. No toto nemohlo byť všeobecným pravidlom, lebo ináč kresťanstvo nebolo by štátotvorným a spoločenským náboženstvom, a tak v sebe by nosilo zárod zaniknutia. Preto Pavel požaduje od kresťanov len to, aby odumreli hriechu, hriešnym žiadostiam, rozkošiam a svetským náruživostiam.

2) Výklad podávajú nasledujúce verše 3—4.

3) Za času sv. Pavla krstili tak, že patričného celkom pohrúžili do vody (pod vodu) a potom ho vytiahli z nej. To pohrúženie malo predstavovať Kristovu smrť, Kristovo pochovanie do hrobu, a vytiahnutie z vody malo predstavovať Kristovo povstanie z hrobu, teda jeho vzkriesenie. T. j. pohan alebo Žid, syn Adamov, starý, smyselný človek, pri krste pohrúžený do vody, tam akoby zahynul, a z vody povstal iný, nový, duchovný človek, syn Ježiša Krista. Toto si tak prví kresťania predstavovali a z tejto predstavy Pavel čerpá dôvod.

4) Táto veta je neúplná a má sa nasledovne doplniť: Lebo keď sme srastení s podobenstvom jeho smrti, budeme srastení tiež i s podobenstvom jeho života, t. j. keď sme v podobenstve s ním umreli, prestal v nás smyselný život, s ním v podobenstve i vstaneme k novému, duchovnému životu.

1) Starý človek tu znamená smyselnosť. Tá je ukrižovaná spolu s Kristom, t. j. v krste umrela.

2) Hriešne telo je tiež smyselnosť, ktorá nás vedie k hriechu.

3) Vlastne: ospravedlivel od hriechu. Toto je právnické pravidlo (právna zásada). Smrť je úplné zadosťučinenie za jakýkoľvek hriech pred svetským súdom, a tak kto si vytrpel tento trest, ospravedlivel, a keby vstal z mŕtvych už by ho za jeho predošlé hriechy viac netrestali, bol by poriadnym, spravedlivým človekom. Takto je to i s nami, a zvlášte s tými, čo sa dajú v dospelom veku pokrstiť. Oni v očiach Božích pri krste umreli, ale i vstali z mŕtvych, nasledovne sú takí spravedliví, jako keby ani nikdy neboli zhrešili, a preto treba teraz už začať nový život, aby sme boli hodní tejto výsady. No môže sa tento verš vykladať i takto: Ten, kto umre, prestane hrešiť, lebo jeho neprávosti, náruživosti tiež umrú v ňom, sprostí sa ich, teda i my pri krste osvobodili sme sa od hriechov.

4) Za naše hriechy. Hriech je vlastne: ničenie diela Božieho. A smrť je tiež zničením života, a kdže zničenie života samo v sebe trvá navždy, preto dostačí raz umrieť za hriechy. Kdežto Boh je večný život, a preto keď nás vzkriesil, jemu máme večne žiť po kresťansky, lebo sme mu večne zaviazaní.

5) Že kresťania nemajú hrešiť, to dokazuje tým, že sú osvobodení od starého zákona.

neváč nie sme pod zákonom, ale pod milosťou? Božechráň!

16. Neviete, že keď sa odovzdáte niekomu za sluhov poslúchať, ste sluhmi tomu, koho poslúchate; buďto hriechu, aby ste umreli, alebo poslušnosti [1], aby ste ospravedliveli?

17. Nuž ďakovať Bohu, boli ste síce sluhmi hriechu, ale ste zo srdca poslušní tomu tvaru učenia [2], ku ktorému ste sa pridali.

18. Ako osvobodení od hriechu, stali ste sa sluhmi spravedlivosti.

19. Po ľudsky povedám, pre slabosť vášho tela, že jako ste dávali svoje údy slúžiť nečistote a neprávosti k neprávosti, tak teraz vydávajte svoje údy slúžiť spravedlivosti ku posväteniu.[3]

20. Lebo keď ste boli sluhmi hriechu, boli ste svobodní [4] od spravedlivosti.

21. Aký úžitok ste mali vtedy z toho, za čo sa teraz hanbíte, keďže koniec toho je smrť?

22. Ale teraz osvobodení od hriechu, a jako sluhovia Boží máte svoj úžitok v posvätení, a koniec život večný.[5]

23. Lebo odplata za hriech je smrť, kdežto milosť Božia je život večný v Kristu Ježišovi Pánu našom.

HLAVA 7.

Ako keď muž umre, žena osvobodí sa od zaviazanosti k nemu, takto, lebo v Kristovi umrel starý zákon, on už neviaže veriacich. P. Ježiš vysvobodil nás zpod starého zákona, v ktorom panovala smyselnosť.

1. Či neviete, bratia (lebo veď hovorím znajúcim zákon), že zákon panuje nad človekom do tých čias, kým žije?

2. Tak žena, ktorá je za mužom, dokiaľ muž žije, viazaná je k zákonu [1], ale keď jej muž umre, je osvobodená od zákona mužovho.

3. Nasledovne dokiaľ muž žije, volá sa cudzoložnicou, jestli je s iným mužom; ale keď jej muž umre, osvobodená je od zákona mužovho, tak že nie je cudzoložnicou, keď je s iným mužom.

4. A tak, bratia moji, aj vy odumreli ste zákonu skrze telo Kristovo, aby ste boli druhého, ktorý vstal z mŕtvych, aby sme prinášali ovocie Bohu.[2]

5. Lebo dokiaľ sme boli v tele [3], hriešné žiadosti, čo boly následkom zákona, účinkovaly [4] v našich údoch, aby ony ovocie rodily smrti [5],

6. ale teraz sme osvobodení od zákona smrti [6], v ktorom sme sa zdržovali, tak aby sme slúžili v novote ducha, a nie vo starobe písmena.

7. Teda čo povieme? je zákon hriešny? [7] Božechráň! Ale nepoznal som hriechu, iba skrze zákon, veď neznal by som požiadania, keby zákon nehovoril: Nepožiadaš.[8]

8. No keď sa naskytla príležitosť,

---

1) Tu sa má rozumieť poslušnosť oproti Bohu, teda viera.

2) Tomu druhu učenia = kresťanskej nauke.

3) T. j. keby ste aspoň s takou horlivosťou slúžili Bohu, s akou ste slúžili diablovi.

4) Sprostení spravedlivosti, t. j. nemali ste spravedlivosti.

5) Tretí dôvod, že máme viesť svätý život, je ten, že za taký život dostaneme večnú odmenu.

1) K vernosti ku svojmu mužovi.

2) Tá smrť, ktorou veriaci odumierajú hriechu, zbavuje ich i zákona, v ktorom má hriech svoju silu, lebo ním vzbudená býva žiadostivosť. Ale jestli len nato boli osvobodení od hriechu, aby žili spravedlivosti, tak sú i zákona svojou duchovnou smrťou len preto zbavení, aby inému, a to celkom inakšiemu pánovi slúžili. Keďže sme sa stali údmi Kristovými, môžeme i prinášať ovocie dobrých skutkov na česť Božiu.

3) V tom stave, v ktorom človek pochádza od Adama jako dieťa hnevu Božieho.

4) Zákon nedával sily premáhať náruživosti a zachrániť sa od toho, za čím ony išly, od hriechov.

5) Náruživosti idú za svojím uspokojením, toto väzí v hriechu, a odplata hriechu je smrť, teda náruživosti idú za tým, aby prinášaly ovocie pre smrť.

6) Zákonom smrti nazýva sa zákon, lebo privádza svojich poddaných k smrti, keď vzbudzuje žiadostivosť, ale nedáva sily k jej utlačeniu.

7) Nie zákon, ale z príčiny zákona popudzovaný hriech je bezprostrednou príčinou duševnej smrti.

8) Zákon je daný, aby človek poznal nesporiadanú žiadostivosť, ktorú od prvých rodičov zdedil.

hriech [1]) skrze prikázanie zapríčinil vo mne všeliké požiadanie, lebo bez zákona [2]) hriech bol mŕtvy.[3])

9. Ja [4]) som však žil niekdy bez zákona. Ale keď prišlo prikázanie [5]), hriech ožil,

10. a ja som umrel [6]); i ukázalo sa, že prikázanie, ktoré mi malo byť životom, to isté mi je smrťou.[7])

11. Lebo hriech, keď sa naskytla príležitosť skrze prikázanie, sviedol ma a skrze to ma usmrtil.

12. A tak zákon ovšem je svätý, aj prikázanie je sväté a spravedlivé a dobré.

13. Teda to, čo je dobré, stalo sa mi smrťou? Božechráň! Ale hriech, aby sa ukázal [8]) hriechom, skrze to dobré zapríčinil mi smrť, tak že hriech stáva sa nad mieru hriešnym skrze prikázanie.

14. Veď vieme, že zákon je duchovný [9]), ale ja[10]) som telesný, zapredaný pod hriech;

15. nuž nerozumiem, čo robím, nakoľko nie to dobré robím, čo chcem, ale to zlé robím, čo nenávidím.[11])

16. Už ale keď robím to, čo nechcem [1]), prisvedčujem zákonu, že je dobrý.

17. Ale takto už to nekonám ja, lež hriech [2]), čo prebýva vo mne.

---

1) Následok dedičného hriechu, nesporiadaná žiadostivosť, prameň všetkých smrteľných hriechov.

2) Bez prikázania v 7. verši: Nepožiadaš.

3) Nie že by bol umrel, ale nakoľko bol skrytý. Pred prikázaním, ktoré ho vzbudilo, ešte neukázal svoju moc a neprejavil sa skutkom.

4) V sebe (ja) zosobňuje človečenstvo, alebo aspoň židovstvo.

5) Prikázanie: Nepožiadaš.

6) Ja som umrel duchovne, lebo jako som prišiel k užívaniu rozumu, začal som poznávať zákon, a tento zákon dráždil žiadostivosť, tak že začal som prejavovať jej silu. Ztratil som život nevinnosti.

7) Zákon s jeho prikázaniami bol daný, aby ich človek zachovával, Bohu sa ľúbil a tak spasený bol. Ale vinou človeka stal sa smrtonosným.

8) Nie to, čo je dobré, lež hriech stal sa mi smrťou, a to dopustil Boh, aby, keď skrze dobré účinkuje mi smrť, zjavil sa jako hriech, za bezmierne hriešny bol poznaný skrze prikázanie.

9) Zákon je od Boha, teda božský, vznešený, duchovný.

10) Tá nízka časť v človeku, ktorá nie je náchylná k dobrému (v. 18.) a nepriateľská Bohu, nepoddáva sa jeho zákonu (8, 7.), len to pozná, čo je telesné, a tým vedená býva k smrti.

11) Nemôžem si vysvetliť, čo robím. V človeku sú dva pudy: 1. Pud udržať seba (osobnosť). 2. Pud udržať svoj rod (druh). Pud udržať seba má človek na to, aby si nadobudol všetko to, čo je potrebné, užitočné, príjemné pre udržanie seba samého. A toto je sebeckosť. Keď odhliadneme od všetkého, ešte i od náboženstva, prvý človek je neobmedzeným pánom a majiteľom tejto zeme. Lenže keď je na zemi viac ľudí, títo alebo musia obmedziť svoje práva, alebo musia bojovať na život a na smrť, až sa vykynožia do jedného, ktorý potom ostane neobmedzeným pánom. Avšak takéto vykynoženie nie je možné nielen prirodzene (fyzicky), ale i spoločensky, lebo človek je od prirodzenosti tak spoločenským tvorom, ako včely a mravce. Už ale aby mohla obstáť spoločnosť, ľudia musia obetovať čiastku svojich práv, svojej sebeckosti a obmedziť sa. — V oči sebeckosti stojí obetivosť.

Asi na prostriedku stojí pud udržať svoj rod. Tento pud má človek na to, aby použil každej vhodnej príležitosti udržať svoj rod. Tu je teda sebeckosť. Lenže práve tento pud núti človeka k obetivosti, aby sa zriekol zčiastky svojich práv, aby žil v istej spoločnosti so ženskou a deťmi, asi tak, ako kuropatvy.

Ľudský rozum, duch nahliada, že človek svoj cieľ môže úplne dosiahnuť jedine a výlučne len v dobre usporiadanej spoločnosti, a preto káže človeku, aby obetivosť držala na úzde mohutnú sebeckosť aspoň v tom, čo nemôže obstáť so spoločenským životom, a tak čo človeka zbavuje cieľa a rúti do nešťastia. Toto je teda ten rozumný a tak i vnútorňajší, nasledovne i duchovný zákon. Naproti sebeckosť: pud udržať seba a svoj rod, i na úkor spoločenstva, je telesný zákon.

Tieto dva pudy, pud sebecký a spoločenský, sú v každom človeku, lenže dľa jeho prírodoslovných (fyziologických), vychovávateľských (pädagogických), osobných, časových, národných okolností, dľa okolnosti dedenia, počatia atď. pomer medzi nimi nie je v každom človeku jeden a ten istý. Kde prevláda pud sebecký (udržať seba a svoj rod) na úkor pudu spoločenskému, tam povstáva hriešny, zločinný život; kde prevláda naopak cit spoločenský na úkor citu sebeckému, tam povstáva čestný, ctnostný, ba až hrdinský a svätý život.

Dľa nášho náboženstva prví ľudia boli nesmrteľní, nasledovne u nich pudy sebecké: pud udržať seba a svoj rod, boly zbytočné a preto nevyvinuté, kdežto pud spoločenský, obetivosť, bol úplne vyvinutý. Keď prví ľudia zhrešili, ztratili nesmrteľnosť, nastúpila potreba, aby sa starali o udržanie svojej osoby a svojho rodu, t. j. vyvinuly a zostupňovaly sa pudy sebecké. Na uzde ich drží milosť Božia.

Tu sv. Pavel rozpráva o prirodzenosti ľudskej, a nie o sebe samom, a hovorí: pud sebecký často strhuje človeka i k takým skutkom, ktoré cit spoločenský, z rozumu vyplývajúci zazlieva, zatracuje. Môže tu byť reč i o tých pohyboch duše, ktoré ešte nie sú uvážené (motus indeliberati).

1) Keď môj rozum tiež zazlieva to, čo zákon, tým uznáva, že je zákon dobrý, i vtedy, keď ma sebeckosť strhne k takému výčinu, ktorý sa protiví bytiu spoločenskému.

2) Keď ja robím zle, vtedy to nerobí to, čo je vo mne ľudské, rozumné, šľachetné, ale len to, čo je vo mne nerozumné, zverské, sebecké, robí to nerozumný pud udržať seba a svoj rod, ktorý (pud) sv. Pavel tu pomenoval hriechom, preto, že je zárodom všetkých hriechov.

18. Lebo viem, že vo mne, to jest v mojom tele[1] neprebýva dobré: poneváč chcieť mi je napohotove, ale vykonať dobré nenachádzam[2],

19. nakoľko nerobím to dobré, čo chcem, ale robím to zlé, čo nechcem.

20. Už ale keď robím, čo nechcem, už to nekonám ja[3], ale hriech[4], ktorý prebýva vo mne.

21. Nachádzam teda zákon, že keď chcem robiť dobre, zlé mi je pri ruke,

22. nakoľko obľúbenie mám v zákone Božom podľa vnútrajšieho[5] človeka,

23. no vidím druhý[6] zákon vo svojich údoch, ktorý bojuje proti zákonu mojej mysli a uvádza ma do zajatia[7] pod zákon hriechu, ktorý je v mojich údoch.

24. Ja nešťastný človek! Ktože ma vysvobodí z tohto smrteľného tela?

25. Milosť[8] Božia skrze Ježiša Krista, Pána nášho. Tak teda ja, ten istý, mysľou slúžim zákonu Božiemu, kdežto telom zákonu hriechu.

---

1) Podmetom sebeckosti je smrteľné telo, lebo chce sa udržať, dokiaľ je len možno, v jednotlivosti, keď je to nemožné, nuž v rode (v druhu, v potomstve). Porušiteľné telo je teda celkom prirodzene sebeckým. V ňom niet a ani nemôže byť obetivosti.

2) Celkom ináč sa má duša; duša, keďže je nesmrteľná, nie je sebecká a chce, aby človek bol obetivý; lenže konať obetivosť možno len pomocou tela, ktoré jako prvok sebeckosti zdráha sa napomáhať obetivosť.

3) „Ja", nakoľko som rozumným prvkom.

4) Hriech, t. j. zvierací pud, ktorý, keď sa rozťahuje za medze, ktorými ho Boh ohradil, je hriešny.

5) Vnútrajší človek je v človeku to, skrze čo je človek človekom, teda rozum, duša, a rozum uznáva potrebu obetivosti a ohraničenia nemiernej sebeckosti.

6) Tento druhý zákon je sebecký, bezrozumný pud: udržať seba a svoj rod.

7) Pod nadpanstvo. Pud udržať seba a svoj rod je taký mohutný, — a celkom prirodzene, lebo ináč by vyhynulo pokolenie ľudské, — že ho ťažko držať na uzde, a zväčša on podmaňuje, premáha obetivosť.

8) Niektorí čítajú grécku osnovu: Vďaka Bohu skrze atď.

HLAVA 8.

Po dokázaní toho, že ani pohanstvo svojou múdrosťou, ani židovstvo svojím zákonom nemohlo ospravedliviť, polepšiť a spasiť ľudí: v tejto hlave dokazuje, že to vykonalo kresťanstvo pomocou Ducha sv., z čoho nasleduje neohraničená oddanosť a prítulnosť ku Kristovi.

1. Tak teda niet žiadneho zatratenia[1] pre tých, ktorí sú v Kristu Ježišovi, ktorí nepokračujú podľa tela.

2. Nakoľko zákon životného Ducha[2] v Kristu Ježišovi osvobodil ma od zákona hriechu a smrti.

3. Lebo čo nemohol zákon[3], preto že bol oslabovaný skrze telo, Boh poslal svojho Syna v podobe hriešneho tela a pre hriech zatratil hriech v tele,

4. aby právo zákona[4] vyplnilo sa na nás, ktorí nežijeme podľa tela, ale podľa ducha.

5. Lebo tí, ktorí sú telesní[5], telesne smýšľajú; kdežto tí, ktorí sú duchovní, duchovne smýšľajú.

6. Ale smýšľanie telesné je smrť,

---

1) Sv. Pavel v predošlých hlavách dokazoval, že ani pohanské mudroslovie, ani židovský zákon nemohol ľudí ospravedliviť, polepšiť a spasiť. V tejto hlave sv. Pavel dokazuje, že to vykonalo kresťanstvo, nakoľko ono dáva Ducha sv., ktorý premáha v nás sebecké pudy, ktorý vzkriesi naše telá, ktorý nás činí dedičmi kráľovstva nebeského, nie hneď, ale až po časnom utrpení, aby sme mali nádej s celou prírodou na obnovenie, ktorý nás učí, za čo sa máme modliť, ba i sám primlúva sa za nás. A práve preto všetko i utrpenia slúžia nám k blahu a k nadprirodzenej sláve. Z toho nasleduje neohraničená láska ku Kristovi.

2) T. j. Ducha, od ktorého je život, t. j. nový zákon pomocou Ducha sv. osvobodil nás od hriechov a od zatratenia. No mohla by sa táto veta i takto prekladať: Lebo duchovný zákon žiť dľa Krista Ježiša vysvobodil ma zpod hriešneho a zkazného zákona.

3) Čo nemohol docieliť starý zákon, preto, že mal len časné, zemské odmeny, alebo lepšie, že nemohol dať Ducha svätého, to vykonal nový zákon, keď Boh poslal svojho Syna, aby svojou telesnou smrťou zničil hriech.

4) Právo starého zákona záležalo v tom, že Židia boli vyvoleným národom Božím a dedičmi jeho požehnania, a toto právo prešlo na nás a vyplní sa na nás, pravda, v duchovnom smysle.

5) Židia sú telesní, im sa sníva o kráľovstve zemskom, o statkoch zemských, a preto stoja v protive s Bohom, ktorý je Duch, a tak na nich nemôže sa splniť právo starého zákona.

kdežto smýšľanie duchovné je život a pokoj,

7. preto, že smýšľanie telesné nepriateľsky sa má naproti Bohu, lebo zákonu Božiemu nie je poddané, ale ani nemôže byť.

8. Ale tí, ktorí sú telesní, nemôžu sa ľúbiť Bohu.

9. No vy nie ste telesní, lež duchovní, jestli len duch Boží prebýva vo vás. Ale jestli kto nemá ducha Kristovho, ten nie je jeho.[1]

10. Ale keď Kristus je vo vás, telo[2] síce je mŕtve pre hriech, ale duch žije pre ospravedlivenie.[3]

11. A keď Duch toho, ktorý vzkriesil Ježiša z mŕtvych, prebýva vo vás: ten, ktorý vzkriesil Ježiša Krista z mŕtvych, oživí i vaše smrteľné telá[4] pre jeho Ducha, prebývajúceho vo vás.[5]

12. A tak teda, bratia, dlžníci sme nie telu[6], aby sme podľa tela žili.

13. Lebo keď budete podľa tela žiť, umrete; kdežto keď duchom umŕtvite telesné skutky, budete žiť.[7]

14. Nakoľko všetci, ktorí Duchom Božím vedení bývajú, tí sú synmi Božími.

15. Veď nedostali ste ducha otrockého[1] zase v strachu, ale dostali ste Ducha, ktorý prijíma za synov[2], v ktorom voláme: abba, otče![3]

16. Nakoľko sám Duch vydáva svedectvo[4] nášmu duchu, že sme dietkami Božími.

17. A keď dietkami, aj dedičmi, a síce dedičmi Božími, a spoludedičmi Kristovými; jestli totižto i spolu trpíme[5], aby sme boli i spolu oslávení.

18. Tak myslím, že trápenia terajšieho času nie sú hodné tej budúcej slávy, ktorá sa zjaví na nás.

19. Lebo očakávanie[6] tvorstva[7] čaká na zjavenie[8] synov Božích.

20. Nakoľko pominuteľnosti poddané je tvorstvo[9], nie samochtiac, ale pre toho[10], ktorý ho poddal v nádeji,

21. že i samo tvorstvo vysvobodí sa od služby porušenia na slávnu svobodu synov Božích.

22. Veď vieme, že všetko stvorenie vzdychá[11] a k pôrodu pracuje až posaváď.

23. A nielen ono, ale i my sami, ktorí máme prvotiny[12] Ducha, i my sami v sebe vzdycháme a očaká-

---

1) Kresťania nie sú telesní. Toto sa sv. Pavlovi veľmi ľahko dalo povedať. Kde Duch sv. zachváti človeka, tam je oduševnenie, a toto ľahko premáha telesnosť, aké oduševnenie za času sv. Pavla bolo medzi kresťanmi. Lenže už i vtedy našli sa nedbalí, ľahostajní kresťania, ktorých Duch sv. neopanoval, u ktorých oduševnenie neovládalo sebeckosť: čo je s tými? O týchto sv. Pavel vyslovil sa, že tí nie sú Kristovi.

2) Telo je smrti podrobené, lebo skrze hriech prišla smrť.

3) Duša, posväcujúcou milosťou vystrojená, žije, aby dobre robila a bola účastná slávy.

4) Len kresťanstvo, ktoré dáva Ducha sv., môže telu zaopatriť nesmrteľnosť vo vzkriesení, čo nemohlo ani židovstvo, ani pohanské mudroslovie.

5) Ako Otec telo svojho Syna, ktoré i po smrti ostalo spojené s jeho božstvom, pre to v ňom prebývajúce božstvo nemohol nechať v smrti, tak i telá veriacich, ktoré boly chrámami Ducha svätého, ktorý v nich prebýval, vzkriesi k večnému životu.

6) Poneváč i naše telo z Ducha sv. (v. 11.) má večný život, z toho nasleduje, že máme duchovne a nie telesne žiť.

7) I podľa tela vo vzkriesení na veky, a to preto, že budete i podľa tela synmi Božími.

1) Otrocký duch, alebo duch, ktorý činí ľudí otrokmi, je diabol, a otrok má vždy strach.

2) Duch, ktorý prijíma za synov, je Duch sv., a jako synom Boh nám je otcom a tak nemáme sa ho čo báť.

3) Abba, aramajsko-židovské slovo, jeho preklad je: otče.

4) Duch sv. vydáva svedectvo nášmu duchu, že sme dietkami Božími, keď nás učí Boha volať otcom (Otče náš atď.).

5) Spolu trpíme predne vtedy, keď premáhame sebeckosť, keď mŕtvime svoje telá.

6) Očakávanie, vlastne: vyzeranie, vyhliadanie.

7) Tvorstvo = stvorené veci: zvery, rastliny atď., všetko sa protiví smrti, porušeniu, v čom sa javí jeho túžba po prvotnom stave.

8) Oslávenie, jaké budú mať po súdnom dni synovia Boží, dobrí, duchovní kresťania.

9) Tvorstvo je po páde Adamovom nútené slúžiť márnym, prevráteným žiadostiam človeka. Človek ho nadužíva i proti Bohu. Tento stav je pre tvorstvo násilný, preto žiada vysvobodiť sa z neho.

10) Pre Boha, ktorý tvory poddal márnosti, dal im i nádej vysvobodenia.

11) Vzdychanie a pracovanie k pôrodu ukazujú na namáhanie sa po lepšom stave. Keď už túžba prírody nie je daromná, tým menej túžba milosti (Tom.) po oslávení.

12) Ktorí máme prvé dary, t. j. Ducha svätého.

vame prijatie za synov Božích, vykúpenie[1]) nášho tela.

24. Totižto v nádeji sme spasení. No úfať, čo vidno[2]), nie je nádej, lebo čo kto vidí, na čo by úfal?

25. Už ale keď úfame to, čo nevidíme, s trpelivosťou očakávame.

26. A na tento spôsob i Duch napomáha našu slabosť, lebo za čo sa máme modliť, ako treba, nevieme, ale sám Duch primlúva sa za nás[3]) nevysloviteľnými vzdychmi.

27. A ten, ktorý skúma srdcia, vie, jaký úmysel má Duch, že podľa vôle Božej prosí sa za svätých.[4])

28. Nuž a vieme, že tým, ktorí milujú Boha, všetko dopomáha k dobrému, tým, ktorí podľa určenia povolaní sú za svätých.[5])

29. Lebo o ktorých predvídal, tých i predurčil, aby boli podobní obrazu jeho Syna, aby on bol prvorodeným medzi mnohými bratmi.

30. Nuž a ktorých predurčil, tých i povolal, a ktorých povolal, tých i učinil spravedlivými, no a ktorých učinil spravedlivými, tých i oslávil.

31. Čože teda povieme na to? Keď Boh za nás, kto proti nám?

32. Ten, ktorý ani svojho vlastného Syna neušetril, ale vydal ho za nás za všetkých: akože nám s ním nedal i všetko?

33. Kto bude žalovať na vyvolených Božích? Boh je, ktorý ospravedlivuje.

34. Kto je, kto by zatratil? Kristus Ježiš je, ktorý umrel, ba, čo viac, i z mŕtvych vstal, a je na pravici Božej, a i primlúva sa za nás.

35. Kto nás teda odlúči od lásky Kristovej? trápenie? alebo súženie? alebo hlad? alebo nahota? alebo nebezpečenstvo? alebo prenasledovanie? alebo meč?

36. (jako je písané: Pre teba mŕtvení bývame celý deň; považujú nás, ako ovce na zabíjanie.)

37. Ale v tom vo všetkom víťazíme pre toho, ktorý zamiloval si nás.

38. Lebo presvedčený som[1]), že ani smrť, ani život, ani anjeli, ani kniežatstvá, ani mocnosti, ani prítomnosť, ani budúcnosť, ani mohutnosť,

39. ani vysokosť, ani hlbokosť, ani žiadne iné stvorenie nebude môcť odlúčiť nás od lásky Božej, ktorá je v Kristu Ježišovi Pánu našom.

HLAVA 9.

Tým, že len kresťanstvo môže spasiť človeka, neprepadlo slovo Božie, nakoľko sľuby Božie vzťahujú sa nie na telesných, ale na duchovných synov Abrahámových, ktorých si on ľubovoľne volí jako z pohanov, tak i zo Židov, ako to predpovedali proroci.

1. Pravdu hovorím v Kristu, nelužem, a prisvedčuje mi vlastné svedomie v Duchu svätom[2]),

2. že mám veľký zármutok a ustavičnú bolesť v svojom srdci.

3. Veď žiadal som si ja sám zavrhnutým[3]) byť od Krista za svojich bratov, ktorí sú moji rodáci podľa tela,

4. ktorí sú Izraelci[4]), ktorí majú prijatie za synov[5]) a slávu[6]), a

---

1) Vykúpenie od porušiteľnosti, t. j. vzkriesenie.
2) Čo vidno, t. j. prítomné veci úfať nie je vlastne nádejou, ktorá sa vzťahuje na budúcnosť, t. j. na tie veci, ktoré ešte len majú byť našimi.
3) Grécky: zastáva nás.
4) Za kresťanov.
5) Za kresťanov.

1) Viera ma učí, že žiadne stvorenie neodlúči vyvolených od lásky, ktorou ich Boh v Kristu a skrze Krista miluje, ani najžiadúcnejšie, život, ani najhroznejšie, smrť, ani zlí anjeli, ktorí svoje prirodzené sily zachovali, ani viditeľné veci, či prítomné, radosť a žiaľ, či budúce, ktoré želanie alebo strach vyvolávajú, ani ukrutníci a prenasledovatelia.
2) Svedomie môže sa i mýliť, ale nie, keď od Ducha svätého osvietené pohnuté býva vydať svedectvo.
3) Žiadal som si: od Krista preč, prepadnúť večnej muke, jako Kristus niekdy za nás stal sa kliatbou.
4) Izraelec je toľko, jako syn Izraelov, čiže Jakubov, ktorému Boh premenil meno na Izrael = (ten, ktorý sa pasoval s Bohom), nasledovne Izraelci = Židia.
5) Boh prijal Židov za synov. (2. Mojž. 4.)
6) Oslávenie od Boha, jeho zvláštnu pomoc.

smluvu [1]), a zákonodarstvo, a bohoslužbu, a prisľúbenia;

5. ktorých sú otcovia [2]) a z ktorých je Kristus podľa tela [3]), ktorý je nado všetko Boh požehnaný na veky. Amen.

6. Ale nie, jako by slovo Božie bolo prepadlo.[4]) Lebo nie všetci, ktorí sú z Izraela [5]), sú i Izraelcami.

7. Ani tí, ktorí sú potomkami Abrahámovými, nie sú všetci synmi [6]), ale po Izákovi budú sa volať tvojím potomstvom [7]):

8. to jest nie tí, ktorí sú telesní synovia, sú synmi Božími, ale tí, ktorí sú prisľúbení synovia, počítajú sa do potomstva.[8])

9. Lebo slovo prisľúbenia[9]) je toto: O tomto čase prídem, a Sára bude mať syna. (1. Mojž. 18, 10.)

10. A nielen ona[10]), ale i Rebeka, hoci bola obťažená z jedného skutku[11]) od nášho otca Izáka.

11. A keď sa ešte neboli narodili, ani nespravili nič dobrého alebo zlého (aby zostalo rozhodnutie Božie následkom voľby),

12. nie pre skutky, ale pre povolávateľa[12]) povedalo sa jej:

13. že starší bude slúžiť mladšiemu, jako je písané: Jakuba som miloval a Ezaua som nenávidel. (1. Mojž. 25, 23; Mal. 1, 2.)

14. Nuž čo povieme? Azda nespravedlivosť je u Boha? Božechráň!

15. Veď Mojžišovi povedá: Smilujem sa, nad kým sa smilujem, a sľutujem sa, nad kým sa sľutujem. [1])

16. Teda nie je na tom, kto chce [2]), ani kto beží, ale na Bohu, ktorý sa smilúva.

17. Lebo písmo hovorí Faraonovi: Práve na to som ťa vzbudil [3]), aby som ukázal svoju moc na tebe a aby sa rozhlásilo moje meno po celej zemi.

18. Teda nad kým chce, smiluje sa, a koho chce, zatvrdí.[4])

19. Na to mi povieš: Prečo sa ešte sťažuje? Veď ktože sa sprotiví jeho vôli? [5])

20. Ó, človeče, kto si ty, že sa dohaduješ s Bohom? Nuž či výtvar povie tomu, kto ho utvoril: Prečo si ma tak spravil?

21. Či hrnčiar nemá moci nad hlinou z toho istého miesiva spraviť jednu nádobu na počestnosť a druhú na potupnosť? [6])

22. Nuž keď Boh chce ukázať hnev a známou učiniť svoju moc, s veľkou trpelivosťou znášal nádoby hnevu, súce zahubiť,

23. aby ukázal bohatstvá svojej

---

1) Starý zákon.
2) Praotcovia = patriarchovia.
3) Kristus P. bol rodom Žid.
4) Ale z toho, že Boh sľúbil Židom Spasiteľa, kdežto Židia ho neprijali, nenasleduje to, že tento sľub Boží prepadol.
5) Lebo nie tí sú synmi Jakubovými, ktorí od neho telesne pochádzajú.
6) Abrahám splodil viac detí mužského pohlavia, ale z nich len Izáka pokladal za svojho syna; len tento po ňom dedičil (celý majetok), ostatní dostali len dary.
7) Deti po Izákovi budú sa považovať za potomstvo Abrahámovo, deti po druhých jeho synoch nebudú platiť vraj a ani nikdy neplatily za potomstvo Abrahámovo.
8) Potomstvo (synovia Boží) sú duchovní synovia Abrahámovi.
9) Boh dal Abrahámovi tento sľub.
10) A tento prípad nestal sa len so Sárou, že totižto jej syna si vyvolil Boh za svojho syna, ale i s Rebekou, ba s touto ešte nápadnejšie.
11) Rebeka mala dvojčatá od Izáka, a to: Ezaua a Jakuba, teda pochádzali oba od Izáka a Rebeky, z jednej postele, z jedného pôrodu, a predsa si Boh vyvolil Jakuba za syna, kdežto Ezaua zavrhol, a to nie preto, že si to tak zaslúžili, lebo Boh to učinil prv, než sa narodili.
12) Nie pre zásluhy, ale pre vôľu Božiu.

1) Smilujem sa nad tým, nad kým sa mne páči.
2) Nie je ten spasený, kto chce, ani kto sa vynasnažuje, ale nad kým sa Boh smiluje.
3) Na to som ti dal narodiť sa a dostať sa za kráľa.
4) Zatvrdí, t. j. nesmiluje sa.
5) Prečože si sťažuje, keď niekto zle robí? Lebo veď ináč nemôže robiť, lebo nikto nemôže robiť to, čo Boh nechce; nik nemôže sa sprotiviť jeho vôli. Toto sú najväčšie záhady. Boh chce, aby každý človek bol spasený a každému dá svoju pomáhajúcu milosť, avšak mnohí, ktorí aj dostanú len dostatočnú milosť, neúčinkujú s ňou a zahynú; druhí, ktorí dostanú účinlivú milosť, spolupracujú s ňou a sú spasení.
6) Sv. Pavel odvoláva sa na bezpodmienečnú, svrchovanú (absolútnu) moc Božiu. Boh môže spraviť, čo chce, a čo spraví, je dobré, a aby to učinil prijateľným, odvoláva sa na umelca a na jeho výtvar. Tvorca má právo určiť osud svojho diela.

slávy na nádobách milosrdenstva, ktoré prihotovil k sláve.[1]

24. Za jakých povolal i nás, nielen zo Židov, ale i z pohanov,

25. ako hovorí u Ozeáša: Nie „môj ľud“, budem ho volať: „ľudom mojím“, a nemilovanú milovanou, a na milosť neprijatú na milosť prijatou.[2] (Oz. 2, 24.)

26. A bude: namiesto, kde sa im povedalo: Vy nie ste môj ľud, tam budú pomenovaní synmi Boha živého.

27. Izaiáš však volá o Izraelstve: Čo by bolo synov Izraelových na počet ako morského piesku, paberky[3] budú spasené.

28. Poneváč splní slovo a skoro v spravedlivosti: lebo Pán spraví krátky súd na zemi.

29. A jako predpovedal Izaiáš: Keby nám Pán zástupov nebol zanechal semena, boli by sme bývali jako Sodoma a boli by sme podobní Gomore.[4]

30. Nuž čo povieme? To, že pohani, ktorí nechodili za spravedlivosťou, dosiahli spravedlivosti, a to spravedlivosti, ktorá je z viery;

31. kdežto Izraelstvo, hoc išlo za zákonom spravedlivosti, neprišlo k zákonu spravedlivosti.

32. Prečo? Preto, že nie z viery, ale jakoby zo skutkov[5]; potkli sa totižto o kameň urážky[6],

33. jako je písané: Hľa, ja kladiem na Sione kameň urážky a skalu pohoršenia, a žiaden, kto uverí v ňom, nebude zahanbený. (Iz. 28, 16.)

---

1) Z týchto slov vysvitá, že všetci ľudia zasluhujú zatratenie, a len milosrdenstvo ich spasí.

2) Tí, ktorí neboli mojím (Božím) ľudom, t. j. pohani, budú mojím ľudom, t. j. vyvoleným národom Božím, ako kresťania.

3) Len málo Židov bude spasených.

4) T. j. boli by sme celkom vyplienení, vykynožení.

5) Preto, že chceli ospravedlivieť nie z viery, t. j. nie z prijatia P. Ježiša za Messiáša, ale zo skutkov, ktoré st. zákon predpisoval.

6) Kameňom urážky bola poníženosť Spasiteľova, jeho smrť a duchovné stanovisko.

HLAVA 10.

Účelom starého zákona je Kristus, ako ktorý nie jako starý zákon dáva len život časný, ale i večný. Židia v nerozumnom horlení za zákon zavrhli Krista a nemôžu sa vymlúvať, že nepočuli kresťanstva.

1. Bratia, zaiste túžba môjho srdca a modlitba k Bohu je za nich[1], aby boli spasení.

2. Veď svedectvo im vydávam, že sú horlive zaujatí za Boha, ale nerozumne.[2]

3. Lebo, keďže neznajú spravedlivosti Božej[3] a hľadia stavať svoju vlastnú, nepoddali sa spravedlivosti Božej.[4]

4. Lebo cieľom[5] zákona je Kristus, na ospravedlivenie každého, kto verí.

5. Veď (už) Mojžiš napísal, že ktorý človek bude konať spravedlivosť, ktorá je zo zákona, žiť bude v nej.[6] (3. Mojž. 18, 5.)

6. Ale spravedlivosť, ktorá je z viery, takto hovorí: Nepovedaj vo svojom srdci: Ktože vystúpi na nebo? Totižto Krista dolu priviesť. (5. Mojž. 30, 12.)

7. Alebo ktože sostúpi do priepasti?

---

1) Za Židov.

2) Vlastne: ale nie s poznaním. Pri všetkom prenasledovaní so strany pohanov Židia pridržali sa zákona a hľadeli verne ho zachovať. Ale nepoznali pravdy tak úplne a celkom, aby uznali Spasiteľa za prisľúbeného Messiáša a verili v neho.

3) T. j. tú spravedlivosť, stav milosti Božej, ktorú dáva Boh pre zásluhy P. Ježiša.

4) Neprijali kresťanské náboženstvo, v ktorom sa dáva spravedlivosť od Boha, ktorá je platná pred Bohom.

5) St. zákon bol na to, aby pripravoval ľudí na príchod prisľúbeného Spasiteľa, ktorý spasí každého, kto verí.

6) Ktorý človek zachová to, čo st. zákon vyhlásil za dobré, za spravedlivé, ten bude žiť, ani si nepodkope zdravie, neukráti život výstupkami, ani neprepadne smrteľnému trestu. No Boh prisľubuje tu nielen časný život, ale nadovšetko večný. Svätí starého zákona vierou v budúceho Messiáša dospeli k tomu, že ospravedliveli a v stave a pomocou milosti plnili zákon. Naproti tomu Židia, o ktorých tu apoštol hovorí, chceli prirodzenými silami vyplniť zákon a hľadali zvláštnu spravedlivosť, za ktorú by dostali večný život na príslušnú odplatu. Po smrti a vzkriesení P. Ježiša prestal zákon, a keďže Židia nechceli veriť v P. Ježiša, ostala im len písmena zákona, ale bez milosti, ktorá bola potrebná k plneniu zákona.

Totižto Krista zpomedzi mŕtvych povolať.

8. Ale čo hovorí písmo? Blízko je slovo v tvojich ústach a v tvojom srdci; to je slovo viery, ktoré ohlasujeme.

9. Lebo keď svojimi ústami vyznáš Pána Ježiša a vo svojom srdci uveríš, že ho Boh vzkriesil z mŕtvych, budeš spasený.

10. Lebo srdcom sa verí na ospravedlivenie a ústami deje sa vyznanie na spasenie.

11. Preto hovorí písmo: Ktokoľvek [1] uverí v neho, nebude zahanbený. (Iz. 28, 16.)

12. Lebo niet rozdielu medzi Židom a Grékom, poneváč ten istý je Pánom všetkých, bohatý pre všetkých, ktorí ho vzývajú.

13. Lebo každý, ktokoľvek bude vzývať meno Pánovo, bude spasený. [2] (Joel 2, 32.)

14. Ale jakože budú vzývať, keď neuverili v neho? Alebo jakože uveria tomu, o ktorom nepočuli? A jakože počujú bez kazateľa?

15. No a jakože budú kázať, keď ich nepošlú? Jako písané je: Jak krásné sú nohy tých, ktorí zvestujú pokoj, ktorí zvestujú dobrobyt. (Iz. 52, 7.)

16. Lenže nie sú všetci poslušní evanjeliumu; veď Izaiáš hovorí: Pane, kto uveril to, čo počul od nás? (Iz. 53, 1.)

17. Teda viera je z počutia, a počutie skrze slovo Kristovo.

18. A teraz pýtam sa: Či azda nepočuli? Však predsa „po celej zemi rozliehal sa ich hlas a až do končín okršleku zemského ich slová“.

19. A teraz pýtam sa: Či azda Izraelstvo sa nedozvedelo? [3] Mojžiš prvý hovorí: Ja vás do žiarlivosti uvediem pre „nie národ“ [1], pre národ nemúdry [2] rozdráždim vás ku hnevu. (5. Mojž. 32, 21.)

20. A Izaiáš opovažuje sa [3] zas povedať: Našli ma tí [4], ktorí ma nehľadali; zjavne som sa ukázal tým, ktorí sa na mňa nedopytovali. (Iz. 65, 1.)

21. Kdežto o Izraelstve hovorí: Celý deň vystieral som svoje ruky k ľudu neveriacemu a odporujúcemu. (Iz. 65, 2.)

HLAVA 11.

Židia síce neuverili, ale preto Boh ich nezavrhol; niektorí prijali kresťanstvo, ostatní nie, aby ich miesto zaplnili pohani; za pohanmi uveria i Židia.

1. Pýtam sa teda: Či azda Boh zavrhol svoj ľud? Nezavrhol. Lebo veď i ja som Izraelec, z plemena Abrahámovho, z pokolenia Benjaminovho. [5]

2. Nezavrhol Boh svoj ľud, ktorý prv poznal. [6] Či neviete, čo hovorí Písmo o Eliášovi, jako sa ponosuje Bohu na Izraelstvo?

3. Pane, tvojich prorokov pozabíjali, tvoje oltáre povyvracali, len ja sám som ostal, a číhajú mi na život. (3. Kráľ. 19, 10.)

4. Ale čo mu hovorí odpoveď Božia: Ponechal som si sedem tisíc mužov, ktorí nezohli kolien pred Bálom. [7]

5. Tak teda i v tomto čase pozo-

---

1) Žiaden, či je Žid a či Nežid, keď uverí v P. Ježiša, nebude zatratený.

2) Za času Messiáša je živá viera v Krista pre všetkých ľudí jedinou cestou k obsiahnutiu spravedlivosti a spásy.

3) Toto je prisvedčujúca otázka, na ktorú sa nemusí odpovedať áno, lebo sa to samo sebou rozumie.

1) V st. zákone pomer medzi Bohom a židovstvom pripodobňuje sa pomeru medzi mužom a ženou; jako manželka žiarli, keď vidí, že muž druhú prijíma do milosti, takto Židia žiarlili, keď videli, že Boh prijíma do milosti Nežidov, t. j. tých, ktorí dosiaľ neboli jeho národom, akoby jeho nevestou.

2) Nemúdry = bezbožný národ boli pohani, keď sa klaňali lžibohom.

3) Nebojí sa Židov povedať im do očú.

4) T. j. pohani.

5) Keby Boh Izraela bol celkom zavrhol, nebol by z tohoto ľudu povolal apoštolov.

6) Boh pred pohanmi poznal Židov ako svoj národ.

7) Bal (Baal = Pán), boh semitických národov.

statky podľa vyvolenia z milosti sa zachránily.[1]

6. A keď z milosti[2], už nie zo skutkov[3], ináč by milosť už nebola milosťou.[4]

7. Čo teda? Čo Izraelstvo hľadalo, toho nedosiahlo.[5] Ale vyvolenci dosiahli, kdežto ostatní boli zaslepení[6],

8. jako je napísané: Dal im Boh ducha omamujúceho; oči, aby nevideli, a uši, aby nepočuli, až do dnešného dňa. (Iz. 6, 9.)

9. A Dávid hovorí[7]: Ich stôl nech im je osídlom a polapením a pohoršením a odplatením. (Ž. 68, 23.)

10. Nech im oči otemnejú, aby nevideli, a chrbát im navždy zohni.

11. Pýtam sa teda: Či sa tak potkli, aby padli?[8] Nie. Ale pre ich poklesnutie dostalo sa spasenia pohanom[9], aby ich[10] nasledovali.

12. Už ale keď ich úpadok je bohatstvom sveta a ich ztrata je bohatstvom národov (pohanov), čím viac ich oplývanie?[11]

13. Nuž povedám vám, národom: Nakoľko ja som apoštolom národov, oslávim svoju službu,

14. aby som nejako k nasledovaniu povzbudil[12] svojich pokrevných a zachránil niektorých z nich.

15. Lebo keď ich zavrhnutie je smierením sveta, čím bude ich prijatie, jak len nie ožitím z mŕtvych?[1]

16. Veď keď prvotiny[2] sú sväté, je i cesto, a keď koreň[3] je svätý, sú i ratolesti.

17. Preto, že niektoré z ratolestí sa odlomily[4], a ty[5], ktorý si bol planou olivou, zaštepený si do nich a stal si sa účastným koreňa a tučnosti olivovej:

18. nevystatuj sa na úkor ratolestiam[6], a keď sa vystatuješ, nie ty udržuješ koreň, ale koreň teba.[7]

19. Ale povieš: Odlomily sa ratolesti, aby som ja bol zaštepený.

20. Dobre; pre neveru sa odlomily, kdežto ty skrze vieru stojíš; nebuď vysokomyseľný, ale sa boj[8],

21. že keď Boh prirodzeným ratolestiam neodpustil, že azda ani tebe neodpustí.[9]

22. Viď teda dobrotivosť a prísnosť Božiu; k tým totižto, ktorí padli, prísnosť, a k tebe dobrotivosť, jestli len ostaneš v dobrote, ináč i ty budeš odťatý.

23. Ale i oni, jestli nebudú ostávať v nevere, vštepení budú[10], lebo mocný je Boh zase ich vštepiť.

24. Lebo keď ty si vyťatý z prirodzene planej olivy a proti prirodzenosti si zaštepený do dobrej olivy,

---

1) Grécky: Tak teda i v terajšom čase dľa vyvolenia z milosti zbytky zostanú.
2) Z milosti Božej.
3) Nie zo svojich skutkov, zo svojich zásluh.
4) Keď milosť nie je zadarmo, už nie je milosťou. (Aug.)
5) Izraelstvo hľadalo Messiáša a jeho kráľovstvo.
6) Väčšia časť chudobného Krista neuznala za Messiáša.
7) Toto hovorí Dávid o svojich nepriateľoch, ktorí sa pripojili k Absalonovi vo vzbure proti Dávidovi.
8) Padli = zahynuli.
9) Apoštolovia až vtedy obrátili sa k pohanom, keď židovstvo ich zavrhlo.
10) Aby Židia nasledovali pohanov v tom, že sa i oni obrátia na kresťanskú vieru.
11) Keď židovský úpadok vo viere a ztrata Messiášovho kráľovstva mala za následok obrátenie národov, aký následok bude mať ich oplývanie v kresťanskej viere?
12) Aby som rozdráždil revnivosť v Židoch, aby sa pretekali v prijatí kresťanstva.

1) Tieto slová sú veľmi temné a preto sa najrozličnejšie vykladajú. Najlepšie zdá sa poňať ich ako príslovie (Chrys.), ktoré najväčší úžitok, najväčšie blahoslavenstvo znamená.
2) Prvotiny, prvé chleby, t. j. keď prvotiny židovstva, apoštolovia, boli svätí, svätí budú i ostatní Židia.
3) Koreňom sú patriarchovia; keď tí sú svätí, budú i ostatní Židia, ktorí sú jako ratolesti na strome.
4) Niektorí zo Židov sa odtrhli od kráľovstva Božieho tu na zemi.
5) Ty, ktorý si Nežidom, si len zaštepený do kráľovstva Božieho, ktorého peň vyrástol zo židovstva.
6) Keď pohani počujú, že sa im dáva prednosť pred Židmi, mohli by sa vzbudiť k pýche.
7) Nie Židia dostali spásu od pohanov, ale, naopak, spása prichádza od Židov. (Tom.)
8) Viera je dar Boží bez našej zásluhy, ktorým sa nemôžeme honosiť. A viera, od ktorej závisí spasenie, nemôže sa zachovať bez pokory.
9) Neodpustí ti pýchu, že sa nadýmaš nad Židov.
10) I Židia budú údmi kráľovstva Božieho na zemi.

čím viac oni, keď oni podľa prirodzenosti budú zaštepení do svojej olivy?

25. Nuž, bratia, nechcem, aby ste nevedeli to tajomstvo (aby ste neboli sami pre seba múdri), že zaslepenosť zčiastky sa prihodila v Izraelstve, až kým plnosť pohanov vojde [1],

26. a tak všetko Izraelstvo bude spasené, jako písané je: Príde so Siona vysvoboditeľ a odvráti bezbožnosť od Jakuba.[2] (Iz. 59, 20.)

27. A to bude smluva moja s nimi, keď odnímem ich hriechy.

28. Podľa evanjelia sú síce nepriateľmi pre vás [3], ale podľa vyvolenia sú najmilšími pre otcov.

29. Lebo bez oľutovania [4] sú dary a povolania Božie.

30. Tak ako i vy kedysi neverili ste Bohu, ale teraz ste obsiahli milosrdenstvo pre ich neveru,

31. tak i títo teraz neuverili k vášmu omilosteniu, aby i sami obsiahli milosrdenstvo.

32. Boh totižto zavrel všetko do nevery [5], aby sa nad všetkými smiloval.

33. Ó, hlbokosť bohatstva, múdrosti a vedomosti Božej! Aké nepochopiteľné sú jeho súdy a nevyskúmateľné jeho cesty!

34. Veď ktože poznal smysel Pánov, alebo ktože mu bol radcom?

35. Alebo ktože mu dal prvšie, aby sa mu navrátilo?

36. Poneváč z neho a skrze neho a v ňom je všetko [6], jemu sláva na veky. Amen.

---

1) Vojde do Cirkvi.

2) Od Židov.

3) Ohľadom na to, že neprijali evanjelium, sú nepriateľmi Božími, čo sa stalo k vôli tomu, aby ste sa vy obrátili; ale ináč oni sú predsa najmilším národom Bohu pre patriarchov.

4) Boh neodvolá svoj dar a svoje slovo.

5) Boh, aby ukázal svoju nekonečnú milosť, dopustil najsamprv, aby pohani zavrhli pravého Boha a tak upadli do nevery, a potom dopustil, aby Židia zavrhli Krista a tak upadli do nevery, aby sa tak mohol smilovať nad všetkými národami.

6) Všetko, čo má pravé bytie, teda nie hriech. (Tom.)

HLAVA 12.

Sväto treba žiť, Bohu obetovať telo, bližných milovať, ešte i nepriateľov.

1. A tak prosím vás, bratia, pre milosrdenstvo Božie, aby ste vydávali svoje telá [1] za obetu živú, svätú, Bohu ľúbeznú, na duchovnú svoju službu.

2. A nepripodobňujte sa tomuto svetu [2], ale sa premeňte obnovením svojej mysle, aby ste vyskúmali, čo je vôľa Božia dobrá, ľúbezná a dokonalá.[3]

3. Lebo povedám skrze milosť, ktorá mi je daná, každému z vás, aby ste viac nemysleli [4] o sebe, než treba [5] myslieť, ale aby ste mysleli skrovne a jako udelil Boh každému mieru viery.

4. Lebo jako v jednom tele máme mnoho údov, ale údy nemajú všetky to isté zamestnanie [6],

5. tak sme všetci jedno telo v Kristu a každý sme jeden druhému údmi.

6. A máme rozdielne dary, podľa milosti, ktorá je nám daná, buďto proroctvo, podľa pomeru viery;

7. buďto úrad na posluhovanie, alebo, kto učí, na učenie;

8. kto napomína, na napomínanie; kto udeľuje, na úprimnosť; kto je predstaveným, na horlivosť; kto preukazuje milosrdenstvo, na veselosť.

9. Láska nech je bez pretvarovania. Nenáviďte zlé a pridržujte sa dobrého.

---

1) Grécke slovo „logikos“ je: rozumný, myšlienkový, duchovný. Keď obetujeme svoje telo Bohu, to je rozumné, lebo on je naším pánom; nerozum je obetovať ho diablovi, nepoctivosti. Ale je to i duchovná, t. j. vznešenejšia obeta, než zvieratá, ktoré sa predtým obetovávaly. A je to duchovná obeta, lebo telo nesmrtíme, ale len umŕtvime.

2) T. j. svetákom, nepoctivým.

3) Táto Božia vôľa je: žiť sväte Bohu a bližným, a tým činom zaopatriť si blaženú nesmrteľnosť.

4) Aby ste neboli vysokomyseľní, pyšní.

5) Avšak na seba má každý držať, lebo sme všetci ľuďmi rovnakými, synmi Božími a dedičmi kráľovstva nebeského.

6) Tak ani všetci ľudia nemôžu mať jedno zamestnanie, a každé čestné zamestnanie je počestné a ctihodné.

10. Láskou bratskou sa vospolok milujte, úctivosťou sa vospolok predchádzajte.
11. V horlivosti nepopúšťajte, duchom buďte vrúcni, Pánu slúžte.
12. Buďte v nádeji veselí, v súžení trpeliví, v modlitbe vytrvanliví.
13. Svätým v potrebách udeľujte, pohostinstvo pestujte.
14. Dobrorečte tým, ktorí vás prenasledujú, dobrorečte a nepreklínajte.
15. Radujte sa s radujúcimi, plačte s plačúcimi.
16. Buďte napospol toho istého smýšľania; nebuďte vysokomyseľní, ale skloňujte sa k nízkym. Nedržte seba samých za múdrych.
17. Nikomu sa neodplácajte zlým za zlé; vynasnažte sa na dobré nielen pred Bohom, ale i pred všetkými ľuďmi.[1]
18. Ak je možno, nakoľko od vás závisí, majte pokoj so všetkými ľuďmi.
19. Nepomstite sa, najmilší, ale ustúpte hnevu, jako je napísané: Moja je pomsta, ja odplatím, povedá Pán.
20. Ba keď je hladný tvoj nepriateľ, nasýť ho; keď je smädný, napoj ho, lebo keď to spravíš, žeravého uhlia nahrnieš mu na hlavu.[2]
21. Nedaj sa premôcť zlu, ale dobrotou zlo premáhaj.

HLAVA 13.

Vrchnosti treba poslúchať, bližného milovať, vziať na seba Kristov spôsob žitia.

1. Každá duša nech je poddaná vyšším vrchnostiam; lebo nieto vrchnosti, iba od Boha, ale ktoré sú, od Boha sú sriadené.[3]
2. A tak kto sa protiví vrchnosti[1], Božiemu sriadeniu sa protiví, a tí, ktorí sa protivia, sami si odsúdenie nadobývajú.[2]
3. Veď nemajú sa čo báť panovníkov tí, ktorí dobre robia, ale tí, ktorí zle robia. Chceš teda, aby si sa nebál vrchnosti? Rob dobre, a budeš mať pochvalu od nej.[3]
4. Veď je služobník Boží, tebe k dobrému. Ale keby si zle robil, boj sa, lebo nie nadarmo nosí meč. Veď je služobník Boží, jako pomstiteľ na potrest toho, kto zle robí.
5. Preto treba sa podriadiť, nielen pre trest, ale i pre svedomie.[4]
6. Lebo preto i dane platíte[5], poneváč sú služobníkmi Božími, a práve nato slúžia.
7. Dávajte teda každému podlžnosť: daň[6], komu daň; mýto, komu mýto[7]; úctu, komu úctu; česť, komu česť.
8. Nebuďte nikomu nič dlžni[8]: okrem aby ste sa vospolok milovali, lebo kto miluje bližného, vyplnil zákon.

---

1) Nielen pred Bohom pre svedomie, ale i pred ľuďmi, aby ste im dali dobrý príklad.
2) Keď preukážeš dobrodenie svojmu nepriateľovi, jestli on má len iskru ľudského citu, bude ho mrzieť, vo svedomí žrať, že ti ublížil.
3) Boh stvoril človeka za tvora spoločenského, a tak on založil spoločnosť; ale spoločnosť nie je možná bez vrchnosti, nakoľko už i v rodine je otcovská nadvláda, a preto Boh ustanovil to, aby boly vrchnosti; ale len vôbec, lebo to už nepovedal, jaké ony majú byť: či králi a či predsedovia, toto závisí jedine od spoločnosti ľudskej. A preto musíme poslúchať vrchnosti v tom, čo ony nakladajú pre všeobecné dobro.
1) Kto by chcel zrušiť vrchnosti, jako anarchisti, alebo kto sa protiví ich ku všeobecnému dobru namereným rozkazom.
2) Utŕžia, berú si, uvalia na seba.
3) Takéto by maly byť vrchnosti; no keď rozkazujú to, čo sa protiví prirodzenému, alebo Božiemu zákonu, nemusíme, ba ani nesmieme poslúchať vrchnosti, lebo viac treba poslúchať Boha, nežli ľudí. Avšak vzbúriť povstanie nesvobodno pre prelievanie krvi.
4) Kto sa sprotiví vrchnosti, nielen ona ho tresce, ale má i hriech. Predpisy, ktoré cirkevná alebo svetská vrchnosť dľa práva dáva, viažu poddaných vo svedomí a pred Bohom.
5) Daň, akoby obeta, patrí Bohu na uznanie, že od neho máme všetko, a keďže vrchnosti sú namiesto Boha tu na zemi, Boh sa zriekol istej čiastky obetí pre ne. — No dnes sa dane pochopujú jako odsluhovanie za bezpečnosť, za výhody, ktoré jednotlivcom poskytuje sriadená spoločnosť.
6) Daň je od osôb, výdelku atď.
7) Mýto alebo clo je poplatok od dovezeného tovaru. Klamať nesmieme ani v týchto veciach, ale nemusíme dať viac, než pýtajú, alebo patrí.
8) T. j. 1. Nesvobodno robiť také dlhy, ktoré nemôžeme splatiť. 2. Nemáme sa zadlžiť, aby sme neztratili svoju samostatnosť, lebo dlžník je otrokom svojho veriteľa.

9. Lebo: Nescudzoložíš, nezabiješ, nepokradneš, nepremluvíš krivého svedectva, nepožiadaš, a kdektoré iné prikázanie obsahuje sa v tomto slove: Milovať budeš svojho bližného, jako seba samého.

10. Kto miluje bližného, nerobí mu zle. Teda láska je vyplnením zákona.

11. A to, poznajme čas, že je už hodina, aby sme sa zo sna [1] zobudili. Lebo teraz je bližšie naše spasenie, nežli keď sme uverili.[2]

12. Noc [3] pominula a deň [4] sa priblížil, odhoďme teda skutky temnosti [5] a vezmime na seba zbroje svetla.[6]

13. Jako vo dne, poctive choďme, nie v hodovaniach a v opilstvách, nie v smilstvách a v nestydatostiach, nie v rozbroji a v nenávisti,

14. ale oblečte si Pána Ježiša Krista [7], a o telo nemajte starosti, aby zbujnelo.[8]

HLAVA 14.

Treba sa za slabých vo viere zaujať, ohľadom na sviatky a jedlá sa neurážať, opovážlive nesúdiť, svedomie nasledovať.

1. I za slabého vo viere sa zaujímajte, bez dohadovania o mienkach.[9]

2. Lebo niekto si trúfa jesť všetko, no kto je nemocný, nech jie zeleniny.[1]

3. Ten, ktorý jie, nech nemá za nič toho, ktorý nejie, a ten, ktorý nejie, nech neposudzuje toho, ktorý jie, lebo Boh sa zaň zaujal.[2]

4. Ktože si ty, že súdiš cudzieho sluhu? [3] Svojmu Pánovi stojí alebo padá; no stáť bude, lebo mocný je Boh ustáliť ho.

5. Jeden zas robí rozdiel medzi dňom a dňom [4], kdežto druhý drží každý deň za jednaký: nech sa každý vo svojej mienke uspokojí.

6. Kto berie ohľad na deň, Pánovi berie ohľad [5], a kto jie [6], Pánovi jie, lebo ďakuje Bohu, a kto nejie [7], Pánovi nejie, a tiež ďakuje Bohu.

7. Veď nikto z nás nežije sebe, ani nikto neumiera sebe.

8. Lebo keď žijeme, Pánovi žijeme, a keď umierame, Pánovi umierame: teda či žijeme a či umierame, Pánovi sme.

9. Kristus zaiste na to umrel a z mŕtvych vstal, aby panoval i nad mŕtvymi, i nad živými.

10. Ty prečo súdiš svojho brata? a ty zas čo opovrhuješ svojho brata, keďže všetci budeme stáť pred súdnou stolicou Kristovou?

---

1) Sen tu znamená telesné smýšľanie: jako vo sne nevie človek veci si vážiť podľa ich ceny, tak je to i v telesnom smýšľaní; pominuteľné veci sa cenia nad večné.

2) Čo deň, to sme bližšie k smrti, a tak i k svojmu spaseniu.

3) Tma pohanskej zaslepenosti.

4) Deň kresťanskej osvety.

5) Skutky temnosti sú vôbec zlé skutky, jaké konáme len potme, alebo osamote, keď nás nikto nevidí.

6) Zbroje svetla sú prostriedky obrany, ktoré nám svetlo kresťanské poskytuje.

7) Vystrojte sa duchom P. Ježiša Krista.

8) Svoje telo musíme pestovať, ale len natoľko, nakoľko to požaduje zdravie a spôsobnosť k práci; no nikdy nie tak, aby zbujnelo, aby v ňom povstaly náruživosti.

9) Podmetne pravda je len jedna, ale predmetne ľudia ju všelijako pochopujú, každý dľa svojho spôsobu, nasledovne povstávajú rozličné mienky, o ktorých, keďže sú osobné, netreba sa dohadovať, z čoho by povstala len neláskavosť, čo sa protiví kresťanskému náboženstvu.

1) Z pohanstva obrátení kresťania hovorili, že je kresťanom dovolené všetko jesť, teda i Mojžišom zakázané jedlá, kdežto zo židovstva obrátení kresťania si mysleli, že oni ani jako kresťania nesmú jesť nečisté pokrmy (bravčovinu atď.). Týmto hovorí sv. Pavel, že jako slabého žalúdka človek musí a smie jesť len zeleniny: práve takto človek slabého, neistého, pochybujúceho svedomia smie jesť len to, o čom je istý, že je dovolené.

2) Osvietený kresťan nech nemá za nič plachosvedomého Žida, ktorý neje nečistých pokrmov, ale i židovčiaci kresťania nech nezavrhujú kresťanov z pohanstva, lebo Boh si ich vyvolil za veriacich.

3) Právo súdiť sluhu patrí jeho pánovi, a tak, keďže sme sluhovia Boží, nemáme práva súdiť jedni druhých, — toto právo patrí Bohu.

4) Kresťania zo židovstva robili rozdiel medzi dňom a dňom, sviatočné dni židovské držali za sväté, kdežto kresťania z pohanstva nedali nič na sviatky židovské. A sv. Pavel vec nerieši, ale ponecháva ich na svojom.

5) Kto svätí sviatky židovské, svätí ich Bohu.

6) A kto jie nečistý pokrm, tiež nehreší.

7) Kto sa postí.

11. Lebo písané je: Jakože žijem ja, povedá Pán, tak predo mnou kľačať bude každé koleno a každý jazyk bude vyznávať Boha. (Iz. 45, 24.)
12. Nasledovne každý z nás za seba bude počet vydávať Bohu.
13. Nesúďme teda viac jeden druhého, lež radšej to si usúďme, aby sme nekládli závady alebo pohoršenia bratovi.
14. Viem a presvedčený som v Pánu Ježišovi, že samo v sebe nie je nič nečistého [1]; okrem kto niečo za nečisté drží, tomu je nečisté.
15. Ale keď sa tvoj brat pre pokrm pohoršuje [2], už nepokračuješ podľa lásky. Nebuď svojím pokrmom na zkazu tomu, za ktorého Kristus umrel.
16. Teda nech sa nepotupuje naša dobrá vec.
17. Veď kráľovstvo Božie nie je pokrm a nápoj, ale spravedlivosť a pokoj a radosť v Duchu svätom.
18. Lebo kto v tom slúži Kristu, ľúbi sa Bohu, a má uznanie u ľudí.
19. A tak vynasnažujme sa za tým, čo slúži k pokoju, a to zachovávajme jeden proti druhému, čo slúži k povzbudeniu.
20. Pre pokrm nerúcaj diela Božieho.[3] Všetko je síce čisté, ale zle je pre človeka, keď s pohoršením jie.
21. Dobre je: nejesť mäsa, nepiť vína, ani čím sa brat uráža, alebo pohoršuje, alebo oslabuje.
22. Že ty máš presvedčenie? Maj si ho sám u seba pred Bohom.[4] Blahoslavený, kto nepochybuje v sebe o tom, čo za dobré drží.
23. Ale kto pochybuje, či má jesť, odsúdený je, preto, že nie je presvedčený. A všetko, čo nie je z presvedčenia, je hriech.[1]

HLAVA 15.

Treba sa snášať a byť jednomyseľnými, keďže Boh všetkých povolal k spáse. To káže jako apoštol národov, ako taký k nim prijde po púti Jeruzalemskej.

1. Povinní sme teda my silnejší znášať slabosti nevládnych a nebyť do seba zaľúbenými.[2]
2. Každý z vás nech sa ľúbi svojmu bližnému, k dobrému, na vzdelávanie.[3]
3. Veď i Kristus nebol do seba zaľúbený, ale jako písané je: Hany haniacich teba padaly na mňa.[4]
4. Lebo čokoľvek je napísané, k nášmu poučeniu je napísané, aby sme skrze trpelivosť a potešenie z Písem úfnosť mali.
5. A Boh trpelivosti a potechy nech vám dá vospolok jednomyseľnosti podľa Ježiša Krista,
6. aby ste jednomyseľne a jednými ústami ctili Boha a Otca nášho Pána Ježiša Krista.
7. A preto zaujímajte sa jeden za druhého, jako i Kristus zaujal sa za vás na česť Božiu.
8. Lebo tvrdím, že Kristus Ježiš bol služobníkom obriezky [5], pre pravdu Božiu [6], aby potvrdil sľuby otcom;
9. kdežto pohani [7], aby za milo-

---

1) Tie pokrmy, ktoré Mojžiš vyhlásil za nečisté, samy v sebe nie sú nečistými, iba pre toho, kto ich za nečisté drží, nakoľko nesvobodno konať proti presvedčeniu (svedomiu).
2) Svobodno nám jesť každý pokrm, ale treba dať pozor, aby sa nepohoršil náš bližný, t. j. aby sme ho svojím prikladom nesviedli konať proti jeho presvedčeniu.
3) Brata, ktorého Boh učinil veriacim.
4) Drž sa ho a nasleduj ho vo svojom živote, keď nie je prítomný slabý, ktorý by sa mohol pohoršiť.

1) Kto pochybuje, či smie niečo jesť a či nesmie, a v tejto pochybnosti jie, hreší. Len to smieme spraviť, o čom sme presvedčení, že nám je dovolené. A keďže pochybný zákon neviaže, môžeme sa hneď presvedčiť, že nám je dovolené. (In dubiis libertas = v pochybnosti svoboda.)
2) Do seba zaľúbený je, kto si v sebe zakladá a druhými opovrhuje, kto vyhľadáva svoj prospech.
3) Tak treba žiť, aby sme boli na prospech bližnému, že by sa on povzbudil k dobrému.
4) Kristus nehľadal svojho prospechu, ale prospech svojho Otca.
5) P. Ježiš bol služobníkom Židov, nakoľko im mal dopomôcť k spaseniu.
6) Aby sa dokázalo, že je Boh pravdomluvný, že sa tak stalo, jako sľúbil.
7) Pohanom dopomáha Kristus k spaseniu len z milosrdenstva.

srdenstvo oslavovali Boha, jako písané je: Preto vyznávať ťa budem medzi národami, Pane, a tvojmu menu budem spievať. (2. Kráľ. 22, 50.)

10. A zase povedá: Veseľte sa, národy, s jeho ľudom. (Ž. 17, 50.)

11. A zase: Chváľte Pána všetky národy a zvelebujte ho všetci ľudia. (Ž. 116, 1.)

12. A zase Izaiáš volá: Bude koreň Jesseho, a v tom, ktorý povstane panovať nad národami, národy budú dúfať. (Iz. 11, 10.)

13. A Boh nádeje nech vás naplní všetkou radosťou a pokojom vo viere, aby ste oplývali nádejou a mocou Ducha svätého.

14. Istý som síce o vás, bratia moji, i ja sám, že ste i sami plní milovania, naplnení všetkou vedomosťou, tak že môžete napomínať jeden druhého;

15. predsa písal som vám, bratia, trochu smelšie, lebo si vás uvádzam na pamäť k vôli tej milosti, ktorá mi je daná od Boha,

16. aby som bol služobníkom Krista Ježiša medzi národami, posväcujúcim [1] Božie evanjelium, aby obetovanie národov bolo príjemné [2] a posvätené skrze Ducha svätého.

17. Mám sa teda čím chváliť v Kristu Ježišovi pred Bohom.

18. Veď neopovážil by som sa nič povedať, čo nevykonal skrze mňa Kristus na obrátenie pohanov, slovom a skutkami,

19. mocou divov a zázrakov, mocou Ducha svätého, tak že od Jeruzalema dookola až po Illyrsko rozhlásil som evanjelium Kristovo.

20. A síce tak som kázal [3] toto evanjelium, nie tam, kde meno Kristovo bolo známe, aby som nestaväl na cudzom základe, lež ako písané je:

21. Tí, ktorým nebolo zvestované o ňom, uvidia, a ktorí neslýchali, porozumejú.

22. A to bola i príčina, že som bol veľmi hatený k vám prísť a zdržovaný som až posaváď.[1]

23. Ale teraz, keďže nemám už miesta [2] v týchto krajoch a keďže už od mnoho pominutých rokov žiadosť mám k vám prísť:

24. úfam, že keď nastúpim cestu do Španielska, pomimo idúcky navštívim vás, a že vy ma odprevadíte ta, ale až keď sa najprv s vami trochu nateším.

25. No teraz odcestujem do Jeruzalema, službu preukázať svätým.

26. Totižto Macedončania a Achajčania za dobré uznali spraviť nejakú sbierku pre chudobných svätých, ktorí bývajú v Jeruzaleme.

27. Tak za dobre uznali, i sú im to podlžní. Lebo keď sa pohani účastnými stali ich duchovných vecí, nuž povinní sú im poslúžiť telesnými.

28. Teda keď to vykonám a odovzdám im tento pôžitok [3], pôjdem cez vás do Španielska.

29. A viem, že keď prídem k vám, prídem do hojného požehnania Kristovho.[4]

30. Teda prosím vás, bratia, pre Pána nášho Ježiša Krista a pre lásku Ducha svätého, prispejte mi na pomoc svojimi modlitbami k Bohu za mňa,

31. aby som bol osvobodený od neveriacich, ktorí sú v Judsku, tiež aby obeta mojej úslužnosti bola príjemná svätým v Jeruzaleme;

32. aby som tak, jestli Bohu vôľa, s radosťou došiel k vám a u vás si odpočinul.

33. A Boh pokoja nech je s vami so všetkými. Amen.

---

1) Uplatňujúcim; do života uvádzam a oslaujem evanjelium.
2) Bohu.
3) Grécky: No tak som ctibažil ohlasovať evanelium.

1) To, že chcel kázať evanjelium na tých stranách, na ktorých ani jeden kazateľ nechodil, bolo na príčine, že prv nedošiel do Ríma, kde už sv. Peter založil cirkev.
2) Nemám stanoviska.
3) Pôžitkom z role sa menuje to, čo roľa prináša; tu sa sbierka menuje pôžitkom, preto, že je ovocím kresťanskej lásky.
4) Najdem prekvitajúci kresťanský život.

HLAVA 16.

Pozdravy.

1. Odporúčam vám Fébu, našu sestru [1], ktorá je v službe[2] u cirkvi, čo je v Cenchreách [3],
2. aby ste ju, jako sa sluší na svätých, prijali v Pánovi, a aby ste jej boli napomocní, v akejkoľvek záležitosti by vás potrebovala, lebo i ona bola napomocná mnohým, i mne samému.
3. Pozdravujte Prišku a Akvila, mojich pomocníkov v Kristu Ježišovi,
4. (ktorí za môj život svoje hrdlá nasadili, ktorým nielen ja sám ďakujem, ale i všetky cirkve národov),
5. aj ich domáce shromaždenie. Pozdravujte môjho milého Epeneta, ktorý je prvotný [4] z Azie v Kristu.
6. Pozdravujte Mariu, ktorá mnoho pracovala medzi vami.
7. Pozdravujte Andronika a Junia, mojich súkmenovcov a spoluväzňov, ktorí sú znamenití medzi apoštolmi [5], ktorí ešte predo mnou boli v Kristu. [6]
8. Pozdravujte Ampliata, mne v Pánu premileného.
9. Pozdravujte Urbana, nášho pomocníka v Kristu Ježišovi, a Stachysa, môjho milého.
10. Pozdravujte Apellesa, spoľahlivého v Kristu.
11. Pozdravujte domácich Aristobulových. Pozdravujte Herodiona, môjho súkmenovca. Pozdravujte domácich Narcissových, ktorí sú v Pánu.
12. Pozdravujte Trifenu a Trifosu, ktoré pracujú v Pánu. Pozdravujte Persidu najmilšiu, ktorá mnoho pracovala v Pánu.
13. Pozdravujte Rufa, vyvoleného v Pánu, a matku jeho, i moju.

1) Sestra = kresťanka.
2) Grécky: jahenka = diakonissa.
3) Kenchre = prístav v Korinte, na Saronskom mori.
4) Prvý z Azie uveril.
5) Medzi ohlasovateľmi evanjelia. Grécka osnova dá sa lepšie preložiť takto: ktorí sú vo vážnosti u apoštolov.
6) Už pred Pavlom boli kresťanmi.

14. Pozdravujte Asynkrita, Flegonta, Herma, Patroba, Hermesa a bratov, ktorí sú s nimi.
15. Pozdravujte Filologa a Juliu, Nereja a jeho sestru, a Olympiasa i všetkých svätých [1], ktorí sú s nimi.
16. Pozdravte jeden druhého svätým poľúbením. Pozdravujú vás všetky cirkve Kristove.
17. No prosím vás, bratia, aby ste dali pozor na tých, ktorí robia rozbroje a pohoršenia proti učeniu, ktorému ste sa vy naučili, a vyhýbajte im.
18. Lebo takí neslúžia Kristu, Pánu nášmu, ale svojmu bruchu, a sladkými rečami a požehnávaniami svádzajú nevinné srdcia.
19. Lebo vaša poslušnosť rozhlásená je na všetky strany, a preto radosť mám z vás; ale chcem, aby ste boli múdri na dobré a nevedomí na zlé.
20. A Boh pokoja nech skoro potre satanáša pod vašimi nohami. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vami!
21. Pozdravuje vás Timotej, môj pomocník, a Lucius, a Jáson, a Sosipater, moji súkmenovci.
22. Pozdravujem vás v Pánu ja Tertius, ktorý som písal tento list.
23. Pozdravuje vás Kajus, môj hospodár, a celá cirkev. Pozdravuje vás Erastus, mestský pokladník a brat Kvartus.
24. Milosť Pána nášho Ježiša Krista nech je s vami so všetkými. Amen.
25. A tomu, ktorý je mocný potvrdiť vás v mojom evanjeliume a v kázaní Ježiša Krista, o zjavení toho od večných časov zamlčaného tajomstva,
26. ktoré sa teraz zjavilo skrze písma prorocké, na rozkaz večného Boha, a všetkým národom sa oznámilo, aby sa poddaly viere,
27. samému múdremu Bohu skrze Ježiša Krista, jemu česť a sláva na veky vekov. Amen.

1) Kresťanov.

PRVÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA KORINŤANOM.

Korint bol hlavným mestom rimskej provincie, známej pod menom Achajsko. Toto mesto ležalo medzi Hellaskom a Peloponeskom na Istme a spojovalo dve morá, totižto Egejské a Jonské, prečo sa ono menovalo i dvojmore, a na oboch morách malo výborné morské prístavy. Už toto položenie vábilo obyvateľov, aby sa dali na kupectvo. Pomocou námorného kupectva Korint nadobúdal nesmierné bohatstvá, a jako rástlo jeho kupectvo, jeho obchod, tak rástol i priemysel a s týmito počet obyvateľov, natoľko, že boly časy, keď Korint počitoval vyše 300.000 obyvateľov. Ako rástly bohatstvá, tak rástol i prepych a s týmito vývin rozličných umení, vied a všeobecného vzdelania, tak že v tomto ohľade Korint nedal sa zahanbiť ani samým Aténam. Ale s bohatstvom, prepychom, so všeobecným blahobytom, s množstvom najrozmanitejšieho obyvateľstva zakorenila sa v Korinte i hrozná nemravnosť.

Je pravda, roku 146 pred Kr. rimský vodca Mummius úplne sboril Korint, ktorý potom asi 100 rokov ležal v rumoch; no Julius Cäzar dal znovu vystaviť mesto, a keď toto nové mesto za časov sv. Pavla — vtedy stálo už zase asi 100 rokov — ešte nemohlo sa vyrovnať starobylému Korintu, predsa i za časov sv. Pavla bolo už veľké, bohaté, vysoko vzdelané a mravne hlboko kleslé, zkazené.

Do tohto mesta zavítal sv. Pavel asi 53—54. roku po Kr. a založil v ňom na údov bohatú cirkev.

Keď sv. Pavel odišiel z Korintu, kde pôsobil asi za pol druha roka, jeho vážnosť hlboko klesla, zčiastky pre nadvážnosť Petrovu, zčiastky pre výrečnosť a mudroslovecké vznešené učenie Apollovo, ale hlavne pre lživých apoštolov, ktorí tupili Pavla.

Okrem toho v Korinte povstaly veľké roztržky a lžiapoštolovia ich ešte viac roznecovali. Cirkev roztrhala sa na stúpencov Kristových, Keťasových, Pavlových a Apollových, ba vyskytol sa i prípad ohavného smilstva. Konečne prívrženci Pavlovi poslali k nemu poslov, ktorí ho upovedomili o týchto záležitostiach, ako i predniesli mu niektoré otázky straniva stavu manželského, straniva panien a vdov, straniva požívania obetného mäsa, straniva poriadku v chráme a tela vzkriesenia z mŕtvych.

Tieto okolnosti pohly Pavla napísať Korinťanom tento list, v ktorom ich chlácholí a vyzdvihuje svoje apoštolstvo, vyobcúva smilníka a rozlušťuje otázky mu predložené.

Jako sa niektorým pozdáva, tento prvý list bol písaný v Efeze asi okolo 57—58. roku, a písaný bol v reči gréckej, keďže Korinťania boli sami Grékmi.

HLAVA 1.

Po pozdravení ďakuje Bohu za milosti, udelené Korinťanom; napomína ich k jednomyseľnosti a dáva výstrahu pred rôznicami, pred vysokomyseľnosťou.

1. Pavel, povolaný apoštol Ježiša Krista [1] z vôle Božej, a brat Sosten,
2. cirkvi [2] Božej, ktorá je v Korinte, posväteným v Kristu Ježišovi, povolaným svätým [1], so všetkými vzývajúcimi meno Pána nášho Ježiša Krista, na každom mieste [2] ich i našom.
3. Milosť vám a pokoj od Boha Otca nášho, i Pána Ježiša Krista!
4. Ďakujem svojmu Bohu vždy za

1) Pavel tu stavia do popredia svoje povolanie. On nie je o nič menší od tých apoštolov, ktorých bol povolal sám Spasiteľ, lebo veď i jeho povolal sám Spasiteľ na ceste do Damašku.

2) Cirkev, po grécky shromaždenie označuje celú viditeľnú spoločnosť na zemi žijúcich kresťanov. Inokedy zase označuje ona i náboženskú spoločnosť kresťanskú v niektorom meste.

1) Pod svätými rozumejú sa kresťania, a to preto, lebo sú Duchom svätým posvätení, jako i preto, lebo sú povolaní, aby boli ozaj svätí.

2) Na každom mieste, kde prebývajú kresťania, teda nielen na tých miestach, kde Pavel založil cirkve a ktoré on nazýva našimi, t. j. svojimi, ale i na tých miestach, kde cirkve založili druhí vierozvestci a ktoré sa tu označujú slovom ich.

vás pre milosť Božiu, ktorá je vám daná v Kristu Ježišovi,
5. že vo všetkom ste skrze neho obohatení, vo všetkom učení a vo všetkom poznaní [1];
6. jako svedectvo o Kristovi bolo potvrdené u vás [2],
7. tak, že nemáte žiadneho nedostatku v žiadnej milosti, ktorí vyčkávate zjavenie Pána nášho Ježiša Krista,
8. ktorý vás i utvrdí až do konca, bez zločinu na deň príchodu Pána nášho Ježiša Krista.
9. Verný je Boh, skrze ktorého ste povolaní k spoločenstvu jeho Syna, Ježiša Krista, Pána nášho.
10. No prosím vás, bratia, v mene Pána nášho Ježiša Krista, aby ste všetci to isté hovorili, a že by nebolo medzi vami rozkolov, ale buďte dokonalí v jednej mysli a v rovnakej mienke.
11. Lebo dostala sa mi zpráva o vás, bratia moji, od domácich Chloe [3], že sú škriepky medzi vami.
12. Mienim však týmto, že každý z vás [4] povedá: Ja som Pavlov, a ja Apollov, ja zas Kefasov, a ja Kristov.[5]
13. Rozdelený je Kristus? Či Pavel bol ukrižovaný za vás? alebo či ste v mene Pavlovom boli pokrstení?
14. Ďakujem Bohu, že som neokrstil nikoho z vás, iba Krispa a Kája,
15. aby niekto nepovedal, že ste v mojom mene pokrstení.
16. No pokrstil som i dom Štefanášov; ostatne neviem, či som koho iného pokrstil.

1) V poznaní toho všetkého, čo slúži ľuďom k spaseniu.
2) Boh potvrdzoval kázne Pavlove zázrakmi a inými milosťami práve tak hojne, jako i po iných mestách.
3) Chloe bola istá kresťanka v Korinte.
4) Každý = mnohí.
5) Veriaci v Korinte roztrhli sa na tri strany: na prívržencov Pavlových, Apollových a Petrových (Kefasových), kdežto všetci mali byť Kristovi, za jakých sa poniektorí vydávali, alebo za jakého sa tu vydáva azda sám sv. Pavel.

17. Lebo Kristus neposlal ma krstiť, ale kázať evanjelium [1], ale nie v múdrosti slova, aby nebol olúpený svojej sily kríž Kristov. [2]
18. Lebo slovo kríža je síce tým, ktorí zahynú, bláznovstvom; kdežto tým, ktorí bývajú spasení, to jest nám, je silou Božou.[3]
19. Veď písané je: Zahubím múdrosť mudrákov, a zavrhnem chytrosť chytrákov.[4] (Izai. 29, 14.)

1) Kristus Pán povedal apoštolom: Iďte, učte všetky národy a krstite ich. V prvom rade teda apoštolovia mali učiť, presviedčať ľudí, viesť k dobrému a len potom krstiť. Pravdepodobne krstili kňazi a jahni.
2) Aby apoštolovia presvedčili ľudí o pravdivosti kresťanského náboženstva, k tomu nepotrebujú ani rečníckych úchvatov, ani mudrosloveckých sietí; oni oznámia pravdu, a pravda svojou mocou a tou milosťou, ktorú nám Kristus nadobudol na kríži, podmaní si ľudí, ktorí majú dobrú vôľu. Korinťania podceňovali Pavla preto, že v svojich kázňach neupotreboval vzletného rečníctva a hlbokých mudrosloveckých dôvodov, čomu Korinťania boli navyknutí a čo im poskytoval Apollo, ktorý im po Pavlovi hlásal evanjelium. Tu im Pavel odpovedá, že on nechcel toho upotrebiť, a to jednoducho preto, aby sa nemohlo povedať, že ich on svojím rečníctvom a svojou mudrosloveckou hotovosťou omotal a naklonil k tomu, aby verili v Krista, lebo takto by bol kríž olúpil o jeho moc. Už ale keď on tak jednoducho kázal a Korinťania predsa uverili, zrejmé je, že to nespravily kázne Pavlove, ktoré si tak málo cenia, ale milosť Božia.
3) Učenie o ukrižovanom Kristovi svetákom a ich studenému rozumu je bláznovstvom, preto, že prevyšuje rozum. Ľudskému rozumu totižto hlúpym sa zdá i to, že Boh umrel za ľudí, i to, že ten, ktorý tak potupne umrel na kríži, je Boh. Kdežto tým, ktorí sú predurčení k spaseniu, je Božou mocou, t. j. my v tom vidíme nekonečnosť božskej lásky a moci, keď Boh tak miloval svet, že poslal svojho Syna, aby zaň umrel, že Boh stal sa človekom a umrel.
4) Keď kráľ Ezechiáš a jeho ministri a radcovia videli, že Assýrsko veľmi vzrastá a že môže pohltnúť Judsko, vtedy rozhodli sa, že sa spoja s Egyptom proti Assýrsku. Ale táto antisemitická politika protivila sa verejnej židovskej mienke, a preto Izaiáš v mene Božom predpovedal Ezechiášovi (29.), že od jeho mudrákov, t. j. radcov ujde múdrosť a ztratí sa vtip jeho politikom, lebo Sennacherib, kráľ assýrsky, premôže Egyptčanov a porazí i Židov. Po týchto porážkach židovskí politikovia potratili rozum i odvahu. Ich prirodzený rozum nahliadol, že tu niet nijakej pomoci, že Sennacherib, ako sa im i vyhrážal, tak ich i prenesie do Assýrska, keď zrazu na prosbu Izaiášovu a Ezechiášovu Boh učinil zázrak a cez jednu noc skrze anjela zabil 185.000 z assýrskeho vojska. Toto proroctvo sv. Pavel vzťahuje na dobu Kristovu. Židovskí a pohanskí mudrci a chytráci postavili sa proti kresťanstvu, vyzbrojení mudrckou hotovosťou a rečníckou sečnosťou, a predsa padli pred náporom kresťanstva.

20. Kde je mudrc[1]? Kde zákonník? Kde skúmač tohoto veku? Či Boh neučinil hlúpou múdrosť tohoto sveta? (Izai. 33, 18.)

21. Lebo, keďže svet svojou múdrosťou v múdrosti Božej nepoznal Boha, zaľúbilo sa Bohu bláznovstvom kázania spasiť veriacich.[2]

22. Keďže i Židia žiadajú zázraky, i Gréci hľadajú múdrosť[3];

23. kdežto my zvestujeme Krista ukrižovaného, Židom síce pohoršenie[4] a pohanom hlúposť[5],

24. ale samým povolaným[6], i Židom i Grékom, Krista moc Božiu a múdrosť Božiu;

25. lebo čo Božieho je sprosté, múdrejšie je od ľudí, a čo Božieho je slabé, silnejšie je od ľudí.[7]

26. Pozrite len, bratia, na svoje povolanie[1], lebo nie mnohí sú múdri podľa tela, nie mnohí mocní, nie mnohí urodzení,

27. ale čo je svetu sprostým, vyvolil si Boh, aby zahanbil múdrych, a čo je svetu slabým, vyvolil si Boh, aby zahanbil, čo je silné[2];

28. a čo je svetu nepatrné a nevážené, vyvolil si Boh, ako i to, čo nie je nič, aby zničil to, čo je niečo,

29. aby žiadne telo nevystatovalo sa pred jeho obličajom.[3]

30. No vy ste z neho v Kristu Ježišovi, ktorý nám je od Boha múdrosťou, i spravedlivosťou, i posvätením, i vykúpením (Jer. 23, 5),

31. aby, jako je napísané, kto sa chváli, chválil sa v Pánovi. (2. Kor. 10, 17; Jer. 9, 23—24.)

HLAVA 2.

Rozdiel medzi múdrosťou Božou a svetskou, medzi človekom duchovným a telesným.

1. I ja, bratia, keď som k vám prišiel, neprišiel som so vznešenou rečou alebo múdrosťou[4] zvestovať vám svedectvo o Kristovi,

2. lebo tak som si umienil: nič iného nevedieť medzi vami, iba Ježiša Krista, a to ukrižovaného.

---

1) Kde sú pohanskí mudrci, židovskí zákonníci, kde posmešní mudrlanti (sofisti)? Všetko sa pominulo, všetci sa zodrali, a ľudský rozum, osvietený Kristovou naukou a milosťou, skoro nahliadol, že všetky námietky židovských a pohanských mudrákov a mudrlantov sú samé číre hlúposti.

2) Ani pohanské mudroslovie nedoviedlo ľudí k pravému poznaniu pravého Boha, nakoľko blúdilo v mnohobožstve. Ale ani židovstvo, ktoré nikdy nepoznalo nesmiernej lásky Božej, že by totižto Boh chcel umrieť za ľudí, a ktoré neobsahovalo hlavných tajomství o Bohu, jako na pr. o najsv. Trojici atď. K čomu nedospely židovský zákon a pohanské mudrctvo, k tomu dospelo prosté kázanie apoštolov.

3) Židia žiadali i od Krista Pána zázraky, a tak žiadajú i od apoštolov. Ako Kristus Pán, tak i apoštolovia činili zázraky, ale Židia predsa neuverili. Prečo? Nemali dobrej vôle; zázraky prekrucovali a vysvetľovali z prirodzených, alebo neznámych, alebo konečne z diabolských síl. Pohani hľadali rozumové náboženstvo, ale keďže kresťanská viera prevyšuje rozum, obsahuje v sebe nepochopiteľné a nerozluštiteľné tajomstvá, nuž nenašli v ňom mudrctvo, a to tým menej, že kresťanstvo nebolo hotovou mudrosloveckou sústavou. A tak ani Židia ani pohani nenašli v kresťanstve to, čo hľadali.

4) Židia sa pohoršovali nad tým, že ukrižovaný Pán Ježiš je ich Messiášom, Spasiteľom, ktorého oni očakávali jako mocného zemského kráľa.

5) Pohanom sa to zdalo hlúposťou, že by Boh stal sa človekom, že by umrel a, nadvrch, že by umrel za človeka.

6) Ale tí, ktorí sa obrátili, či to už zo židovstva a či z pohanstva, práve v tomto zázračnom diele božskej lásky na kríži vidia a poznajú Božiu všemohúcnosť a lásku.

7) Toto božské dielo, t. j. smrť Kristova, rozumu zdá sa byť sprostosťou, lebo ju nechápe, kdežto ona prevyšuje rozum ľudský, a tak je múdrejšia od neho. Jako i táto smrť Kristova rozumu ľudskému zdá sa byť slabosťou (veď len bezpomocný slabúch tak biedne umiera), kdežto touto smrťou bol premožený diabol, ktorého premôcť nevládali všetci ľudia dohromady, a tak táto smrť, táto slabosť bola silnejšia, než ľudia.

No tak sa zdá, že sv. Pavel v tomto verši robí priechod k nasledujúcim, a vtedy smysel tohoto verša môže byť i tento: I najsprostejší nástroj v rukách Božích prevyšuje všetku ľudskú múdrosť a najslabší všetku ľudskú moc a silu, t. j. Boh i s najmalichernejšími ľuďmi uskutoční svoje zámery, aby totižto oblažil celý svet, a keby sa mu i celý svet protivil.

1) Naším povolaním, naším cieľom je, aby sme boli blažení, ale nie tak na tomto, jako na druhom svete. Na tomto svete len málo ľudí žije v prajných okolnostiach.

2) Len ponížení budú vládnuť kráľovstvom Božím, kdežto pyšní budú ponížení.

3) Ponížení nebudú sa vystatovať, lebo všetky svoje ctnosti pripisovať budú milosti Božej, ale ani vysokomyseľní nebudú sa vystatovať v pekle, lebo uvidia svoju ničomnosť.

4) Korinťania podceňovali sv. Pavla; tu im dáva na vedomie, že on naschvál neupotreboval rečníckych tvarov a mudrosloveckých vzťahov, aby vnútorná moc kresťanstva tým viac bila do očú.

3. A ja bol som u vás v slabosti a v bojazlivosti a v mnohom strachu (Sk. ap. 18, 1.),
4. a moja reč a moje kázanie nie je v presvedčujúcich slovách ľudskej múdrosti, ale v dokazovaní ducha a moci,
5. aby vaša viera nezakladala sa na múdrosti ľudskej, ale na moci Božej.
6. Mluvíme síce múdrosť medzi dokonalými [1], ale nie múdrosť tohoto veku [2], ani kniežat tohoto veku [3], ktoré hynú,
7. ale mluvíme múdrosť Božiu v tajomstve [4], ktorá je skrytá, ktorú predurčil Boh pred vekmi na našu slávu,
8. ktorej nikto z kniežat tohoto veku nepoznal, lebo keby ju boli poznali, nikdy by Pána slávy [5] neboli ukrižovali.
9. Ale jako písané je: Ani oko nevídalo, ani ucho neslýchalo, ani do srdca ľudského nevstúpilo, čo Boh prihotovil tým, ktorí ho milujú. (Izai. 64, 4.)
10. Nám však zjavil to Boh skrze svojho Ducha, lebo Duch skúma všetko, i hlbokosti božské.
11. Lebo kto z ľudí vie, čo je v človeku, leda duch človeka, ktorý je v ňom? Tak ani čo je Božie, nikto nezná, iba Duch Boží.
12. No my sme nedostali ducha tohoto sveta [1], ale Ducha, ktorý je z Boha, aby sme vedeli, čo sa nám od Boha darovalo,
13. o čom i mluvíme nie učenými slovami múdrosti ľudskej, ale naukou Ducha, keď s duchovnými vecmi duchovné porovnávame. [2]
14. Ale smyselný človek nechápe toho, čo je Ducha Božieho, lebo je mu bláznovstvom, a nemôže porozumieť, preto, že sa to duchovne má posudzovať:
15. kdežto duchovný človek posúdi všetko, ale sám od nikoho nebýva posúdený. [3]
16. Lebo: Kto poznal smysel Pánov, aby ho učil? My však máme smysel Kristov. (Izai. 40, 13; Mudr. 9, 13; Rim. 11, 34.)

HLAVA 3.

Korinťania nemúdre sa delia na stránky dľa svojich učiteľov, lebo všetci učitelia staväjú na jednom základe, Kristu, ten istý jeden chrám, ktorým sú veriaci, a tak veriaci nenáležia učiteľom, lež Kristu.

1. I ja [4], bratia, nemohol som vám mluviť ako duchovným, ale jako telesným, ako maľučkým v Kristu,
2. dal som vám piť mlieko, nie pokrm [5], lebo ste ho ešte nezmohli, ani teraz ešte nezmôžete, lebo ste ešte telesní.
3. Veď keď je medzi vami žiarli-

---

1) Pavel podáva druhý dôvod, prečo neprednášal Korinťanom hlbších právd, na porozumenie ktorých vyžaduje sa istá zbehlosť v mudrosloví. Prvý bol: aby Korinťania neprivlastňovali svoje obrátenie Pavlovej rečníckej výmluvnosti a mudrosloveckej vycibrenosti. Druhý je: Korinťania ešte boli len nováčkovia vo viere, oni by to ani neboli pochopili. Medzi dokonalými i Pavel vie mluviť hlboké pravdy.

2) Múdrosť tohoto veku je: svetská veda, ktorá sa vzťahuje na tento vek, a nie na budúci.

3) Pohlavári, kniežatá tohoto veku sú tí, ktorí vynikajú zpomedzi ľudí a najmä predstavitelia mudrosloveckých škôl a sústav, ktorých múdrosťou sú mudrosloveckè názory, vývody a sústavy. No toto zahynie, lebo dosiaľ ešte každá mudrosloveckà sústava prepadla.

4) Kresťanstvo, jako nadprirodzená viera, má a musí mať tajomstvá, ktoré rozum nepochopí.

5) Pán slávy je Ježiš Kristus.

1) Keďže apoštolovia dostali Ducha sv. a nie ducha svetáckeho, myseľ svetácku, preto oni poznajú tajomstvá Božie.

2) Duchovné veci dokazujeme duchovnými dôvodmi.

3) Duchovného človeka smyselný človek nemôže posúdiť, a to preto nie, že ho nechápe, že nemá pravidla, dľa ktorého má ho súdiť, ako i slovenské porekadlo hovorí: Podľa seba súdim teba; už ale nadprirodzené nedá sa súdiť podľa pravidiel a zjavov prirodzených. Duchovný človek však súdi všetko, a to preto, že pozná obe pravidlá: nadprirodzené i prirodzené, a tak môže súdiť.

4) Sv. Pavel obšírnejšie vykladá druhú príčinu, pre ktorú im neprednášal hlbokých článkov viery, a to je tá, že boli ešte nedokonalí.

5) Ako sa deťom dáva záživné a predsa ľahko stroviteľné mlieko, takto i nedokonalým kresťanom prednášajú sa najprv hlavné pravdy. Z počiatku ťažších článkov by nezniesli, a nie sú ani nevyhnutne potrebné.

vosť a škriepka, či nie ste telesní a nepokračujete po ľudsky?[1]

4. Lebo keď niekto povie: Ja som Pavlov, druhý zas: Ja Apollov, či nie ste ľuďmi? Lebo čo je Apollo a čo Pavel?

5. Služobníci toho, v ktorého ste uverili, a jako každému dal Pán.

6. Ja som sadil, Apollo polieval, ale Boh dal vzrast.

7. A tak ani ten, kto sadí, nie je nič, ani kto polieva, ale Boh, ktorý dáva vzrast.

8. Ten, kto sadí a kto polieva, sú jedno, no každý dostane svoju vlastnú odmenu dľa svojej práce. (Mat. 20, 4, 8.)

9. Lebo my sme spolupracovníci Boží, vy ste roľa Božia, ste Božia stavba.

10. Dľa milosti Božej, ktorá mi je daná, jako múdry staviteľ, položil som základ[2], druhý však stavia na ňom. No každý nech pozoruje, jako na ňom stavia.

11. Lebo nikto nemôže položiť iný základ, okrem toho, ktorý je položený, ktorým je Kristus Ježiš.

12. Avšak či kto stavia na tom základe zlato, striebro, drahé kamene, drevo[3], seno, strnište,

13. každého práca bude zjavná. Lebo deň Pána to zjaví, lebo ukáže sa to v ohni, a jaké je dielo každého, oheň dokáže.[4]

14. Jestli zostane čie dielo, ktoré na ňom vystavil, dosiahne odplatu[5];

15. jestli čie dielo zhorí, utrpí škodu, ale sám spasený bude, avšak tak, ako cez oheň.[1]

16. Či neviete, že ste chrámom Božím a že Duch Boží prebýva vo vás?

17. Jestliže však kto chrám Boží pokazí, toho zkazí Boh, lebo chrám Boží je svätý, ktorým ste vy.

18. Nech nikto sám sa nemámi. Jestli kto z vás vidí sa byť múdrym v tomto veku, buď bláznom, aby bol múdrym.[2]

19. Veď múdrosť tohoto sveta je hlúposťou u Boha[3], lebo je napísané: Chytím múdrych v ich chytrosti.[4] (Job. 5, 13.)

20. A zase: Pán zná myšlienky múdrych, že sú márné. (Žalm 93, 11.)

21. A tak nech sa žiaden nevystatuje ľuďmi,

22. lebo všetko je vaše, či Pavel, či Apollo, či Keľas[5], či svet, či život, či smrť, či prítomnosť, či budúcnosť; všetko je vaše,

23. kdežto vy ste Kristovi, a Kristus Boží.

HLAVA 4.

Akí majú byť služobníci Kristovi; oni nemajú v duchovných záležitostiach obzerať sa na posudzovanie svetské. Netreba ich predčasne posudzovať, netreba sa vypínať a nadúvať.

1. Nech nás človek tak považuje,

---

1) V niektorých gréckych bibliach stojí: Telesní teda: či nie ste telesní?

2) Cirkev je podobná budove, ktorá stojí na Kristovi, jako na základnom kameni. Tento základ položil Pavel, keď Korinťanov obznámil s Kristom. Apollo a ostatní učitelia stavájú ďalej.

3) Všetci kazatelia nemajú jednakých vlôh, všetci pastieri nepracujú s rovnakou horlivosťou a zaujatosťou. Veď už i na budove sú kamenné, drevené, ba i slamené čiastky, a mnoho ráz na prvý pohľad ani nedá sa vedieť, z čoho je ktorá časť, ale oheň to najlepšie ukáže.

4) Takto i to, s akým výsledkom pracovali duchovní, dokáže sa v čas pokušenia a prenasledovania a ešte väčšmi na súdny deň, na deň Pánov.

5) Kto pracoval úprimne a s pravým úmyslom za Krista, toho dielo obstojí i pred prísnym súdom Božím.

1) Kto síce pracoval za Krista na diele Božom, ale nie celkom úprimne alebo nie celkom s čistým úmyslom, tieto nedostatky pred súdom Božím neobstoja, a tak on bude mať z toho škodu. Keďže však predsa konal dielo Božie, bude spasený, ale najprv musí niečo ešte pretrpieť alebo na tomto svete, alebo v očistci. Dľa niektorých je tu vraj reč o očistci.

2) Kto myslí v sebe, že je zbehlý vo svetskej múdrosti, nech si v tom nezakladá, ale nech sa riadi dľa kresťanskej múdrosti, ktorá je svetákom bláznovstvom.

3) Prirodzená múdrosť je z nadprirodzeného stanoviska hlúposťou, lebo nemôže dopomôcť človeku k jeho hlavnému cieľu, k večnému spaseniu.

4) Podvrátim ich úmysly a zámery.

5) Všetci sú služobníci Kristovi a skrze Krista vaši služobníci. Ba všetko je určené k úžitku veriacich: všetok viditeľný svet, život, čas zásluhy, smrť, dvere do večného života, v tejto časnosti udeľované a druhému životu podržané dobroty, všetko bez výnimky.

jako služobníkov Kristových a správcov tajomství Božích.[1]

2. Tu sa už vyžaduje od správcov, aby sa hociktorý našiel verným.[2]

3. Avšak mne na tom ani najmenej nezáleží, aby som bol súdený od vás, alebo od ľudského súdu, ale ani sám seba nesúdim.

4. Lebo ničoho nie som si povedomý, avšak tým ešte nie som ospravedlivený, lebo Pán je, ktorý ma súdi.

5. A tak nesúďte pred časom, dokiaľ nepríde Pán, ktorý osvieti aj tmavé úkryty a vyjaví rady srdc, a vtedy bude mať každý chválu od Boha.[3]

6. A toto, bratia, obrátil som na seba a na Apolla pre vás, že by ste sa na nás naučili, aby nad to, čo je napísané, jeden nad druhého sa nenadúval pre iného.[4]

7. Lebo kto ti dáva prednosť?[5] A čo máš, čo by si nebol dostal? A keďže si dostal, čo sa chvastáš, ako by si nebol dostal?

8. Už ste nasýtení, už ste obohatení, bez nás kraľujete, a bohdaj by ste kraľovali, aby sme i my s vami kraľovali.[6]

9. No myslím, že Boh nás apoštolov vykázal za najposlednejších, ako na smrť obecaných. lebo sme za divadlo svetu, i anjelom, i ľuďom.

10. My hlúpi pre Krista, kdežto vy múdri v Kristu; my slabí, kdežto vy silní; vy slávni, kdežto my opovržení.[7]

11. Až do tejto hodiny i hladujeme, i žíznime, i nahí sme, i pohlavkovaní bývame, a sme bez stanoviska,

12. a namáhave robíme svojimi rukami; zlorečia nám, a dobrorečíme; trpíme prenasledovanie, a znášame (Sk. ap. 20, 34; 1. Thess. 2, 9; 2. Thess. 3, 8);

13. preklínajú nás, a modlíme sa; sme jakoby smeti tohoto sveta a povrheľ všetkých až dosaváď.

14. Nie preto píšem toto, aby som vás zahanbil[1], ale napomínam vás, ako svojich synov premilených.

15. Lebo keby ste mali i desaťtisíc vychovávateľov v Kristu, ale preto nie mnoho (máte) otcov, poneváč v Kristu Ježišovi ja som vás splodil skrze evanjelium.[2]

16. Prosím vás teda, buďte mojimi nasledovníkmi, jako i ja som nasledovníkom Kristovým.

17. Preto poslal som k vám Timoteja, ktorý je môj syn premilený, a verný v Pánovi, on vás upomenie na moje cesty, ktoré sú v Kristu Ježišovi, jako učím všade, v každej cirkvi.

18. Jako keby som nemal prijsť k vám, takí sú nadutí poniektorí;

19. ale prídem k vám skoro, jestli Pán bude chcieť, a poznám nie reč tých, ktorí sa nadúvali, ale ich silu.[3]

20. Lebo kráľovstvo Božie nie je v reči, ale v sile.

21. Čo chcete? Mám k vám prísť s prútom, alebo s láskou a v duchu krotkom?

---

1) Nás = apoštolov. Správcom je ten, kto s niečím a hlavne s majetkom dľa svojho dobrozdania nakladá; vydáva, prijíma, usporaduje atď.

2) Od správcu žiada sa vernosť. Či apoštolovia sú verní, o tom nemôže súdiť žiaden človek, keď ani sám sv. Pavel seba nesúdi neomylne.

3) Chválu: odplatu, jakú si zaslúžil.

4) Aby ste sa pre Petra, pre Apolla a iných vašich učiteľov nestaväli jedni nad druhých.

5) V cirkvi sa nemá dávať nikomu prednosť.

6) Vy sa nazdávate, že už máte všetkých milostí nadostač a že máte uistené večné kráľovstvo i bez našej pomoci. Ja by som vám to prial, veď toto by bolo mojou zásluhou a ja by som mohol tým istejšie očakávať to isté nebeské kráľovstvo.

7) Svet drží nás za hlúpych, za slabých a podlých, keď pre Krista trpíme a strádame, kdežto vy o sebe myslíte naopak, že ste v Kristu múdri, silní a slávni.

1) Poznanie, jakých vodcov si Korinťania vyvolili miesto apoštolov, muselo ich naplniť zahanbením.

2) Pavel ich obrátil na kresťanstvo.

3) Sv. Pavel chce prísť ako sudca a súdiť nie dľa krásy reči tých učiteľov, ale dľa ovocia, ctnosti, ktoré prináša.

HLAVA 5.

Vyobcovanie smilníka; výstraha pred márnou chlúbou. Vysvetľuje názov smilníka v nevlastnom a vo vlastnom smysle.

1. Docela počuť medzi vami o smilstve, a to o takom smilstve, jakého niet ani medzi pohanmi: tak že ktosi má manželku svojho otca. [1] (3. Mojž. 18, 7, 8.)

2. A vy ste nadutí, a nemali ste radšej smútok, aby zpomedzi vás vyvrhnutý bol ten, ktorý tento skutok spáchal.[2]

3. Ja síce, vzdialený telom, ale prítomný duchom, už som odsúdil, akoby prítomný, toho, ktorý to spáchal:

4. V mene Pána nášho Ježiša Krista, keď sa shromaždíte vy s mojím duchom, mocou Pána nášho Ježiša [3],

5. odovzdať takého satanášovi zahubiť telo, aby duch bol spasený v deň Pána nášho Ježiša Krista. [4]

6. Nie je dobré vaše chvastúnstvo; neviete, že trocha kvasu nakvasí celé cesto? [5]

7. Vyčistite starý kvas, aby ste boli nové cesto, jako ste nekvasení [6], lebo baránok náš veľkonočný, Kristus, sa obetoval.[7]

8. A tak hodujme nie v starom kvase, ani vo kvase zlosti a neprávosti [1], ale v presniciach úprimnosti a pravdy.[2]

9. Písal som vám v liste [3], aby ste neobcovali so smilníkmi.

10. Nie síce vôbec so smilníkmi tohoto sveta, alebo s lakomcami, alebo s dráčmi, alebo s modloslužobníkmi, ináč museli by ste vyjsť z tohoto sveta.

11. Ale teraz som vám napísal neobcovať, jestli ten, ktorý sa menuje bratom, je smilníkom, alebo lakomcom, alebo modloslužobníkom, alebo zlorečníkom, alebo opilcom, alebo dráčom; s takým ani pokrmu nepožívať.

12. Lebo čo mňa do toho, súdiť tých, ktorí sú vonku? [4] Či vy nesúdite tých, ktorí sú vnútri?

13. Lebo tých, ktorí sú vonku, Boh bude súdiť. Odstráňte zlostníka zpomedzi seba.

HLAVA 6.

Karhanie Korinťanov pre súdenie sa pred pohanskou vrchnosťou; výstraha pred neprávosťami, zvlášte pred smilstvom.

1. Opováži sa niekto z vás, keď má záležitosť proti druhému, súdiť sa pred nespravedlivými a nie pred svätými? [5]

2. Či neviete, že svätí budú súdiť tento svet? A keď vy budete súdiť svet, nie ste hodni súdiť maličkosti?

3. Neviete, že budeme súdiť anjelov? Čím viac svetské veci! [6]

4. Keby ste mali súdy svetské,

---

1) Ktosi mal svoju vlastnú macochu.

2) Mali ste tohto verejného hriešnika vyobcovať z cirkvi.

3) Túto moc som dostal od Pána Ježiša a robím to namiesto neho.

4) Sv. Pavel nechcel, ale ani nemal tej moci, odovzdať človeka satanášovi, čo vysvitá i zo slov, že to činí len k zahubeniu tela. Ale čo spravil Pavel? Sv. Pavel vyobcoval verejného hriešnika z cirkvi, a tak: pozbavil ho zvláštnej ochrany Kristovej a účastenstva na modlitbách, obetách a iných dobrých skutkoch katolíckej Cirkvi. Odovzdal ho satanovi, t. j. keďže satan nás chce zahubiť, keď Pavel kázal verejnému hriešnikovi, aby sa kajal, aby si trýznil telo a tak ho umŕtvil, nuž odovzdal ho diablovi, aby telo bolo potrestané a náruživosť umŕtvená, čo verejnému hriešnikovi bude slúžiť k spaseniu.

5) Jeden zlý príklad nakazí celú obec.

6) Ako z obce máte vyhostiť smilníka, tak i zo svojich srdc vyhostite smilstvo.

7) Na Veľkú noc, keď Židia jedli baránka, pod pokutou smrti nesmeli mať v dome nič kvaseného. A preto Židia odstránili všetko kvasené z domu: takto i my odstráňme zo seba všetky neprávosti a najmä smilstvo, lebo náš veľkonočný baránok už sa obetoval, ba už sme ho prijali do svojich srdc.

1) Pokrytstvo. (Theoph.)

2) Presnice sú macky, nekvasený chlieb.

3) Možno, že sv. Pavel písal aj iný list, ktorý sa ztratil.

4) Cirkev má moc len nad tými, ktorí patria do cirkvi, aspoň právne, keď i nie skutočne, a tak jej zákony neviažu nekresťanov (Židov, pohanov), ale viažu odštiepencov a rozkolníkov.

5) Pavel zakazuje súdy, a to najmä pred sudcami, ktorí súdia v mene štátnej pohanskej moci.

6) Spravedliví ľudia budú súdiť zlých anjelov na súdny deň, t. j. odsúdia, za trestuhodnú uznajú ich pýchu.

ustanovte súdiť tých, ktorí sú v cirkvi najnepatrnejší.

5. Na vaše zahanbenie to povedám. Tak nieto medzi vami múdreho ani jedného, ktorý by mohol súdiť medzi svojím bratom?

6. Ale brat s bratom sa súdi, a to pred neveriacimi?

7. Už to je vôbec chyba medzi vami, že máte súdy medzi sebou. Prečo radšej neznášate krivdu? Prečo radšej netrpíte škodu? (Mat. 5, 39; Luk. 6, 29; Rim. 12, 17; 1. Thess. 4, 6.)

8. Ale vy robíte krivdu a škodíte, a to bratom.

9. Či neviete, že nespravedlivci neobsiahnu kráľovstva Božieho? Nemýľte sa! Ani smilníci, ani modloslužobníci, ani cudzoložníci,

10. ani mäkkí (sebaprznivci), ani chlapoložníci, ani zlodeji, ani lakomci, ani opilci, ani zlorečníci, ani dráči neobsiahnu kráľovstva Božieho.

11. A takými ste niektorí síce boli, ale ste obmytí, ale ste posvätení, ale ste ospravedlivení v mene Pána nášho Ježiša Krista a v Duchu nášho Boha.[1]

12. Všetko mi je dovolené, ale nie všetko mi je prospešné; všetko mi je dovolené, ale ja sa nedám ničomu pod moc.[2]

13. Pokrm je pre žalúdok, a žalúdok pre pokrmy; no Boh zruší i tieto i ten. Ale telo nie je pre smilstvo, lež pre Pána a Pán pre telo.[3]

14. Boh však vzkriesil i Pána, i nás vzkriesi svojou mocou.

15. Či neviete, že vaše telá sú údmi Kristovými? Vezmem teda údy Kristove a učiním ich údmi smilnice? Boh uchovaj!

16. Alebo či neviete, že kto sa pripojí k smilnici, je (s ňou) jedným telom? Veď budú (vraj) dvaja v jednom tele. (1. Mojž. 2, 24; Mat. 19, 5; Mark. 10, 8; Efez. 5, 31.)

17. Ale kto sa pripojí k Pánovi, je s ním jeden duch.[1]

18. Vyhýbajte smilstvu. Každý hriech, ktorý človek spácha, je mimo tela; len kto smilní, hreší proti svojmu telu.[2]

19. Alebo či neviete, že vaše údy sú chrámom Ducha svätého, ktorý je vo vás, ktorého máte od Boha, a že nie ste svoji? (Srov. 3, 17; 2. Kor. 6, 16.)

20. Lebo kúpení ste za veliku cenu.[3] Oslavujte a noste Boha v svojom tele!

HLAVA 7.

O stave manželskom a jeho povinnostiach; o nerozlučiteľnosti stavu manželského. O povolaniach. O pannách a vdovách.

1. A o čom ste mi písali: Dobre je človeku netýkať sa ženy;

2. ale proti smilstvu nech má každý svoju ženu a každá nech má svojho muža.[4] (1. Petr. 3, 7.)

3. Muž nech dá žene podlžnosť, a podobne i žena mužovi.[5]

4. Žena nemá moci nad svojím

---

1) Ospravedlivenie deje sa pre zásluhy Ježiša Krista, milosťou Ducha svätého.

2) S týmto veršom Pavel prechádza na iný predmet. Ako človek, ktorý sa pravotí, vydáva sa sudcovi pod moc, kdežto lepšie by bolo nesúdiť sa a tak nevydávať sa sudcovi pod moc, tak i ten, kto sa navykne na hriech, vydáva sa hriechu pod moc.

3) Už i vtedy hovorili pohanskí mudrci-epikurei, že jako človek musí jesť, musí uspokojiť svoj hlad pokrmom, tak musí uspokojiť svoju telesnú rozdráždenosť. No toto nie je pravda; požívanie pokrmov (brucho) je určené len pre tento život, teda má nízke zverské určenie, kdežto telo je určené, aby vstalo z mŕtvych a s dušou večne žilo, a tak ono má vyšší cieľ. Alebo inými slovami: Požívanie pokrmu je potrebné na udržanie jednotlivca; telesné obcovanie je potrebné na udržanie ľudského pokolenia. Prirodený a Boží zákon nakladá každému jednotlivcovi, aby udržal ľudské pokolenie: to sa nakladá len celku, nasledovne každý jednotlivec nemusí telesne obcovať. Konečne pud udržať seba je väčší, bez jedenia človek zahynie, kdežto pud udržať svoj rod je menší, a bez telesného obcovania človek nielen že nezahynie, ale prospieva.

1) Tak smýšľa, jako Kristus.

2) Už i nemierne jedenie, ale najmä smilstvo zohyzďuje a zoslabuje telo.

3) Kristus vykúpil telo svojou krvou, Otec poslal doň Ducha svätého, ktorý ho posväcuje za chrám najsvätejšej Trojice.

4) Teraz Pavel odpovedá na otázky, ktoré mu predložili Korinťania, keď sa ho pýtali, či svobodno nažívať v stave manželskom.

5) Bez príčiny odoprieť je veľký hriech.

telom, ale muž, a podobne ani muž nemá moci nad svojím telom, ale žena.[1]

5. Neodťahujte sa jeden od druhého, jestli len nie so spoluporozumením na čas, aby ste sa venovali modlitbe, a zase vráťte sa k tomu, aby vás nepokúšal satan pre vašu nezdržanlivosť.

6. Ale toto povedám ako dovolenie a nie jako rozkaz.[2]

7. Veď chcel by som, aby ste všetci boli tak, ako ja sám[3]; lež každý má od Boha vlastný dar, a síce jeden tak, druhý zas inak.

8. Neženatým však a vdovám povedám: Dobre im je, keď zostanú tak, ako i ja.

9. Ale jestli sa nezdržia, nech vstúpia do stavu manželského, lebo lepšie je vstúpiť do stavu manželského, nežli sa rozpaľovať.[4]

10. Tým však, ktorí sú v manželstve spojení, prikazujem nie ja, ale Pán, aby žena (manželka) od muža neodchádzala. (Mat. 5, 32; 19, 9. Mark. 10, 9; Luk. 16, 8.)

11. Keby predsa odišla, nech zostane nevydatá, alebo nech sa znovu smieri so svojím mužom. Ani muž nech neprepúšťa manželky.

12. Ostatným však povedám ja, nie Pán: Keď niektorý brat má manželku neveriacu a táto svoľuje bývať s ním, nech ju neprepúšťa.

13. A keď niektorá žena veriaca má muža neveriaceho a tento svoľuje bývať s ňou, nech svojho muža neprepúšťa;

14. lebo muž neveriaci posvätil sa skrze ženu veriacu a žena neveriaca posvätila sa skrze muža veriaceho; ináč vaše deti boly by nečisté, ale teraz sú sväté.[1]

15. Ale keď neveriaci odíde, nech odíde; v tom páde brat alebo sestra nie sú podrobení záväzku, Boh totižto na pokoj povolal nás.[2]

16. Lebo odkiaľ vieš, ženo, že spasíš muža? Alebo odkiaľ vieš, mužu, že spasíš ženu?[3]

17. Nech len každý tak pokračuje, jako mu Boh udelil, ako každého Boh povolal a jako vo všetkých cirkvách učím.

18. Je niekto jako obrezanec povolaný, nech si nepridáva obriezky; je niekto jako neobrezanec povolaný, nech sa nedá obrezať.

19. Obriezka je nič, i neobriezka je nič: ale zachovávanie prikázaní Božích.

20. Každý nech zostáva v tom povolaní, v ktorom bol povolaný. (Efez. 4, 1.)

21. Povolaný si jako otrok? Netráp sa; ale keď môžeš byť svobodný, radšej toho používaj.[4]

---

1) V tomto ohľade majú rovnaké práva.

2) Keď obe stránky chcú, môžu žiť ako brat a sestra.

3) Sv. Pavel bol svobodný (bez ženy).

4) Lepšie je, keď človek ako ženáč s menšou horlivosťou slúži Bohu, než keby mal hrešiť zlými myšlienkami a žiadosťami. Jako i ľahšie je vziať na seba mnohé obťažnosti a starosti, ktoré sú spojené so stavom manželským, než premáhať nečisté náruživosti.

1) Keď z nekresťanských manželov jeden sa obráti na kresťanskú vieru, kresťan musí ďalej nažívať v manželstve s nekresťanom, jestli to žiada nekresťan. Za príčinu uvádza sv. Pavel židovský náhľad. Židia všetkých pohanov pokladali za psov (goj) a ich manželstvá za psenia a ich deti tiež za štence. („Nie je dobre vziať synom chlieb a dať ho štencom.") Ale keď pohani uzavreli stav manželský so Židmi, vtedy pre židovskú stránku takýto stav manželský považovali za manželstvo, pohana alebo pohanku, žijúcich v manželstve so Židmi, za ľudí a ich deti za také, ktoré prislúchajú k vyvolenému národu, teda za sväté.

2) Keď nekresťanská stránka alebo vôbec nechce ďalej žiť v manželskom sväzku s kresťanskou stránkou, alebo sa s ňou vadí a ju svádza zpiatky k pohanstvu, alebo k židovstvu, vtedy kresťanská stránka môže zrušiť manželstvo a znovu vstúpiť do manželstva s kresťanom.

3) Proti výšuvedenej výpovedi sv. Pavla mohlo by sa nadhodiť, že kresťanská stránka musí ostať v manželstve s nekresťanskou stránkou ešte i v tom páde, keď sa nekresťan s ňou vadí, a to preto, aby kresťan získal nekresťana Cirkvi. Na túto námietku odpovedá tu sv. Pavel, že je to nie isté, ba že sa i naopak môže stať, že kresťan odpadne od Cirkvi.

4) Slúž ešte viac. Všetci kresťania sú rovní, hoci ich vonkajšie stavy sú rozličné. Nehľadaj zovnútornej svobody, lebo keby si ju i obsiahol, vnútorne predsa zostal by si nesvobodný, jako i ten, ktorý je jako svobodný povolaný, po svojom povolaní je nesvobodný, svobodný od panstva kniežaťa tohoto sveta, ale sluha Kristov, jeho krvou kúpený.

22. Lebo kto je jako otrok povolaný v Pánovi, je svobodníkom Pánovým; podobne kto je povolaný jako svobodný, je otrokom Kristovým.[1]
23. Draho ste vykúpení, nebuďte za otrokov ľuďom.
24. Bratia, každý, v čom je povolaný, v tom nech zostáva pred Bohom.[2]
25. O pannách nemám síce príkazu Pánovho, ale dávam radu, jako taký, ktorý som obsiahol milosrdenstvo od Pána, aby som bol verným.
26. Myslím teda, je to dobre pre stávajúcu biedu, že dobre je človeku tak byť.
27. Si priviazaný k žene? nehľadaj rozvodu. Si svobodný od ženy? nehľadaj ženy.
28. Keď sa však oženíš, nezhrešíš, a keď sa panna vydá, nezhreší; predsa takí budú mať útrapy telesné, kdežto ja vás šetrím.[3]
29. To však povedám, bratia: Čas je krátky[4]; nabudúce aby i tí, ktorí majú ženy, boli, jako by nemali;
30. a ktorí plačú, jako by neplakali; a ktorí sa radujú, jako by sa neradovali; a ktorí kupujú, jako by nič nemali;
31. a ktorí požívajú tento svet, ako by ho nepožívali, lebo podoba tohoto sveta pominie.
32. Chcem však, aby ste boli bez starosti. Kto je bez ženy, stará sa o to, čo je Pánovo, jako by sa zaľúbil Bohu;
33. ale kto je so ženou, stará sa o veci svetské, jako by sa zaľúbil manželke, a je rozdelený.
34. I nevydatá žena a panna pomýšľa na to, čo je Pánovo, aby bola svätá na tele i na duchu. Ktorá však je vydatá, myslí na to, čo je sveta, jako by sa ľúbila mužovi.
35. Ďalej toto povedám na váš osoh, nie aby som hodil na vás smečku[1], ale na to, čo je počestné a čo poskytuje možnosť bez prekážky modliť sa Pánovi.[2]
36. Ale keď sa niekto domnieva, že hanby dôjde pre svoju pannu, keď prezreje[3], a že tak musí byť, nech spraví, čo chce; nezhreší, keď ju vydá.
37. Kto však pevne ustanoví vo svojom srdci, nie z nutnosti, ale preto, že má vôľu svoju v moci, a tak sa rozhodne vo svojom srdci, že zachová pannu svoju, dobre robí.
38. A tak i ten, kto vydá svoju pannu, dobre robí, a kto nevydá, lepšie robí.
39. Žena viazaná je zákonom, dokiaľ jej muž žije; ale keď jej muž umre, je svobodná; nech sa vydá, za koho chce, lenže iba v Pánovi.
40. Ale blahoslavenejšou bude, keď zostane tak, podľa mojej rady, lebo myslím, že i ja mám Ducha Božieho.[4]

HLAVA 8.

Užívanie vecí modlám obetovaných je samo v sebe ľahostajné, ale ohľadom na niektorých môže byť pohoršlivé, a z tohto ohľadu nemajú sa požívať.

1. Čo sa toho týka, čo sa modlám obetuje[5], vieme, že o tom všetci

---

1) Každý pán smel učiniť svojho otroka svobodníkom, ba i cudzieho mohol vykúpiť z otroctva a učiniť ho svobodníkom. Na tento spôsob Kristus nás vykúpil z otroctva diablovho a učinil nás za svojich sluhov.
2) Nech nie je vysokomyseľný a ctibažný.
3) Nastane prenasledovanie, a vtedy tým kresťanom, ktorí majú ženu a deti, ťažšie bude trpieť a umrieť za Krista, než svobodným.
4) Do prenasledovania, alebo i do smrti.

1) Ako lovci zvieratá smečkou pozbavujú svobody, tak zákon obmedzuje svobodu človeka; ale sv. Pavel nechce pozbaviť veriacich ich svobody.
2) Grécky: aby ste bez prekážky vytrvali pri Pánovi.
3) Grécky: že neslušne nakladá so svojou pannou, keď prezreje.
4) Ktorý ma vedie v učení jako apoštola, a tak som neomylný.
5) Korinťania ďalej spýtali sa sv. Pavla, či smú požívať z toho mäsa, ktoré pohani obetovali svojim bohom. Pohani obetovali celé hovädo, z ktorého kňazi niečo spálili a niečo sebe podržali, ostatné mäso alebo vzali si domov tí, ktorí obetovali hoviadko, alebo predali ho do jatky, alebo spravili si z neho v pohanskom chráme hostinu,

máme znalosť. Znalosť (však) nadýma, kdežto láska vzdeláva.[1]

2. Keď si však niekto myslí, že niečo vie, ešte nepozná, na jaký spôsob má vedieť.[2]

3. Ale keď kto miluje Boha, je uznaný od neho.[3]

4. A preto o pokrmoch, ktoré sa modlám obetujú, vieme, že modla nie je ničím na svete a že niet žiadneho Boha okrem jedného.

5. Lebo keď i sú, ktorí sa nazývajú bohmi, či to na nebi a či na zemi (keďže je mnoho bohov a mnoho pánov),

6. my predsa máme len jedného Boha, Otca[4], od ktorého je všetko a my pre neho, a jedného Ježiša Krista, skrze ktorého je všetko, i my skrze neho.

7. Ale nie všetci majú vedomosť. Lebo niektorí s dosavádnym povedomím o modle jedia jako modlám obetované, a ich svedomie, súc slabé, sa poškvrňuje[5].

8. Pokrm nás však neodporúča Bohu. Veď ani keď jeme, neoplývame, ani keď nejeme, neubývame.[6] (Rim. 14, 7.)

9. Ale dajte pozor, aby táto vaša svoboda nebola azda slabým na pohoršenie.

10. Lebo keď niekto uvidí toho, ktorý má vedomosť, stolovať v modlárskom chráme, či jeho svedomie, keďže je slabé, nebude svedené k tomu, aby jedol obetované modlám?

11. A pre tvoju vedomosť zahynie slabý brat, za ktorého Kristus umrel.[1]

12. A tak keď hrešíte proti bratom a urážate ich nemocné svedomie, hrešíte proti Kristu.[2]

13. Preto, jestliže pokrm pohoršuje môjho brata, nebudem mäsa jesť naveky, aby som nepohoršil brata svojho.

HLAVA 9.

Sv. Pavel príkladom na sebe dokazuje, že nie všetko, čo je dovolené a slušné, je i radno konať; že jako pravý apoštol mal by právo žiadať od Korinťanov výživu, a nežiadal; stal sa všetkým všetko, aby všetkých získal.

1. Či nie som svobodný? Či nie som apoštolom? Či som nevidel Ježiša Krista, Pána nášho? Či nie ste vy dielo moje v Pánovi? (Sk. ap. 9, 5.)

2. A keby som nebol apoštolom iným, ale vám som, lebo vy ste pečaťou môjho apoštolstva v Pánovi.

3. Mojou obranou pred tými, ktorí sa o mne vyzvedujú, je toto:

4. Či my nemáme práva jesť a piť?[3] (Luk. 10, 8; Mat. 10, 10.)

5. Či my nemáme práva so sebou vodiť ženskú, sestru, jako i ostatní apoštolovia a bratia Pánovi, i Kefas?[4] (Mat. 27, 55; Rim. 16, 1.)

6. A či len ja sám a Barnabáš nemáme práva to robiť?

---

a na túto povolali svojich priateľov, alebo im z neho poslali domov. Keďže pohani aj kresťanov volali na tieto hostiny a im posielali z obetného mäsa, títo nevedeli, čo majú robiť; niektorí si vzali obetné mäso, ba išli aj na hostinu, niektorí ani neprijali takého mäsa, ani nešli na takúto hostinu; ba boli aj takí, ktorí vôbec nekúpili si mäsa ani z jatky, lebo nikdy nevedeli, či je nie z obetného zvieraťa. Na túto otázku im odpovedá sv. Pavel.

1) Všetci vieme, že modla je ničím, a tak že to mäso my smieme jesť, lenže: nie je radno vždy pokračovať len dľa chladného rozumu, ale radno je poslúchať i srdce.

2) Každá ľudská vedomosť je neúplná.

3) Milejší Bohu je ten, kto ho viac miluje, nežli ten, kto ho viac pozná.

4) Pohani mali vymyslených bohov; za bohov mali slnce, mesiac, hviezdy, kráľov atď.

5) Všetci nevedia, že pohanskí bohovia sú nič, a preto myslia si, že nesmú jesť z toho mäsa, čo sa týmto bohom obetuje, a keď predsa jedia, hrešia, lebo robia proti svojmu svedomiu.

6) Pokrm nenapomáha prospech v dobrom, ani zdržovanie sa od neho neprináša škody.

1) Keď kresťan, ktorý si myslí, že nesvobodno jesť modlám obetované mäso, vidí jesť obetovné mäso takého kresťana, ktorý vie, že je to nie hriech, i on bude jesť obetovné mäso, a keďže to robí proti svojmu presvedčeniu, teda pácha hriech.

2) Keď teda ty, ktorý vieš, že môžeš jesť obetovné mäso, skutočne ješ takéto mäso, hrešíš, nie preto, že ho ješ, ale preto, že pohoršuješ, t. j. svádzaš k hriechu svojho brata.

3) Či nemáme práva žiadať si výživu od tých, ktorým hlásame slovo Božie?

4) A nielen mňa majú živiť kresťania, ale i tú ženičku kresťanskú, ktorá ma opatruje.

7. Kto kedy bojuje na svoje útraty? Kto vysádza vinicu a nejie z jej ovocia? Kto pasie stádo a nepožíva mlieka od stáda?

8. Či to povedám len po ľudsky? [1] A či to nepovedá i zákon?

9. Lebo v zákone Mojžišovom je napísané: Nezaväzuj hubu mlátiacemu volovi. Či azda Boh stará sa o voly? (5. Mojž. 25, 4; 1. Tim. 5, 18.)

10. A či to nepovedá vlastne pre nás? Ba pre nás je to napísané, lebo kto orie, má orať v nádeji, a kto mláti, v nádeji na podiel z obilia.

11. Keď sme my vám rozsievali veci duchovné, či je to veľká vec, keď žneme vaše telesné? (Rim. 15, 27.)

12. Keď iní sú účastní vášho práva, prečo nie skorej my? [2] Ale nepoužili sme (toho) práva, lež znášame všetko, aby sme neučinili nijakej prekážky evanjeliu Kristovmu.

13. Neviete, že tí, ktorí pracujú vo svätyni, jedia, čo je zo svätyne, a ktorí slúžia oltáru, s oltára majú podiel? [3]

14. Tak i Pán nariadil, že by tí, ktorí evanjelium zvestujú, z evanjelia žili.

15. Ale ja som ničoho toho neužíval. Toto však nenapísal som, aby sa mi tak stalo, lebo lepšie mi je umrieť, nežli aby kto zničil moju slávu.

16. Lebo keď kážem evanjelium, nie mi je to na slávu, keďže som to povinný [4], a beda by mi bolo, keby som nekázal.

17. Lebo keď to dobrovoľne konám, mám odplatu; kdežto keď núteno, úrad sa mi sveril. [1]

18. Čo je teda moja odplata? Že keď ohlasujem evanjelium, bez útrat podávam evanjelium, tak že nepoužívam svojho práva pri evanjeliume.

19. Lebo hoci som svobodný od všetkých [2], učinil som sa služobníkom všetkých, aby som ich čím viac získal.

20. A zostal som Židom ako Žid, aby som získal Židov;

21. tým, ktorí sú pod zákonom, ako by som bol pod zákonom (hoci ja nie som pod zákonom), aby som získal tých, ktorí boli pod zákonom; tým, ktorí boli bez zákona, jako by som bol bez zákona (hoci som nebol bez zákona Božieho, ale som bol pod zákonom Kristovým), aby som získal tých, ktorí boli bez zákona.

22. Slabým stal som sa slabým, aby som slabých získal. Pre všetkých stal som sa všetkým, aby som všetkých spasil. [3]

23. A to všetko robím pre evanjelium, aby som ho bol účastný.

24. Neviete, že tí, ktorí v závodisku bežia, všetci síce bežia, ale jeden dostáva odmenu? Tak bežte, aby ste dosiahli. [4]

25. A každý, kto v zápase zápolí, zdržuje sa všetkého. [5] A oni síce, aby dostali porušiteľnú korunu, my však neporušiteľnú. [6]

---

1) Vo svojom záujme.

2) Keď živíte tých, ktorí vám po mne kázali, tým viac by ste boli mali živiť mňa.

3) Židovskí a pohanskí kňazi živili sa z obetí.

4) Mojou povinnosťou je kázať evanjelium, lebo to mi sveril Kristus, a tak, keď kážem, plním povinnosť, za čo nezasluhujem nijakej slávy, lebo sláva patrí len za to, čo človek spraví vyše povinnosti. A tak slávu mám za to, že, kým hlásam evanjelium, nepýtam výživy, na ktorú mám právo, čo spraviť nie som povinný, a tedy za toto mám slávu.

1) Keď Pavel káže dobrovoľne, ochotne, horlive, dostane odplatu, lebo robí viac, než povinnosť káže; kdežto keď to robí len museno, aby konal svoj úrad, svoju povinnosť, za to nemá nijakej slávy.

2) Hoci nezávisím od nikoho.

3) Grécky: aby som všemožne spasil niektorých.

4) Gréci poriadali verejné hry o závod. Tak určili istú dialku, potom shromaždili sa mužskí a razom dali sa do behu; kto prvý pribehol k cieľu, dostal veniec dubičový alebo brečťanový a zástupy oslavovaly ho, jako víťaza. Takto bežíme i my do neba, k nášmu poslednému cieľu.

5) Tí, ktorí mienili bežať v závodišti, už mesiacmi predtým zdržiavali sa od všetkého, čo by im oslabilo svaly a údy, a najmä od telesného obcovania, hýrenia, nočných zábav, nemiernosti atď.

6) Keď tí k vôli svetskej pominuteľnej sláve zaprú sa, tým viac máme sa zaprieť my k vôli večnej sláve.

26. Ja teda tak bežím, nie jakoby na neisté, tak bojujem, nie jakoby do vetra máchal;
27. ale trýznim svoje telo a do služby podrobujem, aby som, kým iným kážem, azda sám nebol zavrhnutý.

HLAVA 10.

Pripomína tresty Izraelcov pre modloslužbu, aby sa jej Korinťania chránili, ba i pokrmom modlám obetovaným vyhýbali.

1. Lebo nechcem, bratia, aby ste nevedeli, že všetci naši otcovia boli pod oblakom [1] a všetci cez more prešli [2] (2. Mojž. 13, 21; 14, 22),
2. a všetci boli Mojžišom pokrstení v oblaku a v mori [3],
3. a všetci jedli ten istý duchovný pokrm [4] (2. Mojž. 16, 15),
4. a všetci pili ten istý duchovný nápoj (pili totižto z duchovnej, sprevádzajúcej ich skaly, a skala bol Kristus) [5] (2. Mojž. 17, 6; 4. Mojž. 20, 21);
5. ale vo väčšine z nich nemal Boh zaľúbenia, lebo boli porazení na púšti.[6] (4. Mojž. 26, 64—65.)
6. No toto stalo sa na obraz pre nás, aby sme neboli žiadostiví zlého, jako i oni boli žiadostiví. (Žalm 105, 14.)
7. Ani nebuďte modlármi, jako niektorí z nich, ako je písané: Sadol si ľud jesť a piť, a povstali hrať sa. (2. Mojž. 32, 6.)
8. Ani nesmilnime, jako niektorí z nich smilnili, a padlo ich triadvadsaťtisíc za jeden deň (4. Mojž. 25, 1.)
9. Ani nepokúšajme Krista, jako niektorí z nich pokúšali, a zahynuli od hadov.[1] (4. Mojž. 21, 5—6.)
10. Ani nereptajte, jako niektorí z nich reptali, a zahynuli od záhubcu.[2] (4. Mojž. 11, 1; 14, 1; 16, 41.)
11. A toto všetko prihodilo sa im predobrazne, a napísané je na výstrahu nám, na ktorých došly posledné veky.
12. A tak kto sa nazdáva, že stojí, nech dáva pozor, aby nepadol.
13. Nech vás nezachvacuje pokušenie, leda ľudské.[3] Verný je však Boh, že nedopustí pokúšať vás nad vaše sily, ale z pokúšania spraví východ, aby ste mohli zniesť.
14. Preto, moji najmilší, utekajte pred modloslužobníctvom.
15. Ako múdrym mluvím; vy sami posúďte, čo povedám.
16. Požehnaný kalich, ktorý požehnávame, či je nie zúčastnením sa na krvi Kristovej? A chlieb, ktorý lámeme, či je nie zúčastnením sa na tele Pánovom? [4]
17. Lebo jeden chlieb, jedno telo sme mnohí; všetci, ktorí sa zúčastňujeme jedného tela.[5]
18. Pozrite na Izraelstvo dľa tela;

---

1) Keď Židia vyšli z Egypta, cestou do Palestíny vo dne bolo nad nimi husté mračno, aby ich chránilo od horúčosti, a v noci jm svietilo a hrialo ich ako ohnivý stĺp. Všetci Židia boli pod týmto mračnom.

2) Všetci prešli cez Červené more.

3) Priechod cez Červené more, po ktorom Židia dostali starý zákon, je obrazom sv. krstu, ktorým pokrstení vstupujú do nového zákona. Červené more vyobrazuje krstnú vodu a ohnivé mračno Ducha svätého.

4) Mannu.

5) Keď Židia nemali na púšti vody, Mojžiš na rozkaz Boží udrel palicou na skalu a z tej vyšla voda. To sa stalo po dva razy. A sviedol vody jako rieky a potoky sa rozvodnily. (Žalm 77.) Táto voda tiekla za Židmi, alebo oni si ju nosili so sebou a na ceste pili, a tak ich skala, t. j. vody zo skaly sprevádzaly. Manna a táto zo skaly vyvedená voda, jako i skala sama, má sa rozumieť duchovne; predstavuje Krista, ktorý Židov na púšti sprevádzal a ochraňoval, a skala predstavuje Krista, ktorému z boku tiekla voda a krv a ktorý nám dal Sviatosť oltárnu.

6) Zo 600.000 vošli do zasľúbenej zeme len dvaja: Jozue a Kaleb. Tak i z kresťanov len málokto bude spasený.

1) Chceli sa vrátiť zpiatky do Egypta a reptali proti Mojžišovi a Aronovi.

2) Kore, Datan a Abyron zahynuli od anjela, ktorý ich zahubil, keď sa prepadli. Týmto Pavel napomína kresťanov, aby ho netupili, nezľahčovali, jako Kore Arona.

3) Nevystavujte sa samovoľne pokušeniam, najmä keď samovoľne idete na pohanské obetné hostiny, aby ste neklesli vo viere. Dosť je pokušení, ktoré vás zastihnú od zlých ľudí proti vašej vôli a ktorým je ľahšie odporovať, lebo v tomto páde i Boh dáva väčšiu milosť, aby ste ich mohli premôcť.

4) Jako tí, ktorí jedia z kresťanského obetného chleba a pijú z obetného kalicha, majú účasť na samom Kristovi.

5) Nakoľko skrze sv. prijímanie bývajú účastní božskej prirodzenosti.

či nie sú účastní oltára tí, ktorí jedia obete? [1]

19. Čo teda? Hovorím, že modlám obetované je niečo? Alebo že modla je niečo? [2]

20. Ale čo pohani obetujú, zlým duchom obetujú [3], a nie Bohu. Ja však nechcem, aby ste boli spoločníkmi zlých duchov. Nemôžete piť kalich Pánov i kalich zlých duchov;

21. nemôžete byť účastní stola Pánovho i stola zlých duchov.[4]

22. Či budeme dráždiť Pána? Či sme silnejší od neho? Všetko mi je dovolené, ale nie všetko je užitočné (Srov. 6, 12);

23. všetko mi je dovolené, ale všetko nepovznáša.[5]

24. Žiaden nech nehľadá, čo je jeho, ale čo je druhého.[6]

25. Všetko, čo sa predáva v jatke, jedzte, bez vyzvedania sa pre svedomie.[7]

26. Pánova je zem, i všetko, čo ju naplňuje.[8] (Žalm 23, 1.)

27. Keď vás pozve niekto z neveriacich, a chcete ísť, jedzte všetko, čo sa vám predloží, bez vyzvedania sa pre svedomie.

28. Ale keby niekto riekol: Toto je obetované modlám, nejedzte pre toho, ktorý to oznámil, a pre svedomie.

29. Ale nemienim tvoje svedomie, lež druhého; lebo prečože má nad mojou svobodou súdiť cudzie svedomie? [1]

30. Keď ja s vďakou požívam, čo sa mám dať haniť preto, za čo vďaky vzdávam? [2]

31. Či teda jete a či pijete, a či čokoľvek iného činíte, všetko na slávu Božiu čiňte. (Kol. 3, 17.)

32. Nebuďte na pohoršenie ani Židom, ani pohanom, ani cirkvi Božej,

33. ako i ja som po vôli všetkým vo všetkom; nevyhľadávam, čo je mne užitočné, ale čo mnohým, aby boli spasení.

HLAVA 11.

Ako sa chovať v shromaždeniach, zvlášte pri večeri Pána. O najsvätejšej Sviatosti tela a krvi Pánovej a o hodnom jej prijímaní.

1. Buďte mojimi nasledovníkmi, jako i ja som (nasledovník) Kristov. (Srov. 4, 16.)

2. Chválim však vás, bratia, že si vo všetkom na mňa spomínate, a jako som vám dal, moje prikázania držíte.[3]

3. No chcem, aby ste vedeli, že každému mužovi hlavou je Kristus, kdežto žene hlavou je muž, a Kristovi hlavou Boh.[4] (Efez. 5, 23.)

4. Každý muž, ktorý sa modlí alebo prorokuje s prikrytou hlavou, zohyzďuje svoju hlavu.[5]

---

1) Práve tak, ako Židia, ktorí požívajú obetné mäso, sú účastní obety, takto i tí, ktorí jedia obetné mäso z pohanských modiel, sú v istom smysle a v istých okolnostiach účastní pohanských obetí a tak modlárstva.

2) Je pravda, že modla nie je Bohom, a tak ani to, čo sa jej obetuje, nie je vlastne obetou.

3) Ale pohanské obety predsa sú z návodu diabla, ktorý chce takto ukrátiť Boha a tak pre seba dostať túto poklonu. A pre toto je zakázané modlárstvo, napriek tomu, že modla je nič.

4) A práve preto nepatrí sa účasť brať na pohanských obetných, v chrámoch vystrájaných hostinách, lebo kto sa ich zúčastní, zúčastní sa pohanskej modloslužby.

5) Mnoho mi je dovolené, čo sa predsa nesluší robiť, aspoň medzi istými okolnosťami nie.

6) Nech nehľadá svoj časný prospech, ale druhého spásu.

7) Keď kupujete mäso, nemusíte sa vyzvedať, či to mäso nepochádza z modlárskej obete, lebo už sa neuvádza do obchodu jako obetné, ale jako obyčajné mäso, a tak prestáva byť účastenstvo na obete.

8) Všetko je dobré, čo Boh stvoril.

1) Moje svedomie sa nepoškvrňuje, keď to požívam, čo znám, že je dovolené, hoci to iný aj za hriech považuje.

2) Keď niečo s vďakou k Bohu a darcovi požívam, prečo si mám z toho robiť svedomie? Obidve vety vysvetľujú slová: „Ale nemienim tvoje svedomie, lež druhého.“

3) Sv. Pavel v nasledujúcich riadkoch karhá Korinťanov pre niektoré neporiadky, ktoré sa dialy pri sv. omši; ale aby to vďačnejšie prijali, teda ich zprvu chváli.

4) Dľa židovských a pohanských náhľadov žena závisí od muža, je mu podriadená.

5) Čo tu píše sv. Pavel o ženách, aby nosily na hlave ručník v chráme, to už vyšlo z úžitku

5. Ale každá žena, ktorá sa modlí alebo prorokuje s nezahalenou hlavou, zohyzďuje svoju hlavu, lebo je to jedno, jako by sa ostrihala.[1]

6. Lebo keď sa žena nezahaľuje, nech sa dá ostrihať. A jestliže je to škaredé na ženu dať sa ostrihať alebo oholiť, nech si hlavu zahalí.

7. Muž síce nepotrebuje prikrývať si hlavy, lebo je podobizeň a sláva Božia, kdežto žena je sláva mužova.[2] (1. Mojž. 1, 26; 2, 21.)

8. Lebo nie je muž zo ženy (stvorený), ale žena z muža. (1. Mojž. 2, 21—22.)

9. A nie je muž stvorený pre ženu, ale žena pre muža.[3] (2. Mojž. 2, 18—22.)

10. Preto žena musí mať na hlave poddanstvo pre anjelov.[4]

11. Avšak ani muža niet bez ženy, ani ženy bez muža v Pánovi.[5]

12. Lebo jako (je) žena z muža, tak i muž skrze ženu, všetko však z Boha.

13. Vy sami súďte: sluší sa, aby žena nezahalená modlila sa k Bohu?

14. Neučí vás i sama príroda, že keď si muž dá vlasy rásť, je mu hanba;

15. kdežto keď si žena dá vlasy rásť, je to pre ňu česť, lebo vlasy sú jej dané za závoj.

16. Ale keby sa niekomu zazdalo škriepiť sa: my nemáme takej obyčaje, ani Cirkev Božia.[1]

17. To vám nakladám: Neschvaľujem, že sa schádzate nie po dobrom, ale po zlom.[2]

18. Predne totižto počúvam, že keď sa sídete do shromaždenia, sú medzi vami roztržky, a to zčiastky i verím.

19. Lebo musia byť i bludy[3], aby tí, ktorí sa dokázali, boli zjavní medzi vami.

20. Keď sa teda schádzate dovedna, už to je nie jesť večeru Pána.

21. Lebo každý najprv berie si jesť svoju vlastnú večeru: a jeden je ovšem lačný, druhý zas opitý.[4]

22. A čože, či nemáte domov na jedenie a pitie? Alebo znevažujete Cirkev Božiu a zahanbujete tých, ktorí nemajú? Čo vám mám povedať? Pochválim vás? Za toto nepochválim.

23. Lebo[5] ja som prijal od Pána, čo som vám i sdelil, že Pán Ježiš v tú noc, v ktorú bol zapredaný, vzal chlieb,

24. a keď poďakoval, lámal a riekol: Vezmite a jedzte, toto je telo moje, ktoré sa vydá[6] za vás; toto čiňte na moju pamiatku.

25. Podobne i kalich, keď povečeral, a riekol: Tento kalich je nová úmluva v mojej krvi; toto čiňte, koľkorázkoľvek budete piť, na moju pamiatku.

---

a prejavuje len židovsko-pohanské náhľady. Židia sa modlievali s pokrytou hlavou, pohani s nepokrytou. U pohanov, keď sa sluha alebo otrok rozprával s pánom, musel si pokryť hlavu, teda zakrytie hlavy bolo znakom otroctva. Pavel tu prijíma grécku obyčaj. Prorokovať znamená tu vykladať sv. Písmo, učiť, kázať.

1) U Grékov chodily ostrihané takzvané hetairy, pouličné nevestičky, nasledovne ostrihať si vlasy bolo veľkou potupou.

2) Muž neobdržal síce od Stvoriteľa viac než žena, ale nie je nijakému inému stvoreniu poddaný, ba je od Stvoriteľa všetkým predstavený, aby slávu Boha, Pána sveta, dokonale, jako len stvorenie môže, predstavoval. Preto nemá nosiť znamenia poddanosti na hlave.

3) Keďže žena je z muža a pre muža, je slávou mužovou: lebo voči ostatným stvoreniam jemu rovná, predstavuje jeho dokonalosť, ako muž, pán nad všetkými živými bytnosťami, predstavuje slávu Boha, najvyššieho Pána.

4) Čepiec musí mať na hlave, jako znak svojho poddanstva, a to pre anjelov, — hádam pre kňazov, aby sa nepohoršili.

5) Tu vyzdvihuje významnosť žien, aby si ich mužovia všímali.

1) Sám Pavel vie, že mnohí nepríjmu toto jeho mudrovanie, a preto vo svojom čase nariadil to svojou nadvážnosťou a nadvážnosťou Cirkvi.

2) Lebo nerobíte pokroku v dobrom, ale v zlom.

4) Grécky: musia byť strany medzi vami.

3) V tých časoch kresťania slávili sv. omšu večer, a asi tak, ako poslednú večeru. Boháči doniesli jedlá a nápoje a potom všetci kresťania najprv spoločne sa hostili. Lenže v Korinte boháči jedli osve a chudobní osve, čo nebolo v poriadku.

5) Hody lásky Korinťanov nie sú hodnou prípravou k prijatiu Sviatosti oltárnej, lebo v tomto tajomstve má sa zvestovať smrť Pánova.

6) Grécky: zlomí; ktoré sa zlomí = bude usmrtené za vás.

26. Lebo kedykoľvek budete jesť tento chlieb a piť tento kalich, budete zvestovať smrť Pánovu, kým neprijde.[1]

27. A tak ktokoľvek bude jesť tento chlieb alebo piť kalich Pánov nehodne, vinen bude tela a krvi Pánovej. (Ján 6, 59.)

28. Preto nech človek zkúša sám seba a takto nech jie z tohoto chleba a pije z kalicha.[2]

29. Lebo kto nehodne jie a pije, ten jie a pije si súd, poneváč nerozsudzuje telo Pánovo.[3]

30. Preto sú medzi vami mnohí nemocní a slabí, ba mnohí usnulí.[4]

31. Kdežto keby sme sami seba posudzovali, zaiste neboli by sme súdení.

32. Ale keď sme súdení, bývame trestaní od Pána, aby sme s týmto svetom neboli zatratení.

33. A tak, bratia moji, keď sa schádzate jesť, čakajte jeden na druhého.

34. Keď je kto lačný, nech sa najie doma, aby ste sa neschádzali k súdu. Ostatné však sriadim, keď prijdem.

HLAVA 12.

O rozličných daroch Ducha svätého a o rozličnom povolaní kresťanov.

1. I o duchovných[5] daroch, bratia, nechcem, aby ste boli v nevedomosti.

2. Viete, že keď ste boli pohani, k nemým modlám ste chodievali, jako ste bývali vodení.[6]

3. Preto vám dávam na známosť, že žiaden, kto mluví v Duchu Božom, nezlorečí Ježišovi[1], a že nikto nemôže povedať: Pán Ježiš! iba v Duchu svätom. (Mark. 9, 38.)

4. No milosti sú rozdielné, ale ten istý Duch.[2]

5. I úrady sú rozdielné, ale ten istý Pán.

6. I účinkovania sú rozdielné, ale ten istý Boh, ktorý účinkuje všetko vo všetkých.

7. A každému dáva sa zjavenie Ducha na úžitok.[3]

8. A síce jednému dáva sa skrze Ducha reč múdrosti[4], druhému zas reč vedomosti[5], podľa toho istého Ducha;

9. inému viera v tom istom Duchu[6], inému milosť uzdravovať v jednom Duchu[7],

10. inému činiť zázraky, inému prorokovať[8], inému rozoznávať duchov[9], inému druhy jazykov[10], inému vykladanie reči.[11]

11. Ale toto všetko účinkuje jeden a ten istý Duch, ktorý udeľuje každému, jako chce.

12. Lebo jako je telo jedno a má mnoho údov, kdežto všetky údy tela, hoci sú mnohé, sú len jedným telom, tak i Kristus.[12]

---

1) Do súdneho dňa.

2) Človek nech zpytuje svoje svedomie, a keď sa cíti nehodným pre ťažký hriech, nech sa učiní hodným, a síce žiada k tomu vyslovené prikázanie Cirkvi — *spoveď*.

3) Od obyčajného chleba. Alebo nevšíma si tela Pánovho.

4) Mnohí onemocnejú od nehodného prijímania, ba i umrú. Alebo mnohí znášajú za to časné tresty tu na zemi.

5) Duch sv. nielen osvecoval a posilňoval prvých kresťanov, ale dával im i zovnútorné zázračné dary, jako na pr. proroctvo, znalosť jazykov atď.

6) Diabol zaviedol pohanov do modlárstva a skrze svojich veštcov a veštice robil tiež podivné veci. Aby pravé zázraky Božie rozoznali od zdanlivých divov diablových, na to Pavel v nasledujúcom verši podáva bezpečné pravidlo.

1) Grécky lepšie: nepovie: prekliaty Ježiš...

2) Duch sv., pôvodca darov, je jeden.

3) Sebe i Cirkvi.

4) Reč múdrosti je poznanie a prednášanie cieľuprimeranosti, súvislosti a sústavnosti kresťanstva, jako i prispôsobenia pre činný život.

5) Reč vedomosti je poznanie a prednášanie jednotlivých kresťanských právd.

6) Dôvera, ktorá robí divy.

7) Zázračné liečenie chorých.

8) Prorokovať znamená: predpovedať budúce, alebo vyjaviť skryté, tajné veci.

9) Rozoznať koho vedie Duch Boží; svoj vlastný, alebo zlý duch.

10) Keď zrazu hovorí jazykom, ktorému sa nikdy neučil.

11) Keď rozumie a druhým tlumočí v cudzom, neznámom jazyku prednesené reči (veci).

12) Tu Pavel slovom: Kristus označuje Cirkev, ktorá pokračuje v jeho diele, keď vedie ľudí k spaseniu.

13. Lebo veď skrze jedného Ducha my všetci sme v jedno telo pokrstení, buďto Žid a, buďto pohani, buďto sluhovia, buďto svobodní, a všetci sme jedným Duchom naplnení.[1]

14. Lebo ani telo nie je jeden úd, ale mnoho (údov).

15. Keby povedala noha: Keďže nie som rukou, nie som z tela, či preto nie je z tela?

16. A keby povedalo ucho: Keď nie som okom, nie som z tela, či preto nie je z tela?

17. Keby bolo celé telo okom, kdeže by bol sluch? A keby bolo celé sluchom, kdeže by bol čuch?

18. Ale teraz rozpoložil Boh údy, každý z nich v tele, jako chcel.

19. Keby všetky boly jedným údom, kde by bolo telo?

20. Kdežto teraz je síce mnoho údov, ale jedno telo.

21. A nemôže oko povedať ruke: Nepotrebujem tvojej služby; alebo zas hlava nohám: Nie ste mi potrebné.

22. Ba, čo viac, údy telesné, ktoré sa zdajú byť slabšími, sú potrebnejšie,

23. a ktoré máme za podlejšie údy v tele, tým vzdávame hojnejšiu úctu[2], a ktoré sú nám neslušnými, majú hojnejšiu počestnosť[3];

24. kdežto ktoré nám sú počestné, ničoho nepotrebujú, lebo Boh tak složil telo, že tomu dal hojnejšiu počestnosť, ktorému jej chýbalo,

25. aby nebolo rozkolu v tele, ale aby sa údy jeden o druhý rovnako staraly.

26. A keď trpí jeden úd, spolu trpia všetky údy, alebo keď sa oslavuje jeden úd, spolu sa radujú všetky údy.

27. A vy ste telo Kristovo a údy z úda.[1]

28. A Boh postavil niektorých v Cirkvi, a síce po prvé apoštolov, po druhé prorokov, po tretie učiteľov; potom (dal niektorým) moc divovčinenia, potom milosť uzdravovania, napomáhačstva[2], spravovania[3], mluvenia rozličných jazykov a vykladania reči.

29. A či sú všetci apoštolmi? Či všetci prorokmi? Či všetci učiteľmi?

30. Či všetci divotvorcami? Či všetci majú milosť uzdravovania? Či všetci mluvia jazykmi? Či všetci vykladajú?

31. Vynasnažujte sa dosiahnuť lepších darov. A ešte výbornejšiu cestu[4] vám ukážem.

HLAVA 13.

O neužitočnosti darov bez lásky.

1. Čo by som mluvil jazykmi ľudskými i anjelskými, a nemal by som lásky, bol by som ako zvučná meď a jako cvendžiaci cymbal.

2. A čo by som mal proroctvo a znal všetky tajomstvá a všetku vedomosť, a čo by som mal všemožnú vieru, tak že by som hory prenášal, a nemal by som lásky, nič nie som.

3. A čo by som rozdal chudobným na pokrm všetok svoj majetok, a čo by som vydal svoje telo tak, aby som zhorel, a nemal by som lásky, nič mi neosoží.[5]

4. Láska je trpelivá, je dobrotivá, láska nezávidí, nekoná ľahkovážne, nenadúva sa,

---

1) V Cirkvi sú všetci ľudia rovní, nedáva sa prednosť; no zamestnania sú rôzne.
2) Ozdobujeme ich zaušnicami, prsteňmi atď.
3) Neslušné údy zaodievajú ešte i divosi.

1) Všetci ľudia nemôžu byť rovnakí ani len v Cirkvi, jako v tele nemôžu byť všetky údy okom. Ináč, keby nebolo nerovnosti, nemohla by obstáť spoločnosť, a tak ani Cirkev. Grécky: a údy po čiastke = po jednom.
2) Napomáhačstva sú tí, ktorí druhých podporujú almužnou, úslužnosťou atď.
3) Spravovania sú cirkevné vrchnosti.
4) Tou výbornejšou cestou je láska, ktorá všetko prevyšuje.
5) Bez lásky k Bohu a k bližnému ani dobré skutky nič nestoja.

5. nie je ctibažná, nehľadá svoje vlastné, nerozdrážďuje sa, nemyslí zle,
6. neraduje sa neprávosti, ale teší sa pravde;
7. všetko znáša, všetkému verí, všetko dúfa, všetko pretrpí.
8. Láska nikdy neprestáva, keď i proroctvá prestanú, alebo jazyky pominú, alebo veda vyhynie.[1]
9. Lebo (len) zčiastky poznávame a zčiastky prorokujeme.[2]
10. Ale keď prijde to, čo je dokonalé, prestane to, čo je čiastočné.[3]
11. Keď som bol dieťa, mluvil som ako dieťa, cítil som ako dieťa, myslel som ako dieťa; ale keď som sa stal mužom, opustil som, čo bolo detinské.[4]
12. Teraz vidíme (Boha) cez zrkadlo v hádanke[5], ale vtedy z tvári do tvári. Teraz poznávam čiastočne, ale vtedy poznám tak, ako som i poznaný.[6]
13. A teraz zostáva viera, nádej, láska, to troje; ale najväčšia z nich je láska.[7]

HLAVA 14.

O dare prorokovania a o iných daroch, ako i o ich užívaní.

1. Stojte o lásku, dychtite po veciach duchovných, ešte väčšmi však, aby ste prorokovali.
2. Lebo kto mluví rečou, nie ľuďom mluví, ale Bohu; lebo nikto to nerozumie, nakoľko skrze Ducha mluví tajomstvá.[1]
3. Ale kto prorokuje, mluví ľuďom na vzdelávanie a povzbudenie a potešenie.[2]
4. Kto mluví rečou, sám seba vzdeláva[3], ale kto prorokuje, vzdeláva cirkev Božiu.[4]
5. Chcel by som síce, aby ste všetci mluvili rečami, ale radšej aby ste prorokovali, lebo väčší je, kto prorokuje, nežli ten, kto mluví rečami, leda by to i vykladal, aby cirkev dostala vzdelanie.[5]
6. Teraz však, bratia, keby som prišiel k vám a mluvil rečami, čo by som vám osožil, keby som vám len nemluvil alebo v zjavení, alebo vo vede, alebo v proroctve, alebo v učení?[6]
7. Sú veci bezdušné, ktoré vydávajú zvuk, ako píšťala alebo harfa, a keby nevydávaly rozoznateľného zvuku, jako sa bude vedieť, čo sa píska alebo hrá na harfe?
8. Preto jestli trúba vydá neistý hlas, kto sa bude strojiť na vojnu?
9. Tak i vy, jestli nevydáte jazykom srozumiteľnej reči, jako sa bude vedieť, čo sa hovorí? Budete mluviť do vetra.[7]

---

1) Zázračné dary Ducha sv., jako mimoriadné, nie sú Cirkvi nevyhnutne potrebné a preto môžu vystať.
2) Teraz poznávame Boha len neúplne, a preto i len neúplne obznamujeme s ním ľudí.
3) Prestanú naše nedokonalé predstavy o Bohu.
4) Ako dôvod na toto uvádza, že i naše zemské známosti časom sa zdokonaľujú.
5) Ako keď niekomu niečo zahádame, v hádanke síce označíme vec, poznáme jej vlastnosti, ale len pošmúrne, nejasne, a len keď rozlúštime hádanku, je nám všetko jasné: tak je to i s naším poznaním Boha.
6) Tu sa neoznačuje rovnakosť poznania, ale len podobnosť.
7) Na druhom svete nebude viery, lebo budeme vidieť a vedieť; nebude nádeje, lebo budeme všetko mať; ale láska zostane, lebo budeme Boha večne milovať.

1) Kto mluví v chráme cudzou, poslucháčom neznámou rečou, oslavuje síce Boha, ale z toho shromaždený ľud nemá nijakého osohu, keďže ho nerozumie, ba môže mať z toho ešte i škodu. V duchu mluví tajomstvá, t. j. veci duši nesrozumiteľné.
2) Kto prorokuje, t. j. so zápalom učí, káže atď.
3) Kto mluví v chráme ľudu neznámou rečou; jestli on to rozumie, sebe je na prospech.
4) Kto horlive káže v známej reči, osoží i sebe i poslucháčom.
5) I dar jazyka je dobrý, ale lepšie je horlivé kázanie, ktoré ľud rozumie. A dar neznámej reči je len vtedy osožný, keď sa cudzia reč tlumočí.
6) Cudzia reč v chráme je neužitočná, ba často škodná.
7) 7—9. Ako hudobné nástroje vydávajú hlasy a tieto dľa ľubovoľného prijatia niečo označujú, tak i hlasy reči sú len ľubovoľné znaky. A jako hlas trúby, keď je neistý, keď nevyrazí prijatého znaku, je márny, ba v čas potreby, jako vo vojne, rozhodne škodný, lebo vojaci nevedia, čo majú robiť: takto nesrozumiteľné slová cudzej reči v chráme sú márné, ba i rozhodne škodlivé.

10. Tak mnoho rozdielnych reči je na svete, a žiadna nie je bez srozumiteľného hlasu.

11. Jestli teda neznám významu hlasu, budem tomu, komu mluvím, cudzincom, a ten, kto mluví, bude mne cudzincom.

12. Tak i vy, keďže horlíte za darmi duchovnými [1], hľaďte, aby ste oplývali nimi pre vzdelanie cirkvi.

13. A preto kto mluví jazykom, nech sa modlí, aby vykladal.

14. Lebo keď sa modlím jazykom, môj duch sa modlí, ale moja myseľ nemá úžitku.[2]

15. Čo teda? Budem sa modliť duchom, budem sa modliť i rozumom; budem spievať duchom, budem spievať i rozumom.[3]

16. Ináč keď len v duchu dobrorečíš, ako ten, čo zaplňuje miesto neznalca [4], povie na tvoje dobrorečenie Amen, keďže nevie čo hovoríš?

17. Lebo ty síce dobre vzdávaš vďaky, ale druhý sa nepovzbudzuje.

18. Ďakujem Bohu svojmu, že mluvím rečou všetkých vás.[5]

19. Ale v cirkvi radšej chcem premluviť päť slov sebe srozumiteľných, aby som i druhých poučil, nežli desaťtisíc slov rečou (neznámou).

20. Bratia, nebuďte deťmi ohľadom rozumu, ale čo do zlosti buďte maľučkými, v rozumnosti však buďte dospelí.[1]

21. V zákone je napísané: Inými jazykmi a inými rtami budem mluviť tomuto ľudu, a ani tak nepočúvnu, povedá Pán.[2] (Iz. 28, 11.)

22. A tak jazyky sú na znamenie nie veriacim, ale neveriacim; kdežto proroctvá nie neveriacim, ale veriacim.

23. Keby sa teda sišla celá cirkev spolu, a všetci by mluvili rečami, a vošli by ta neznalci alebo neveriaci: či by neriekli, že bláznite?

24. Ale keby všetci prorokovali a vošiel by ta neveriaci alebo neznalec, od všetkých bude zavrátený, od všetkých posúdený;

25. vyjavia sa mu tajnosti srdca, a tak padne na tvár a klaňať sa bude Bohu i sozná, že ozaj Boh je vo vás.

26. Čo teda, bratia? Keď sa sídete, každý z vás má chválospev, má nauku, má zjavenie, má reč, má vykladanie; všetko to nech je na vzdelanie.

27. A keď kto mluví rečou (cudzou), nech po dvoch, alebo najviacej po troch, a po poriadku, a jeden nech vykladá.

28. Ale keď nieto vykladača, nech mlčí v shromaždení a mluví sám sebe a Bohu.[3]

29. Proroci tiež dvaja alebo traja nech mluvia, a ostatní nech rozvažujú.

30. No keby zjavenie prišlo inému, ktorý tam sedí, prvší nech mlčí.

---

1) Za duchovnými darmi, alebo za duchovným vzdelaním.

2) Keď sa človek modlí v nesrozumiteľnom jazyku, nakoľko myseľ jeho je povznesená k Bohu, je mu to užitočné, ale myseľ je bez úžitku, lebo nevie, čo hovorí, nevzdeláva sa, ba keďže takto duša ľahko upadne do roztržitosti, nuž takéto modlenie je rozhodne škodlivé.

3) Preto Pavel nariaďuje, aby sa v kostole verejné modlitby, kázne a spevy vykonávaly v reči ľudu srozumiteľnej. Výnimkou sú pri sv. omši a pri vysluhovaní sviatostí, od kňaza upotrebované modlitby, ale i to len z nariadenia Cirkvi, a majú sa tlumočiť.

4) Duchom hovoriť je nesrozumiteľnou rečou hovoriť. Keď teda neznámou rečou hovoríš v chráme, tí, ktorí nerozumejú reči, nemôžu sa pripojiť k tvojej modlitbe.

5) Pavel všade kázal tou rečou, ktorá tam bola v úžitku.

---

1) Veriaci nech sú síce nevinní jako deti, ale nie sprostí, a tak nemajú sa dať spraviť za hračku, za púhy nástroj hlúpych chúťok nepovolaných ľudí.

2) Boh sa vyhráža (ľuďom) Židom, že pošle na nich také národy, ktorých reči nebudú rozumieť, ale ani vtedy neposlúchnu Pána Boha.

3) 27—28. Sv. Pavel nakladá v cirkvi mlčať tým, ktorí chcú cudzou rečou mluviť, a dovoľuje to len v tom páde, keď sa cudzia reč hneď i pretlumočí.

31. Lebo môžete všetci po jednom prorokovať, aby sa všetci poučili a všetci sa napomenuli.
32. A duchovia prorocký poddaní sú prorokom,
33. lebo Boh nie je Bohom neporiadku, ale pokoja, jako i vo všetkých svätých cirkvách učím.
34. Ženy v shromaždeniach nech mlčia, lebo nedovoľuje sa im mluviť, ale poddanými byť, ako i zákon povedá. (1. Mojž. 3, 16.)
35. Ale keď sa chcú niečo naučiť, nech sa spýtajú doma svojich mužov, lebo mrzko je žene mluviť v shromaždení.
36. Či od vás pošlo slovo Božie, alebo k samým vám prišlo? [1]
37. Keď sa kto nazdáva, že je prorokom alebo človekom duchovným, nech vie, že čo vám píšem, sú prikázania Pánove.
38. A kto to neuzná, nebude uznaný.
39. A tak, bratia, snažte sa prorokovať a rečami hovoriť nezabraňujte.
40. Ale všetko nech sa deje slušne a dľa poriadku.

HLAVA 15.

O vzkriesení z mŕtvych.

1. No upomínam vás, bratia, na evanjelium, ktoré som vám kázal, ktoré ste i prijali a v ktorom i stojíte (Gal. 1, 11),
2. skrze ktoré i spasení budete, jestliže ho zachovávate, v akom smysle som vám kázal; okrem jestli by ste boli nadarmo uverili.[2]
3. Lebo odovzdal som vám predne, čo som i prijal: že Kristus umrel za naše hriechy, dľa Písem (Iz. 53, 4—8);
4. a že bol pochovaný, a že vstal z mŕtvych tretieho dňa dľa Písem (Jon. 2, 1; Mat. 12, 40);
5. a že sa zjavil Kefasovi, a potom jedenástim. (Ján 20, 19; 21, 7. Luk. 24, 33—34.)
6. Potom zjavil sa viac než päťsto bratom spolu, z ktorých mnohí až dosiaľ žijú [1], niektorí však usnuli.
7. Potom zjavil sa Jakubovi, neskoršie všetkým apoštolom.
8. Naposledy však zo všetkých, ako nedochôdčaťu, zjavil sa i mne. [2] (Sk. ap. 9, 3; Ef. 3, 8.)
9. Lebo ja som najmenší z apoštolov, ktorý nie som hoden volať sa apoštolom, poneváč som prenasledoval cirkev Božiu. (Sk. ap. 8, 1...)
10. Ale milosťou Božou som to, čo som, a milosť jeho nebola vo mne márna, lež hojnejšie som pracoval, nežli oni všetci; no nie ja, ale milosť Božia so mnou.
11. Ale či ja, či oni, tak kážeme, a tak ste uverili.
12. Keď sa však už o Kristu káže, že vstal z mŕtvych, akože hovoria niektorí medzi vami, že niet vzkriesenia mŕtvych?
13. Veď jestli niet vzkriesenia mŕtvych, ani Kristus nevstal z mŕtvych.
14. A keď Kristus nevstal z mŕtvych, teda márne je naše kázanie, márna je i vaša viera.[3]
15. Ba ukázali by sme sa i jako kriví svedkovia Boží, lebo sme svedčili proti Bohu, že vzkriesil Krista, ktorého nevzkriesil, keďže mŕtvi z mŕtvych nevstanú.

---

1) Pavel tu oslovuje celú korintskú cirkev; nezavádzajte novoty do chrámu, lebo nie ste ani prvá, ani jediná cirkev; riaďte sa dľa druhých cirkví.
2) Jestli neprijímate všetkých článkov viery, darmo ste sa stali kresťanmi, nebudete spasení.

1) Niektorí ešte žili, keď Pavel písal tento list.
2) Nedochôdča je nezrelý plod ľudský, a sv. Pavel takto sa menuje pre veľkú poníženosť. Ako nedochôdča nie je opravdivým človekom, takto — povedá Pavel — ani ja nie som opravdivým apoštolom.
3) Jestli Kristus nevstal z mŕtvych, nie je Bohom, ba bol by svodcom, nebol by nás spasil, a vtedy kresťanstvo bolo by márné.

16. Lebo jestli mŕtvi z mŕtvych nevstanú, ani Kristus nevstal.

17. A keď Kristus nevstal z mŕtvych, márna je vaša viera, lebo ste ešte vo svojich hriechoch. (Rim 4, 25.)

18. Teda i tí, ktorí zosnuli v Kristu, zahynuli.[1]

19. Jestli len v tomto živote máme nádej v Kristu, biednejší sme od všetkých ľudí.[2]

20. Ale Kristus vstal z mŕtvych, ako prvotina zosnulých. (Kol. 1, 18; Zjav. 1, 5.)

21. A síce, poneváč skrze človeka smrť, skrze človeka i vzkriesenie z mŕtvych.[3]

22. A jako v Adamovi všetci umierajú, tak i v Kristu všetci budú oživení.

23. Ale každý vo svojom poriadku; prvý Kristus, potom tí, ktorí sú Kristovi, ktorí verili v jeho príchod. (1. Thes. 4, 15.)

24. Potom koniec, keď oddá kráľovstvo Bohu a Otcu, keď zničí všetko kniežatstvo, i moc i silu.[4]

25. Lebo treba mu kraľovať, dokiaľ nepoloží všetkých nepriateľov pod jeho nohy. (Žalm 109, 1. Žid. 1, 13; 10, 13.)

26. Ako najposlednejší nepriateľ však zničená bude smrť[5], lebo všetko podrobil mu pod nohy. Ale keď povedá (Žalm 8, 8; Žid. 2, 8; Zjav. 21, 4.):

27. Všetko mu je podrobené, bezpochyby krem toho, ktorý mu poddal všetko.[6]

28. A keď mu bude všetko poddané, vtedy aj Syn poddá sa tomu, ktorý mu všetko podmanil, aby bol Boh všetko vo všetkom.[1]

29. Ináč čo budú robiť tí, ktorí sa krstia namiesto mŕtvych, jestliže mŕtvi vonkoncom nevstanú? Načože sa krstia za nich?[2]

30. Prečože sa i my vystavujeme nebezpečenstvu každú hodinu?[3]

31. Každý deň umieram pre vašu slávu, bratia, ktorú mám v Kristu Ježišovi, Pánu našom.

32. Keď som (na spôsob ľudí) bojoval proti divým zverom v Efeze[4], čo mi to osoží, jestli mŕtvi nevstanú? Tedy jedzme a pime, lebo zajtra umreme. (Mudr. 2, 6. Iz. 22, 13; 56, 12.)

33. Nedajte sa svádzať: Zlé reči kazia dobré mravy.

34. Precítnite spravedliví a nehrešte, lebo niektorí nemajú známosti o Bohu; vám na zahanbenie to hovorím.

35. Ale niekto riekne: Jakože vstanú mŕtvi, alebo: v akom tele prijdú?

36. Nemúdry! Čo ty zaseješ, nebýva oživené, iba keď prv umre.

37. A čo seješ, neseješ telo, ktoré bude, ale holé zrno, čo sa nahodí, pšenicu, alebo ktorékoľvek iné.

38. Boh však dáva mu telo, jaké chce, a každému semenu vlastné telo.

---

1) I tí, čo s Kristom a za Krista umreli, neboli by spasení, lež zahynuli by, jako zvieratá.

2) Jestliže nám viera nepodáva nádeje vo večné spasenie, musela by nás aspoň na tomto svete činiť blaženými. Ale nie, ona nás núti odriekať sa mnohých vecí, ktorým sa iní tešia, brať na seba mnoho ťažkého, znášať nepočetné prenasledovania, ba podstúpiť i smrť.

3) Skrze Adama prišla smrť, skrze Krista vzkriesenie.

4) Potom bude koniec svetu i bojujúcej Cirkvi.

5) Smrť je nám nepriateľom, lebo ničí život.

6) Kristovi okrem Boha všetko je poddané.

1) Boh bude všetko vo všetkom, keď všetko uzná a vyjaví Božiu všemohúcnosť a slávu.

2) Čo slová „ktorí sa krstia namiesto mŕtvych" znamenajú, to Korinťania rozumeli, ale nám i samým svätým otcom sú tie slová hádankou. Niektorí vykladači si myslia, že v Korinte niektorí kresťania dali sa krstiť namiesto svojich už umrevších pokrevných, v tom mýlnom domnení, že to bude mŕtvym tak platné, jako keby tí mŕtvi za živa na smrteľnej posteli boli bývali pokrstení. Druhí si zase myslia, že tu je reč o pokání (krst pokánia) a dobrých skutkoch, a azda i o odpustkoch. No čokoľvek robili Korinťania, všetko by bolo nerozumné, keby mŕtvi nevstali z mŕtvych.

3) Keď niet vzkriesenia, nie je hodno trpieť a sa namáhať a zapierať za Krista.

4) Na spôsob ľudí, gladiátorov, bez vyššieho cieľa. Pavel bojoval v Efeze dľa jedných s divými zvermi, jakým trestom pokutovali len veľkých zločincov, dľa iných bojoval so zverskými, divými ľuďmi. Keby nebolo vzkriesenia, vtedy by to bolo hlúpe; múdrejšie by bolo len jesť a piť.

39. Nie každé telo je to isté telo; ale iné je ľudské, iné zas zvieracie, iné vtačie a iné rybie.

40. A sú telá nebeské a telá zemské; ale iná je sláva nebeských a iná zemských.

41. Inakšia je jasnosť slnka, inakšia jasnosť mesiaca a inakšia jasnosť hviezd. Hviezda od hviezdy líši sa jasnosťou.

42. Tak (bude) i vzkriesenie mŕtvych. Zasieva sa v porušení, vstane v neporušiteľnosti;

43. zasieva [1] sa v necti, vstane v sláve; zasieva sa v bezmoci, vstane v silnosti;

44. zasieva sa telo smyselné [2], vstane telo duchovné. Keď je telo smyselné, je i duchovné, jako je písané:

45. Prvý človek Adam stal sa dušou živou [3], posledný Adam (Kristus) duchom oživujúcim. (1. Mojž. 2, 7.)

46. Avšak nie je prvé, čo je duchovné, ale čo je smyselné; potom čo je duchovné.

47. Prvý človek zo zeme zemský; druhý človek s nebies nebeský.

48. Aký zemčan, takí aj zemčania, a jaký nebešťan, takí aj nebešťania.

49. Teda jako sme nosievali obraz zemčanov, nosievajme i obraz nebešťanov.[4]

50. A toto hovorím, bratia, že telo a krv nemôžu dosiahnuť kráľovstva Božieho; ani porušenie nedosiahne neporušiteľnosti.[1]

51. Hľa, tajomstvo vám poviem: Všetci síce vstaneme z mŕtvych, ale nie všetci sa premeníme.[2]

52. Náhle, v okamžení, na posledné zatrúbenie [3], zavznie totižto trúba, a mŕtvi vstanú neporušení [4], a my sa premeníme.[5]

53. Musí totižto toto porušiteľné (telo) obliecť si neporušiteľnosť, a toto smrteľné obliecť nesmrteľnosť.

54. A keď toto smrteľné oblečie si nesmrteľnosť, vtedy sa naplní slovo, ktoré je písané: Pohltnutá je smrť vo víťazstve. (Os. 13, 14; Žid. 2, 14.)

55. Smrť, kde je tvoje víťazstvo? Smrť, kde je tvoje žihadlo?

56. Žihadlo však smrti je hriech [6], ale sila hriechu zákon.[7]

57. No vďaky Bohu, ktorý nám dal víťazstvo[8] skrze Pána nášho Ježiša Krista.

58. A tak, bratia moji premilení, buďte stáli a neohrožení; rozhojnení vždycky v diele Pánovom, v povedomí, že vaša práca nie je daromná v Pánovi.

HLAVA 16.

Napomenutie k pečlivosti o chudobných; odporúčanie Timoteja; pozdravy.

1. So sbierkami, ktoré sú pre svätých, robte i vy tak, ako som nariadil cirkvám galatským.

2. Prvý deň v týždni [9] každý z vás nech odloží a schová u seba, čo sa

---

1) Zasieva, t. j. ukladá do zeme telo, asi jako semeno. V necti, t. j. ohyzdné, strašlivé, odporné. V bezmoci, nepohybné.

2) Smyselné telo je telo s náklonnosťami udržať seba a svoj rod, a takéto telo máme teraz, lebo sme smrteľní. Po súdnom dni telo bude nesmrteľné bez pudu udržať seba a svoj rod, a tak telo duchovné, podobné duchom.

3) Bytnosť, ktorá skrze Ducha svätého žije a život dáva.

4) Vo sv. krste skladáme obraz zemského Adama s Kristom ukrižovaným, ničiac telo hriechu; ale aby sme až do konca nosili podobnosť nebeského a zostali dľa tela i duše údmi Krista a chrámami Ducha svätého, to závisí od nášho spoluúčinkovania.

1) V tomto terajšom telesnom tele nepôjdeme do neba, ono sa musí premeniť na duchovné.

2) Všetci, ktorí umreme, nebudeme oslávení. Grécky: Všetci síce usneme, ale všetci sa nepremeníme.

3) Zavznie trúba, t. j. všetkým čuteľný povel.

4) Nesmrteľní.

5) Dobrí budú oslávení.

6) Hriech dedičný.

7) Bez zákona niet hriechu.

8) Víťazstvo nad smrťou.

9) Teda v nedeľu.

mu ľúbi, aby sa nerobily sbierky až potom, keď prijdem.

3. A keď budem prítomný, pošlem tých, ktorých budete odporúčať v listoch, aby zaniesli váš dar do Jeruzalema.

4. Jestli však bude hodno [1], aby som i ja išiel, pôjdu so mnou.

5. Prijdem však k vám, keď pochodím Macedonsko; lebo Macedonsko mienim pochodiť.

6. Ale u vás azda zostanem, alebo i prezimujem, aby ste ma vy odprevadili, kamkoľvek pôjdem.

7. Nechcem totižto vás teraz mimoidúcky navštíviť; lebo ufám si pobudnúť u vás za nejaký čas, jestli Pán dopustí.

8. Ostanem však v Efeze až do Turíc.

9. Lebo otvorily sa mi veliké a zrejmé dvere [2], a protivníkov je mnoho.[3]

10. A keď prijde (k vám) Timotej, hľadte, aby bez strachu bol u vás, lebo pracuje na diele Pánovom, ako i ja.

11. Nech teda nikto ním nepohŕda, ale vyprevaďte ho v pokoji, aby prišiel ku mne, lebo očakávam ho s bratmi.

12. O bratovi Apollovi však oznamujem vám, že som ho veľmi prosil, aby šiel k vám s bratmi, ale naskrze nemal vôle teraz ísť, no prijde, kadenáhle stihne.

13. Bedlite, stojte pevní vo viere, zmužile sa držte, a buďte silní.

14. Všetky vaše veci nech sa konajú v láske.

15. Prosím vás tiež, bratia, znáte dom Štefánasov a Fortunátov a Achajkov, že sú prvotiny z Achajska, a venovali sa službe svätých;

16. aby ste sa i vy podriadili takýmto, a každému pomocníkovi a robotníkovi.

17. Radujem sa z prítomnosti Štefánasovej, Fortunátovej a Achajkovej, lebo to, že ste mi chýbali, oni nahradili;

18. občerstvili totiž i môjho ducha, i vášho. Uznajte ich teda za takých.

19. Pozdravujú vás cirkve z Azie. Pozdravujú vás v Pánovi mnoho ráz so svojím domácim shromaždením Akvila a Priscilla, u ktorých som i na hospode.

20. Pozdravujú vás všetci bratia. Pozdravte sa vospolok bozkom svätým.

21. Pozdravenie mojou, Pavlovou rukou.[1]

22. Jestliže kto nemiluje Pána nášho Ježiša Krista, nech je prekliaty: maranatha.[2]

23. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vami!

24. Moja láska s vami so všetkými v Kristu Ježišovi. Amen.

---

1) Jestli bude značná sbierka.

2) Je tu dobrá príležitosť hlásať evanjelium.

3) Ale je tu i mnoho protivníkov, a tak mi treba tu ostať.

1) Tento list Pavel nepísal vlastnoručne, ale ho napovedal pisárovi, a konečne vlastnoručne ho podpísal, aby ho Korinťania uznali za list Pavlov.

2) Maranatha, slovo aramajské a znamená: Pán blízko, i: Pán ide.

DRUHÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA KORINŤANOM.

Keď list, ktorý sv. Pavel prvý raz písal Korinťanom, došiel do Korintu, tamejší kresťania dali sa do plaču, činili pokánie a oduševnili sa za sv. Pavla. No nie všetci; protivníci Pavlovi, ktorí sa natískali za apoštolov a neboli nimi, ktorí teda boli lžiapoštolovia, i ďalej búrili Korinťanov proti sv. Pavlovi a menovite vyhadzovali mu na oči, že je vrtkavý, nestály, že nedrží slovo, že nezná rozdielu medzi „áno“ a „nie“. A pritom odvolávali sa na to, že im viac ráz sľúbil, že prijde k nim, a neprišiel. Ďalej, keďže Pavel v prvom liste z veľkej poníženosti povedal, že je nie hoden, aby bol apoštolom, použili to títo jeho nepriatelia a unižovali a podceňovali ho.

Keď sa o tom sv. Pavel dozvedel, napísal Korinťanom tento druhý list, v ktorom najsamprv spomína svoje utrpenia, aby v Korinťanoch vzbudil sústrasť, potom sa ohradzuje proti obžalobe, že je vrtkavý, a udáva príčinu, pre ktorú nechcel ísť do Korintu a ktorá záležala v tom, že nechcel Korinťanov karhať, ako zaslúžili. Potom vyzdvihuje vznešenosť úradu apoštolského, chváli Korinťanov za ich pokánie a zaujatosť za neho; konečne pre česť a slávu Božiu a pre spasenie veriacich, aby nadobudol svojim naukám potrebnej vážnosti, dokazuje, že je takým apoštolom, ako ostatní apoštolovia, ba že ich svojím účinkovaním a milosťami, ktorých mu Boh poprial, i prevyšuje.

Tak sa zdá, že Pavel písal tento list toho istého roku, jako prvý, a to v meste Filipy. Písaný je v reči gréckej.

HLAVA 1.

Pozdravenie. Apoštol spomína, z akého veľkého trápenia ho Pán v Azii vysvobodil, aby tiež druhých potešoval. Osvedčuje svoju úprimnosť a vyhovára sa, že neprišiel k nim.

1. Pavel, z vôle Božej apoštol Ježiša Krista, a brat Timotej [1] cirkvi Božej, ktorá je v Korinte, so všetkými svätými [2], ktorí sú v celom Achajsku.
2. Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista!
3. Požehnaný Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista, Otec milosrdenství a Boh všetkej potechy,
4. ktorý nás potešuje vo všetkom našom súžení, aby sme i sami mohli tešiť tých, ktorí sú vo všelikom utiskovaní, povzbudením, ktorým i my bývame povzbudzovaní od Boha,
5. lebo, jako hojné sú utrpenia Kristove v nás, tak hojná je skrze Krista i naša potecha.
6. Lebo či sa sužujeme, pre vaše povzbudenie a spasenie [1], či sme potešovaní, pre vaše potešenie, čiže sme povzbudzovaní, pre vaše povzbudenie a spasenie, ktoré pôsobí znášanie tých istých utrpení, ktoré i my trpíme,
7. aby naša nádej pevná bola ohľadom vás, v povedomí, že jako ste účastní utrpenia, tak budete i potechy.
8. Lebo nechceme aby ste nevedeli, bratia, o našom súžení, ktoré sme mali v Azii, že sme boli nad mieru obťažení nad možnosť [2], tak že sa nám zunovalo i žiť.
9. Ba sami v sebe samých mali sme výrok smrti [3], aby sme nedú-

[1] Timotej = Ctiboh, syn židovky Euniky, vydatej za jakéhosi pohana, bol pomocníkom Pavlovým.

[2] Pod svätými majú sa rozumieť všetci kresťania, nakoľko sú pri krste posvätení.

[1] Apoštol trpí súženie, aby slúžil kresťanom za príklad, aby sa kresťania povzbudili trpieť za Krista a tak boli spasení.

[2] V Efeze jakýsi Demeter, zlatník, ktorý hotovil modlárske sošky, pobúril ľudí proti Pavlovi, že vraj potupuje ich bohyňu Dianu. Sk. ap. 19, 23—40.

[3] T. j. i my sami sme videli, že nie je možno zachrániť svoj život.

fali sami v sebe, ale v Bohu, ktorý kriesi mŕtvych,

10. ktorý nás z toľkých nebezpečenství vytrhol a vytrhuje, v ktorého dúfame, že i ešte vytrhne,

11. keď i vy pomôžete modlitbou za nás, aby za to, čo sa nám pre mnohé osoby darovalo, mnohí ďakovali za nás.

12. Lebo to je naša sláva, svedectvo nášho svedomia, že sme v prostote a úprimnosti srdca pred Bohom a nie v telesnej múdrosti [1], ale v milosti Božej žili v tomto svete, najmä však u vás.

13. Lebo nepíšeme vám nič iného, než čo ste čítali a poznali.[2] A ufám, že až do konca poznáte,

14. jako ste nás zčiastky aj poznali, že sme vám na slávu, jako i vy nám, v deň Pána nášho Ježiša Krista.[3]

15. A v tejto dôvere chcel som prv prísť k vám, aby ste mali druhú milosť,

16. a od vás prejsť do Macedonska, a zase z Macedonska prísť k vám, a od vás dať sa sprevádzať do Judska.

17. Keď som toto chcel, či som bol ľahkomyseľný? Alebo čo zamýšľam, zamýšľam podľa tela, jako by u mňa „áno“ bolo i „nie“?[4]

18. Verný je Boh, že naša reč, ktorá bola k vám, nebola razom „áno“ a „nie“.[5]

19. Lebo Syn Boží, Ježiš Kristus, ktorý sa medzi vami skrze nás ohlasoval, skrze mňa a Silvána a Timoteja, nebol „áno“ a „nie“, ale v ňom bolo „áno“.[1]

20. Lebo koľkokoľvek je zasľúbení Božích, v ňom zostaly „áno“, preto i skrze neho Amen Bohu na našu slávu.[2]

21. Ten však, ktorý nás potvrdzuje s vami v Kristu a nás pomazal [3], je Boh,

22. ktorý nás i poznačil a dal na závdavok Ducha do našich srdc.[4]

23. Nuž ja volám Boha za svedka na svoju dušu, že preto, poneváč som vás šetril, neprišiel som viac do Korintu, lebo nepanujeme nad vašou vierou, ale pomáhame vám k radosti, preto, že stojíte vo viere. [5]

HLAVA 2.

Ďalej objasňuje príčinu svojho nepríchodu k nim a napomína ich, aby tamejšieho smilníka zase prijali na milosť; rozpráva o prospechu sv. evanjelia v Macedonsku.

1. Teda sám od seba odhodlal som sa k tomu, že nepôjdem k vám zase v zármutku.[6]

2. Lebo keď ja vás zarmútim, kto je, čo mňa obveselí, jestli len nie ten, ktorého som ja zarmútil?

3. A práve toto som vám písal, aby, keď prídem, nemal som zármutku nad zármutok z tých, z ktorých by som sa mal radovať; dúfam vo všetkých vás, že moja radosť je všetkých vás.[7]

---

1) V telesnej múdrosti, t. j. po prospechársky.

2) Taký som, akým som sa vám ukázal vo svojom prvom liste a jakého ste ma poznali, a ufám, že takým i zostanem až do konca.

3) Vzájomne si budeme slúžiť na česť a slávu, najmä na súdny deň.

4) Či sa klátim v neistote medzi „áno“ a „nie“? Či som vrtkavý, aby som robil hneď tak a hneď naopak?

5) Mal som úmysel prísť k vám, a že som neprišiel, z toho nenasleduje, jako by som bol vrtkavý, nerozhodný, a tým menej, že i moje učenie kláti sa v neistote, že raz učím tak, druhý raz zase inak.

1) Kristus učil večné pravdy, a preto jeho učenie bolo rozhodné. On si nikdy neprotimluvil, nikdy sa neklátil v neistote.

2) Zasľúbenia zostaly v ňom: áno a amen, t. j. potvrdily a splnily sa v Pánu Ježišovi.

3) Pomazal za apoštola.

4) Duch sv. je závdavkom, zálohom, zárukou večného spasenia.

5) Pavel tu udáva ozajstnú príčinu, pre ktorú neprišiel do Korinta, a táto príčina bola: Korinťania boli takí hriešni, že by ich Pavel bol musel kárať a trestať; keďže to nechcel urobiť, teda radšej ani nešiel k nim. Učiteľ je nie pánom nad vierou, ale len pomocníkom veriacich, aby obsiahli radosť.

6) Medzi takými okolnosťami, medzi jakými by som vás musel kárať, a tak zarmútiť.

7) Že jako sa teším z pobožného života, i vy sa z neho tešíte.

4. Lebo z mnohého súženia a úzkosti srdca písal som vám s mnohými slzami, nie aby ste sa zarmútili, ale aby ste vedeli, jakú prevelikú lásku mám k vám.

5. Jestliže však kto zarmucoval, nie tak mňa zarmútil, ako zčiastky, aby som neobťažoval, vás všetkých. [1]

6. Dosť má taký [2] na tom káraní, ktorého sa mu dostáva od mnohých [3],

7. tak, aby ste mu naopak radšej odpustili a ho potešili, aby sa azda nepohrúžil do prílišného zármutku ten, ktorý je taký.[4]

8. Preto prosím vás, aby ste mu lásku preukazovali.

9. Lebo i preto som písal, aby som sa zo zkúsenosti dozvedel o vás, či ste vo všetkom poslušní.

10. Ale komu ste vy niečo odpustili, (tomu) i ja, lebo čo som odpustil, (odpustil som) pre vás v osobe Kristovej [5],

11. aby sme neboli oklamaní od satana, lebo nie sú nám neznáme úmysly jeho.

12. Ale keď som prišiel do Troady k vôli evanjeliu Kristovmu a dvere sa mi otvorily v Pánovi,

13. nemal som pokoja vo svojom duchu, preto, že som nenašiel Tita, brata svojho, ale rozlúčil som sa s nimi a šiel som do Macedonska.

14. No vďaka Bohu, ktorý nám vždycky dáva víťazstvo v Kristu Ježišovi a skrze nás zjavuje vôňu svojho poznania na každom mieste [6],

15. lebo sme dobrou vôňou Kristovou Bohu medzi tými, ktorí zahynú;

16. niektorým totiž na smrť umrlčím zápachom, kdežto iným životnou vôňou na život. A kto je k tomu tak spôsobný? [1]

17. Lebo nie sme jako mnohí, ktorí padelajú [2] slovo Božie, ale z úprimnosti, jako z Boha pred Bohom mluvíme v Kristovi.

HLAVA 3.

Apoštol nepotrebuje odporúčania ľudského, lebo ho odporúčajú výsledky jeho účinkovania. O prednosti nového cirkevného prisluhovania nad prisluhovaním starého zákona.

1. Začíname opäť odporúčať samých seba? Alebo či azda potrebujeme (jako niektorí) odporúčajúcich listov k vám alebo od vás? [3]

2. Náš list ste vy [4], napísaný v našich srdciach, ktorý znajú a čítajú všetci ľudia;

3. zjavné je, že ste list Kristov, zhotovený od nás a napísaný, nie černidlom, ale Duchom Boha živého; nie na kamenných doskách, ale na telesných doskách srdca.[5]

4. A takúto dôveru máme skrze Krista k Bohu;

5. nie, že by sme boli dostatoční niečo myslieť od seba, jako by zo seba, ale dostatočnosť naša je z Boha [6],

6. ktorý nás i uspôsobil za súcich služobníkov nového zákona, nie podľa písmena [7], ale podľa ducha;

---

1) Nie tak ma zarmútil, ako pohol k tomu, aby som nešiel k vám a vám nebol na ťarchu.

2) Smilník, ktorého bol vyobcoval z cirkvi.

3) Keď mu vyhýbajú.

4) Aby si nezúfal.

5) Ostrejšiu pokutu som na mieste Kristovom odpustil. Tieto slová sa často uvádzajú za právo Cirkvi udeľovať odpustky.

6) Tu pod vôňou má sa rozumieť chýr, povesť, ktorá sa šíri po svete, jako vôňa.

1) A kto je k tomu tak spôsobný, jako ja?

2) Padelať = falšovať.

3) Lžiapoštolovia, ktorí poburovali Korinťanov proti Pavlovi, nosili so sebou odporúčajúce listy, s týmito prišli do Korinta a i od Korinťanov pýtali si také listy. No Pavel a Timotej, ako praví apoštolovia, toho nepotrebujú.

4) Naším odporúčajúcim listom ste vy sami, váš kresťanský život, a my vás nosíme v srdci, lebo vás milujeme, a tento váš život znajú a vidia všetci ľudia.

5) Vy ste listom zhotoveným od nás, lebo my sme vás obrátili na kresťanskú vieru pomocou Ducha svätého, a ten list nie je vyrytý do kameňa, jako zákon Mojžišov, ale do vašich srdc.

6) No toto naše apoštolské dielo je vlastne účinkom Ducha svätého, bez ktorého by nám to nikdy ani na um nebolo prišlo.

7) Nový zákon nie je len súhrnom prikázaní, jako bol starý zákon, ale nový zákon obsahuje v sebe i milosť Ducha svätého.

lebo písmena zabíja a Duch obživuje.[1]
7. Ale keď vysluhovanie usmrcujúcich písmen[2], vyrytých do kameňa, bolo tak oslávené, že synovia izraelskí nemohli pozerať Mojžišovi do tvári pre jasnosť jeho obličaja, ktorá bola pominuteľná,
8. jakože nebude prisluhovanie Ducha vo väčšej oslave?
9. Lebo keď vysluhovanie zatratenia je slávné, omnoho viacej prisluhovanie spravedlivosti je slávou.
10. Ba ani oslávené nebolo, čo sa skvelo v tom ohľade pre výtečnú slávu.[3]
11. Lebo jestliže to, čo pominie, je slávné, tým viacej, čo zostane, je slávné.[4]
12. Keď teda máme takú nádej, máme veľkú dôveru,
13. a nie jako Mojžiš, ktorý si položil závoj na tvár, aby synovia izraelskí nehľadeli na tvári jeho na to, čo pominie[5]:
14. ale otupely im smysly. Lebo až do dnešného dňa neodkrytý zostáva ten istý závoj pri čítaní starého zákona, poneváč skrze Krista pominie.[6]

1) Písmena zabíja, t. j. zákon zabíja tých, ktorí ho prestupujú, a keďže bez milosti bolo nemožno zachovať starý zákon, a milosti nebolo v starom zákone, preto on zabíjal. Bez neho ľudia neboli by mali hriechu. Duch svätý oživotvoruje to, čo bolo umŕtvené skrze smrteľný hriech.

2) Vysluhovanie, t. j. dávanie zákona, ktorý mnohým ľuďom slúžil k zahynutiu, jako časnému, tak i večnému.

3) Ba vysluhovanie starého zákona, hoci bolo slávné, ani sa nemôže pomenovať slávnym, keď sa porovná so slávou nového zákona.

4) Keď starý zákon, ktorý bol dočasný, bol slávny, čím slávnejší je nový zákon, ktorý má trvať až do konca.

5) Grécky: a nie jako Mojžiš, ktorý si položil závoj na tvár, preto, aby synovia Izraelovi nepozerali na koniec toho, čo pominie. Tvár Mojžišova, keď Židom doniesol s hory Sinai desať Božích prikázaní, tak sa skvela, že Židia nemohli hľadieť na ňu, a preto si ju musel zakryť závojom. Tento závoj predzvestoval, že jako zašla jasnosť tvári Mojžišovej, keď si ju prikryl: takto je schovaná i jasná pravda starého zákona, a Židia nevidia, že celý zákon je v Kristu.

6) Až Židia uveria, vtedy jasne uvidia, že starý zákon dokonal sa v Kristovi.

15. Ba až do dnešného dňa, keď číta sa Mojžiš, závoj leží na ich srdci;
16. ale keď sa obrátia k Pánovi, sníme sa závoj.
17. Lebo Pán je Duch, a kde je Duch Pánov, tam je svoboda.[1]
18. A my všetci, ktorí odkrytou tvárou pozeráme na slávu Pánovu (jako v zrkadle), premeníme sa na ten samý obraz od jasnosti v jasnosť, akoby od Ducha Pánovho.[2]

HLAVA 4.

Pravda Božia zjavuje sa všetkým, ktorí nie sú zaslepení. Hoci apoštolovia sú sami v sebe krehké nádoby a znášať musia protivenstvo, neustávajú ani v práci, ani v trpelivosti. Časné súženie nadobúda veľkú a večnú slávu.

1. Preto, keď už máme to prisluhovanie[3] dľa toho, jako sme obsiahli milosrdenstvo, neustávame;
2. ale zriekame sa skrytej bojazlivosti, nechodíme v chytráctve, ani nepadeláme slova Božieho, ale zjavovaním pravdy porúčame seba svedomiu všetkých ľudí pred Bohom.[4]
3. Jestliže je naše evanjelium i skryté, pred tými je skryté, ktorí zahynú,
4. ktorým boh tohoto sveta zaslepil mysle neveriacim[5], aby im nezasvietilo svetlo evanjelia slávy Kristovej, ktorý je obraz Boží.
5. Lebo nie seba samých kážeme, ale Ježiša Krista, nášho Pána, seba však ako vašich sluhov pre Ježiša.
6. Poneváč Boh, ktorý povedal, aby sa zo tmy svetlo zaskvelo, ten zasvietil v našich srdciach, aby svie-

1) Kto má Ducha sv., ten miluje Boha, a preto robí to, čo sa Bohu ľúbi, len preto, že ho miluje, a tak svobodnovoľne.

2) Grécky: My všetci, ktorí odkrytou tvárou spatrujeme v zrkadle (v evanjeliume) slávu Kristovu...

3) Keď teda apoštolovia majú taký slávny úrad a pomoc Božiu, neustávajú v práci.

4) Skrytého oplanstva sa zriekajú, prosto ohlasujú slovo Božie a sverujú to na poslucháčov, aby rozsúdili.

5) Len pred tými je skryté slovo Božie, ktorých diabol zaslepil.

tilo poznanie slávy Božej v tvári Krista Ježiša.[1]

7. No tento poklad máme v hlinených nádobách, aby vznešenosť bola z moci Božej, a nie z nás.[2]

8. Vo všetkom trpíme súženie, ale sa nesužujeme; sme úbohí, ale nie zúbožení[3];

9. trpíme prenasledovanie, ale nie sme opustení; sme povalení, ale nehynieme:

10. vždy nosíme usmrtenie Ježišovo na svojom tele, aby i život Ježišov zjavil sa na našich telách.

11. Lebo my, ktorí žijeme, vždy sa vydávame na smrť pre Ježiša, aby i život Ježišov zjavil sa na našom smrteľnom tele.

12. A tak smrť účinkuje v nás, život však vo vás.[4]

13. Poneváč však máme toho samého ducha viery, jako je napísané: Veril som, preto som i mluvil, i my veríme a preto i mluvíme[5] (Žalm 115, 10),

14. lebo vieme, že ten, ktorý vzkriesil Ježiša, i nás vzkriesi s Ježišom a postaví s vami.

15. Lebo to všetko deje sa pre vás, aby prehojná milosť skrze poďakovanie mnohých rozhojnila sa k sláve Božej.[6]

16. Preto neklesáme; ale hoci ten náš človek, ktorý je zvonku, hynie, predsa ten, ktorý je zvnútra, obnovuje sa so dňa na deň.[1]

17. Lebo toto naše terajšie okamžité a ľahké súženie pôsobí v nás nesmiernu vážnosť velebnosti večnej slávy,

18. ktorí nehľadíme na viditeľné, ale na neviditeľné; lebo čo sa vidí, je časné, kdežto čo sa nevidí, je večné.[2]

HLAVA 5.

O budúcom živote, ktorý máme hľadať, ako ho hľadajú apoštolovia, keď ohlasujú Krista, ktorý nás smieril s Bohom.

1. Lebo vieme, že keď sa náš pozemský dom[3] tohoto prebývania sváľa, máme stavänie od Boha, dom nie rukou spravený, večný v nebesách.[4]

2. I v tomto stoneme, lebo túžime obliecť si naň svoj príbytok, ktorý je z nebies[5],

3. jestliže len najdeme sa oblečení, a nie nahí.[6] (Zjav. 16, 15.)

4. Lebo i ktorí sme v tomto stánku, stoneme obťažení, preto, že nechceme sa vyzliecť, ale priodieť, aby život schlipol, čo je smrteľné.[7]

5. Ten však, kto nás k tomu prispôsobuje, je Boh, ktorý nám dal Ducha na závdavok.[8]

6. Preto sme vždycky odvážliví

---

1) Sám Boh nás osvietil, aby sme my (Pavel a Timotej) osvecovali iných, že by v osobe Kristovej poznali slávu Božiu, že P. Ježiš sedí na pravici Božej.

2) No keď také vznešené pravdy hlásame, pritom zostávame len slabými ľuďmi, aby tým patrnejšia bola sláva Božia, ktorý víťazí s takýmito slabými nástrojmi.

3) Jednostajne sme v nebezpečenstve, že nás zabijú, tak ako zabili Pána Ježiša, ale jako sa on zázračne vysvobodil z nástrah, tak vysvobodzuje i nás.

4) Keďže sme ustavične v smrteľnom nebezpečí, smrť má vždy s nami do roboty: vy, keď vidíte túto našu horlivosť, to vás povzbudí k dokonalému životu.

5) Ako Dávid v nebezpečenstve života dôveroval v Bohu, preto, že mal silnú vieru v neho, a toto i verejne hlásal, že sa mu nič nestane: takto robíme i my, keďže veríme, že keby nás i zabili, ani tak nezahynieme, lebo budeme vzkriesení aj s vami; preto kážeme bez obavy.

6) Za prehojné milosti, ktoré nám Boh dáva, kresťania budú ďakovať Bohu, a tak sa rozmnoží jeho sláva.

1) Ten náš človek, ktorý je zvonku, je časný život, ten, ktorý je zvnútra, je duchovný život.

2) Keď obsiahneme nie hmotné majetky: rozkoše, slávu, ale nadprirodzené.

3) Pozemský dom je telo, v ktorom prebýva duša.

4) Čo tu Pavel mieni, ťažko uhádnuť; pravdepodobne má sa tu rozumieť večná sláva, ktorá pripadne telu v nebi.

5) Nechceme umrieť, ale chceme nebeskú slávu požívať v tele, ako by sme sa obliecť chceli do nej, keby sme sa pred smrťou stali nesmrteľnými a oslávenými.

6) A to sa nám i stane, jestli budeme mať dobré skutky.

7) Aby večný život, večná sláva schlipla, zhltla, čo je smrteľné.

8) Duch sv.: jeho milosť je závdavkom na naše oslávenie.

v povedomí, že dokiaľ sme v tele, vzdialení sme od Pána [1];

7. lebo vo viere chodíme, a nie vo videní.

8. Áno, odvážení sme a dobrovoľne chceme radšej vysťahovať sa z tela a prebývať u Pána.

9. A preto vynasnažujeme sa, buď ako vzdialení, alebo jako prítomní, ľúbiť sa mu.[2]

10. Lebo nám všetkým treba sa zjaviť pred súdnou stolicou Kristovou, aby si každý odniesol, čo patrí telu, jako činil, buďto dobré, alebo zlé. (Rim. 14, 10.)

11. Teda v poznaní bázne Pánovej presviedčame ľudí, a Bohu sme známi, a ufám, že sme známi i vášmu svedomiu.[3]

12. Neodporúčame sa vám znovu, ale dávame vám príležitosť pochváliť sa nami, že by ste mali niečo proti tým, ktorí sa chvália tvárou, a nie srdcom.[4]

13. Lebo či už mysľou preháňame, pre Boha, a či uskromňujeme, pre vás.[5]

14. Láska totiž Kristova núti nás tak súdiť, že keď jeden umrel za všetkých, teda všetci umreli.[6]

15. A za všetkých umrel Kristus, aby aj tí, ktorí žijú, už nežili sebe, ale tomu, ktorý za nich umrel a vstal z mŕtvych.[1]

16. A tak my od terajška nikoho neznáme dľa tela, a hoci sme poznali Krista dľa tela, ale teraz už neznáme. [2]

17. Keď je kto v Kristu, je nové stvorenie. Starožitnosti pominuly: hľa, všetko je nové.[3] (Izai. 43, 19; Zjav. 21, 5.)

18. No všetko je z Boha, ktorý smieril nás so sebou skrze Krista a dal nám vysluhovať smierenie [4];

19. lebo totižto Boh smieril svet so sebou v Kristu, keď im nezarátal ich poklesky [5] a složil na nás to slovo smierenia.

20. Preto my namiesto Krista konáme posolstvo, jako by Boh napomínal skrze nás; namiesto Krista prosíme: Smierte sa s Bohom.

21. Toho, ktorý nič o hriechu nevedel, učinil hriechom za nás, aby sme my učinení boli spravedlivosťou Božou v ňom.[6]

HLAVA 6.

Napomína kňazov verne plniť povinnosti, a ľud, aby bral účasť na službe apoštolov a vyhýbal modlárstvu.

1. Taktiež napomíname spolupracovníkov, aby ste neprijímali milosti Božej nadarmo [7];

---

1) Žijeme v nádeji, ktorú máme z viery, a nie vo videní Boha.

2) Ako vzdialení od videnia Boha, teda: živí v tele. Jako prítomní: mŕtvi, ktorí vidia Boha.

3) Presviedčame ľudí, aby sa obrátili na kresťanskú vieru a aby dľa nej žili, a toto robíme s čistým úmyslom, lebo vieme, že sa musíme báť Božieho súdu. Bohu sme známi = náš dobrý úmysel je známy Bohu, ale i vám, keby ste to len chceli uznať.

4) Toto nespomínam preto, aby som si vydobyl vážnosti pred vami, ale aby ste sa vedeli zastať, keď vám mňa tupia moji nepriatelia, ktorí sa chvália len ústami, kdežto nie sú chvályhodní.

5) Keď sa chválim takmer bez rozumu, robím to na česť a slávu Božiu, nakoľko vážnosť apoštolova zadovažuje vážnosti jeho kázňam, ale keď sa ponižujem, vtedy vy mi porozumiete, čo chcem, aby ste ma totiž nasledovali v poníženosti.

6) Láska ku Kristu núti nás, aby sme všetko robili na česť a slávu Božiu, lebo keď Kristus umrel namiesto nás všetkých, vlastne i my sme umreli a môžeme si osvojiť ovocie jeho smrti.

1) Všetci máme žiť na česť a slávu Kristovi, a nie svojim náruživostiam.

2) My odteraz o nikom nesúdime dľa ohľadov svetských; kráľ a žobrák, boháč a bedár, pán a sluha sú nám jedno; my hľadíme len na ich kresťanský život. Pred naším obrátením sme to brali do ohľadu, kým sme Krista držali za človeka, ale teraz poznávam o ňom, že je Syn Boží.

3) Kresťan, keď žije v Kristu, žije nový, nadprirodzený život, a tak je novým stvorením Božím a je účastný Božej prirodzenosti.

4) Toto nové stvorenie je darom Božím; Boh si nás smieril skrze Krista. Doopravdy: Kristus smieril Boha s nami, ale Pavel hovorí, že i nás smieril s Bohom. Človek sa hneval na Boha, že ho vyhnal z raja, a toto napravil Kristus, keď nám otvoril nebo. Apoštolovia vysluhujú smierenie vo sv. krste a v pokání.

5) Boh nezatratil ľudí pre ich hriechy, ale dal im krst a pokánie, aby sa smierili s ním.

6) Kristus, ktorý nemal nijakého hriechu, vzal na seba naše hriechy a jako hriešnik umrel na kríži, aby sme my boli zbavení hriechov, a tak pred Bohom spravedliví.

7) Napomína Korinťanov, aby spolu pracovali s milosťami, ktoré im Boh dáva.

2. lebo hovorí: V čas milostivý [1] vyslyšal som ťa a v deň spásonosný spomohol som ti. Hľa, teraz je čas milostivý, hľa, teraz je deň spasenia. (Iz. 49, 8.)

3. Nedávajme nikomu nijakého pohoršenia, aby sa naša služba netupila[2] (1. Kor. 10, 32);

4. ale preukazujme sa vo všetkom ako služobníci Boží, v mnohej trpelivosti, v súženiach, v potrebách, v úzkostiach (1. Kor. 4, 1),

5. v nešťastí, v žalároch, v rozbrojoch, v prácach, v bedleniach, v pôstoch,

6. v čistote, vo vedomosti, v shovievavosti, v dobrotivosti, v Duchu svätom [3], v láske nepretvárenej,

7. v slove pravdivom, v sile Božej, so zbrojou spravedlivosti na pravo i na ľavo [4],

8. v oslave i potupe, pri zlopovestnosti i dobrej povesti, jako sudcovia, a predsa pravdomluvní, jako neznámi, a predsa známi [5],

9. jako umierajúci, a hľa, žijeme, jako skáraní, ale nie usmrtení,

10. jako smutní a vždycky sa radujúci, jako chudobní a mnohých obohacujúci, jako nič nemajúci, a predsa všetkým oplývajúci.

11. Ústa naše otvorily sa k vám, ó, Korinťania, naše srdce sa rozšírilo.[6]

12. Nie ste stiesnení v nás, ale tesno je vo vašich vlastných srdciach.[1]

13. Aby sme teda mali tú istú odplatu, jako dietkam povedám: Rozšírte sa i vy.[2]

14. Neťahajte jarma s neveriacimi; lebo jaké účastenstvo má spravedlivosť s neprávosťou? alebo jaké spoločenstvo má svetlo s temnosťou? [3]

15. A jako súhlasí Kristus s Belialom? [4] alebo jaký podiel má veriaci s neveriacim?

16. A jako sa znesie chrám Boží s modlami? A vy ste chrámom Boha živého, jako povedá Boh: Prebývať budem v nich a chodiť medzi nimi, a budem im Bohom a oni budú mojím ľudom. (1. Kor. 3, 16—17; 6, 19. 3. Mojž. 26, 12.)

17. Preto vyjdite zpomedzi nich a oddeľte sa, povedá Pán, a nečistého sa nedotýkajte (Izai. 52, 11),

18. a ja prijmem vás, a budem vám za otca a vy mi budete za synov a dcéry, povedá Pán všemohúci. (Jer. 31, 9.)

HLAVA 7.

Osvedčuje svoju lásku k nim; teší sa z toho, čo mu Titus oznámil o nich; vyhovára ostrosť predošlého listu.

1. Keďže teda máme tieto zasľúbenia, premilení, očisťujme sa od všetkej telesnej i duševnej poškvrny a zdokonaľme posvätenie v bázni Božej.[5]

2. Pochopte nás; nikomu sme neukrivdili, nikoho nepokazili, nikoho nesviedli.

---

1) V čas milostivý, t. j. v čase, v ktorom ja budem dobrej vôle, milostivý, vyslyším ťa. Tak sľúbil Boh Židom skrze Izaiáša. A tento prisľúbený čas už je tu.

2) Kto inému dáva pohoršenie, toho kázeň býva zanedbávaná a on sám je prekážkou, že jeho účinkovanie ostáva bez ovocia. Jestliže len jeden nie je verný evanjeliu, škodí všetkým.

3) V daroch Ducha sv., a najmä v láske.

4) Pravdivé slovo je kázanie evanjelia, sila Božia je konanie zázrakov. Zbroj spravedlivosti je hotovosť napádať bludy a ich premáhať, ako i brániť pravdu proti nim. Rimský vojak totižto mal v pravej ruke meč alebo dýku, ktorými napádal nepriateľa, v ľavej mal štít, ktorým bránil svoje telo proti ranám.

5) Pavla jedni oslavovali, druhí tupili; jedni pomlúvali, druhí ho chválili, jedni ho vyhlasovali za svodcu, za neznámeho atď.; ale on na to nedbá, len plní svoju povinnosť. Takí majú byť i všetci kresťania.

6) Vrelé, nežné slová, prejavujúce lásku Pavlovu ku Korinťanom.

1) Vy nemáte tesné, malé miesto v mojom srdci, ale pre mňa vy nemáte miesta vo vašich srdciach.

2) Za moju lásku plaťte láskou, i vy mňa milujte.

3) Pavel povzbudzoval Korinťanov, aby ho milovali, ale i to nie pre seba, ale aby plnili svoje povinnosti, a najmä aby sa s pohanmi úzko nespojovali, a to predovšetkým nie v manželstve.

4) Belial (zlosť) je tu prímenom diablovým.

5) Keďže my sme ľudom Božím, lebo Boh prebýva v nás, buďme čistí.

3. Nepovedám to, aby som vás odsúdil, veď popredku sme vám riekli, že ste v našich srdciach, aby sme spolu mreli i spolu žili.[1]

4. Mám veľkú dôveru k vám, veľkú chválu pre vás[2]; naplnený som potešením, oplývam radosťou pri všetkom našom súžení.

5. Lebo i keď sme prišli do Macedonska, nijakého odpočinku nemalo naše telo, ale trpeli sme všeliké súženie, zvonku boje, vnútri strachy.[3]

6. Ale Boh, ktorý potešuje ponížených, potešil nás príchodom Tita;

7. a nielen jeho príchodom, ale i potešením, ktorým sa u vás potešil, keď vyprával nám o vašej túžbe, o vašom nareku, o vašom horlení za mňa, tak že som sa ešte viac radoval.

8. Lebo hoci som vás v liste zarmútil, nie mi je ľúto, a keby mi i bolo bývalo ľúto, však keď vidím, že ten list (čo hneď na hodinu) vás zarmútil[4],

9. teraz sa radujem, nie že ste sa zarmútili, ale že ste sa zarmútili na pokánie. Zarmútili ste sa totižto podľa Boha, tak že ste z nás nemali nijakej škody.

10. Lebo zármutok, ktorý je dľa Boha, pôsobí stále pokánie ku spaseniu, kdežto svetský zármutok spôsobuje smrť.[5]

11. Lebo, hľa, to samé vaše zarmútenie dľa Boha koľkú starostlivosť spôsobuje vo vás; ba i obraňovanie, ba nevrlosť, ba bázeň, ba túžbu, ba horlivosť, ba pomstu; vo všetkom ste sa preukázali, že nie ste poškvrnení tým skutkom.[1]

12. Teda, keď som vám písal, nie pre toho, ktorý tú krivdu spáchal, ani pre toho, ktorému sa stala, ale aby sa vyjavila naša starosť, ktorú máme o vás[2]

13. pred Bohom. Preto sme sa potešili. A v našom potešení tým hojnejšie sme sa radovali nad Titovou radosťou, že jeho duch okrial u vás u všetkých.[3]

14. A nehanbím sa, že som sa pred ním vami trochu pochválil; ale jako sme vám mluvili všetko v pravde, tak i naše chválenie pred Titom dokázalo sa pravdou.[4]

15. A jeho srdce je ešte viac u vás, keď sa rozpomína na poslušnosť vašu všetkých, ako ste ho s bojazlivosťou a strachom prijali.

16. Radujem sa, že sa vo všetkom môžem spoliehať na vás.

HLAVA 8.

Chváli štedrosť Macedončanov; napomína, aby ich nasledovali; odporúča im do lásky svojich poslov.

1. Tiež oznamujeme vám, bratia, milosť Božiu, ktorá bola daná cirkvám macedonským,

2. že v mnohých zkúškach súženia mali hojnosť potešenia a že ich preveliká chudoba rozhojnila sa v bohatstvo ich štedrosti[5];

---

1) Nepovedám to preto, jako by som vás chcel tým zahanbiť a zavrhnúť, áno, tak vás milujem, že s vami chcem žiť i mrieť.

2) Chválim sa vami, že ste ma poslúchli.

3) Strach o vás a o iné cirkve

4) Pavlovi bolo ľúto, že napísal prvý list tak prísne, lebo sa bál, kto ho vie, jaké bude mať následky. Grécky: Lebo keď som vás v liste i zarmútil, nie mi je ľúto, ale keby i ľúto, a keby som i ľutoval, vidím, že onen list, keď i na hodinu, vás zarmútil.

5) Zármutok z nadprirodzených ohľadov nosí v sebe zárodok lásky k Bohu, a tak slúži k spaseniu. Svetský zármutok oslabuje telesné sily a zapričiňuje smrť, a keďže je len pre ztratu zemských vecí, teda i duševnú smrť, nakoľko je to hriech.

1) Pavel poukazuje na to, jaké následky mal jeho prvý list u Korinťanov, a to: starostlivosť a nápravu života, strach pred trestom, túžbu po smierení sa s Pavlom, horlivosť v kresťanskom živote, pomstu, ktorou trestali smilníka a tak dokázali, že neschvaľovali jeho skutok, neboli ním nakazení.

2) Pavel nevyobcoval z cirkvi verejného smilníka ani pre neho samého, ani k vôli jeho otčimovi, ktorému on učinil krivdu, keď mu odviedol ženu, ale k vôli Korinťanom, aby ich zlý príklad nenakazil.

3) Pavel sa teší aj pre Tita, ktorý bol v Korinte a ktorý ztade odišiel všetok uspokojený.

4) Pavel pochválil Korinťanov pred Titom, a teraz Tit sa presvedčil, že Korinťania si zaslúžili túto chválu a že Pavel mal pravdu, keď ich chválil.

5) Aby Pavel povzbudil bohatých Korinťanov k štedrosti, vychvaľuje štedrosť chudobných Mace-

3. lebo vydávam svedectvo o nich, že podľa možnosti, ba nad možnosť boli ochotní,
4. a mnohým primlúvaním prosili nás o milosť a účasť na sbierke, ktorá sa pre svätých robí.[1]
5. A nie jako sme úfali, ale najprv dali seba samých Pánovi, potom nám skrze vôľu Božiu[2],
6. tak že sme prosili Tita, aby, jako počal, tak i dokonal medzi vami túto milosť.[3]
7. A jako vynikáte vo všetkom: vo viere i v reči, i vo vedomosti a všetkej horlivosti, okrem toho i vo svojej láske k nám, tak aby ste vynikali aj v tejto milosti.
8. Nepovedám to jako rozkaz, ale aby som pri horlivosti druhých zkúsil i opravdivosť vašej lásky.[4]
9. Lebo znáte milosť Pána nášho Ježiša Krista, že pre vás stal sa chudobným, hoci bol bohatý, aby ste vy zbohatli z jeho chudoby.[5]
10. A ohľadom toho vám radu dávam, lebo je to užitočné vám, ktorí ste od predošlého roku začali nielen konať, ale i chcieť[6];
11. preto teraz to i skutkom vykonajte, aby, jako duch je ochotný chcieť, tak bol i vykonať, z toho, čo máte.[7]
12. Lebo keď je vôľa ochotná, prijíma sa dľa toho, čo má, nie podľa toho, čo nemá.[8]
13. Lebo nie aby bolo uľavené iným a vám úzko, ale aby bola rovnosť.[1]
14. V terajšom čase vaša hojnosť nech napomôže ich chudobu, aby aj ich hojnosť nahradila vašu chudobu[2], aby bola rovnosť, ako je písané (2. Mojž. 16, 18):
15. „Kto mnoho nasbieral, nemal nazbyt, a kto málo, nemal nedostatku.“[3]
16. Ale chvála Bohu, že udelil srdcu Titovmu túto starostlivosť o vás.[4]
17. Dostal síce vyzvanie, ale keďže bol veľmi starostlivý, samovoľne odišiel k vám.
18. Poslali sme s ním i brata, ktorý má pochvalu pre evanjelium po všetkých cirkvách.
19. A nielen to, ale i vyvolený bol od cirkvi za sprievodcu nášho putovania k milosti, ktorú my prisluhujeme na slávu Pánovu a dľa našej odhodlanej vôle,
20. a vyhýbame tomu, aby nám nikto nevytýkal pre tú hojnosť, ktorá sa skrze nás udeľuje[5];
21. lebo staráme sa o dobré nielen pred Bohom, ale i pred ľuďmi.[6] (Rim. 12, 17.)
22. A poslali sme s nimi i nášho brata, ktorého sme často v mnohých veciach vyzkúsili, že je starostlivý, a teraz omnoho starostlivejší pre veľkú dôveru k vám.

---

dončanov, ktorí pre kresťanov jeruzalemských nad očakávanie a nad svoju možnosť obetovali.

1) Oni prosili Pavla, aby sa smeli zúčastniť na sbierke.

2) Nad očakávanie boli by dali nielen svoje majetky, ale i seba. Almužna dáva sa vlastne Bohu, lebo pre Boha ju dávame bližnému.

3) Táto horlivosť Macedončanov pohla Pavla, že Titovi rozkázal, aby i v Korinte pokračovali v sbierke.

4) Skutkom dokážte svoju lásku k Bohu a k bližnému, jako Macedončania.

5) Kristus bol taký chudobný na majetky svetské, že nemal si kde hlavu skloniť, aby nám zaopatril bohatstvá duchovné.

6) Toto vám nerozkazujem, ale len radím; veď vy ste už pred rokom mali k tomu chuť a ste to i začali, teda ešte pred Macedončanmi.

7) Z toho, čo máte = dľa možnosti.

8) Pri dobrom skutku Boh hľadí hlavne na dobrú vôľu, a nie na dar; chudobná vdova, ktorá pustila do pokladnice v chráme jeruzalemskom dva haliere, viac dala, než všetci farizeji, hoci hádzali dukáty.

1) Almužna sa nedáva, aby tí zbohatli, ktorí ju dostávajú, a tí, ktorí ju dávajú, upadli do núdze, ale aby sa vyrovnala nerovnosť v majetkoch.

2) Vy bohatší môžete schudobnieť, a oni chudobní zbohatnúť, no potom vás oni napomôžu.

3) Židovské deti, keď sbieraly na púšti mannu, jedny nasbieraly viac, druhé menej, ale keď sa manna merala, všetkým sa dostalo jednako. Tak by to malo byť s majetkom i medzi kresťanmi.

4) Odporúča Tita.

5) Pavel poveril svojich pomocníkov sbierkami, aby ho nik nemohol upodozrievať, že si z nich niečo podrží pre seba, alebo azda i aby mu nevytýkali, že nespravedlive rozdelil almužnu, alebo že k vôli almužne káže evanjelium.

6) O dobré meno.

23. Už či to pre Tita, ktorý je mojím tovaryšom a u vás pomocníkom, či pre našich bratov, ktorí sú poslovia cirkví, oslava Kristova.
24. Preukážte im teda dôkaz svojej lásky a nášho chválenia sa vami pred cirkvami.

HLAVA 9.

S akým úmyslom treba dávať almužnu a jaká za to odplata.

1. A o poslúžení, ktoré sa pre svätých koná, je mi zbytočné vám písať.
2. Veď znám vašu ochotnú myseľ, pre ktorú sa chlúbim vami pred Macedončanmi, že i Achajsko hotové je od predošlého roku a že vaša horlivosť povzbudila mnohých.
3. Ale poslal som bratov, aby, v čom sa vami chválime, nebolo v tomto páde márné, aby ste (jako som povedal) boli hotoví,
4. aby sme azda, keby prišli so mnou Macedonci a našli vás nepripravených, neboli zahanbení my (aby sme nepovedali: vy) za túto vec.
5. Teda považoval som za potrebné poprosiť bratov, aby popredku išli k vám a pripravili zasľúbené požehnanie, že by bolo prihotovené tak, ako požehnanie, a nie jako skúposť.
6. Ale toto povedám: Kto skúpe rozsieva, bude i skúpe žať, a kto s požehnaním rozsieva, s požehnaním bude i žať[1];
7. každý, jako si zaumienil vo svojom srdci, nie so zármutkom, ani z nanútenia, „lebo veselého darcu má rád Boh“. (Sir. 35, 11.)
8. A mocný je Boh rozhojniť vo vás všetku milosť, aby ste vždycky mali všetok dostatok vo všetkom a aby ste stačili na každý dobrý skutok,
9. ako je napísané: Rozsýpal a dával chudobným; jeho spravedlivosť zostáva na veky vekov.[1] (Žalm. 111, 9.)
10. A ten, ktorý dáva semeno rozsievačovi, dá i chlieb na jedenie, i rozmnoží vaše semeno, i zveľadí vzrast ovocia vašej spravedlivosti,
11. aby ste vo všetkom obohatení mali hojnosť ku každej dobrosrdečnosti, ktorá skrze nás pôsobí vďakyvzdávanie Bohu.[2]
12. Lebo vysluhovanie tejto úslužnosti nielen že nahradzuje to, čo chýba svätým, ale i rozhojňuje sa skrze mnohé vďakyvzdávanie v Pánovi.[3]
13. Keď pre toto preukázané poslúženie budú chváliť Boha, za vašu poslušnosť vo vyznávaní evanjelia Kristovho a za štedré udeľovanie im a všetkým,
14. a oni budú sa modliť za vás, lebo túžia za vami pre svrchovanú milosť Božiu vo vás.
15. Chvála Bohu za jeho nevýslovný dar.

HLAVA 10.

Obrana Pavlova proti nepravým učiteľom, ktorí ho zľahčovali.

1. Ja však sám Pavel prosím vás pre vľúdnosť a skromnosť Kristovu, ktorý do tvári som síce pokorný medzi vami, neprítomný však opovážlivý proti vám.[4]

---

1) Almužna je jako semeno; čím hojnejšie sejeme, tým hojnejšie žneme, často i na tomto i na druhom svete.

1) Skromný človek dáva štedre almužnu a Boh mu to vynahradzuje tak, že má vždy dosť.

2) Za almužnu nás Boh požehnáva už na tomto svete.

3) Almužnou preukazujete lásku k bližnému, ale zveľaďujete i slávu Božiu, keďže chudobní za vašu almužnu ďakujú Bohu a velebia ho.

4) Pavel obracia sa k svojim protivníkom a prosí ich, aby sa obrátili na dobrú cestu a jeho si všímali, jako si zasluhuje. Jeho protivníci vyhlasovali ho za bojazlivého a málovzdelaného. Sv. Pavel bol na pohľad nepatrný, tak sa zdá, že nevedel verejne vystupovať, a toto použili proti nemu a hovorili: „To len v písmach je taký smelý zďaleka, v prítomnosti je bojazlivý.“ Pavel odvoláva

2. Teda prosím vás, aby som prítomný nemusel sa odvážiť k tej opovážlivosti, pre ktorú sa pozdávam byť opovážlivým proti niektorým, ktorí nás považujú, jako by sme dľa tela žili.[1]

3. V tele žijeme, ale nebojujeme dľa tela.

4. Lebo zbraň nášho bojovania nie je telesná, ale mocná v Bohu srúcať ohrady, keď podvraciame zámery[2]

5. a každú vysokosť[3], vypínajúcu sa proti poznaniu Božiemu; zajímame každý rozum do poslušnosti Kristovej[4]

6. a hotoví sme trestať každú neposlušnosť, keď sa dokoná vaša poslušnosť.[5]

7. Na to, čo je pred očima, hľaďte.[6] Keď si kto trúfa, že je Kristov, nech si zase to pomyslí, že jako on je Kristov, tak i my.[7]

8. Lebo i keď sa niečo viac pochválim našou mocou, ktorú nám dal Pán na vzdelanie, a nie na vaše zahubenie, nebudem zahanbený.

9. Ale aby sa nezdalo, jako by som vás listami strašil:

10. lebo vraj listy síce sú vážné a mocné, ale osobná prítomnosť biedna a reč potupná,

11. kto je takýto, nech pomyslí, že jakí sme v slove v listoch neprítomní, takí sme i prítomní v skutku.

12. Lebo my neopovažujeme sa pripočítať alebo prirovnať k niektorým, ktorí sami seba odporúčajú, ale my primeriavame sa sami sebe a prirovnávame sa k sebe samým.[1]

13. My však nebudeme sa chváliť bez miery, ale dľa vymeraného úkolu, jako odmeral nám Boh mieru, aby sme čiahali až k vám.[2] (Efez. 4, 7.)

14. Lebo neroztiahli sme sa cez mieru, jako by sme nesiahali k vám, lebo až k vám sme prišli s evanjeliumom Kristovým.[3]

15. Nechválime sa bez miery cudzími prácami, ale máme nádej vo vašej vzrastajúcej viere, že budeme uveličení medzi vami po našom úkole natoľko,

16. že budeme i tam, čo je za vami, kázať evanjelium a nebudeme sa v cudzom úkole chváliť tým, čo bolo už hotové.[4]

17. Ale kto sa chváli, nech sa chváli v Pánovi (Jer. 9, 23; 1. Kor. 1, 31),

18. lebo nie ten sa dokázal, kto sám seba odporúča, ale ten, koho Boh odporúča.

HLAVA 11.

Vyslovuje svoju obavu o Korinťanov; dosvedčuje svoju usilovnosť a bezzištnosť; opisuje lesť lživých učiteľov, pripomína svoje utrpenia.

1. Ó, by ste strpeli máličko mojej nemúdrosti! Áno, strpte mňa![5]

---

sa na príklad Kristov, ktorý tiež bol vľúdny a skromný; ale kde je treba, vie on byť i v prítomnosti smelý a odvážlivý.

1) Pavla osočovali, že sa dáva zachvacovať svetskými ohľadmi.

2) My nebojujeme múdrosťou svetskou a rečníctvom, ale múdrosťou Božou, ktorá je dosť mocná srúcať ohrady, t. j. odpor Keď podvrátime zámery, t. j. proti nám snované plány.

3) Vysokosť označuje pyšnú vedu.

4) Nútime veriť, hoci pravdy nami hlásané prevyšujú rozum.

5) Keď uvidíme, že ste dokonale poslušní vy, potom potrestáme našich nepriateľov, vyobcujeme ich z cirkvi.

6) Aspoň na to hľaďte, čo vidíte, čo je na mne zreteľné.

7) Protivníci Pavlovi vyhlasovali, že sú oni praví sluhovia Kristovi.

1) My nie sme, jako naši protivníci, ktorí sa vychvaľujú a za väčších robia, než sú, ale naša chvála zodpovedá našej vnútornej hodnote a našim skutkom.

2) Protivníci Pavlovi chválili sa, čo všetko oni porobili, hoci to i nevykonali. Na to Pavel hovorí, že len tým sa chváli, čo ozaj vykonal, keď ohlasoval evanjelium, počnúc od Azie až po Korint.

3) Neprišli sme k vám už na hotové, jako by sme prekročili cez hranice svojho účinkovania, kde teda iní účinkovali.

4) Ba mienim ešte i ďalej, za vaším mestom, kázať pohanom, a nebudem sa chváliť tým, čo iní prekonali, jako sa chvália moji protivníci, ktorí vždy prijdú ta, kde som už ja založil cirkev, rozšíril kresťanstvo, a tak chvália sa vlastne mojimi zásluhami.

5) Apoštol už povedal, že kto sa chváli, je nemúdry; teraz teda vymlúva sa a prosí za odpustenie, že chváli sám seba.

2. Lebo horlím za vás horlivosťou Božou, poneváč som vás zasľúbil jednému mužovi oddať ako čistú pannu Kristovi.[1]

3. Ale bojím sa, aby jako had svojím chytráctvom sviedol Evu, tak neboly zkazené vaše smysly a aby nevypadly z tej úprimnosti, ktorá je v Kristovi.

4. Lebo keby niekto prišiel a kázal iného Krista, ktorého sme my nekázali, alebo keby ste prijímali iného ducha, ktorého ste neprijali, alebo iné evanjelium, ktoré ste nedostali: dobre by ste ho strpeli.

5. Ale ja myslím, že som o nič menej neučinil, ako tí veliki apoštolovia.[2]

6. Lebo hoci som v reči nezbehlý[3], ale nie v poznaní; však vo všetkom sme vám známi.

7. Alebo či som spáchal hriech, že som sa ponížil, aby ste vy boli povýšení, preto, že som vám zdarma kázal Božie evanjelium?[4]

8. Iné cirkve som olúpil, keď som prijímal podporu na posluhovanie vám.

9. I keď som bol u vás a trpel som nedostatok, nebol som nikomu na ťarchu, lebo čo mi chýbalo, doplnili bratia, ktorí prišli z Macedonska, ba vo všetkom zachoval som sa naproti vám bez obťažovania, i sa zachovám.

10. Pravda Kristova je vo mne, že táto chvála mne nebude naštrbená v krajoch achajských.

11. Prečo? Že vás nemilujem? Boh vie.

12. Ale čo robím, i budem robiť, aby som odňal príležitosť tým, ktorí chcú príležitosť, aby v tom, v čom sa chvália, ukázali sa, jako i my.[1]

13. Lebo takí lžiapoštolovia sú ľstiví robotníci a pretvárajú sa za apoštolov Kristových.

14. A nie div; veď sám satan pretvaruje sa na anjela svetla.

15. Nie je teda veliká vec, keď sa i jeho služobníci pretvárajú, jako služobníci spravedlivosti, ktorých koniec bude podľa ich skutkov.

16. Opäť povedám (aby si niekto nemyslel, že som nemúdry; ostatne, prijmite ma jako nemúdreho, že by som sa i ja čo len trošku pochválil):

17. Čo mluvím, nemluvím dľa Boha, ale jako by v nemúdrosti, o tejto záležitosti chválenia.

18. Keďže sa mnohí chvália dľa tela[2], budem sa i ja chváliť.[3]

19. Veď radi znášate nemúdrych, keďže ste sami múdri.[4]

20. Lebo strpíte, keď vás kto podmaňuje, keď kto vyžiera, keď kto berie, keď sa kto vypína, keď vás kto po tvári bije.[5]

21. Na hanbu povedám, ako by sme my boli v tomto ohľade slabí: v čom sa kto opovažuje (nemúdre povedám), opovažujem sa i ja.[6]

22. Sú Hebrejci, aj ja; sú Izraelci, aj ja; sú semeno Abrahámovo, aj ja[7];

---

1) Príčina, že sa chváli, je tá, že ináč nevie ich udržať v neporušenej viere pre Krista, jako nevestu pre ženícha, len tak, keď vyzdvihne svoje diela a svoju vážnosť, čím porazí protivníkov.

2) Tí moji protivníci, ktorí vyhlasujú sami seba za veľkých apoštolov. „Veľkí“ tu stojí uštipačne (sarkazm).

3) V gréckej remekovej reči, alebo v rečníctve.

4) Kým som vám kázal evanjelium, vy ste ma neživili, ale rukami som si zarábal na výživu; tak som sa ponížil pred vami, nie že som pracoval, lebo ručná práca neponižuje, ale že som nepýtal od vás výživy, aby ste vy boli povýšení za kresťanov.

1) Protivníci Pavlovi chválili sa, že sú mu vo všetkom rovní; Pavel teda nechce od Achajčanov podpory, aby sa mu nemohli vyrovnať jeho protivníci, ktorí sú sebeckí a požadujú pre seba výživu.

2) Vedení smyselnosťou, z ohľadov sebeckých.

3) Aby som vás získal pravde.

4) Tuším je tu úštip (sarkazmus): keď ste natoľko múdri, že znesiete i nemúdre chvály mojich protivníkov, tým skorej mňa.

5) Moji protivníci tak hanebne zachádzajú s vami, a vy to trpíte, tým skorej strpte mňa.

6) Toto povedám na svoju hanbu, nakoľko dľa vašej mienky som ja slabúchom v tejto veci.

7) Hebrejci = Židia, pravdepodobne tí, ktorí bývajú za vodou = Zavoďania. Izraelci, synovia Izraelovi, teda vyvolený národ; semeno Abrahá-

23. sú služobníci Kristovi (jako menej múdry povedám), viacej ja: v premnohých prácach, v početných žalároch, v trýzneniach nad mieru, v smrtiach častokrát.[1]

24. Od Židov som dostal päťkrát po štyridsiatich bez jednej.[2] (5. Mojž. 25, 3.)

25. Trikrát som bol palicovaný, raz kamenovaný, trikrát som zažil stroskotanie lode, deň a noc bol som na hlbine morskej. (Sk. ap. 16, 22; 14, 18; 27, 41);

26. často na cestách, v nebezpečenstvách na riekach, v nebezpečenstvách pred zbojníkmi, v nebezpečenstvách pred národom[3], v nebezpečenstvách pred pohanmi, v nebezpečenstvách v meste, v nebezpečenstvách na púšti, v nebezpečenstvách na mori, v nebezpečenstvách medzi lživými bratmi[4];

27. v práci a trude, v mnohom bedlení o hlade a smäde, v mnohých pôstoch, v zime a nahote,

28. okrem toho, čo je zvonku, čo každodenne nalieha na mňa, starosť o všetky cirkve.

29. Kto onemocnie, a ja by som neonemocnel? Kto trpí pohoršenie, a mňa by nepálilo?

30. Keď sa treba chváliť, budem sa chváliť svojou krehkosťou.[5]

31. Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista, ktorý je požehnaný na veky, vie, že nelužem.

32. V Damašku vladár nad ľudom kráľa Aréty strážil mesto damascenské, aby ma zajal;

33. ale oknom bol som spustený v koši cez múr, a tak som ušiel jeho rukám. (Sk. ap. 9, 24.)

HLAVA 12.

Zjavenia a pokušenia Pavlove; úprimnosť ku Korinťanom.

1. Keď sa treba chváliť, hoci nie je osožné, prejdem k videniam a zjaveniam Pánovým.

2. Znám človeka v Kristu[1], ktorý pred štrnástimi rokmi (či v tele, neviem, či okrem tela, neviem[2], Boh vie) bol vytržený až do tretieho neba.[3]

3. A znám takého človeka (či v tele, či okrem tela, neviem, Boh vie),

4. že bol vytržený do raja a počul slová tajnostné, ktoré nesvobodno človeku mluviť.[4]

5. Pre takéto budem sa chváliť; ale pre seba nebudem sa chváliť, jestli len nie svojimi slabosťami.

6. Lebo keby som sa i chcel chváliť, nebudem pošetilý, lebo poviem pravdu, ale sa zdržím, aby si niekto nemyslel o mne viac nad to, čo na mne vidí, alebo čo odo mňa počuje.

7. A aby ma velikosť zjavení nepodvihla, daný mi je osten môjho tela, posol satanov, aby ma pohlavkoval.[5]

---

movo, tiež vyvolený národ, z ktorého mal pochádzať Messiáš.

1) Pavel tu vypočituje, čo všetko podstúpil za Krista.

2) Dľa židovského zákona nesmelo sa dať nikomu vyše 40 palíc. Aby sa toto ľudské nariadenie zachovávalo, bola obyčaj u Židov namerať 39 palíc.

3) Národ tu označuje Židov.

4) Lživí bratia boli židovčiaci kresťania, ktorí tupili Pavla, že hlásal i pohanom slovo Božie a že nekázal zachovávať starý zákon s jeho obriezkou.

5) Krehkosť tu označuje súženia.

1) Tento človek v Kristu, skrze krst zaštepený do Krista, je sám Pavel.

2) Pavel nevedel si rozlúštiť hádku o duchovnom vytržení, a preto myslel si, že jeho duša a azda i telo bolo odnesené preč so zeme.

3) Až do tretieho neba. Priestor, v ktorom sa naša zem pohybuje a z ktorého kus my vidíme nad hlavou, starodávni Gréci podelili na tri nebesá: vzdušné, hviezdné a duchovné; v prvom bolo povetrie, v druhom hviezdy, v treťom mali bývať ich pohanskí bohovia, kde bola večná blaženosť. Podľa tohto názoru rozpráva sv. Pavel, teda do ozajstného neba.

4) Pavel získal si tam také poňatia, pochopy, predstavy, zjavy, na ktoré nemal slova, ani si nemohol utvoriť; reč ľudská mu nestačila, a preto ich ani nemohol vysloviť.

5) Aby Pavel nespyšnel, osten tela = posol satanov, telesná žiadosť ho mala upamätať, že je slabý, krehký človek.

8. Preto som tri razy prosil Pána, aby odstúpil odo mňa;

9. ale riekol mi: Dosť ti je moja milosť, lebo silnosť v nemoci [1] sa zdokonaľuje. Rád teda budem sa chváliť svojimi slabosťami, aby silnosť Kristova prebývala vo mne.

10. Preto mám zaľúbenie vo svojich slabostiach, v potupeniach, v núdzach, v prenasledovaniach a v úzkostiach pre Krista, lebo keď som slabý, vtedy som silný.

11. Stal som sa nemúdrym, vy ste ma prinútili. Lebo vy ste ma mali odporúčať, preto, že som nebol o nič menší od tých, ktorí sú nad mieru apoštolmi, keď i hneď nič nie som.

12. Predsa znamenia môjho apoštolstva udaly sa medzi vami vo všetkej trpelivosti, v divoch a zázrakoch a v mociach. (Rim. 15, 18—19.)

13. Lebo čo je, čoho ste mali menej oproti druhým cirkvám, leda že ja sám som vám nebol na ťarchu. Odpustite mi túto krivdu.

14. Hľa, už po tretie hotový som prísť k vám, a nebudem vám na ťarchu, lebo nehľadám, čo je vaše, ale vás. Však ani synovia nemusia shromažďovať poklady rodičom, ale rodičia synom.

15. Ja veľmi rád budem nakladať, ba sám seba vynaložím na vaše duše, hoci čím viac vás milujem, tým menej som milovaný.[2] (Rim. 9, 3.)

16. Ale nech; ja som vám nebol na ťarchu, lež ako chytrák fígľom som vás dostal.[3]

17. Či som vás oklamal skrze niekoho z tých, ktorých som poslal k vám?

18. Poprosil som Tita a poslal som s ním brata. Či vás azda Titus oklamal? Nechodili sme v tom istom duchu, nie v tých samých šľapajach?

19. Dávno si myslíte, že sa vyhovárame pred vami? Pred Bohom v Kristu mluvíme, ale všetko, najmilší, na vaše vzdelanie.

20. Lebo sa bojím, že azda, keď prijdem k vám, nenajdem vás, akých chcem, a vy mňa najdete, jakého nechcete, aby azda neboly medzi vami škriepky, žiarlenia, hnevy, straníctva, pomluvy, utrhačstvá, nadutosti, nepokoje;

21. aby ma zase, keď prijdem, neponížil Boh u vás, aby som nemal smútku nad mnohými, ktorí predtým hrešili a nečinili pokánia za nečistotu a smilstvo a nestydatosť, ktorú popáchali.

HLAVA 13.

Napomenutie: polepšiť sa, aby nemusel použiť proti nim prísnosti. Pozdravenia.

1. Hľa, toto po tretí raz prichádzam k vám; v ústach dvoch alebo troch svedkov bude obstávať každé slovo.[1] (Ján 8, 17; Žid. 10, 28; 5. Mojž. 19, 15; Mat. 18, 16.)

2. Predpovedal som a predpovedám ako prítomný, tak teraz neprítomný tým, ktorí prv zhrešili, a všetkým ostatným, že keď zase prijdem, nebudem šetriť.[2]

3. Žiadate zkúsiť toho, ktorý vo mne mluví, Krista, ktorý vo vás nie je slabý, ale mohutný je vo vás? [3]

---

1) Moc ducha, jako i milosť Božia dokazuje sa tým väčšou, čím krehkejšie je telo, nad ktorým víťazí.

2) Ako rodičia nakladajú na svoje dietky, keď ich dávajú do škôl, tak ja budem vynakladať na vás svoj vlastný majetok, ba vynaložím i seba samého, aby som len vzdelal vaše duše, a to napriek tomu, že ma nemilujete.

3) Ale nech povedia protivníci, že ja som osobne od vás nič nevzal, ale že azda moji pomocníci brali od vás výživu a mne ju dávali. Na to je odpoveď v 17. verši, že nie.

1) Keď prijdem k vám, budem súdiť nad žalobami, a to dľa výpovedí svedkov, a za dokázané budem považovať to, na čo dosvedčia najmenej dvaja svedkovia.

2) Ako som prv povedal, tak povedám i teraz: keď prijdem k vám, budem trestať verejných hriešnikov, teda i mojich osočovateľov, lžiapoštolov.

3) Žiadate si zkúsiť moc toho Krista, ktorý je taký mohutný vo vás skrze zázraky a v osobe ktorého ja hovorím?

4. Lebo hoci bol ukrižovaný zo slabosti, ale žije zo sily Božej. A tak i my sme slabí v ňom, ale budeme žiť s ním zo sily Božej vo vás.[1]

5. Samých seba zkusujte, či ste vo viere[2], samých seba skúmajte: Či neznáte sami seba, že Kristus Ježiš je vo vás, iba že ste nedostatoční?[3]

6. Ale ufám, že poznáte, že my nie sme nedostatoční.[4]

7. No modlíme sa k Bohu, aby ste nečinili nič zlého; nie preto, aby sme sa my ukázali jako dostatoční, ale aby ste vy to činili, čo je dobré, my však aby sme boli nedostatoční.[5]

8. Lebo nič nemôžeme proti pravde, ale za pravdu.[1]

9. Radujeme sa zaiste, že sme my slabí, vy však mohutní[2], a za to sa i modlíme, aby ste boli dokonalí.

10. Preto píšem toto neprítomný, aby som ako prítomný nenakladal tvrdo, dľa moci, ktorú mi dal Pán na budovanie a nie na rúcanie.

11. Ostatne, bratia, radujte sa[3], buďte dokonalí, povzbudzujte sa, smýšľajte jednako, majte pokoj, a Boh pokoja a milovania bude s vami.

12. Pozdravte sa vospolok svätým poľúbením. Pozdravujú vás všetci svätí.[4]

13. Milosť Pána nášho Ježiša Krista a láska Božia a účastenstvo Ducha svätého nech je s vami so všetkými. Amen.

---

1) Je pravda, že Kristus z lásky k nám, lebo bol i slabý, smrteľný človek, umrel na kríži, ale jako všemohúci Boh vstal z mŕtvych a večne žije. Takto i my sa ukazujeme slabými z lásky k vám, ale dokážem svoju životaschopnosť a moc, ktorú mi dal Boh, keď budem u vás trestať verejných hriešnikov.

2) Či ste v živej viere a tak či Kristus vo vás žije.

3) Nie úprimní kresťania, v ktorých Kristus nemôže prebývať.

4) Korinťania majú sa dokázať pravými kresťanmi, Pavel pravým apoštolom. Pre tých dostačí, keď majú živú vieru, pre neho, keď vykonáva moc apoštolskú.

5) Modlím sa k Bohu, aby ste nečinili nič zlého, aby sme sa neukázali dostatočnými trestať hriech, ale radšej aby sme boli nedostatoční trestať, keďže ste vy dobrí a nemáte hriechov.

1) My máme moc, ale len proti hriechom, tie trestať, a nie proti spravedlivosti.

2) Radujem sa, že ste takí mohutní kresťania, že ja voči vám nemôžem ukázať svoju moc.

3) Vlastne: „zdraví buďte“ alebo „s Bohom“.

4) Všetci kresťania.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA GALAŤANOM.

Galatskom menovala sa istá menšia okrajina v Malej Azii, a to preto, že tam okolo roku 278 pred Kristom osadily sa isté keltické kmeny.

Sv. Pavel a Barnabáš na týchto krajoch založili viacero cirkví, a sv. Pavel na tieto cirkve upravil tento svoj list.

Maloazijskí kresťania, ktorí sa obrátili zo židovstva na kresťanstvo, chceli požidovčiť kresťanstvo. Spasiteľ síce prikázal apoštolom, aby hlásali evanjelium každému stvoreniu, ale o tom sa nevyslovil, či kresťania sú povinní zachovávať predpisy zákona Mojžišovho. A preto, keď pohani začali sa prihlasovať do Cirkvi, hneď sa naskytla otázka: čo s nimi? Sv. Peter síce prijal Kornela a jeho domácich do Cirkvi bez obriezky, ale to sa považovalo za čosi mimoriadneho. A keď sa prihlasovali aj iní, Židia stáli na tom, aby sa dali obrezať, lebo že vraj Boh dal sľuby len Abrahámovi a tým jeho vyvoleným potomkom, ktorí sa dali obrezať.

Otázka prišla pred jeruzalemský snem, na ktorom apoštolovia riešili otázku tak, že k spaseniu nevyžaduje sa obriezka, že dostačí pravá viera. Avšak apoštolovia naložili kresťanom, aby zachovávali tie štyri predpisy, ktoré sa ukladaly prišelcom (proselytom), t. j. tým pohanom, ktorí prijali zákon Mojžišov, bez toho, že by sa boli dali obrezať, prečo oni platili len za nedokonalých, neúplných ctiteľov

Božích. A z tohto povstala tá mýlna mienka u mnohých židovčiacich kresťanov, že i tí kresťania, ktorí sa nedajú obrezať, sú len neúplnými kresťanmi, a preto vraj, aby sa stali úplnými kresťanmi, musia sa dať obrezať.

Proti tejto mienke postavil sa sv. Pavel. Ale židovčiaci kresťania ohradili sa proti nemu tým, že on nie je opravdivým apoštolom, keďže nikdy nevidel Pána Ježiša v tele, a ostatní apoštolovia že nie sú s ním usrozumení. Takto veľmi mnohých kresťanov pomiatli.

Keď sa to Pavel dozvedel, napísal tento list, v ktorom dokazuje, že on je takým apoštolom, ako tí najväčší, a že i tí apoštolovia, ktorí sa považujú za stĺpy Cirkvi, s ním sú úplne usrozumení. Áno, i sám Peter dal mu za pravdu, keď ho napomenul, aby aj vo verejnom živote ukazoval, že obriezka nie je potrebná pre kresťanov. Potom dokazuje nedostatočnosť starého zákona a zatvára list rozličnými vývodmi a napomenutiami.

Kedy a kde písal sv. Pavel tento svoj list, s istotou nevieme; pravdepodobné je, že ho písal na svojej druhej ceste, a to v Korinte.

List bol písaný v reči gréckej.

HLAVA 1.

Nápis a pozdravovanie. Pavel diví sa ich nestálosti v pravom evanjeliume a dokazuje svoje povolanie za apoštola.

1. Pavel, apoštol[1] nie od ľudí, ani skrze človeka, ale skrze Ježiša Krista a Boha Otca, ktorý ho vzkriesil z mŕtvych[2],

2. a všetci bratia, ktorí sú so mnou, cirkvám galatským!

3. Milosť vám a pokoj[3] od Boha Otca a Pána nášho Ježiša Krista,

4. ktorý dal seba samého za naše hriechy, aby nás vytrhol[4] z prítomného zlého veku dľa vôle Boha a Otca nášho;

5. ktorému je sláva na veky vekov! Amen.

6. Čudujem sa, že tak chytro odvraciate sa od toho[5], ktorý vás povolal do milosti Kristovej, k druhému evanjeliumu,

7. kdežto niet iného[1], len že sú niektorí, ktorí vás zmiatajú a chcú podvrátiť evanjelium Kristovo.

8. Ale keby sme hneď my[2], alebo anjel s neba kázal vám, proti tomu, čo sme vám kázali, prekliaty buď!

9. Ako sme prv povedali, tak i teraz zase povedám: Keby vám kto kázal proti tomu, čo ste (od nás) dostali, nech je prekliaty!

10. Lebo či teraz zaliečam sa[3] ľuďom, a či Bohu? Či hľadím ľúbiť sa ľuďom? Keby som sa ešte ľuďom ľúbil, nebol by som sluhom Kristovým.

11. Lebo dávam vám na známosť, bratia, že evanjelium, ktoré som ja kázal, nie je (dielo) ľudské;

12. veď ani ja som ho ani nedostal, ani sa mu neučil od človeka: ale skrze zjavenie Ježiša Krista.

13. Zaiste počuli ste o mojom niekdajšom obcovaní v židovstve, že som nadmieru prenasledoval Cirkev Božiu a pustošil ju,

---

1) Dokazuje zákonitosť svojho apoštolstva, jako i to, že ohľadom povolania nie je menší od ostatných apoštolov, keďže i jeho povolal sám Spasiteľ, áno, čo viac, i sám Boh Otec.

2) Ako človeka, lebo jako Boh vlastnou mocou vstal z mŕtvych.

3) Toto sú tie najväčšie dary, ktoré Boh môže dať človeku: duši milosť, telu pokoj, t. j. dľa židovského ponímania blahobyt.

4) Z modlárstva a zo vtedajšej mravnej zkazenosti vyrval ich Kristus, lebo to Boh Otec chcel, a vytrhol ich, tak že im dal milosť, aby prijali kresťanstvo a stali sa údmi novej spoločnosti, t. j. Cirkvi.

5) Od toho = Otca, Boha.

1) Ani nemôže byť iné, než aké som ja kázal vám. Kto vás iné učí, nie jako som ja vás učil, je falošný učiteľ.

2) T. j. vyvrhnutí zo spoločenstva veriacich. Z týchto slov vidno, že tí falošní učitelia o sv. Pavlovi hlásali, že on inde iné učí, medzitým i to, že obriezka potrebná je ku spojeniu.

3) Komu sa vďačím, čiu priazeň si chcem získať: Božiu a či ľudskú? Na ktorú otázku odpovedá, že sa vďačí Bohu, lebo keby hľadal priazeň ľudskú, nebol by sluhom Kristovým, keďže svet a Kristus si odporujú.

14. a vynikal som v židovstve nad mnohých mojich vrstovníkov v mojom národe, a bol som prílišným horlivcom za svoje otcovské podania.

15. Ale, keď sa zaľúbilo tomu, ktorý mňa vyvolil zo života mojej matky a povolal skrze svoju milosť,

16. aby mi zjavil svojho Syna, že by som ho kázal medzi národami: hneď vtedy nepristal som na telo a krv [1],

17. ani som nešiel do Jeruzalema k tým, ktorí boli predo mnou apoštolmi, ale odišiel som do Arabie, a znovu navrátil som sa do Damašku.

18. Potom po troch rokoch prišiel som do Jeruzalema oboznať sa s Petrom [2], a zostal som u neho pätnásť dní.

19. A nevidel som nikoho iného [3] z apoštolov, okrem Jakuba, brata Pánovho.[4]

20. A čo vám píšem, hľa, pred Bohom [5], že nelužem.

21. Potom som šiel na strany sýrske a cilické.

22. A bol som osobne neznámy cirkvám židovským [6], ktoré boly v Kristu:

23. iba čo sa dopočuli, že: Ten, ktorý nás predtým prenasledoval, teraz káže vieru, ktorú niekdy pustošil.

24. A oslavovali Boha pre mňa.

1) Telo a krv, t. j. telesná prirodzenosť ľudská nechce sa vystaviť námahám a bojom za Krista, a preto odrádza od nich. Ale sv. Pavel nepristal na to. Takto latinsky. Grécky: „nerozkladal som telu a krvi“, t. j. neradil som sa svojej telesnej prirodzenosti, čo bude so mnou, keď budem hlásať evanjelium.

2) Hoci ho sám Boh bezprostredne povolal, predsa považoval za potrebné ukázať sa Petrovi, jako hlave Cirkvi, a u neho pobudol len 15 dní, teda taký krátky čas, že sa od neho nemohol naučiť evanjelium Kristovo.

3) Doložr: vyjmúc Petra.

4) T. j. z rodiny Ježišovej dľa človečenstva. Jakub bol P. Ježišovi bratrancom. Viď. pozn. Mat. 10, 21.

5) „Hľa, pred Bohom“, to je toľko: Boh mi je svedkom.

6) T. j. kresťanským cirkvám v Judei, ktoré záležaly z obrátených Židov.

HLAVA 2.

Pavel dokazuje, že sa on v učení shoduje s ostatnými apoštolmi. Pokáranie Petra v Antiochii. Ospravedlivenie nie je zo skutkov starého zákona, ale z viery Kristovej.

1. Potom po štrnástich rokoch [1] vystúpil som opäť do Jeruzalema s Barnabášom, a vzal som i Tita.

2. A vystúpil som následkom zjavenia [2], a predložil som im evanjelium, ktoré zvestujem medzi pohanmi, no zvlášte tým, ktorí sa videli byť váženými [3], aby som azda podaromne nebežal, alebo nebol bežal.[4]

3. Ale ani Titus, ktorý bol so mnou, jako bývalý pohan, nebol prinútený dať sa obrezať.[5]

4. Ba pre votrelých lžibratov [6], ktorí sa vkradli vyzkumovať našu svobodu, ktorú máme v Kristu Ježišovi, aby nás podrobili službe,

5. ani týmto sme ani na hodinu neustúpili a nepoddali sa, aby evanjelská pravda zostala u vás.

6. Až od tých, ktorí videli sa byť niečím (akí boli niekdy, po tom ma je nič; Boh neprijíma osoby človeka [7]), tí totižto, ktorí sa mi vi-

1) Po 14. rokoch od prvej jeho cesty do Jeruzalema.

2) Boh mu dal zjavenie, aby šiel do Jeruzalema.

3) T. j. ktorí boli pozoruhodní, najprednejší medzi apoštolmi. Srov. v. 9.

4) T. j. aby moja apoštolská práca, ktorú konám a konal som, nebola daromná a od Petra, jako hlavy Cirkvi, neuznaná.

5) Titus ako neobrezaný prišiel do matkocirkvi jeruzalemskej, a predsa nik ho nenútil dať sa obrezať, ale ponechali to na jeho vôľu, a tak dokázali apoštolovia skutkom, že obriezka neviaže kresťanov, nasledovne že kresťanstvo nie je odštepom židovským, ale náboženstvom svetovým.

6) Ale táto pravda mnohým Židom nemohla sa vmestiť do hlavy; oni chceli obrezovať kresťanov a preto išli do Antiochie, votreli sa do cirkvi, jako lžikresťania a hlásali, že pohani až vtedy budú pravými kresťanmi, keď sa dajú obrezať, a takto miatli, znepokojovali kresťanov antiochenských. Teraz teda, hoci apoštolovia jeruzalemskí a starší dali Titovi na vôľu, či sa dá obrezať a či nie, sv. Pavel mu to nedovolil, aby sa nepovedalo, že ustúpil kresťanom židovčiacim, že sa poddal obriezke, čím by sa naštrbila kresťanská zásada, ba u vás by i vyhynula.

7) T. j. že tí (apoštolovia) boli predtým chudobní, neučení rybári, kdežto ja som rimský mešťan

deli niečím byť, ničím mi neprispeli (Rim. 2, 11);

7. ba naopak, keď videli, že sa mi sverilo kázať neobriezke, jako i Petrovi obriezke [1],

8. (poneváč ten, ktorý dopomohol Petrovi k apoštolovaniu medzi obrezanými, dopomohol i mne medzi pohanmi),

9. a keď poznali milosť [2], ktorá sa mi dostala: Jakub a Kefas [3] a Ján, ktorí sa zdali byť stĺpmi, podali mne a Barnabášovi pravice k spoločenstvu, aby sme my (šli) medzi pohanov a oni medzi obrezaných.

10. Len aby sme pamätali na chudobných, o čo som i starostlivý bol, aby som to učinil.

11. Ale keď Kefas prišiel do Antiochie, postavil som sa mu do očú, preto, že bol hoden pokarhania [4];

12. prv totiž, než prišli niektorí od Jakuba [5], jedával s pohanmi [6]; ale keď prišli, uťahoval a odlučoval sa, lebo sa bál tých, ktorí boli z obriezky.[7]

13. A k tomuto jeho pretvarovaniu privolili aj ostatní Židia [8], tak že i Barnabáš bol od nich svedený k tomu pretvarovaniu.

14. Ale keď som videl, že nepokračujú správne dľa evanjelskej pravdy, povedal som Kefasovi pred všetkými [1]: Keď ty, hoci si Žid, po pohansky [2] žiješ, a nie po židovsky: prečo nútiš pohanov, aby zachovávali obyčaje židovské?

15. My [3] sme rodení Židia, a nie hriešnici z pohanov.

16. No keďže vieme, že človek neospravedlivie zo skutkov zákonných, ale len skrze vieru Ježiša Krista [4]: i my veríme v Krista Ježiša, aby sme ospravedliveli z viery Kristovej, a nie zo skutkov zákonných, preto, že zo skutkov zákonných neospravedlivie žiaden človek.

17. Ale jestliže sa dokáže, že i my, ktorí hľadíme ospravedlivieť v Kristovi, sme ešte hriešnici: či tak je Kristus azda napomáhateľom hriechu? [5] Božechráň!

18. Lebo jestli budem znovu stavať to, čo som sboril, stanem sa priestupníkom.[6]

19. Lebo ja skrze zákon umrel som zákonu [7], aby som žil Bohu; s Kristom pribitý som na kríž.

---

a učený muž; toho rozdielu medzi nami som si nevšímal, lebo Boh nehľadí na osobu, ale na vnútorné dary, a toho vyvolí, koho chce. Ale ani títo vážení (apoštolovia Jakub, Peter a Ján), ktorí sú skrze milosť Božiu teraz stĺpmi Cirkvi, nič nepridali k môjmu učeniu, ani ho neopravili, hoci vedeli, že prišiel som do Jeruzalema o to ich žiadať, a hoci by to boli museli urobiť, keby sa moje učenie nesrovnávalo s učením Kristovým.

1) T. j. ohlasovať evanjelium medzi neobrezanými a obrezanými.

2) T. j. apoštolskú dôstojnosť. Sk. Ap. 13, 2.

3) Kefas je Peter.

4) Preto, že bola proti nemu žaloba pre jeho chovanie sa. Srov. verš 14.

5) T. j. z Jeruzalema, kde bol sv. Jakub biskupom.

6) T. j. s kresťanmi, obrátenými z pohanstva.

7) T. j. obával sa tých židokresťanov, ktorí sa nazdávali, že i jako kresťania musia zachovať obyčaje židovské v obcovaní s pokrstenými pohanmi. Sk. Ap. 15, 5 a 20; Rim. 14, 2.

8) Grécky: a s ním spolu pretvarovali sa i ostatní Židia, čiže židokresťania antiochenskí, za príkladom Petrovým prestali jedávať s pohanmi, t. j. s kresťanmi neobrezanými.

1) Teda vo verejnom shromaždení.

2) T. j. nerobíš rozdielu medzi čistým a nečistým (človekom a jedlom).

3) Toto je vzaté z reči, ktorú sv. Pavel povedal v shromaždení pri tej príležitosti, keď karhal sv. Petra.

4) Keď my, ktorí sme sa narodili Židmi, poznajúc neužitočnosť starého zákona, opustili sme ho a nový prijali: prečo by sme mali kresťanov z pohanstva podrobovať starému zákonu, ktorému predtým poddaní neboli?

5) My, bývalí Židia, poznali sme, že Kristus je vykupiteľom, na ktorého ukazoval starý zákon, a že len v ňom je spása: preto sme zavrhli starý zákon, ako zastaralý, a prijali sme kresťanstvo. Keby sme znovu prijali starý zákon, tým by sme ukazovali, že je on potrebný a tak že sme zle spravili, t. j. že sme zhrešili, keď sme ho pre Krista zavrhli. Nuž keby tomu bolo tak, to by nám Kristus dopomohol, ale len k hriechu. A keďže to nemôže byť, je zrejmé, že starý zákon prepadol.

6) Keby som teraz učil, že starý zákon je potrebný aj kresťanom k spaseniu, — čo som práve vtedy zavrhol, keď som sa stal kresťanom, — bol by som priestupníkom, ničomníkom, šalbiarom.

7) Starý zákon ma odchoval a upravil ku Kristovi, na ktorého poukazoval; ale teraz ho už nepotrebujem, ako odchované dieťa materinských prs. (Aug.) Zákon neviaže mŕtvych, a my sme umreli s Kristom, nasledovne zákon nás neviaže.

20. Nuž žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus.[1] A že teraz žijem v tele, žijem vierou v Syna Božieho, ktorý zamiloval mňa a vydal seba samého za mňa.

21. Nezavrhujem milosť Božiu, lebo jestli je skrze zákon ospravedlivenie, teda nadarmo umrel Kristus.[2]

HLAVA 3.

Ospravedlivenie Abraháma a jeho potomkov je z viery, a nie zo skutkov starého zákona, ktorý len pripravoval k viere Kristovej.

1. Ó, nerozumní[3] Galaťania! ktože vás omámil, aby ste neboli poslušní pravde, ktorým pred očima[4] Ježiš Kristus bol prv nakreslený, jako by u vás ukrižovaný?

2. Len to sa chcem dozvedieť od vás: Či ste dostali Ducha zo skutkov zákonných, a či z prijatia viery?[5]

3. Takí hlúpi ste, že keď ste počali s Duchom, teraz telom dokonávate?[6]

4. Nadarmo ste trpeli tak mnoho? Jako by predsa nadarmo![7]

5. Ten teda, ktorý vám udeľuje Ducha a činí divy medzi vami, (či to činí) pre skutky zákonné, a či pre slyšanú vieru?

6. Jako písané je: Abrahám uveril Bohu, a počítalo sa mu to za spravedlivosť.[1]

7. Poznajte teda, že tí, ktorí sú z viery, tí sú synovia Abrahámovi.

8. A keďže Písmo predvídalo, že Boh skrze vieru ospravedliví pohanov, predpovedalo Abrahámovi: „V tebe budú požehnané všetky národy.“[2]

9. Tak teda tí, ktorí sú z viery, požehnaní budú s veriacim Abrahámom.

10. Lebo ktoríkoľvek sú zo skutkov zákona, pod zlorečenstvom sú[3]; písané je totižto: Zlorečený každý, kto nezostáva vo všetkom, čo je písané v knihe zákona, aby to činil.

11. Keďže teda v zákone nikto neospravedlivel[4] pred Bohom, je zrejmé: lebo spravedlivý žije z viery.[5]

12. Zákon však nie je z viery, ale kto to bude činiť, bude žiť v ňom.[6]

13. Kristus nás vykúpil zo zlorečenstva[7] zákona, nakoľko stal sa

---

1) Že som v tomto časnom živote ospravedlivel, to sa stalo jedine preto, že verím v Ježiša, že je Syn Boží a náš Vykupiteľ.

2) Toto je zakľúčenie Pavlovo: Jestli dopustím, že starý zákon ospravedlivuje, musím uznať, že smrť Kristova bola zbytočná, nasledovne márna. Ale jestli toho nedopustím, vtedy musím uznať, že starý zákon je nedostatočný a teraz po Kristovi márny: teda zavrhnúť musím alebo starý zákon, alebo Krista. Krista nemôžem, teda zavrhnúť musím starý zákon.

3) Galaťania boli nerozumní, keď sa dali jakoby omámiť vývodmi ľudskými a dali sa odviesť od jasno poznanej pravdy. Tu sv. Pavel ako dobrý, ale prísny otec kára svoje dietky.

4) Tak dôkladne sa dozvedeli o smrti Pána Ježiša, o jej okolnostiach a význame, jako keby sa to bolo stalo pred ich očima u nich.

5) V časoch apoštolských Duch svätý, keď sostúpil na veriacich pri krste alebo pri birmovaní, zázračným účinkovaním dával na javo svoju prítomnosť. Tak sa stalo i u Galaťanov. Z tejto udalosti čerpá sv. Pavel dôvod, že kresťanstvo samo v sebe i bez židovstva môže ospravedliviť, keďže Galaťania, jako bývalí pohani, pred krstom nezachovávali starý zákon.

6) Hlúpo je prejsť od duchovného zákona, jakým je kresťanstvo, k telesnému, jakým je židovstvo.

7) Galaťania mnoho trpeli za Krista, ale keby odpadli od viery, ztratili by odmenu. Sv. Pavel nechce veriť, nedrží za možné, že by už boli odpadli, a preto zvolal: „Jako by predsa nadarmo!“

---

1) I. Mojž. 15, 6; Rim. 4, 3. S týmto sv. Pavel započína zo starého zákona, teda hneď od prameňa, že človeka ospravedlivuje viera, a nie obrady starozákonné. Veď i Abrahám ospravedlivel ešte pred obriezkou, a to vtedy, keď uveril Bohu, teda z viery.

2) I. Mojž. 12, 3; Syr. 44, 20. Všetky milosti zaslúžil Kristus, a to pre všetkých ľudí, teda nielen pre jednu čiastku, jako lžiučitelia chceli nahovoriť veriacim.

3) T. j. kto mimo viery v Krista dúfa, že zachovávaním starého zákona spasený bude, klame sa, lebo bez viery v Krista niet milosti, a bez milosti nemôže sa zákon zachovať, tak potom prepadnú zlorečenstvu v zákone písanému. 5. Mojž. 27, 27.

4) Srov. verš. 5.

5) Hab. 2, 4; Rim. 1, 17. Zrejmé je teda, že starý zákon neospravedliví človeka. V starom zákone boli spravedliví, ale len natoľko, nakoľko verili v budúceho Vykupiteľa, teda i tí len skrze vieru. To dosvedčuje prorok Habakuk, keď zjavne píše, že spravedlivý má nadprirodzený život z viery.

6) T. j. starý zákon predpisuje, čo treba robiť, a nie čo treba veriť. (Tom.)

7) On vyriekol kliatbu na tých, ktorí nezachovávajú všetky jeho nepočetné predpisy, a keďže nemal prostriedkov milosti, nebolo možno zachovať všetky predpisy, nasledovne na všetkých Židoch ležala kliatba; z tejto ich vykúpil Kristus, keď zrušil starý zákon.

pre nás zlorečenstvom [1]) (lebo písané je: zlorečený každý, kto visí na dreve),

14. aby na pohanov prišlo požehnanie Abrahámovo skrze Krista Ježiša, aby sme dostali zasľúbenie Ducha skrze vieru.

15. Bratia! (po ľudsky hovorím [2])) predsa právoplatný závet človeka nikto neruší, ani nedoplňuje.

16. Abrahámovi pririekly sa zasľúbenia a jeho semenu.[3]) Nepovedá: „a semenám“, akoby o mnohých, ale jako o jednom: „a tvojmu semenu“, ktorý je Kristus.

17. Teda toto povedám: Zákon, ktorý bol daný po štyristo a tridsiatich rokoch [4]), neporuší závet od Boha potvrdený, tak aby zničil zasľúbenia.

18. Lebo jestliže dedictvo[5]) je zo zákona, už je nie zo zasľúbenia; kdežto Abrahámovi Boh daroval ho skrze zasľúbenie.

19. Načo je teda zákon? Daný je pre prestupovania [6]), dokiaľ by neprišlo to semeno, ktorému dal sľub [1]), zariadený od anjelov [2]) do ruky prostredníkovi.

20. Ale prostredník nie je jedného [3]), kdežto Boh je jeden.

21. Je teda zákon proti sľubom Božím? Božechráň! Lebo keby sa bol dostal zákon, ktorý by mohol obživiť, iste zo zákona by bola spravedlivosť.

22. Ale Písmo uzavrelo všetko pod hriech [4]), aby zasľúbenie z viery Ježiša Krista dostalo sa veriacim.

23. Prv než prišla viera, boli sme pod strážou [5]) zákona, uzavrení pre tú vieru, ktorá mala byť zjavená.

24. A tak zákon nám bol pestúnom [6]) pre Krista, aby sme z viery ospravedliveli.

25. Však keď prišla viera, už nie sme pod pestúnom [7]);

26. všetci totiž ste synovia Boží skrze vieru, ktorá je v Krista Ježiša.

27. Lebo ktoríkoľvek ste v Kristu pokrstení, Krista ste obliekli.[8])

28. Nie je tu Žid, ani Grék [9]), nie

---

1) Kristus stal sa kliatbou, t. j. vyvrhnutým z národa židovského, jakých vešali. 5. Mojž. 21, 23.

2) Doteraz dokazoval zo sv. Písma, teraz začína to isté dokazovať z rozumu. Keď ľudia utvrdené smluvy držia, tým viac Boh splní požehnanie Abrahámovi zasľúbené.

3) Teda sľub je platný aj po Abrahámovej smrti, lebo tu je jeho semeno.

4) Toto číslo sa nesrovnáva s tým počtom, ktorý sa nachádza od Abraháma až po Mojžiša v starom zákone. 430 rokov Židia strávili v Egypte. Keďže i praotec Jakub dostal od Boha to isté zasľúbenie (I. Mojž. 28, 14), čo Abrahám, sv. Pavel počíta roky od Jakuba.

5) Boh Abrahámovi daroval dedictvo, nasledovne ono je darom, a preto toto dedictvo nemôže pochádzať zo zachovávania predpisov starozákonných, lebo takto by nebolo darom, ale odmenou. Teraz nastáva, aby určil význam starého zákona.

6) T. j. keď sa vec tak má, jaký teda cieľ má zákon? Zákon bol daný k zjavovaniu a množeniu prestúpení, aby tak človek svoju slabosť uznal a povzbudený býval utiekať sa k milosti a k viere, ktorých pomocou mohol by im vyhnúť. Dľa sv. Tomáša Akvinského ľudia preceňovali svoju vedu a svoju silu. Boh ich teda ponechal za istý čas v prirodzenom stave, aby nahliadli, že rozum nedostačuje. Potom dal im zákon; ale aby nahliadli, že aj ich sila je slabá, nedal im prostriedkov milosti, teda milosť, bez ktorej nebolo možno zachovávať celý zákon; nasledovne dal ho k vôli prestupovaniam.

1) Boh dal sľub Kristovi, že mu dá všetky národy za dedictvo; starý zákon mal teda trvať len po Krista, kdežto sľub na veky.

2) Preto, dľa ústneho podania židovského, Boh starý zákon nedal Mojžišovi, jako prostredníkovi, bezprostredne, ale pomocou anjelov, kdežto sľuby, jako večne platné, dal sám Abrahámovi, bez prostredníkov.

3) Prostredkovať dá sa len najmenej medzi dvoma, ale zasľúbenie dal len Boh sám. Sľub, závet je smluva jednostranná, ktorá viaže len Boha, a preto Boh musí splniť svoj sľub bezpodmienečne. Smluva dvojstranná nemohla nahradiť jednostrannú, teda ani starý zákon Abrahámovi daný sľub.

4) Dľa Písma sme všetci hriešnikmi a len skrze vieru v Ježiša dosahujeme ospravedlivenia. Rim. 3, 9—20.

5) Gréci a Rimania dávali svoje deti vzdelanému otrokovi, aby dával pozor na ne; otrok ich pripravoval pre školu, dával im počiatočné naučenie (učil ich čítať a písať) a potom ich zaviedol učiteľovi do školy. Tomuto otrokovi podobný bol zákon; on pripravoval Židov pre kresťanstvo a mal ich pripraviť pre Krista a zaviesť ku Kristovi.

6) T. j. starý zákon, ako nejaký pestún, odchovával nás pre Krista.

7) Už nie sme pod starým zákonom, on už nemá platnosti.

8) Ste privtelení do jeho Cirkvi.

9) T. j. pohan. V Cirkvi katolíckej medzi ospravedlivenými nieto rozdielu, ani ohľadom národnosti, ani ohľadom rodu, ani ohľadom stavu, ani ohľadom pohlavia, lebo všetci sú jedno, t. j. tajnostné telo Kristovo.

je sluha, ani svobodný, nie je muž, ani žena, lebo vy všetci ste jedno v Kristu Ježišovi.

29. A keď ste vy Kristovi, teda ste semeno Abrahámovo [1], (a) dedičia dľa zasľúbenia.

HLAVA 4.

Židia sú jako malé deti a služobníci pod zákonom: kresťania jako dospelí synovia sú v svobode viery Kristovej, teda nesluší im zachovávať zákon. Galaťania, vysvobodení zpod starého zákona, nemajú sa dať sviesť pod jarmo tohože zákona, aby neboli zavrhnutí.

1. Ale povedám im: Za ten čas, kým je dedič maľučký, nič sa nedelí od sluhu, hoci je pánom všetkému [2]:

2. ale je pod poručníkmi [3] a správcami, až do času predurčeného od otca.

3. Tak i my [4], kým sme boli maľučkí [5], boli sme služobníkmi pod svetskými živlami:

4. ale keď prišla plnosť času [6], Boh poslal Syna svojho učineného zo ženy [7], podrobeného zákonu [8],

5. aby tých, ktorí boli pod zákonom, vykúpil, aby sme obsiahli prijatie za synov.[9]

6. A keďže ste synovia [10], Boh poslal Ducha Syna svojho do vašich srdc, volajúceho: Abba, Otče!

7. A tak už nie je sluha, ale syn, a keď syn, tak i dedič skrze Boha.

8. Ale vtedy, keď ste neznali Boha, slúžili ste tým, ktorí od prirodzenosti nie sú bohovia:

9. ale teraz, keď poznáte Boha, ba, čo viac, poznaní ste od Boha [1]: jakože sa zase navraciate k bezmocným a biednym živlom, ktorým zase znovu slúžiť chcete?

10. Zachovávate dni [2] a mesiace, a časy a roky.

11. Bojím sa o vás, že som azda daromne pracoval medzi vami.

12. Buďte jako ja [3], lebo i ja som ako vy.[4] Bratia, prosím vás, nič ste mi neublížili.[5]

13. Však viete, že v nevládnom tele [6] ponajprv kázal som vám evanjelium, a čo vás na mojom tele pokúšalo,

14. nezapovrhli ste, ani neodhodili, ale prijali ste ma, jako anjela Božieho, jako Krista Ježiša.

15. Kdeže je teda vaše blahoslavenstvo? [7] Svedectvo totiž vydávam vám, že keby to bolo možné, oči boli by ste si vylúpili a mne dali. [8]

16. Teda som vaším nepriateľom, že som vám povedal pravdu?

17. Horlia za vás nedobre: lebo vytvoriť vás chcú [9], aby ste za nich horlili.

18. Ale dobre je pre dobré horliť vždycky, a nielen keď prítomný som u vás.

19. Synáčkovia moji, s ktorými

---

1) Mat. 1, 1. Ste duchovne potomci Abrahámovi, a nie vám je treba dať sa obrezať, ako vám to židovskí horlivci kázali.

2) Sv. Pavel pokračuje vo vývodoch ohľadom židovstva: tí vraj, ktorí žijú pod starým zákonom, sú jakoby nedospelé deti, nič sa nelíšia od sluhov a čakajú na plnoletosť, t. j. na kresťanstvo. Či by to teda nebolo hlúpo z kresťanstva prejsť k židovstvu, z dospelého veku do detinstva! Ba toto je zrovna nemožné.

3) Túrmi.

4) Rodení Židia.

5) Vo viere nedospelí, nekresťania. T. j. boli sme pod mocou starozákonných zovnútorných obradov.

6) T. j. keď prišiel určený čas, v ktorom mal prísť Vykupiteľ.

7) T. j. z panny (bez pôsobenia mužského) narodeného.

8) T. j. narodeného z národa židovského.

9) Srov. 3, 25—26. T. j. Židov.

10) Skrze krst stali ste sa synmi Božími, preto i v pravde môžete nazývať Boha Otcom (sýrsky Abba).

---

1) T. j. prijatí ste za synov.

2) T. j. soboty, nové mesiace, výročité sviatky, milostivé letá židovské atď.

3) T. j. neviažte sa k starému zákonu, preto, že ste rodom Židia.

4) T. j. rodom Žid.

5) Doplň: neberte moje slová tak, ako by pochádzaly z hnevu.

6) I. Kor. 2, 1; II. 10, 10. Niektorí myslia, že v prenasledovaniach; no pravdepodobnejšie jako slabý na tele, alebo chatrnej postavy.

7) Galaťania považovali sa za blahoslavených, že prijali Pavla a jeho učenie.

8) Čo ste mali najmilšieho, to by ste mi boli dali.

9) Usilujú sa vás prilákať k židovstvu. Vytvoriť vás chcú z Cirkvi, alebo z mojej lásky, odtrhnúť odo mňa.

zase pracujem k pôrodu[1], kým Kristus nevyobrazí sa vo vás.

20. Ale chcel by som byť i teraz u vás a meniť svoj hlas[2], lebo som v rozpakoch o vás.[3]

21. Povedzte mi, ktorí chcete byť pod zákonom, či ste nečítali zákon?[4]

22. Písané je totižto, že Abrahám mal dvoch synov: jedného zo služobnej[5] a druhého zo svobodnej.

23. Ale ten zo služobnej podľa tela sa narodil, kdežto ten zo svobodnej následkom zasľúbenia,

24. čo je v predobraze povedané. Toto sú totižto dva zákony, a síce jeden na hore Sinai, ktorý splodzuje za sluhov, a to je Agar.

25. Sinai totižto je hora v Arabii, ktorá súvisí s tým Jeruzalemom, ktorý je teraz, a slúži so svojimi synmi;

26. kdežto ten Jeruzalem, ktorý je hore, svobodný je, ktorý je našou matkou.

27. Veď písané je: Veseľ sa, neplodná, ktorá nerodíš: plesaj a volaj, ktorá nepracuješ k pôrodu, lebo opustená má mnoho synov, viac nežli tá, ktorá má muža.[1]

28. My sme tedy, bratia, dľa Izáka zasľúbenými synmi.[2]

29. Ale jako vtedy ten, ktorý sa podľa tela[3] narodil, prenasledoval toho, ktorý sa podľa ducha (narodil), tak i teraz.

30. Ale čo povedá Písmo? Vyžeň služobnú, i jej syna, lebo nebude dedičom syn služobnej so synom svobodnej.

31. A tak, bratia, nie sme synovia služobnej, ale svobodnej, ktorou svobodou Kristus nás osvobodil.

HLAVA 5.

Napomenutie, aby sa chránili ztratiť milosť Božiu, podrobujúc sa zákonu; aby zostali v pravej kresťanskej svobode, nepoužívajúc ju k zlému v boji tela proti duchu; aby svobodu evanjelia nepremenili v otroctvo tela.

1. Stojte a neberte na seba otrocké jarmo.[4]

---

1) I. Kor. 4, 15. S bolesťou vás pod srdcom nosím, bolestne sa starám o vás, aby ste boli podobní Kristovi.

2) Hlas mocnejšie účinkuje, než písmo, preto, že vyráža city; teda chcel by som citne hovoriť.

3) T. j. neviem, či mám prísne alebo láskave písať.

4) T. j. čítajte sami starý zákon a z neho sa presvedčíte, že vám pravdu hovorím.

5) 22—26. Písané je, že Abrahám mal dvoch synov, jedného zo slúžky (otrokyne), druhého zo svojej manželky, ktorá nebola otrokyňou, preto ju sv. Pavel nazýva svobodnou. Svobodná teda tu neznamená, jako hovorievame, ženskú nevydatú, ba práve značí zákonitú manželku, lebo táto nebola ani slúžkou, ani otrokyňou svojho manžela, ale jeho svobodnou družkou. Sára, manželka Abrahámova, bola neplodná a už stará, z tej príčiny, aby jej manžel neumrel bez potechy potomstva, dala mu otrokyňu, menom Agar, aby s tou splodil dietky (I. Mojž. 16, 1—4), a táto i porodila mu syna Izmaila. Ale dľa riadenia Božieho syn otrokyne nemal byť dedičom a udržovateľom semena Abrahámovho. Lebo čo dľa prírody bolo nemožné, totižto aby Sára porodila, to bolo možné skrze všemohúcnosť Božiu. Boh prisľúbil Abrahámovi syna zo Sáry, čo sa i splnilo: a tento syn z manželky (nie z otrokyne, ale zo svobodnej), menom Izák, je syn zasľúbenia, je dedičom Abrahámovým. Izmail je dľa tela, t. j. pôsobením prírodných zákonov splodený, lebo Agar bola mladá a plodná; Izák nadprirodzeným spôsobom, následkom zasľúbenia Božieho, lebo Sára, jako starenka, už nemohla rodiť. V tomto, čo sa skutočne stalo, bol zároveň i obraz starého a nového zákona. Agar vyobrazuje Židov, podrobených starému zákonu. Tento bol daný na hore Sinai, ktorá je v Arabii, odkiaľ otrokov kupovali, a súvisí s Jeruzalemom; preto zákon tento je zákon služobnosti, ktorej poddaný je zemský Jeruzalem so všetkými Židmi. Sára je obraz nového zákona, ktorého hlavou je nebeský, duševný Jeruzalem, t. j. Cirkev Kristova so svojimi veriacimi. Tento nový zákon je zákon svobody, lebo nás osvobodil od zachovávania po smrti Kristovej už márnych obradov starého zákona.

1) Izaiáš 54, 1. Sv. Pavel berie slová prorokove v tomto smysle: Raduj sa, neplodná Sáro, hoci máš menšie potomstvo, nežli plodná Agar. Smysel je: Raduj sa, Cirkev kresťanská, ktorá si bola v starom zákone neplodná, ale v novom zákone stala si sa plodnou, rodíš svobodných od starého zákona, a nie otrokov starého zákona.

2) Rim. 9, 8.

3) 29—31. Smysel týchto veršov je: Jako niekdy Izmail v hre prenasledúval Izáka, tak že na žiadosť Sárinu Abrahám musel z domu odstrániť Agar i s jej synom Izmailom: tak i teraz medzi vami povstalí lžiučitelia vás prenasledujú, chcejúc vás podrobiť obradom, obriezke starého zákona. Ale jako vtedy vytvorený bol syn otrokyne z domu otcovského, tak i teraz títo lžiučitelia vyvrhnutí budú z dedictva požehnania národov, t. j. z večného spasenia. Teda, bratia, keďže my nie sme synovia otrokyne, ale svobodnej Sáry, t. j. sv. Cirkvi, osvobodení sme skrze Krista od starého zákona.

4) T. j. buďte verní novému a nie poddaní starému zákonu. Srov. 4, 9.

2. Hľa, ja Pavel vám povedám, že jestli sa dáte obrezovať, Kristus vám nič neosoží.
3. A znovu osvedčujem každému človeku, ktorý sa obrezuje, že je povinný zachovávať všetok zákon. [1]
4. Odlúčili ste sa od Krista, ktorí sa v zákone ospravedlivujete: vypadli ste z milosti.
5. Lebo my [2] v duchu z viery očakávame nádej spravedlivosti.[3]
6. Veď v Kristu Ježišovi nič neplatí ani obriezka, ani neobriezka, ale viera, ktorá pôsobí skrze lásku.
7. Dobre ste bežali [4]: ktože vám prekážal, aby ste neboli poslušní pravde?
8. Tento návod nie je od toho, ktorý vás volá.
9. Máľučko kvasu nakvasí celé cesto.
10. Ja dôverujem vo vás v Pánovi, že nebudete nič iného smýšľať: ale ten, kto vás zmiata, bude znášať súd, ktokoľvek on je.
11. Ale, bratia, keďže ja kážem ešte obriezku, prečože trpím ešte prenasledovanie? [5] Teda prestalo by pohoršenie kríža.
12. Ó, by aj odrezaní [6] boli tí, ktorí vás zmiatajú!
13. Lebo vy ste povolaní na svobodu, bratia, len aby ste svobody nezneužili za príležitosť k telesnosti [7], ale aby ste si slúžili vospolok skrze duchovnú lásku.
14. Lebo všetok zákon vyplňuje sa v jednom slove: „Milovať budeš bližného svojho, jako seba samého."
15. Ale jestliže sa vospolok hryziete a žeriete, dajte pozor, aby ste jedni druhých nestrávili.[1]
16. Ale povedám: duchom choďte, a nebudete konať žiadosti telesné. [2]
17. Lebo telo žiada proti duchu, a duch proti telu; tieto totižto vzájomne sa protivia: aby ste nečinili to, čo by ste chceli.[3]
18. Ale jestliže ste duchom vedení, nie ste pod zákonom.[4]
19. Zjavné sú skutky tela, ktoré sú: smilstvo, nečistota, nestydatosť, chlipnosť,
20. modloslužba, čary, nepriateľstvá, škriepky, nenávisti, hnevy, svady, rôznice, rozkoly,
21. závisti, vraždy, opilstvá, obžerstvá a tým podobné, o ktorých vám predpovedám, ako som predpovedal: že tí, ktorí také veci činia, do kráľovstva Božieho nevojdú.
22. Kdežto ovocie ducha je: láska, radosť, pokoj, trpelivosť, dobrotivosť, dobrota, shovievavosť,
23. krotkosť, vernosť, skromnosť, zdržanlivosť, čistota: proti takým veciam niet zákona.[5]
24. Lebo ktorí sú Kristovi, tí ukrižovali svoje telo s hriechmi a s náruživosťami.[6]
25. Keď duchom žijeme, duchom i choďme.[7]
26. Nebývajme žiadostiví márnej chvály, nepopudzujme jedni druhých a nezáviďme jedni druhým.

---

1) T. j. kto by nasledoval Abraháma v obriezke, musel by zachovávať i všetky starozákonné povinnosti.
2) T. j. ktorí nie dľa tela a obriezky, ale dľa ducha a viery sme potomkami Abrahámovými.
3) T. j. očakávame splnenie nádeje, že nás Kristus ospravedliví.
4) Obraz je vzatý z tých, ktorí bežia o závod. Galaťania dobre bežali, no išli s pravej cesty.
5) Smysel je: Niektorí hovoria, že i ja prikazujem obrezovanie; keď je tomu tak, prečo ma Židia prenasledujú? Keby som ja ozaj kázal obriezku, Židia by ľahšie prijali evanjelium, lebo oni sa menej pohoršujú nad tým, že Messiáš na kríži umrel, než nad tým, že starý zákon už viac neplatí. A preto Židia, ktorí tak horlive zastávajú obriezku, prestali by prenasledovať kresťanstvo.
6) Ó, kiež by boli vytvorení z cirkvi!
7) Len aby ste svojou svobodou nedali telu príležitosti hrešiť. Vy ste síce svobodní, len nenadužívajte tejto svobody k hriechu, mysliac si, že už teraz i hrešiť vám svobodno. Nie zle čiňte, ale v láske sa napomáhajte.

1) T. j. aby ste časnú a večnú záhubu na seba neuvalili.
2) I. Pet. 2, 11.
3) Nesvobodno vždy to činiť, čo vaša vôľa chce, lebo ona často k zlému sa kloní. Rim. 7, 14.
4) Nepadáte pod trest, ktorým hrozí zákon.
5) Zákon nemá trestov pre ctnosti, ale len pre výstupky.
6) Ktorí sú naozaj a nie len menom nasledovníci Kristovi, usmrcujú telo svoje, aby nehrešilo.
7) Keď sme už v srdci kresťania, ukážme to i zovnútorne skutkami, dľa svojej viery.

HLAVA 6.

Napomenutie k tichosti, k trpelivosti, k dobročinnosti naproti učiteľom. Závierka listu.

1. Bratia, i keby bol človek prekvapený v nejakom hriechu, vy, ktorí ste duchovní [1]), poučte takého v nežnom duchu, a hľaď na seba, aby si i ty nebol pokúšaný.

2. Znášajte jeden druhého ťarchy, a tak vyplníte zákon Kristov.

3. Lebo keď si kto myslí, že je niečím, kdežto nie je ničím, sám seba svádza.

4. Ale každý nech zkúša svoje konanie, a tak len sám v sebe bude mať chválu [2]), a nie v inom.

5. Lebo každý ponesie bremeno svoje.[3])

6. A kto býva slovom vyučovaný, nech sdeľuje všetko dobré s tým, kto ho učí.[4])

7. Nemýľte sa, Boh sa nedá posmievať.

8. Lebo čo človek rozsieva, to bude i žať. Lebo kto rozsieva vo svojom tele, z tela i žať bude porušenie: kdežto, kto seje v duchu, i žať bude z ducha život večný.

9. Nuž neustávajme dobre činiť, lebo svojím časom budeme žať neprestajne.

10. Teda dokiaľ máme čas, čiňme dobre všetkým, zvlášte však domácim viery.

11. Viďte, jakými písmenami písal som vám svojou rukou!

12. Ktoríkoľvek totižto chcú sa ľúbiť v tele [1]), tí vás nútia, aby ste sa obrezovali, len aby netrpeli prenasledovania pre kríž Kristov.

13. Lebo ani tí, ktorí sa obrezujú, nezachovávajú zákon: ale chcú, aby ste sa vy dali obrezať, aby sa chválili vaším telom.

14. Ale odo mňa nech je ďaleko, aby som sa chválil, leda v kríži Pána nášho Ježiša Krista, skrze ktorého je mi svet ukrižovaný a ja svetu.[2])

15. Lebo v Kristu Ježišovi neplatí ani obriezka, ani neobriezka, ale nové stvorenie.

16. A ktoríkoľvek nasledovať budú toto pravidlo, na tých pokoj a milosrdenstvo, i na ľud Boží izraelský. [3])

17. Ostatne nech mi nikto nie je obťažným, lebo ja nosím jazvy [4]) Pána Ježiša na svojom tele.

18. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s duchom vaším, bratia! Amen.

---

1) T. j. lepší, dokonalejší.

2) Každý nech zkúša svoje skutky a usiluje sa polepšiť; tým spôsobom, že sám seba bude súdiť a usilovať sa bude dokonalejším sa stať, získa si chválu u Boha. Kto tým sa chce vyvýšiť, že sa za lepšieho vydáva od druhých, nie je hodný chvály.

3) Sám o seba sa staraj, nie o druhých; z tvojich skutkov budeš niekedy súdený.

4) Galaťania boli skúpi. Sv. Pavel prikazuje im štedrosť, najmä k cirkevným učiteľom.

1) T. j. len aby jako od Židov, ktorí veľkú váhu kladú na obriezku, nemuseli trpieť protivenstvo za Krista, tak i od pohanov, ktorých císári Židom dali svobodu viery, kdežto kresťanom nie.

2) Ja sa ničím nechválim, len krížom Pána Ježiša a jeho smrťou, ktorou som vykúpený od hriechu a obsiahol som milosť pohrdnúť týmto svetom a žiť jedine Kristu.

3) T. j. na pravý ľud izraelský, ktorý verí v toho, v ktorého veril a dúfal Izrael (Jakub). Ján 1, 47.

4) T. j. jazvy rán, ktoré som na svojom tele vytrpel pre Krista, a tak nezasluhujem, aby ma kto zľahčoval. Ako otroci mávajú na tele vypálený znak svojho pána, ktorému patria, tak i ja som poznačený ranami, ktoré som pre Krista trpel, a tie predstavujú, čí sluha som.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA EFEZANOM.

Efez (Efezus) bol hlavným mestom jonickej prednej Azie, pri ústí Kaystra. Bohaté, priemyselné a kupecké mesto dosť skoro pritiahlo na seba pozornosť sv. Pavla. Už na začiatku svojej druhej apoštolskej cesty mienil ísť do Efezu, ale z vnuknutia Božieho upustil od tohto úmyslu, išiel prv do Macedonska a až na konci tejto svojej cesty došiel ta. Na začiatku svojej tretej cesty Pavel navštívil poznove Efez, asi roku 55, a ostal tam dva roky. Vtedy založil cirkev v Efeze a v okolí, no pred vzburou, ktorú zapríčinil akýsi Demeter, zlatník, musel ujsť do Macedonska. Nasledujúci rok cestoval sv. Pavel z Macedonska na Korint do Jeruzalema s milodarmi, nasbieranými v Grécku, lenže vtedy nenavštívil Efez, ale povolal efezských cirkevných predstavených do Mileta a tam sa rozlúčil s nimi. Keď Pavla jako väzňa zaviedli do Ríma, asi okolo roku 63, z Ríma napísal tento list Efezanom a poslal im ho po Tychikovi. Pavel v tomto liste rozpráva o hlbokých tajomstvách našej viery, a preto je i veľmi nejasný; potom podáva výstrahu pred mudroslovcami a lžiapoštolmi; konečne dáva predpisy ohľadom kresťanského života.

List bol písaný v reči gréckej.

HLAVA 1.

Pozdrav na Efezanov; vďaky Bohu za vyvolenie kresťanov, zvlášte v Efeze; prosba na Boha, aby ich i naďalej osvecoval.

1. Pavel, apoštol Ježiša Krista z vôle Božej, všetkým svätým [1], ktorí sú v Efeze a veria v Krista Ježiša.

2. Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a od Pána Ježiša Krista!

3. Požehnaný buď Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista, ktorý požehnal nás všelikým požehnaním duchovným, vo veciach nebeských v Kristu,

4. jako nás vyvolil v ňom pred ustanovením sveta, aby sme boli svätí a nepoškvrnení pred jeho obličajom v láske;

5. ktorý predurčil nás prijať si za synov skrze Ježiša Krista, dľa predsavzatia svojej vôle,

6. na chválu slávy svojej milosti, ktorou nás omilostil vo svojom milom Synovi;

7. v ktorom máme vykúpenie skrze jeho krv, odpustenie hriechov dľa jeho bohatej milosti,

8. ktorá sa rozhojnila v nás vo všetkej múdrosti a opatrnosti:

9. keď nám dal na známosť tajomstvo svojej vôle, podľa svojho dobrozdania, dľa ktorého si zaumienil [1],

10. že v plnosti ustanovených časov [2] v Kristu obnoví všetko, čo je na nebi i čo na zemi, v ňom,

11. v ktorom i my [3] povolaní sme k podielu, predurčení dľa predsavzatia toho, ktorý všetko pôsobí dľa rozhodnutia svojej vôle;

12. aby sme boli na chválu [4] jeho slávy, my, ktorí sme prv dúfali v Krista;

13. v ktorom i vy, keď ste počúvali slovo pravdy (evanjelium vášho spasenia), v ktorom i vy, keď ste uverili, poznačení ste zasľúbeným Duchom svätým [5],

14. ktorý je nám závdavkom na

---

1) T. j. kresťanom, ako vyvoleným Božím.

1) T. j. predurčil vykonať skrze Ježiša.

2) T. j. keď sa naplní čas, určený pre príchod Messiášov.

3) Rozumej: ktorí sme zo židovstva.

4) Aby sme oslávili jeho velebnosť. Židia očakávali Messiáša a úfali od neho, že im podmaní pohanské národy.

5) T. j. obsiahli ste Ducha sv., ktorého bol prisľúbil.

naše dedictvo, k vykúpeniu [1] vlastnosti, na chválu svojej slávy.

15. Preto i ja, keď som počul o vašej viere, ktorá je v Pána Ježiša, a o láske ku všetkým svätým,

16. neprestávam vzdávať vďaky za vás a pripomínať si vás vo svojich modlitbách:

17. aby Boh Pána nášho Ježiša Krista, Otec slávy, dal vám ducha múdrosti a zjavenia k jeho poznaniu,

18. srdcu vášmu osvietené oči, aby ste vedeli, jaká je nádej jeho povolania a jaké je bohatstvo jeho slávneho dedictva vo svätých [2],

19. a jaká povznesená je velikosť jeho moci k nám, ktorí veríme dľa pôsobenia jeho mohutnej sily [3],

20. ktorú dokázal v Kristu, keď ho vzkriesil z mŕtvych a posadil na svoju pravicu v nebesách,

21. nad všetko kniežatstvo [4] a mocnosť, i silnosť i panstvo, a nad všeliké meno, ktoré sa menuje, nielen v tomto veku, ale i v budúcom.

22. A všetko mu poddal pod nohy, a dal ho za hlavu nad celou Cirkvou,

23. ktorá je jeho telom a plnosťou toho, ktorý všetko vo všetkých naplňuje.

HLAVA 2.

Povolanie Efezanov, hoci boli pohani, k tej jedinej Cirkvi, v ktorej sa majú spojiť v jedno všetky národy.

1. I vás, ktorí ste boli mŕtvi pre vaše priestupky a hriechy [5],

2. v ktorých ste niekdy žili dľa obyčaje tohoto sveta, dľa kniežaťa [1], ktorý panuje nad týmto povetrím, dľa ducha, ktorý teraz účinkuje v synoch nevery;

3. medzi ktorými sme i my všetci kedysi žili v žiadostiach svojho tela a plnili sme vôľu tela a myšlienok, a boli sme od prirodzenosti synmi hnevu, jako i ostatní:

4. ale Boh, ktorý je bohatý v milosrdenstve, pre svoju veliku lásku, ktorou nás miloval,

5. i hoci sme boli mŕtvi pre hriechy, oživil nás spolu v Kristu (ktorého milosťou ste spasení),

6. a spolu vzkriesil, a spolu posadil v nebesách v Kristu Ježišovi;

7. aby v nastávajúcich vekoch ukázal hojné bohatstvo svojej milosti skrze dobrotu [2] k nám v Kristu Ježišovi.

8. Lebo ste z milosti spasení skrze vieru, a to nie zo seba, lebo je to dar Boží;

9. nie zo skutkov, aby sa niekto nechlúbil. [3]

10. Keďže sme jeho dielom, stvorení v Kristu Ježišovi na dobré skutky, ktoré pripravil Boh, aby sme v nich žili.

11. Preto pamätajte, že vy, ktorí ste niekdy pohania boli dľa tela, neobrezanými nazvaní od tých, ktorí sú na tele rukou obrezaní;

12. že ste boli za oného času bez Krista, odlúčení od obcovania z Izraelcami a cudzími [4] ohľadom smluvy, bez nádeje na prisľúbenie, a [5] bez Boha na tomto svete.

13. Ale teraz v Kristu Ježišovi vy, ktorí ste boli predtým oddialení, stali ste sa blízkymi skrze krv Kristovu.

---

1) Ktorý Duch pomôže nám nazpäť vykúpiť (vymôcť obdržať) vlastnosť našu, blaženosť našu, ktorú sme pre hriech ztratili.

2) Aké slávné dedictvo čaká pravých kresťanov vo večnom živote.

3) T. j. že je to zázrak jeho všemohúcnosti, že nás povolal z nevery k viere Kristovej.

4) T. j. nad všelikú hodnosť na nebi i na zemi. Židovsko-pohanské mudroslovie na Východe bavilo sa tým, že vymýšľalo všelijaké triedy anjelov, ktoré rady maly nahradzovať gréckych lžibohov. Tu sv. Pavel tvrdí, že P. Ježiš hodnosťou prevyšuje všetky stvorenia.

5) Dolož: naplňuje (Srov. 1, 23.) a oživuje.

1) Knieža, ktorý dľa bežnej mienky panuje nad povetrím, je diabol, ktorý vykonáva svoju moc nad zlými ľuďmi na tomto svete.

2) T. j. svojou dobrotou, ktorú nám preukázal skrze Ježiša Krista.

3) Dolož: že je spasený pre svoje zásluhy.

4) Takto dľa gréckej interpunkcie; dľa latinskej: a cudzí ohľadom závetov nemali ste nádeje na zasľúbenie.

5) Dolož: a čo modlári boli ste atď.

14. Lebo on je naším pokojom, ktorý z obidvoch [1] spravil jedno a sboril prostrednú priehradnú stenu [2], (totižto) nepriateľstvo skrze svoje telo,

15. keď zrušil zákon príkazov skrze učenie, aby v sebe samom utvoril zo dvoch [3] jedného nového človeka, (tak) učinil pokoj,

16. a smieril oboch v jednom tele s Bohom [4] skrze kríž, keď zabil nepriateľstvo na sebe samom,

17. a prišiel a zvestoval pokoj vám, ktorí ste boli ďaleko, a pokoj tým, ktorí boli blízko [5];

18. lebo skrze neho oba máme prístup k Otcovi v jednom Duchu.

19. Teda už nie ste hostia a cudzinci [6], ale ste spolumešťania svätých a domáci Boží,

20. vystavení na základe apoštolov a prorokov, na samom hlavnom uholnom kameni, Kristu Ježišovi,

21. na ktorom celá budova vystavená rastie vo svätý chrám v Pánovi,

22. na ktorom i vy ste spolu vystavení za príbytok Boží v Duchu. [7]

HLAVA 3.

Apoštolovanie Pavlovo medzi pohanmi; prosba, aby neboli malomyseľní pre jeho súženie, a modlitba za ich vytrvalosť vo viere.

1. K vôli [8] tomu som ja, Pavel, väzeň Krista Ježiša, pre vás pohanov;

1) T. j. židovstvo i pohanstvo spojil v jednu Cirkev.
2) T. j. umučením svojím zrušil nenávisť a rozdiel medzi Židom a pohanom.
3) T. j. zo Žida a pohana jedného kresťana.
4) Smrťou svojou zrušil nepriateľstvo medzi Bohom a ľuďmi. Grécky: „na ňom“, t. j. na kríži.
5) Pohanom a Židom; oboch prišiel spasiť. Židia boli blízko, znali pravého Boha; pohani boli ďaleko, lebo ho neznali.
6) Rozumej: akými boli pohani medzi Židmi.
7) Skrze Ducha svätého, alebo „za duchovný príbytok Boží“, v protive s chrámom jeruzalemským. Alebo: „za príbytok Bohu v Duchu“, nakoľko Duch svätý býva vo vás.
8) K vôli tomu, aby i pohani vstúpili do Cirkvi.

2. jestli ste len počuli o udelení milosti Božej, ktorá mi je daná pre vás:

3. že skrze zjavenie oznámené mi bolo tajomstvo, jako som predtým písal nakrátko;

4. z čoho, keď budete čítať, môžete porozumieť moju zbehlosť v tajomstve Kristovom;

5. ktoré za iných vekov nebolo známe synom ľudským tak, ako sa teraz zjavilo jeho svätým apoštolom a prorokom [1] skrze Ducha:

6. že sú pohani spoludedičmi [2] a spoluprivtelenými a spoluúčastníkmi jeho zasľúbenia v Kristu Ježišovi skrze evanjelium,

7. ktorého služobníkom stal som sa z daru milosti Božej, ktorá mi je daná dľa pôsobenia jeho moci [3],

8. mne, najmenšiemu zo všetkých svätých, dostala sa táto milosť, aby som medzi pohanmi zvestoval nevyzpytateľné bohatstvo Kristovo [4]

9. a osvecoval všetkých, aké je riadenie tajomstva [5], od vekov skrytého v Bohu, ktorý všetko stvoril;

10. aby kniežatstvá a mocnosti na nebesách [6] od Cirkvi dozvedely sa o rozmanitej múdrosti Božej,

11. dľa odvekého predurčenia, ktoré uskutočnil skrze Ježiša Krista, nášho Pána;

12. skrze ktorého máme dúfanie a prístup [7] zabezpečený skrze vieru v neho.

13. Preto prosím, aby ste neboli

1) Prorokom = nadšeným učiteľom.
2) Dolož: so Židmi. Srov. 1, 12.
3) Srov. 1, 19.
4) I. Kor. 15, 9. T. j. bohatstvo milostí, ktoré nám udeľuje Kristus.
5) Že Boh tak zariadil beh vecí, že pohani a Židia patria do jednej Cirkvi, v ktorej stali sa oba vyvoleným národom Božím. Boh ako všetkých stvoril, tak chce i všetkých spasiť.
6) T. j. aby anjeli poznali, čo vykonal Boh, aby spasil ľudstvo.
7) Prístup do neba.

malomyseľní [1]) pre moje súženie pre vás, čo je vašou slávou.

14. Pre túto príčinu zohýbam svoje kolená pred Otcom Pána nášho Ježiša Krista,

15. od ktorého pochádza všetko otcovstvo na nebi i na zemi [2]),

16. aby vám dal dľa bohatstva svojej slávy mocou zpevnieť skrze jeho Ducha na vnútornom človeku [3]),

17. aby Kristus skrze vieru prebýval vo vašich srdciach, že by ste, v láske zakorenení a založení,

18. mohli pochopiť so všetkými svätými, jaká je širokosť a dĺžka a hlbokosť [4]),

19. a poznať lásku Kristovu, ktorá prevyšuje všetku vedomosť, aby ste boli naplnení všelikou plnosťou Božou.[5])

20. Tomu však, ktorý môže učiniť všetko hojnejšie, než prosíme alebo rozumieme, dľa moci, ktorá pôsobí v nás,

21. tomu sláva v Cirkvi a v Kristu Ježišovi po všetky pokolenia, na veky vekov! Amen.

HLAVA 4.

Napomenutia ku kresťanským ctnostiam, zvlášte k jednote, pri rozličných daroch od Boha. Nový človek.

1. Prosím vás teda, ja, väzeň v Pánu, aby ste žili dôstojne povolaniu, ku ktorému ste povolaní,

2. so všetkou poníženosťou a krotkosťou, s trpelivosťou, snášajúc sa vospolok v láske [6]),

3. usilujúc sa zachovávať jednotu ducha vo sväzku pokoja;

4. jedno telo a jeden duch, ako povolaní ste v jednej nádeji [1]) svojho povolania.

5. Jeden Pán, jedna viera, jeden krst [2]),

6. jeden Boh a Otec všetkých, ktorý je nado všetkých a skrze všetko a vo všetkých nás.[3])

7. Ale každému z nás dostala sa milosť dľa miery podarovania Kristovho.[4])

8. Preto hovorí [5]): „Keď vystúpil na výsosť, zajatých viedol väzňov, dal dary ľuďom.“

9. Ale to, že vystúpil, čože je inšie, jestli nie, že prv i sostúpil do nižších strán zeme? [6])

10. Ktorý sostúpil, je ten [7]), ktorý aj vystúpil nad všetky nebesá, aby naplnil všetko.[8])

11. A on dal niektorých síce za apoštolov [9]), niektorých za prorokov, iných zas za evanjelistov, iných zas za pastierov a učiteľov

---

1) Keďže život ľudský neskončí sa na tejto zemi, ba pravý život až na druhom svete sa začína, preto nezarazte sa nad mojím súžením, za ktoré ja obsiahnem korunu slávy.

2) Rim. 8, 15; Gal. 4, 6.

3) Vnútorný človek je pravé kresťanské smýšľanie, a sv. Pavel na kolenách sa modlil, aby zmocneli v kresťanskom smýšľaní a živote.

4) T. j. celý obsah veľkého tajomstva Božieho. Azda jaký je objem katolíckej Cirkvi.

5) T. j. aby ste boli naplnení známosťou o všetkej hojnosti tajomství a darov Božích.

6) Keď sv. Pavel v predošlých hlavách dokázal, že katolícka Cirkev objíme celý svet, všetkých ľudí, z toho nasleduje, že v nej musí byť pokoj, lebo ináč nemohla by byť všeobecnou, preto kladie toľkú váhu na snášanlivosť a lásku bratskú.

1) Všetci máme jednu a tú istú nádej: že budeme v nebi spasení.

2) T. j. jedno náboženstvo. I. Kor. 1, 10—13.

3) Grécky: jeden Boh a Otec všetkých, ktorý je nad všetkých a cez všetkých a vo všetkých.

4) Rim. 12, 3. I. Kor. 12, 11; II. 10—13. Sú nielen občianske, ale i cirkevné rozdiely medzi veriacimi.

5) Žalm 67, 19. Čo tam hovorí sa o víťazstve Jehovovej nad nepriateľmi Izraelcov, to rozumie sa duchovne o slávnom nanebevstúpení Krista Pána, keď duše spravedlivých z predpeklia vysvobodil.

6) T. j. ktorý bol s neba sostúpil na zem. Vykladá sa to i o sostúpení jeho do predpeklia, aby vyviedol odtiaľ praotcov.

7) Dolož: Ježiš Kristus.

8) Dolož: čo bolo prorokované o ňom. Alebo: aby poslal Ducha svätého a ním naplnil všetkých veriacich. Všetky nebesá sú všetky pásma, kde blahoslavení bývajú, — Kristus ich všetkých prevýšil.

9) T. j. hlásateľov evanjelia, pomocníkov apoštolov v hlásaní evanjelia, za jakého sa spomína Filip.

12. zdokonaľovať[1]) svätých, vykonávať služby, budovať telo Kristovo,

13. až by sme všetci dospeli[2]) na jednotu viery a poznania Syna Božieho, na muža dokonalého, na mieru veku plnosti Kristovej;

14. aby sme už neboli maľučkými, nestálymi a sem-tam hádzanými každým vetrom učenia, skrze zlosť ľudí, skrze chytráctvo, uvádzajúce do bludu.

15. Ale aby sme konali pravdu v láske a rástli v každom ohľade v ňom, ktorý je hlavou, Kristus,

16. skrze ktorého celé telo je složené a spojené všetkým sväzkom vzájomnosti, a dľa primeraného pôsobenia každého úda nadobúda vzrast telesný[3]), aby sa vzdelalo v láske.

17. Toto teda povedám a osvedčujem v Pánu, aby ste už nežili, jako i pohania žijú v márnosti svojho smyslu,

18. ktorí majú tmami zatemnený rozum[4]) a ktorí odcudzení sú od života Božieho následkom nevedomosti, ktorá je v nich pre slepotu[5]) ich srdca,

19. ktorí v zúfalstve[6]) oddali sa nestydatosti[7]), páchaniu všemožnej nečistoty[8]) nenasýtenou žiadosťou.

20. Ale vy ste sa neučili tak o Kristu,

21. jestli ste ho len počuli a v ňom ste sa poučili[1]), jako je pravda[2]) v Ježišovi:

22. aby ste odložili ohľadom predošlého obcovania človeka starého[3]), ktorý sa porušuje následkom klamlivých náruživostí.

23. Nuž obnovte[4]) sa na duchu svojej mysli,

24. a oblečte si nového človeka, ktorý dľa Boha stvorený je v spravedlivosti a v opravdovej svätosti.[5])

25. Preto odložte lož a každý mluvte pravdu svojmu bližnému, lebo sme vospolok údmi.[6])

26. Hnevajte sa, ale nehrešte; slnko nech nezapadá nad vaším hnevom![7])

27. Nedávajte miesta diablovi![8])

28. Kto kradol, nech už nekradne, ale radšej nech robí, konajúc svojimi rukami to, čo je dobré, aby mal z čoho udeliť tomu, ktorý trpí núdzu.

29. Nech vám žiadna zlá reč nevychádza z úst, len taká, ktorá je dobrá na vzdelanie viery[9]), aby bola užitočná počúvajúcim.

30. A nezarmucujte Ducha svätého[10]) Božieho, skrze ktorého ste poznačení ku dňu vykúpenia.

31. Všetka trpkosť a hnevlivosť, a zášť a krik, a rúhanie so všetkou zlosťou nech sa vzdiali od vás.

---

1) T. j. posväcovať veriacich, t. j. úradu apoštolského, biskupského a kňazského. Rozširovať Cirkev, ktorá je telom Kristovým a on jej hlavou neviditeľnou.

2) T. j. aby sme dospeli do toho veku, v ktorom by sme boli schopní prijať dary Kristove. Smysel je: aby sme, čo týče sa známostí náboženských, neboli deťmi, ale mužmi rozumnými (I. Kor. 13, 11), aby sme úplne poznali Krista.

3) T. j. skrze Krista rastie Cirkev, keď veriaci sa milujú a svoje povinnosti plnia, každý dľa svojho povolania a dľa milosti mu udelenej.

4) Grécky: zatemnení na rozume.

5) Grécky: pre zatvrdlivosť.

6) Dolož: ohľadom života za hrobom.

7) Grécky: v otupelosti.

8) Grécky: „páchaním všelijakej nečistoty bez nasýtenia“, alebo „v nenasýtnosti“, alebo „lakomstve“.

1) Kristus hovorí ústami vierozvestcov, následovne jeho počúvame, ale i o ňom počúvame, lebo on je obsahom všetkého kázania.

2) Pravdu = skutočnosť, že dejepisný Ježiš je skutočne naším Spasiteľom.

3) Kol. 3, 8. Starý človek je telesné smýšľanie a život, teda toto telesné smýšľanie a život máme odložiť. Telesné žiadosti sú klamlivé, sľubujú blaho a dávajú časnú i večnú zkazu.

4) T. j. na mysli svojej. Rim. 6, 4. Grécky: aby ste obnovili.

5) Kol. 3, 12.

6) Dolož: jedného tela (Cirkvi a Krista). I. Pet. 2, 1; Zach. 8, 16.

7) Žalm 4, 5. Vzbúrenie sa krvi je prirodzené, stáva sa hriechom, keď sa dáme strhnúť hnevu. Luk. 17, 4.

8) Dolož: v srdci rozhnevanom. Jak. 4, 7.

9) Grécky: na potrebné vzdelanie.

10) II. Kor. 1, 22. Zlými, oplzlými rečami zarmucujeme Ducha svätého, preto, že pohoršujeme seba i bratov a znešvárujeme chrám Boží, t. j. naše telo.

32. Ale buďte vospolok dobrotiví, milosrdní, odpúšťajúci jeden druhému [1], jako i Boh pre Krista odpustil vám.

HLAVA 5.

Napomenutie k láske, výstraha pred nečistotami; napomenutie k opatrnosti, k pobožnosti, k manželskej láske a svornosti.

1. Buďte teda nasledovníkmi Božími, jako najmilší synovia,

2. a žite v láske, jako i Kristus miloval nás a vydal seba samého za nás, jako dar a obetu [2] Bohu na ľúbeznú vôňu.

3. Smilstvo však a všeliká nečistota alebo lakomstvo nech sa ani nespomína medzi vami, jako sa sluší na svätých;

4. ani mrzkosť, alebo bláznivé reči, alebo šašovstvo [3], čo nepatrí k veci: ale radšej poďakovanie.

5. Lebo vedzte to a rozumejte, že žiaden smilník, alebo necudník, alebo lakomec, čo je modloslužbou [4], nemá dedictva v kráľovstve Kristovom a Božom.

6. Nech vás nikto nesvedie [5] márnymi rečami, lebo pre tieto veci prichádza hnev Boží na synov nevery. [6]

7. Nebuďte teda ich účastníkmi.

8. Boli ste síce kedysi tmou [7], ale teraz ste svetlom v Pánovi. Jako synovia svetla žite,

9. lebo ovocie svetla je vo všetkej dobrote a spravedlivosti a pravde.

10. Skúmajte, čo sa ľúbi Bohu,

11. a nezúčastňujte sa na neužitočných [1] skutkoch temnosti, ale radšej karhajte ich.

12. Lebo čo oni potajomne páchajú, mrzko je i povedať.

13. No všetko, čo je hodné karhania, zjavuje sa pomocou svetla [2], lebo všetko, čo sa vyjavuje, je svetlo.

14. Preto sa povedá: Zobuď sa, kto spíš, a vstaň z mŕtvych, a osvieti ťa Kristus. [3]

15. Teda pozor, bratia, aby ste opatrne žili; nie jako nemúdri,

16. ale jako múdri, a dobre používajte času [4], lebo dni sú zlé.

17. Preto nebuďte nemúdri, ale rozumiaci, čo je vôľa Božia.

18. A neopíjajte sa vínom, v ktorom je chlipnosť: ale naplňte sa Duchom svätým,

19. a hovorte vospolok v žalmoch a chválospevoch a v duchovných piesňach; spievajte a plesajte vo svojich srdciach Pánovi;

20. ďakujte vždycky za všetko v mene Pána nášho Ježiša Krista Bohu a Otcovi.

21. Poddaní buďte jedni druhým [5] v bázni Kristovej!

22. Ženy nech sú poddané mužom svojim, ako Pánovi;

23. lebo muž je hlavou žene [6], jako Kristus je hlavou Cirkvi; on je udržovateľom jej tela. [7]

24. Ale jako Cirkev poddaná je Kristovi, tak i ženy svojim mužom vo všetkom. [8]

---

1) Mat. 6, 12; Kol. 3, 13.
2) Obeta vône ľúbeznej je: obeta príjemná Bohu.
3) Šašky = plané, prehnané žarty.
4) Grécky: modloslužobník.
5) Grécky: nemámi. Dolož: ako by smilstvo a lakomstvo nebolo hriechom.
6) T. j. na tých, ktorí to neveria.
7) Aký je rozdiel medzi tmou a svetlom, taký je medzi pohanstvom s jeho nevedomosťou ohľadom na Boha, s jeho streštenosťou a hnusným životom a medzi kresťanstvom s jeho jasným poznaním Boha, s jeho bezpečnosťou ohľadom spasenia a poriadnym životom.

1) Hriešné skutky sú jako pre tento, tak i pre budúci život neužitočné, ba zrovna škodné pre oba životy.
2) T. j. privádzané býva na svetlo, z čoho nasleduje polepšenie. Ján 3, 20; 3, 21.
3) Iz. 60, 1.
4) Doslovne: Vykupujte čas. Múdry kupec nemárni svoj tovar, s ktorým kupčí, takto i my: Nemárnime čas, lebo za dobre vynaložený čas kúpime si nebo.
5) T. j. nižší vyšším.
6) T. j. je nad ženou. I. Mojž. 3, 16; Kol. 3, 18; I. Petr. 3, 1; I. Kor. 11, 3.
7) T. j. obdarite ľ všetkých údov Cirkvi.
8) Ovšem čo je nie proti vôli Božej, lebo i Cirkev poddaná je Kristu v dobrom.

25. Mužovia, milujte svoje manželky, jako i Kristus miloval Cirkev a vydal seba samého za ňu,

26. aby ju posvätil a očistil kúpeľom vodovým [1] skrze slovo života;

27. aby sám predstavil sebe Cirkev slávnu, nemajúcu poškvrny, ani vrásky, alebo niečo takého, ale aby bola svätá a nepoškvrnená.

28. Tak i mužovia majú milovať svoje manželky, jako svoje telá. Kto miluje svoju manželku, seba samého miluje.

29. Veď nikdy nikto nemal v nenávisti svoje telo, ale kŕmi a opatruje ho, jako Kristus Cirkev;

30. lebo sme údmi jeho tela, z jeho mäsa a z jeho kostí.

31. Preto opustí človek svojho otca i matku, a pridržať sa bude svojej manželky, a budú dvaja jedným telom.[2]

32. Toto tajomstvo je veliké, a ja povedám v Kristu a v Cirkvi.[3]

33. Dľa toho i vy všetci, každý nech miluje svoju manželku, jako seba samého, a manželka nech sa bojí svojho muža.[4]

HLAVA 6.

O povinnostiach dietok, rodičov, služobných, pánov; napomenutie k vytrvalosti, k modlitbe za všetkých. Závierka.

1. Dietky! poslúchajte svojich rodičov v Pánovi [5], lebo je to vec spravedlivá.

2. „Cti otca svojho a matku svoju!“ — toto je prvé prikázanie so zasľúbením [1]:

3. aby ti dobre bolo i aby si dlho živý bol na zemi.[2]

4. A vy, otcovia! [3] nepopudzujte k hnevu svojich synov [4]: ale vychovávajte ich v kázni a v káre Pánovej.

5. Sluhovia! poslúchajte telesných [5] pánov s bázňou a strachom, v prostote svojho srdca, jako Krista [6];

6. nie v slúžení len naoko, jako by ľuďom sa ľúbiť, ale jako sluhovia Kristovi, plniaci vôľu Božiu zo srdca;

7. s dobrou vôľou slúžiaci, jako Pánovi, a nie ľuďom;

8. v povedomí, že každý, čokoľvek dobrého spraví, to dostane zpiatky od Pána, či je sluhom a či svobodným.

9. A vy, páni! [7] to isté robte im, nechajte hrozby [8], v povedomí, že aj ich, aj váš Pán je v nebesách, a u neho niet prijímania osôb.

10. Ostatne, bratia! posilnite sa v Pánovi a v jeho mohutnej sile.

11. Oblečte [9] sa do vyzbrojenia Božieho, aby ste mohli obstáť proti úkladom diablovým;

12. lebo nemáme boja proti telu[10] a krvi, ale proti kniežatám a moc-

---

1) Mat. 28, 19. Kúpeľ vodový je krst, umytie vodou. Slovo života sú slová, ktoré hovoríme, kým lejeme krstencovi vodu na hlavu, t. j.: „Ja ťa krstím v mene Otca i Syna i Ducha svätého.“

2) I. Mojž. 2, 24; Mat. 19, 5; Mar. 10, 17; I. Kor. 6, 16. Tak grécky; latinsky: otca i svoju matku.

3) T. j. sviatosť stavu manželského je obrazom spojeniu Kristovho s Cirkvou.

4) T. j. nech si ctí svojho muža.

5) T. j. ako to Boh prikazuje.

1) Tri prvé prikázania vzťahujú sa na Boha, a po týchto prvé, t. j. v rade štvrté vzťahuje sa hneď na rodičov, ako námestníkov Božích na zemi, a Boh tým, ktorí ctia rodičov, sľubuje dlhý život.

2) 5. Mojž. 5, 16.

3) Vôbec: rodičia.

4) Grécky: svoje dietky.

5) T. j. časných, tuzemských.

6) T. j. aby ste tým vyplnili vôľu Kristovu.

7) T. j. hospodári a vôbec čeliadku majúci. Ako sluhovia majú mať oddanosť a dobroprajnosť k pánom, tak i páni k sluhom.

8) Nebuďte naproti sluhom suroví a ukrutní, nechajte nádavky a telesné tresty.

9) Vezmite na seba vyzbrojenie, ktoré nám podáva Boh, aby sme mohli obstáť v duchovnom boji.

10) T. j. proti samým ľuďom. Smysel je: Keď bojujeme proti diablovi, to neznamená bojovať proti slabej moci ľudskej, ale proti veľkej moci zlých duchov, ktorí vykonávajú svoj vliv i na zemi i nad zemou (v povetrí).

nostiam, proti svetovládcom tejto temnosti, proti zlým duchom v povetrí.

13. Preto vezmite[1] vyzbrojenie Božie, aby ste mohli odporovať v deň zlý a dokonalí stáť vo všetkom.

14. Stojte teda, opásaní[2] okolo svojich bokov pravdou a oblečení do panciera spravedlivosti,

15. obutí na nohách do hotovosti[3] evanjeliuma pokoja;

16. ku všetkému berte štít viery, ktorým by ste mohli uhasiť[4] všetky ohnivé strely toho zlostníka.

17. A vezmite lebku spasenia[1] a meč duchovný[2] (ktorým je slovo Božie).

18. So všelikou modlitbou[3] a prosbou modlite sa každého času v duchu, a pritom bedlite so všetkou vytrvalosťou a s prosením za všetkých svätých,

19. i za mňa, aby mi daná bola reč pri otváraní mojich úst[4], aby som so smelou dôvernosťou oznamoval tajomstvá evanjelia[5],

20. pre ktoré som poslom v okovách, aby som o ňom tak smele mluvil, ako mi treba.

21. Ale aby ste i vy vedeli, čo je so mnou, čo robím: všetko vám oznámi Tychik, najmilší brat a verný služobník v Pánovi,

22. ktorého som práve preto poslal k vám, aby ste vedeli, čo je s nami, a aby potešil vaše srdcia.

23. Pokoj bratom, a láska s vierou od Boha Otca a Pána Ježiša Krista!

24. Milosť so všetkými, ktorí milujú Pána nášho Ježiša Krista nepominuteľne! Amen.

---

1) T. j. v dobe pokušenia.

2) Podobenstvo je vzaté z rimského vojaka. Rimský vojak — ktorého sv. Pavel mal pred očima, keď toto písal — keď išiel do bitky, mal obuté čižmy, aby mu chránily lýtka proti strelkám, a podošvy proti tŕňom a podobným úrazom; na ľadviach mal opasok, na bruchu a prsách brnenie (pancier), obyčajne z tlstej kože; na hlave nosil lebku, obyčajne kovovú, aby mu nepriateľ nemohol rozseknúť hlavu mečom, a konečne v ľavej ruke držal štít, na drevený obluk pripevnenú vo štvoro kožu. Štít nadložil ako strelám, tak najmä letiacim štiepom, ktoré sa v ňom pristavily, aby mu nezranily telo. Hlavnou zbrojou rimského vojaka bol meč, ktorým sa bránil, ale i napádal nepriateľa. Takéto vyzbrojenie v duchovnom poli nám odporúča sv. Pavel, a to: najslabšie časti nášho tela sú: ľadvie = boky, t. j. život pohlavný, a tieto si ochránime pravdou, t. j. keď sa náš život srovnáva s našou vierou a naša viera s učením Kristovým. Pancier ochraňuje najšľachetnejšie čiastky nášho tela, ktorých poranenie ľahko sa stáva smrteľným, a označuje azda tri božské ctnosti; žalúdok = vieru, dľa toho spravedlivý žije z viery; pľúca = nádej; srdce = lásku. Tieto tri božské ctnosti najlepšie ochraňuje spravedlivosť, t. j. ospravedlivenie a ustavičné posväcovanie seba samého.

3) Buďte ochotní a hotoví hlásať učenie Kristovo, ktoré dáva pokoj a spasenie.

4) T. j. udusiť všetky zlé žiadosti, ktoré diabol zapaľuje vo vás. Nepriatelia tu i tu vypaľovali na rimských vojakov chytľavú a horľavú látku, ktorá mala spáliť nepriateľa.

1) T. j. lebku nádeje v spasenie.

2) T. j. meč, ktorý preniká ducha. Iz. 59, 17; I. Th. 5, 8.

3) Mat. 26, 41; Kol. 4, 2. Ale najhlavnejšou zbraňou kresťanovi je modlitba a prímluva v duchu, t. j. vrúcna.

4) Aby ma Duch sv. osvietil, že by som vedel, čo mám hovoriť, keď budem stáť pred súdom a budem sa mať brániť rečou (otváranie úst).

5) T. j. Krista a jeho vieru.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA FILIPANOM.

Filipani boli obyvatelia mesta Filipi v Macedonsku europejskom. Keď apoštol Pavel konal svoju druhú cestu po Malej Azii a Duch sv. mu zabránil tam ďalej kázať, napomenutý videním v Troade, preplavil sa do Europy a počal tu svoju apoštolskú prácu v Macedonsku u Filipanov. (Sk. apošt. 16, 6—12.) A tak preniesol sv. evanjelium z Azie do Europy. Na svojej tretej ceste prišiel z Efezu, a keď chodil po celom Macedonsku, zastavil sa i vo Filipi a odtiaľ nastúpil svoju poslednú cestu nazpät do Jeruzalema, ktorá sa skončila jeho zajatím, uväznením a v okovách odoslaním do Ríma. Keď to počuli Filipani, vypravili Epafrodita k nemu do Ríma a pridali i peňažitú podporu, jako boli podobne podporovali toho apoštola aj inde, menovite v Tesalonike (Fil. 4, 14), v Korinte (2. Kor. 11, 9). Pri tejto príležitosti dozvedel sa Pavel i o stave tamejšej cirkvi a že v nej tiež, ako aj inde, príčinou židovsky smýšľajúcich učiteľov vznikly škriepky a bludy vo viere. Preto nemeškal ohľadom tých vecí Filipanom písať a ich k svornosti, vzájomnej láske, vystríhaniu sa bludného učenia, stálosti vo viere a k radosti v Pánu napomínať. Tento list je písaný na konci prvého väzenia Pavlovho, asi r. 63—64, a odoslaný po Epafroditovi, keď sa po prestátej chorobe domov navracal.

HLAVA 1.

Vchod; láska k Filipanom; osvedčenie, že jeho súženie poslúžilo evanjeliu k úspechu, na ktorý úžitok keby nehľadel, na každý pád chcel by sa pominúť a byť s Kristom. Napomenutie, aby sa dľa evanjelia Kristovho poriadne spravovali.

1. Pavel [1] a Timotej [2], sluhovia [3] Ježiša Krista, všetkým svätým [4] v Kristu Ježišovi, ktorí sú vo Filipi, s biskupmi [5] a jahnami.

2. Milosť vám a pokoj od Boha, Otca nášho, a Pána Ježiša Krista!

3. Ďakujem svojmu Bohu pri každej spomienke na vás.

4. Pri všetkých svojich modlitbách vždycky za vás všetkých s radosťou prednášam prosbu,

5. za vaše účastenstvo [1] na evanjeliume Kristovom, od prvého dňa až dosiaľ.

6. Dúfam to samé, že ten, ktorý začal vo vás dobré dielo, i dokoná až do dňa [2] Krista Ježiša.

7. Jako je i slušné, aby som tak myslel o vás všetkých, preto, že vás mám v srdci ešte i vo svojich okovách, a pri obrane i utvrdzovaní evanjelia, že vy všetci ste účastní mojej radosti. [3]

---

1) Sv. Pavel apoštol, ako pri každom liste, tak i tu na začiatku sa menuje.

2) Menuje i Timoteja, ktorý mu bol sprievodcom a tovaryšom. Timotej bol cirkvám macedonským, menovite Filipanom, nakloneným. Tohoto mal apoštol v úmysle onedlho poslať do Filipi.

3) Len sluhom, a nie spolu i apoštolom menuje sa tu Pavel, lebo o jeho apoštolskom úrade v tejto obci nikto nepochyboval. I preto, že tento list bol viac dôverný, nežli úradný. Meno úradu je tu zamlčané, preto, že Pavel chcel predstaviť Timoteja za sebe rovného. Pavel a Timotej, ako kazatelia evanjelia, sú vyvolení sluhovia Boží.

4) Veriaci sa menujú svätými, lebo prináležia Bohu a Duchom svätým sú pri sviatostiach posvätení.

5) Pod menom biskupi, t. j. dozorci, rozumejú sa tu všetci predstavení Cirkvi, bez ohľadu na to, či prijali rád biskupský, alebo len kňazský. K boku im stoja diakoni = jahni, t. j. posluhovatelia, ktorí najviac boli poverení obsluhovaním chudobných a nemocných a pomáhaním pri duchovnom úrade. Apoštol vyzdvihuje biskupov a jahnov pri celej obci, lebo ich prostredníctvom bola mu sosbieraná peňažitá podpora, za ktorú on v tomto liste Filipanom ďakuje.

1) Predmetom radostného poďakovania je ochotná zaujatosť a štedrá podpora, ktorú Filipani cieľom rozšírenia evanjelia preukazovali.

2) Na deň, na ktorý Kristus prijde súdiť. Láska, ktorá všetko dúfa, uisťuje apoštola, že Filipani až do konca vytrvajú.

3) Príčina, pre ktorú apoštol Filipanov na srdci nosí, t. j. miluje, je tá, lebo vie, že oni úzkostlive zaujímali sa za to, čo sám robí vo väzení, a pri obrane a rozširovaní evanjelia. Tieto trápenia a práce sú pre Pavla radosťami, nakoľko mu zabezpečujú večnú slávu; preto ich i menuje účastníkmi svojej radosti.

8. Veď Boh mi je svedkom, jako túžievam po vás všetkých s najvrúcnejšou láskou [1] Ježiša Krista.
9. A modlievam sa za to, aby sa vaša láska viac a viac rozhojňovala vo vedomosti a vo všetkej rozumnosti [2],
10. aby ste si volili, čo je lepšie, i aby ste boli čistí a bez vady na deň [3] Kristov,
11. naplnení ovocím [4] spravedlivosti skrze Ježiša Krista na slávu a chválu Božiu.
12. No chcem, bratia, aby ste vedeli, že to, čo sa so mnou deje, slúžilo na väčší prospech evanjeliu [5];
13. tak že moje okovy [6] pre Krista sú zjavné celému súdnemu dvoru [7] a všetkým ostatným [8],
14. a viacerí z bratov [9] v Pánovi, pohnutí mojimi okovami, tým smelšie, bez strachu opovážili sa hlásať slovo Božie.
15. Niektorí síce i zo závisti a na preteky, ale niektorí aj z dobrej vôle ohlasujú Krista.
16. Niektorí z lásky, lebo vedia, že som postavený na obranu evanjelia.
17. Druhí zase na preteky zvestujú Krista, nie úprimne, ale nazdávajú sa, že môjmu väzeniu pridajú súženia.[1]
18. Ale čo po tom? Keď sa len všelijakým spôsobom zvestuje Kristus, či naoko a či po pravde, i z toho sa radujem [2], ba i radovať sa budem.
19. Lebo viem, že mi to[3] bude slúžiť k spaseniu pre vašu modlitbu a pomoc ducha Ježiša Krista,
20. podľa očakávania a mojej nádeje, že sa v ničom nezahanbím, ale úplne dôverujem, že jako vždy, tak i teraz oslávený bude Kristus na mojom tele, či už skrze život, alebo skrze smrť.[4]
21. Veď mne[5] žiť je Kristus, a umrieť zisk.[6]
22. Jestli však žiť v tele osožné mi je pre moju prácu, nuž neviem, čo si mám vyvoliť.[7]
23. Veru mi je tesno s oboch týchto strán: žiadam si rozpadnúť sa a byť s Kristom, lebo toto je omnoho lepšie;
24. kdežto v tele zostať je potrebnejšie pre vás.
25. A toto dúfajúc, viem, že zostanem, a síce zostanem vám všetkým, na váš prospech a na radosť viery,

---

1) Ako vás všetkých milujem, podobne láske, ktorou vás miloval Ježiš Kristus.
2) Lebo len tá láska je stála, ktorá úplne zná vznešenosť a cenu milovaného predmetu, teda Boha.
3) Táto láska k Bohu má ich viesť k tomu, aby žili svätý život v očakávaní súdu Kristovho.
4) Náš život je vtedy svätý, keď nie je jalový, keď vykonávame dobré skutky. Ako len ten strom je dobrý, ktorý rodí dobré ovocie, tak i len ten človek je dobrý, ktorý koná dobré skutky. No dobré skutky môže človek konať len napomožený milosťou P. Ježiša. A tieto dobré skutky slúžia na česť a slávu Božiu.
5) Moje žalárovanie, vláčenie ma po súdoch osožilo evanjeliu, preto, že sa o tom verejne rokovalo.
6) Okovy = putá znamenajú žalár.
7) Vlastne prätoriumu. Pravdepodobne má sa tu pod prätoriumom rozumieť vojenske leženie, vystavené od cisára Tiberia pre cisárovu osobnú stráž. No prätoriumom bol i dvor, v ktorom súdil prätor. O väzení Pavlovom dozvedeli sa jako vojaci, ktorí ho strážili, tak i sudcovia, ktorí ho súdili.
8) Celému rimskému obecenstvu.
9) Židovčiaci vierozvestci hlásali slovo Božie zo závisti naproti Pavlovi; chceli ho prevýšiť, predtiecť.

1) Keď Rimani uvidia, jako sa šíri kresťanstvo, tým tvrdšie budú trestať Pavla, jako hlavného predstaviteľa tohto hnutia.
2) Cieľom všehomíra je sláva Božia. A ten cieľ napomáhajú i tí, ktorí zo zlého úmyslu ohlasujú Krista, a dobrí sa i tomuto musia tešiť.
3) „To"; ešte i to neúprimné ohlasovanie Krista bude slúžiť Pavlovi k spaseniu, nakoľko on dal k tomu podnet, a po druhé on bude tým viac trpieť na česť a slávu Kristovu. No toto posledné, totižto za Krista vedieť trpieť, dúfa len napomožený modlitbou veriacich, ktorá mu vyprosí pomáhajúcu milosť Božiu.
4) Človek je na to, aby napomohol, rozmnožil vonkajšiu česť Božiu. A tak je to vlastne jedno, či skrze život a či skrze smrť oslávi Boha.
5) Cieľom nášho života je sláva Božia, ktorá sa svetu zjavila najúplnejšie v Kristovi. A tak cieľom nášho života je: rozmnožiť slávu Kristovu.
6) Pre toho, kto žije Kristu, umrieť je zisk, preto, že obsiahne to (Krista), za čím sa namáhal cez celý život.
7) Pre Pavla smrť je výhodou, preto, že ho spojí s Kristom; ale takto prestane šíriť slávu Kristovu, za ktorú je dušou i telom zaujatý, a preto nevie, čo si má vyvoliť.

26. aby sa vaše radovanie nado mnou rozhojnilo v Kristu Ježišovi, keď znovu prijdem k vám.

27. Len sa hodne spravujte dľa evanjelia Kristovho, aby som počul o vás, či keď prijdem a vás uvidím, a či vzdialený, že stojíte v jednom duchu jednomyseľní a spolu pracujete za vieru evanjelia,

28. a že sa v ničom neľakáte [1] protivníkov, čo im je príčinou zatratenia, vám však spasenia, a to od Boha;

29. lebo vám sa dostalo pre Krista, nielen aby ste verili v neho, ale aby ste i trpeli pre neho;

30. poneváč máte ten istý zápas, aký ste i pri mne videli a teraz ste o mne počuli.

HLAVA 2.

Napomenutie k svornosti a pokore, aby pracovali na svojom spasení. Chvála Timoteja a Epafrodita, ktorého po prestátej nemoci posiela k nim.

1. Jestli je teda pri vás aká útecha v Kristu, jestli jaké potešenie z lásky, jestli jaké spoločenstvo ducha, jestli jaké milosrdné srdce [2]:

2. doplňte moju radosť, aby ste boli toho istého smýšľania, jednakej lásky, jedného ducha a jedného citu;

3. aby ste nič zo svárlivosti, ani z márnej chvály nekonali, ale v poníženosti jeden druhého za vyššieho vzájomne pokladali [3];

4. aby ani jeden nehľadel na to, čo je jeho, ale na to, čo je iných.

5. Nuž tak smýšľajte o sebe, jako i Ježiš Kristus [1]:

6. ktorý, keďže bol v spôsobe Boha, nepokladal to za lúpež [2], že je rovný Bohu,

7. ale zmaril [3] seba samého, keď si vzal podobu sluhovskú [4] a stal sa podobný ľuďom, a zovňajškom [5] považovaný bol za človeka.

8. Uponížil seba samého a bol poslušným až na smrť, a to na smrť [6] na kríži.

9. Prečo i Boh povýšil ho a daroval mu meno, ktoré je nado všetky mená,

10. aby v mene Ježišovom pokľaklo každé koleno [7] tých, ktorí sú v nebesách, na zemi i pod zemou,

11. a aby každý jazyk vyznával, že Pán Ježiš Kristus je v sláve Boha Otca.

12. A tak, moji najmilejší! (jako ste vždy poslúchali) nielen v mojej prítomnosti [8], ale omnoho viac teraz v mojej neprítomnosti, so strachom a hrôzou pracujte na svojom spasení. [9]

---

1) Im (protivníkom, mojim nepriateľom, židovčíkom) bude slúžiť k zatrateniu to, že sa protivia evanjeliu, kdežto vám bude slúžiť k spaseniu to, že sa ich neľakáte, keď sa vám vyhrážajú, a neuznávate ich nadvážnosti.

2) Jestli jaké napomenutie u vás niečo platí, jestli ktoré láskavé potešenie od vás očakávať možno, jestli jaké duchovné spoločenstvo trvá medzi vami a mnou. Jestli sľutovanie máte nado mnou.

3) Všetci ľudia, jako ľudia, sú rovnakí. Kráľ a žobrák sú rovnakí. Rozdiel je len v tom, že jeden od druhého je milší Bohu. Ale kto je milší Bohu, to nevieme. A preto už i táto neistota, ale najmä láska k bližnému nás núti, aby sme držali bližného za lepšieho a tak za vyššieho od samých seba. Boháč nech sa nevypína nad žobráka, ale nech sa pred ním poníži, lebo možno, že žobrák ho bude súdiť a prijímať do stánkov nebeských.

1) Nebuďte sebeckí, ba obetujte nielen svoj prospech, ale i seba za všeobecné dobro.

2) Kristus bol pravý Boh v ľudskej podobe, nasledovne jemu patrila Božia úcta, t. j. poklona, a keď si ju privlastňoval, nebral také niečo, čo mu nepatrilo: teda nekradol, nelúpil, neolupoval Boha o jeho česť, ako to robili tí cisári, ktorí sa vydávali za bohov a boli len ľuďmi, nasledovne im česť Božia nepatrila, a keď si ju predsa privlastňovali, páchali lúpež.

3) Hoci Kristovi patrila česť Božia, predsa sám seba zmaril, sám seba pozbavil tejto česti, složil ju.

4) Sluhovskú = ľudskú podobu, Boh je pán, človek je sluha.

5) Zovňajšok je to, čo človek chápe svojimi smyslami: Kristus bol pravý človek, to ľudia videli, ale Kristus bol i pravý Boh, čo už telesné smysly nechápaly.

6) Už to bolo veľké uponíženie, že Boh stal sa človekom, avšak P. Ježišovi to bolo málo; on sa uponížil za nás tak hlboko, že sa dal pribiť na kríž.

7) Všetky rozumné stvorenia, anjeli v nebesách, ľudia na zemi a umrevší pod zemou.

8) Filipani, kým sv. Pavel bol u nich, boli mu poslušní; prosí ich teda, aby aj v jeho neprítomnosti boli poslušní, nielen z lásky k nemu, ale hlavne aby si zabezpečili spasenie.

9) Spasenie je neisté, preto treba so strachom pracovať na ňom.

13. Veď Boh je to, ktorý spôsobuje vo vás i chcieť i konať dľa dobrej vôle.[1]
14. Nuž robte všetko bez šomrania[2] a odkladania,
15. aby ste boli bezúhonní a úprimní, jako synovia Boží, bez vady uprostred zlého a zvrhlého národa, medzi ktorými svietite, jako svetlá na svete,
16. slovo života zachovávajúc na moju pochvalu v deň[3] Kristov, že som nadarmo nebežal, ani nadarmo nepracoval.
17. Ale hoci aj obetou budem pri obetovaní a službe vašej viery[4], teším sa a spoluradujem sa s vami všetkými.
18. Tomu i vy tešte sa a spoluradujte sa so mnou.
19. Dúfam však v Pánu Ježišovi, že skoro pošlem k vám Timoteja, aby som bol i ja pokojnej mysle, keď zviem, čo je s vami.
20. Lebo nemám nikoho tak rovno smýšľajúceho, kto by sa o vás s takou úprimnou náklonnosťou staral.
21. Lebo všetci hľadajú, čo je ich, a nie, čo je Ježiša Krista.
22. A súcosť jeho môžete znať z toho, že jako syn otcovi slúžil so mnou evanjeliu.
23. Dúfam teda, že tohoto pošlem k vám, akonáhle uvidím, čo je so mnou.

1) Naše spasenie nezávisí len od nás samých, závisí ono hlavne od Boha. Bez milosti Božej my nemôžeme ani len chcieť a tým menej vykonať niečo záslužného pre kráľovstvo nebeské. Nesmieme sa teda spoliehať, že kedy chceme, vtedy začneme sväto žiť. Nie, toto je nie v našej moci, to závisí hlavne od dobrozdania Božieho, od jeho ľúbovôle. A preto . . . (Čítaj ďalej.)

2) Že je niektoré prikázanie ťažké. Kto odkladá, už tým dokazuje, že sa mu nechce robiť, preto obyčajne zanedbáva dobré.

3) Deň Kristov: je súdny deň.

4) Sv. Pavel obetoval sa za Krista a dopúšťa možnosť, že ho pohani zabijú, jako obetného baránka; no týmto len poslúži našej viere, ona musí zmocnieť, keď vidíme, že Pavel za ňu umrel. A práve preto sa teší svojej smrti, a veriaci sa majú tiež tešiť tomu, že sa utužili vo viere skrze jeho smrť.

24. No dúfam v Pána, že i sám skoro prijdem k vám.
25. Medzitým držal som za potrebné poslať k vám brata Epafrodita[1], môjho pomocníka a spolupracovníka, vášho však posla a posluhovateľa v mojej potrebe;
26. poneváč túžil po vás po všetkých, ba tesknil, preto, že ste o ňom počuli, že bol nemocný.
27. Lebo veru bol nemocný až na smrť; ale Boh smiloval sa nad ním, a to nielen nad ním, ale i nado mnou, aby som nemal zármutku na zármutok.
28. Preto poslal som ho skorej, aby ste sa znovu radovali, keď ho uzrete, a ja aby som bol bez zármutku.
29. Prijmite ho teda so všetkou radosťou v Pánu, a jako takého[2] v úctivosti ho majte.
30. Lebo pre dielo Kristovo už bol blízko smrti, a nasadil[3] svoj život, aby vynahradil[4] to, čo chýbalo z vašej úslužnosti naproti mne.

HLAVA 3.

Výstraha proti židovčiacim učiteľom. Rozdiel medzi lživou a pravdivou obriezkou. Túžba po opravdivej spravedlivosti. Večné spasenie je neisté.

1. Ostatne, bratia moji, radujte sa v Pánovi! Mne sa neťaží písať vám to isté[5], a vám je to potrebné.

1) Epafroditus bol vyslaný od obce Filipi k apoštolovi do Ríma, aby mu priniesol peňažitú podporu medzi nimi sosbieranú, ktorej on veľmi potreboval.

2) Prijmite s kresťanským citom, plným radosti. Grécky: a takýchto v úctivosti majte.

3) Grécke osnovy sa nesrovnávajú; v niektorých stojí: súdil život, t j. postavil, vsadil na kostku, vystavil nebezpečenstvu. V druhých zas stojí: nestaral sa o život; smysel je však ten istý. Tak horlive posluhoval sv. Pavlovi, že nedbal o seba, o svoje zdravie.

4) Filipani nemohli posluhovať sv. Pavlovi v Ríme, vo väzení, preto on posluhoval mu namiesto nich, a tak nahradil to, čo oni nemohli urobiť.

5) To isté, čo už prv bol podotkol (hl. 1, v. 28), aby sa totiž varovali židovčíkov, ktorí nanucovali obriezku, a nakoľko vyhlasovali obriezku za potrebnú k spaseniu, zneuctili Krista a jeho zásluhy, podkopali kresťanstvo.

2. Varujte sa psov [1]), varujte sa zlých robotníkov, varujte sa rozrezania! [2])

3. Lebo obrezanie [3]) sme my, ktorí duchom slúžime Bohu a chválime sa s Kristom Ježišom, a dúfanie neskladáme v tele,

4. hoci ja by som mohol mať dúfanie i v tele. [4]) Jestli kto iný zdá sa dúfať v tele, ja tým viac,

5. obrezaný ôsmeho dňa, som z národa izraelského, z pokolenia Benjaminovho, Hebrej z Hebrejov [5]), podľa zákona farizej;

6. ohľadom horlivosti prenasledovateľ Cirkvi Božej [6]); ohľadom spravedlivosti, ktorá je v zákone, obcovateľ bez úhony.

7. Ale čo mi bolo ziskom, to som považoval pre Krista za ztratu.

8. Veru áno, pokladám za ztratu všetko pre vynikajúcu známosť Ježiša Krista svojho Pána, pre ktorého zavrhol [7]) som všetko, a považujem za smeti [8]), aby som získal Krista,

9. a aby som bol najdený v ňom, nie so svojou spravedlivosťou, ktorá je zo zákona [1]), ale s tou, ktorá je z viery v Krista Ježiša, ktorá spravedlivosť je z Boha, skrze vieru [2]):

10. aby som ho poznal, a moc jeho vzkriesenia, a účasť na jeho utrpeniach, ako pripodobnený k jeho smrti,

11. aby som sa nejakým činom dostal ku vzkrieseniu, ktoré je z mŕtvych.

12. Nie jako by som už bol dosiahol, alebo jako by som už bol dokonalým [3]), ale doháňam [4]), aby som nejakým činom uchytil, k čomu som bol uchytený od Krista Ježiša.

13. Bratia! ja sa nepovažujem, že som čo uchytil; ale to jedno (činím), že na to, čo je za mnou, zapomínam [5]), za tým však, čo je predo mnou, sa napínam;

14. ponáhľam sa k cieľu [6]), k odplate povolania Božieho shora skrze Ježiša Krista.

15. Ktoríkoľvek sme teda dokonalí, takto smýšľajme; a jestli o niečom ináč smýšľate, i to vám Boh zjaví. [7])

16. Avšak o tom, k čomu sme už prišli [8]), rovnako smýšľajme, a zostávajme pri jednom pravidle.

---

1) Židovčíkov nazýva psami preto, že brechajú na apoštolov a na pravé učenie; zlými robotníkmi preto, že rozširujú zatratenie namiesto spasenia.

2) Vyzýva veriacich, aby sa chránili „rozrezania". Obriezka odstraňuje niečo zbytočného a slúži k čistote, rozrezanie nivočí vec. Reč je o učiteľoch židovčiacich. (Srov. list Gal. 5, 11.) Obriezka prestala smrťou Kristovou, a preto sa tu právom menuje rozrezaním. Aby sa varovali židovskej obriezky, ktorú tu nazýva posmešne: rozrezaním (rozriezkou), preto, že nič nestojí, je márna, lebo na jej miesto Kristus ustanovil krst.

3) V starom zákone Boh dal obriezku za znak, že obrezaný je pravým ctiteľom Božím, že patrí do vyvoleného národa a že je dedičom zasľúbení Božích. A Boh sľúbil, že všetky národy budú patriť k tomuto vyvolenému národu. Kristus ustanovil duchovnú obriezku: krst. Kto sa dá pokrstiť, stane sa pravým ctiteľom Božím, patrí k vyvolenému národu a dedičí zasľúbenia Božie, t. j. nebo. Nasledovne my kresťania sme duchovne obrezaní. Židia si dôverovali v telesnej obriezke, teda v okaličenom tele, kdežto my v Kristovi.

4) Ja so svojej stránky mám tiež všetko, čo by zakladanie si na tele odôvodniť mohlo, totiž všetky prednosti, na ktoré sú protivníci takí pyšní, a tak dobre, ba takrečeno ešte viac, nežli kto iný, mohol by som sa na také telesné prednosti odvolávať.

5) Hebrej = Žid.

6) Bol som veľmi horlivý za zákon a prenasledoval som Cirkev Božiu, tak, ako nikto iný.

7) Latinsky: utratil. Grécky: odpeľal, obetoval.

8) Latinsky: trus, lajná. Grécky: skybalon = psom hodené odpadky, smeti.

1) Vonkajšiu spravedlivosť, t. j. pred svetom, ktorý ma uznáva za poriadneho človeka, preto, že môj život zodpovedá zákonu.

2) Spravedlivosť viery je vnútorné ospravedlivenie pred Bohom pre zásluhy P. Ježiša.

3) No sv. Pavel vo svojej poníženosti vie, že človek, čo by bol aký, nikdy je nie dosť svätý.

4) Ako na dostihoch, tak i v kresťanskom živote má sa bežať o preteky k vytknutému cieľu, aby sme uchytili odmenu, ku ktorej aby sme bežali, schytil nás Kristus.

5) Apoštol nehľadí na to, čo už prebehol, ale na to, čo ešte má prebehnúť, aby prišiel k cieľu.

6) Cieľ (výtka) je znak, po ktorý niečo siaha; tu dráha o preteky, čo je však len obrazom večného spasenia.

7) Pravá dokonalosť záleží v pokore a poníženosti; nikdy sa nedržme za dokonalých, ale myslime si, že nám treba ešte mnoho doháňať. No jestli sa najdú medzi nami takí, ktorí takto nesmýšľajú, tým Boh osvieti rozum.

8) To, k čomu kresťania došli, je kresťanstvo; aspoň ohľadom kresťanstva nech sú jednomyseľní, a toto im už po čase dopomôže k pravidlu hore uvedenému, že totižto treba o sebe málo myslieť a v dokonalosti uháňať.

17. Bratia, buďte mojimi nasledovníkmi, a pozorujte na tých, ktorí žijú tak, ako máte príklad na na nás.

18. Lebo mnohí žijú tak, o ktorých som vám často hovorieval (a teraz i s plačom hovorím), jako nepriatelia kríža Kristovho,

19. ktorých koniec je zahynutie, ktorým bohom je brucho [1], a chvália sa svojou hanbou, ktorí starajú sa o pozemské veci.

20. Naše obcovanie[2] však je v nebesách, odkiaľ i očakávame Spasiteľa, Pána nášho Ježiša Krista,

21. ktorý premení naše nízke [3] telo, podobným učiniac ho svojmu slávnemu telu podľa účinkovania, ktorým si aj môže podmaniť všetko. [4]

HLAVA 4.

Napomenutie celej obci a jednotlivým údom k svornosti a radosti, k vynasnažovaniu sa po všetkom dobrom. Poďakovanie za odoslanú podporu. Závierka.

1. Preto, najmilší [5] a najprežiadanejší bratia moji, moja radosť a moja koruna [6], tak stojte v Pánovi, najmilší!

2. Prosím Evodiu a žiadam Syntychu [7], aby jednako smýšľaly v Pánovi.

3. Taktiež prosím i teba, verný súdruhu [1], pomáhaj tým, ktorí so mnou pracovali na evanjeliume, i s Klemensom, a s ostatnými mojimi pomocníkmi, ktorých mená sú v knihe života.[2]

4. Radujte sa [3] v Pánu vždycky, znovu hovorím, radujte sa!

5. Skromnosť vaša nech je známa všetkým ľuďom; Pán je blízko.[4]

6. O nič nebuďte úzkostliví, ale v každej modlitbe a prosbe s poďakovaním nech sa zjavujú pred Bohom vaše žiadosti.

7. A pokoj Boží, ktorý prevyšuje každý smysel, nech obhajuje vaše srdcia, i vaše myšlienky v Kristu Ježišovi.

8. Ostatne, bratia, čokoľvek je pravé, čokoľvek poctivé, čokoľvek spravedlivé, čokoľvek sväté, čokoľvek láskyhodné, čokoľvek dobropovestné, jestli čo patrí k ctnosti, jestli čo ku chvalitebnej kázni, o tom rozmýšľajte.

9. Čo ste sa i naučili, i prijali, i počuli, i videli na mne, to čiňte, a Boh pokoja bude s vami.

10. No veľmi som sa zaradoval v Pánovi, že ste konečne predsa obnovili svoju starosť o mňa, jako ste sa i predtým starali, ale ste nestihli.[5]

11. Nehovorím to jakoby pre núdzu, lebo ja som sa naučil spokojný byť s tým, čo mám.

12. Viem sa i uskromniť, viem i hojnosťou oplývať (všade a všetkému som navykol), i nasýteným

---

1) Ktorí len k vôli bruchu žijú a pokrm a nápoj za najvyššie dobré držia. Mnohí sa chvastajú obžerstvom, smilstvom atď., za čo by sa mali vlastne hanbiť.

2) Grécky: naše občianstvo. My, totižto ja a moji nasledovníci, máme svoju vlasť v nebesách.

3) Telo je nízke, preto, že zhnije. A preto uponížme ho skrze sebazaprenie; lebo takto uponížené telo Kristus niekdy povýši a oslávi, keď ho pri vzkriesení celkom premení a učiní podobným svojmu vlastnému, oslávenému telu.

4) To učiní tou všemohúcnosťou, ktorej sa všetko poddáva, ktorej je všetko možné.

5) Filipani sú Pavlovi na radosť už i preto, že uverili, ale ešte viac preto, že vo viere zotrvali.

6) Koruna = oslava, čestná odmena za jeho namáhavú prácu. Výsledok jeho kázania.

7) Dve o kresťanstvo veľmi zaslúžilé a v obci Filipi veľmi známe ženy, o ktorých sa mienilo, že do sporu prišly jedna s druhou. Aby boly svorné dľa kresťanského smýšľania.

1) Pravdepodobne je to hlava cirkvi filipínskej, vlastne biskup. Jeho meno sa nemenuje, lebo najskôr jemu bol list odovzdaný a od neho potom obci oznámený. Podľa mienky viacerých sv. otcov bol to Klemens rimský, jeden z prvých nástupcov sv. Petra na biskupskej stolici v Ríme.

2) Kniha života je soznam tých, o ktorých Boh vie a chce, aby obsiahli život večný.

3) Kresťan s výhľadom na život večný môže sa vždy, ešte i v nehodách, radovať.

4) Náš život je krátky, odmena je blízko.

5) Nemali ste potrebných prostriedkov, aby ste mi poslali väčšiu podporu.

byť, i hladovať, i hojnosťou oplývať, i núdzu trpieť;

13. všetko môžem skrze toho, ktorý ma posilňuje.

14. Predsa dobre ste spravili [1], že ste účasť brali na mojom súžení.

15. Veď i vy, Filipani, viete, že na začiatku evanjelia, keď som išiel z Macedonska [2], žiadna cirkev nestála so mnou v spojení [3] ohľadom príjmov a výdavkov, iba vy sami.

16. Lebo i do Tesaloniky poslali ste mi raz-dva na výživu.

17. Nie jako by som hľadal dar, ale hľadám hojný úžitok pre vás. [4]

18. Veď mám všetkého, a to hojne; zaopatrený som, keď som obdržal od Epafrodita, čo ste poslali, ľúbeznú vôňu [1], Bohu príjemnú a ľúbeznú obetu.

19. A môj Boh nech vyplní každú vašu žiadosť, dľa svojho bohatstva v sláve, skrze Krista Ježiša.

20. Bohu však a Otcu nášmu sláva na veky veky vekov! Amen.

21. Pozdravujte všetkých svätých v Kristu Ježišovi!

22. Pozdravujú vás bratia, ktorí sú so mnou. Pozdravujú vás všetci svätí, zvláštne však tí, ktorí sú z domu cisárovho. [2]

23. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vaším duchom! Amen.

---

1) Hoci bych bol mohol nedostatok znášať, predsa dobre ste učinili, keď ste mi podporu poslali, a tým na mojej úzkosti účasť brali, keď ste si z nej jednu čiastku na seba vzali.

2) Z Macedonska do Achajska.

3) Ani jedna obec neposkytla mi hmotnej podpory za duchovné dobrodenia, ktoré som im dal, iba vy.

4) Pavel neraduje sa ich podpore preto, že mu slúži na prospech, ale preto, že tým viac môže rozširovať kresťanstvo, čo aj im poslúži k prospechu.

1) Mám všetkého do sýtosti; vy ste to neposlali len ako púhy dar pre človeka, ale jako obetu pre Boha, a Boh to i tak prijíma, jako by to bolo jemu dané; to je mu príjemné a ľúbezné, jako vôňa z obety zápalnej.

2) Jednotliví dvorní sluhovia cisára Nerona priznávali sa k učeniu Kristovmu, a apoštol od týchto vzkazuje pozdravenie, aby Filipanov povzbudil upamätaním na tento bohatý výsledok.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA KOLOSANOM.

Kolosy bolo znamenitejšie mesto vo frygskej krajine, v Malej Azii. S dvoma mestami: Laodiceou a Hierapolisom tvorilo trojuholník, obkľúčený úrodnou rovinou. Kresťanskú obec kolosskú nezaložil sám apoštol Pavel, ale Epafras, učeník Pavlov. Bludné nauky vdieraly sa i do tejto cirkvi, a rozsievali ich najmä židovčíci a Simoniani. Židovčíci nútili kresťanov zachovávať i obrady starého zákona, jako by bez nich nebolo spasenia; Simoniani zase, omámení vývodmi východného mudroslovia, chvastali sa jakousi vyššou vzdelanosťou a múdrosťou a učili, že anjeli sú prostredníkmi medzi Bohom a ľuďmi. Keď to videl Epafras, vybral sa k Pavlovi do Ríma, aby on svojou nadvážnosťou napravil stav vecí. Toto dalo Pavlovi príčinu písať tento list. Aby podvrátil bludných učiteľov, ktorí sa chvastali zvláštnou múdrosťou, dokazuje, že úplná múdrosť je v Kristu. Úplnosť tejto múdrosti vysvetľuje najprv samú v sebe, keď hovorí o požehnaniach kresťanskej spásonosnej ustanovizne, potom dokazuje ju v protive s ich lžimúdrosťou, pred ktorou veriacich varuje a upozorňuje ich na škodlivosť a ničomnosť týchto bludných učení; konečne vysvetľuje, jaký účinok má kresťanská múdrosť na život a mravy. Prednáška tohoto listu je vznešená. Každé slovo je plné sily a významné; všade vyniká útla láska pečlivého otca o svoje deti, ktorý nachodí svoju blaženosť v ich dobrobyte. Tychikus bol kresťan zo Žida, z Malej Azie. On priniesol list Kolosanom. List bol písaný v Ríme v čas prvého väzenia, r. 62—64.

HLAVA 1.

Pozdravenie. Nauka, že Kristus je dokonalým obrazom Boha Otca, stvoriteľom a vykupiteľom sveta.

1. Pavel, apoštol Ježiša Krista z vôle Božej [1], a brat [2] Timotej,

2. tým, ktorí sú v Kolosách, svätým [3] a veriacim bratom v Kristu Ježišovi.

3. Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a od Pána Ježiša Krista! Ďakujeme [4] Bohu a Otcovi Pána nášho Ježiša Krista a vždycky sa za vás modlíme,

4. lebo sme počuli o vašej viere [5] v Krista Ježiša a o láske [6], ktorú máte ku všetkým svätým,

5. pre nádej [7], ktorá je vám uložená v nebesách, o ktorej ste počuli v pravdivom slove evanjelia,

6. ktoré prišlo k vám, ako je i na celom svete, a prináša úžitok [8] a rastie [9], jako u vás od toho dňa, v ktorý ste počuli a poznali opravdivú milosť Božiu [10],

7. jako ste sa naučili od Epafra [11], nášho najmilšieho spolusluhu, ktorý je pre vás verným služobníkom Krista Ježiša,

8. ktorý aj nám oznámil vašu duchovnú lásku.

9. Preto i my, od toho dňa, jako sme to počuli, neprestávame sa modliť za vás a prosiť, aby ste sa naplnili poznaním jeho vôle vo všetkej múdrosti a duchovnej rozumnosti;

10. aby ste žili Boha hodne [1] a ľúbili sa mu vo všetkom; aby ste prinášali ovocie v každom dobrom skutku a rástli v poznaní Boha;

11. aby ste boli posilnení [2] všetkou silou, dľa moci jeho slávy, ku všetkej trpelivosti [3] a vytrvalosti [4] s radosťou,

12. i aby ste ďakovali Bohu Otcovi, ktorý učinil nás hodnými podielu na dedictve [5] svätých vo svetle [6];

13. ktorý vytrhol nás z moci temnosti [7] a preniesol do kráľovstva [8] svojho najmilšieho Syna,

14. v ktorom máme vykúpenie skrze jeho krv [9], odpustenie hriechov;

15. ktorý je podobizňou [10] neviditeľného Boha, prvorodený zo všetkého stvorenia [11];

---

1) Apoštol = posol. Pavel, keďže nezaložil túto cirkev, k svojmu menu pripojuje označenie svojej hodnosti. Z vôle Božej: vyjadruje svoju poníženosť.

2) Timoteja si k boku stavia, ktorému azda tento list napovedal. Brat skrze vieru a spolupracovník v ohlasovaní evanjelia.

3) Svätým: posväteným, povolaným z bohaprázdneho sveta do kráľovstva nebeského.

4) My: Pavel a Timotej. Skoro vo všetkých listoch po predmluvnom pozdrave nasleduje poďakovanie.

5) Začína s vierou, lebo viera je počiatok a základný kameň nadprirodzeného života.

6) Živá viera je účinlivá v láske.

7) Viera sa jakoby stelesňuje v láske, v dobrých skutkoch, ktoré zas konáme horlive a ochotne preto, že očakávame za ne odmenu v nebi, a toto je nádej. Viera, nádej a láska sú tri božské ctnosti, základ večného blahoslavenstva.

8) Úrodnosť, úžitok tu znamená účinkovanie, dobré skutky, vonkajšie rozšírenie evanjelia.

9) Ako všade, tak i medzi vami prináša evanjelium svoje užitočné účinky v celom živote veriacich a získava vždy nových prívržencov a veriacich.

10) Opravdivá milosť Božia je obrodenie človeka.

11) Epafras založil cirkev kolosskú a bol s Pavlom za istý čas vo väzení.

1) Podľa gréckeho: hodní Pána, Krista, t. j. ako sa sluší na kresťana.

2) Posilnení... Z vlastných síl nik nemôže viesť kresťanský život a byť spasený; k tomu nám je potrebná milosť Božia, a túto milosť nám Kristus nadobudol skrze svoju mohutnú slávu, t. j. skrze smrť a vzkriesenie.

3) Kto chce byť s Kristom oslávený, musí s ním i trpieť.

4) Len kto vytrvá až do konca, bude spasený.

5) Dedictvo svätých je: 1. *Cirkev,* v ktorej ľudia sú vyvoleným národom Božím; 2. *nebo,* kde budú kraľovať s ním.

6) Svetlo tu znamená blaženosť, alebo i jasné poznanie nášho nadprirodzeného určenia a mravných zásad.

7) Moc temnosti je stav, v ktorom ľudia neznali svojho nadprirodzeného určenia, teda ohľadom neho boli jakoby vo tme. V tomto stave panoval hriech a diabol, tí mali ľudí pod mocou.

8) Z otrokov spravil kráľov.

9) „Skrze jeho krv“ chybí v gréckej osnove.

10) Kristus je podobizňou neviditeľného Boha; dľa svojej božskej prirodzenosti je odbleskom a obrazom bytnosti božskej.

11) Nič nie je tak Bohu podobného, jako oslávená ľudská prirodzenosť Kristova, ktorá s božskou prirodzenosťou je v jednu osobu sjednotená. V tejto teda neviditeľný Boh sa ukazuje vo viditeľnom obraze. On je prv, nežli ktorékoľvek stvorenie, a nie stvorený, ale splodený, nie stvorenie, lež Syn Boží.

16. lebo skrze neho stvorené[1] je všetko v nebesách i na zemi, viditeľné i neviditeľné, či už kreslá alebo panstvá, či už kniežatstvá alebo mocnosti, všetko je skrze neho a pre neho stvorené;

17. a on je predo všetkým a všetko pozostáva skrze neho;

18. a on je hlavou cirkevného tela, on, ktorý je počiatok, prvorodený z mŕtvych[2], aby mal vo všetkom prednosť;

19. lebo sa zaľúbilo[3], aby v ňom všetka plnosť prebývala;

20. a že by skrze neho všetko so sebou smieril, keď krvou jeho kríža k pokoju priviedol či to, čo je na zemi, a či to, čo je v nebesách.[4]

21. I vás, ktorí ste boli predtým odcudzení a nepriateľského smýšľania v zlých skutkoch,

22. tiež teraz smieril smrťou jeho tela[5], aby si vás predstavil pred seba svätých, nepoškvrnených a bezúhonných;

23. jestli len zotrváte verní a stáli vo viere a neoddialite sa od nádeje evanjelia, ktoré ste počuli a ktoré sa ohlasovalo všetkému stvoreniu, čo je pod nebom, ktorého sluhom som sa stal ja, Pavel;

24. ktorý sa teraz radujem[1] z utrpení pre vás a doplňujem na svojom tele to, čo chybuje[2] z utrpení Kristových za jeho telo, ktoré je Cirkev;

25. ktorej služobníkom[3] som sa stal ja podľa sriadenia Božieho, ktoré sa mi dostalo pre vás, aby som úplne[4] hlásal slovo Božie,

26. to tajomstvo, ktoré bolo skryté pred vekmi a pokoleniami[5], teraz však je zjavené jeho svätým,

27. ktorým Boh chcel oznámiť medzi národami bohatstvo tohoto slávneho tajomstva, čo je Kristus, ktorý je vo vás nádejou slávy[6],

28. ktorého my zvestujeme, keď každého človeka napomíname a každého človeka vyučujeme vo všetkej múdrosti, aby sme každého človeka predstavili[7] jako dokonalého v Kristu Ježišovi;

29. v čom i pracujem, keď bojujem podľa jeho účinkovania, ktoré silne pôsobí vo mne.

---

1) On musí prv byť, nežli všetky stvorenia, lebo tieto všetky v ňom majú príčinu svojho bytia. Svätí otcovia si myslia, že týmto a nasledujúcimi slovami (kreslá, panstvá...) sú označené rady anjelské dľa ich hodnosti.

2) Zmŕtvychvstanie je spolu i znovuzrodenie zo smrti; i medzi týmito tak narodenými je Kristus prvorodený, lebo ním sa započína rad vzkriesených.

3) To bolo zaľúbenie Božie, t. j. vôľa Otca. Jemu, Synovi svojmu, sdelil celú úplnosť milosti, aby v ňom stále zotrvávala tá plnosť, z ktorej my všetci sme prijali milosť za milosť.

4) Keď bolo nepriateľstvo medzi Bohom a ľuďmi, muselo byť nepriateľstvo i medzi anjelmi v nebi, jako služobníkmi a priateľmi Božími, a medzi ľuďmi na zemi. Tak si stály nebo a zem nepriateľsky proti sebe. No Boh skrze Krista zase smieril nebo a zem.

5) Pôvodne: mäsového tela. Proti bludovercom učí, že anjeli nás nemohli vykúpiť, lebo nemali tela k trpeniu.

1) Keďže som sa stal sluhom evanjelia, preto sa teším tým trápeniam, ktoré sa na mňa pre túto službu dovalily, lebo vám k dobrému poslúži, keď sa vaša viera mojou vytrvalosťou posilní a upevní. Kristus netrpel len vo svojom hmotnom tele, ale on ustavične trpí vo svojom tajnostnom tele, vo svojich údoch, vo veriacich. Všetko, čo veriaci trpia, je jeho utrpením. Apoštol tiež trpí s radosťou, v tom povedomí, že jeho utrpenie je utrpením Kristovým, a hotový je jeho mieru doplniť, keď to, čo na svojom tele trpel, telu Kristovmu, Cirkvi, k dobrému pripočítuje, lebo to slúži k jej povzbudeniu a rozšíreniu.

2) Zásluhu svojho utrpenia za Cirkev spojujem s nekonečnými zásluhami Ježiša Krista.

3) Keďže Cirkev je duchovným telom Kristovým, Pavel, ktorý je sluhom Kristovým, je spolu i služobníkom Cirkvi; tým jej slúži, že ju rozširuje medzi pohanmi.

4) K plnosti priviedol, t. j. rozšíril slovo Božie u všetkých národov.

5) Pavel hlása pred vekmi... skryté tajomstvo: že totižto všetci ľudia sú vykúpení a povolaní do Cirkvi.

6) Grécky: Ktorým Boh chcel oznámiť, aké je bohatstvo tohoto slávneho tajomstva ohľadom národov, čo je Kristus vo vás, nádej na slávu. Celý obsah evanjelia zahrňuje sa v Kristovi a v povolaní všetkých národov k spáse.

7) Tak grécky; smysel je: aby sme každého človeka doviedli k tomu, že by bol dokonalý.

HLAVA 2.

Starosť o ich spasenie. Výstraha pred svodcami a napomenutie k vernej vytrvalosti vo viere. Milosť a odpustenie hriechov v Kristu. Bezvýznamnosť židovských ustanovizní pre tých, ktorí v Kristu svetu odumreli.

1. Lebo chcem, aby ste vedeli, jakú starostlivosť mám o vás a o tých, ktorí sú v Laodicei [1] a ktorí-koľvek nevideli mojej telesnej tvári. [2]

2. Aby sa im potešily srdcia, spojené láskou [3], a že by všemožne zbohatli na úplnú rozumnosť, aby poznali tajomstvo Boha Otca a Krista Ježiša,

3. v ktorom sú skryté všetky poklady múdrosti a vedomosti.[4]

4. A toto povedám [5], aby vás nikto neoklamal vzletnými rečami.

5. Lebo hoci som telom vzdialený, predsa som duchom medzi vami a teším sa, keď vidím váš poriadok a pevnosť tej viery, ktorá je v Kristu.

6. Nuž ako ste prijali Pána Ježiša Krista, tak choďte v ňom [6],

7. zakorenení a vystavení na ňom, a posilnení vo viere, jako ste sa i naučili, oplývajte v ňom s poďakovaním.

8. Dajte pozor, aby vás niekto nesviedol mudráctvom [1] a márnym mámením [2] podľa podania ľudského, podľa zásad svetských, a nie dľa Krista;

9. lebo v ňom prebýva všetka plnosť božstva telesne [3],

10. a vy naplnení ste ním [4], ktorý je hlavou všetkých kniežatství a mocností;

11. v ktorom ste i obrezaní [5], obrezaním nie rukou konaným, stiahnutím telesného mäsa, ale obrezaním Kristovým.

12. pochovaní ste [6] s ním pri krste, v ktorom ste i povstali skrze vieru

---

1) Laodicea, veľké kupecké mesto bolo v súsedstve Kolos, ktorému so stránky bludoučiteľov tie isté nebezpečenstvá hrozily, jako Kolosanom. Apoštol nebol nikdy ani v Kolosách, ani v Laodicei, ale to ani mak neumenšuje jeho láskavú a obetivú starosť o tieto obce.

2) T. j. ktorí ho nevideli osobne.

3) Nič nemôže tak oblažiť srdce tu na zemi, jako láska, a preto predne lásku im odporúča. Avšak ani ona neoblaží úplne človeka, lebo ju pretrhne smrť. Ale nad smrťou víťazí, nie je pre ňu zronený ten, kto vie, že smrť je bránou ku Kristu do večného života. A preto odporúča im, aby zbohatli v tejto vedomosti.

4) Kristus, jako Boh, je vševedomý, jako človek má toľkú vedomosť a múdrosť, že my ľudia to nemôžeme pochopiť, a preto sú nám ony skryté.

5) Tu sv. Pavel prikročil k svojmu vytknutému cieľu, aby totižto vystríhal veriacich od bludných náuk lžiučiteľov, ktorí staväli anjelov za jakýchsi prostredníkov medzi Bohom a ľuďmi a pripisovali im väčšiu hodnosť, nežli ju majú; vydávali ich za jakýchsi polbohov.

6) Vlastne: tak žite dľa neho, t. j. dľa jeho učenia.

1) Grécke mudrctvo ešte za Alexandra Veľkého s Aristotelesom dosiahlo svojho vrchola, potom už klesalo. Avšak za doby sv. Pavla po všetkých značnejších mestách malo svoje školy. A keďže mudroslovie vo svojom úpadku prekračovalo svoje hranice (keď nevedelo riešiť záhady o skutočnom svete, zabŕdalo do nadprirodzeného živlu), ztratilo postať zpod nôh, učilo teosofistické vymysleniny a protivilo sa kresťanstvu. No a keďže ono malo na sebe náter učenosti, jakúsi sústavu, malo istú príťažlivosť, zvlášte na vzdelanejších, a preto začalo byť kresťanstvu nebezpečné.

2) Toto vtedy novoveké mudrctvo (stoici, sofisti atď.) vyvinulo sa na základe starších mudrosloveckých sústav, teda na podaniach ľudských, na tom, čo dostalo od svojich predchodcov, ktorí ustálili isté mudrosloveckе zásady o tomto skutočnom svete, a preto tieto ich zásady boly tiež svetské. A keďže pozdejší mudráci prenášali svetské mudrosloveckе zásady a vzťahovali ich na svet nadprirodzený, chybili hneď pri prvom kroku a nasledovne mámili seba i druhých.

3) Ten, kto nás chce poučiť o svete nadprirodzenom, musí patriť i sám tak k nadprirodzenému svetu (lebo veď len ten, kto patrí k nemu, má o ňom známosť), jako i k prirodzenému, lebo len ten vie nadprirodzenú známosť podať nám srozumiteľným, t. j. prirodzeným spôsobom. A takýto je Kristus, ktorý je Boh, ale spolu i človek, Boh v ľudskom tele.

4) A vy ste skrze kresťanstvo naplnení jeho učením, teda celkom istou bezpečnou náukou ohľadom večnosti. Pod kniežatstvami a mocnosťami majú sa rozumieť pravdepodobne nadprirodzené mocnosti, anjeli. Kristus je ich hlavou, t. j. je ich pánom. A tak má dokonalejšiu vedomosť, než oni.

5) Okrem mudroslovia mámili veriacich ešte i tým, že sa im kázali dať obrezovať dľa zákona Mojžišovho, pri ktorom sa človeku stiahlo s tela kúsok kože. Voči tomu hovorí sv. Pavel: Vy ste obrezaní obrezaním Kristovým pri sv. krste, kde vám nesvliekli kúsok kože rukou, ale kde s vás svliekli celú hriešnu, nakazenú prirodzenosť.

6) Tú nakazenú, hriešnu prirodzenosť sme pochovali pri krste a nielen vyzliekli, keď nás vhrúžili pod vodu, z ktorej keď nás vytiahli, povstali sme k novému životu. A toto sa stalo preto, lebo sme uverili v Ježiša, že vstal z mŕtvych.

v účinkovanie Boha, ktorý ho vzkriesil z mŕtvych.

13. I vás, ktorí ste boli mŕtvi v hriechoch a v neobrezanom vašom tele, oživotvoril spolu s ním, keď vám všetky viny odpustil,

14. a sotrel rukopis [1] proti nám vydaného výroku, čo nám bol protivný, i vzal ho preč, a pribil na kríž [2];

15. a odzbrojil [3] kniežatstvá a mocnosti, smelo vyviedol ich na posmech a verejne slávil nad nimi [4] víťazstvo skrze seba samého.[5]

16. Nech vás teda nikto neposudzuje pre pokrm [6], alebo pre nápoj, alebo straniva sviatočného dňa, alebo nového mesiaca, alebo sobôt,

17. ktoré veci sú tieňom [7] budúcich, ale (pravda) telo je Kristovo.

18. Nech vás nikto nesvedie [8], kto si obľubuje v sebaponižovaní [9], a pocte anjelov [1], keď zachádza do toho, čo nevidel, a márne [2] sa nadýma [3] svojím telesným smýšľaním,

19. a nepridŕža sa hlavy, z ktorej všetko telo skrze články a svaly podporované a složené rastie na vzrast Boží.

20. Keďže ste teda s Kristom odumreli zásadám tohoto sveta, prečože predsa súdite [4], jako by ste žili na svete?

21. „Netýkajte sa, neokusujte, ani nechytajte!“ [5]

22. Toto všetko je na zkazu, keď sa to upotrebuje dľa ľudských príkazov a náuk;

23. čo má síce chýr múdrosti [6] pre samovoľnú bohoslužbu a sebauponižovanie a nešetrenie tela, ktoré sa ani toľko neváži, aby sa nasýtilo.

HLAVA 3.

Napomínanie k smýšľaniu nebeskému, odloženiu starého a k oblečeniu sa v nového človeka. O povinnostiach údov rodiny vzájomne medzi sebou.

1. Keď ste teda povstali s Kristom, hľadajte, čo je tamhore, kde je Kristus a sedí na pravici Božej.

2. Čo je tam hore, majte na mysli, a nie čo je na zemi!

3. Lebo ste umreli [7] a život váš je ukrytý s Kristom v Bohu.

---

1) Tu sv. Pavel hovorí v podobenstve, v obraze. Rukopis je písmo rukou napísané, najmä dlžobný úpis (obligátor). Niektorí myslia, že pod rukopisom má sa rozumieť starý zákon, ktorý bol písaný; iní myslia, že sa má rozumieť to odsúdenie, tá kliatba, ktorú Boh vyniesol nad hriechom, t. j. odsúdenie na večné zatratenie.

2) Tento úpis, azda starý zákon, Kristus smazal svojou krvou, a na znak, že je už nie platný, predierkoval klincami, ktorými ho pribili na kríž.

3) Latinsky: keď odobral korisť. Kniežatstvá, t. j. diabli, ktorí patrili pred ich pádom ku kniežatstvám.

4) U Rimanov, keď víťaz premohol nepriateľov, týchto nepriateľov, a najmä ich kráľov a vodcov, priviazali k víťazovmu vozu, a víťaz vo víťazoslávnom pochode tiahol mestom, pri čom ho ľudia oslavovali, kdežto z premožených nepriateľov robili posmech. Tohoto obrazu použil sv. Pavel, aby načrtal víťazstvo Kristovo. Kristus premohol diablov, odobral im zbroje a korisť, a keď tiahol vo víťazosláve, vyviedol ich na posmech.

5) Grécky: na ňom = na kríži.

6) Keďže Kristus zrušil starý zákon, preto nie ste povinní zachovávať jeho obradné predpisy. A to tým menej, že ony sú... (Ďalej v. 17.)

7) Nie z týchto vecí pozostáva kráľovstvo Božie, ktorého sláva nám je v budúcnosti prisľúbená, ale ony sa tak majú k tomu, jako tieň ku telesu, a sú práve také bezvýznamné a bez účinku, jako tieň. Toto telo, ktoré tento tieň hádže, budúce kráľovstvo slávy, patrí Kristovi, lebo on je jeho hlavou. Preto môžete i vy byť účastní tela, t. j. bytnosti a účinkov kráľovstva Božieho, jestli Kristovi patríte.

8) Grécky: „Nech vás nikto nepripraví o odmenu“, t. j. o kráľovstvo nebeské.

9) Lžiučitelia učili, že Boh je taký veľký a človek taký malý, že nie je možné, aby sa bezprostredne stýkali; preto teda ponižovali sa.

---

1) Hovorili, že musíme znať a ctiť anjelov, ako prostredníkov medzi nami a Bohom.

2) Toto, pravda, boly len vymysleniny chorobného mozgu, lebo veď o tom sami nevedeli nič istého.

3) Pri svojej ukazovanej poníženosti títo lžiučitelia boli pyšní, keď zavrhli evanjelium pre svoje ľudské vymysleniny.

4) Grécky: prečože si ešte dáte predpisovať. Pod svetskými zásadami majú sa rozumieť starozákonné predpisy a mudroslovecké názory. Keď sme tieto zavrhli, neriaďme sa podľa nich.

5) Toto je starozákonný predpis ohľadom nečistých vecí, ktorý dnes už neplatí.

6) Toto my môžeme síce zachovávať zo zdravotných ohľadov, ale nie z ohľadov náboženských, lebo takto by nám slúžilo na zkazu, na večné zatratenie.

7) Praví kresťania neviažu sa k zemi, žijú nadprirodzeným, teda neviditeľným, skrytým životom v Bohu a pre Boha.

4. Keď sa zjaví Kristus, váš život, vtedy aj vy zjavíte sa s ním v oslave.
5. Mŕtvite[1]) teda svoje údy, ktoré sú na zemi, smilstvo, nečistotu, chlipnosť, zlú žiadosť a lakomstvo, čo je modloslužobníctvom[2]),
6. pre ktoré veci prichádza hnev Boží na synov neverných;
7. za čím ste niekdy aj vy chodili, keď ste žili medzi nimi.
8. Ale teraz odložte i vy všetko: hnev, nenávisť, zlosť, rúhačstvo, mrzkú reč z vašich úst.
9. Neluhajte jeden druhému a složte so seba starého človeka[3]) s jeho skutkami,
10. a oblečte sa do nového[4]), takého, ktorý sa obnovuje v poznaní na podobenstvo toho, ktorý ho stvoril;
11. kde niet pohana a Žida, obriezky a neobriezky, inorodca a Scyta[5]), sluhu a svobodného, ale všetko a vo všetkom Kristus.
12. Oblečte si teda, jako vyvolení Boží, svätí a milí, srdečné milosrdenstvo, dobrotu, pokoru, skromnosť a trpelivosť;
13. snášajte sa vospolok a odpúšťajte si jeden druhému, keby kto mal žalobu proti niekomu, jako i Pán odpustil vám, tak i vy.
14. Ale nad to nado všetko majte lásku, čo je sväzkom dokonalosti.
15. A pokoj Kristov nech opanuje vaše srdcia, k čomu ste i povolaní v jedno telo, a buďte povďační!
16. Slovo Kristovo nech prebýva vo vás hojne, vo všetkej múdrosti. Učte a napomínajte sami seba žalmami, chválospevmi a duchovnými piesňami, povďačne prespevujte Bohu vo svojich srdciach.
17. Všetko, čokoľvek činíte slovom alebo skutkom, všetko (čiňte) v mene[1]) Pána Ježiša Krista s poďakovaním Bohu a Otcovi skrze neho.
18. Ženy! poddané buďte mužom, tak, ako sa sluší v Pánu.
19. Mužovia! milujte svoje manželky a nebuďte k nim trpkí.
20. Dietky! poslúchajte rodičov vo všetkom, lebo to sa ľúbi Pánovi.
21. Otcovia! nedráždite svojich synov k hnevu, aby neboli malomyseľní.
22. Sluhovia! poslúchajte svojich telesných pánov vo všetkom a neslúžte naoko, len aby ste sa ľúbili ľuďom, ale úprimným srdcom z bázne Božej.
23. Čokoľvek robíte, pracujte zo srdca, jako Pánovi, a nie ľuďom,
24. v povedomí, že od Pána dostanete na odplatu dedictvo.[2]) Kristu Pánu slúžte!
25. Lebo kto robí krivdu, dostane nazpäť to, čo nespravedlivého popáchal, lebo u Boha niet ohľadu na osoby.

HLAVA 4.

Ďalšie napomínanie k domácim povinnostiam, k modlitbe, k múdremu obcovaniu. Odporúčanie Tychika a Onesima. Pozdravenie. Blahoželanie.

1. Páni! spravedlive a slušne[3]) nakladajte so sluhmi, v povedomí, že i vy máte Pána v nebesách.

---

1) Mŕtviť máme svoje telo, nie prehnaným odopieraním mu pokrmu, ale odopieraním zakázaných rozkoší.
2) Lakomec považuje za najvyššie dobro, tedy za Boha, zlato a striebro, je teda modlárom.
3) Ten spôsob života, na jaký ste žili pred svojím obrátením.
4) Vezmite na seba ten spôsob života, ktorý sa podobá Bohu, jeho životu a ktorý poznáte z evanjelia.
5) Scyti boli národy, ktoré bývaly severo-východne od Grékov a ktoré Gréci držali za divochov. V Kristovi prestal všetok rozdiel medzi ľuďmi, ktorý beztak povstal len následkom hriechu.

1) V mene P. Ježiša Krista vtedy činíme, keď činíme v jeho duchu, tak, ako on to chcel a kázal.
2) Kráľovstvo nebeské.
3) Nielen to poskytujte vašim sluhom, čo ste im dľa prísneho práva podlžní, jako živnosť a šatstvo, ale i to, čo slušnosť a ľudskosť žiada, na pr. šetrenie ich síl, prehliadnutie ich chýb atď. Podľa gréckeho: „Právo a rovnosť majte“, totižto že ich pred Bohom za seberovných pokladáte.

2. Vytrvajte[1] v modlitbe a bedlite pri nej s poďakovaním.
3. Zároveň modlite sa i za nás, aby Boh otvoril dvere našej reči[2], mluviť tajomstvo Kristovo (pre ktoré som i uväznený),
4. aby som ho oznamoval, tak, ako mi ho treba mluviť.[3]
5. Múdre pokračujte pred tými, ktorí sú vonku[4]; dobre používajte času.
6. Vaša reč nech je vždy láskavá, so soľou[5] smiešaná, aby ste vedeli, jako máte každému odpovedať.
7. Čo je so mnou, všetko vám dá na vedomie Tychik[6], premilý brat a verný služobník a spolusluha v Pánovi,
8. ktorého som práve na to poslal k vám, aby sa dozvedel, čo je s vami, a potešil vaše srdcia,
9. s Onesimom[7], premilým a verným bratom, ktorý je od vás. Všetko vám oznámia, čo sa tu robí.
10. Pozdravuje vás Aristarchus[8], môj spoluväzeň, a Marek, bratranec Barnabášov, o ktorom ste dostali rozkazy[9]; prijmite ho, keď prijde k vám;
11. a Jezus[10], ktorý sa menuje Justus; ktorí sú z obriezky[1], títo sú jediní moji pomocníci v kráľovstve Božom, ktorí mi boli na potešenie.
12. Pozdravuje vás Epafras[2], ktorý je od vás, sluha Krista Ježiša, vždy ustarostený o vás v modlitbách, aby ste ostali dokonalí a vyplnili všetku vôľu Božiu.
13. Vydávam totiž svedectvo o ňom, že mnoho pracuje pre vás a pre tých, ktorí sú v Laodicei a ktorí v Hierapoli.[3]
14. Pozdravuje vás Lukáš[4], premilý lekár, a Demas.[5]
15. Pozdravujte bratov, ktorí sú v Laodicei, aj Nimfáša[6], aj shromaždenie, ktoré je v jeho dome.
16. A keď sa tento list prečíta u vás, dajte ho prečítať i cirkvi laodickej; a vy prečítajte ten[7], čo patrí Laodičanom.
17. A povedzte Archipovi[8]: „Hľaď, aby si plnil úrad, ktorý si dostal od Pána.“
18. Pozdravenie mojou, Pavlovou, rukou. Spomeňte si na moje väzenie.[9] Milosť s vami! Amen.

---

1) Nasledujúce záverečné napomenutia sú zase na všetkých veriacich dohromady upravené.
2) Aby mi dal príležitosť slovo Božie bez prekážky ohlasovať, teda predovšetkým, aby mi dvere môjho väzenia otvoril, aby som mohol jeho slová po celom svete roznášať.
3) Aby som svojím kázaním toto tajomstvo v tom objeme a v tej miere oznamoval a na verejnosť dával, ako to moje apoštolské povolanie žiada.
4) V obchode a stýkaní sa s neveriacimi vyvinujte všetku múdrosť na to, aby ste pohoršenie ani nedávali, ani nedostávali.
5) Soľ dáva jedlám chuti, bez nej sú jedlá nechutné. Soľ má ostrú a na Východe korenistú chuť, a preto je obrazom ostrovtipnosti. Smysel je teda: Vaša reč nech je láskavá, chutná a ostrovtipná, premyslená.
6) Sprievodca sv. Pavla na jeho tretej ceste do Europy (Sk. ap. 20, 4), ktorého posiela teraz s listom do Kolos.
7) Onesim (Osožný), otrok Filemonov, kresťan.
8) Aristarch bol Tesaloničan, ktorý s apoštolom z Cezarei do Ríma cestoval. (Sk. ap. 27, 2.)
9) Predmet a obsah týchto rozkazov je nám neznámy.
10) Jezus bolo jeho židovské meno; Židia vždy menili si mená a prijímali mená z jazyka toho národa, ktorý vynikal mocou a panoval nad nimi. Za gréckeho mocnárstva dávali si mená grécke, za latinského latinské. Jesus = Spasiteľ. Justus = spravedlivý. Inác sa nikde nespomína.
1) Z obriezky, t. j. zo židovského národa. Mnohí iní totižto, ktorí kráľovstvo Božie ohlasovali, ukazovali sa k Pavlovi nepriateľsky, alebo aspoň nedôverčive. (Srov. Fil. 1, 14.)
2) Kresťan.
3) Hierapolis, ako Laodicea, súsedné mesto pri Kolosách.
4) Ktorý práve tak, ako Aristarch, bol s apoštolom v Cezarei a ztadiaľto tiahol do Ríma.
5) Demas bol už v prvom rimskom väzení u apoštola. (Srov. II. Tim. 4, 9.)
6) Zdá sa, že tento Nimfáš v Laodicei jednu čiastku obce vo svojom dome k službám Božím shromažďoval, ako Akvila a Priscila v Ríme. (Rim. 16.)
7) Z tohoto miesta vysvitá, že Pavel i Laodičanom musel písať list, ktorý sa nám, žiaľbohu, ztratil; jestli je to len nie ten list Efezanom, ktorý bol neskôr za okolné písmo ustanovený, aby ho i súsedným obciam Jonska a Frygska oznámili.
8) Archip bol pravdepodobne počas Epafrasovej vzdialenosti, jako jeho námestník, predstavený cirkvi koloskej.
9) Spomeňte si, že väzenie trpím pre Krista, a buďte hotoví smele a vytrvale trpieť, ako ja.

PRVÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA TESALONIČANOM.

Tesaloniky, terajší Solún (Saloniky), rodisko slovenských apoštolov sv. Cyrilla a Metoda, bolo najznamenitejšie mesto v Macedonsku. Väčšia čiastka jeho obyvateľov boli Gréci a Rimania, ale kvetúce kupectvo tohoto mesta privábilo sem i mnoho Židov. Z Filipi, kde apoštol započal v Europe svoju činnosť, židovskými úkladmi zahnatý, prišiel r. 52 do Solúna. Tu učil najviac v synagoge, dokiaľ ho nevera židovskej väčšiny neprinútila obrátiť sa ku Grékom pohanským. Za krátky čas utvoril kresťanskú obec. Nad týmto úspechom vzbúrili sa Židia proti sv. Pavlovi a prinútili ho opustiť mesto a dať sa na cestu do Atén. Odtiaľto, plný starosti o stav novozaloženej obce, vyslal Timoteja do Tesaloník utvrdiť obec vo viere. Timotej skoro sa odtiaľ navrátil, ale apoštola nenašiel už v Aténach, lež v Korinte. Pavel dozvedel sa od neho dosť potešiteľného o horlivosti novoobrátených, o ich vytrvalosti vo viere a o ich účinlivej láske k bližnému, ale i dosť zarmucujúceho. Niektorí z novoobrátených oddávali sa výstupkom a klamstvám, iní zahálke, mimo toho šírily sa bludné náuky o novom príchode Kristovom a o vzkriesení. Pozdávalo sa, že Židia osobu samého Pavla začali upodozrievať, ako by on z chýru- a ziskuchtivosti rozširoval bludné učenie a obrátených zanechával ich osudu. Pre tento stav obce Pavel poslal z Korintu ešte 53. roku po Kristu prvý list Tesaloničanom.

HLAVA 1.

Úvod. Nápis a poďakovanie za výsledok, ktorý evanjelium medzi Tesaloničanmi prinieslo. Poďakovanie za vieru. Ubezpečovanie, že ich Boh vyvolil, keďže apoštol u nich mocne kázal a oni prijali vieru s radosťou, takým spôsobom, že mnohým cirkvám slúžia za príklad.

1. Pavel [1] a Silván [2] a Timotej [3] cirkvi Tesaloničanov v Bohu Otcu [4] a Ježišu Kristu.

2. Milosť [5] vám a pokoj! Ďakujeme Bohu vždy za vás za všetkých a neprestajne pamätáme na vás vo svojich modlitbách;

3. pamätajúc na skutky vašej viery, na ustávanie, lásku a vytrvalú nádej v Pána nášho Ježiša Krista, pred Bohom a Otcom naším;

4. poneváč vieme, Bohu milí bratia, že ste vyvolení.[1]

5. Lebo naše evanjelium nebolo k vám len v reči, ale i v sile [2] a Duchu svätom, a v mnohej úplnosti [3], jako viete, jakí sme boli u vás pre vás.

6. A vy stali ste sa nasledovníkmi našimi a Pánovými, keď ste prijali slovo v mnohom súžení [4] s radosťou Ducha svätého,

7. tak, že slúžite za príklad všetkým veriacim v Macedonsku a v Achajsku.[5]

8. Veď od vás rozhlásilo sa slovo Pánovo nielen po Macedonsku a po Achajsku, ale i na každom mieste

1) Nápis je kratší, nežli v iných listoch. Nemenuje sa apoštolom, lebo túto cirkev len nedávno bol založil a ona sa k nemu s vernosťou túlila. Strojí sa chváliť ju a oduševňovať.

2) Silván bol na apoštolskom sneme vyvolený, aby šiel do Antiochie oznámiť uzavretia tohoto snemu. On bol jeden z najvážnejších bratov. Už od dávna bol pomocníkom apoštolovým. Po ňom poslal sv. Peter apoštol svoj prvý list obciam v Malej Azii.

3) Timotej bol od Pavla na druhej ceste, počnúc od Lystry, za cestovného sprievodcu vyvolený. Obidvaja mu pomáhali pri zakladaní cirkvi tesalonickej.

4) Slová „v Otcu i Kristu“ označujú kresťanskú obec, rozdielnu od politickej.

5) Milosť (namiesto pohanského: radosť) a pokoj sú najväčšie dary Božie.

1) Ako v starom zákone Židia boli vyvoleným národom, tak teraz sú namiesto nich kresťania.

2) Živá viera u Tesaloničanov pochádza z toho, že Pavel u nich nielen kázal, ale i zázraky činil, ba Tesaloničania obdržali aj viditeľné znaky Ducha svätého (dar jazykov).

3) Reč je vtedy úplná, keď je vystrojená všetkými presvedčujúcimi dôvodmi.

4) Ďalšiu príčinu svojho presvedčenia o vyvolení Tesaloničanov berie apoštol z toho, že pre slovo Božie trpeli veľké súženia.

5) Grécko bolo od Rimanov podelené na dva kraje (provincie): Macedonsko a Achajsko (Hellas a Peloponesus), s mestami: Atény a Korint.

rozniesla sa vaša viera v Boha, tak, že nám netreba nič mluviť.

9. Oni totižto sami o nás rozprávajú, jaký sme mali príchod k vám a jako ste sa obrátili k Bohu od modiel, slúžiť živému a pravému Bohu,

10. a očakávať s nebies jeho Syna (ktorého vzkriesil z mŕtvych), Ježiša, ktorý nás vysvobodil od budúceho hnevu.

HLAVA 2.

Pripomenutie, že jeho kázanie bolo úprimné, ďaleké od pochlebovania, podvodu a zisku-chtivosti, a že nebol nikomu na obtiaž.

1. Veď sami viete, bratia, že náš príchod k vám nebol daromný [1],

2. ale keď sme predtým trpeli a potupu podstúpili (jako viete) vo Filippách, dôverovali sme v Bohu našom ohlasovať vám evanjelium Božie v mnohej starostlivosti [2];

3. lebo my napomíname nie z bludu, ani z nepoctivosti, ani z klamstva [3],

4. ale jako nás Boh [4] uznal za súcich, aby sa nám sverilo evanjelium, tak mluvíme, nie aby sme sa azda ľuďom ľúbili, ale Bohu, ktorý nám skúma srdcia.

5. Veď nikdy sme nepoužili reči podlizačnej, ako viete, ani príležitosti k lakomstvu, Boh je tomu svedkom;

6. ani sme nehľadali chvály u ľudí, ani u vás, ani u iných.

7. Hoci sme vám mohli byť na ťarchu, jako apoštolovia Kristovi, predsa sme boli medzi vami jako maľučkí; jako dojka, keď si kojí dietky [1],

8. tak sme túžili po vás a vrúcne sme si želali oddať vám nielen evanjelium, ale i svoj život, preto, že ste nám boli premilení.

9. Však sa pamätáte, bratia, na našu prácu a ustávanie, jako sme dňom i nocou pracovali [2], aby sme nepadli na ťarchu nikomu z vás, keď sme vám evanjelium Božie zvestovali.

10. Vy ste svedkovia, i Boh, jakí svätí, spravedliví a bezúhonní sme boli k vám, ktorí ste uverili;

11. jako viete, že každého z vás (ako otec [3] svojich synov)

12. sme prosili, napomínajúc a tešiac, aby ste sa chovali hodne Boha [4], ktorý vás povolal do svojho kráľovstva a slávy.

13. Preto i my bez prestania ďakujeme Bohu, že keď ste prijali od nás počuté slovo Božie, prijali ste ho nie jako slovo ľudské, ale (čo je opravdu) jako slovo Boha, ktorý účinkuje vo vás, ktorí ste uverili.

14. Veď vy, bratia! stali ste sa nasledovníkmi cirkví Božích, ktoré sú v Judsku [5] v Kristu Ježišovi, lebo ste i vy to isté trpeli od vašich spolukrajanov, čo i oni od Židov,

---

1) S odvolávaním sa na vlastné svedectvo Tesaloničanov prevádza apoštol ďalej to, čo v 1. hl., v. 9. vyzdvihol: totižto ten spôsob, na jaký on, ako kazateľ evanjelia medzi nimi, vystúpil (v. 1—12) a jakým spôsobom oni jeho kázne prijali (13—16).

2) V gréckom: „medzi veľkým bojom", t. j. medzi prenasledovaniami a úkladmi, ktorým som udatne odporoval.

3) Naše hlásanie nepochádza zo sebaklamu a z nečistých sebeckých pohnútok, ani nechceme mámiť iných.

4) Boh poslal Pavla kázať, preto hľadí v prvom rade ľúbiť sa Bohu, a nie ľuďom, preto nemôže odstúpiť od pravdy k vôli ľuďom.

1) 6—7. Hoci sme jako apoštolovia Kristovi boli oprávnení žiadať živobytie od vás, predsa sme toho neučinili, ale boli sme medzi vami bez všetkých nárokov, ako deti. Jako sa dojka pri opatrovaní dieťaťa sama dieťaťom robí.

2) Spomína, že si ťažkou ručnou prácou chlieb zarábal, totižto čaluníctvom, pri čom však hlásanie evanjelia považoval za hlavnú vec.

3) Svoju oddanú lásku prezrádza v obraze matky (v. 7.) a tu zase v obraze otca, lebo láska materinská pestuje a láska otcovská vychováva dietky, a to vtedy dokonale, keď sa, jako tu, stane život otcov školou svätosti pre dietky.

4) Hodne Boha znamená: tak, aby to slúžilo na česť Božiu.

5) Judsko je bývalá židovská krajina, Palestína, kde Židia prenasledovali kresťanov. V Tesalonikách síce kresťania trpeli prenasledovanie od svojich rodákov, ale títo boli od Židov podráždení, preto pripojuje apoštol nasledujúce prísné slová proti Židom.

15. ktorí zabili [1] i Pána Ježiša, i prorokov, i nás prenasledovali, a neľúbia sa Bohu [2], a všetkým ľuďom sú protivní,

16. keď nám zabraňujú mluviť pohanom [3], aby boli spasení, že by vždy doplňovali mieru svojich hriechov; avšak hnev Boží prijde na nich až do konca.

17. My však, bratia! na krátku chvíľu od vás oddelení osobne, lež nie srdcom, tým viac sme sa ponáhľali s veľkou túžbou vidieť tvár vašu;

18. lebo sme chceli k vám prijsť, totižto ja, Pavel, i raz, i podruhé, ale nám satan prekazil.

19. Lebo čože je naša nádej [4], alebo naša radosť, alebo koruna slávy? Či nie ste to vy pred Pánom naším Ježišom Kristom, pri jeho príchode?

20. Áno, vy ste naša sláva i radosť.

HLAVA 3.

Z obavy, aby následkom súženia neodpadli od pravdy, od viery, vyslal k nim Timoteja, aby ich posilnil. Keď sa tento od nich s dobrým chýrom navrátil, ďakuje Bohu, že pevní zostali vo viere a láske. Dáva im na vedomie, jako by ich rád navštívil, len aby doplnil nedostatok ich viery.

1. Preto nestrpeli sme to dlhšie, i odhodlali sme sa v Aténach [1] sami zostať,

2. a poslali sme Timoteja [2], nášho brata a služobníka Božieho v evanjeliume Kristovom, aby vás utvrdil a povzbudil vo vašej viere,

3. aby sa nikto nesklátil v tých súženiach; však sami viete, že sme na to ustanovení. [3]

4. Veď keď sme boli u vás, predpovedali sme vám, že my budeme trpieť súženia, čo sa i stalo, jako viete.

5. Preto i ja netrpel som ďalej i poslal som vyzvedať sa o vašej viere, či vás pokušiteľ [4] azda nepokúša a či naša práca je nie daromná.

6. Ale teraz, keď Timotej prišiel od vás k nám a upovedomil nás o vašej viere a láske, a že nás máte stále v dobrej pamäti, a prajete si nás vidieť, ako i my vás,

7. preto, bratia, máme z vás potešenie pri všetkej svojej núdzi a súžení pre vašu vieru;

8. lebo vtedy ožívame, keď ste vy stáli v Pánovi.

9. Veď akým poďakovaním sa môžeme odplatiť Bohu za vás, za každú radosť, ktorou sa tešíme pre vás, pred naším Bohom?

10. Vo dne i v noci hojnejšie sa modlíme, aby sme uzreli vašu tvár,

---

1) Vypočituje Židom hriechy, obzvlášte najhorší ich zločin a bezprávie, že Messiáša ukrižovali. Na nevedomosť sa nemôžu vyhovárať, lebo Messiáša proroci predpovedali a apoštolovia o ňom teraz svedectvo vydávajú.

2) Tým činom, že Krista, stred náboženského života, zapovrhli, prestali byť národom vyvoleným. Teraz leží hnev Boží na nich.

3) Židia dokazujú sa nepriateľmi všetkého pokolenia ľudského, lebo nechcú, aby učenie, ktoré jedine vedie ku spaseniu, všetkým ľuďom, teda i pohanom, sa hlásalo. Oni neprajú všetkým spasenia, lebo si myslia, že ono je len im prisúdené. Práve to bola hlavná príčina, prečo Židia tak veľmi prenasledovali sv. Pavla, lebo on všetok dôraz kládol na to, že spasenie Messiášovo je nie len pre Židov, ale i pre pohanov.

4) 19—20. Apoštol menuje Tesaloničanov svojou nádejou, lebo dúfa, že vo viere, ktorú od neho prijali, stále až do konca vytrvajú; svojou radosťou, lebo vieru v slávnom ovocí lásky zachovajú; svojím slávnym vencom (korunou), lebo tento pekný stav obcí je dôkazom výsledku jeho práce a spolu i odmenou jeho víťazstva. Ale týmto nie sú len dľa úsudku ľudského, lež za takýchto budú uznaní výrokom Pána Ježiša Krista, keď prijde súdiť.

1) Pavel sám išiel so svojím sprievodom z obce Beroa do Atén, kým Silas a Timotej v Beroi zostali. Od sprievodcov nazpäť idúcich Pavel odkázal i pre Silasa a Timoteja, aby čím skorej za ním prišli. Sotvaže za ním prišli, už odosiela Timoteja do Tesaloník.

2) Apoštol vždy vyznačuje svojich pomocníkov, keď ich spomína, nejakým čestným prívlastkom. Timotej bol ešte primladý, aby však predsa mal vážnosť, odporúča ho jako uznatého brata, spolurobotníka, ktorého prostredníctvom so samým Pavlom prijdú do styku.

3) My sme k tomu určení, aby sme trápenia a prenasledovania trpeli.

4) Nemohol ďalej strpieť tú neistotu, či ich pokušiteľ, satan, ustavičnými súženiami vo viere neoslabil. V gréckej osnove vyjadruje sa slovom: radostné posolstvo.

a doplnili [1] to, čo chýba vašej viere.

11. Ale sám Boh a Otec náš a náš Pán Ježiš Kristus nech spravuje našu cestu k vám;

12. vás však Pán nech rozmnoží [2] a nech rozhojní vašu lásku vospolok i ku všetkým, ako je naša k vám;

13. aby sa vám utvrdily srdcia bez úhony vo svätosti pred Bohom a Otcom naším, keď prijde náš Pán Ježiš Kristus s jeho všetkými svätými. Amen.

HLAVA 4.

Napomenutie, aby zachovávali príkazy, od nečistoty sa zdržovali, vospolok sa milovali, rukami pracovali, aby od nikoho nič nemuseli žiadať. Spôsob zmŕtvychvstania; netreba nemierne žalostiť za umrevšími.

1. Ostatne teda [3], bratia! prosíme vás a napomíname pre Pána Ježiša, aby ste podľa nášho naučenia, jako sa vám treba chovať a Bohu zaľubovať, tak sa i chovali a boli vždy dokonalejší.

2. Však viete, jaké príkazy [4] som vám dal od Pána Ježiša.

3. To je totižto vôľa Božia, aby ste sa posväcovali, aby ste sa zdržovali od smilstva [5],

4. aby každý z vás vedel mať nádobu [6] svoju v posvätnej poctivosti,

5. a nie v bujnej náruživosti, jako i pohani [1], ktorí Boha neznajú;

6. aby nikto nepredbehoval [2] a nepodvádzal svojho brata v obchode; lebo Pán je pomstiteľom za to za všetko, jako sme vám predpovedali a dosvedčili.

7. Veď Boh nepovolal nás k nečistote, ale k posväteniu.

8. Kto teda toto zapovrhne, nezapovrhuje človeka, ale Boha, ktorý nám dal svojho Ducha svätého.[3]

9. O bratskej láske však netreba nám písať vám, lebo vy sami naučili ste sa od Boha, aby ste sa vospolok milovali.

10. A veď to i robíte všetkým bratom po celom Macedonsku. No prosíme vás, bratia, aby ste boli ešte dokonalejší,

11. a vynasnažujte sa, aby ste boli pokojní a aby ste konali svoje záležitosti, a vlastnými rukami pracovali tak, ako sme vám povedali; a aby ste sa slušne chovali pred tými, ktorí sú vonku [4], a nepožiadali nič cudzieho.

12. Nechceme však, bratia, aby ste boli v nevedomosti o zosnulých [5], aby ste sa nezarmucovali, jako i ostatní [6], ktorí nemajú nádeje.

---

1) Osobná prítomnosť apoštola je žiadúcna k vôli objasneniu niektorých článkov viery.

2) Grécky: vás však Pán nech naplní a obohatí láskou vospolok a ku všetkým, tak, jako ju my k vám máme.

3) „Ostatne teda“ vzťahuje sa na posledné dva verše predošlej hlavy. Keď Pavel napomína v Kristu, to je napomenutie samého Pána, lebo pochádza od jeho námestníka. Chovajte sa dľa evanjelia, aby ste v takýchto mravoch mohutneli.

4) Od Pána Ježiša. Apoštol v mene a mocou Spasiteľa dáva príkazy. Grécky: naučenia.

5) Nie vonkajšími darmi a obradmi získame si zaľúbenie Božie, ale Boh žiada, aby sme sa zdržovali každého hriechu nečistoty.

6) Pod nádobou sa tu má, dľa zvláštneho spôsobu židovskej reči, rozumieť žena. Apoštol napomína teda, aby radšej do stavu manželského vstupovali a v čistote a poctivosti s manželkou nažívali, nežli aby sa mali oddať nečistote.

1) O pohanoch, ktorí Boha neznajú, je to pochopiteľné, keď sa žiadostiam až po náruživosť oddávajú.

2) Drahá požiadavka vôle Božej je: vyhýbať všetkému urazeniu spravedlivosti. Nemravnosť a lakomstvo boly hlavné chyby pohanstva.

3) Týmito slovami apoštol dotvrdzuje, že toto nie sú príkazy ľudské, ale zrovna božské, ktoré mu zjavil Duch svätý.

4) Vonku: mimo Cirkvi, pohani.

5) Zosnulými menuje mŕtvych a poukazuje už týmto slovom na to: že smrť pre kresťana je len spánok, z ktorého sa prebudí k novému a lepšiemu životu.

6) Jako ostatní: t. j. neveriaci. Pozdáva sa, že zármutok kresťanov nad ich umrevšími obzvláštne v tom mal svoju príčinu, že si namysleli, že títo už nebudú mať podielu na slávnom druhom príchode Kristovom, lebo ho nedožili. Apoštol odstraňuje túto myšlienku, keď poukazuje na zmŕtvychvstanie. V čas príchodu Krista Pána mŕtvi vstanú, aby účasť brali na sláve jeho kráľovstva. Zmŕtvychvstanie Kristovo je zárukou a zálohom, že Boh vzkriesi aj tých, ktorí vo viere v Ježiša Krista umreli, a ku Kristu privedie, aby s ním večne spojení boli.

13. Lebo keď veríme, že Ježiš umrel a vstal, tak Boh i tých, ktorí zosnuli v Ježišovi, privedie s ním.
14. To vám totižto povedáme, čo slovo Pánovo [1], že my, ktorí žijeme, ktorí sme pozostali do príchodu Pánovho, nepredídeme tých, ktorí zosnuli.
15. Lebo sám Pán s rozkazom a s hlasom [2] archanjelovým a s trúbou Božou sostúpi s neba, a napred vstanú tí, ktorí umreli v Kristovi.
16. Potom my, ktorí žijeme, ktorí sme pozostali, budeme spolu s nimi uchvátení v oblakoch v ústrety Kristu do povetria, a takto vždycky budeme s Pánom.
17. A tak potešujte sa vospolok týmito slovami.

HLAVA 5.

Súdny deň prijde nenadále, treba sa chystať naň. Poslušnosť naproti predstaveným; modlitba za nich a prosba, aby sa i oni modlili za neho.

1. Avšak o tom čase [3] a o tej chvíli, bratia! nepotrebujete, aby sme vám písali;
2. lebo vy sami to dobre viete, že deň [4] Pánov tak prijde, jako zlodej v noci.
3. Keď totiž budú [5] hovoriť: Pokoj a bezpečnosť! vtedy náhle prijde na nich zahynutie, tak, ako bolesť na samodruhú, a neujdú.

1) Nie je to moje slovo, čo vám o tom hovorím, ale slovo Kristovo, ktoré mi vo zvláštnom zjavení Pánovom sdelené bolo. Tí, ktorí v čas príchodu Kristovho ešte na živé budú, preto nepredídu mŕtvych.

2) Keď sa ozve hlas na mŕtvych, aby sa z hrobov dvíhali, toto oslovenie stane sa hlasom archanjelovým, ktorý je tým poverený, a hlasom trúby. Trúba menuje sa trúbou Božou, lebo zavznie v službe a úlohe Božej. Tento slávny (budiaci) hlas vzkriesenia bude sprevádzať príchod Ježišov z neba. Sú toto len obrazy božskej moci.

3) Keď prijde Pán na súdny deň.

4) Na ktorý prijde Pán Ježiš Kristus v sláve na posledný súd. Prijde práve tak náhle a nenazdajky, jako zlodej chodieva.

5) Keď svetáci povedia: je pokoj a bezpečnosť, a keďže nebudú prichystaní, večne zahynú. Tento obraz poukazuje na to, jako okamžite, neomylne, bolestne dôjde ten deň.

4. Vy však, bratia! nie ste vo tme [1], aby vás ten deň, ako zlodej prekvapil:
5. lebo vy všetci ste synmi svetla [2] a synmi dňa; nie sme synmi noci, ani tmy.
6. Preto nespime [3], jako ostatní, ale bedlime a striezliví buďme.
7. Lebo tí, ktorí spia, spia v noci, a ktorí sa opíjajú, v noci sú opilí. [4]
8. Kdežto my, ktorí sme (synmi) dňa, striezliví buďme, oblečení do brnenia [5] viery a lásky, a do lebky nádeje na spasenie;
9. lebo Boh neustanovil nás na hnev [6], ale aby sme si nadobudli spasenie skrze Pána nášho Ježiša Krista,
10. ktorý umrel za nás, aby sme, či bedlíme a či spíme [7] spolu s ním žili.
11. Preto tešte sa vospolok a povzbudzujte sa jeden druhého [8], tak, ako i robíte.
12. No prosíme vás, bratia! aby ste uznali tých, ktorí pracujú medzi vami a sú vaši predstavení [9] v Pánu a vás napomínajú,
13. aby ste mali k nim hojnejšiu

1) Vo tme byť je: viesť hriešny, ľahkomyseľný život.

2) To je hebraizmus, t. j. židovský výraz, a syn svetla znamená človeka vedúceho čistý život, a to isté znamená i syn dňa. Synovia noci a tmy sú, ktorí konajú hanebné skutky.

3) Spať, t. j. bez starosti len pre zemský život žiť a večnosť s očú spustiť. Striezlivý byť: všetky žiadosti krotiť. Bedlivosť sama nestačí, jej sila je striezlivosť.

4) V horúcich krajoch vydržiavali sviatočné hostiny večer a v noci.

5) Prirodzený spánok je obrazom bezstarosti o duševné spasenie; opilstvo je obrazom nedomyseľnosti a duchovného omámenia. Apoštol menuje tu zbroj na obranu a rozumie pod ňou základné ctnosti kresťanov: vieru, nádej a lásku.

6) Boh nás kresťanov neurčil na to, aby sme na súdny deň prepadli jeho hnevu.

7) Kristus umrel za nás, aby sme s ním kraľovali, či nás najde živých a či mŕtvych (zosnulých) na súdny deň.

8) Totižto pre budúci osud umrelých.

9) Povolanie predstavených obce je: pracovať na duchovnom blahobyte im sverených duší, obci v duchovných záležitostiach predchádzať a karhať. Veriacim sú tri povinnosti uložené: vďačná úctivosť, láskavý pokoj a poddajnosť.

lásku [1]) pre ich prácu; nažívajte s nimi v pokoji.

14. A prosíme vás, bratia! napomínajte nepokojných, potešujte malomyseľných, podporujte nevládnych, buďte naproti všetkým trpeliví.

15. Hľaďte, aby nikto neodplácal druhému zlým za zlé, ale vždy sledujte, čo je dobré vospolok a pre všetkých.

16. Vždycky sa radujte! [2])

17. Modlievajte sa bez prestania! [3])

18. Ďakujte za všetko, lebo toto je vôľa Božia v Kristu Ježišovi, ohľadom na vás všetkých.

19. Nevyhášajte Ducha! [4])

20. Nepohŕdajte proroctvami! [5])

21. Všetko zkusujte [1]), a čo je dobré, toho sa držte!

22. Varujte sa všetkého druhu zlosti!

23. A sám Boh pokoja nech vás posvätí úplne, aby celý váš duch [2]), i duša i telo zachovaly sa bez úhony do príchodu Pána nášho Ježiša Krista.

24. Verný je, ktorý vás povolal; on to i vykoná.

25. Bratia! modlite sa za nás!

26. Pozdravte všetkých bratov svätým poľúbením! [3])

27. Zaprisahám vás na Pána, aby sa tento list čítal všetkým svätým bratom.

28. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vami! Amen.

---

1) Grécky: aby ste si ich vysoko ctili v láske. Vyhýbajte každej roztržke s predstavenými obce, aby obec sama neupadla do nesvornosti.

2) K tejto duchovnej radosti, ktorá pochádza zo živej viery, pevnej nádeje a úprimnej lásky, povzbudzuje Pavel vo svojich listoch veľmi často.

3) Stála modlitba v slovách je človeku nemožná, preto takú ani Pavel nemohol predpisovať. Avšak môžeme a musíme na Boha poťahovať všetko, čo robíme, myslíme a chceme, a toto je tiež modlitba.

4) Tu sa má rozumieť Duch svätý s jeho darmi milosti. Tieto nesvobodno vyhášať, sotierať. T. j. netreba prekážať, aby mohol každý udelený mu dar proroctva alebo dar uzdravovania atď. k dobrému obce vykonávať.

5) Obzvlášte nepohŕdajte darom Ducha proroctva, keď to, čo proroci jako božské zjavenie predpovedali, málo si všímate a k srdcu neberiete.

1) Nemá sa veriť každému proroctvu, alebo neobyčajnej výpovedi, ale treba ju napred preskúmať, či sa neprotiví kresťanskému učeniu, čo posúdiť patrí cirkevnej vrchnosti.

2) Slovom *duch* označuje apoštol vyššie sily duše, rozum a svobodnú vôľu. Slovom *duša* však nižšie sily, ktoré viacej so smyslenosťou súvisia. Teda celý človek podľa duše i tela, v myslení i vo svojich citoch a vzrušeniach, má byť nepoškvrnený.

3) S bratským bozkom. Na Východe bola obyčaj s pozdravom i bozk spojovať. Bozk menuje sa svätým, t. j. znakom nielen lásky, ale i svätosti, svätého obcovania veriacich.

DRUHÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA TESALONIČANOM.

Hneď po odoslaní prvého listu Tesaloničanom dostal Pavel chýr, že Tesaloničania (či už preto, že neporozumeli predošlému listu, a či preto, že ich luhaví vierozvestci oklamali) sú v tom mýlnom domnení, že súdny deň je blízko. A preto niektorí z nich oddali sa zahálke, ba i výstupnostiam. Preto sv. Pavel napísal im tento druhý list, hneď po prvom, i poučuje ich v ňom: že napred musí prísť antikrist a že len potom bude súdny deň. A preto napomína ich k pracovitosti a ctnostnému životu. Možno, že lživierozvestci podstrčili nejaké písmo Solúnčanom, ako list sv. Pavla, lebo Pavel ich vystríha, aby len tie listy prijali za jeho, ktoré sú opatrené jeho vlastnoručným podpisom.

HLAVA 1.

Vďaky Bohu za vieru a trpelivosť Tesaloničanov v prenasledovaniach, za čo dostanú odplatu, protivníci však trest na súdny deň. Modlitba, aby boli hodní povolania Božieho.

1. Pavel, Silvan a Timotej [1] cirkvi Tesaloničanov v Bohu, Otcu našom a v Pánu Ježišu Kristu.

2. Milosť vám a pokoj od Boha, Otca nášho a Pána Ježiša Krista!

3. Vždy musíme vďaky vzdávať Bohu za vás, bratia! tak, ako sa svedčí, lebo vaša viera nad mieru rastie a láska každého z vás vospolok sa zdokonaľuje;

4. tak, že i my sami chválime sa vami v cirkvách Božích pre vašu trpelivosť a vieru, a to vo všetkých vašich prenasledovaniach a sužovaniach, ktoré znášate,

5. na dôkaz spravedlivého súdu Božieho [2], aby ste boli uznaní za hodných kráľovstva Božieho, za ktoré i trpíte;

6. lebo u Boha spravedlivé je súžením odplácať tým, ktorí vás sužujú,

7. kdežto vám, ktorí ste sužovaní, odpočinutím s nami, keď sa zjaví Pán Ježiš Kristus s neba s anjelmi jeho mocnosti,

8. keď v ohnivom plameni [3] uvalí pomstu na tých, ktorí neznajú Boha [4] a ktorí neposlúchajú evanjelium Pána nášho Ježiša Krista,

9. ktorí budú trpieť večné [5] pokuty v zatratení od tvári Pána a od slávy jeho mocnosti,

10. keď prijde preslaviť [1] sa vo svojich svätých a ukázať sa predivným vo všetkých, ktorí verili; lebo naše svedectvo uhodnoverní sa medzi vami v ten deň.

11. Preto sa i modlievame [2] vždy za vás, aby vás náš Boh uznal za hodných svojho povolania a doplnil všetko zaľúbenie v dobrom a dielo viery v sile,

12. aby sa oslávilo [3] meno Pána nášho Ježiša Krista vo vás a vy v ňom, podľa milosti nášho Boha a Pána Ježiša Krista.

HLAVA 2.

O dni Pánovom, že najprv prijde syn zatratenia, ktorý bude mámiť všelijakými čudami, aby sviedol zlých. Vďaky za vyvolenie a vernosť Tesaloničanov. Prosba za vytrvalosť veriacich.

1. Prosíme vás však, bratia! pre príchod Pána nášho Ježiša Krista a pre naše pridruženie sa k nemu,

2. aby ste sa nedali prenáhlene odkloniť od svojho presvedčenia a nastrašiť sa ani duchom [4], ani rečou, ani listom [5], ako by od nás poslaným, že nastáva deň Pánov. [6]

---

1) 1—4. Srov. I. Tes. 1, 1—4; sú si podobné.

2) 5—7. Boh ukazuje na Tesaloničanoch svoju spravedlivosť, keď ich tresce na tomto svete za ich predošlé hriechy, jako i za tie, ktorých sa jako kresťania z krehkosti dopúšťajú. Ale z tohoto už vysvitá, jako potresce tých, ktorí sa mu protivia a vás prenasledujú.

3) Súd sa predstavuje jako oheň; keďže jako oheň odlučuje šľachetné kovy od trosiek a spaľuje ich, tak súd oddelí dobrých od zlých a zlých večne zahubí.

4) Tí, ktorí neznajú Boha, sú pohani; ktorí neposlúchajú evanjelium, sú Židia. Kristus oboch tresce.

5) Tu je dôkaz, že pekelné muky večne trvajú.

1) Keď prijde Pán, aby svoju vlastnú slávu ukázal v oslávení svätých a aby bol sám obdivovaný v obdivovaní blaženosti veriacich.

2) Sv. Pavel sa modlí: 1. za milosť Božiu, aby ich Boh uznal za hodných; 2. za milosť pomáhajúcu, ktorá im dodá chuti k dobrému, aby dobré i chceli i konali.

3) Čo je cieľ celej Cirkvi, to sa tu označuje jako cieľ Tesaloničanov a predmet modlitby apoštolovej. Kristus sa oslavuje stálosťou vo viere, ctnostným životom, vyznaním viery, aj v prenasledovaní, nakrátko: kresťanským životom. Oslávenie Kristovo v Tesaloničanoch je spolu aj ich oslávením v Kristu, lebo sú vždy užšie s Kristom spojení a v deň zmŕtvychvstania i dľa tela do slávy vojdú. Ale všetko majú ďakovať milosti Božej, ktorú Kristus vydobyl.

4) Duchom: t. j. nie tým, čo nepraví proroci, jako vnuknutie Ducha svätého, mýlne a podvodne ohlasujú.

5) Listom: t. j. mne neprave pripisovaným.

6) V Tesalonikách sa tá mienka rozšírila, že deň posledného súdu je už predo dvermi. Apoštol týmto listom chce jedných zbaviť strachu, druhých povzbudiť k pracovitosti, keď ich ubezpečuje a dokazuje, že deň Pánov ešte nenastane tak skoro, jako si oni myslia.

3. Nech vás nikto nesvedie na nijaký spôsob; lebo prv musí prísť odpadnutie a zjaví sa človek hriechu, syn zatratenia [1],

4. ktorý sa protiví a povyšuje sa nad všetko, čo sa nazýva Bohom, alebo čomu sa koná pocta, tak že sa usadí v chráme Božom a bude sa ukazovať, ako by bol Boh.[2]

5. Či nepamätáte, že som vám to povedal, ešte keď som bol u vás?

6. A čo ho teraz zdržuje, viete, aby objavil sa o svojom čase.[3]

7. Lebo tajomstvo neprávosti už pôsobí [4], len aby ten, ktorý ho teraz zadržuje, zadržoval, až kým bude preč s cesty.

8. A vtedy objaví sa ten nešľachetník, ktorého Pán Ježiš porazí dychom svojich úst a zničí ho jasnosťou svojho príchodu [1],

9. ktorý následkom účinkovania satanovho prijde so všemožnou mocou, znakmi a lživými divmi [2],

10. a so všelijakým svádzaním k neprávosti u tých, ktorí zahynú preto, že neprijali milovania pravdy, aby boli spasení.[3] Preto dopustí Boh na nich účinkovať blud, aby verili klamstvu,

11. aby boli odsúdení všetci, ktorí neverili pravde, ale privolili k neprávosti.

12. My však musíme vždy ďakovať Bohu za vás, bratia Bohu milí! že vás vyvolil Boh za prvotiny k spaseniu v posvätení ducha a vo viere pravdy [4];

13. k čomu vás i povolal naším evanjeliumom [5], aby ste obsiahli slávu Pána nášho Ježiša Krista.

14. A tak, bratia! buďte stáli, a zachovávajte podania, ktoré ste sa naučili už či z reči a či z nášho listu. [6]

15. A sám náš Pán Ježiš Kristus a Boh i Otec náš, ktorý zamiloval si nás a dal večné potešenie a dobrú nádej v milosti [7],

16. nech potešuje vaše srdcia a posilňuje v každom dobrom skutku i reči.

---

1) Pred zjavením sa Pána k poslednému súdu musí najprv nastúpiť všeobecné odpadnutie od kresťanstva po celom svete, a potom prijde ten človek celkom oddaný hriechu.

2) Dolož: dotiaľ nemôže prijsť deň Pánov. Dve tieto udalosti musia dľa božského predpovedania predchádzať príchod Spasiteľov, a keďže ešte ani jedna z nich sa nestala, preto ešte ten posledný deň nemôže byť tak skoro. Jedna z týchto udalostí bude veľké odpadlíctvo medzi veriacimi a druhá zjavenie sa antikrista. Že veľké odpadlíctvo bude predchádzať koniec sveta, to Spasiteľ zreteľne predpovedá u sv. Mat. 24, 4. Ale panovala v apoštolských časoch bez pochyby na základe božského zjavenia tá viera, že v posledných časoch obzvlášte veľký protivník Kristov vystúpi a na jeho miesto sa posadí, ktorého preto antikristom (protikristom) menovali. O tejto viere vydáva svedectvo sv. Ján vo svojom 1. liste (2, 18 a 4, 3). O tomto istom antikristovi, jako predznaku skorého príchodu Kristovho, hovorí tu apoštol; hoci jeho meno síce nemenuje, ale jeho osobu bližšie označuje. Nazýva ho človekom hriechu, v ktorom sa všetko, čo je hriech, takmer stelesnilo; synom zatratenia (Ján 17, 12), t. j. večnému zatraceniu prepadnutým protivníkom, ktorý pomocou diabla a znalosťou tajných prírodných zákonov bude robiť čudá, zdanlivé zázraky, a preto vydá sa za Boha a svedie mnoho ľudí. Či je tu reč o istej osobe a či len o istom vedeckom smere neznabožskom, to sa nedá určiť.

3) Ešte tento človek hriechu nevystúpil, ale on sa ukáže a zjaví vo svojom čase.

4) Grécky: Veď neprávosť utajeno už pôsobí, len aby bol preč s cesty ten, ktorý zdržuje až doteraz. Ako je príchod Spasiteľov dvojaký, a to: 1. príchod potrestať Židov pri spustošení Jeruzalema, 2. príchod potrestať všetkých ľudí na konci sveta, tak že spustošenie a vyhladenie židovskej dľžavy je predobrazom spustošenia sveta: takto i antikrist vystúpi dva razy, raz pred spustošením Jeruzalema, druhý raz pred súdnym dňom, ale ten prvý bude len predobrazom druhého opravdivého antikrista. Nasledovne tou neprávosťou, ktorá už pôsobila vtedy, keď sv. Pavel písal tento list, bol zúrivý prenasledovateľ kresťanstva cisár Nero. Avšak Nero pôsobil len potajomne, lebo ešte nebol vtedy cisárom. Cisárom vtedy bol Klaudius, a preto tento ho zdržoval a stál mu v ceste. Nero pôsobil až vtedy, keď mu vystúpil z cesty Klaudius, teda po tohoto smrti.

---

1) Grécky: a znivočí zjavením svojej prítomnosti. Týmito slovami vyzdvihuje apoštol moc Kristovu a slabosť antikristovu.

2) Pomocou diabla bude robiť klamlivé zázraky, t. j. ktoré sú len naoko zázrakmi.

3) Tí, ktorí nemajú smyslu pre pravdu, uveria antikristovi — a zahynú.

4) Kto stojí v pravej viere a dľa nej žije, bude spasený.

5) A táto pravá viera nachádza sa v tom evanjeliume, ktoré nám podáva Cirkev apoštolská.

6) Čo Kristus učil a apoštolovia, to je nie všetko vo sv. Písme, je teda i ústné podanie, ktoré tiež treba veriť.

7) Naša nádej na smilovanie Božie je dobrá, preto, že je nie márna.

HLAVA 3.

Žiadosť, aby sa modlili za neho. Nádej, že zachovajú jeho príkazy. Napomenutie, aby sa odťahovali od kresťanov, ktorí nechcú zachovávať jeho ustanovenia a rukami pracovať. Výstraha, aby takých nedržali za nepriateľov, ale aby ich ako bratov karhali.

1. Ostatne, bratia! modlite sa za nás, aby sa slovo Pánovo rozširovalo a preslávilo, jako i u vás,
2. a že by sme sa vysvobodili od ľudí nezbedných a zlých; lebo nie všetci majú vieru.[1]
3. Ale verný[2] je Boh, ktorý vás posilní a ochráni od zlého.
4. Nuž dúfame o vás v Pánu, že čo sme prikázali, aj činíte, aj budete činiť.
5. A Pán nech vám nakloní srdcia k láske Božej a vytrvalosti Kristovej.
6. Tiež nakladáme vám, bratia! v mene Pána nášho Ježiša Krista, aby ste sa uťahovali od každého brata, ktorý sa neporiadne drží, a nie podľa podania, jaké prijali od nás.
7. Veď sami viete, jako nás treba nasledovať, keďže sme neboli nepokojní medzi vami,
8. ani sme darmo nejedli chlieb od nikoho, ale v robote a ustávaní vo dne a v noci sme pracovali, aby sme nikomu z vás na ťarchu nepadli.
9. Nie jako by sme neboli bývali oprávnení[3], ale aby sme vám dali seba samých za príklad, aby ste nás nasledovali.
10. Lebo i keď sme boli u vás, to sme vám kázali, že jestli kto nechce pracovať, nech ani nejie.[1]
11. Počuli sme totižto, že sa niektorí medzi vami neporiadne chovajú, nič nerobia, lež daromnice stvárajú.[2]
12. Tým, ktorí sú takíto, prikazujeme a prosíme ich pre Pána Ježiša Krista, aby v tichosti pracovali a jedli svoj chlieb.[3]
13. Vy však, bratia! neprestávajte[4] dobré skutky činiť.
14. Jestli kto neposlúchne slová nášho listu, toho si zapamätajte a nestýkajte sa s ním, aby sa zahanbil[5];
15. avšak nemajte ho za nepriateľa, lež pokárajte jako brata.[6]
16. A sám Pán pokoja nech vám dá ustavičného pokoja na každom mieste! Pán nech je s vami so všetkými!
17. Pozdravenie mojou rukou[7], Pavlovou: čo je znakom každého môjho listu; takto písavam.
18. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vami so všetkými! Amen.

---

1) Apoštol rozumie tu Židov, ktorí v Korinte svojím zlomyseľným protivníctvom hamovali jeho účinkovanie.

2) V tom zachováva Boh svoju vernosť, že vo vás, vo vašej viere potvrdil svedectvo o Kristovi, t. j. jeho evanjelium.

3) Apoštol bol oprávnený požadovať výživu od veriacich, ale on vo dne i v noci pracoval rukami, aby si zaopatril chleba, a to robil, aby dal príklad veriacim, že i oni majú pracovať.

1) Apoštol hovorí len: kto nechce pracovať: teda nerozpráva o takých, ktorí pracovať nemôžu.

2) Namiesto, aby sa usilovne a poriadne zapodievali záležitosťami svojho povolania, robia daromnice a lenošia.

3) V pokoji pracovať je v protive s predošlým: daromnice vystrájať.

4) To vás nemá mrzieť, keď nehodníci vašej dobrotivosti nadužijú, lebo s tým máte len príležitosť milosrdenstvo preukazovať, čo je tiež len milosť Božia.

5) Toho majú predstavení verejne pred celou obcou poznačiť jako takého, s ktorým veriaci nesmú mať nijakého styku, t. j. má byť vyobcovaný, aby sa spamätal a polepšil.

6) Láska nemá sa nikdy pretrhnúť.

7) Vlastnoručne. Tieto slová predpokladajú, že pod jeho menom bol jeden list podhodený; aby na budúce jeho pravdivý list od podhodeného ľahšie rozoznať mohli, odkazuje ich na vlastnoručný podpis ako známku rýdzosti (pravosti).

PRVÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA TIMOTEJOVI.

Timotej, rodák z Lystry, mesta lykaonskej okrajinky v Malej Azii, bol synom pohanského otca a židovskej matky, menom Euniky, ktorá ho i so svojou matkou Loidou nábožne vychovala. Keď sv. Pavel apoštol na svojej druhej ceste prišiel do Lystry, Timotej bol už kresťanom, a keďže mal od tamejších kresťanov dobré svedectvo, vzal si ho sv. Pavel za pomocníka kázať sv. evanjelium. Ale ho najprv ešte obrezal, aby Židia od neho nebočili, potom ho i za kňaza i za biskupa posvätil. Timotej vykonával apoštolovi v cirkevných záležitostiach rozličné služby, odkazy a posolstvá, na pr. k Tesaloničanom, Korinťanom. Bol tiež s apoštolom v Ríme vo väzení. S cesty konanej po Španielsku navrátil sa s ním do Malej Azie a zanechaný bol v Efeze, aby riadil efezskú cirkev, lebo sv. Pavel sa odobral ďalej do Macedonska. Odtiaľ, azda z mesta Filipi, poslal mu apoštol tento prvý list, ktorý obsahuje veľmi múdre naučenia a nariadenia pre vedenie pastierskeho úradu, a preto spolu i s dvoma nasledujúcimi listmi podobného obsahu menuje sa listom pastierskym.

HLAVA 1.

Ako sa má evanjelium správnym spôsobom kázať. Netreba podávať ani bludné, ani neužitočné náuky. Cieľ kázne je láska. Mnohí poblúdia, že nenahliadnu, čo majú kázať, a o zákone, ktorý je dobrý a pre nespravedlivých daný, nesprávne mluvia. Ďakuje Bohu, že ho z prenasledovníka Cirkvi povolal k apoštolskému úradu a udelil mu milosrdenstvo, aby svoju trpelivosť za príklad predložil. Timoteja napomína, aby bol usilovným kazateľom.

1. Pavel, apoštol Ježiša Krista z nariadenia [1] Boha, nášho Spasiteľa a Ježiša Krista, našej nádeje,

2. Timotejovi [2], milému synovi vo viere! Milosť, milosrdenstvo a pokoj od Boha Otca a Krista Ježiša, Pána nášho!

3. Jako som ťa prosil, aby si zostal v Efeze, kým som ja išiel do Macedonska [3], aby si prikázal poniektorým, že by ináč neučili,

4. aby sa nezapodievali s bájkami a bezúčelnými rodoslovmi [1], ktoré zapríčiňujú viac hádky, nežli povzbudenia k Bohu, ktoré je vo viere.

5. A cieľ príkazu je láska [2] z čistého srdca, a dobrého svedomia, a nepretvárenej viery,

6. od čoho niektorí zablúdili, a prešli do márnych povedačiek,

7. keď chceli byť učiteľmi zákona, nerozumeli sa ani do toho, čo hovoria, ani do toho, čo dotvrdzujú. [3]

8. Však vieme, že je zákon dobrý [4], keď ho kto náležite upotrebí,

---

1) Vôľa Božia, ktorá je príčinou apoštolského úradu Pavlovho, objavuje sa tu jako nariadenie a rozkaz. Apoštol pozdvihuje i oproti Timotejovi toto božské povolanie pre bludárskych učiteľov, ktorí v Efeze počínali zľahčovať jeho vážnosť. Ježiš Kristus menuje sa našou nádejou, lebo on je nielen príčinou, ale i predmetom našej nádeje.

2) Timotej je synom sv. Pavla vo viere, t. j. sv. Pavel ho obrátil. Grécky: „opravdivému dieťaťu“. Timotej je pravý syn sv. Pavla, lebo od neho prijatú náuku čisto a verne zachoval.

3) O tejto ceste sv. Pavla do Macedonska Skutky apoštolské nič nespomínajú; ona padá pravdepodobne do časov po vysvobodení sa z rimského väzenia, keď apoštol azijské cirkve zase navštevoval.

1) Pod vlivom pohanského bájoslovia (mytologie) utvorila sa u Židov vo vtedajších časoch náuka, ktorá pod menom gnosis (znalosť) chcela prehĺbiť starozákonné náboženské náhľady. Jadrom tejto náuky bolo asi to, že Boh nevlíva bezprostredne na svet, ale prostredníctvom anjelov. No i anjelov delili na rozličné sbory, dávali im rôzne mená a vymýšľali spôsoby, jako pochádzajú jedni od druhých, ba skladali celé rodoslovia a v tom nachádzali múdrosť. Tieto blbstvá prešly aj na niektorých kresťanov, a preto sv. Pavel vystríha ich od týchto hlúpostí, ktoré nemajú nijakého základu.

2) Boh na to dal zákon a príkazy, aby sme ho milovali.

3) Keďže gnostické náuky boly len vymysleniny východnej obrazotvornosti, preto nemaly nijakého základu, a bez základu nemožno vec rozumieť.

4) Keď i zákonu Mojžišovmu nepriznávame toho významu a platnosti, ktoré mu títo po židovsky smýšľajúci bludoučitelia pripisujú, preto ho my neodhadzujeme celkom a úplne, ale uznávame, že je

9. keď toľko zná, že zákon nie je vynesený pre spravedlivého, ale pre nespravedlivých a nepoddajných, bezbožných a hriešnych, zločinných, zvrhlých, otcovrahov a matkovrahov, zbojníkov,

10. pre smilníkov, chlapoložníkov, kupčíkov s ľuďmi, luhárov a krivoprísažníkov, a čo ešte protiví sa zdravej náuke [1];

11. ktorá zodpovedá slávnemu evanjeliu blahoslaveného Boha, ktoré sa mne sverilo.[2]

12. Vďaky vzdávam tomu Kristu Ježišovi, Pánovi nášmu, ktorý ma posilnil, že ma považoval za spoľahlivého postaviť do úradu,

13. ktorý som bol predtým ruhač a prenasledovateľ a drzec, ale som obsiahol milosrdenstvo božské, lebo som to robil z nevedomosti, v nevere [3];

14. avšak rozhojnila [4] sa milosť Pána nášho s vierou a láskou, ktorá je v Kristu Ježišovi.

15. Spoľahlivá a všemožného schválenia hodná je to reč, že Ježiš Kristus prišiel na tento svet spasiť hriešnikov, z ktorých prvý som ja.[5]

16. Ale preto som obsiahol milosrdenstvo, aby Ježiš Kristus na mne samom prvom preukázal všetku shovievavosť, na príklad tým, ktorí mu uveria na večný život.

17. Kráľu však vekov nesmrteľnému, neviditeľnému, samému Bohu, česť a sláva na veky vekov. Amen.

18. Tento príkaz ti porúčam, synu Timoteju, aby si dľa tých proroctví [1], ktoré o tebe popredku šly, bojoval dobrý boj za nich,

19. a mal si vieru, a dobré svedomie [2], ktoré keď niektorí odhodili, rozbila sa im loď viery.[3]

20. Medzi ktorými je Hymenej a Alexander, ktorých som odovzdal satanášovi [4], aby sa naučili nezlorečiť.

HLAVA 2.

Nakladá, aby sa vykonávaly modlitby a poďakovania za vrchnosti. Udáva, jako sa treba pri modlitbe správne držať. Konečne naučenie mužom a ženám.

1. Vyzývam teda, aby sa predovšetkým vykonávaly prosby, modlitby, prímluvy a poďakovania za všetkých ľudí.[5]

2. Za kráľov i za všetkých [6], ktorí sú vo vysokom postavení, aby sme viedli pokojný a tichý život vo všetkej pobožnosti a čistote.

3. Lebo to je dobré a vzácne u Spasiteľa, Boha nášho,

---

dobrý a potrebný pre tých, ktorí nemajú lásky, a tak varujú sa zlého pod tlakom prikázania, čoho by sa boli mali varovať z lásky k Bohu a bližnému.

1) Zdravá náuka, t. j. mravouka.

2) Tá, ktorá je evanjeliu primeraná. Podľa gréckeho sa majú slová „dľa evanjelia“ vzťahovať na predošlé verše 8—10, v tom smysle: podľa evanjelia mne svereného je zákon dobrý.

3) Avšak, čo doteraz predtým činil, nebolo hriechom proti Duchu svätému, lebo jeho nevera pochádzala z nedostatku vedomosti. On očakával inakšieho Messiáša, nežli jakým sa Ježiš ukázal, inšie kráľovstvo, nežli jaké on založil.

4) Milosť Božia ďaleko prevážila všetko moje previnenie.

5) Apoštol netají, že je hriešnikom, ba on je hotový uznať, že je ešte viac než ktorýkoľvek iný človek; ale to je nie príčina, aby pochyboval o svojom terajšom omilostení, lebo to je základná pravda kresťanstva, že Kristus na to prišiel, aby hriešnikov ratoval a hľadal, čo bolo ztratené. (Mat. 9, 13.)

1) Mužovia, obdarení prorockým duchom, o Timotejovi predpovedali, že bude horlivým biskupom, následkom čoho ho sv. Pavel vysvätil, pričom skladali na neho ruky on i kňazi.

2) Dobré svedomie má ten, kto žije bezúhonný život, a takýto človek rád verí. Kdežto človek, ktorý žije zlý život, nerád verí a pomaly ztratí vieru.

3) Keď sa loď stroskoce, zahynie celý náklad; u zlých ľudí zahynie viera.

4) Ktorých som zo spoločnosti cirkvi vytvoril, t. j. vyobcoval, skrze čo zase upadli medzi tých ľudí, nad ktorými vládne satan.

5) Poťahom na I, 3. v. vlastný predmet môjho písania je tento. Predovšetkým medzi tým, čo je ku kresťanskému životu potrebné, modlitba zaujíma prvé miesto, tá je istým štítom proti pokušeniam, najlepším prostriedkom k pokroku. Ani jeden človek nemá byť vyňatý z modlitieb našich, ako to vidíme pri modlitbách na Veľký piatok.

6) Židia sa modlili za nežidovské vrchnosti len v istých okolnostiach (Baruch 1, 10). Sv. Pavel káže, aby sme sa ustavične modlili za ne, bez ohľadu na to, jakého sú náboženstva, nakoľko sú vždy námestníkmi Božími.

4. ktorý chce, aby všetci ľudia boli spasení a prišli [1] k poznaniu pravdy.

5. Jeden totiž je Boh [2], tiež i jeden prostredník [3] medzi Bohom a ľuďmi, človek Kristus Ježiš.

6. Ktorý dal seba samého za všetkých [4] na vykúpenie, na svedectvo svojím časom,

7. na čo [5] som ja ustanovený za kazateľa a apoštola (pravdu hovorím, nelužem), za učiteľa pohanom vo viere a pravde.

8. Chcem teda, aby sa mužovia modlievali na každom mieste a pozdvihovali čisté ruky, bez hnevu a svady.

9. Podobne i ženy, v slušnom rúchu, aby sa ozdobovaly cudnosťou a striezlivosťou, a nie vykučerenými vlasmi, alebo zlatom, alebo perlami, alebo drahými šatami;

10. ale dobrými skutkami, jako sa to svedčí na ženy, ktoré priznávajú sa k bohabojnosti.

11. Žena nech sa potichu učí so všetkou poddanosťou.

12. Ale nedovoľujem žene, aby učila, ani aby panovala nad mužom, lež aby bola ticho.

13. Lebo najprv bol Adam stvorený, potom Eva.

14. A Adam nebol svedený, ale žena bola svedená k priestupku.

15. Avšak spasená bude pre rodenie dietok, jestliže zotrvá vo viere a láske, a posvätení a striezlivosti.

HLAVA 3.

O vlastnostiach biskupov, jahnov a jahyniek. Cirkev je stĺp pravdy. Tajomstvo božského vtelenia.

1. Spoľahlivá reč je: Kto si žiada biskupstvo, dobrú vec si žiada. [1]

2. Biskup teda musí byť bezúhonný, jednej manželky muž [2], striezlivý, opatrný, sporiadaný, stydlivý, pohostinný a spôsobný učiť,

3. nie opilec, nie bitkár, lež vľúdny, nie svadlivý, nie lakomý [3], ale

4. ktorý dobre spravuje svoj dom, ktorý má poddané dietky [4] so všetkou poctivosťou.

5. Lebo kto nevie byť predstaveným vo svojom dome, jako bude mať starosť o Cirkev Božiu? [5]

---

1) Modlitba za neveriacich má smerovať na ich obrátenie.

2) Ako je len jeden Boh a Spasiteľ, tak je on Bohom a Spasiteľom všetkým ľuďom a preto chce všetkých spasiť, a naša modlitba má zodpovedať vôli Božej.

3) Kristus sa menuje „prostredníkom“, lebo pokoj a smierenie medzi Bohom a jemu odcudzeným a znepriateleným človečenstvom vyprostredkoval, a nazýva sa človek Ježiš Kristus, lebo to v svojej ľudskej prirodzenosti, skrze svoju smrť na kríži vykonal.

4) Táto pravda, že Boh chce spasiť všetkých a že sa Kristus za všetkých jako výkupný peniaz oddal, bola v starodávnejších časoch skrytá a teraz v čase, ktorý Boh v svojom večnom úmysle na to určil a ustálil, sa zjavila a osvedčila.

5) Ohlasovať svedectvo, že Kristus za všetkých ľudí a nie azda len za Židov umrel, je obzvlášte povolaním sv. Pavla.

1) Úrad predstaveného je šľachetný úrad, lebo jeho úlohou je cirkev zakladať, povzbudzovať a hľadieť, aby si všetci ľudia osvojili pravdu a milosť Ježiša Krista. V tomto smysle je i pekne i dobre za hodnosťou sa vynasnažovať, ale ten pekný úrad i požaduje takých nosičov, ktorí mu svojím životom nebudú na hanbu.

2) Smysel tejto požiadavky nemôže byť ten, aby biskup alebo kňaz musel byť ženatý, lebo prízvuk (dôraz) neleží na tom, že má mať ženu, ale na tom, že nesmie mať viac než jednu ženu. Však sám apoštol Pavel bol neženatý a zreteľne hovorí (I. Kor. 7, 7): „Žiadam si, aby ste všetci tak boli, jako ja.“ Ale apoštol dovoľuje, aby biskupmi a kňazmi mohli byť i takí, ktorí mali (vdovci), alebo majú len jednu ženu. Kto mal viac žien, nesmie byť biskupom, ba ani kňazom. Človek mohol by mať viac žien alebo súčasne, t. j. naraz, čo však Kristus zakazuje nielen biskupom a kňazom, ale i všetkým kresťanom, alebo jednu po druhej, čo je kresťanom síce dovolené, ale nie biskupom a kňazom, nakoľko sa zdá byť znakom nezdržanlivosti. Neskôr východná Cirkev zakázala mať ženy biskupom a západná i kňazom.

3) Nemá byť oddaný nijakej náruživosti.

4) Keď už dovoľuje môcť byť biskupmi a kňazmi aj ženáčom, ktorí majú alebo aspoň môžu mať rodinu (dietky), tedy od týchto vyžaduje, aby mali dietky dobre vychované.

5) Keď je v úzkom kruhu svojej rodiny nespôsobný predstavený, tým menej bude spôsobný vo veľkom okrese cirkevnom. Nech složí teda zkúšku vo svojej vlastnej domácnosti, že mu ani sila, ani horlivosť nechybí, ktorá je predstavenému potrebná, aby udržal poddaných v detinskej poslušnosti.

6. Nie novoverec [1], aby nadutý
pýchou neupadol do diablovho súdu.
7. A musí mať i dobré svedectvo
od tých, ktorí sú vonku, aby ne-
upadol do hanby a do osídla dia-
blovho.[2]
8. Podobne jahni [3]: poctiví, nie
dvojjazyční, nie mnohému vínu od-
daní, nie mrzkého zisku žiadostiví,
9. ktorí majú tajomstvo viery
v čistom svedomí.[4]
10. Ale i títo nech sa najprv vy-
zkúsia, a len jestli sú bez zločinu [5],
nech konajú službu.
11. Ženy [6] podobne poctivé, nie
utrhačné, striezlivé a verné vo vše-
tkom.
12. Jahni nech sú mužovia jednej
manželky, dobrí predstavení svojim
dietkam a svojim domom.
13. Tí totižto, ktorí dobre konajú
svoju službu, nadobudnú si pekné
postavenie[7] a veľkú bezpečnosť vo
viere, ktorá je v Krista Ježiša.
14. Toto ti píšem v nádeji, že
skoro prídem k tebe;
15. ale keby som sa omeškal, aby
si vedel, ako sa máš chovať v dome
Božom [1], čím je Cirkev Boha živého,
stĺp a opora pravdy.
16. Áno, zjavne veliké je tajom-
stvo pobožnosti [2], ktoré zjavilo sa
v tele, ospravedlivelo skrze Ducha [3],
zjavilo sa anjelom, ohlasovalo sa
medzi pohanmi, uverilo sa po svete,
vzaté je do slávy.

HLAVA 4.

Bludné náuky, menovite o manželstvách a o pokrmoch. Napomenutie, aby odmietol márnu náuku a cvičil sa v nábožnosti, hoci je mladý, aby slúžil ostatným za príklad.

1. Duch však zreteľne[4] hovorí:
že v neskorších časoch niektorí od-
padnú od viery, budú počúvať blud-
ných duchov a diabolské náuky.
2. Takých, ktorí v pokrytstve
mluvia lož a majú vypálený znak
na svojom svedomí [5],
3. ktorí zabraňujú ženiť sa [6], (pri-
kazujú) zdržovať sa od pokrmov [7],

---

1) Keby novoobrátenec, sotvaže sa stal údom Cirkvi, už hneď za predstaveného bol postavený, mohlo by ho toto náhle povýšenie sviesť k vysokomyseľnosti.

2) Nielen kresťania, ale ani tí, ktorí sú mimo Cirkvi, teda Židia a pohani, nesmú vedieť o ňom nič zlého. A preto prv, než niekoho povýšia za biskupa, treba sa prezvedieť, ako smýšľajú o ňom inoverci. Lebo jestli vedia o ňom čo zlého, jaknáhle stane sa biskupom, hneď to pustia do verejnosti, dozvedia sa to kresťania, biskup utratí vážnosť a ľahko odpadne od viery, alebo aspoň od dobrých mravov.

3) Diakoni, jahni, boli poverení opatrovaním nemocných, rozdeľovaním milodarov medzi chudobnými a posluhovaním pri službách Božích.

4) T. j. večná pravda, ktorá prv skrytá bola a teraz zjavením oznámená a vierou do našej vedomosti uvedená má byť v čistej duši.

5) Grécky: jestli sú bez výčitky, t. j. jestli im nik nemôže nič vytýkať. Jahnov treba podrobiť prísnejšej zkúške, lebo oni opatrovali cirkevný majetok.

6) Tu sa majú rozumieť ženy diakonov, aby nevrhaly zlé svetlo na svojich manželov. A preto treba to vyšetriť.

7) Jestli úrad opatrovania chudobných náležite zastáva, tým si nadobudne veľkú vážnosť a vplyvné postavenie, skrze ktoré do takého položenia postavený bude, že bude môcť verejne a úprimne za kresťanskú vieru pracovať, jeho služba otvorí mu srdcia, že i tvrdé slovo od neho ochotne prijmú.

1) Cirkev je domom Božím, v nej prebýva Boh s ľuďmi, ako otec s dietkami. Je stĺpom a oporou pravdy, preto, že v rôznom ponímaní kresťanských náuk ona udržuje pravidlo.

2) Toto veliké tajomstvo pobožnosti je Kristus, vtelené slovo Božie.

3) Duch sv Krista ospravedlivil, čiže vyhlásil za spravedlivého, t. j. že to, čo Kristus učil o sebe, je pravda: že totiž vstane z mŕtvych a vstúpi na nebesá a že je Synom Božím. Možno, že tento verš je vzatý z niektorej cirkevnej, nám neznámej piesne.

4) Grécky: výslovne. Diabol snaží sa prekrútiť učenie Kristovo, a preto posiela bludné náuky, a proroci výslovne predpovedali, že ľudia budú im nadržať.

5) Otroci mali na tele vypálený znak, aby sa vedelo, ktorému pánovi patria; takto i blud je znakom, že ten, kto je v ňom, patrí diablovi.

6) Už za času sv. Pavla povstali bludoverci, ktorí zabraňovali ženiť sa. To je hrozným bludom, keďže Kristus stav manželský povýšil na sviatosť. Všeobecné nutné bezženstvo protivilo by sa prirodzenému zákonu a viedlo by ku hroznej nemravnosti. Avšak dobrovoľné bezženstvo je lepšie od manželstva.

7) Tu sa má doplniť: prikazujú zdržovať sa pokrmov. V starom zákone Mojžiš vyhlásil niektoré pokrmy za nečisté zčiastky zo zdravotných príčin, zčiastky politických, aby totižto Židia nesmiešali sa s druhými národami a nevtopili sa do nich. Keďže kresťanstvo je svetovým a nie národným náboženstvom, politické príčiny odpadly, ale odpadly aj zdravotné, keďže kresťanstvo malo sa rozšíriť i po studených krajoch, a zdravotné ohľady maly byť ponechané zdravovede, a nie nábožen-

ktoré Boh stvoril, aby ich s poďakovaním užívali veriaci a tí, ktorí pravdu uznali.

4. Lebo všetko stvorenie Božie je dobré [1] a nič sa nemá zavrhnúť, čo sa prijíma s poďakovaním;

5. veď posväcuje sa slovom Božím a modlitbou.[2]

6. Keď toto budeš predkladať bratom, budeš dobrým služobníkom Ježiša Krista, ktorý si vychovaný v slovách viery a dobrej náuke, ku ktorej si sa pripojil.

7. Vyhýbaj pošetilým a babským bájkam [3], ale radšej sa cvič v pobožnosti.

8. Lebo telesné cvičenie máločo je osožné [4], ale nábožnosť je užitočná ku všetkému, poneváč má zasľúbený život prítomný aj budúci.

9. Spoľahlivá to reč a hodna všetkého schválenia.

10. Veď preto sa ustávame a znášame potupenie, lebo úfame v živom Bohu, ktorý je Spasiteľom všetkých ľudí, obzvlášte veriacich.

11. Toto prikazuj a vyučuj.

12. Nech nikto nepohŕda tvojou mladosťou, ba buď za príklad veriacim v reči a v obcovaní, v láske, vo viere a čistote.[5]

13. Dokiaľ prijdem, buď pilný v čítaní, napomínaní a vyučovaní.

14. Nezanedbávaj milosť, ktorá je v tebe, ktorá sa ti dostala skrze proroctvo s vkladaním rúk kňazstva. [1]

15. O tom rozmýšľaj, na tom stoj, aby tvoj pokrok zjavný bol všetkým.

16. Daj pozor na seba a na učenie. V tom zotrvaj: lebo keď to učiníš, i samého seba spasíš, i tých, ktorí ťa poslúchajú.

HLAVA 5.

Ďalšie naučenie, jako sa má zachádzať s rozličnými údmi Cirkvi.

1. Staršieho neokrikuj, ale napomínaj ho jako otca [2], mladších ako bratov.

2. Starenky jako matky, mladšie (dievčatá) jako sestry [3] vo všetkej čistote.

3. Cti [4] si vdovy, ktoré sú naozaj vdovami.

4. A ktorá vdova má synov alebo vnukov, nech sa učí najprv spravovať svoj dom a preukazovať odmenné služby rodičom.[5] Lebo toto je vzácne u Boha.

---

stvu. Preto sv. Pavel bojuje za to, že kresťania smú požívať všetko, čo Boh stvoril za pokrm a nápoj, nech to len rozumne a slušne požívajú a uznávajú za Božie dary. Týmto sv. Pavel neodsudzuje pôsty a zdržovanie sa od istých pokrmov na isté dni, lebo to je sebazaprením, čo Kristus natoľko žiada od nás.

1) Boh je dobrý a preto dobré musí byť i to, čo on učiní, nasledovne každá vec je dobrá prirodzene.

2) To, čo je prirodzene dobré, obráti sa nám na prostriedok milosti a slúži nám k spaseniu skrze modlitbu, a tak sa posväcuje. Preto je potrebná stolová modlitba, lebo skrze ňu jedlá premenia sa nám na pomôcky spasenia.

3) Horeuvedené bludy sú sprostosti.

4) Čo tu rozumie sv. Pavel pod telesným cvičením, ťažko si domyslieť. Ak tento verš stojí v súvise s ostatnými, tedy je tu reč o bezženstve a o pôstoch, čo bez vyšších pohnútok má malú cenu ešte i v svete prirodzenom, lebo človeku nezabezpečuje ani len dlhého života. Ináč pobožnosť, ktorá nás zdržuje od výstupkov, nasledovne zabezpečuje nám časný i večný život.

5) Tak sa chovaj, aby tvoje držanie sa dodalo ti tej vážnosti, ktorej ti nedodáva tvoj mladý vek.

1) Milosť posviacky obsahuje nielen milostný dar učenia, vysluhovania sviatostí, ale i povýšenie a rozmnoženie posväcujúcej milosti, lebo celá kňazská práca len vtedy vyvinuje svoje úplné požehnanie, keď vychádza z posväteného smýšľania. Táto milosť bola Timotejovi udelená skrze proroctvo a vkladanie rúk apoštolových. Už predtým Duch svätý ústami prorokov vyznačil Timoteja za povolaného do úradu predstavenstva (I. Tim. 1, 18) a pohnutím tohože Ducha svätého prikročil apoštol k skutočnej posviacke, keď ruky na neho vkladal a slová nad ním mluvil, ktoré mu Duch sv. vnuknul, keď ich spolu i za prostriedok svojho udelenia milosti učinil. Shromaždení však najstarší (kňazi) spojili svoje vkladanie rúk s apoštolovými. V tom všetkom poznávame praobraz sviatosti posvätenia kňazského.

2) Úctu, ktorú si vek požaduje, nesmie ani cirkevný predstavený uraziť.

3) Oproti mladším ženám nech je kňaz opatrný a zdržanlivý.

4) V úcte sa zahrňuje i podpora z milodarov veriacich. Ktoré vdovy sú naozaj vdovami, o tom píše v nasledujúcich veršoch.

5) Keď niektorá vdova nie je celkom osamelá, ale má deti alebo vnukov, o ktorých sa má starať, tak jej prvou povinnosťou je starať sa o svoj vlastný dom a láskou, ktorú svojim deťom preukazuje, odplatiť lásku, ktorú ona prijala od svojich rodičov.

5. A ktorá je naozaj vdova a osamelá, nech úfa v Bohu a zotrváva na prosbách a modlitbách vo dne i v noci.

6. Lebo ktorá žije v rozkoši [1], za živa umrela.

7. Toto prikazuj, aby boly bezúhonné.

8. Lebo kto sa nestará o svojich a zvlášte o domácich, zaprel vieru a je horším od neverca.

9. Vdova [2] nech sa volí nie niže šesťdesiat rokov, ktorá bola jednému mužovi manželkou [3],

10. a má svedectvo o dobrých skutkoch, že si vychovala dietky, že prijímala pocestných, že umývala nohy [4] svätým, že posluhovala tým, ktorí trpia súženie, že sa vynasnažovala za každým dobrým skutkom.

11. Mladšie vdovy však odmietaj, lebo jaknáhle, nedbajúc na Krista, zbujnejú, chcú sa vydávať.

12. A priťahujú si odsúdenie, preto, že zrušily prvú vernosť.[5]

13. A že sú zároveň i záhalčivé, učia sa behať po domoch, a nielen záhalčivé, ale i klebetné a všetečné [6], keď rozprávajú, čo sa nesluší.

14. Preto chcem, aby sa mladšie vydávaly, deti rodily, gazdinami boly a žiadnej príležitosti nedávaly protivníkovi k zlorečeniu.

15. Lebo už sa poniektoré obrátily zpiatky za satanášom.[1]

16. Jestli niektorý veriaci má vdovy, nech ich podporuje, a nebuď obťažovaná cirkev, aby dostačilo tým, ktoré sú opravdive vdovy.[2]

17. Kňazi, ktorí sú dobrí predstavení, nech sa považujú za dvojctihodných [3], obzvlášte tí, ktorí sa ustávajú v slove a učení.

18. Lebo povedá písmo: nezaväzuj papule mláťaciemu volovi, a: hoden je robotník svojej mzdy.[4]

19. Proti kňazovi neprijímaj žaloby, leda pod dvoma alebo troma svedkami.[5]

20. Hriešnych pokarhaj pred všetkými [6], aby aj ostatní mali strach.

21. Osvedčujem pred Bohom, a Kristom Ježišom, a vyvolenými anjelmi, aby si toto zachovával bez predsudku a ničoho nekonal z jednostrannej náklonnosti.[7]

22. Na nikoho rýchlo nevkladaj ruky a nebuď účastný cudzích hriechov. Seba samého zachovaj v čistote.

23. Nepíjaj už viac vody, ale užívaj trochu vína, pre tvoj žalúdok a pre tvoje časté nemoce.[8]

---

1) 6—8. Ako hreší vdova bezdetná, keď sa oddáva smyselným požitkom miesto modlitby, tak omnoho väčšmi hreší vdova, ktorá má deti alebo vnúčence, keď sa o ne nestará. Rodičia sú povinní starať sa o svoje deti nielen dľa zákona Božieho, lež i dľa zákona prirodzeného, čo jestli kresťania zanedbávajú, horší sú od pohanov, ktorí sa starajú o svoje deti a tak plnia prirodzený zákon, kdežto kresťania i ten prestupujú.

2) Tu je reč o jahenkách (diakonisách = asi o mníškach), ktoré sa venujú slúžiť Bohu a bližnému, za jaké sa hlásily zväčša chudobné vdovy.

3) Ktorá len raz bola vydatá.

4) Umývanie nôh, ako najnižšiu službu, obyčajne otroci obstarávali: preto platilo ono za zvláštny dôkaz pokornej bratskej lásky, keď kto túto službu veriacim sám vykonal. Na Východe, kde ľudia chodili polobosí, sa nohy často umývaly.

5) Vdova, ktorá vstúpila do služby cirkevnej, práve tým složila sľub, že zostane v živote nemanželskom. Týmto sľubom sa spolu Kristovi zasľúbila a zrušila svojmu sľúbencovi prisahanú vernosť, keď sa znovu s mužom sosobášila.

6) Grécky: darobnice.

1) Mladé diakonisky, keďže pre svoj sľub nemohly sa v Cirkvi vydať, radšej odpadly od viery a vydaly sa za pohanov.

2) Len také vdovy, ktoré sú celkom osamelé, majú sa od cirkvi vydržiavať; naproti však tie, ktoré majú ešte príbuzných, od týchto nech dostávajú potrebnosti.

3) Úcta neoznačuje tu len púhu vážnosť, ktorá sa má preukazovať dobrému kňazovi, ale obzvlášte i živnosť, ktorú dostáva. Najväčšie zásluhy majú tí, ktorí vynaučujú a spravujú ľud.

4) Príslovie z 5. Mojž. 25, 4 a I. Kor. 9, 9 vzťahuje sa na požiadavky kazateľov evanjelia a na ich živnosť obcou podávanú.

5) Kňazi, jako predstavitelia pravdy a karhatelia chýb, majú mnoho nepriateľov a osočovateľov. A preto nesvobodno hneď odsúdiť kňaza, jaknáhle sa na neho niečo prenesie. Na sprosté pomluvy nesvobodno dať nič. Keď žaloba prijde na kňaza, má sa vziať do ohľadu, len jestli sú dvaja-traja hodnoverní svedkovia.

6) Keď sa o kňazovi zločin dokáže, treba ho verejne trestať, aby ľudia videli, že v Cirkvi panuje spravedlivosť; ináč by sa otriasla v nich viera v spravedlivosť a v božské povolanie Cirkvi.

7) V súdoch cirkevných nemá sa pokračovať dľa priazne a nepriazne, ale dľa spravedlivosti.

8) V horlivosti tvojej za čistotu a miernosť nezanedbávaj potrebnú starosť o zdravie.

24. Niektorých ľudí hriechy sú známe, predchádzajú súd [1]), niektorých zas až potom vychádzajú na javo.

25. Podobne i dobré skutky sú zjavné, a ktoré sú inakšie, nemôžu sa ukryť.

HLAVA 6.

O povinnostiach sluhov. Výstraha pred bludnými učiteľmi a ziskuchtivosťou. Povzbudenie ku kresťanskej ctnosti a k vernému boju za čistú vieru. Predpis pre boháčov. Zachovanie sverenej náuky.

1. Ktoríkoľvek sú jako sluhovia pod jarmom [2]), nech majú svojich pánov za všetkej cti hodných, aby sa nezlorečilo menu a učeniu Pánovmu.

2. Ktorí však majú pánov veriacich [3]), nech ich neznevažujú, preto, že sú bratmi, ale nech im slúžia tým ochotnejšie, preto, že sú veriaci a milí, ktorí účastní sú dobrodenia. Tomu vyučuj a povzbudzuj.

3. Jestli však kto ináč učí a nepridŕža sa zdravých rečí nášho Pána Ježiša Krista a toho učenia, ktoré je dľa nábožnosti,

4. nadutý je, hoci nič nerozumie, má chorobu hádať sa a škriepiť o slová, z čoho pochádzajú závisti, svady, rúhania a zlostné upodozrievania,

5. rozopry ľudí na mysli pokazených a pravdy zbavených, ktorí sa nazdávajú, že nábožnosť je prostriedok k zisku.

6. Áno, veľký zisk [1]) je nábožnosť so spokojnosťou.

7. Veď nič sme si nedoniesli na tento svet, bez pochyby, že ani nemôžeme s neho nič odniesť.

8. Ale keď máme pokrm a odev, buďme s tým spokojní.

9. Lebo tí, ktorí chcú zbohatnúť, upádajú do pokušenia a do sídla diablovho a do mnohých neužitočných [2]) a škodlivých žiadostí, ktoré zahružujú ľudí do zahynutia a zatratenia.

10. Koreňom totižto všetkého zlého je lakomosť [3]), za ktorou keď niektorí túžili, zablúdili od viery a zamotali [4]) sa do mnohých trápení.

11. Ale ty, ó, človeče Boží, vzďaľuj sa toho a nasleduj radšej spravedlivosť, pobožnosť, vieru, lásku, trpelivosť, vľúdnosť.

12. Bojuj dobrý boj viery, dosiahni život večný, ku ktorému si povolaný, a vyznal si dobré vyznanie [5]) pred mnohými svedkami.

13. Prikazujem ti pred Bohom, ktorý všetko oživuje, a pred Kristom Ježišom, ktorý osvedčil pred Pontským Pilátom dobré vyznanie,

14. aby si zachovával príkaz bez poškvrny, bez úhony až do príchodu Pána nášho Ježiša Krista,

15. ktorý [6]) svojím časom ukáže ~~ten~~ blahoslavený a sám mocný kráľ nad kráľmi a Pán nad pánmi,

---

1) 24—25. Aby sa v cirkevných pravotách ľahkomyseľne nesúdilo, sv. Pavel poukazuje na to, že sú nielen také zlé činy i dobré skutky, ktoré sú známe ešte pred vyšetrovaním, ale i také, ktoré vyjdú na svetlo až po vykonanom pilnom vyšetrovaní, a preto ono je neomylne potrebné pri súdoch a pri posviackach.

2) Služba a najmä otroctvo vždy tlačí, je jarmom. Kresťanskí otroci majú poslúchať svojich pánov, hoci by oni boli aj pohanmi, preto, že to donáša so sebou sám ich stav, ale i aby pohani pre neposlušnosť otrokov neubližovali kresťanstvu a ho nepustošili. Kresťanstvo síce zrušilo otroctvo v pochope, ale uviesť to do skutočnosti nebolo možné bez krviprelievania, a preto bolo treba vyčkať, až sa veci samy tak vyvinú.

3) Rovnosť, ktorú kresťanská bratská láska medzi veriacimi zaviedla, nevyzdvihuje občianske rozdiely medzi ľuďmi. Pri všetkej svobode a rovnoprávnosti spoločnosť ľudská zostane nerovnou spoločnosťou; v nej musia vždy byť predstavení a podriadení, rodičia a deti.

1) Nábožnosť je ziskom, nádobytkom, ale v smysle celkom inom, ako sa bludní učitelia nazdávajú; ona je tým, nakoľko je so skrovnosťou spojená, a kto je skrovný, ten je bohatý, nechybí mu nič.

2) Grécky: nerozumných. Kto chce zbohatnúť v sile, moci, ten ľahko upadne do hriechov.

3) Grécky: milovanie peňazí, za čím keď...

4) Grécky: poprevrtovali sa mnohými trápeniami, t. j. zapríčinili si mnoho bolestí.

5) Pravdepodobne pri posviacke za biskupa.

6) Ktorý príchod Kristov Boh ukáže a zjavným učiní všetkým ľuďom, a to vo svojom čase. T. j. v tom čase, ktorý on dľa svojho večného úmyslu za taký určil.

16. ktorý sám má nesmrteľnosť a prebýva v neprístupnom svetle [1]), ktorého žiaden z ľudí nevidel, ale ani nemôže vidieť, ktorému česť a večité panovanie. Amen.

17. Boháčom [2]) tohoto sveta [3]) prikazuj, aby neboli vysokomyseľní [4]), ani si nezakladali v neistom bohatstve, ale v Bohu živom, ktorý nám všetko hojne dáva požívať;

18. aby dobre činili a bohatli v dobrých skutkoch, aby radi udeľovali a boli štedrí [1]),

19. aby si ukladali poklady, jako dobrý základ pre budúcnosť, aby obsiahli pravý život.

20. Ó, Timotej, stráž, čo ti je sverené, vyhýbaj novotným svetáckym slovám [2]) a námietkam, neprave takzvanej vedy,

21. ku ktorej sa niektorí priznali a tak odpadli od viery.[3]) Milosť s tebou! Amen.

---

1) On jedine má moc a nesmrteľnosť sám zo seba a v dokonalom smysle; všetka moc a nesmrteľnosť tvorov je len slabý odblesk jeho moci a nesmrteľnosti. Jako nemôžeme hľadieť do slnca, lebo naše oko plnosť svetla, ktorou je slnko obkľúčené, zniesť a preniknúť nemôže, tak odťahuje sa bytnosť Božia od ľudského poznania nepochopiteľnou plnosťou a veľkosťou velebnosti, ktorou je obkľúčená.

2) Napomenutie pre bohatých nedalo sa dobre vsuť do výkladu 9. v., preto ho apoštol tu pripomína.

3) Tohoto sveta — v protive s novým, ktorý príchod Kristov pripraví.

4) Dáva výstrahu, aby neboli pyšní a nedôverovali vo svojom bohatstve, ktorého neistotu P. Ježiš u Luk. 12, 16—21 dôkladne vyložil. A napomína, aby mali dôveru v Bohu, ktorý všetkým, nielen bohatým, čo potrebujú, hojne udeľuje.

1) Nie zemské, ale nebeské statky si majú shromažďovať skrze štedrotu, čo je základom večného spasenia.

2) Lepšie grécky: svetácke márné reči = táraniny.

3) Namiesto toho, aby vedou podporovali vieru, k vôli namyslenej vede vieru opustili.

DRUHÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA TIMOTEJOVI.

Tento druhý list Timotejovi sv. Pavel apoštol napísal, keď bol v Ríme po druhý raz uväznený a keď sa už chýlil ku koncu života. Žiada si vidieť Timoteja, a v rozpomienke na jeho slzy, pri poslednom lúčení ronené, a na jeho pochvalnú vieru, od matky a starej matky zdedenú, povzbudzuje ho k obnoveniu udelenej mu milosti a dáva mu mnohé napomenutia i naučenia k vedeniu úradu, obzvlášte ohľadom odporcov pravdy a nepravých učiteľov i nestálych kresťanov. Konečne predpovedá svoju smrť a prikazuje Timotejovi, aby sa ponáhľal k nemu, takmer od všetkých, mimo Lukáša, opustenému, i s Markom. Tento list vydaný je z Ríma, okolo roku 67 po Kristu, v ktorom sv. Pavel svoj život mučeníckou smrťou dokonal, a je najposlednejší zo všetkých, ktoré Pavel napísal.

HLAVA 1.

Vďaky Bohu za vieru Timotejovu. Príkaz, aby ju smelo ohlasoval a rozširoval. Kristus zničil smrť. Vyvolil Pavla za učiteľa národov; hojná odplata. Azijci ho opustili. Chvály o rodine Onesiforovej.

1. Pavel, apoštol Ježiša Krista z vôle Božej [1]), ohľadom [2]) zasľúbeného života, ktorý je v Kristu Ježišovi.

2. Timotejovi, najmilšiemu synovi, milosť, milosrdenstvo, pokoj od Boha Otca a Krista Ježiša, Pána nášho!

3. Ďakujem Bohu, ktorému slúžim od predkov s čistým svedomím, že bez prestania mám ťa v pamäti na svojich modlitbách v noci aj vo dne.

---

1) Týmito slovami chce sv. Pavel dať listu zvláštnej vážnosti, aby si Timotej všimol jeho slov.

2) Apoštolstvo je ohľadom budúceho života, pracuje na tom, aby ľudia obsiahli večný život, ale ten možno obsiahnuť len v Kristovi.

táva sa do svetských obchodov, aby sa zaľúbil tomu, komu sa zaviazal.[1]

5. Veď i ten, kto bojuje o závod, nebude korunovaný, jestli len nebojoval zákonite.[2]

6. Pracujúci roľník[3] prvý musí obdržať z úrody.

7. Rozumej, čo hovorím, veď Pán dá ti porozumenia vo všetkom.

8. Pamätaj, že Pán Ježiš Kristus[4] vstal z mŕtvych zo semena Dávidovho, podľa môjho evanjelia,

9. za ktoré pracujem až do väzenia, jako zločinec, ale slovo Božie je nie uväznené.

10. Preto znášam všetko pre vyvolených, aby aj oni obsiahli spasenie, ktoré je od Krista Ježiša, s nebeskou slávou.[5]

11. Spoľahlivá to reč, že keď sme spolu umreli, spolu i žiť budeme.[6]

12. Keď vytrváme, spolu i kraľovať budeme; jestli ho zapreme, i on nás zapre.[7]

13. Jestli sme neverní, on zostáva verný[8], nemôže sám seba zaprieť.

14. Toto pripomínaj a osvedčuj pred Pánom. Neškriep sa[9], lebo to k ničomu nevedie, leda k zahubeniu poslucháčov.

15. Úzkostlive sa vynasnažuj, aby si sa dokázal pred Bohom za vyzkúseného robotníka, ktorý sa neostýcha a správne narába slovom pravdy.[1]

16. Vyhýbaj svetáckym a márnym rečiam, lebo veľmi dopomáhajú k bezbožnosti.[2]

17. A ich reč rozožiera sa jako rak.[3] K týmto prislúcha Hymenej a Filet[4],

18. ktorí odpadli od pravdy, lebo povedajú, že sa vzkriesenie už stalo[5], a prevrátili vieru niektorým.

19. Ale základ Boží stojí pevne[6] a má za heslo toto: Pozná Pán tých, ktorí sú jeho, a nech odstúpi od neprávosti každý, kto vzýva meno Pánovo.

20. Vo velikom dome sú však nielen zlaté a strieborné nádoby, ale i drevené a hlinené, a to niektoré na česť, niektoré zase na nečesť.[7]

21. Kto sa teda očistí od tohto[8], bude nádobou ku cti posvätenou a

---

1) Grécky: Ani jeden bojovník nezapletá sa do svetských obchodov, aby sa páčil vojskobercovi = tomu, čo si ho zverboval. Ako vojak nemá sa púšťať do obchodníckych záležitostí, tak ani kňaz nemá sa zapletať do zemských starostí, ktoré ho len vyrušujú a hatia v plnení náboženských povinností.

2) Pri bojoch o závod boly isté pravidlá, ktoré musel každý zachovávať, inác nedostal odmeny; tak je to i v živote kresťanskom: kto nezachováva zákony, nedostane korunu slávy.

3) I roľník musí pracovať, ale potom on prvý požíva úrodu. Tak i kňaz musí pracovať, ale on prvý má nároky na večnú slávu.

4) Aby tým väčšmi povzbudil Timoteja k vytrvalosti a horlivosti a aby v ňom upevnil vieru v budúci život, odvoláva sa na Krista, ktorý, hoci bol zo semena Dávidovho, teda opravdivý človek, predsa vstal z mŕtvych.

5) Grécky: s večnou slávou.

6) Kto umre za Krista, bude s ním večne žiť.

7) Kto vytrvá v práci za Krista alebo v jeho učení, bude kraľovať s ním; jestli ho zapreme, budeme zatratení.

8) On je verný, ale my sme neverní; on nás nevytvorí z neba, ale my sami sa vytvoríme.

9) Tá vážnosť, ktorú má mať učiteľský úrad v Cirkvi, nedovoľuje, aby sa púšťal do hádok, lebo v hádke, jako v boji, obe stránky bývajú ranené, a tak klesla by cirkevná nadvážnosť. Práve preto...

1) Ako dobrý robotník, ktorý sa nemusí hanbiť za svoju robotu, vyholoví prácu a potom nedbá na zlomyseľné vtipy a úsudky: tak i ty prednášaj čiru-čistú pravdu, a potom nedbaj na zlomyseľné poznámky.

2) Vyhýbaj škriepkam, lebo z nich má vždy viac osohu čert, než Boh.

3) Ako sa rozožiera rak (rakovina) na tele, tak sa šíri bludné učenie a rozožiera sa na tele Cirkvi.

4) O týchto dvoch nemáme nijakej inej zprávy.

5) Zapierajú skutočné zmŕtvychvstanie tela, a to, čo Kristus o ňom povedal, vykladajú v duchovnom smysle o ospravedlivení, o povstaní z hriechu.

6) Hoci bludoverci a ich prívrženci odpadli od Cirkvi, ona ďalej stojí, tak, ako stojí budova, keď z nej i vypadne niekoľko kameňov. Na verejných budovách obyčajne bývajú nápisy, označujúce ich určenie: takto i Cirkev má asi tieto dve hlavné pravdy za svoj nápis, a to: 1. „Pozná Pán tých, ktorí sú jeho“, t. j. Boh vie, kto patrí do Cirkvi len podľa mena a kto i skutočne, životom. 2. „Nech odstúpi od neprávosti každý, kto vzýva meno Pánovo“, t. j. pravý kresťan musí sväte žiť, a jestli je hriešny, polepšiť sa.

7) Sv. Pavel pokračuje v podobenstve. Cirkev je jakoby veľká budova; jako vo veľkej a hoci jako nádhernej budove nie je všetko zo zlata, ale mnohé veci sú i z dreva a z hliny, a budova preto neprestala byť nádhernou: tak je to i v Cirkvi, kde sú tiež pomiešaní dobrí zo zlými, a Boh ich vie všetkých použiť k svojmu cieľu.

8) Pán chce, aby všetci ľudia konali dobré a tak slúžili na česť Bohu i sebe; lenže, aby sa to mohlo stať, najprv treba sa im očistiť od hriechov.

4. Túžim ťa vidieť, keď si spomínam na tvoje slzy [1]), aby som sa naplnil radosťou;

5. v rozpomienke na vieru, ktorá je v tebe, bez pokrytstva, jaká už prv prebývala v tvojej starej matke Loide i v tvojej matke Eunike, a presvedčený som, že i v tebe.

6. Z tej príčiny napomínam ťa, aby si znovu roznietil milosť Božiu, ktorá je v tebe skrze vloženie mojich rúk.[2])

7. Veď Boh nedal nám ducha chabosti: ale moci, lásky a striezlivosti.

8. Teda nehanbi sa za svedectvo o Pánovi našom, ani za mňa, jeho väzňa, ale trp spolu za evanjelium dľa moci Boha,

9. ktorý nás zachránil a povolal svojím svätým povolaním, nie následkom našich skutkov, ale následkom predurčenia a milosti, ktorá je nám daná skrze Ježiša Krista pred večitými časmi.

10. Uverejnená však je až teraz skrze zjavenie Spasiteľa nášho Ježiša Krista, ktorý totižto zničil smrť a objavil život a neporušenosť skrze evanjelium [3]),

11. pre ktoré som ja ustanovený kazateľom a apoštolom a učiteľom národov.

12. Pre tú príčinu i trpím toto, ale nehanbím sa, lebo viem, komu som uveril, a presvedčený som, že môže zachovať môj záloh až do toho dňa.[1])

13. Vzor zdravých slov, ktoré si odo mňa počul, zachovaj vo viere a v láske, (ktoré sú) v Kristu Ježišovi.

14. Chráň si dobrý záloh [2]) skrze Ducha svätého, ktorý prebýva v nás.

15. O tom vieš, že sa všetci odvrátili [3]) odo mňa, ktorí sú z Azie, medzi týmito Figelus a Hermogenes.

16. Milosrdenstvo nech preukáže Pán domu Onesiforovmu, lebo často ma občerstvoval a nehanbil sa za moje okovy.

17. Ale keď prišiel do Ríma, starostlive ma hľadal i našiel.

18. Nech mu dá Pán, aby obsiahol milosrdenstvo od Pána v ten deň. A jaké veľké služby preukazoval mi v Efeze, ty vieš najlepšie.

HLAVA 2.

Predpisy o správnom vedení úradu. Posmelenie v trápení. Poučenie o správnom zadržaní sa ku bludovercom.

1. Ty teda, synu môj, posilni sa v milosti, ktorá je v Kristu Ježišovi.

2. A čo si bol odo mňa počul pred mnohými svedkami, to sver na spoľahlivých ľudí, ktorí budú súci aj druhých učiť.[4])

3. Pracuj, ako dobrý bojovník Krista Ježiša.

4. Žiaden bojovník Boží nezaple-

---

1) Na slzy, ktoré si vylieval, keď si sa so mnou lúčil.

2) Pri vysviacaní Timotej dostal milosť od Boha, ktorá ho mala posilňovať, aby horlive plnil povinnosti biskupského úradu. Teraz Pavel napomína ho, aby neochaboval, aby znovu roznietil túto milosť, a či jej následky, jako horlivosť, vytrvalosť atď.

3) Toto z božskej vôle od večnosti ustálené a dokonané omilostenie bolo pred anjelmi a ľuďmi skryté, kým sa zjavením Boha-človeka, Ježiša Krista, neobjavilo a na svetlo neprišlo. On zrušil smrť duše, ktorá za sebou ťahala i smrť tela, totižto hriech, a naproti tomu na svetlo vyviedol pravý život, ktorý už nezná smrti a porušenosti, keď ho ľuďom udelil.

1) Dôvera, s ktorou som učenie prijal, nebola ľahkomyseľná a bezzákladná, ale bola založená na Kristovi, o ktorom viem, že má moc evanjelium, ktoré mi jako drahý záloh sveril, i pri mojej pokore udržať v sile a neporušenosti, až do toho dňa, keď sám zase príde.

2) Záloh: to jest učenie, milosti, ktoré Kristus udelil Cirkvi, aby ich čisté zachovávala a vysluhovala.

3) 15—18. Apoštol žaluje sa, že ho kresťania z Malej Azie opustili zo strachu, keď ho videli pred súdom. Verný zostal len istý Onesifor, ktorý ho i podporoval, i tešil, i vo väzení mu posluhoval. Vo v. 18. Pavel modlí sa za neho; azda už bol mŕtvy, keď Pavel skladal tento list.

4) Tu sv. Pavel nakladá Timotejovi starať sa o to, aby učiteľský úrad v Cirkvi vždycky jestvoval.

k potrebe Pánovej, na pohotove ku každému dobrému skutku.

22. Vzďaľuj sa od chúťok mladíckych [1], ale vynasnažuj sa po spravedlivosti, viere, láske a pokoji s tými, ktorí vzývajú Pána z čistého srdca.

23. Otázkam hlúpym a k učeniu nepatriacim vyhýbaj v tom povedomí, že plodia svady.

24. Sluha Pánov však nemá sa vadiť, ale prívetivý byť ku všetkým, spôsobný vyučovať, trpelivý,

25. aby s miernosťou karhal tých, ktorí sa protivia pravde. Kiež by im Boh dal premeniť smýšľanie a poznať pravdu,

26. aby precítli z osídiel diabla, ktorý ich drží vo väzení na svoju vôľu.[2]

HLAVA 3.

Predpovedanie nastávajúcej mravnej zkazy. Výstraha proti ľuďom bezbožným a svodcom. Napomínanie k stálosti, trpelivosti a vytrvalosti v tom, čo sa naučil od Pavla a zo zvätých písem.

1. To však vedz, že v posledných dňoch [3] nastanú nebezpečné časy.

2. Lebo ľudia budú sebeckí, lakomí, namyslení, pyšní, rúhaví, rodičom neposlušní, nevďační, bezbožní,

3. neláskaví, nesmierliví, utrhační, nezdržanliví, nemilosrdní, nedobrotiví,

4. zradcovskí, drzí, nadutí, väčší milovníci rozkoší, než Boha.

5. Ktorí naoko[4] síce majú pobožnosť, avšak zapierajú jej moc. A týchto sa chráň!

6. Lebo k týmto patria tí, ktorí sa vkrádajú do domov a podmaňujú si hriechmi obťažené ženičky [1], ktoré sa sháňajú za rozmanitými žiadosťami;

7. ktoré sa vždy učia, ale nikdy nemôžu prijsť k poznaniu pravdy. [2]

8. A jako Jannes a Mambres [3] protivili sa Mojžišovi, tak i títo protivia sa pravde, ľudia to na mysli pokazení a ktorí sa vo viere nedokázali.

9. Avšak nedovedú to ďaleko, lebo ich nemúdrosť bude zjavná pred všetkými, jako i tamtých bola.[4]

10. Ale ty nasledoval si ma v učení, v obcovaní, v úmysle, vo viere, v shovievavosti, v láske, v trpelivosti,

11. v prenasledovaniach, v utrpeniach, ktoré na mňa prišly v Antiochii, v Ikoniume a v Lystre [5], jaké prenasledovania som znášal, a zo všetkých vytrhol ma Pán.

12. A všetci, ktorí chcú žiť pobožne v Kristu Ježišovi, trpieť budú prenasledovanie.[6]

13. Zlí ľudia [7] však a podvodníci

---

1) Chúťky, jaké sa u mladších a nezrelých kresťanov zjavujú najmä v škriepkach.

2) Grécky: ktorý ich za živa chytil na svevoľu. Jako chytali otrokov a nútili ich robiť to, čo páni chceli, tak diabol chytá nás, aby sme plnili jeho vôľu.

3) T. j. v dňoch, ktoré budú bezprostredne predchádzať koniec sveta a príchod Kristov k súdu, o ktorých sa apoštol nazdával, že už skoro nastanú.

4) Keby mali pravdivú pobožnosť, ona by v nich iné ovocie prinášala.

1) Ženy slabšej telesnej i duševnej sústavy sú náklonnejšie nielen k telesnosti, ale i k nábožnosti a ľahkovernosti, čo vedie k bludu. Lžiučitelia podmaňovali si takéto ženičky, lichotili ich telesným chúťkam a ich pomocou rozširovali svoje bludy. Nasledovali v tom len svojho učiteľa, diabla, ktorý sa tiež obrátil na ženu, keď chcel sviesť ľudí. Sv. Jeronym vypočituje mnoho takýchto svodcov, tak Simona čarodejníka, ktorý mal akúsi Helenu, Montan: Prisku atď.

2) Takéto hriechmi obťažené ženičky hľadajú uspokojenie, ale bez odrieknutia sa svojich chúťok. Bludoučitelia im uchankajú svedomie, tak že i ďalej zostávajú v telesnom živote.

3) Tak sa volajú podľa židovského podania tí egyptskí čarodejníci, ktorí utvrdili Faraona svojím čarodejným umením v odpornosti proti Mojžišovi. (2. Mojž. 7, 11.)

4) Akokoľvek ďaleko pokročia, predsa neprídu k tomu cieľu, ktorý si vytkli, totižto Cirkev Božiu podkopať, lebo ich pokrok je pevnou hrádzou zahatený. Ich hlúposť konečne bude odhalená, jako slabosť tamtých čarodejníkov.

5) Apoštol obzvlášte predkladá tieto prenasledovania, lebo ich Timotej na vlastné oči videl.

6) Nábožný život je možný len v obcovaní s Kristom. Všetci kresťania budú trpieť prenasledovanie.

7) Akí sú vo veršoch 1—5. opísaní, a svodcovia, jakí sú vo veršoch 6—9. poznačení. Utrpenia nábožných tým menej prestanú, lebo zlých nie ubývať, ale vždy viac pribývať bude, a ich zlosť vždy viac a viac postúpi.

postupne budú horší v blúdení a vo svádzaní do bludu.

14. Ale ty zostávaj v tom, čo si sa naučil a čo sa ti sverilo, lebo vieš, od koho si sa to naučil,

15. a poneváč od detinstva znáš sväté písma [1], ktoré ťa môžu vyučiť k spaseniu skrze vieru, ktorá je v Krista Ježiša.

16. Každé písmo od Boha vnuknuté užitočné je k učeniu, ku karhaniu, k napravovaniu, k vychovávaniu v spravedlivosti [2],

17. aby človek Boží [3] bol dokonalý, ku každému dobrému skutku spôsobný.

HLAVA 4.

Horlivosť v úrade učiteľskom proti odvrátenosti ľudí od pravdy Blízkosť smrti. Volanie Timoteja. Pomocníci v diele apoštolskom, ako i protivníci. Zpráva o jeho stave. Pozdrav.

1. Osvedčujem pred Bohom a Ježišom Kristom [4], ktorý bude súdiť živých i mŕtvych, pre jeho príchod a jeho kráľovstvo:

2. ohlasuj slovo, naliehaj príležite i nepríležite [5], karhaj, pros, zahrakuj so všetkou trpelivosťou a poučením.

3. Lebo prijde čas, že nestrpia zdravého učenia, ale nashromaždia si učiteľov po svojej chuti, ktorí lahodia ušiam. [6]

4. A síce odvrátia sluch od pravdy a obrátia sa k bájkam. [1]

5. Ale ty bedli, všemožne pracuj, konaj prácu evanjelistovu, vyplň svoju službu. Buď striedmy. [2]

6. Lebo ja už počínam byť obetovaný a čas môjho rozkladu nastáva. [3]

7. Dobrý boj som bojoval, beh som dokonal, vieru som zachoval. [4]

8. Ostatne odložená mi je koruna spravedlivosti, ktorú mi dá Pán v ten deň, ako spravedlivý sudca [5], ale nielen mne, lež i tým [6], ktorí milujú jeho príchod. Ponáhľaj sa, aby si čím skorej prišiel ku mne.

9. Lebo Demas [7] ma opustil z lásky k tomuto svetu a odišiel do Tesaloník.

10. Krescens [8] do Galacska, Titus do Dalmatska.

11. Lukáš [9] je so mnou samotný; Marka vezmi a priveď so sebou, lebo je mi potrebný k službe.

12. A Tychika [10] som poslal do Efezu.

13. Plášť, ktorý som nechal v Troade u Karpa, keď prijdeš, dones so sebou, i knižky [11], a obzvlášte písma.

---

1) Je tu reč o starom zákone, ktorý je tiež užitočný pre kresťanov.

2) Tu je reč ako o starom, tak i o novom zákone, čo však nevytvára ústne podanie a učiteľský úrad.

3) Človek Boží znamená toľko, čo sluha Boží, kňaz-kazateľ.

4) Krista volá za svedka, ktorý raz príde jako sudca súdiť živých i tých, ktorí umreli. Teda ani život, ani smrť nemôže ťa pozbaviť tvojej odplaty, ale ani smrťou trestu neminieš, jestli nebudeš verný. Teda upamätovaním na strašný príchod Krista k súdu a účasť na jeho sláve a moci, ktorá je vernému služobníkovi prisľúbená, hľadí apoštol povzbudiť Timoteja k horlivosti v jeho úrade.

5) Či to budú počúvať radi a či neradi.

6) Doslovne: Lebo bude čas, keď neznesú zdravého učenia; ale keďže ich svrbia uši, nashromažďujú si učiteľov po svojej chuti. T. j. ľudia nebudú chcieť v živote zachovávať prikázania Kristove, a preto budú hľadať učenie, ktorým by sa dalo ospravedliviť ich pokračovanie.

1) K takýmto bájkam ľudia radi sa obrátia, preto, že budú mať náter náboženský, alebo mudroslovecký, vedecký.

2) Slová: „Buď striedmy“ v gréčtine chýbajú.

3) Zaujmi moje miesto, lebo moja krv čo chvíľa mučeníckou smrťou vytečie.

4) V prehľade minulej činnosti vydáva apoštol svedectvo svojmu svedomiu, že svoju úlohu statočne vyplnil: boj, do ktorého sa pustil pre vec Kristovu, mužne vybojoval; v behu o závod, ktorý podujal, neukonal sa, prv než cieľ dosiahol.

5) Z týchto slov vidíme, že blahoslavenstvo večné nie je len darom Božím, ale spolu i odplatou zásluh.

6) Grécky: všetkým.

7) Demas bol už v prvom rimskom väzení u apoštola (I. Kol. 4, 14), no teraz ho z lásky ku svetu a zčiasky zo strachu pred podobným osudom opustil. Ale nemusíme si myslieť, že od viery odpadol.

8) Krescens sa viac ráz v sv. Písme nespomína; odišiel azda do Gallie (Francúzska).

9) Lukáš sám mu nedostačil.

10) Pravdepodobne Tychik niesol tento list.

11) Knihy boly písané zčiastky na rastlinovom papieri egyptskom, zčiastky na pergamente; tieto boly obzvlášte drahocenné. Pergament, blana, nožina, vyrobená koža najmä z nôh zvierat, na ktorú sa písalo.

14. Alexander, kotlár, preukázal mi mnoho zlého [1]; odplatí mu Pán podľa jeho skutkov,

15. ktorého[2] sa ty chráň, lebo veľmi sa protivil našim slovám.

16. Pri mojej prvej obrane nikto sa nezastal za mňa [3], ale všetci ma opustili; nech sa im to nepripočíta.

17. Ale Pán zastal sa za mňa a posilnil ma, aby skrze mňa dokonalo sa kázanie[4] a aby ho počuly všetky národy [5]: a vysvobodený som bol z tlamy levovej.[6]

1) Pravdepodobne vystúpil proti apoštolovi jako falošný svedok.
2) Alexander bol teda vtedy v Efeze.
3) Pozvanie odôvodňuje ďalším opisovaním svojej opustenosti pri zodpovedaní, v prítomnom druhom väzení.
4) Sv. Pavla v Ríme postavili pred verejný súd, kde on sám sa zastával pred sudcom a pred shromaždeným ľudstvom, a tak vlastne ohlasoval Krista, jeho evanjelium i tam, kde ináč nemal prístupu.
5) Rím bol stredišťom sveta; tam boli ustavične ľudia zo všetkých národov, zčiastky jako najatí vojaci, zčiastky jako kupci, zčiastky jako spojenci, zčiastky konečne jako veľkomestská luza.
6) Tak bol vysvobodený z nebezpečenstva, zo zahynutia, jako z levovej tlamy.

18. Pán osvobodil ma od každého zlého činu, i zachráni ma pre svoje nebeské kráľovstvo [1], ktorému sláva na veky vekov! Amen.

19. Pozdravuj Prisku a Akvilu [2], i dom Onesiforov.

20. Erast [3] zostal v Korinte, Trofima [4] však nechal som v Milete nemocného.

21. Ponáhľaj sa prísť pred zimou! [5] Pozdravuje ťa Eubul [7] a Pudens [6] a Linus [8] a Klaudia, i všetci bratia.

22. Pán Ježiš Kristus buď s tvojím duchom! Milosť s vami! Amen.

1) Ochránil ma Pán svojou milosťou pred každým zapieraním jeho mena a pred všetkou slabosťou vo vyznávaní jeho viery, a to mi je rukojemstvom, že ma vysvobodí i od večného zatratenia a privedie do večnej blaženosti.
2) Viď Sk. ap. 18, 2; Rim. 16, 3; I. Kor. 16, 19.
3) Viď Sk. ap. 19. 22.
4) Viď Sk. ap. 20, 4; 21, 29.
5) Plavenie na lodi cez zimu bolo zastavené. Túžba apoštolova po shliadaní pre blízkosť jeho smrti netrpela odkladu.
6) Eubul ináč nie je známy.
7) Pudens a Klaudia boli podľa podania rodičmi dvoch mučeníc: Praxedy a Pudenciany.
8) Linus bol prvý nástupca sv. Petra na biskupskej stolici rímskej.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA TITOVI.

Titus bol rodom pohan, ktorého akiste sv. Pavel v Antiochii na vieru obrátil. On sprevádzal sv. Pavla na apoštolské shromaždenie do Jeruzalema. Tu kresťania zo židovstva obrátení od sv. Pavla žiadali, aby dal obrezať svojho učeníka. Ale apoštol rozhodne odmietol túto opovážlivosť. Keď bol sv. Pavel v Efeze, nachodil sa v jeho sprievode i Titus. Odtiaľto ho apoštol poslal do Korintu utíšiť a vyrovnať tam povstalé svady, jako i aby ho upovedomil o výsledku listu Korinťanom nedávno písaného. Keď to sv. Pavlovi v Macedonsku vykonal, znovu ho vyslal do Korintu v záležitosti sbierok. Keď sv. Pavel prišiel na ostrov Krétu a založil kresťanskú obec, zanechal tam Tita, aby upevňoval základ. Sám odcestoval do Efezu, odkiaľ azda písal Titovi tento list na Krétu. Listom ho volá, aby prišiel k nemu do Nikopole, kde zamýšľa prezimovať. Pravdepodobne stalo sa to v čase po jeho vysvobodení z prvého rimského väzenia. V čas druhého jeho väzenia nachádzal sa Titus za istý čas pri apoštolovi a bol od neho upotrebený k posolstvu do Dalmatska. — Umrel vekom zošlý v 94. roku života, jako biskup na Kréte.

Apoštol začína tento list sviatočným pozdravom a dáva Titovi isté predpisy, na jaké vlastnosti má bedliť pri osádzaní cirkevných predstavených. Obzvlášte aby boli spôsobní vyučovať a vedeli bludom odporovať. Potom nasledujú predpisy ohľadom vnútornej cirkevnej kázne pre starých a mladých, pre mužov a ženy, pre svobodných a sluhov. Ohľadom na vonkajšie obcovanie kresťanov apoštol napomína, aby boli vrchnosti poslušní, opatrní, ku všetkým ľuďom vľúdni, svadám vyhýbali a od bludovercov sa odťahovali.

HLAVA 1.

Pozdrav. Aké vlastnosti majú mať biskupi a kňazi, obzvlášte medzi Kréťanmi, ktorí sú zkazených mravov a medzi toľkými nebezpečenstvami, jaké im bludní učitelia nastrájajú. Pevne sa treba pridržať pravého učenia.

1. Pavel, sluha Boží a apoštol Ježiša Krista, aby vyvolení Boží verili a poznali pravdu, ktorá vedie k pobožnosti,

2. aby úfali život večný, čo ho Boh, ktorý neklame, zasľúbil pred starodávnymi časmi [1],

3. a vo svojom čase zjavil svoje slovo skrze kázanie, ktorým som ja poverený na rozkaz nášho Spasiteľa Boha [2]:

4. Titovi, milému [3] synovi podľa spoločnej viery, milosť a pokoj od Boha Otca a Krista Ježiša, Spasiteľa nášho.

5. K vôli tomu som ťa zanechal na Kréte [4], aby si zariadil to, čo chybí, a aby si ustanovil kňazov po mestách, ako som ti to ja uložil.

6. Jestli je kto bez úhony [5], muž jednej manželky [6], majúci synov veriacich [7], nie obviňovaných z bujnosti, alebo nepoddajných.[8]

7. Lebo biskup má byť bez úhony, jako hospodár Boží [1], nie pyšný [2], nie hnevlivý, nie pijan vína [3], nie bitkár, nie mrzkého zisku žiadostivý [4],

8. ale pohostinný [5], dobrotivý, striezlivý, spravedlivý, svätý, zdržanlivý,

9. pridržajúci sa spoľahlivej reči [6], ktorá zodpovedá učeniu, aby vládal napomínať zdravým učením a zavracať protivníkov.

10. Lebo sú mnohí nepoddajní, tlčhubovia a svodcovia, obzvlášte tí, ktorí sú z obriezky,

11. ktorým treba zapchať ústa, ktorí podvracajú celé domy, keď učia, čo netreba, k vôli mrzkému zisku.

12. Ktosi z nich [7], ich vlastný prorok [8], povedal: Kréťania sú vždy lhári, zlé zvery, lenivé bruchá.

13. Toto svedectvo je pravdivé, preto ich ostro karhaj, aby boli zdraví vo viere,

14. a nedbali na židovské bájky a príkazy ľudí, ktorí sa odvracajú od pravdy.[9]

15. Čistým je všetko čisté[10], kdežto poškvrneným a neveriacim nič nie je čisté, ale poškvrnené sú im i myseľ i svedomie.

---

1) Boh pred vekmi zasľúbil Vykupiteľa a s ním večné spasenie.

2) A toto spasenie zjavilo sa svojím časom, keď Boh uznal za dobré, a hlása sa skrze Cirkev.

3) Grécky: opravdivému synovi podľa spoločnej viery, t. j. ktorý má opravdive tú istú vieru, jako ja.

4) Kréta, terajšia Kandia, ostrov v Stredozemskom mori. Sv. Pavel prišiel sem po svojom prvom rimskom väzení, založil tu kresťanskú cirkev, a keď odchádzal, zanechal tu Tita.

5) Má mať dobrý chýr.

6) Má mať len jednu ženu, t. j. smie byť len raz ženatý.

7) Keďže kresťanská obec bola ešte primladá, možné bolo, že vyskytovali sa i také rodiny, v ktorých všetci údovia ešte neboli veriacimi. Jako by mohol vynaučovať druhých ten, kto nevyučil vlastných synov.

8) Jestli sú synovia predstaveného i bez jeho viny nezdarní, predsa mohol by sa pre nich hanbiť iných karhať. Keď má deti, musia byť veriace, poslušné a cvičené.

1) Biskup je dozorca. Cirkev je jakoby rodina Božia, úzka spoločnosť, ktorej hlavou je biskup, ako hospodár vo svojej rodine.

2) Pyšný, grécky: do seba zaľúbený, preto i pre seba viac požaduje, než mu patrí.

3) Vlastne: opilec, korheľ.

4) Keď biskup sháňa sa za pozemskými, a to nadvrch nečestnými vecmi, jako povznesie mysle veriacich k nebeským veciam?

5) Keď biskup má viac dôchodkov, než potrebuje na svoju osobnosť, zvyšok má upotrebiť na podporu chudobných.

6) Biskup má sa pridržať pôvodného spoľahlivého učenia a nedať sa strhnúť novotám.

7) Totižto z Kréťanov.

8) Básnik Epimenides, rodák z Knosu na ostrove Kréte v 6. storočí pred Kristom, za času 7. mudrcov gréckych, ku ktorým ho niektorí počitujú. Práve preto, že Epimenides sám je Kréťan, musí mať jeho svedectvo o Kréťanoch tým väčšiu váhu.

9) Keď zakazujú jesť isté pokrmy, jako nečisté.

10) Každá stvorená vec je dobrá, preto, že Boh mohol stvoriť len dobré, preto každý pokrm je čistý. Šlachetne smýšľajúci človek všetko používa na svoj prospech, kdežto zle smýšľajúci človek všetko zneužíva na zlé.

16. Rozprávajú, že poznajú Boha [1], ale zapierajú ho skutkami, lebo sú ohavní a neveriaci a ku každému dobrému skutku nespôsobní.

HLAVA 2.

Napomenutia pre rozličné veky, stavy a pohlavia. O podstate a cieli vykupiteľského diela.

1. Ty však mluv, ako sa svedčí na zdravé učenie:
2. Starci nech sú striezliví, ctihodní, opatrní, zdraví vo viere, v láske, v snášanlivosti;
3. tak i stareny svätého držania [2], nie klebetné, nie mnohému vínu oddané, ale dobrému vynaučujúce;
4. aby priúčaly mladuchy k rozumnosti, že by milovaly svojich mužov a rady maly dietky svoje;
5. aby boly opatrné, poctivé, striezlivé, o dom starostlivé [3], dobrotivé, mužom svojim poddané, aby sa nezlorečilo slovu Božiemu.
6. Tak napomínaj i mládencov, aby boli striezliví.[4]
7. Vo všetkom na samom sebe dávaj príklad [5] dobrých skutkov, vo vyučovaní, v bezúhonnosti, vo vážnosti.
8. Slovo (tvoje nech je) zdravé, bezúhonné, aby protivník [6] bol zahanbený, keďže nemôže o nás nič zlého povedať.
9. Sluhovia aby boli svojim pánom poddaní, vo všetkom po vôli, nie odmluvační,

1) Chvastajú sa síce, že Boha poznajú, ale žijú tak, ako by nevedeli, že je Boh svätý a spravedlivý a že preto všetko zlé nenávidí a tresce.

2) Majú sa vo všetkom zovňajšom držaní, v šatách, v pohyboch a v reči tak chovať, ako sa na sväté svedčí. Keď i neučia verejne, aspoň v dome nech dávajú dobrú radu mladším dcéram, vnučkám a nevestám.

3) O dom starostlivé, dobré gazdiny.

4) Mladých, či neženatých, či ženatých, uč rozvažitosti, ktorá má náruživosti predchádzať, alebo už rozbúrené krotiť; to je najťažšia, ale i požehnaná a neodpustiteľná povinnosť.

5) Buď vzorom, lebo ľudia viac veria očiam, nežli ušiam.

6) Protivník, Žid alebo pohan, bol zahanbený.

10. aby neokrádali, ale pri všetkom nech dokazujú pravú vernosť, aby vo všetkom boli na ozdobu [1] učeniu Spasiteľa nášho Boha.
11. Lebo milosť Boha, Spasiteľa nášho, zjavila sa všetkým ľuďom [2],
12. a vyučuje nás, aby sme sa odriekli bezbožnosti a svetských žiadostí, a aby sme striezlive[3] a spravedlive [4] a pobožne [5] žili na tomto svete,
13. v očakávaní [6] blahoslavenej nádeje a príchodu slávy velikého Boha a Spasiteľa nášho Ježiša Krista,
14. ktorý dal seba samého za nás, aby nás vykúpil od všetkej neprávosti a aby očistil si ľud, ktorý by za svoj prijal, ktorý je horlivý v dobrých skutkoch.
15. To mluv a napomínaj a dokazuj so všetkou pravomocnosťou. Nikto nech tebou nepohŕda.

HLAVA 3.

Všeobecné napomenutia k poslušnosti oproti vrchnostiam, k láske a snášanlivosti s bližnými. Výstraha pred márnymi otázkami bludovercov. Závierka. Pozdravenie. Apoštolské požehnanie.

1. Napomínaj ich, aby boli kniežatám a vrchnostiam poddaní, rozkazu poslušní [7], hotoví ku každému dobrému skutku;

1) U pohanov otroci nemali ľudských práv, neboli považovaní za ľudí. Sv. Pavel učí, že i oni môžu slúžiť na ozdobu Kristovi a tak zaslúžiť si večné blahoslavenstvo. Teda povyšuje ich na ľudskú hodnosť, za svobodných, za bratov.

2) Grécky: Veď spásonosná milosť Božia zjavila sa všetkým ľuďom. Teda nielen svobodným, ale i otrokom.

3) Striezlive = zaprenie seba, teda asi pôst.

4) Spravedlive naproti bližnému, každému dať, čo mu patrí, teda asi almužna.

5) Pobožne, dať Bohu, čo mu patrí, vinúť sa k nemu, teda asi modlitba.

6) Kým na tomto svete sväte žijeme, naše smýšľanie je na druhý svet namerené, ustavične očakávame oblažujúci príchod Kristov.

7) Vrchnosti treba poslúchať, lebo sú namiesto Boha. Ale keď rozkazujú také niečo, čo sa zreteľne protiví príkazom Božím, nesvobodno ich poslúchať, lebo viac treba poslúchať Boha, než ľudí, a v takomto páde nerozkazujú namiesto Boha, ale namiesto diabla, ktorého nikdy nesmieme poslúchať.

2. aby nikomu nezlorečili, aby neboli svadliví, ale prívetiví, aby preukazovali všetku tichosť ku všetkým ľuďom.[1]

3. Lebo i my sme boli kedysi nerozumní[2], neveriaci, blúdiaci, slúžiaci rozličným žiadostiam a rozkošiam, v zlosti a v závisti žijúci, ohavní, vospolok sa nenávidiaci.

4. Keď však zjavila sa dobrotivosť[3] a láskavosť Spasiteľa nášho, Boha,

5. nie pre spravedlivé skutky, ktoré sme my konali, ale z vlastného milosrdenstva spasil nás skrze kúpeľ[4] preporoďujúci a obnovujúci v Duchu svätom,

6. ktorého vylial na nás hojne skrze Ježiša Krista, Spasiteľa nášho,

7. aby sme, ospravedlivení jeho milosťou, boli dedičmi v nádeji života večného.[5]

8. Spoľahlivá je to reč, a chcem, aby si to potvrdzoval, aby tí, ktorí veria v Boha, usilovali sa predčiť[1] v dobrých skutkoch. Toto je dobré a prospešné ľuďom.

9. A hlúpym otázkam a vypočitovaniam rodov, a svadám a hádkam o zákon vyhýbaj, lebo sú neužitočné a márné.[2]

10. Človeku kacírovi[3] po jednom a druhom napomenutí vyhýbaj,

11. v povedomí, že je prevrátený[4] a hreší jako taký, ktorý je svojím vlastným výrokom zatratený.

12. Keď pošlem k tebe Artemasa alebo Tychika, ponáhľaj sa ku mne prísť do Nikopole, lebo som sa rozhodol tam zimovať.

13. V zákone zbehlého Zéna a Apollona odošli napred, a postaraj sa, aby im nič nechýbalo.

14. Ale i naši nech sa učia v dobrých skutkoch predčiť k zaopatreniu potrieb, aby neboli neužitoční.

15. Pozdravujú ťa všetci, ktorí sú so mnou. Pozdravuj tých, ktorí nás milujú vo viere. Milosť Božia s vami so všetkými! Amen.

---

1) Teda i k nekresťanom.

2) I k hriešnikom a neveriacim, lebo i my sami neboli sme lepší, nežli oni; ale nie našou zásluhou, lež len svobodnou milosťou Božou sme boli zachránení z tohoto stavu zahynutia. Nerozumní, t. j. bez pravého poznania Boha.

3) Keď dobrotivosť Božia a láska k ľuďom vo vtelení a v diele Vykupiteľovom sa najdokonalejšie ukázala a zjavila.

4) Ten kúpeľ, pomocou ktorého nás Boh spasil, je krst. Tento kúpeľ je preporoďujúci, preto, že tí, ktorí sa narodili za hriešnikov, za nepriateľov Božích, v ňom sa preporodia, tak že sa po krste stávajú svätými, priateľmi Božími. Je i obnovujúci, lebo obnovuje tú milosť, ktorou nás Boh ozdobil v raji pred pádom do hriechu. A toto preporodenie a obnovenie v krste pôsobí Duch sv.

5) Keď zostávame spravedliví, staneme sa i dedičmi života večného, ale dedičmi, ktorí ešte nevstúpili do úžitku svojho dedictva, ale toto ešte len úfajú.

1) Práve preto, že kresťania očakávajú za dobré skutky večnú odmenu, majú v dobrých skutkoch predčiť, t. j. predchádzať, predbehovať pohanov.

2) Pri škriepkach, keď sa bojuje slovami, obyčajne dostanú rany obe strany, čo unižuje vážnosť cirkevnej vrchnosti pred ľudom. A zo škriepok pochádzajú beztak len mrzutosti.

3) Bludoverca treba raz-dva napomenúť, vysvetliť mu pravé učenie: ale jestli sa ani takto nedá presvedčiť, treba ho vyobcovať z Cirkvi.

4) Že už nemá dobrej vôle, nakoľko neblúdi z nevedomosti, čo ešte nie je hriech, ale povedome, prečo i hreší, keďže vie, že neposlúcha Cirkev.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA FILEMONOVI.

Filemon bol nábožný a bohatý kresťan v meste Kolosách, ktorý mal sluhu čiže otroka menom Onezima. Onezim bol čosi svojmu pánovi spreneveril, i utiekol od neho. Prišiel do Ríma, keď tam práve sv. Pavel bol po prvý raz uväznený. Tu ho sv. Pavel obrátil na vieru. Taký ubehlík musel byť pánovi navrátený a mohol byť od neho veľmi ťažko, ba i smrťou trestaný. Sv. Pavel by si ho bol rád podržal, lebo jeho služby potreboval, predsa však nechcel právo jeho pána naštrbiť, i odoslal ho po Tychikovi s odporúčajúcim listom nazpäť k Filomenovi. Cieľ a obsah tohoto listu je prímluva, aby Onezimovi odpustil, aby ho dobrotive prijal, už viac ako brata než sluhu, áno, azda aby ho jako brata v Kristu na svobodu prepustil. Filemon nielen že Onezimovi odpustil, ale i z otroctva na svobodu ho prepustil, a Onezim natoľko vynikal svätosťou a učenosťou, že po Timotejovi vyvolený bol v Efeze za biskupa. I sv. Ignác vo svojom liste Efezanom veľmi vychvaľuje tohoto Onezima. Je to príklad láskavej prímluvy a spolu pekné naučenie, jako by sme sa mali chovať k svojim podriadeným a s nimi, keby chybili, mierne a dobrotive nakladať. Tento list písaný je naraz s listom Kolosanom, na konci prvého väzenia Pavlovho v Ríme, ku koncu roku 63 po Kristu.

HLAVA JEDNA.

Prosba na Filemona za odbehlého sluhu Onezima, ktorého sv. Pavel na vieru obrátil.

1. Pavel, väzeň [1] Ježiša Krista, a brat Timotej [2] milému Filemonovi [3] a nášmu pomocníkovi,
2. a Apii, najmilšej [4] sestre, a Archipovi [5], nášmu spolubojovníkovi, i shromaždeniu [6], ktoré je v tvojom dome.

1) Len väzňom menuje sa tu sv. Pavel, a nie spolu i apoštolom, ako v ostatných listoch, lebo chce nie mocou apoštolskej právomocnosti rozkazovať, ale s prosbou vystúpiť a odvolaním sa na svoje okovy, ktoré nosí pre Krista a k oblaženiu všetkých kresťanov, chce pohnúť srdce Filemonovo.

2) Timotej bol Filemonov známy, preto ho apoštol, ako spoluprosiaceho, uvádza.

3) Filemon bol Kolosan, ako vidno z Kol. 4, 9, 17; vo v. 7. chváli jeho dobrotivosť k chudobným a v 22. dáva sa apoštol k nemu povolať — všetko také okolnosti, ktoré poukazujú na jeho dobrobyt. Podľa apošt. stanov (7, 46) bol neskôr kolosským biskupom. Pod Nerom umrel smrťou mučeníckou.

4) „Najmilšej“ v gréčtine chybí. Apia, pravdepodobne žena Filemonova, bola kresťanka. Apoštol s prosbou obracia sa i na ňu, lebo záležitosť otrokova i jej sa týkala. Jako kresťanka bola Pavlovi sestrou v Kristu.

5) Archipus bol počas Epafrasovej vzdialenosti predstaveným obce Kolosy. Spolubojovníkom menuje ho preto, lebo s ním účasť berie v boji proti nepriateľom viery.

6) Pozdravuje i tú čiastku obce Kolosy, ktorá sa v dome Filemonovom shromažďovala.

3. Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista!
4. Ďakujem [1] svojmu Bohu a vždycky si spomínam na teba pri svojich modlitbách,
5. keď počujem o tvojej láske a viere, ktorú máš ku Kristu Ježišovi a ku všetkým svätým,
6. aby tvoja účasť vo viere bola zrejmá [2] v poznaní každého dobrého skutku, ktorý je u vás pre Ježiša Krista.
7. Radosť totižto veliku i potešenie mal som z tvojej lásky, lebo srdcia svätých občerstvily sa skrze teba, brate.
8. Preto, hoci by som mal veľkú smelosť pre Krista Ježiša rozkázať ti, čo sa patrí [3],

1) Prv, nežli svoju prosbu vyslovil, aby vzbudil dobroprajnosť Filemonovu, vyzdvihuje jeho ctnosti, obzvlášte jeho lásku a vernosť ku Kristu a ku spolukresťanom. Ale keďže túto chválu v podobe vďaky k Bohu vyslovuje, je v tom i napomenutie pre vychváleného, aby považoval túto vieru a lásku nie za svoju zásluhu, ale za dar Boží. Sv. Pavel predpomína mu lásku, aby ho povzbudil k láske.

2) Za to sa modlím, aby každý, kto vidí u vás kresťanské dobré skutky (ktoré sa konajú pre Krista), nahliadol, že i ty si účastný tej istej viery, keďže si účastný i dobrých skutkov. V gréčtine namiesto „zrejmá“ stojí „účinlivá“, t. j. aby každý poznal, že i tvoja viera je účinlivá.

3) Hoci jako apoštol smel by som ti jako kresťanovi rozkázať to, čo sa patrí na kresťana, predsa . . .

9. radšej prosím [1] pre lásku, keď si taký, jako Pavel, starec a teraz i väzeň pre Ježiša Krista,

10. prosím ťa za svojho syna Onezima, ktorého som splodil vo väzení,

11. ktorý ti bol kedysi neužitočný [2], ale teraz i mne i tebe užitočný,

12. ktorého ti nazpät posielam, preto ty ho jako moje srdce prijmi.

13. Ja som si ho chcel podržať u seba, aby mi namiesto teba [3] posluhoval vo väzení pre evanjelium,

14. ale bez tvojho usrozumenia nechcel som nič robiť, aby tvoja dobrota nebola jakoby nanútená, ale dobrovoľná.

15. Áno, azda preto na čas odišiel, aby si ho naveky nazpät dostal.[4]

16. Už nie jako sluhu, ale namiesto [5] sluhu, jako brata premilého, najmä mne, a o čo viac tebe, i podľa tela, i v Pánovi.

17. Keď teda mňa máš za súdruha, prijmi ho jako mňa.[6]

18. A jestli ti v niečom ukrivdil, alebo je ti dlžen, to mne zarátaj.

19. Ja, Pavel, napísal som vlastnoručne, ja zaplatím, aby som ti nepovedal, že i seba samého si mi dlžen.[1]

20. Tak, brate, ja ťa využijem v Pánu; občerstvi mi srdce v Pánu.

21. Dôverujúc v tvojej poslušnosti, písal som ti, lebo viem, že i vyše toho [2], čo povedám, vykonáš.

22. Zároveň tiež prichystaj mi hospodu, lebo úfam, že následkom vašich modlitieb budem vám darovaný.[3]

23. Pozdravuje ťa Epafras, môj spoluväzeň pre Krista Ježiša,

24. Marek, Aristarch, Demas a Lukáš, moji pomocníci.

25. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s duchom vaším! Amen.

---

1) Radšej ťa prosím, lebo si takým starcom, ako ja . . .

2) Onezim = Užitočný, Osožný.

3) Viem, ako rád by si mi v mojom väzení posluhoval. Ja som ho prijal ako tvojho námestníka, a služby, ktoré mi konal, som tak považoval, ako by si mi ich ty sám bol preukazoval, a preto rád by som si ho podržal, ale . . .

4) Ja som si ho ani z tej príčiny podržať nechcel, lebo je to azda predsa nie vôľa Božia, aby bol od teba odlúčený; azda to len Boh preto dopustil, aby bol útekom na čas od teba odtrhnutý, aby ti potom bol naveky navrátený, lebo on za tento čas došiel k viere, ktorá ho s tebou naveky spojí.

5) Dľa gréckeho: Nie viac ako sluhu, ale viac nežli sluhu. Všetci ho jako brata milujú, ale najviac ja. O čo viac ho máš ty uznať za milého brata.

6) Po toľkých odporúčaniach vyslovuje žiadosť, ktorú Filemon má vyplniť. Stojíš so mnou v spoločnosti kresťanskej lásky, dokáž to tým, že Onezima, ktorého milujem, tak prijmeš, ako by si mňa samého prijal.

1) Ešte jedna vec sa musí usporiadať, aby sa Onezimovi priateľské prijatie zaistilo. Onezim totižto svojmu pánovi jakúsi škodu bol zapríčinil, teda bol povinný vynahradiť. Sv. Pavel však prosí Filemona, aby mu túto vynáhradu odpustil a celú dlžobu daroval. Jemne žartuje, keď dlh Onezimov na seba berie a dlžobný úpis o tom vlastnoručne vystavuje: Ja, Pavel, podpisujem vlastnoručne, ja to zaplatím, a nie vlastný dlžník. Túto vetu sám napísal, ostatné napovedal. My sa máme medzi sebou porátať. Ty máš u mňa požiadavku, totiž vynáhradu za Onezima, ale i ty si mi mnoho dlžen, a to seba samého, keďže som ťa získal kresťanstvu a Bohu. Preto keď z tohoto dlhu odtiahneš si svoju požiadavku (dlh môj), presvedčíš sa, že si ty mne omnoho viac dlžen, než ja tebe. Ale aby som to viac ráz pripomínať nemusel, že si ty mojím dlžníkom, prijmi Onezima bez vynáhrady, a budeme vyrovnaní.

2) Totižto: že mu hádam svobodu daruješ.

3) Dúfam, že vaše ustavičné modlitby u Boha vymôžu, že budem z väzenia prepustený a vás navštívim.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA ŽIDOM.

Pod Židmi rozumejú sa tu kresťania zo židovstva na kresťanskú vieru obrátení, ktorí vtedy ešte v židovskej zemi bývali. Títo bývalí Židia, od mladosti na slávné a skvostné služby Božie navyklí, obzerali sa ešte vždy po starom obrade a držali ho i za potrebný k spaseniu. A to zčiastky preto, lebo nechápali, že starý obrad ztratil všetku platnosť a jako stín skoro celkom mal zahynúť; zčiastky, že sa im obrad nový, Kristom zariadený, zdal menej nádherným, nakoľko mal na zreteli viacej vnútornú dokonalosť, nežli zovnútorné úkony, a toho času bol skutočne bez všetkej vonkajšej slávnosti. Títo kresťania v zemi židovskej boli teda v nebezpečenstve, že vo viere sa sklátia a znovu navrátia sa k obradu starému, obzvlášte keď boli od zatvrdilých neobrátených Židov všemožne utláčaní a vo viere mýlení. Preto teda chcel ich apoštol týmto zvláštnym listom poučiť a vo viere utvrdiť. Dokazuje v ňom najprv a pred oči kladie vyvýšenosť nového, Kristom založeného obradu nad obrad starý, ktorý bol len predobrazom nového; potom vzbudzuje bývalých Židov príkladom starých otcov k trpelivosti vo všelikom protivenstve, a naposledy ukazuje, jako majú žiť po kresťansky bohabojne. Tento list je písaný na konci prvého väzenia Pavlovho v Ríme, dľa niektorých jazykom židovským, dľa iných, istejších výrokov jazykom gréckym, a to rukou sv. Klimenta Rimského, preto, že grécky jazyk Židia palestínski už dobre znali.

HLAVA 1.

Prednosti zjavenia Kristovho nad zjaveniami starého zákona. O vyvýšenosti Kristovej nad anjelov. Dôkazy z Písma.

1. Mnohonásobne a rozmanitým spôsobom mluvieval kedysi Boh otcom skrze prorokov [1],

2. najnovšie však za týchto dní mluvil nám skrze Syna, ktorého ustanovil dedičom všetkého, skrze ktorého učinil i svety [2];

3. ktorý, poneváč je odbleskom jeho slávy [3] a obrazom jeho podstaty, udržuje všetko slovom svojej moci, a po dokonanom očistení od hriechov [1] sedí na pravici Veličenstva [2] na výsostiach,

4. o toľko dôstojnejší od anjelov, o koľko znamenitejšie meno nad nich zdedil.

5. Veď komu kedy z anjelov riekol: „Syn môj si ty. Ja som ťa dnes [3] splodil“? A zase: „Ja mu budem Otcom a on mi bude Synom“? [4]

6. A keď zase uvádza Prvorodeného [5] na okršlek zemský [6], povedá:

---

1) Prvé tri verše zahrňujú v sebe obsah celého listu, t. j. že nový zákon je vznešenejší od starého. Boh už v raji zjavil sa našim prvým rodičom a mluvil k nim; potom mnohonásobne, mnohočiastočne, t. j. postupne zjavoval sa patriarchom a prorokom, a to rozmanitým spôsobom, ako vo snách, vo vytrženiach, v nadšeniach atď. A takto dával po čiastkach zjavenia o nadprirodzených pravdách a o svojej vôli. No v novom zákone skrze svojho Syna razom zjavil celý súhrn tých právd, ktoré chcel ľuďom sdeliť.

2) Celý vesmír odovzdal tomu, skrze ktorého ho stvoril a ktorý ho vykúpil.

3) Odblesk slávy (asi jako na slnci) a obraz podstaty (asi jako pri razítku a pečati) označuje, že Kristus je síce rozdielna osoba, ale jedno božstvo s Otcom, a preto jako všemohúci zachováva a riadi svet.

1) Očistenie od hriechov sa dokonalo na kríži.

2) Veličenstvo označuje panovníka; na výsostiach označuje, kde je panovníkom: v nebi. Teda Kristus sedí na pravici Božej v nebesách. Keď niektorý panovník prijal k sebe spolupanovníka, vtedy si posadil tohto na pravicu. Týmto chce sv. Pavel povedať, že Boh Otec Krista i jako človeka vzal k sebe za spolupanovníka, keďže jako Boh on vždy panuje od večnosti.

3) Tieto slová v prvom rade vzťahujú sa na Dávida, ktorý bol predobrazom Kristovým. Avšak už i Židia ich vzťahovali na Messiáša, jako to činí sv. Pavel. „Dnes“ bolo na „vstúpenie“, vtedy Otec oslávil Bohočloveka.

4) Tieto slová vzťahovaly sa zase na Šalamúna, a platí aj o nich to, čo o predošlých slovách.

5) P. Ježiša, ktorý je viac Synom Božím, než všetky ostatné stvorenia.

6) Na súdny deň.

„A nech sa mu klaňajú všetci anjeli Boží.“ [1]

7. A o anjeloch hovorí síce: On činí anjelov svojich duchmi a svojich služobníkov ohnivým plameňom. [2]

8. Kdežto Synovi: „Tvoj trón, Bože, na veky vekov; berla spravedlivosti berla tvojho kráľovstva. [3]

9. Miloval si spravedlivosť a nenávidel si neprávosť, preto pomazal teba, Bože, Boh tvoj olejom radosti nad účastníkov tvojich.“ [4]

10. A: ty, Pane, založil si na začiatku zem a dielom rúk tvojich sú nebesá [5];

11. ony zahynú, ty však zostaneš, a zostarejú sa všetky, jako rúcho,

12. a jako odev zameníš ich, a zamenia sa, ale ty si ten istý, a roky tvoje sa nepominú.

13. A ktorému z anjelov kedy riekol: Seď na pravici mojej, dokiaľ nepoložím nepriateľov tvojich za podnož nohám tvojim? [6]

---

1) Tvor môže sa klaňať len svojmu najvyššiemu Pánovi. Teda P. Ježiš je i nad anjelmi pánom, a to najvyšším, nasledovne Bohom.

2) Ž. 103, 4. Anjeli sú len sluhovia, ale vykonávajú svoju službu chytro jako vietor a horlive jako oheň.

3) Žalm. 44, 7, 8. I tento žalm vzťahuje sa najbližšie na Šalamúna a na jeho pieseň k sňatku manželskému, ale len nakoľko je on predobrazom Krista, nebeského ženícha Cirkvi, a len v tomto ohľade majú jeho slová úplný význam a vlastný smysel. Anjeli sú len nízkymi úkolmi poverení sluhovia, Syn Boží nazýva sa večným panovníkom. Berla je palica a je odznakom panovania, teda: vo tvojom kráľovstve panuje len spravedlivosť.

4) Židia pri hostinách mazali sa voňavým olejom, a preto smysel týchto slov je: Boh vylial na teba radosť, blaženosť a slávu, a to viac než na ktoréhokoľvek iného človeka, hoci ti je dľa tela každý bratom.

5) 10—12. Žalm 101, 26, 28. Tu je reč o Bohu, a keďže Kristus je Boh, teda i o ňom; že je večný a nezmeniteľný, a že jako Boh vyviedol ľud izraelský z Egypta do zasľúbenej zeme, tak i Kristus vyviedol človečenstvo z moci diablovej do zasľúbeného neba.

6) I tieto slová žalmu hovoria sa najbližšie o Dávidovi, ale len nakoľko je on predobrazom Kristovým, tak že len v tomto majú pravé vyplnenie. Nepriatelia, ktorých mu Boh premožených k nohám položí, sú hriechy, smrť, peklo a všetci protivníci kráľovstva Božieho.

14. Či nie sú všetci služobní duchovia [1], poslaní ku službe pre tých, ktorí dosiahnu dedictvo spasenia?

HLAVA 2.

Napomenutie k vytrvalosti vo viere. Povýšenie Krista utrpením a smrťou. Potreba jeho vtelenia a jeho smrti.

1. Preto treba nám tým viac pozorovať na to, čo sme počuli, aby sme azda nestiekli. [2]

2. Lebo keď slovo, ktoré anjeli mluvili, bolo sväté [3], a každý priestupok a každá neposlušnosť dostávala spravedlivú mzdu odplaty,

3. jako jej my ujdeme, jestli zanedbáme toľké spasenie? Ktoré, keď najprv Pán začal ohlasovať, dotvrdzované bolo medzi nami od tých, ktorí ho počuli,

4. o ktorom Boh svedectvo vydával znameniami a zázrakmi a všelijakými mocami a udeľovaním Ducha svätého podľa svojej vôle. [4]

5. Lebo nepodriadil Boh anjelom [5] budúci okršlek zemský, o ktorom mluvíme.

6. Kdežto ktosi osvedčil na istom mieste a riekol: „Čo je človek, že pamätáš na neho? alebo syn človeka, že ho navštevuješ? [6]

---

1) Syn, ako spolupanovník, sedí na tróne Božom, anjeli sú len sluhovia.

2) Nezahynuli; obraz v pôvodnej osnove vzatý je od vody, ktorá keď stečie. je u konca, je po nej.

3) T. j. právoplatné, pôvodné, pevné, totižto keď starý zákon, ktorý bol skrze anjelov sprostredkovaný, prísne zaväzoval, a kto ho nezadržal, bol trestaný; o koľko viacej zaväzuje nový zákon a budú trestaní tí, ktorí ho prestúpia?

4) Kresťanstva sa treba pridržať, lebo je vznešenejšie od židovstva, preto, že: 1. Sám Boh ho založil. 2. Očití svedkovia (apoštolovia) ho dotvrdzovali. 3. Boh ho potvrdil zázrakmi a najmä udelením Ducha svätého.

5) Nie anjelom, ale Kristu podriadil Boh budúci svet, t. j. Cirkev.

6) Že Boh budúci svet Synovi svojmu podriadil, dokazuje apoštol zo Žalmu (8, 5—7), nepomenujúc miesto a pôvodcu, Dávida, lebo obidvoje jako známe predpokladá. Doslovnosť toho miesta zvelebuje vysokú hodnosť, ktorú Boh človeku medzi všetkými stvoreniami svojimi udelil. Avšak najvyššiu hodnosť a vznešenosť dosiahla prirodzenosť ľudská v Kristu, a na neho sa tieto slová žalmistove zvláštnym spôsobom vzťahujú.

7. Učinil si ho málo menším od anjelov [1]; slávou a cťou si ho ovenčil a ustanovil si ho nad dielami rúk svojich.

8. Všetko si mu poddal pod nohy.“ [2] Lebo v tom, že mu všetko poddal, nevynechal ničoho, čo by mu nebolo poddané, hoci teraz ešte nevidíme, že mu je všetko poddané. [3]

9. Ale v tom, ktorý je učinený trochu menším od anjelov, vidíme Ježiša pre pretrpenú smrť slávou a česťou ovenčeného, aby z milosti Božej za všetkých okúsil smrť.

10. Svedčalo sa totižto na toho, pre ktorého je všetko a skrze ktorého je všetko, ktorý mnohých synov priviedol do slávy, aby skrze umučenie zdokonalil [4] pôvodcu ich spasenia.

11. Veď i ten, ktorý posväcuje, i tí, ktorí bývajú posvätení, z jedného sú všetci. Z ktorej príčiny nehanbí sa ich volať bratmi, keď povedá:

12. Zvestovať budem tvoje meno mojim bratom, uprostred Cirkvi budem ťa chváliť. [5]

13. A zase: Ja budem dôverovať v ňom. A zase: Hľa, ja a moje deti, ktoré mi dal Boh. [6]

14. Keďže teda dietky vôbec maly telo a krv, i on podobne zúčastnil sa ich, aby skrze smrť premohol toho, ktorý mal vládu nad smrťou, to jest diabla [7],

15. a vysvobodil tých, ktorí v strachu pred smrťou cez celý život podrobení boli otroctvu. [1]

16. Lebo nezaujal sa nikde za anjelov, ale zaujal sa za semeno Abrahámovo. [2]

17. A preto musel sa vo všetkom pripodobniť bratom, aby bol milosrdný a verný veľkňaz u Boha, že by znovu usmieril hriechy ľudu. [3]

18. Lebo preto, že sám trpel a bol pokúšaný, môže pomáhať i tým, ktorí bývajú pokúšaní.

HLAVA 3.

Prednosť Kristova pred Mojžišom. Výstraha pred neverou a odpadlíctvom.

1. Preto, bratia svätí, účastníci nebeského povolania [4], pozorujte na Ježiša, posla [5] a veľkňaza nášho vyznania,

2. ktorý je verný [6] tomu, ktorý ho ustanovil, ako i Mojžiš (bol) v celom jeho dome.

3. Lebo tým väčšej slávy tento nad Mojžiša je hoden, čím väčšiu česť, než dom, má ten, ktorý ho vystavil. [7]

---

1) Kristus bol menší od anjelov len v jeho potupnej smrti, ale potom ho Boh oslávil.

2) Teda i samých anjelov.

3) Kedysi poddá sa mu celý svet, a vtedy nastane Messiášovo blažené kráľovstvo na zemi. Že ono nastane, toho zálohom je Kristovo oslávenie; keď splnil jedno, splní aj druhé.

4) Vykupiteľská hodnosť Kristova ukázala sa dokonale až po jeho oslávení, a preto Boh ho *zdokonalil,* keď ho oslávil. Skrze kríž k sláve.

5) Toto povedá Dávid o sebe v žalme 21, 23. No už Kristus Pán vzťahoval tento žalm na seba na kríži, a tak P. Ježiš uznáva nás za svojich bratov.

6) Toto povedá Izaiáš (8, 17—18), ale apoštol tieto slová kladie Spasiteľovi do úst, označujúc, že sme my nielen dietkami Božími, ale i Kristovými.

7) Diabol premohol v raji ľudskú prirodzenosť, Spasiteľ vzal ľudskú prirodzenosť na seba, aby ho v nej a ňou premohol na kríži.

1) Ustavičný strach pred smrťou je zároveň tvrdé a neznesiteľné otroctvo ducha, a z tohoto otrockého stavu Kristus ľudí vysvobodil, keď ukázal, že smrť je nie zničením, ba že je vchodom do slávy, a že raz i telo vstane z mŕtvych.

2) Spasiteľ musel mať ľudské telo, lebo zaujal sa nie za beztelesných anjelov, ale za telesných ľudí.

3) Spasiteľ musel mať telo nielen preto, aby v ňom a ním premohol diabla, ale i preto, aby z vlastnej zkúsenosti poznal bôle i trápenia i prudkosť pokúšaní, a tak aby bol tým milosrdnejší a tým výdatnejšie primlúval sa za nás u Boha.

4) Bratia, v spoločnosti Ježiša Krista posvätení skrze Ducha sv., ktorí ste dostali povolanie s neba a pre nebo.

5) Ježiš Kristus je posol preto, že ho Otec poslal na tento svet, a veľkňaz preto, že nás očistil svojou drahocennou krvou od hriechu.

6) V predošlých slovách sv. Pavel dokazoval, že nový zákon je dôstojnejší od starého, preto, lebo tento bol uvedený prostredníctvom anjelov, kdežto nový zákon prostredníctvom Syna Božieho, ktorý je pánom anjelov. Teraz dokazuje, že Kristus je i nad Mojžiša, teda i jeho zákon je nad starý zákon. A Kristus bol práve taký verný v obci veriacich, ako kedysi Mojžiš.

7) Staviteľ je vždy vznešenejší, nežli dom, ktorý on vystavil. Ale už Kristus, ako Boh, založil, vystavil Cirkev, t. j. spoločnosť tých, ktorí majú

4. Veď každý dom od niekoho býva vystavený, ale kto stvoril všetko, je Boh.
5. A Mojžiš síce bol verný v celom jeho dome, jako služobník, aby dosvedčoval to, čo sa malo ohlasovať.
6. Ale Kristus, ako syn, vo vlastnom dome [1], ktorý dom sme my [2], jestliže až do konca zachováme dôveru a chvalitebnú nádej.
7. Preto, jako Duch svätý povedá [3]: Dnes, keď počujete jeho hlas [4],
8. nezatvrdzujte svojich srdc, ako pri onom roztrpčení, v deň pokušenia na púšti,
9. kde ma pokúšali [5] vaši otcovia, zkúsili ma a videli moje skutky
10. za štyridsať rokov; preto som zanevrel na toto pokolenie a riekol som: Títo vždy blúdia srdcom. Ale oni nepoznali ciest mojich,
11. preto som prisahal v hneve svojom: Že nevojdú do odpočinku môjho.[6]
12. Dajte pozor, bratia, aby azda v niekom z vás nebolo srdce zlé (a) neverné, ktoré by odstupovalo od živého Boha [7],
13. ale napomínajte sa vospolok po všetky dni, dokiaľ sa ozýva „dnes“ [8], aby sa niekto z vás nezatvrdil klamom hriechu.
14. Veď sme sa stali účastnými Krista, jestliže až do konca pevne zachováme počiatok jeho pozostávania.[1]
15. Dokiaľ sa hovorí: *Dnes,* keď počujete jeho hlas, nezatvrdzujte svojich srdc, ako pri onom roztrpčení.
16. Lebo niektorí poslucháči roztrpčovali ho, ale nie všetci, ktorí za Mojžiša vyšli z Egypta.
17. Ale na ktorých zanevrel za štyridsať rokov? Či nie na tých, ktorí zhrešili, ktorých telá padly na púšti? [2]
18. Ktorýmže teda prisahal, že nevojdú do jeho odpočinku, jestli len nie tým, ktorí boli neveriaci? [3]
19. A vidíme, že nemohli vojsť pre neveru.

byť spasení jako v starom, tak i v novom zákone. Mojžiš bol len čiastkou, jedným kameňom tejto Cirkvi, a preto Kristus je omnoho vznešenejší, než Mojžiš.

1) Grécky: nad svojím domom.
2) Grécky: ktorého domom sme my.
3) Dolož: tak čiňte.
4) Ž. 94, 8—11.
5) Grécky: zkúšali ma a videli. Hoci za 40 rokov videli nepočetné zázraky, predsa ma zkúšali.
6) Tu spomínaný odpočinok mali Židia obsiahnuť v zemi chananejskej, ktorú im Boh po dlhom trmácaní mal udeliť. No toto je len predobrazom večného odpočinku vo vlasti nebeskej.
7) Pozor, aby ste neodpadli od Krista k židovstvu.
8) Dokiaľ oné „dnes“ ešte trvá, o ktorom Duch svätý skrze žalmistu hovorí, dokiaľ totižto sa ešte hlas Boží skrze Ježiša ozýva a k viere a k pokániu povoláva.

HLAVA 4.

O vchode do zasľúbeného odpočinku. O porovnaní veľkňaza nového zákona s veľkňazmi starého zákona, čo vyvýšenosť Kristovu nad týmito dokazuje.

1. Obávajme sa teda, aby azda, keď nám vždy ešte zostáva zasľúbenie o vojdení do jeho odpočinku, nesúdilo sa [4] o niekom z vás, že sa opozdil.[5]
2. Lebo i nám sa zvestovalo, jako i oným, ale im neosožila slyšaná reč, lebo nebola spojená s uverením toho, čo slyšali.[6]
3. Áno, vojdeme do toho odpočinku my, ktorí sme uverili, jako riekol: Ako som prisahal v svojom hneve, že nevojdú do môjho odpo-

1) Počiatok Kristovho pozostávania v nás je viera, nasledovne: jestliže zachováme vieru až do konca. Novšia grécka osnova prekladá sa: *jestliže až do konca pevne zachováme jeho počiatočnú uistenosť,* t. j. vieru, presvedčenie.
2) Tých, ktorí neverili, Boh tak potrestal, že umreli na púšti a nevošli do zasľúbenej zeme.
3) Teda i vy, jestli nebudete veriť, nevojdete do kráľovstva nebeského.
4) Grécky: nevysvitlo.
5) Opozdí sa človek, keď sa sháňa za zemskými vecmi a pre ne ztratí nebeský odpočinok.
6) Mnohí z Izraelcov nevošli do zasľúbenej zeme, preto, že to neverili, tomu nedôverovali: aj my tak pochodíme s nebom, jestli nebudeme veriť.

činku, a to po skončení prác od stvorenia sveta.[1]

4. Lebo (povedal) na ktoromsi mieste o siedmom dni takto: I odpočinul Boh na siedmy deň od všetkých svojich prác.[2]

5. A na tomto zase: Nevojdú do môjho odpočinku.

6. Keďže teda pozostáva, že niektorí vojdú do neho, a tí, ktorým sa najprv zvestovalo, nevošli pre neveru:

7. ešte raz určuje istý deň, „dnes", keď po takom dlhom čase skrze Dávida hovorí, jako vyššie bolo rečené: Dnes, keď počujete jeho hlas, nezatvrdzujte svojich srdc.

8. Lebo keby im Jozue bol udelil odpočinok, nikdy by potom nemluvil o inom dni,

9. a tak pozostáva ľudu Božiemu odpočinok sobotný.

10. Lebo kto vošiel do jeho odpočinku, ten tiež odpočinul od svojich prác, ako Boh od svojich.

11. Ponáhľajme sa teda vojsť do toho odpočinku, aby niekto neupadol do toho istého príkladu nevery.[3]

12. Živá je zaiste reč Božia a účinlivá a prenikavejšia nad každý meč, na obe strany ostrý, a siaha až do rozdelenia duše i ducha, i článkov i mozgov a posudzuje i myšlienky a úmysly srdca.[4]

13. A niet stvorenia neviditeľného pred jeho pohľadom, ba všetko je holé a odokryté očiam toho, o ktorom máme reč.

14. Keď teda máme takého veľkého veľkňaza, ktorý prenikol nebesá, Ježiša, Syna Božieho, držme (to) vyznanie.[1]

15. Veď nemáme veľkňaza, ktorý by nemohol mať útrpnosti s našimi nemocami, ale vo všetkom podobne pokúšaného, okrem hriechu.[2]

16. Pristúpmeže teda s dôverou k trónu milosti, aby sme obsiahli milosrdenstvo a našli milosť k príhodnej pomoci.

HLAVA 5.

O požiadavkách kňazského úradu. O božskom ustanovení Krista za najvyššieho kňaza. Karhanie pre zpiatočníctvo v kresťanskom vyznaní.

1. Lebo každý z ľudí vybraný veľkňaz za ľudí býva postavený[3] v ich záležitostiach u Boha[4], aby prednášal dary a obety za hriechy;

2. ktorý by mohol mať útrpnosť[5] s tými, ktorí sú v nevedomosti a v blude, keďže i on sám je obkľúčený slabosťou:

3. a preto musí jako za ľud, tak

---

1) Sv. Pavel týmito slovami poukazuje, že Chananejsko bolo vlastne len obrazom neba, a že Boh hovorí o večnom odpočinku, o tom, ktorý on požíva od stvorenia sveta a do ktorého mali a majú vojsť všetci ľudia, čo dokazuje v nasledujúcich veršoch 4—10.

2) Apoštol dôvodí takto: Mojžiš napísal, že Boh odpočinul po stvorení sveta; dozaista je tu reč o nebi — teda jeho odpočinkom je nebo. Na púšti vyhráža sa síce Židom, že nevojdú do jeho odpočinku; ale ešte i za Dávida kráľa, keď Židia už dávno bývali v Chananejsku, povedá: Keď dnes počujete jeho hlas, nezatvrdzujte svojich srdc, lebo nevojdete do môjho odpočinku, — teda tu už môže byť reč nie o Chananejsku, ale len o nebeskom odpočinku.

3) Aby žiaden neupadol do tejže nevery, o ktorej nám oní Izraelci dali taký výstražný príklad.

4) Týmto sv. Pavel chce povedať: chráňme sa nevery, lebo Boh, čo raz povedal, splní; jako vševedomý vie i najtajnejšie myšlienky; jako všemohúci uskutoční to, čo chce a čo sľúbil.

1) Keďže bohoslužba židovská a jej kňazstvo svojou nádherou mohutne účinkovalo na srdcia, a to i novoobrátených kresťanov, tak že bolo sa čo obávať, že mnohí z nich odpadnú od kresťanstva zpiatky do židovstva, preto sv. Pavel dokazuje, že kresťanstvo má prednosť pred židovstvom, a to preto, lebo: Kristus ako veľkňaz a jeho obeta ďaleko prevyšuje židovského veľkňaza a jeho obetu. Ale z tohto už nasleduje, že sa treba pridržať kresťanstva.

2) Hlavný kňaz starého zákona bol vysoký hodnostár, boháč, kdežto Kristus chudobný, v robote a bolesti už od mladosti, preto on dobre vie, jako je to, keď bolí.

3) Kňaz je prostredníkom medzi Bohom a ľuďmi. Boh si vyberie kňaza, ale vždy z ľudí, a to za ľudí, t. j. na ich prospech a namiesto nich.

4) Hlavnou úlohou kňazovou je obetami smierovať Boha hriechom obrazeného. A tak pred Bohom kňaz predstavuje ľudí, pred ľuďmi predstavuje Boha.

5) Grécky: aby mohol byť shovievavý, jako predstaviteľ Boha pred ľudom; keď na sebe samom vidí, jako ľahko je zhrešiť, aký slabý je človek.

i za seba samého obetovať za hriechy.[1]

4. A nikto si neosobuje tej hodnosti, iba kto je povolaný[2] od Boha, jako Áron.

5. Tak i Kristus neoslávil[3] sám seba, aby bol veľkňazom, ale ten, ktorý mu riekol: Syn môj si ty, ja som ťa dnes splodil.

6. Ako i na druhom mieste hovorí: Ty si kňazom na veky podľa obradu Melchizedechovho.

7. On, ktorý za dní svojho tela[4] s mohutným krikom[5] a so slzami prednášal modlitby a pokorné prosby tomu, ktorý ho mohol vysvobodiť od smrti, vyslyšaný bol pre svoju bohabojnosť.[6]

8. A tak, hoci bol Syn Boží, naučil sa poslušnosti z toho, čo pretrpel.[7]

9. A keď zdokonalel[8], stal sa pôvodcom večného spasenia všetkým, ktorí sú mu poslušní,

10. nazvaný od Boha veľkňazom podľa obradu Melchizedechovho.

11. O tom[9] by sme mali rozprávať velikánske[1] veci, ktoré ťažko vyjadriť, ale vy ste sa stali slabými v slyšaní.[2]

12. Lebo keď ste ohľadom na čas[3] mali byť učiteľmi, znovu potrebujete, aby ste boli poučení o prvých počiatkoch rečí Božích[4], a stali ste sa takými, ktorí potrebujú mlieka[5], a nie pokrmu tvrdšieho.

13. Lebo každý, kto ešte mlieka dostáva, je nezkúsený v reči spravedlivosti; veď je nemluvňa.

14. Ale pre dospelých je tvrdý pokrm, pre tých, ktorí následkom zvyklosti vycvičené majú smysly k rozoznávaniu dobrého od zlého.[6]

HLAVA 6.

O dospelosti v duchovnom živote. O výstrahe pred zpiatočníctvom. O stálosti v kresťanskej nádeji.

1. Preto pomiňme počiatky náuky Kristovej a prejdime k veciam dokonalejším, aby sme znovu nekládli základ učením o pokání zo skutkov mŕtvych[7] a o viere v Boha,

2. o krstoch[8] i o vkladaní rúk[9], o vzkriesení mŕtvych a o večnom súde.

3. A to i učiníme, jestli len Boh dopustí.

4. Lebo je nemožné, aby tí, ktorí sú raz osvietení[10] a okúsili nebeský

---

1) Práve preto, lebo kňaz je slabým, krehkým človekom, je i hriešny, a tak najprv musí obetami smieriť Boha so sebou a len potom s ľudom, ako to robieval hlavný kňaz v starom zákone.

2) Druhé, čo sa požaduje u kňaza, je: aby ho Boh povolal za kňaza, jako kedysi Árona a jeho pokolenie. Že Boh vyznačil Krista za kňaza, to sv. Pavel dokázal už v hl. 2., v. 14—18. a dokazuje v nasledujúcich veršoch.

3) Neosoboval si slávu, ktorá mu nepatrila, neučinil sa sám kňazom.

4) Za dní svojho pozemského života.

5) Sv. Ambróz myslí, že krik tu znamená úmysel; možno, že horlivosť, ale možno, že z horlivosti pochádzajúci bôľny výkrik. To sa stalo na hore Olivovej na Zelený štvrtok a na kríži na Veľký piatok, kde Spasiteľ skríkol veľkým hlasom.

6) Ktorou sa choval k Otcovi. Niektorí (Itala) prekladajú: a bol vyslyšaný ohľadom bojazlivosti, t. j. osvobodený od strachu pred smrťou.

7) V trápeniach býva človek ponížený a Bohu oddaný.

8) Latinskú osnovu prekladajú: „keď dokonal na kríži.“ No grécka osnova poukazuje na to, že tento preklad je chybný. Má sa brať v trpnom tvare a tak má sa preložiť: zdokonalený = keď sa zdokonalil, keď zdokonalel, t. j. keď bol oslávený. Kristus vo svojom poníženom tele nemal takej slávy, jaká mu patrila, bol teda v nedokonalom stave, zdokonalel až po vzkriesení a najmä po svojom nanebevstúpení.

9) Ako je Kristus veľkňazom ohľadom obety na kríži a sv. omše.

---

1) Grécky: o čom by sme mali rozprávať mnoho a ťažko vyjadriteľných rečí.

2) Pavel ich karhá. Zostali slabí vo viere, a tak nechápali by vznešených náuk.

3) Židia v Jeruzaleme boli prví, ktorí uverili ešte na Turíce; oni teda tak dávno sú kresťanmi, že by mali byť učiteľmi pre druhých.

4) O základných hlavných pravdách, a nie o vznešených tajomstvách.

5) T. j. deťmi. Jako deti nestrovia tvrdých pokrmov, tak ani Židia vyšších právd.

6) T. j. pravého od falošného. Falošné — to sú židovčiace náuky.

7) Pokánie z mŕtvych skutkov je pokánie za hriechy. Všetkého duchovného života začiatkom je obrátenie sa, ktoré vyplýva z viery v Boha.

8) O krstoch. V tom čase bolo treba objaviť Židom, aký rozdiel je medzi krstom Kristovým a Jánovým, ako i medzi krstom židovských prišelcov (proselytov). A náuka o krste je tiež počiatočná.

9) Vkladanie rúk je sviatosť birmovania.

10) Ktorí sú osvietení náukou Kristovou.

dar [1] a účastnými sa stali Ducha svätého,

5. okúsili tiež dobré slovo Božie [2] a moci budúceho veku [3],

6. a predsa odpadli [4], zase sa obnovili k pokániu [5], keďže si znovu križujú [6] a na posmech majú Syna Božieho.

7. Veď i zem, ktorá nasiakla dažďom, na ňu často padajúcim, a urodila užitočnú bylinu pre tých, ktorí ju obrábajú, dostáva požehnanie od Boha:

8. ale jestli rodí tŕnie a bodľač, je zavržená a blízka zlorečenia a jej koniec býva spálenie.[7]

9. Avšak o vás, najmilší, úfame (veci) lepšie a spaseniu primeranejšie, keď i takto mluvíme.

10. Lebo Boh nie je nespravedlivý, aby zabudol na vašu prácu a lásku [8], ktorú ste preukazovali jeho menu, keď ste posluhovali svätým, i posluhujete.

11. Ale si prajeme, aby každý z vás preukazoval tú istú horlivosť, že splní nádej až do konca [1]:

12. aby ste neboli leniví [2], ale nasledovníci tých, ktorí skrze vieru a trpelivosť zdedia sľuby.

13. Lebo keď Boh činil sľub Abrahámovi, keďže nemal nikoho väčšieho, na koho by prisahal, prisahal na seba samého,

14. a riekol: Veruže hojne požehnám ťa a mnohonásobne rozmnožím ťa.[3]

15. A keď takto trpelive čakal, obsiahol zasľúbenie.

16. Ľudia totiž prisahávajú na väčšieho od seba, a každej rozopre koncom je im potvrdzujúca prísaha.

17. Preto Boh, keď chcel dedičom svojho zasľúbenia dostatočne ukázať nepremožiteľnosť svojho úmyslu, složil na to prísahu [4],

18. aby sme pre dve nepremeniteľné veci, pri ktorých je nemožné, aby Boh luhal, mali prepevné potešenie, ktorí sme sa utiekali ku pridržaniu sa predloženej nádeje [5],

19. ktorú máme, ako kotvu[6] duše, i bezpečnú i pevnú, ktorá siaha až do vnútra za oponu [7],

---

1) Nebeský dar označuje dobrodenia kresťanského náboženstva, najmä odpustenie hriechov.

2) Dobré slovo Božie je nebeské dobroty sľubujúce učenie s jeho útechou.

3) Pod mocami sa tu majú rozumieť všetky vnútorné milosti a všetky dobroty messiášskeho kráľovstva.

4) Odpadli od Krista; do židovstva alebo pohanstva.

5) Nie je možné, aby sa obnovili k pokániu, t. j. k lepšiemu smýšľaniu. Takmer nie je možné, aby sa obrátil ten, kto raz odpadol od Krista. Alebo jako Kristus Pán hovoril: Kto zhrešil proti Duchu sv., tomu neodpustí sa ani na tomto, ani na druhom svete. Odpadlíctvo je hriech proti Duchu sv. Takýmto Duch sv. len zriedka dáva účinlivú milosť, bez ktorej človek nič záslužného pre nebo nemôže učiniť, a takí ľudia, ktorí poznanej pravde odporujú, obyčajne nikdy nezmenia svojho smýšľania, nasledovne ani sa neobnovia v pokání. Ostatne tu je reč vždy o tých, ktorí úplné poznanie kresťanského náboženstva obsiahli a potom od viery odpadli a v odpadnutí vytrvali.

6) Odpadlíci obnovujú jakoby potupu, ktorú Kristus trpel na kríži.

7) Keď roľa i pri práci a polievaní zarástla tŕním, ľudia túto nezdobu spália, aby ju tak zničili; takto Boh tresce človeka, keď i pri milosti pácha hriechy. Kresťania sú zemou, dažďom sú nadprirodzené dobrodenia Božie.

8) Za naše predošlé skutky Boh nás tak odmeňuje na tomto svete, že nám dáva nové milosti a najmä vytrvalosť v dobrom.

---

1) T. j. že zostane kresťanom.

2) Tak sa zdá, židovskí kresťania ochabli; bolo im dlho čakať na príchod Kristov a na budúcu slávu. Aby ich apoštol obodril, poukazuje na to, že čo Boh sľúbi, to i splní.

3) To sa splnilo duchovne o nás kresťanoch, ktorí sme všetci duchovnými dietkami Abrahámovými.

4) Sľub Boží je sám v sebe istý a nezmeniteľný, a to preto, že Boh je všemohúci a verný. No Boh svoj sľub potvrdil ešte i prísahou na spôsob ľudí, aby tým nezvratnejšie očakávali splnenie sľubov Božích.

5) Úmysel Boží bol dvoma rovnako nezmennými vecmi, totižto sľubom a prísahou, dať záruku, aby sme v nej nachádzali nesklátiteľné uspokojenie my, ktorí v trápeniach a bojoch života pridržame sa nádeje na lepšiu budúcnosť v nebi; lebo veď sľuby dané Abrahámovi vzťahujú sa vlastne na Spasiteľa a na jeho dielo: na naše spasenie.

6) Ako kotva upevní loď na mori, aby ju vetry sem-tam nehádzaly, netreply o skalu a nestroskotaly, takto i nás nádej upevňuje v búrkach života.

7) Opona bola záclona v chráme medzi svätyňou a najsvätejším, za ňou bolo teda najsvätejšie, čo vypodobňovalo nebo, teda naša nádej siaha až do samého neba.

20. kam, ako predchodca [1] pre nás, vošiel Ježiš, keď sa stal dľa obradu Melchizedechovho veľkňazom na veky.[2]

HLAVA 7.

Prednosť kňazstva Kristovho pred levitickým. Jeho večnosť a svätosť.

1. Lebo [3] tento Melchizedech, kráľ salemský [4], kňaz Boha najvyššieho [5], ktorý šiel v ústrety Abrahámovi, navracajúcemu sa z porážky kráľov [6], a dal mu požehnanie,

2. a ktorému Abrahám udelil desiatky zo všetkého, ktorý sa najprv vykladá jako kráľ spravedlivosti [7], a potom i kráľ Salem [8], to jest kráľ pokoja,

3. bez otca, bez matky, bez rodostromu [9], nemajúci ani začiatku dní, ani konca života, ale pripodobnený Synu Božiemu, zostáva kňazom na veky.[1]

4. Pozrite teda, jaký veľký je ten, ktorému desiatky dal čo z najlepšieho ešte i Abrahám, patriarcha. [2]

5. A kdežto zo synov Leviho tí, ktorí obsiahli kňazstvo [3], podľa zákona majú prikázané desiatky vyberať od ľudu, to jest od svojich bratov, hoci aj oni pošli z ľadví Abrahámových;

6. tento, ktorého rod nie je vypočítaný medzi nimi, dostal desiatky od Abraháma a dal požehnanie tomu, ktorý mal zasľúbenie.

7. A bez všetkého odporu to, čo je menšie, požehnáva sa od väčšieho.

8. A tuto síce desiatky berú smrteľní ľudia, ale tamto ten, o ktorom sa dosvedčuje, že žije.[4]

9. A (tak rečeno) i Levi, ktorý bral desiatky, skrze Abraháma dal desiatky.

10. Lebo ešte v ľadviach otca bol, keď vyšiel proti nemu Melchizedech.

11. Jestliže teda dokonalosť nastala skrze kňazstvo levitické (lebo ľud za neho obdržal zákon), načo potreboval ešte druhý kňaz podľa obradu Melchizedechovho povstať a nezvať sa podľa obradu Áronovho? [5]

---

1) Za záclonu do najsvätejšieho len veľkňaz smel vstúpiť, a to len raz do roka: takto i Kristus vstúpil do neba, jako náš predchodca pre nás, aby i nás ta voviedol.

2) Hlavný kňaz u Židov nevoviedol národ do najsvätejšieho, a preto vrátil sa z najsvätejšieho zpiatky k ľudu; ale Kristus ostane v nebi na veky spolu s nami.

3) Apoštol dokazuje, že najvyššie kňazstvo Kristovo, jako kňazstvo podľa rádu Melchizedechovho, je vyššie od najvyššieho kňazstva levitického starého zákona. Toto dokazuje tým: 1. že Melchizedech bol vznešenejší od Abraháma a od kňazov levitických, ktorí mu dali desiatky; 2. že kňazstvo levitické prestalo; 3. že nové kňazstvo Kristovo nastúpilo na jeho miesto a toto už nikdy neprestane, lebo je večné; 4. že kňazstvo Kristovo nie je obťažené hriechmi, jako Áronovské.

4) Melchizedech bol pravdepodobne kráľom Jeruzalemským.

5) Medzi pohanmi bol kňazom pravého Boha.

6) Keď Chodorlahomor s troma spojencami premohol svojich nepriateľov a zajal i Lóta, Abrahám tiahol proti víťazom, porazil ich, vysvobodil Lóta a vydobyl veľkú korisť. Keď sa Abrahám navracal z tejto vojny, Melchizedech mu išiel v ústrety a požehnal ho.

7) Židovské meno Melchizedech znamená po slovensky: kráľ spravedlivosti a či spravedlivý kráľ.

8) Slovo Salem znamená pokoj. Melchizedech je teda označený jako kráľ spravedlivosti a jako kráľ pokoja. Už v tom je predobrazom Krista, v ktorého kráľovstve panuje spravedlivosť, ktorá u Boha platí, a pokoj medzi Bohom a ľuďmi.

9) Sväté Písmo nemenuje ani otca, ani matky, ani starých rodičov Melchizedechových, nerozpráva ani o jeho narodení, ani o jeho smrti, tak že jeho pôvod a skončenie zostáva v skrytosti; v tom je predobrazom Kristovým, ktorý, jako večný Syn Boží, nielen dľa vedomosti ľudskej, ale i skutočne je bez začiatku a bez konca.

1) Totižto dľa Písma; jako toto ničoho nevie o konci jeho života, tak ani ničoho o konci jeho kňazstva, a v tom nastiňuje obraz Kristov, ktorého kňazstvo opravdive večne trvá.

2) Desatiny dávajú sa len vyšším; ako vysoko musí teda stáť Melchizedech, keď ho už sám vyvýšený praotec Abrahám za vyššieho uznáva, keď mu najvzácnejšie čiastky válečnej koristi, jako desatinu, prednáša? Toto je jeho prvá prednosť pred kňazmi levitskými, že smel Abraháma desatinou odaniť.

3) Nie všetci potomci Leviho boli kňazmi, ale len potomci Áronovi, no všetci patrili ku kňazstvu a žili z desiatkov, nasledovne hodnosťou prevyšovali ostatných Židov; ale Melchizedech prevyšoval hodnosťou ešte i Abraháma a Levitov, od ktorých v ich otcovi, Abrahámovi, dostal desiatky.

4) O Melchizedechovi, nakoľko je predobrazom Kristovým, dosvedčuje sa, že žije; preto, že: 1. sv. Písmo nikde nehovorí o jeho smrti; 2. jeho kňazstvo menuje večným. (Žalm 109, 4.) Kňazstvo Áronovské bolo len dočasné, siahalo až po Krista, kňazstvo Kristovo je večné a tak prevyšuje tamto.

5) Tretí dôvod: Starý zákon nemohol človeka vnútorne ospravedliviť a zdokonaliť; teda musel uhnúť takému zákonu, ktorý to môže; ale keď starý zákon prestal, muselo prestať i jeho kňazstvo.

12. Už ale, keď sa zamenilo kňazstvo, i zákon musí byť zamenený.
13. Ten totižto, o ktorom sa to hovorí, je z iného pokolenia, z ktorého nikto neslúžil oltáru.
14. Lebo známe je, že náš Pán pochádza z Júdy, o ktorom pokolení Mojžiš nič nespomenul ohľadom kňazstva.
15. A ešte viac zjavné je, keďže dľa podobenstva Melchizedechovho povstane druhý kňaz,
16. ktorý sa nestal dľa predpisu telesného ustanovenia [1], ale mocou neporušiteľného života.
17. Veď má svedectvo: Ty si kňaz na veky podľa obradu Melchizedechovho.
18. Tak zrušuje sa predošlý zákon pre jeho slabosť a neužitočnosť.
19. Lebo zákon ničoho nepriviedol k dokonalosti, ale úvod (je to) lepšej nádeje [2], skrze ktorú sbližujeme sa k Bohu.
20. A nakoľko to nie je bez prísahy [3] (lebo iní bez prísahy stávali sa kňazmi,
21. kdežto tento prísahou [4] na toho, ktorý mu riekol: Prisahal Pán a neoľutuje: Ty si kňazom na veky),
22. natoľko lepšej smluvy [5] ručiteľom stal sa Ježiš.
23. A iní totižto viacerí bývali kňazmi, preto, že smrť bránila im zostať,
24. ale tento preto, že zostáva na veky, má večné [6] kňazstvo.
25. A preto i večne môže spasiť tých, ktorí pristupujú k Bohu skrze neho, preto, že je vždycky živý, aby sa primlúval za nás.
26. Lebo slušalo sa, aby sme mali takého veľkňaza, ktorý je svätý [1], nevinný, nepoškvrnený, oddelený od hriešnikov a vznešenejší od nebies,
27. ktorý nepotrebuje každý deň, ako kňazi [2], najprv za svoje vlastné hriechy, potom za (hriechy) ľudu prinášať obety, lebo to učinil raz, keď obetoval sám seba. [3]
28. Lebo zákon ustanovil za kňazov ľudí, majúcich krehkosti, ale slovo prísahy, ktoré je po zákone, Syna dokonalého na veky.

HLAVA 8.

O nebeskom príbytku Kristovom. O prednosti smluvy.

1. Hlavná vec pri tom, o čom je reč, je: Takého máme veľkňaza, ktorý sa posadil na pravicu trónu Veličenstva [4] v nebesách,
2. ako služobník svätyne a pravého stánku [5], ktorý postavil Pán, a nie človek.
3. Keďže každý veľkňaz býva ustanovený obetovať dary a obety, a preto je potrebné, aby i tento mal niečo, čo by obetoval [6],
4. ale keby bol na zemi, nebol by ani kňazom [7], lebo sú (tu takí), ktorí obetujú dary podľa zákona

---

1) Starozákonné kňazstvo sa udeľovalo tým, ktorí pochádzali od Árona. Kristus nie je kňazom pre svoj telesný pôvod od Árona, od ktorého nepochádza, ale pre svoje božstvo.
2) Úvod lepšej nádeje je nový zákon. Starý zákon dával zväčša časné sľuby, nový zákon večné. Niektorí rozumejú a prekladajú toto miesto takto: (Starý zákon) bol úvodom k lepšej nádeji, t. j. viedol ku kresťanstvu...
3) Kňazstvu Áronovskému Boh neprisahal, že bude trvať na veky.
4) Kňazstvu Kristovmu to prisľúbil pod prísahou.
5) A preto nový zákon musí byť lepší od starého, keďže jeho kňazstvo a tak i on sám trvá na veky.
6) Grécky: nepominuteľné.

1) Štvrtý dôvod: Kristus je ozaj svätý, kdežto veľkňazi boli hriešni.
2) Grécky: veľkňazi.
3) T. j. priniesol obetu za ľudské a nie za svoje hriechy, ktorých nemal, ale vzal na seba ľudské hriechy a takto za ne obetoval seba.
4) Veličenstvo označuje svrchovaného panovníka v krajine; tu je reč o nebi, teda označuje Boha. Kristus sedí pri ňom zprava a tam vykonáva svoj kňazský úrad. O koľko vyššie stojí nebo od pozemskej svätyne židovskej, o toľko je i Pán Ježiš vznešenejší od veľkňaza židovského.
5) Kňaz posluhuje vo svätyni, ktorú ľudia vystavili; Kristus v nebi, ktoré sám Boh vystavil. Toto je pravý stánok, lebo Boh, ktorý je síce všade prítomný, predsa zvláštne v nebi prebýva.
6) Čo obetuje Kristus teraz Otcovi v nebi, o tom sv. Pavel mlčí, ale čosi predsa obetuje.
7) V židovstve by Kristus nemohol byť kňazom, lebo nepochádza od Árona, a tak sú iní, ktorí obetujú obety starozákonné.

5. a slúžia obrazu a tieňu nebeských vecí. Jako sa povedalo Mojžišovi, keď zhotovoval stánok: Hľaď (vraj), aby si všetko spravil dľa nákresu, jaký ti bol ukázaný na hore. [1]

6. Ale teraz tým výbornejšiu službu [2] dostal, čím výbornejšej smluvy je prostredníkom, poneváč táto je pod lepšími sľubmi [3] uzavretá.

7. Lebo keby tá prvá bola bývala bez úhony, zaiste by sa nehľadalo miesto pre druhú.[4]

8. Už ale, keď ich karhal, hovoril: Ejhľa, prijdú dni, povedá Pán: a s domom Izraelovým a s domom Júdovým uzavrem novú smluvu [5],

9. nie podľa smluvy, ktorú som učinil s ich otcami v ten deň, keď som ich vzal [6] za ruku, aby som ich vyviedol zo zeme egyptskej; lebo oni nezostali v tej mojej smluve [7], a ja som nedbal o nich, povedá Pán.

10. Toto je totižto smluva, ktorú uzavrem s domom Izraelovým po tých dňoch, povedá Pán: Vložím svoje zákony do ich smýšľania a do ich srdc [8] vpíšem ich, a budem ich Bohom, a oni budú mojím ľudom.

11. A nik nebude učiť svojho bližného a nikto svojho brata [9] slovami: „Poznaj Pána!“ Lebo všetci ma budú znať od najmenšieho až po najväčšieho z nich.

12. Lebo smilujem sa nad ich neprávosťami a nespomeniem si viac na ich hriechy.[1] (Jer. 31, 31—34.)

13. A keď spomína novú (smluvu), prvú vyhlasuje za starú; ale čo je zastaralé a sa zostarieva, blízko je zahynutia.

HLAVA 9.

Nedokonalosť svätýň starého zákona. Prednosť obety Kristovej nad obetami leviticky mi. Potreba jeho krvavej smrti. Svrchovaná dostatočnosť jeho jedinej obety.

1. Mala síce i prvá (smluva) obradové ospravedlivenia [2] a svetskú svätyňu.[3]

2. Vystavený bol totiž stánok predný [4], v ktorom boly svietniky [5] a stôl [6], i predkladané chleby, ktorý nazýval sa svätyňou.

3. A za druhou oponou bol stánok, ktorý sa nazýval najsvätejšou [7] svätyňou,

4. a mala zlatú kaditeľnicu [8] a truhlu úmluvy [9], pokrytú zlatom so

---

1) Šiator Mojžišov a potom chrám jeruzalemský bol len napodobnením stánku nebeského, ktorý Boh ukázal Mojžišovi na hore Sinai. (To bola mienka rabínska.)

2) Je tým výbornejším kňazom, čím výbornejšia je smluva, ktorú sprostredkoval.

3) Pod prísahou.

4) Boh, ako to čítame u Jeremiáša (31, 31—34), keď karhal Židov, hľadal miesto pre druhú smluvu, t. j. činil prípravu k novému zákonu. Keďže činil prípravu k novému zákonu, starý musel byť nedostatočný.

5) Obe židovské kráľovstvá: Izraelsko a Judsko v novom zákone sa spoja.

6) Boh uzavrel so Židmi smluvu (starý zákon), keď ich akoby za ruku viedol do zasľúbenej zeme.

7) No Židia túto smluvu narušili, a preto i Boh prestal o nich dbať, t. j. ich opatrovať.

8) T. j. mojou milosťou zmením im smýšľanie a cítenie na kresťanské, tak že po kresťansky budú žiť, nie tak preto, že je to prikázané, jako z vnútornej potreby.

9) Kresťanské smýšľanie natoľko presiakne mysle a celú ľudskú spoločnosť, že sa všetci dozvedia o ňom, t. j. bude panujúcou ideou, ktorá zachváti ľudstvo.

1) A príčinou tejto premeny bude odpustenie hriechov, t. j. ľudia budú poznať Boha, preto, že ich hriechy nezaslepia.

2) Starý zákon nemal prostriedkov milosti (svätostí), on vlíval na človeka len svojimi obradmi, ktoré pohýňaly k pokániu.

3) Svätyňa svetská = svätyňa zemská.

4) Apoštol tu opisuje svätyňu Mojžišovu, ktorá slúžila za vzor chrámu jeruzalemskému.

5) V Mojžišovom stánku bol svietnik so siedmimi ramenami. V chráme Šalamúnovom bolo 10 zlatých svietnikov, v Zorobábelovom bol zase len jeden.

6) Bol to pozlátený stôl, a na ňom stálo 12 chlebov, ktoré boly ustavičnou obetou 12 pokolení Izraelových a ktoré sa každý týždeň obnovovaly.

7) Svätyňu od najsvätejšieho delila opona.

8) Zlatá kaditeľnica stála vo svätyni bezprostredne pred oponou; za ňou bol zlatý oltár, na ktorom sa pálilo kadidlo, ktorého kad mal naplňovať najsvätejšie, v ktorom sám Boh bydlí.

9) Truhla úmluvy = drevená truhla, obitá zlatom. V nej boly kamenné dosky, čo ich Boh dal Mojžišovi, na ktoré bolo vyryté desatoro Božích prikázaní; nádoba s mannou, na pamiatku, jako kŕmil Boh Izraelcov na púšti za 40 rokov, a prút Áronov. Keď Mojžiš odovzdal kňazstvo svojmu bratovi Áronovi, Židia sa vzbúrili, preto, že videli jako politickú, tak i cirkevnú moc sústrednenú v jednej rodine a nechceli veriť, že to Boh tak chce. Na rozkaz Boží pohlavári urezali si po jednom

všetkých strán, a v nej zlatá nádoba s mannou a prút Áronov, ktorý bol pučal, i dosky zákona,

5. a nad ňou boli cherubíni slávy [1], zatieňujúci sľutovnicu: o čom teraz netreba hovoriť dopodrobna.

6. A keď toto bolo tak sostavené, do predného stánku síce kňazi vždy vchádzali, keď vykonávali služby pri obetách [2],

7. ale do druhého jediný veľkňaz raz do roka, nie bez krvi, ktorú obetoval za hriechy svoje a za (hriechy) ľudu.[3]

8. Čím Duch svätý ukazuje to, že cesta k najsvätejšiemu ešte nie je otvorená, dokým prvý stánok stojí [4],

9. čo je podobenstvo prítomného času [5], podľa ktorého obetujú sa dary a obety, ktoré nemôžu vo svedomí učiniť dokonalým toho, kto slúži (Bohu) len pokrmami a nápojmi [6],

10. a rozličným umývaním a telesnými ospravedlivovaniami, ktoré boly naložené až do času napravenia.[1]

11. Ale prišiel Kristus, ako najvyšší kňaz budúcich dobrôt [2], a cez väčší a dokonalejší stánok [3], nie rukou robený, to jest nie tohto stvorenia,

12. ani nie s krvou kozľacou alebo teľacou [4], ale so svojou vlastnou krvou raz vstúpil do svätyne, preto, že našiel večité vykúpenie.[5]

13. Lebo jestliže krv z kozlov a z býkov a pokropenie popolom jalovice posvätuje poškvrnených, aby boli čistí na tele [6],

14. o koľko viacej krv Kristova, ktorý skrze Ducha svätého [7] obetoval sám seba nepoškvrneného Bohu, očistí nám svedomie od skutkov mŕtvych [8], aby sme slúžili živému Bohu.

15. A preto je prostredníkom novej úmluvy, aby skrze smrť, ktorú podstúpil za vykúpenie od priestupkov počas prvej úmluvy pácha-

---

prúte a označili ich svojím menom a položili pred truhlu úmluvy. Na druhý deň sa ukázalo, že prút Áronov pučal, kvitol, ba urodil zrelé mandle. Týmto Boh ukázal, že Áronovi on dal kňazstvo. Toto všetko i s truhlou úmluvy prorok Jeremiáš kdesi zakopal zo strachu pred Nabuchodonozorom a viac sa to nemôže najsť.

1) Cherubíni boli dvaja zo zlata uliati rozkrýdlení anjeli; krýdlami zastierali sľutovnicu, t. j. došticu, ktorá sa považovala za trón Boží. Veľkňaz na deň smierenia toto veko pomazal krvou z obety na znak smierenia ľudu s Bohom. A preto toto miesto nazývalo sa smiernicou, sľutovnicou.

2) U Židov konaly sa obety ráno a večer; kňazi vošli do svätyne, nakládli do kaditeľnice kadidla a do svietnika naliali olivového oleja a obnovili svetlo a zákadnú obetu.

3) Do najsvätejšieho kňazi nesmeli vchádzať, vyjmúc veľkňaza, ktorý smel vojsť do neho raz do roka na deň smierenia.

4) Kňazi mali síce prístup do predsvätyne, ale nie do najsvätejšieho, kde len veľkňaz výnimečne raz do roka smel vkročiť. Toto všetko znamenalo, že ľud a kňazi v starom zákone ešte nemali voľného prístupu k Bohu.

5) Pod prítomným časom má sa rozumieť čas, za ktorý židovská bohoslužba ešte trvala, teda do spustošenia Jeruzalema.

6) V židovstve hlavná váha kládla sa na to, aby Židia nejedli a nepili nečistých pokrmov a nápojov, a na umývanie.

1) U Židov bolo heslo: nepoškvrniť si telo, ani jedlom, ani nemocou, ani dotknutím sa nečistého (mŕtvoly), lebo ináč nesmel vojsť do chrámu. Nečistý musel sa očistiť, teda na tele ospravedlivieť. Čas napravenia je nový zákon.

2) Budúce dobroty sú tie, ktoré nasledujú po starom zákone, ktorý vtedy bol ešte prítomný, a to: večné smierenie, vnútorné posvätenie, večné blahoslavenstvo.

3) Väčší a dokonalejší stánok tu označuje nebesá, ktoré nespravili ľudia, jako stánok v starom zákone.

4) Keď židovský veľkňaz mal vstúpiť do najsvätejšieho, musel najprv prejsť cez stánok, lebo najsvätejšie bolo až za stánkom, a niesol so sebou krv kozľaciu a teľaciu do najsvätejšieho; P. Ježiš so svojou krvou vstúpil v nebi až do svätyne, t. j. až na trón božského Veličenstva.

5) Obeta Kristova je večná, večne platná a dostatočná.

6) Dľa predpisu u Mojžiša (4, 19) na smiernu obetu zabíjali a celkom spálili červenú jalovicu. Popol z tejto obety sa posbieral a smiešal s tekúcou vodou, a touto miešaninou bývali kropení tí, ktorí sa boli dotkli mŕtvoly a tak stali sa nečistými. Táto nečistota bola len zovnútorná, nakoľko vytvárala nečistého zo služieb Božích a z obcovania so spoluobčanmi, a takéto telesné, teda zovnútorné očistenie nasledovalo z pokropenia popolom.

7) Grécky: skrze večného Ducha, alebo: mocou večného Ducha. Kristus obetoval túto svoju obetu na kríži v spojení s Duchom svätým, alebo vo svojej oduševnenosti a láske.

8) Mŕtve skutky sú hriechy, preto, že sa protivia večnému životu, jako smrť časnému.

ných, dosiahli zasľúbené večné dedictvo tí, ktorí sú povolaní.[1]

16. Lebo kde je závet[2], treba je, aby nastúpila smrť toho, ktorý činí závet.

17. Veď závet až po smrti je právoplatný, ináč ešte nemá moci, dokiaľ žije ten, ktorý závet urobil.

18. Preto ani ten prvý nebol zasvätený bez krvi.

19. Lebo keď Mojžiš prečítal všetky príkazy zo zákona všetkému ľudu, vzal krv z teliat a z kozlov s vodou[3] a šarlátovo-červenou vlnou[4] a s čistcom a pokropil i knihu i všetok ľud,

20. a riekol: Toto je krv závetu[5], ktorý vám Boh vydal.

21. A podobne i stánok, i všetky bohoslužobné nádoby pokropil krvou.

22. A temer všetko očisťuje sa krvou dľa zákona, a bez vylievania krvi niet odpustenia.[6]

23. Potrebné bolo teda, aby sa obrazy nebeských vecí takto očisťovaly, ale nebeské veci samé lepšími obetami, než sú tie.[7]

24. Lebo nevošiel Ježiš do svätyne rukou robenej, ktorá bola predobrazom pravej, ale do samého neba, aby sa ukázal teraz pred tvárou Božou za nás[1],

25. ani nie, aby často obetoval seba samého, jako vchádza veľkňaz do svätyne každý rok s cudzou krvou[2];

26. ináč bol by musel často trpieť od počiatku sveta[3]; ale teraz zjavil sa raz pri skonaní vekov, aby sotrel hriechy obetovaním seba samého.

27. A jako ustanovené je ľuďom raz umrieť a potom je súd,

28. tak i Kristus raz sa obetoval, aby sňal hriechy mnohých; po druhý raz ukáže sa bez hriechu[4], spasiť tých, ktorí ho očakávajú.

HLAVA 10.

Mnohonásobné obetovanie obetí židovských a raz vykonaná obeta Kristova. Napomenutie k stálosti. Výstraha pred súdom Božím. Rozpomienka na predošlú horlivosť. Povzbudenie k vytrvalosti.

1. Keďže zákon má len stín budúcich dobrôt[5], a nie sám obraz vecí, tými istými obetami, ktoré každý rok bez prestania obetujú, nikdy nemôže pristupujúcich[6] učiniť dokonalými,

2. lebo ináč by sa boly prestaly obetovať[7], preto, že by tí, ktorí

---

1) Touto dobrovoľnou obetnou smrťou bol Kristus prostredníkom novej smluvy, a to lepšej smluvy, ktorú Boh už popredku bol sľúbil, ktorej cieľom bolo, aby zasľúbené dedictvo skutočne tým sa dostalo za podiel, ktorí sú popredku božským rozhodnutím k tomu povolaní. Najprv však musela byť odstránená prekážka, ktorá v ceste stála povolaným obsiahnuť toto dedictvo, totižto hriechy, ktoré boly spáchané ešte pred vstúpením do novej smluvy, teda za starej smluvy, a to sa stalo práve smrťou ich prostredníka.

2) Od v. 16—28. odôvodňuje apoštol potrebu smrti Kristovej na sprostredkovanie novej smluvy. Sv. Pavel kráľovstvo nebeské nazýva dedictvom, ktoré patrí jedine Kristovi, jako nepoškvrnenému človeku. Ale Kristus chcel ho odovzdať i nám, a to v podobe závetu (testamentu), teda milostivého daru. Už ale závet je platný až po smrti toho, kto ho robil. Nasledovne, aby bol nový závet platný, musel Kristus najprv umrieť.

3) Vodou rozriedil krv, aby sa ňou mohlo kropiť.

4) Táto vlna, omotaná okolo čistcového stebla, slúžila za kropáč.

5) T. j. obetná krv, ktorej vylievaním smluva bola uzavretá a zapečatená. Skoro tých istých slov upotrebuje Kristus pri poslednej večeri, lebo jeho krvou uzavretý a potvrdený bol nový zákon.

6) Už v starom zákone panovalo presvedčenie, že Boh môže sa smieriť s ľuďmi len následkom obetnej smrti.

7) Keď šiator starozákonnej smluvy takýmito obetami pre svätú potrebu musel byť zasvätený, tak musí byť i jeho vzorný obraz, nebeské najsvätejšie, omnoho vyššou a vzácnejšou obetou otvorené a posvätené.

1) Za nás, t. j. aby nás ustavične pred Bohom zastával.

2) Kristus nevstúpil do nebies, aby ich zase opustil a navrátil sa na zem, preto nemusí sa viac ráz obetovať, a to tým menej, že jeho obeta je i ohľadom hodnoty a času nekonečná.

3) Keby obeta Kristova nebola večná a nekonečná, keby neúčinkovala do budúcnosti a do minulosti, Kristus by bol musel trpieť a umierať od stvorenia sveta.

4) Prvý raz vzal na seba naše hriechy a zničil ich, druhý raz nebude mať čo vziať na seba, bude bez hriechu.

5) Budúce dobrá a či dobroty sú novozákonné prostriedky milosti; starozákonné obrady neboly prostriedkami milosti, ale ich len predobrazovaly.

6) Preto nemohly posvätiť tých, ktorí ich upotrebovali.

7) V starom zákone i tí, ktorí len raz zhrešili, každoročne prinášali obety za hriechy. Keby starozákonná obeta ničila hriechy, bolo by to bývalo

obetovali, raz očistení, nemali povedomia hriechu,
3. ale práve skrze ne deje sa každého roku pripomínanie hriechov.
4. Lebo nie je možné, aby krv býkov a kozlov odňala hriechy.
5. Preto pri vkročení na svet povedá: Obety a daru nechcel si, ale telo spôsobil si mi.[1]
6. V obetách za hriech nemáš zaľúbenia.
7. Vtedy som riekol: „Ejhľa, prichádzam; na začiatku knihy je o mne napísané, aby som plnil, Bože, tvoju vôľu.“ [2]
8. Keď vyššie povedal, že obetí a darov a zápalných obetí za hriechy nechcel si, a nemáš zaľúbenia v tom, čo sa ti dľa zákona prináša,
9. vtedy som riekol: „Hľa, prichádzam, aby som splnil, Bože, tvoju vôľu“; ruší (teda) prvé, aby ustanovil druhé.
10. V tejto vôli posvätení sme skrze obetovanie tela Kristovho raz (navždy).
11. Každý síce kňaz stojí napohotove každý deň slúžiť a často prednášať tie isté obety, ktoré nikdy nemôžu sňať hriechy,
12. ale tento, keď obetoval jednu obetu za hriechy, na veky sedí na pravici Božej:
13. a ďalej očakáva, dokým jeho nepriatelia nebudú položení za podnož jeho nohám.
14. Lebo jednou obetou naveky zdokonalil[1] tých, ktorí sú posvätení.
15. A svedčí nám to i Duch svätý, keď totižto riekol:
16. „Toto je tá úmluva, ktorú uzavrem s nimi po tých dňoch, povedá Pán; moje zákony vštepím im do srdca a do ich mysle napíšem ich,
17. a na ich hriechy a neprávosti už viac nespomeniem.“ [2]
18. Ale kde sa ony[3] odpustily, tam už niet viac obety za hriech.
19. Keď teda, bratia, máme nádej, že skrze krv Kristovu vojdeme do svätyne:
20. cestou novou[4] a živou, ktorú nám pripravil cez oponu[5], to jest svoje telo,
21. a (máme) veľkého kňaza nad domom Božím[6];
22. pristúpme s pravým srdcom, s úplnou vierou, očistené majúc srdce od zlého svedomia a umyté telo čistou vodou[7];
23. zadržme nezvratne vyznanie svojej nádeje[8], (lebo verný je ten, ktorý prisľúbil),
24. a upozorňujme sa jeden druhého, aby sme sa podnecovali k láske a dobrým skutkom,
25. a neopúšťali svojho shromaždenia[9], jako niektorí majú obyčaj,

---

zbytočné. A jestli to ľudia predsa robili, keď ich hrýzlo svedomie, i za tie hriechy, za ktoré už obetovali, to je znakom, že tie obety nezničily hriechy.

1) Túto nedostatočnosť levitickej obety a potrebnosť obety omnoho vyššej a bohuľúbeznejšej samé Písmo už od dávna popredku oznamovalo, totiž v slovách, ktoré prorok Dávid (Žalm 39, 7) najprv síce o sebe mluvil, ktoré však sú len obrazom toho, čo Kristus hovoril v čas svojho príchodu, pri svojom vtelení. Telo si mi dal, ktoré nastúpi namiesto starých obetí a s úplným odovzdaním sa do tvojej vôle až na smrť — má byť opravdivou obetou.

2) Vtedy, keď si mi telo pripravil, v okamihu vtelenia, keď som na svet prišiel, vyslovil som úplnú ochotnosť, abych vyplnil cieľ svojho sostúpenia a vykonal vôľu Božiu s úplným odovzdaním sa do nej, tak, ako je to o mne v prorockých písmach predpovedané.

1) Zdokonalil: priviedol k mravnej dokonalosti a k úplnosti, t. j. k večnej sláve tých, ktorých posvätil. V tomto verši apoštol vytvára všetky obety starého zákona, ba i jakúkoľvek novú obetu za hriechy. No nevytvára sa tu sv. omša, a to preto, lebo ona je podstatne jedna a tá istá obeta, jako na kríži.

2) T. j. v novom zákone hriechy sa budú úplne odpúšťať.

3) Ony = hriechy.

4) 19—20. Vlastne: Keď teda máme, bratia, nádej na vchod do svätyne skrze smrť Ježišovu, ktorý (vchod) nám posvätil, ako novú a živú cestu cez záclonu, t. j. svoje telo... Táto nová cesta je Kristus, jeho učenie a príkladný život.

5) Ako v starom zákone hlavný kňaz, keď chcel vojsť do najsvätejšieho, musel najprv odhrnúť oponu, takto i Spasiteľ musel najprv odhrnúť oponu, t. j. svoje telo na kríži, a len potom vstúpil do neba.

6) Tento dom Boží je nebo. Kristus je nad nebom, ako kedysi židovský veľkňaz nad chrámom.

7) Čistá, t. j. očisťujúca voda je krst.

8) Že obsiahneme kráľovstvo nebeské.

9) Tak sa zdá, že mnohí opúšťali bohoslužby kresťanské a zúčastňovali sa na židovských. Od

ale posmeľujme sa, a to tým viac, čím viac vidíte približovať sa deň. [1]

26. Lebo jestli dobrovoľne hrešíme[2] po obdržanom poznaní pravdy, už nám nepozostáva obeta za hriechy [3],

27. ale jakési hrozné očakávanie súdu a prudký oheň, ktorý spáli protivníkov.

28. Keď kto podvracal zákon Mojžišov, pod dvoma, alebo troma svedkami, bez milosrdenstva umrel [4],

29. čo myslíte, o koľko horší trest zasluhuje ten, kto pošliapal [5] Syna Božieho a za nečistú považoval krv úmluvy, ktorou bol posvätený, a potupil ducha milosti?

30. Však vieme, kto riekol: „Moja je pomsta“ a: „Ja odplatím.“ A zase: „Pán bude súdiť svoj ľud.“ [6]

31. Hrozné je upadnúť do rúk živého Boha.

32. Rozpomeňte sa na predošlé dni, za ktorých ste po svojom osvietení [7] znášali veliký boj utrpenia.

33. A to zčiastky boli ste divadlom v potupách a súženiach, zčiastky však stali ste sa spoločníkmi [8] tých, ktorí takto pochodili.

34. Lebo s väzňami mali ste útrpnosť, i lúpež svojich majetkov trpeli ste s radosťou v povedomí, že vy máte lepší a trvanlivý majetok.

35. Netraťte teda svoju dôveru, ktorá má veľkú odplatu.

36. Lebo trpelivosť je vám potrebná, aby ste plnením vôle Božej dosiahli zasľúbenie.

37. Lebo ešte niečo máľučko, a prijde ten, ktorý má prijsť, a nebude meškať.[1]

38. Spravedlivý môj však žije z viery [2], ale jestli sa utiahne [3], nebude sa ľúbiť mojej duši.

39. My však nie sme utiahnuté dietky, ktoré zahynú, ale veriace, ktoré získajú dušu.

HLAVA 11.

Príklady o sile viery v starom zákone.

1. Nuž viera[4] je podstatou[5] toho, čo úfame, presvedčenie o tom, čo nevidíme.[6]

2. A z nej dostali predkovia vysvedčenie.[7]

3. Vierou uznávame, že svet bol stvorený slovom Božím, tak že viditeľné povstalo z neviditeľného.

---

toho ich apoštol vystríha a poukazuje na blízky deň Pánov.

1) Pod týmto dňom pravdepodobne rozumel apoštol spustošenie Jeruzalema, ako predobraz konca sveta.

2) Jestli úmyselne stávame sa Židmi skrze odpadlíctvo.

3) Židovské obety nám už nepomôžu.

4) Dľa Mojžiša (17, 2—7) odpadlík od Boha k modlárstvu býva na výpoveď dvoch alebo troch svedkov pred bránu vyvedený a ukamenovaný.

5) Kto od Kristovej viery odpadne, skrze to Synovi Božiemu hanbu učiní, ako by ho nohami šliapal; ten krv Kristovu, ktorou sa nový zákon uzavrel a ktorou i sám bol posvätený, za nečistú krv zločinca považuje a bezočive a opovážlive potupuje Ducha svätého, prameň všetkých milostí, skrze ktorého sa mu milosť povolania za podiel dostala.

6) Vieme, že to riekol všemohúci Boh. 5. Mojž. 32, 35; Žalm 134, 14.

7) Osvietení vierou Kristovou, t. j. obrátení na kresťanstvo. Tieto prenasledovania zúrily, keď sv. Štefana ukamenovali a sv. Petra väznili.

8) Stali sa spoločníkmi skrze sústrasť a skrze skutky milosrdenstva.

1) Aby vytrvali v dobrom, k tomu povzbudzuje ich tým, že onedlho prijde Pán, či to v čas spustošenia Jeruzalema a či v čas smrti.

2) Spravedlivý z viery čerpá mravný i večný život.

3) Kto sa zbabele utiahne pred prenasledovaním, a zvlášte jestli odpadne od viery, nebude sa ľúbiť Bohu.

4) Židia očakávali Messiáša, jako slávneho kráľa, a preto nechceli uznať za Messiáša chudobného a potupeného Ježiša. Apoštolovia im vysvetlili, že Pán Ježiš prvý raz chcel prísť v poníženosti a že až po druhý raz príde v sláve. Zo židovstva obrátení kresťania teda tým túžobnejšie očakávali tento druhý príchod a chceli, aby bol čím skôr. V nasledujúcich hlavách apoštol povzbudzuje ich príkladmi, aby vytrvali vo viere a v dôvere, i keď by nevideli na vlastné oči príchodu Spasiteľovho.

5) Vlastne: podstavcom (podstatou, t. j. tým, na čom niečo stojí, teda asi základom) nádejných vecí, alebo dľa sv. Aug. tých, ktoré úfajú, t. j. viera je základom nádeje; len to úfame, o čom veríme, že je, že je pravdepodobné, alebo aspoň možné. O čom človek vie, že je nemožné, to neúfa. Novšie chcú grécke slovo hypostasis prekladať v trpnom stave, a vtedy by znamenalo spoľahlivosť toho, čo úfame.

6) Čo nepadá pod naše smysly, o čom sa pomocou ľudskej vedy nemôžeme dozvedieť a presvedčiť.

7) Od Boha, že ozaj verili.

4. Vierou obetoval Ábel Bohu lepšiu obetu [1]), než Kain, a pre ňu obdržal svedectvo, že je spravedlivý, lebo Boh vydal svedectvo o jeho daroch, a touto ešte i po smrti mluví.

5. Vierou bol Henoch [2]) unesený, aby neuzrel smrti, a nenašli ho, poneváč ho Boh uniesol, lebo ešte pred unesením mal svedectvo, že sa ľúbi Bohu.

6. A bez viery nie je možné ľúbiť sa Bohu. Lebo kto pristupuje k Bohu, musí veriť, že je, a že tým, ktorí ho hľadajú, je odplatiteľom.[3])

7. Vierou Noe, keď obdržal zvesť o tom, čo ešte nebolo vidieť [4]), plný strachu staväl koráb, aby zachránil svoj dom, a skrze ňu odsúdil [5]) svet a ustanovený bol za dediča spravedlivosti, ktorá pochádza z viery.

8. Vierou poslúchol ten, ktorý sa volá Abrahám, aby odišiel na to miesto, ktoré mal dostať za podiel, a odišiel [6]) bez toho, že by vedel, kam ide.

9. Vierou zdržoval sa v zasľúbenej zemi, jako v cudzej [7]), keď prebýval v šiatroch s Izákom a Jakubom, spoludedičmi toho istého zasľúbenia.

10. Lebo očakával mesto, majúce základy [8]), ktorého staviteľom a zakladateľom je Boh.

11. Vierou i sama neplodná [9]) Sára dostala moc počať semeno i mimo času veku, lebo uverila, že je verný ten, ktorý zasľúbil.

12. Preto i z jedného [1]) (a to z umŕtveného) pošli jako množstvo nebeských hviezd a jako nesčíselný piesok, ktorý je na brehu morskom.

13. Všetci títo umreli vo viere, bez toho, že by boli dosiahli zasľúbenia, ale len zďaleka videli a vítali ich a vyznávali, že sú pútnikmi a cudzincami na zemi.[2])

14. Lebo tí, ktorí tak hovoria, dávajú na javo, že hľadajú vlasť.

15. A keby azda boli mysleli na tú, z ktorej vyšli, mali času vrátiť sa nazpät.

16. Takto však túžia po (vlasti) lepšej, to jest nebeskej. Preto Boh nehanbil sa volať sa ich Bohom, preto, že im pripravil mesto.

17. Vierou obetoval Abrahám Izáka, keď bol zkúšaný, a obetoval jednorodeného, ktorý bol obdržal zasľúbenia [3]),

18. ktorému bolo povedané, že: Tí po Izákovi budú sa volať tvojím potomstvom [4]),

19. lebo bol presvedčený, že Boh môže i mŕtvych vzkriesiť, preto ho i dostal (nazpät) ako predobraz.[5])

20. Vierou aj Izák dal požehnanie Jakubovi a Ezauovi ohľadom na budúcnosť.

21. Vierou požehnal umierajúci Jakub každého zo synov Jozefových, a poklonil sa vrcholcu jeho prúta. [6])

22. Vierou zmienil sa umierajúci

---

1) Ábel pre svoju väčšiu vieru obetoval, dľa gréckeho, hojnejšiu, plnejšiu obetu a ešte i po smrti mluví, nakoľko toto o ňom je známe ľuďom.

2) Henoch žil ešte pred potopou sveta; kde sa zdržuje, nevieme.

3) Toto sú dve hlavné pravdy každého zjaveného náboženstva: že je Boh a že Boh dobré odpláca a zlé tresce.

4) Keď na potopu nedalo sa ešte ani myslieť.

5) Odsúdil tých, ktorí neverili, že on uveril; keď on veril, mohli aj ostatní veriť; keď ostatní neverili, nemusel ani on, a predsa veril.

6) Abrahám na jedno slovo opustil úrodné kraje a šiel do neznámej zeme, o ktorej nevedel, ani kde je, ani jaká je, a predsa poslúchol Boha.

7) Vtedy Palestína patrila Chananejcom; asi o 400 rokov neskoršie zaujali ju Židia.

8) Mesto majúce základy... pre nebo.

9) Neplodná a odumretého života, keď už ztratila čas. (Rim. 4, 5.)

1) Z Abraháma; no Abrahám ešte i po smrti Sárinej sa oženil a splodil viacero detí. (Mojž. 25, 1—4.)

2) T. j. v Chananejsku.

3) Boh sľúbil Abrahámovi, že potomci Izákovi budú veľkým národom, a napriek tomu sľubu Abrahám na rozkaz Boží obetoval Izáka.

4) Po Izákovi deti budú sa volať tvojím potomstvom. Abrahám mal viac detí, ale tieto neplatily za jeho deti, lebo len tí sa považovali za jeho potomstvo, ktorí pochádzali od Izáka.

5) Izák bol predobrazom Krista Pána vzkrieseného, preto, že bol vyrvaný z pažeráka smrti.

6) On preukázal berle Jozefovej znak úctivej poddanosti, aby skrze to panovníckej hodnosti svojho syna sa poklonil, ale on to činil vo viere, poznajúc v synovi svojom len predobraz budúceho panovníka, Ježiša Krista.

Jozef o východe synov Izraelových a prikázal o svojich kostiach.[1]

23. Vierou Mojžiš po svojom narodení bol ukrývaný za tri mesiace od svojich rodičov, preto, že videli krásne nemluvniatko[2] a nebáli sa rozkazu kráľovho.

24. Vierou tajil Mojžiš, keď vyrástol, že je synom dcéry Faraonovej,

25. a volil radšej trpieť s ľudom Božím, nežli mať časný pôžitok z hriechu.

26. Lebo za väčšie bohatstvo od pokladov egyptských považoval pohanenie Kristovo, poneváč hľadel na odplatu.[3]

27. Vierou opustil Egypt a nebál sa hnevu kráľovho, lebo vytrval, ako keby bol videl neviditeľného.[4]

28. Vierou slávil veľkonočnú večeru a pokropenie krvou, aby sa ich nedotkol ten, ktorý hubil prvorodencov.

29. Vierou prešli cez Červené more, jako po suchej zemi, a keď sa o to pokúsili Egyptčania, tí utonuli.

30. Vierou padly múry Jericha, keď ich obchádzali[5] za sedem dní.

31. Vierou nezahynula smilnica Rahab s neveriacimi, preto, že bola prijala vyzvedačov s pokojom.[6]

32. A čo mám ešte povedať? Veď by mi nestačilo času, keby som rozprával o Gedeonovi, Barákovi, Samsonovi, Jeftovi, Dávidovi, Samuelovi a prorokoch,

33. ktorí vierou premohli kráľovstvá, konali spravedlivosť[1], obsiahli zasľúbenia, zapchávali tlamy levom[2],

34. uhášali prudkosť ohňa[3], vyhli ostriu meča[4], mocnými stávali sa z nemoci[5], hrdinovia v boji, zaháňali tábory cudzozemcov.

35. Ženy dostávaly svojich mŕtvych vzkriesených[6]; iní zase boli ťahaní na škripce[7] a neprijímali vysvobodenia, aby obsiahli lepšie vzkriesenie.

36. Iní zas zakúsili posmechy a bitky, a k tomu putá a žaláre.[8]

37. Boli kamenovaní[9], boli na poly pílení[10], boli pokúšaní[11], umierali usmrcovaní mečom, túlali sa v kožiach ovčích a kozích[12], trpeli núdzu, súženie a trýznenie.

38. Ktorých svet nebol hoden; blúdili po pustatinách a po horách, po jaskyniach a jamách pozemných.

39. A títo všetci nedosiahli zasľúbenia, hoci svedectvom viery boli schválení[13]:

40. preto, že Boh s nami čosi lepšieho zamýšľal[14], aby bez nás neprišli k dokonalosti.[15]

HLAVA 12.

Napomenutie k vytrvalosti v zkúškach viery, k svornosti a posväteniu. Výstraha pred odpadlíctvom.

1. A preto i my, keďže máme pred sebou toľké mračno svedkov,

---

1) Jozef, umierajúc, prikázal, aby Židia, keď pôjdu z Egypta do Palestíny, ta preniesli jeho kosti.

2) Z krásneho vonkajška dieťaťa zatvárali, že ho Boh určil za čosi veľkého, a preto nehodili ho do vody dľa kráľovho úkazu.

3) Mojžiš, hoci u Egyptčanov stál vo veľkej vážnosti, keď sa dozvedel, že pochádza zo Židov a keď počul, že Židia majú prisľúbeného Spasiteľa, pripojil sa k svojmu národu a trpel s ním.

4) Mojžiš tak dôveroval v neviditeľnom Bohu, ako keby ho bol videl.

5) Boh kázal Izraelcom za sedem dní obchádzať Jericho, že sa na siedmy deň srúťa múry. Izraelci to uverili a urobili, a čo Boh slúbil, splnilo sa.

6) Rahab verila, že Boh dá Izraelcom Chananejsko, a preto ukryla židovských vyzvedačov a potom ich prepustila, za čo jej i Židia darovali život.

1) Zaviedli poriadok v krajine.

2) Tak Daniel.

3) Traja mládenci v ohnivej peci.

4) Eliáš a Elizeus.

5) Či to už z choroby, jako Jób, Ezechiáš, Tobiáš, a či z telesnej slabosti, jako Samson, Dávid, Machabejci.

6) Sarepťanke a Sunamitke Eliáš a Elizeus vzkriesili synov.

7) Eleazar.

8) Bratia Machabejskí.

9) Zachariáš a Jeremiáš.

10) Izaiáš.

11) Achab pokúšal prorokov k odpadlíctvu.

12) Proroci chodili v drsnom rúchu.

13) Títo všetci zachovali vieru až do smrti, hoci najvyšší predmet tejto viery, zasľúbenie Messiáša, nesplnilo sa za ich života.

14) Čo proroci úfali a očakávali, totižto Spasiteľa, to my už máme.

15) Neboli oslávení.

složme všetku ťarchu a hriech, nás obkľučujúci, a s trpelivosťou bežme k uloženému sebe boju [1]:

2. Hľadiac na pôvodcu a zdokonavateľa viery, Ježiša, ktorý pre nastávajúcu mu radosť [2] znášal kríž, nedbajúc na potupu, a sedí na pravici Bežieho trónu.

3. Áno, myslite si na toho, ktorý znášal také protivenstvo od hriešnikov proti sebe, aby ste neustávali a duchom svojím neklesali.

4. Veď ešte ste neodporovali v boji proti hriechu až do krvi [3],

5. a pozabudli ste na privolávanie [4], ktoré vám ako synom mluví, keď povedá: „Synu môj, nepohŕdaj cvikom Pánovým, ani netrať srdca, keď od neho bývaš trestaný.“

6. Lebo koho Pán miluje, karhá ho, a šľahá každého syna, ktorého prijíma.

7. Zotrvajte v cviku: Boh sa k vám ukazuje, jako k synom, lebo kdeže je syn, ktorého by otec nekarhal?

8. Lebo keby ste boli bez cviku, ktorého sú všetci účastní, boli by ste cudzoložňatá, a nie synovia.

9. A potom mali sme za vychovávateľov svojich telesných otcov, a ctili sme ich: či nemáme omnoho viac poslúchať duchovného otca, aby sme žili? [5]

10. A oni vychovávali nás podľa svojho dobrozdania na čas niekoľko dní, ale tento nato, čo nám je užitočné, aby sme obsiahli jeho posvätenie.[6]

11. A každý cvik pre prítomnosť nezdá sa byť síce radostný, ale zarmucujúci: ale potom prináša prepokojné ovocie spravedlivosti tým, ktorí ním boli vycvičení.[1]

12. Preto pozdvihnite spustené ruky a kleslé kolená

13. a čiňte rovné kroky svojimi nohami, aby nik nekuľhal [2] a neblúdil, ale radšej aby vyzdravel.

14. Vynasnažujte sa pokoj mať so všetkými a svätosť [3], bez ktorej nikto neuzre Boha.

15. A dajte pozor, aby nikto neodpadol od milosti Božej [4], aby nejaký horký koreň [5] nevyhnal na prekážku, čím by sa mnohí poškvrnili.

16. Aby nikto nebol smilníkom, alebo pohrdačom, ako Ezau, ktorý za jeden pokrm predal svoje prvorodenstvo.[6]

17. Veď viete, že i potom, keď chcel dediť požehnanie [7], bol zavrhnutý, lebo nenašiel miesta zmeniť smýšľanie [8], hoci ho so slzami hľadal.

18. Lebo ste nepristúpili k hmotnej hore a horiacemu ohňu a k mračnu a tme a k víchru [9],

19. a ku zvuku trúby a ohlasu slov, pričom si poslucháči vyprosili, aby sa nepokračovalo v reči k nim.[10]

---

1) Srov. 1. Kor. 9, 24; Gal. 2, 2; Fil. 2, 16.

2) Grécka osnova sa dá preložiť i takto: „ktorý namiesto nastávajúcej mu radosti.“ V prvom páde šmysel je: k vôli nebeskej božskej sláve pretrpel smrť; v druhom páde: hoci mohol požívať radosti na svete, namiesto nich volil smrť. Prvý preklad má prednosť v súvise s osnovou.

3) Veď ešte vás nemárnia.

4) Ducha sv. Prísl. 3, 11—12.

5) Keď my s úctivosťou prijímame káranie od našich telesných otcov, o koľko viac musíme prijať káranie od Otca nebeského, od ktorého máme duchovný život.

6) Oní telesní otcovia kárali nás len pre málo dní nášho dočasného života, a to podľa svojho dobrozdania, ktoré často nerozum a náruživosti obmedzovaly. Otec duchov naproti kára nás pre večné spasenie, ktoré dosiahneme, jestli sme svätí.

1) Dokiaľ káranie trvá, ono bolí, čo je na každý spôsob prameňom zármutku a bolesti; neskôr však bude prameňom radosti a spokojného života.

2) Grécky: aby to, čo je krivé, nezblúdilo. Kráčajte rovno k vytknutému cieľu a neodbočujte od neho, aby ste nezablúdili.

3) T. j. podľa vždy väčšieho vzrastu vo svätosti.

4) T. j. od kresťanstva.

5) Horký koreň, jedovatá zelina, označuje pohoršenie a bludné učenie, čo by mohlo sviesť mnohých k hriechu.

6) Svoje nesväté, celkom nízke a zemské smýšľanie prezradil Ezau tým, že za misu šošovice predal prvorodenstvo. (1. Mojž. 25, 33.)

7) Ezau prosil Izáka, aby jemu dal prvorodenstvo, ale Izák mu ho nedal.

8) Izákovo smýšľanie. Nepodarilo sa mu zmeniť smýšľanie Izákovo, aby oľutoval, že Jakubovi dal prvorodenstvo.

9) Nový zákon nie je smyselný, a preto tým väčšmi treba ho zachovávať.

10) Tieto znaky staly sa na Sinai, keď Boh dával desať prikázaní, čoho sa ľudia tak zľakli, že sa báli počúvať Boha.

20. Lebo nezniesli toho, čo sa povedalo: „A keby sa i hovädo dotklo hory, bude ukamenované.“

21. A tak hrozné bolo to, čo videli, že Mojžiš riekol: „Od strachu sa až trasiem!“

22. Ale pristúpili ste k hore Sionu a k mestu živého Boha, k nebeskému Jeruzalemu, k zástupu mnoho tisíc anjelov [1],

23. a k shromaždeniu prvorodených [2], ktorí zapísaní sú v nebesách [3], a k Bohu, sudcovi všetkých, a k duchom dokonalých spravedlivých [4],

24. a k Ježišovi, prostredníkovi nového zákona, a k pokropeniu krvou [5], ktorá lepšie mluví, než Ábelova.[6]

25. Pozor, aby ste neodpierali mluviacemu! [7] Veď keď tí neušli, ktorí odporovali tomu [8], ktorý mluvil na zemi [9], čím menej my, keď sa odvrátime od toho[10], ktorý k nám mluví s neba.

26. Jeho hlas vtedy[11] pohol zem, ale teraz sľubuje a povedá: Ešte raz, a ja pohnem nielen zem, ale i nebo.[12]

27. A že povedá: „Ešte raz“[13], označuje zamenenie hnuteľného [1], jako utvoreného, aby zostávalo to, čo je nehnuteľné.

28. Keď sme teda dostali kráľovstvo nehnuteľné, zachovajme si milosť, skrze ktorú slúžme a ľúbme sa Bohu s bázňou a úctivosťou.[2]

29. Lebo Boh náš je oheň spaľujúci.[3]

HLAVA 13.

Odporúčanie rozmanitých ctností. Výstraha, aby nebrali účasti na obradoch židovských. Vyzvanie k duchovným obetám zvelebovania Boha, k dobročinnosti a poslušnosti. Závierka.

1. Bratská láska nech zostáva medzi vami.

2. A nezapomínajte na pohostinnosť, lebo takto niektorí nevedomky prijali anjelov do hospody.[4]

3. Pamätajte na väzňov, ako by ste boli s nimi väznení [5], a na sužovaných, ako i sami v tele zotrvávajúci.

4. Manželstvo nech je vo všetkom počestné a posteľ nepoškvrnená, lebo smilníkov a cudzoložníkov súdiť bude Boh.

5. Vaše chovanie sa nech je bez lakomstva, buďte spokojní s tým, čo máte; lebo on sám riekol: „Nezanechám ťa, ani neopustím“;

6. tak že dôverne môžeme povedať: „Boh mi je pomocníkom, nebojím sa, čo mi spraví človek.“

7. Pamätajte na svojich predstavených, ktorí vám mluvili slovo Božie, a v pozorovaní na ich vykročenie zo života [6] nasledujte ich vieru.

---

1) Hora Sion bola hlavnou čiastkou Jeruzalema, v ktorom stál chrám, kde zase prebýval pravý Boh, a preto Sion a Jeruzalem predstavuje nebo, kde Boh prebýva i s množstvom anjelov. Kresťania pristúpili k tomuto vrchu a k tejto spoločnosti.

2) Prvorodení, t. j. ktorí sa prv obrátili na kresťanstvo, alebo prví umreli jako kresťania.

3) Obraz je vzatý z politického života. Len ten bol mešťanom, koho za mešťana zapísali do meštianskej knihy. A týmto sv. Pavel chcel povedať, že kresťania v nebi sú doma, sú jeho oprávnenými občanmi.

4) Ku spravedlivým zo starého zákona.

5) Pod pokropením krvou má sa rozumieť: očistenie od hriechov.

6) Krv Ábelova volala do neba o pomstu, Kristova volá o milosť.

7) T. j. Bohu.

8) Mojžišovi.

9) Na hore Sinai.

10) Od Ducha svätého.

11) Keď dával desatoro.

12) Keď dával starý zákon, ako nedokonalý, pohol len zem, keď dával nový, pohol nebesá.

13) „Ešte raz“, a nie viac, teda tento raz bude posledný krát, a tak nový zákon bude trvať večne.

1) Hnuteľný, pominuteľný je starý zákon, ktorý bude zamenený novým.

2) T. j. veďme bohabojný život.

3) Ako oheň zničí všetko, čo mu stojí v ceste, tak i Boh.

4) Srov. 1. Petr. 4, 9. (tak Abrahám), 1. Mojž. 18, 3 (a Lót).

5) Väzneným preukazujte takú sútrpnosť, ako by ste s nimi sami boli väznení, lebo čo trpí jeden úd, to trpia všetky údy (1. Kor. 12, 26), a čo sa im dnes prihodí, to sa vám môže prihodiť zajtra.

6) Tu naráža apoštol na sv. Štefana mučeníka a Jakuba apoštola, ktorí trpeli v Jeruzaleme.

KATOLÍCKY LIST SV. JAKUBA APOŠTOLA.

Nasledujúcich sedem listov, ktoré sú položené za listami sv. Pavla, menuje sa katolíckymi, čiže všeobecnými, lebo sú upravené na obšírnejšie okresy, a nie na jednotlivé obce alebo osoby, pričom výnimku činia len posledné dva listy sv. Jána (2. a 3.). *Prvý* z nich je *list sv. Jakuba* veriacim zo židovstva, po rozličných krajinách rozídeným. Jeho skladateľ je apoštol Jakub mladší, tak zvaný, aby sa rozoznal od apoštola Jakuba staršieho, brata sv. Jána. Bol bratrancom Ježišovým, či už preto, že jeho otec Alfej, čiže Kleofáš, bol bratom Jozefovým, a či preto, že jeho manželka, Maria Kleofášova (žena), bola sestrou Panny Marie. Po nanebevstúpení Pána stal sa biskupom v Jeruzaleme, od samého Krista k tomu ustanovený, ktorý sa mu bol po svojom vzkriesení zvlášte ukázal. Pre svoj nábožný život bol ešte i od Židov ctený a spravedlivým nazývaný. Dejepisec Hegesip o ňom zaznačil, že mäsa a vína nepožíval a toľko sa kľačiačky modlieval, že mal stvrdnuté mozole na kolenách. Napísať tento list priviedly ho potreby toho času. Jakub nalieha zvlášte na účinlivé kresťanstvo, keď učí, že viera bez skutkov je mŕtva, a nadovšetko povzbudzuje k rozličným ctnostiam. Mnohým sa pozdávalo, jako by učenie jeho bolo v odpore s učením sv. Pavla apoštola, ktorý dokazuje, že človek nie zo skutkov, ale z viery dochádza k ospravedliveniu a spaseniu. Ale Pavel rozumie tiež len vieru živú, nakoľko obživuje celého človeka, aby žil už nie podľa tela, ale podľa ducha, a zavrhuje len skutky mŕtve bez viery: a tak sa teda učenie oboch apoštolov dobre srovnáva. — Sv. Jakub dokonal svoj život mučeníckou smrťou. Shodili ho s vrcholca chrámu jeruzalemského a ukamenovali r. 62—63 po Kristu, a keďže ešte žil, zabili ho sochorom. List tento písal koncom roku 61, alebo na začiatku roku 62, pravdepodobne grécky.

HLAVA 1.

Úžitok pokúšania. Napomenutie k žiadaniu múdrosti od Boha, ktorý je nie pôvodcom pokušenia, ale darcom všelikého dobrého. Treba vyhýbať hnevu. A slovo Božie nielen poslúchať, ale i plniť.

1. Jakub, sluha Boha a Pána nášho Ježiša Krista, dvanástoro pokoleniam, ktoré sú roztrúsené [1], pozdravenie!
2. Bratia moji, za najväčšiu radosť to pokladajte, keď upadáte do rozličných pokušení [2],
3. v povedomí, že to zkúšanie vašej viery pôsobí trpelivosť [3],
4. a trpelivosť má [4] dokonalý skutok, aby ste boli dokonalí a celí, v ničom nemajúci nedostatku.
5. Jestli však kto z vás potrebuje múdrosti, nech si prosí od Boha, ktorý dáva hojne [1] všetkým, a to bez vytýkania, a bude mu daná.
6. Ale nech prosí s vierou [2], bez pochybovania, lebo kto pochybuje, podobá sa vlne morskej, ktorú vietor ženie a sem-tam hádže;
7. taký človek teda nech sa nedomnieva, že dostane niečo od Pána.
8. Muž dvojakej mysle [3] je nestály po všetkých svojich cestách.
9. Ale ponížený brat nech sa chlúbi svojím povýšením [4],
10. a bohatý svojím uponížením [5],

1) V tom čase Židia boli roztrúsení po celom svete.
2) Pokušenie samo v sebe nie je hriechom, a to najmä vonkajšie pokušenie — prenasledovanie, ba dáva príležitosť, aby sa dobrí osvedčili, dokázali: preto môžeme sa mu radovať.
3) Po zkúške poznať, kto je dobrý a kto je zlý.
4) Grécky: nech má dokonalý skutok.

1) Grécky: prosto, zrovna nech prosí od Boha, ktorý všetkým zrovna dáva a nevytýka, a dá sa mu.
2) T. j. s dôverou, že ho Boh môže a chce vyslyšať.
3) Ktorý by chcel slúžiť i Bohu i svetu.
4) Apoštol vracia sa k tomu, čo povedal v 2. verši, že sa máme radovať pokušeniam. Tak chudobný, keď ho utláčajú, nech si myslí na svoje budúce povýšenie, alebo i na tú hodnosť, na ktorú ho kresťanstvo povýšilo
5) Keď sa boháč chváli, chváli sa len márnymi vecmi. Alebo boháč nech hľadá chválu v tom, že sa ponižuje.

8. Ježiš Kristus je ten istý včera i dnes i na veky.[1]

9. Nedajte sa svádzať všelijakými a cudzími náukami[2]; lebo najlepšie je posilňovať srdce milosťou, nie pokrmami[3], ktoré neosožily tým, ktorí si na nich zakladali.

10. Máme oltár, s ktorého jesť nemajú práva tí, ktorí slúžia stánku[4].

11. Lebo ktorých zverov krv vnášaná býva za hriechy skrze najvyššieho kňaza do svätyne, tých telá pálené bývajú von z tábora.[5]

12. Preto i Ježiš, aby posvätil ľud svojou vlastnou krvou, trpel von za bránou.[6]

13. Vyjdime teda k nemu von z tábora a znášajme jeho pohanenie.[7]

14. Lebo nemáme tu stáleho mesta, ale budúce vyhľadávame.[8]

15. Preto skrze neho obetujme vždy Bohu obetu chvály, to jest ovocie rtov, ktoré vyznávajú meno jeho.[1]

16. A nezapomínajte na dobročinnosť a udeľovanie, lebo takýmito obetami získa sa Boh.[2]

17. Poslúchajte svojich predstavených a buďte im poddaní, lebo oni bedlia, jako takí, ktorí majú vydať počet z vašich duší, aby to z radosti činili, a nie so vzdychaním, lebo to vám neosoží.

18. Modlite sa za nás, lebo si dôverujeme, že máme dobré svedomie, keď sa chceme vo všetkom dobre chovať.

19. A tým viac vás prosím, aby ste to konali, že by som vám čím skorej bol prinavrátený.

20. A Boh pokoja[3], ktorý pre krv večnej smluvy vyviedol z mŕtvych veľkého pastiera[4] oviec, Pána nášho Ježiša Krista:

21. nech vás prispôsobí ku všetkému dobrému, aby ste plnili jeho vôľu. Nech vykonáva vo vás, čo sa mu ľúbi, skrze Ježiša Krista, ktorému sláva na veky vekov! Amen.

22. A prosím vás, bratia, aby ste prijali slovo tohoto napomenutia; beztak som vám nakrátko písal.

23. Vedzte o našom bratovi Timotejovi, že je prepustený[5], s ktorým (jestli skoro príde) vás navštívim.

24. Pozdravte všetkých svojich predstavených a všetkých svätých. Pozdravujú vás bratia z Talianska.

25. Milosť s vami so všetkými! Amen.

---

1) Kristus je predmetom našej viery a jako Boh je nepominuteľný, preto i naša viera má byť nepominuteľná a vždy jednako horlivá.

2) T. j. nie kresťanskými náukami. Rozumie tu židovčíkov, ktorí obety starého zákona držali za potrebné.

3) Obetami starého zákona, ktoré požívali tí, ktorí ich obetovali.

4) Máme oltár, a keď oltár, teda i obetu, a z tejto obety nesmú prijímať Židia a odpadlíci.

5) Apoštol dokazuje, že tí, ktorí sú ešte židovskej obetnej službe oddaní, práve predpismi tejto služby sú z kresťanskej obetnej hostiny vytvorení. Lebo podľa týchto predpisov telá tých obetí, ktorých krv na veľký deň smierenia najvyšší kňaz ako obetu za hriechy do najsvätejšieho vnášal, nesmú byť za obetné jedlo požívané, ale musely byť von zo šiatrov spálené. (3. Mojž. 16, 27.) Ale čo my kresťania s oltára požívame, to je pravé telo velikej obety za hriechy, s krvou ktorého opravdivý a večný najvyšší kňaz Ježiš Kristus do najsvätejšieho neba vošiel. Taká obeta sa teda nedá sjednotiť s predpismi židovskej obetnej služby.

6) Kristus, opravdivá smierna obeta, krvou ktorej sa duchovný ľud Boží očisťuje a posväcuje, aby sa i ten predpis, týkajúci sa smiernej obety, na ňom vyplnil, obetovaný bol mimo šiatra, totižto von z mesta, ktoré namiesto predošlého šiatra na pustatine nastúpilo.

7) Spasiteľ a jeho dielo spásy stojí teda mimo šiatra, t. j. von z obce židovskej, a my musíme ju opustiť, keď chceme k nemu prísť a s ním v obcovaní zostať, pri potupe, ktorá sa nám dostáva od Židov.

8) Keď i vystúpením zo židovstva všetko zanechať musíme, čo nám dosiaľ drahé a sväté bolo, tešíme sa tou myšlienkou, že my jako kresťania svoju vlasť máme nie tu, na tejto zemi, ale hore v nebesách, že sme teda tu na zemi len pútnici, ktorí hľadáme zasľúbenú vlasť, večné mesto Božie.

1) Namiesto teraz odstránených a Bohu viac neľúbezných obetí starého zákona prinášajme Bohu duchovné obety, obety chvály, skrze nášho najvyššieho kňaza Ježiša Krista. I to je ovocie, ktoré Bohu obetujeme, ale nie ovocie zeme, lež ovocie úst, ktoré meno Božie zvelebujú.

2) Druhá obeta, ktorá teraz zasľúbenia Božieho nadobýva, je dobročinnosť a štedrosť k núdznym.

3) Ktorý všetok nepokoj nenávidí, a preto i chce, aby medzi mnou a vami pokoj panoval.

4) Už P. Ježiš nazval seba pastierom; Pavel ho volá veľkým pastierom, preto, že shromaždil do Cirkvi Židov i pohanov a shromaždí ich do neba.

5) Grécky: rozviazaný, rozputnaný, prepustený z väzenia. Tak sa zdá, že i Timoteja vtiahli do pravoty, zavedenej proti Pavlovi, a uväznili ho. Kde ho čakal Pavel, nevieme.

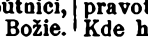

lebo sa pominie jako senný kvietok.

11. Vyšlo totiž slnce s horúčosťou a usušilo seno, a jeho kvet spadol a krása jeho podoby zahynula; tak i boháč uvädne na svojich cestách.

12. Blahoslavený muž, ktorý znáša pokušenie, lebo keď sa dokáže, dosiahne korunu života, ktorú Boh prisľúbil tým, ktorí ho milujú.

13. Nikto, keď býva pokúšaný, nech nehovorí, že je pokúšaný od Boha[1], lebo Boh nemôže byť pokúšaný od zlého, ani on nikoho nepokúša.

14. Ale každý býva pokúšaný, nakoľko ho jeho vlastná náruživosť zachvacuje a vábi.

15. A potom náruživosť, akonáhle počala[2], porodí hriech, a hriech, akonáhle je spáchaný, splodzuje smrť.

16. Nemýľte sa teda, bratia moji najmilší![3]

17. Každý dobrý údel a každý dokonalý dar je shora[4] a sostupuje od Otca svetla[5], u ktorého niet žiadnej premeny, ani tieňa vrtkavosti.[6]

18. Lebo dobrovoľne si nás splodil slovom pravdy[7], aby sme boli jakosi prví[8] zpomedzi jeho tvorov.

19. Viete to, bratia moji najmilší! A tak každý človek nech je chytrý počúvať, ale váhavý mluviť a neskorý hnevať sa.

20. Lebo hnev u muža nekoná to, čo je spravedlivé pred Bohom.

21. Preto odvrhnite[1] všetku nečistotu a zbytočnú zlosť a vľúdne prijmite vštepené slovo[2], ktoré môže spasiť vaše duše.

22. A buďte plniteľmi slova, a nielen poslucháčmi, klamajúcimi seba samých.[3]

23. Lebo kto je len poslucháčom, a nie i plniteľom slova, ten sa rovná mužovi, ktorý si pozerá svoju prirodzenú tvár v zrkadle.

24. Popozeral sa a odišiel, a hneď i zabudol, aký bol.

25. Ale kto sa rozhliadne v dokonalom zákone svobody[4] a zotrvá v ňom, nie jako zábudlivý poslucháč, ale skutočný plniteľ, ten bude blahoslavený vo svojom konaní.

26. Jestli sa komu zdá, že je nábožný a nedrží na úzde svoj jazyk, ale svádza svoje srdce: toho náboženstvo je márné.[5]

27. Čisté a nepoškvrnené náboženstvo u Boha a u Otca je toto: Navštevovať siroty a vdovy v ich súžení a zachovať sa bez poškvrny od tohoto sveta.[6]

HLAVA 2.

Vyhýbať stranníctvu. Chudobnými nepohŕdať. Všetky prikázania zachovávať. Vieru skutkami obživovať.

1. Bratia moji! Pri viere[7] v Ježiša Krista, Pána nášho osláveného, neberte ohľad na osoby.

---

1) Boh je natoľko svätý, že nemôže byť vystavený pokušeniu a ani sám nemôže pokúšať.

2) Apoštol pripodobňuje náruživosť ženskej, ktorá vábi k hriechu. Dokiaľ jej človek odporuje, nemá hriechu; keď privolí a s ňou spojí svoju vôľu, ona počne, povstane zárodok hriechu a zrodí sa hriech.

3) Teda pokušenie, ktoré vedie k hriechu, nemôže pochádzať od Boha.

4) Z neba.

5) Svetlo vo sv. Písme označuje blaženosť, slávu, a tak od Boha, jako od Otca deti, pochádza len blaženosť a sláva.

6) Boh je nezmeniteľný, od neho nemôže pochádzať zlo.

7) Evanjeliumom si nás splodil za svoje dietky, za kresťanov.

8) Židia boli prví kresťania.

1) Grécky: odložte.

2) Grécky: slovo Božie.

3) Kto slovo Božie len počúva a nežije podľa neho, klame sám seba.

4) Dokonalý zákon svobody je evanjelium. Je zákonom preto, že nám podáva pravidlá, jako máme žiť; je dokonalý preto, že doplnil to, čo starému chybelo. Je zákonom svobody voči starému zákonu, ktorý bol zákonom služobníctva, a to preto, že v novom zákone povzbudení a uchvátení milosťou Božou dobrovoľne robíme to, čo sa nám prikazuje, kdežto v starom zákone robili to ľudia len z otrockej poslušnosti.

5) Nábožnosť pozostáva z lásky k Bohu a bližnému; kto sa proti tomu prehrešuje, nie je nábožný.

6) Teda nedostačuje len zachovávať isté bohoslužobné obrady, ale treba milovať bližného.

7) Pri čisto cirkevných záležitostiach.

2. Lebo keby prišiel do vášho shromaždenia [1]) muž so zlatým prsteňom [2]), v skvostnom rúchu, a vošiel by aj chudobný v špinavom odeve,
3. a hľadeli by ste na toho, ktorý je oblečený do skvostného rúcha, a riekli by ste mu: Ty si sadni sem pohodlne; ale chudobnému by ste riekli: Ty stoj tam, alebo sadni si dolu na podnožku mojich nôh [3]):
4. či by ste nerobili rozdielu medzi sebou a neboli by ste sudcami s nepravými zásadami? [4])
5. Počujte, bratia moji najmilší! Či Boh nevyvolil chudobných na tomto svete za bohatých vo viere a za dedičov kráľovstva, ktoré prisľúbil Boh tým, ktorí ho milujú? [5])
6. Ale vy ste zneuctili chudobného. Či vás neutláčajú boháči násilenstvom a nevláčia vás po súdoch? [6])
7. Či oni netupia to dobré meno [7]), po ktorom sa vy nazývate? [8])
8. Ovšem jestliže plníte kráľovský [9]) zákon podľa Písma: „Milovať budeš bližného svojho, jako seba samého“, dobre robíte;
9. ale jestli beriete ohľad na osoby [10]), páchate hriech, zákonom káraní [11]), jako priestupníci.
10. Jestli ktokoľvek zachová celý zákon, ale potkne sa v jednom [12]), všetkými sa previnil.

1) Kde ste sa shromaždili k bohoslužbe.
2) Prstene nosievali prednostní ľudia.
3) V židovských synagogách farizeji a vôbec poprední mali po boku lavice, v ktorých si pohodlne sedávali. Ostatní chudobnejší stáli, alebo sedeli na zemi pri nohách boháčom.
4) Nesprávné zásady sú: človeka si vážiť dľa jeho bohatstva a hodnosti.
5) Aby si všímali chudobných, to odôvodňuje tým, že sám Boh dáva prednosť chudobným.
6) Druhý dôvod, aby chudobu nestaväli za boháčov, je, že boháči utiskujú Cirkev.
7) To dobré meno je Kristus.
8) Po ktorom veriaci nazývajú sa kresťanmi.
9) Kráľovský = najhlavnejší zákon. Keď si uctíte boháča z lásky k bližnému, dobre robíte.
10) Ale jestli si uctíte boháča len pre jeho bohatstvo a na úkor chudobnému, páchate hriech.
11) Čo zabraňuje už i starý zákon. (Mojž. 19, 15.)
12) Kto prestúpi jeden bod zákona, už tým býva zákon narušený, a preto priestupník vinný je v tom, že narušil zákon. Všetky príkazy sú jednou vôľou Božou; kto teda prestúpi jeden príkaz, prestúpil celú, všetku vôľu Božiu.

11. Lebo ten, ktorý povedal: „Nezosmilníš“, povedal aj: „Nezabiješ“; keď nezosmilníš, ale zabiješ, si priestupníkom zákona.
12. Tak mluvte a tak čiňte, jako takí, ktorí začnú byť súdení dľa zákona svobody. [1])
13. Lebo súd bez milosrdenstva tomu, kto nečinil milosrdenstva; milosrdenstvo však prevyšuje súd. [2])
14. Čo osoží, bratia moji, keď niekto povie o sebe, že má vieru, a nemá skutkov, či ho tá viera bude môcť spasiť? [3])
15. A keby brat a sestra boli nahí a potrebovali by potravy každodennej,
16. a keby im niekto z vás riekol: Iďte v pokoji, zohrejte sa a najedzte sa! — avšak nedali by ste im, čoho telo potrebuje, čo to bude platné? [4])
17. Tak i viera, keď nemá skutkov, je mŕtva sama v sebe. [5])
18. Ale niekto povie: Ty máš vieru a ja mám skutky. Ukáž ty mi svoju vieru bez skutkov, a ja ti ukážem svoju vieru zo skutkov. [6])
19. Ty veríš, že je jeden Boh; dobre činíš. I zlí duchovia veria a trnú. [7])

1) T. j. dľa evanjelia, a preto kresťania musia byť dokonalejší od Židov.
2) Grécky: milosrdenstvo honosí sa na úkor súdu, t. j. víťazí na úkor spravedlivosti. I ten, kto usiloval sa žiť nábožne, potrebuje milosrdenstva, aby bol spasený, ale toto milosrdenstvo dosiahnu len milosrdní.
3) Toto je záporná otázka; odpoveď je: nie. To sa neprotiví učeniu Pavlovmu. (Rim. 1, 17.) Pavel dokazuje, že skutky bez viery sú márné pre kráľovstvo nebeské. Sv. Jakub dokazuje, že i viera bez dobrých skutkov je márna, a preto že viera musí byť spojená s dobrými skutkami.
4) Ako málo pomáha poľutovanie, ktoré sa javí len v slovách a nie i v skutkoch, tak málo pomôže viera, ktorá pozostáva len v myšlienkach a nevyjavuje sa v skutkoch.
5) Ako telo bez duše je mŕtve, a nemôže už účinkovať, tak chybí viere duša, keď je bez lásky, ktorá poháňa k dobrým skutkom. Taká viera sama v sebe je mŕtva, t. j. ona nosí v sebe príčinu smrti, a tak ani nemôže byť len zvonku k životu a k činnosti privedená.
6) Keď máš vieru bez skutkov, tak ani len dokázať nemôžeš, že máš vieru, lebo to sa len skutkami dokazuje. Naproti tomu, keď mám skutky, tými dokážem, že mám nielen skutky, ale i vieru, lebo bez viery skutky konať nemôžem.
7) Tak grécky; latinsky: trasú sa. Viera bez lásky ich neblaží, ba zrovna mučí.

20. Ale chceš vedieť, ó, človeče márny[1]), že viera bez skutkov je mŕtva?
21. Či otec náš Abrahám[2]) neospravedlivel zo skutkov, keď na oltári obetoval svojho syna Izáka?
22. Vidíš, že viera napomáhala jeho skutky, a skutkami viera bola úplná.
23. A vyplnilo sa Písmo, ktoré hovorí: Uveril Abrahám Bohu, a počítalo sa mu to za spravedlivosť a nazýval sa priateľom Božím.
24. Vidíte, že človek ospravedlivie zo skutkov, a nie z viery samej?
25. A podobne i Rahab, smilnica, či neospravedlivela zo skutkov, keď prijala poslov a inou cestou ich vypustila?[3])
26. Lebo jako telo bez ducha je mŕtve, tak i viera bez skutkov je mŕtva.

HLAVA 3.

O zodpovednosti učiteľského úradu. O nebezpečenstve neskroteného jazyka. Rozdiel medzi nepravou a pravou múdrosťou.

1. Bratia moji, nebuďte mnohí učiteľmi, vediac, že vezmete na seba väčší súd.[4])
2. Lebo v mnohom sa potkýňame všetci. Ale kto sa nepotkne v slove, ten je dokonalý muž a môže na úzde držať celé telo.
3. Keď dávame koňom zubadlo do úst, aby nám boly povoľné, celé ich telo sem i tam obraciame.
4. Hľa, i lode, hoci sú veliké a prudkými vetrami hnané, malým kormidlom bývajú sem i tam obracané, kamkoľvek chce úsilie toho, kto ich spravuje.
5. Tak i jazyk je síce malý úd, ale vykonáva[1]) veľké veci. Hľa, jaký malý oheň, aký veľký háj zapáli!
6. I jazyk je oheň, vesmír[2]) neprávosti. Medzi našimi údmi je jazyk, ktorý poškvrňuje celé telo a, podpálený peklom, podpaľuje koleso nášho života.[3])
7. Veď každá prirodzenosť zverov i vtákov i zemeplazov a iných[4]) dá sa skrotiť a bola skrotená od prirodzenosti ľudskej,
8. ale jazyka žiaden z ľudí nemôže skrotiť[5]), je nezbedné zlo, plný smrtonosného jedu.
9. Ním dobrorečíme Bohu a Otcu a ním zlorečíme ľuďom, ktorí sú stvorení na obraz Boží.
10. Z tých samých úst pochádza dobrorečenie i zlorečenie. Nemá to tak byť, bratia moji!
11. Či studnica z jedného prúdu vydáva sladkú i horkú vodu?
12. Či môže, bratia moji, fík rodiť hrozna[6]), alebo vinič fíky? Tak ani slaná studnica nemôže vydávať sladkej vody.
13. Kto je múdry a rozumný medzi vami?[7]) Nech ukáže svoj skutok dobrým obcovaním v krotkej múdrosti.

---

1) Márny = prázdny, totiž bez ovocia dobrých skutkov.
2) Jakub a Pavel si neprotirečia, ale sa doplňujú. Abrahám ospravedlivel pred Bohom, že mu uveril a obetoval syna; keby nebol obetoval syna, tým by bol ukázal, že ani naozaj neverí. Pavel tvrdí to prvé, Jakub to druhé.
3) I Rahab ospravedlivela následkom toho, že uverila v božské povolanie Izraelcov a primerane tomu i robila, keď nevydala vyzvedačov, ale ich skryla.
4) Grécky: v povedomí, že berieme na seba väčší súd. U Židov s dovolením prednostu synagogy mohol hocikto učiť. Tak to bolo zpočiatku i u kresťanov. (1. Kor. 1, 4.) Sv. Jakub poukazuje na nebezpečenstvo, ktoré z toho môže pochádzať práve pre toho, kto chce učiť.

1) Grécky: veľmi sa pachorí.
2) T. j. celý svet, súhrn.
3) Grécky: latinsky: nášho narodenia. Život predstavuje sa tu jako koleso, ktoré sa kotúľa od narodenia až do smrti.
4) A ostatných; dľa gréckeho: a morských zvierat.
5) Apoštol povedá: žiaden človek, teda jako človek, bez Božej pomoci. S Božou pomocou môžeme skrotiť jazyk.
6) Grécky: olivy. Z jedného a toho istého prameňa nemôžu pochádzať dve podstatne rozdielne veci, a tak kto zlorečí alebo pomlúva, ten nemôže naozaj chváliť Boha.
7) Dosiaľ poukazoval na nebezpečenstvá, ktoré hrozia z jazyčnosti tým, ktorí sa nastrkujú za učiteľov; v nasledujúcom odseku poukazuje na nebezpečenstvá, ktoré im hrozia z namyslenej múdrosti.

14. Ale jestliže máte horkú žiarlivosť a sú rozopre vo vašich srdciach, nevychvaľujte sa a neluhajte proti pravde.[1]

15. Lebo táto múdrosť nesostúpila shora, ale je zemská, smyselná a diabolská.

16. Lebo kde je žiarlivosť a rozpor, tam je nestálosť[2] a všeliký zlý skutok.

17. Ale múdrosť, ktorá je shora[3], je najsamprv stydlivá a potom pokojná, skromná, povoľná, dobrému náchylná[4], plná milosrdenstva a dobrého ovocia[5], neposudzujúca a bez pokrytstva.

18. Ovocie spravedlivosti však rozsieva sa v pokoji tým, ktorí udržujú pokoj.[6]

HLAVA 4.

Výstraha pred telesnými chúťkami, pred posudzovaním bližných a nepravým v sebe dôverovaním.

1. Odkiaľ sú vojny a rozbroje[7] medzi vami? Či nie odtiaľ: z vašich náruživostí, ktoré bojujú vo vašich údoch?

2. Žiadate si, a nemáte[8]; vraždíte[9] a závidíte, a nemôžete dosiahnuť; vadíte sa a bojujete, a predsa nemáte[10], preto, že neprosíte.

3. Prosíte, a nedostávate[11], preto, že zle prosíte, aby ste to márnili na svoje chúťky.

1) Keď ste miesto tichosti plní horkej rozhorčenosti a svady, tak je vaša namyslená múdrosť márna lož a chvastúnstvo.

2) Doslovne: nestálosť, t. j. neponechanie poriadku, teda neporiadok.

3) T. j. od Boha.

4) V gréčtine chybí „k dobrému náchylná".

5) T. j. milosrdných skutkov.

6) T. j. ktorí žijú v pokoji so všetkými ľuďmi.

7) Grécky: srážky.

8) Náruživosť nikdy nemá dosť.

9) Aspoň v srdci, keď niekomu niečo závidíte a za tým túžite, žiadate mu smrť, a tak vraždíte.

10) Všetky ľudské námahy sú bez pomoci Božej márné, a túto dostaneme len skrze modlitbu.

11) Ba i keď sa modlíte, neobsiahnete to, čo prosíte, lebo to chcete na zlé použiť.

4. Cudzoložníci[1], či neviete, že priateľstvo s týmto svetom je nepriateľom Bohu?[2] Ktokoľvek teda chce byť priateľom tohoto sveta, stáva sa nepriateľom Božím.

5. Či sa nazdávate, že Písmo nadarmo hovorí: So závisťou túži Duch[3], ktorý prebýva vo vás?

6. Avšak tým väčšiu milosť dáva.[4] Preto hovorí: Boh sa pyšným[5] protiví, ale pokorným[6] dáva milosť.

7. Buďte teda poddaní Bohu a odopierajte diablovi, a utečie od vás.

8. Blížte sa[7] k Bohu, a priblíži sa k vám. Umyte si ruky[8], hriešnici, a očistite si srdcia vy, ktorí ste dvojakej mysle.[9]

9. Za biednych sa považujte[10], trúchlite a plačte, váš smiech nech sa obráti na žalosť a radosť na zármutok.

10. Uponížte sa pred tvárou Pána, a povýši vás.

11. Bratia[11], neutŕhajte[12] jeden druhému. Kto utŕha bratovi, alebo

1) U Židov smluva medzi Bohom a národom pripodobňovala sa manželstvu. Jako v manželstve cudzoložníkom bol ten, kto zrušil vernosť, tak i u Židov nazývali sa cudzoložníkmi tí, ktorí zrušili vernosť Bohu. Tento obraz podržal sv. Jakub, a preto kresťania, keď sa oddávajú svetu, rušia vernosť Bohu a sú cudzoložníkmi.

2) Svet je nepriateľom Bohu, preto, že nás odvádza od Boha. I priateľstvo s týmto svetom odvádza nás od Boha, a tak od jeho priateľstva, teda je nepriateľom Bohu.

3) Doslovne: So závisťou túži... Ako manžel nedopraje svoju ženu druhému a proti druhým je závistlivý: tak i Boh nedopraje nás svetu, on nás chce mať výlučne.

4) Ako manžel čím žiarlivejšie miluje svoju manželku, čím výlučnejšie je mu oddaná, tým väčšie dary jej dáva: tak robí aj Boh, aby sme necítili ztraty pozemských vecí.

5) Ktorí opovrhujú jeho láskou a oddávajú sa svetu, tým sa protiví.

6) Ktorí sa pripôsobujú jeho vôli.

7) K Bohu sa blížime modlitbou a obetou, a Boh nám pôjde v ústrety, ale len vtedy, keď...

8) Ruky sú hlavným nástrojom konania, teda nech sú vaše skutky čisté.

9) Vy, ktorí chcete slúžiť Bohu i svetu, očistite si srdcia od svetskej lásky.

10) Azda lepšie: pocíťte svoju biedu = ničomnosť, ako cudzoložnica, lebo to je prameňom polepšenia.

11) Toto oslovenie má nás upamätať na to, že sme bratia, nasledovne tým horšie, keď si utŕhame na cti.

12) Grécky: nepomlúvajte jeden druhého.

kto súdi svojho brata, utŕha zákonu a súdi zákon.[1] Jestli však súdiš zákon, nie si plniteľom zákona, ale sudcom.[2]

12. Jeden je zákonodarca a sudca, ktorý môže zatratiť i vysvobodiť.[3]

13. Ale ty kto si, ktorý súdiš bližného?[4] Nože vy, ktorí teraz hovoríte: „Dnes alebo zajtra pôjdeme do oného mesta[5] a strávime tam rok, a budeme kupčiť a zarobíme“:

14. veď ani to neviete, čo bude zajtra.[6]

15. Lebo čo je váš život? Je para, ktorá sa namálo ukazuje a potom mizne. Miesto toho, čo by ste mali hovoriť: „Ak Pán bude chcieť“, a: „Jestli dožijeme, to a to spravíme“[7],

16. teraz sa vystatujete vo svojej pýche.[8] Každé také vystatovanie sa je zlé.

17. A preto, kto vie dobre činiť, a nečiní, hriech má.

HLAVA 5.

Karhanie boháčov pre utískanie chudobných. Povzbudenie k trpelivosti. Zákaz ľahkomyseľne prisahať. Rozprava o poslednom pomazaní. Napomenutie k vzájomnej modlitbe a k obracaniu hriešnikov.

1. Nože teda, boháči, plačte a kvíľte[9] nad svojimi biedami, ktoré prídu na vás.

2. Vaše bohatstvo zhnilo a vaše rúcha požraly mole.[1]

3. Vaše zlato a striebro zhrdzavelo[2], a ich hrdza bude na svedectvo proti vám[3] a bude vám zožierať telá, jako oheň. Shromaždili ste si hnev na posledné dni.[4]

4. Hľa, pláca robotníkov, ktorí žali vaše pole, ktorú ste im zadržali[5], kričí, a ich krik prišiel do ušú Pánovi zástupov.

5. Hodovali ste na zemi a v bujnosti vykŕmili ste svoje srdcia na deň zabíjačky.[6]

6. Odsúdili, ba zabili ste spravedlivého, a neodporoval vám.[7]

7. Nuž trpeliví buďte, bratia[8], až do príchodu Pánovho. Hľa, roľník čaká na drahocennú úrodu zemskú a trpelive sa chová, kým nedostane včasného i pozdného dažďa.[9]

8. Tak i vy buďte trpeliví a posilňujte svoje srdcia, lebo priblížil sa príchod Pánov.[10]

9. Nevzdychajte, bratia, jeden proti

---

1) Jadrom zákona je láska k Bohu a k bližnému; kto hreší proti bližnému pomlúvaním a posudzovaním, ten hreší tým proti zákonu.

2) T. j. stavia sa nad zákon, a nie pod zákon.

3) Grécky: zachrániť a zahubiť. A to je vševedomý, všemohúci Boh.

4) Tieto slová v gréckej reči a i dľa smyslu patria ešte k 12. veršu.

5) Židia zo ziskuchtivosti rozpŕchli sa za kupectvom takmer po celom svete, ale najmä po prímorských mestách (Alexandria, Korint, Efez).

6) Čo bude s vami zajtra, či dožijete?

7) Vykonanie našich zámerov a úmyslov závisí nielen od nás, ale i od Boha.

8) Grécky a latinsky v množnom počte, a tak smysel je: teraz sa vystatujete predmetmi svojej pýchy.

9) Vlastne: zavýjajte, plačte s povykom. Apoštol už predvída blízky pád Jeruzalema.

1) Apoštol vidí tu budúce veci, jako čo by boly minulé.

2) Zlato a striebro nezhrdzavie, ale apoštol berie podobenstvo z nešľachetných kovov. Ako železo, keď sa neupotrebuje, zhrdzavie, a keď ho nezoderie potreba, zožerie ho hrdza: takto i zlato a striebro, keď ho neupotrebíme na dobré skutky, nuž neupotrebené vyjde na zmar.

3) Že ste ich neupotrebili k dobrému.

4) Na súdny deň a na večnosť.

5) Grécky: ktorej ste ich olúpili; latinsky: ktorú ste im strhli. Do očú bijúci obraz. Ženci pracujú namáhave, a vtedy, keď najväčšmi bohatnú boháči z ich mozoľov, nemajú zárobku. Zadržanie zaslúženej mzdy je do neba volajúci hriech.

6) Grécky: Hýrili ste na zemi a hodovali, kŕmili ste svoje srdcia na deň zabíjačky. Jako ošípaná kŕmi sa na zabíjačku, a čím sa jej viac hovie, tým je bližšie zabíjačka, takto i boháči kŕmia telo bujnosťou peklu, a čím viac si hovejú, tým bližšie je smrť.

7) Boháči svojou nadvážnosťou mocne vlívajú i na sudcov, tak že títo dosť často nespravedlive súdia chudobných, pričom chudobní nemôžu si pomôcť.

8) Bratia, ktorí ste utlačení. Čakajte na odmenu, jako roľník na dážď.

9) V Palestíne málo prší. Obyčajne začne pršať po židovskom Novom roku, teda začiatkom oktobra, a s prestávkami prší až do decembra. Tento dážď menoval sa včasným, a vtedy sa obrobia polia. Druhý raz pršiava od marca do apríla pred kvetom, a tento dážď menuje sa pozdným. Od výdatnosti týchto dvoch dažďov závisí v Palestíne úroda.

10) Pri spustošení Jeruzalema.

druhému, aby ste neboli súdení. Hľa, sudca stojí predo dvermi.

10. Za príklad trpkého skonania, práce a trpelivosti [1] vezmite si, bratia, prorokov, ktorí mluvili v mene Pánovom.

11. Hľa, za blahoslavených vyhlasujeme tých, ktorí trpeli. O trpelivosti Jóbovej ste slýchali, a koniec [2] Pánov ste videli, lebo Pán je milosrdný a ľútostivý.

12. Ale predovšetkým, bratia moji, neprisahajte ani na nebo, ani na zem, ani ktoroukoľvek inou prísahou, ale nech je vaša [3] reč: áno — áno, nie — nie, aby ste neprepadli súdu.

13. Je kto smutný medzi vami? Nech sa modlí. Je kto dobrej vôle? Nech spieva.[4]

14. Onemocnie kto z vás? Nech povolá starších Cirkvi [5] a nech sa modlia nad ním, mažúc ho olejom v mene Pánovom,

15. a modlitba viery [6] uzdraví nemocného [7] a Pán mu poľahčí [8], a jestliže je v hriechoch [1], budú mu odpustené.

16. Teda vyznávajte sa jeden druhému zo svojich hriechov [2] a modlite sa jeden za druhého, aby ste boli spasení, lebo mnoho môže vytrvalá [3] modlitba spravedlivého.

17. Eliáš bol človek v utrpení podobný nám a modlil sa modlitbu, aby nepršalo na zem, a nepršalo za tri roky a šesť mesiacov.

18. A zase sa modlil, a nebo vydalo dážď a zem vydala svoju úrodu.

19. Bratia moji, keby kto z vás poblúdil od pravdy a niekto by ho obrátil:

20. má vedieť, že kto hriešnika odvrátil s jeho bludnej cesty, vysvobodí jeho dušu od smrti [4] a zakryje [5] množstvo hriechov.

---

1) Grécky: Bratia, vezmite si prorokov za príklad v trpení, v bolesti a v trpelivosti.

2) Ktorý Pán dal, keď sa Jóbovi zjavil a ho poučil. Ani vaša trpelivosť neostane bez odplaty od milosrdenstva Božieho.

3) Grécky: ale nech vám je áno — ánom, a nie — nie, t. j. hovorte pravdu, nech sa vaša reč srovnáva so skutočnosťou.

4) Nech si spieva veselé žalmy, slušné piesne.

5) Starší Cirkvi sú kňazi. Dosť je i jedného.

6) A modlitba, pochádzajúca z viery, či to i kňaza a či len Cirkvi.

7) Uzdraví, pravdepodobne má sa rozumieť na tele.

8) Grécky: pozdvihne ho z nemoci.

1) Grécky: a jestli spáchal hriechy, odpustia sa mu. Že je tu reč o poslednom pomazaní jako sviatosti, to uzavrela Cirkev na sneme tridentskom. (Zasadnutie 14., hlava 2.) Že je tu reč o sviatosti, je zrejmé: 1. Máme viditeľný znak, mazanie olivovým sväteným olejom, spojené s kňazovou modlitbou; 2. neviditeľnú milosť, posilnenie na tele i na duši a odpustenie hriechov i ztratenie ich pozostatkov; 3. ustanovenie od Krista Pána, lebo Jakub odvoláva sa, že sa to má činiť v mene Pánovom.

2) Jestli nemocný skrze posledné pomazanie chce dosiahnuť odpustenie hriechov, potrebné je, aby ich oľutoval, jestli možno, z nich sa vyspovedal.

3) Grécky: účinlivá.

4) Od zatratenia.

5) Zakryje ich pred Bohom, aby ich Boh už nevidel, t. j. vykoná to, že mu Boh odpustí hriechy.

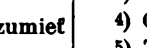

LISTY SV. PETRA APOŠTOLA.

Sv. Peter pôvodne menoval sa Šimonom; bol synom istého Jána, alebo Jonáša, a i so svojím bratom Ondrejom bol rybárom na mori Genezaretskom a býval so svojou ženou a svokrou v Kafarnaume vo svojom vlastnom dome.

Pán Ježiš povolal ho medzi prvými za učeníka a neskoršie vyvolil si ho za apoštola. Pre jeho živú, ohnivú letoru, pre spoľahlivosť Pán Ježiš obľúbil si ho natoľko, že Šimon patril medzi jeho najmilších a najdôvernejších žiakov.

Šimon bol prvý, ktorý uznal a verejne vyznal Pána Ježiša za Syna Božieho, čo sa Pánu Ježišovi natoľko zaľúbilo, že mu premenil meno a nazval ho Kefasom, po grécky Petrom, po slovensky Kameňom (skala, bralo), t. j. skalopevným mužom, a prisľúbil mu, že ho spraví za hlavu Cirkvi.

Od tej doby je Spasiteľovým dôverníkom. Následkom svojej ohnivej letory Peter viac ráz sa prenáhlil a Pán Ježiš ho i zavrátil, ale keďže to pochádzalo z lásky a horlivosti, Pán Ježiš mu to nemal za zlé. No pri umučení Pána Ježiša ťažko sa previnil, keď zaprel svojho učiteľa, čo však naskutku i oľutoval a čo mu Pán Ježiš i odpustil, natoľko, že sa mu prvému zjavil po svojom vzkriesení a neskoršie ustanovil ho za hlavu Cirkvi.

Od tohoto času Peter hrá vývodiaci zástoj v Cirkvi, ba ešte i navštevuje jednotlivé cirkve.

Herodes hodil ho do žalára, no na prosbu Cirkvi Boh ho zázračne vysvobodil skrze anjela a Peter ušiel z Jeruzalema. Kam ušiel, nevieme. Mnohí myslia, že ohlasoval evanjelium v Pontsku, Galatsku, Kapadocku, v Azii a v Bitýnsku a že sa za istý čas zdržoval v Babylone.

Isté je, že Peter zdržoval sa v Antiochii, kde ho pre jeho veľkú ústupčivosť oproti židokresťanom Pavel trpko pokarhal.

Cirkevné podanie hovorí o ňom, že prišiel do Ríma, že tam založil kvetúcu cirkev a v nej svoju pápežskú stolicu, a že tam dľa proroctva Kristovho bol obesený na kríž za panovania Neronovho.

Pod Petrovým menom známe sú dva listy.

Že prvý list pochádza od sv. Petra, o tom za starodávna nik nepochyboval. List tento písaný je v ťažkom vzletnom slohu, no to sa môže ľahko pripísať na účet jeho tlumočníka.

Kde a kedy písal sv. Peter tento list, nevieme. V liste samom stojí, že v Babylone; lenže mnohí myslia, že tu pod Babylonom má sa rozumieť Rím. Kedy? Nevieme. Niektorí hádajú, že okolo r. 64—65 po Kristu. A písaný bol pravdepodobne grécky.

PRVÝ LIST SV. PETRA APOŠTOLA.

HLAVA 1.

Pozdrav. Kristus naša spása. Nehody zkúšajú vieru. Proroctvá. Draho sme vykúpení, treba sväte žiť.

1. Peter, apoštol Ježiša Krista, vysťahovalcom [1], roztrúseným po Pontsku, Galatsku, Kapadocku, Azii a Bitýnsku [2], vyvoleným
2. podľa predvídania Boha Otca, skrze posvätenie Ducha, aby boli poslušní [3] a pokropení [4] krvou Ježiša Krista: nech sa vám rozmnoží milosť a pokoj!
3. Požehnaný (buď) Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista, ktorý následkom svojho veľkého milosrdenstva znovu splodil [5] nás, skrze zmŕtvychvstanie Ježiša Krista [1] živo úfať
4. neporušiteľné a nepoškvrnené a nevädnúce [2] dedictvo, zachované v nebesách pre vás,
5. ktorí ste mocou Božou chránení skrze vieru pre spásu, hotovú odhaliť sa v poslednom čase [3],
6. v ktorom budete plesať, hoc i teraz je treba trochu zarmútiť sa v rozličných pokušeniach,
7. aby dokázalosť vašej viery ukázala sa omnoho drahocennejšou od zlata [4], ktoré sa v ohni zkúša, na chválu a slávu a česť pri zjavení Ježiša Krista [5],

---

1) Tým židokresťanom, ktorí sa vysťahovali z Palestíny a bývali v cudzom svete.
2) Okrajinky, ležiace severne od Babylona.
3) T. j. veriaci.
4) T. j. očistení od hriechov.
5) Boh nás znovu splodil pri sv. krste, keď nás prijal za synov, a tak za dedičov kráľovstva nebeského.

1) To, že Kristus vstal z mŕtvych, dodáva i nám nádeje na vzkriesenie.
2) Kde je večný a svätý život.
3) Na súdny deň.
4) Grécky: od zlata, čo sa zoderie a ktoré...
5) Ako zlato v ohni očistí sa od trosky a potom sa robia z neho slávné ozdoby, takto i kresťania v súženiach očistia sa od hriechov, dokážu sa rýdzimi a potom slúžia za ozdobu Božiu, oslávení po súdnom dni.

8. ktorého, hoci nevidíte, milujete; v ktorého i teraz, hoci ho nevidíte, veríte, a jako veriaci budete plesať radosťou nevysloviteľnou a oslávenou,

9. keď dosiahnete cieľ svojej viery: duševné spasenie.

10. Ktoré spasenie vyhľadávali a skúmali proroci, ktorí prorokovali o vašej budúcej milosti.[1]

11. Keď skúmali: na ktorý alebo jaký čas poukáže im Duch Kristov[2], ktorý predpovedal Kristove utrpenia a budúce oslávenie[3];

12. ktorým sa to zjavilo preto, že nie sebe samým, ale vám prisluhovali to, čo sa vám teraz zvestovalo skrze tých, ktorí vám hlásali evanjelium po soslaní Ducha svätého s neba, na ktorého[4] anjeli žiadajú si hľadieť.

13. Preto opásaní[5] na bedrách svojej mysle, striezliví, dokonale dúfajte tú milosť[6], ktorá sa vám donáša v zjavení Ježiša Krista;

14. jako poslušné dietky, neprispôsobujte sa predošlým žiadostiam svojej nevedomosti[7],

15. ale primerane tomu Svätému[8], ktorý vás povolal, i sami buďte svätí v každom obcovaní;

16. lebo je napísané: Buďte svätí, preto, že ja som svätý.

17. A keď Otcom voláte toho, ktorý súdi bez ohľadu na osoby každého, jako konal, v bázni žite, kým tu prebývate[1],

18. v povedomí, že ste nie porušiteľnými vecmi, zlatom alebo striebrom, vykúpení zo svojho márneho obcovania v otcovskom podaní[2],

19. ale drahocennou krvou Krista, jako nevinného a nepoškvrneného baránka,

20. ktorý bol už známy[3] pred ustanovením sveta, ale zjavil sa v posledných časoch[4] pre vás,

21. ktorí pre neho veríte v Boha, ktorý ho vzkriesil z mŕtvych a dal mu slávu, aby vaša viera a nádej bola v Bohu.[5]

22. Očistite svoje duše skrze poslušnosť lásky[6], skrze milovanie bratstva[7], a z úprimného srdca vrúcnejšie sa milujte,

23. jako ktorí ste znovu splodení[8], nie z porušiteľného semena[9], ale z neporušiteľného[10], skrze slovo živého a na veky[11] zostávajúceho Boha.

24. Lebo každé telo je jako tráva a všetka jeho sláva jako senný kvet; uschne tráva a jej kvet spŕchne[12],

25. ale slovo Pánovo[13] zostáva na veky, a to je to slovo, ktoré sa vám zvestovalo.

---

1) O kresťanstve s celým jeho obsahom.

2) Duch Kristov je Duch svätý, preto, že nielen od Otca, ale i od Syna pochádza.

3) Proroci predpovedali aj čas, v ktorom sa mal narodiť Spasiteľ, a predpovedali i jeho muky i jeho oslávenie.

4) Grécky: na čo, t. j. na to tajomstvo vykúpenia, ktoré sa vám zvestovalo, anjeli žiadajú si hľadieť.

5) Na Východe nosili široké a dlhé podolky, a preto, kto chcel do práce alebo na cestu, musel sa opásať, pritiahnuť si k pásu šatu, aby bola kratšia, a tak opásaní na bedrách znamená: hotoví, napohotove.

6) Večné spasenie.

7) Prví kresťania boli zo Židov a pohanov, teda neznali Boha dokonale, a preto páchali mnoho hriechov z nevedomosti, no to teraz musí prestať. Ako dietky Božie poslúchajte svojho Otca.

8) Bohu, alebo Kristovi.

1) Grécky: v želiarstve; my sme tu v cudzom, až v nebi budeme vo svojom.

2) V otcovskom náboženstve, najmä v pohanstve. Pohanské bohoslužby boly márné, i preto, že sa vzdávaly márnym bohom (diablom), ale i preto, že nespasily človeka.

3) Boh od večnosti vedel a nariadil, aby Boh Syn vykúpil svet.

4) No zjavil sa až nedávno.

5) Že i vás vzkriesi a oslávi.

6) Grécky: skrze poslušnosť naproti pravde.

7) Grécky: aby ste bratstvo bez pokrytstva milovali.

8) Znovu splodení pri krste za synov Božích.

9) Nie jako kedysi Židia, ktorí boli dietkami Božími, preto, že pochádzali z Abrahámovho semena. Ale to už prestalo, to trvalo len do Krista.

10) Kresťania sú splodení z neporušiteľného semena za dietky Božie, preto, že ono nikdy neprestane. A toto neporušiteľné semeno je milosť Božia (krst).

11) V gréčtine chybí: na veky.

12) Takto spŕchne i židovská sláva a vyvolenie.

13) Kresťanstvo zostane na veky.

HLAVA 2.

Treba odložiť zlosť a žiť na spôsob malých detí. Dľa príkladu Kristovho treba poslúchať a trpieť.

1. Odložte teda všetku zlosť a všetok podvod a pretvarovania, i závisti a všetky pomluvy,
2. a jako novonarodené nemluvňatá túžte za duchovným, nepadelaným[1] mliekom[2], aby ste z neho rástli na spasenie[3],
3. jestli ste predsa okúsili, že sladký je Pán.
4. Ku ktorému keďže ste pristúpili, jako k živému kameňu[4], od ľudí síce zavrhnutému[5], ale od Boha vyvolenému a uctenému[6]:
5. i sami nadstavte sa jako živé kamene, aby ste jako duchovný dom[7], ako sväté kňazstvo[8] obetovali duchovné obety[9], ľúbezné Bohu pre Ježiša Krista.
6. Preto Písmo obsahuje: Hľa, zakladám na Sione hlavný uholný kameň, vybraný, drahocenný, a kto uverí v neho, nebude zahanbený.
7. Vám teda, ktorí veríte, je česťou, kdežto nevercom kameňom, ktorý zavrhli stavitelia: tento sa stal uholným hlavákom[10],
8. i kameňom urážky a skalou pohoršenia[1] pre tých, ktorí sa pohoršujú na slove[2] a neveria, k čomu sú i určení.[3]
9. Ale vy ste vyvolené pokolenie[4], kráľovské kňazstvo, svätý národ, ľudstvo nadobudnuté[5], aby ste zvestovali ctnosti toho, ktorý vás povolal z temností do svojho podivného svetla[6];
10. ktorí ste boli kedysi nie ľudom[7], teraz však ľudom, ako nie na milosť prijatí, teraz však na milosť prijatí. (Oz. 2, 24.)
11. Premilení, prosím vás, ako cudzincov a pútnikov[8], aby ste sa zdržovali telesných žiadostí, ktoré bojujú proti duši.[9]
12. Nech je vaše obcovanie medzi národami dobré, aby za to, za čo vás pomlúvajú jako zločincov, keď uvidia vaše dobré skutky, chválili Boha v deň navštívenia.
13. Buďte teda poddaní každej ľudskej správe[10] pre Pána, či to kráľovi jako panovníkovi,
14. či to vladárom, ako od neho poslaným potrestať zločincov a pochváliť dobrých[11],
15. lebo tak to chce Boh, aby ste

---

1) Nefalšovaným, tak grécky.
2) Pod mliekom tu sa má rozumieť kresťanské učenie, ktoré im sv. Peter podal čisté, nefalšované.
3) Jako deti z mlieka rastú na vojnu a potom na odmenu, takto i kresťania rastú na spasenie.
4) Apoštol pripodobňuje Cirkev stavisku, ktorého základným kameňom je Kristus, a ostatní kresťania sú na ňom nadstavení.
5) Kristus narodil sa v cirkvi židovskej, ale ľudia, telesne smýšľajúci Židia, zavrhli ho a vyvrhli z cirkvi.
6) No Boh si ho uctil, nakoľko vyvolil si ho za základný kameň pre novú, lepšiu Cirkev.
7) Duchovný dom je chrám, kresťania sú duchovným domom, preto, že v nich prebýva Duch svätý.
8) Všetci kresťania sú kňazmi v širšom smysle slova, a keďže sú i chrámom i kňazmi, môžu obetovať.
9) Duchovné obety sú modlitby a pre Krista znášané utrpenia. Môže sa rozumieť tu i sv. omša, ktorú s kňazom všetci kresťania obetujú. (Viď offertor.)
10) Pre Cirkev katolícku.

1) Kameň urážky je ten, o ktorý sa človek potkne; skalou pohoršenia je tá, o ktorú zavadí, pričom sa, pravda, pohoršuje.
2) Grécky: zavadia do slova, t. j. do Kristovho učenia.
3) Určení sú k tomu, aby verili; no môže sa vzťahovať toto slovo i na slovo pohoršujú, a vtedy smysel je celkom iný: Určení sú, aby sa pohoršovali na kresťanstve.
4) V starom zákone Židia boli vyvoleným národom Božím, ale keď zavrhli Krista, i Boh ich zavrhol. Namiesto Židov teraz sú kresťania vyvoleným národom Božím.
5) Kristus si nás nadobudol svojou krvou, aby sme . . .
6) Podivné svetlo je Kristovo učenie; temnosti: pohanstvo.
7) Pohani pred Kristom neboli ľudom Božím, ani na milosť prijatí, ale teraz sú ľudom Božím a na milosť prijatí.
8) Kresťania sú pútnici na zemi, preto, že sa zriekli sveta a putujú do neba.
9) Telesnosť ubíja ducha.
10) Vrchnosti, doslovne na prvý pohľad: každému ľudskému stvoreniu; no jako grécke, tak i latinské slovo znamená to, čo je spravené, teda správu, a len potom stvorenie.
11) Grécky: tých, ktorí dobre robia.

dobrým chovaním sa zapchali ústa nevedomým a nerozumným ľuďom;
16. ako svobodní[1], a nie takí, ktorí majú svobodu za zásteru zlosti, ale jako sluhovia Boží.
17. Všetkých ctite, bratstvo milujte, Boha sa bojte, kráľa uctite.
18. Sluhovia, buďte poddaní so všetkou bázňou pánom, nielen dobrým a povoľným, ale i nevrlým.
19. Veď to je milé, keď niekto pre nábožné[2] svedomie znáša protivenstvá a trpí nespravedlive.
20. Lebo jaká to sláva, keby ste jako hriešnici pri pohlavkovaní[3] boli trpeliví? Ale keď za dobré skutky trpelive trpíte, to je Bohu milé.
21. A veď na to ste povolaní[4], lebo i Kristus trpel za nás[5] a zanechal vám príklad, aby ste nasledovali jeho šlapaje;
22. ktorý nespáchal hriechu, ani nenašla sa mu lož v ústach;
23. ktorý, keď mu zlorečili, nezlorečil; keď trpel, nevyhrážal sa, ale vydal sa tomu, ktorý súdil nespravedlive;
24. ktorý sám na svojom tele vyniesol naše hriechy na drevo[6], aby sme umreli hriechom a žili spravedlivosti, ktorého modrinami ste uzdravení.
25. Veď boli ste jako blúdiace ovce, ale teraz ste sa obrátili k pastierovi a biskupovi vašich duší.

HLAVA 3.

Povinnosti manželov. Odporúčanie lásky k bližnému, skromnosti a trpelivosti. Kristova smrť a vstúpenie do predpekla. Moc krstu.

1. Podobne[7] ženy nech sú poddané svojim mužom, keby niektorí aj neverili slovu[1], aby pre obcovanie žien bez slova sa získali[2],
2. keď spatria vaše poctivé obcovanie v bázni.
3. Ktorým ozdobou nech je nie zvonku spleť[3], alebo navešané zlato, alebo oblečené šaty;
4. ale ten skrytý srdca človek, v nenarušiteľnosti tichého a nežného ducha[4], čo je pred obličajom Božím drahocenné.
5. Takto totiž kedysi aj sväté ženy nádejou v Bohu ozdobovaly sa a podriadily sa vlastným mužom.
6. Ako Sára poslušná bola Abrahámovi a volala ho pánom, ktorej vy ste dcérami[5], keď dobre robíte, a neľakáte sa žiadneho strašenia.
7. Mužovia, podobne bývajte s nimi uznanliví; preukazujte úctu ženskému pokoleniu, jako slabšiemu, jako spoludedičkám milosti života, aby sa nerobila prekážka vašim modlitbám.[6]
8. A naposledy buďte všetci jednomyseľní, sútrpní, milujúci bratov, milosrdní, skromní[7], ponížení;
9. neodplácajte sa zlým za zlé, alebo zlorečením za zlorečenie, ale naopak, dobrorečte, lebo na to ste povolaní, aby ste zdedili požehnanie.
10. Lebo kto chce milovať život a vidieť dobré dni, nech zdržuje svoj jazyk od zlého a jeho rty nech nemluvia lož;
11. nech sa odchýli od zlého a nech robí dobré, nech hľadá pokoj a nech sa sháňa za ním,

---

1) Kresťania sú osvobodení od zachovávania starého zákona, ale pod touto zámienkou nesmú hrešiť.
2) T. j. ktoré sa riadi dľa Boha, dľa jeho zákonov. Doslovne: pre svedomie Božie.
3) T. j. keď vás trescú.
4) Kresťania vždy musia trpieť, lebo len tak si vydobyjú nebo.
5) Grécky: za vás.
6) T. j. na kríži za ne zadosť učinil.
7) Ako sluhovia pánom, tak ženy mužom.

1) A to keby niektorí aj neboli kresťanmi, ženy im majú byť poddané.
2) Aby pohanskí manželia stali sa kresťanmi pre dobrý príklad žien, bez poučovania.
3) Spleť, účes vlasov, frizúra.
4) Ženy smú sa ozdobovať, ale nie preto, aby sa ľúbily druhým, a tým menej, aby druhých podnecovaly k vášni. No najväčšou ozdobou ženy je trpelivá krotkosť a nežnosť.
5) Ako kresťania sú synmi Abrahámovými, preto, že dostali to vyvolenie, ktoré Boh sľúbil Abrahámovi, takto i kresťanky sú dcérami Sárinými.
6) V ktorom dome sú svady, tam je po modlitbe.
7) V gréčtine chybí: skromní.

12. lebo Pán hľadí na spravedlivých a počúva ich modlitbu, ale pozoruje tých, ktorí činia zlé.
13. Nuž kto vám uškodí, keď budete horliť za dobré?
14. Ale keby ste i trpeli pre spravedlivosť, ste blahoslavení; nebojte sa ich strašenia, ani sa nestrachujte,
15. ale Krista Pána zasvätujte [1] vo svojich srdciach, hotoví súc vždycky zadosť učiniť [2] každému, kto žiada od vás počet z tej nádeje [3], ktorú vy máte;
16. no v krotkosti a bázni majte dobré svedomie, aby sa hanbili za to, za čo vás pomlúvajú tí, ktorí potupujú vaše dobré obcovanie v Kristovi.
17. Lepšie je totiž — ak je vôli Božej ľúbo — trpieť pre dobrodenia, než pre zločiny.
18. Lebo i Kristus raz umrel za hriechy, spravedlivý za nespravedlivých, aby nás priviedol k Bohu; usmrtený síce podľa tela, ale oživený podľa ducha [4],
19. s ktorým [5] prišiel zvestovať i tým duchom, ktorí boli v žalári,
20. ktorí kedysi neverili, keď vyčakávali [6] shovievavosť Božiu za dňov Noema, kým sa staväl koráb, v ktorom málo, to jest osem duší zachránilo sa od vody.
21. I vás teraz spasí tomu podobný krst [7], ktorý je nie odstránením telesnej špiny, ale dopytovaním sa dobrého svedomia u Boha pre vzkriesenie Ježiša Krista,
22. ktorý sedí na pravici Božej, keď pohltol smrť, aby sme boli dedičmi života večného [1], a keď odišiel do neba a podmanil si anjelov [2], mocnosti a moci.

HLAVA 4.

Treba zanechať predošlý život a viesť nový. Treba s radosťou trpieť pre Krista.

1. Keď teda Kristus trpel v tele [3], i vy sa ozbrojte tou istou myšlienkou, lebo kto trpel v tele, prestal hrešiť [4],
2. aby už ostatný čas v tele žil nie ľudským žiadostiam, ale vôli Božej.
3. Dosť je predošlého času na vykonávanie pohanských chúťok tým, ktorí obcovali v bujnostiach, náruživostiach, korheľstvách, žraniciach, pijatykách a nedovolených modloslužobníctvach. [5]
4. Čomu čudujú sa a zlorečia, keď vy nebežíte s nimi k tomu istému hanebnému hýreniu.
5. Títo vydajú počet tomu, ktorý je napohotove súdiť živých i mŕtvych.
6. Veď preto i mŕtvym hlásalo sa evanjelium [6], aby boli súdení ľudským spôsobom v tele, ale aby žili božským spôsobom v duchu.
7. A všetkému priblížil sa koniec; buďte teda múdri a bedlite na modlitbách,
8. no predovšetkým ustavične majte vzájomnú lásku medzi sebou,

---

1) Ako nedeľu zasvätujeme, tak že ju slávime, ctíme, tak i Krista zasvätíme, keď ho nábožne ctíme.
2) Grécky: na obranu pred každým...
3) Tu nádej označuje celé kresťanstvo.
4) Ztratil zemský, časný život, no žije nadprirodzene.
5) S ktorým duchom; jeho duša išla do predpeklia zvestovať, že svet je vykúpený.
6) Grécky: keď shovievavosť Božia vyčakávala. Toto čítanie zastáva sv. Jeronym. Dľa gréckeho smysel je: keď Boh čakal na pokánie ľudí; dľa latinského: keď sa ľudia spoliehali na shovievavosť Božiu. Ľudia neverili Noemovi, nečinili pokánia, a preto zabynuli v potope sveta, no Kristus im zvestoval vykúpenie, teda spasil ich.
7) Krstiť znamená: vhrúžiť do vody, umyť, oprať, okúpať, teda krst je kúpeľ, no nie takým kúpeľom, ktorý smyje len telesnú špinu, ale domáhaním sa na dobré svedomie u Boha, a to pre Krista.

1) Toto celé odvetvie v gréčtine chybí.
2) Vlastne: keď sa mu poddali anjeli.
3) Grécky: na tele, telom.
4) Trápenia nielen zkúšajú, ale i očisťujú.
5) Môže vám už dosť byť na tých hriechoch, ktoré ste popáchali jako pohani.
6) Mŕtvym hlásal evanjelium, t. j. dobrú zvesť o vykúpení, sám Pán Ježiš v predpeklí. Aby boli síce ľudským spôsobom trestaní pri potope, v ktorej zahynuli, ale aby predsa boli spasení pre nesmierne milosrdenstvo Božie.

lebo láska prikrýva množstvo hriechov.[1]

9. Buďte pohostinní medzi sebou bez šomrania;

10. každý jako dostal milosť, nech ju vysluhuje druhému, jako dobrí hospodári mnohonásobnej milosti Božej.

11. Keď kto mluví[2], jakoby reči Božie; keď kto posluhuje[3], jakoby so[4] silou, ktorú Boh poskytuje, aby sa vo všetkom oslávil Boh pre Ježiša Krista, ktorý má slávu a panovanie na veky vekov. Amen.

12. Premilení, nebuďte prekvapení dopaľovaním[5], čo sa vám prihodí na zkúšku, jako by sa vám niečo novotného prihodilo,

13. ale, nakoľko ste účastní utrpení Kristových, radujte sa, aby ste sa i pri zjavení jeho slávy natešení radovali.

14. Keď vás potupujú pre meno Kristovo, blahoslavení ste, lebo čo je česti, slávy a moci Božej, i ten jeho Duch[6] spočinie na vás.

15. Ale nikto z vás nech netrpí jako vrah, alebo kmín, alebo utrhač[7], alebo jako požiadateľ cudzieho[8];

16. keď však ako kresťan, nech sa nehanbí, ale nech oslavuje Boha za toto meno.

17. Lebo je čas, aby sa začal súd od domu Božieho; ale keď najprv od nás, ako sa skončí s tými, ktorí neveria evanjeliu Božiemu?

18. A keď spravedlivý sotva bude spasený, bezbožník a hriešnik kde sa ukáže?

19. A tak i tí, ktorí trpia dľa vôle Božej, nech odporúčajú svoje duše vernému Bohu v dobročinení.

HLAVA 5.

Povinnosti kňazov a mládeže. O poslušnosti. Diablovi treba odporovať. Pozdravenia.

1. Starejších[1] teda, ktorí sú medzi vami, prosím spolustarejší a svedok utrpení Kristových, ba i účastník slávy, ktorá sa má zjaviť[2],

2. paste stádo Božie, ktoré je u vás v opatere, nie nútene, ale dobrovoľne pre Boha; ani nie zo škaredej ziskuchtivosti, ale ochotne;

3. ani nie jako páni nad dedictvom[3], ale za príklad slúžte stádu zo srdca.

4. A keď sa zjaví knieža pastierov, dostanete nevädnúci veniec slávy.

5. Podobne mladší buďte poddaní starším. No všetci preukazujte si[4] navzájom poníženosť, lebo Boh sa protiví pyšným, ale poníženým dáva milosť.

6. Ponížte sa teda pod silnou rukou Božou, aby vás povýšil v čas navštívenia.

7. Všetku svoju starosť uvaľte na neho, lebo on má starosť o vás.

8. Buďte striezliví a bedlite, lebo protivník váš, diabol, ako lev ručiaci obchádza a hľadá, koho by zožral,

9. ktorému odporujte silní vo viere, v povedomí, že i vaši bratia, ktorí sú po svete, majú tie isté trápenia.

---

1) Vlastne: kto má opravdivú lásku, ten nevidí chyby toho, koho miluje, a keby ich druhí videli, zakrýva ich. Keď sa budete milovať, nebudú vám klať oči chyby bližných, a tak nenarušíte pokoja. V prenesenom smysle: dokonalá láska vymáha u Boha odpustenie všetkých hriechov.

2) Dolož: nech tak mluví ..

3) Dolož: nech tak posluhuje...

4) Dolož: všetkou.

5) Grécke slovo označuje horúčavu, v ktorej sa prepaľujú kovy a očisťujú od trosky, čo je obrazom súženia, bolesti, v ktorej sa duša očistí od hriechu

6) Grécky: lebo Duch slávy a moci a Boha spočinie na vás

7) Grécky: zločinec.

8) Grécky: taký, ktorý slačí za cudzím.

1) Židia nazývali starejšími tých vážnych mužov, ktorí boli predstavení v obci alebo v synagoge. Toto pomenovanie podržali kresťania a starejšími nazvali predstavených Cirkvi, teda biskupov a kňazov.

2) Peter bol účastný tej slávy, ktorá sa má zjaviť. keď bol pri premenení Krista Pána.

3) Nad tými kresťanmi, ktorí sa k vám dostali, ktorí vám pripadli.

4) Grécky: pripnite si pásku poníženosti. Otroci nosili bielu pásku, jako odznak otroctva.

10. A Boh všetkej milosti, ktorý v Kristu Ježišovi [1] povolal nás do svojej večnej slávy, keď trochu potrpíme, on sám nás zdokonalí, utvrdí a ustáli.

11. Jemu sláva a panovanie na veky vekov! Amen.

12. Po Silvánovi [2], vernom bratovi [3], som vám, ako myslím, nakrátko písal, prosil a dosvedčoval, že táto je opravdivá milosť Božia [1], v ktorej stojíte.

13. Pozdravuje vás cirkev, ktorá je spoluvyvolená [2] v Babylone [3], i Marek [4], môj syn.[5]

14. Pozdravujte sa vospolok svätým poľúbením.[6] Milosť [7] vám všetkým, ktorí ste v Kristu Ježišovi! Amen.

---

1) V Kristu Ježišovi znamená: v jeho náboženstve, teda v kresťanstve.

2) Mnohí pravdepodobne myslia, že tu pod Silvánom má sa rozumieť Silas, Pavlov spoločník.

3) Brat, t. j. kresťan, alebo biskup.

1) Milosť Božia tu znamená: náboženstvo; teda že opravdové náboženstvo je to...

2) T. j. tak vyvolená, jako vy.

3) Niektorí myslia, že sa tu pod Babylonom má rozumieť Rím.

4) Tento Marek je tuším totožný s evanjelistom Markom.

5) Môj syn duchovný; akiste sv. Peter ho získal kresťanstvu.

6) Grécky: bozkom lásky.

7) Grécky: pokoj.

DRUHÝ LIST SV. PETRA APOŠTOLA.

Pôvodcom tohoto listu je sv. Peter. Tak to učí katolícka Cirkev. Podnet mu dala tá okolnosť, že poneváč Spasiteľ apoštolom nezjavil, kedy bude koniec sveta, a keďže proroctvo o konci sveta spojil s proroctvom o spustošení Jeruzalema a židovského štátu: preto apoštolovia boli tej mienky, že Pán Ježiš skoro po srúcaní Jeruzalema dôjde spasiť veriacich. A toto tušenie zmocnilo sa i veriacich. Židia sa im, pravda, smiali a mnohí kresťania začali svobodomyseľne žiť. Proti tomuto obracia sa sv. Peter, ako apoštol a hlava Cirkvi, pri sklonku svojho života. — List je písaný v reči gréckej, pre všetkých kresťanov.

HLAVA 1.

Povzbudenie ku ctnostnému životu. Blízka smrť. Svedok premenenia Krista Pána, ktorého Otec i proroci odporúčajú.

1. Šimon Peter, sluha a apoštol Ježiša Krista, tým, ktorým sa dostala rovnoplatná [1] viera s nami v spravedlivosti [2] Boha a Spasiteľa nášho Ježiša Krista.

2. Milosť a pokoj nech sa vám rozmnoží skrze poznanie Boha a Pána nášho Ježiša Krista;

3. jako i jeho všetka božská moc [1], ktorá darovala sa nám na život a pobožnosť skrze poznanie toho, ktorý nás povolal vlastnou slávou a mocou,

4. pre ktorého [2] daroval nám preveliké a vzácne zasľúbenia, aby ste skrze ne boli účastní prirodzenosti božskej [3] a ušli porušeniu tej náruživosti, ktorá je na svete.

5. Preto i sami s vynaložením všetkej snahy dokážte v svojej viere ctnosť a v ctnosti rozvažitosť,

6. a v rozvažitosti sebaovládanie,

---

1) Viera je u všetkých rovnoplatná, lebo všetkých ospravedlivuje. Tak grécky; latinsky azda: rovná.

2) V kresťanskom náboženstve.

1) Nech sa vám rozmnožia i všetky duchovné dary.

2) Grécky: pre ktoré, t. j. pre svoju slávu a moc.

3) Účastní sme prirodzenosti božskej, keď máme posväcujúcu milosť.

v sebaovládaní však vytrvalosť a vo vytrvalosti pobožnosť,

7. a v pobožnosti bratskú lásku a v bratskej láske milovanie.[1]

8. Lebo keď takto budete mať až nazbyt, predstaví vás nie jako záhalčivých, ani jako bezužitočných v poznaní[2] Pána nášho Ježiša Krista.

9. Lebo kto to nemá na porúdzi, je slepý a habká rukami[3] a zabúda na očistenie od svojich dávnych hriechov.

10. A preto, bratia, tým viac sa usilujte skrze dobré skutky[4] učiniť istým svoje povolanie a vyvolenie, lebo keď to budete robiť, nikdy nezhrešíte,

11. lebo tak hojnejšie[5] popraje sa vám prístup do večného kráľovstva Pána a Spasiteľa nášho Ježiša Krista.

12. Preto budem vás vždycky na toto upomínať, keď i to viete a ste utvrdení v prítomnej pravde.

13. Veď za spravedlivé držím, dokiaľ som v tomto stánku[6], povzbudzovať vás napomínaním,

14. v povedomí, že skoré je složenie môjho stánku[7], jako mi aj Pán náš Ježiš Kristus zjavil.[8]

15. Ale pousilujem sa, aby ste sa vy aj po mojej smrti na toto často rozpamätali.

16. Poneváč nie zavedení vtipne vymyslenými bájkami oznamovali sme vám moc a príchod Pána nášho Ježiša Krista, ale jako tí, ktorí svojimi očami dívali sa na jeho veličenstvo.[9]

17. Lebo keď obdržal od Boha Otca česť a slávu, takýto hlas sa mu doniesol z veľkolepej slávy: Tento je ten môj premilený Syn, v ktorom mám zaľúbenie, poslúchajte ho![1]

18. A tento hlas donesený s neba my sme počuli, keď sme boli s ním na svätej hore.[2]

19. Ba máme pevnejšiu prorockú reč[3], a dobre urobíte, keď budete na ňu pozorovať, ako na sviecu svieťaciu na tmavom mieste, dokiaľ nesvitne deň a zornička nevyjde vo vašich srdciach.[4]

20. Predne to vedzte, že žiadne proroctvo Písma nedeje sa vlastným vyložením[5],

21. lebo proroctvo nikdy nevynieslo sa z vôle ľudskej, ale Duchom svätým nadchnutí[6] mluvili svätí mužovia Boží.

HLAVA 2.

Lžiučitelia a ich tresty.

1. Boli však lžiproroci u ľudu, jako i medzi vami budú učitelia lhári, ktorí zavedú zkazné odštepy[7], a keďže Pána, ktorý ich vykúpil, zaprú, privedú sa do skorej záhuby.

2. A mnohí budú nasledovať ich bujnosti, pre ktorých cesta pravdy[8] bude sa potupovať,

---

1) Grécke i latinské slovo milovať označuje tú lásku, ktorú máme k tomu, koho si vážime a ctíme. Ľúbiť označuje lásku smyselnú.

2) V kresťanskom náboženstve.

3) Grécky: a zažmuruje oči.

4) Dobré skutky sú kľúčom od neba.

5) Ani v nebi nie sú všetci rovní; kto viac pracoval pre Krista, hojnejšie požíva jeho slávu.

6) V tele.

7) Složenie stánku je smrť.

8) Nie po svojom vzkriesení pri moci, lež teraz nedávno.

9) Veličenstvo je kráľovská hodnosť a sláva. Teda Peter díval sa, na vlastné oči videl kráľovskú slávu Kristovu na sv. hore, a tak ako očitý svedok to dosvedčuje.

1) Slová „poslúchajte ho“ v gréčtine chýbajú.

2) Na ktorej hore to bolo, nevieme; myslí sa, že na Tábore.

3) Ohľadom Židov starozákonné proroctvá maly veľkú vážnosť, väčšiu jako svedectvá apoštolov. Preto sv. Peter vraví: že majú pevnejšiu prorockú reč.

4) Z prorokov čerpajte dôvody za Krista, pokým kresťanské smýšľanie neopanuje vaše srdcia, ba i celý svet, lebo potom vám bude všetko jasné.

5) Grécke slovo rôzne sa prekladá. Niektorí myslia, že proroctvo nedeje sa vlastným vtipom, smyslom, rozlúštením; iní, že ho nesvobodno dľa vlastného dômyslu vykladať.

6) Grécky: unášaní.

7) Bludné náboženstvá zavedú a potom sa odštiepa od Cirkvi; kacírstva, sekty.

8) Pravé náboženstvo je cesta pravdy, preto, že vedie do neba, a to budú ľudia potupovať, keď vidia zločiny u kresťanov.

3. a v lakomstve pretvárnymi [1] slovami budú s vami kupčiť [2], ktorých odsúdenie od dávna nemešká a ich záhuba nedriemе.

4. Keďže Boh neodpustil hriešnym anjelom, ale povrazmi [3] mrákoty stiahnutých do pekla dal mučiť [4] a podržať na súd.

5. Ani starodávnemu svetu neodpustil, ale zachránil samoôsmeho Noema, jako zvestovateľa spravedlivosti, keď priviedol potopu na bezbožný svet.

6. I mestá Sodomu a Gomorrhu obrátil na popol a odsúdil na sborenie a položil za príklad tým, ktorí budú bezbožne žiť;

7. kdežto spravedlivého Lóta strápeného vytrhol z krivdy [5] a smilného obcovania ošklivcov,

8. lebo bol spravedlivý zrakom i sluchom [6], keď prebýval u tých, ktorí deň po deň mučili nešľachetnými skutkami spravedlivú dušu. [7]

9. Vie Pán vyrvať [8] pobožných z pokušenia, ale nespravedlivých zachovať na súdny deň, aby sa mučili,

10. a to najmä tých, ktorí chodia za telom v špinavej náruživosti a znevažujú panstvá. Opovážlivci a do seba zaľúbení neboja sa uvádzať rúhave odštepy.[9]

11. Kdežto anjeli, hoci majú väčšiu moc a silu, nevynášajú proti sebe u Boha preklínajúci súd,

12. títo však, jako nerozumné zvery, vyliahnuté na to, aby boly chytené a zahubené [1], poneváč rúhajú sa tomu, čomu nerozumejú, zahynú vo svojej zkazenosti,

13. dostanú odplatu za nespravedlivosť, keďže rozkoš považujú za veselý deň. Špaty a rozkošiami oplývajúce špiny vo svojich hostinách s vami hodujú [2];

14. oči majú plné cudzoložstva [3] a neprestajného hriechu; vábia nestále duše, majú srdcia vycvičené v lakomstve, synovia kliatby.[4]

15. Keďže opustili rovnú cestu, zblúdili. Nasledovali cestu Baláma z Bosora [5], ktorý miloval nespravedlivú plácu [6],

16. ale bol i pokarhaný pre svoju šialenosť [7]; nemé ujarmené zviera ozvalo sa ľudským hlasom a zabraňovalo prorokovi nemúdrosť.

17. Títo sú bezvodné pramene a hmly víchrami vzbúrené, pre ktoré je ponechaná mrákota tmy.

18. Nabubrené totiž daromnosti mluvia a vábia k náruživostiam telesného rozkošníctva tých, ktorí sotvaže ušli tým [8], ktorí v blude obcujú:

19. svobodu im sľubujú, hoci sami sú otrokmi zahubenia, poneváč kto je od koho premožený, tomu je i sluhom.

20. Lebo keď uhli svetským poškvrneniam skrze poznanie Pána a Spasiteľa nášho Ježiša Krista, a zase do nich zamotaní podľahnú, bude ich posledný spôsob horší od prvšieho.[9]

21. Lebo lepšie by bolo pre nich

---

1) Pretvárnymi = pretvorenými, vymyslenými, vypuklými.
2) Ako tovarom; budú z vás zarábať.
3) Iné grécke čítanie: ale do tmavých jám pekla stiahnutých.
4) Mučiť v gréčtine chybí.
5) V gréčtine chybí: z krivdy.
6) Nielen že nepáchal sám zlých skutkov, ale nechcel o nich ani počuť.
7) Pre poriadneho človeka je kríž vidieť neprávosti.
8) Vysvobodiť.
9) Česť Božiu umenšujúce kacírstva. Každé kacírstvo je rúhavé. Grécky: nestrachujú sa potupovať velebnosti.

1) Ľudia chytajú a zabíjajú divú zver, takto diabli bludoverných svodcov.
2) Títo špatní špinavci vdierajú sa do vašich hostín a tam hádžu úklady vašim ženám.
3) Grécky: cudzoložnice.
4) Prekliati ľudia.
5) Grécky: Baláma Bosoroviča. Baláma, Bosorovho syna.
6) Azda odmenu za nespravedlivosť.
7) Grécky: pre svoju bezbožnosť, aby nerobil proti prikázaniu Božiemu.
8) Sotva ušli od pohanov a Židov, teda novopokrstenci.
9) Odpadlík je horší od pohana.

nepoznať cesty spravedlivosti, nežli po poznaní odvrátiť sa zpiatky od toho svätého prikázania, ktoré im bolo vydané.

22. Ale prihodí sa im dľa toho pravdivého príslovia: Pes navrátil sa k svojmu vývratku, a: Sviňa umytá váľa sa zase v blate.

HLAVA 3.

Koniec a obnovenie sveta. Súdny deň, nové nebo a nová zem. Chvála o listoch Pavlových.

1. Premilení, toto už druhý list vám píšem, v ktorých povzbudzujem skrze napomínanie vaše úprimné smýšľanie,

2. aby ste pamätali na slová, ktoré som zo svätých prorokov predpovedal, a na prikázanie vašich apoštolov Pána a Spasiteľa.

3. Predne vedzte, že v posledných dňoch prijdú s klamom posmievači [1], ktorí obcujú dľa vlastných žiadostí,

4. a povedia: Kdeže je sľub, alebo jeho príchod? [2] Veď ako otcovia usnuli, všetko takto zotrváva od počiatku stvorenia.

5. Samovoľne nevedia, že nebesá boly od dávna, i zem z vody a skrze vodu povstala na slovo Božie,

6. skrze ktoré [3] i ten niekdajší svet [4] vodou potopený zahynul.

7. A terajšie nebo a zem udržujú sa tým istým slovom a zachovávajú sa ohňu na deň súdu a zahubenia bezbožných ľudí.

8. No to jedno nezabudnite, premilení, že jeden deň u Pána, jako tisíc rokov, a tisíc rokov, ako jeden deň.

9. Neodkladá Pán so svojím sľubom, ako podajedni myslia [5], lež shovieva pre vás, lebo nechce, aby niektorí zahynuli, ale aby sa všetci obrátili na pokánie.

10. Ale príde deň Pánov, ako kmín [1], na ktorý nebesá s treskom sa pominú a prvky [2] v horúčosti sa rozplynú a zem i veci, čo sú na nej, zhoria.

11. Keď teda toto všetko sa rozpadne, jakí máte byť vo svätých obcovaniach a pobožnostiach vy,

12. ktorí očakávate a túžite po príchode Pánovho dňa, na ktorý horiace nebesá sa rozpustia a prvky v ohnivej horúčosti sa roztopia!

13. Avšak podľa jeho [3] sľubov očakávame nové nebesá a novú zem, na ktorých spravedlivosť prebýva.

14. Preto, premilení, v tomto očakávaní vynasnažujte sa, aby ste sa mu [4] ukázali jako nevinní a nepoškvrnení v pokoji,

15. a shovievavosť Pána nášho považujte za spásu, jako i náš premilený brat Pavel písal vám podľa danej mu múdrosti,

16. jako i vo všetkých listoch, v ktorých rozpráva o tomto; v ktorých sú niektoré veci ťažko srozumiteľné, ktoré neučení a nestáli prekrucujú, jako i ostatné písma na svoju vlastnú zkazu.

17. Vy teda, premilení, nakoľko to popredku viete, chráňte sa, aby ste bludom bezbožníkov podvedení nevypadli z vlastnej stálosti;

18. ale rozmáhajte sa milosťou a poznaním Pána a Spasiteľa nášho Ježiša Krista. Jemu sláva i teraz i na večný deň. [5] Amen.

---

1) Grécky: s posmechom.
2) Grécky: kdeže je jeho prisľúbený príchod?
3) T. j. nebo a zem, ktoré lialy vodu.
4) T. j. ľudia zahynuli.
5) Grécky: myslia, že odkladá...

1) T. j. nevdojak.
2) Pod prvkami grécki mudrci rozumeli veci, ktoré nie sú složené z druhých, ale z ktorých sú složené druhé. Dľa ich náhľadu sú štyri prvky: nebo, zem, povetrie a voda. Asi to rozumel i sv. Peter pod prvkami. Terajšia veda zná iné prvky.
3) Kristových.
4) Kristovi.
5) T. j. na ten deň, na ktorý sa začína večnosť, čiže na súdny deň.

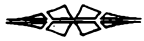

LISTY SV. JÁNA APOŠTOLA.

Ten istý sv. Ján, ktorý napísal štvrté evanjelium pri sklonku svojho života, napísal i nasledujúce listy.

Že všetky tri listy pochádzajú od sv. Jána a najmä že sú písané z vnuknutia Ducha svätého, o tom nás ubezpečuje nadvážnosť katolíckej Cirkvi.

Prvý list všetkým veriacim z pohanstva Malej Azie je jakoby predmluvou a sprievodným listom k jeho evanjeliu. Jako evanjelium napísal, aby čitatelia verili, že Ježiš je Messiáš a Syn Boží a že ktorí v neho veria, v jeho mene majú život večný (Ján, 20, 31), tak tento list chce vo veriacich vzbudiť a upevniť to povedomie, že majú život večný, lebo veria v meno Ježiša Krista (5, 13), a na základe tejto viery roznietiť ich srdcia k úprimnému milovaniu Boha a bližného.

Druhý list písaný je ktorejsi obci v Malej Azii, jako Klement z Alexandrie, Hieronym, Oekumenius a iní myslia, alebo istej kresťanskej vdove, jako iní vykladači udávajú. Obsahuje odporúčanie kresťanskej lásky, výstrahu pred bludným učením a sľub ďalšieho poučenia.

Tretí list písaný je istému Gájovi; sv. Ján vyslovuje svoju radosť nad jeho kresťanským životom a zvlášte nad tou jeho pohostinnosťou, ktorú ohlasovateľom evanjelia preukazuje.

PRVÝ LIST SV. JÁNA APOŠTOLA.

HLAVA 1.

Svedectvo o Kristovi. Boh je svetlo. Krv Kristova očisťuje od hriechov.

1. O slove života [1], ktoré bolo od počiatku [2], ktoré sme počuli, ktoré sme na svoje oči videli, na ktoré sme hľadeli a (ktorého sa) naše ruky dotýkaly,

2. (lebo život sa zjavil, a my sme videli, a dosvedčujeme a oznamujeme vám ten večný život [3], ktorý bol u Otca a nám sa zjavil);

3. čo sme videli a počuli, oznamujeme [4] vám, aby ste i vy mali spoločenstvo s nami, a naše spoločenstvo je s Otcom a s jeho Synom Ježišom Kristom.

4. A toto píšeme vám, aby ste sa radovali [5] a aby vaša radosť bola úplná. [6]

5. A oznámenie, ktoré sme počuli od neho a oznamujeme vám, je to, že Boh je svetlo [1] a v ňom niet žiadnej tmy.

6. Keby sme povedali, že máme spoločenstvo s ním a obcujeme vo tme, lužeme a nekonáme spravedlivosti [2];

7. ale jestliže vo svetle obcujeme, jako i on je vo svetle, máme spoločenstvo medzi sebou a krv Ježiša Krista, Syna jeho, očistí nás od všetkého hriechu.

8. Keby sme povedali, že nemáme hriechu, klamali by sme seba samých, a nebolo by v nás pravdy.

9. Keď vyznáme svoje hriechy, verný je a spravedlivý, že nám odpustí hriechy a očistí nás od všetkej neprávosti.

---

1) V začatej vete pokračuje až v 3. verši. Slovo života je to Slovo Božie, ktoré má život a dáva iným život, teda Syn Boží.

2) T. j. od večnosti.

3) Večný život je = Slovo života, ktoré má a aj iným dáva večný život.

4) Grécky: aj vám.

5) V gréckom chybí: aby ste sa radovali.

6) Nakoľko sú spojení s Bohom a majú večný život, aj ich radosť môže byť úplná.

1) Prirodzené svetlo je prameňom života a blaha. V nadprirodzenom svete prameňom života a blaha je Boh, preto ho sv. Ján nazýva svetlom. Keďže mudroslovie nevedelo vysvetliť pôvod zlého, jako ono prišlo na tento svet, preto niektorí, jako Peržania, predpokladali dvoch bohov, dobrého a zlého; druhí zase mysleli, že tma, nevoľnosť, hriech, bolesti pochádzajú od Boha. Tento blud zavrhuje tu sv. Ján.

2) Keďže Boh je prameňom len dobra, preto len ten je spojený s Bohom, kto dobre činí.

10. Keby sme povedali, že sme nezhrešili, jeho by sme robili luhárom [1] a jeho slovo nebolo by v nás.

HLAVA 2.

Ježiš Kristus je smierením za hriechy. Kto miluje svet, nemiluje Boha. O protikristusoch.

1. Dietky moje, toto vám píšem, aby ste nehrešili, ale keby aj kto zhrešil, máme za prímluvníka u Otca spravedlivého Ježiša Krista,

2. a on je smierením za naše hriechy a nielen za naše, lež i za (hriechy) celého sveta.

3. A z toho sa dozvieme, že sme ho poznali [2], keď zachovávame jeho prikázania.

4. Kto povie, že ho poznal, a nezachováva jeho prikázaní, je luhár a niet v ňom pravdy;

5. kto však zachováva jeho slovo, v tom láska Božia je ozaj dokonalá, a z toho poznáme, že sme v ňom.

6. Kto povedá, že zostáva v ňom, musí aj sám tak pokračovať, ako on pokračoval.[3]

7. Premilení, nepíšem vám nového prikázania, ale staré prikázanie, ktoré ste mali od počiatku; slovo, ktoré ste počuli, je staré prikázanie.[4]

8. Opäť nové prikázanie[5] píšem vám, ktoré je pravdivé i u neho i u vás, že tmy sa pominuly a už svieti pravé svetlo.

9. Kto povedá, že je na svetle a nenávidí svojho brata, až dosaváď je vo tme.

10. Kto miluje svojho brata, zostáva na svetle a niet v ňom pohoršenia.

11. Ale kto nenávidí svojho brata, je vo tme, a chodí potme a nevie, kam ide, preto, že mu tma zaslepila oči.

12. Píšem vám, synáčkovia [1], že sa vám odpustily hriechy pre jeho meno.

13. Píšem vám, otcovia, že poznali ste toho, ktorý je od počiatku; píšem vám, mládenci, že ste zvíťazili nad zlým.[2]

14. Píšem vám, nemluvniatka, že ste poznali Otca; píšem vám, mládenci, že ste silní a že slovo Božie zostáva vo vás a že ste zvíťazili nad zlým.

15. Nemilujte svet, ani to, čo je na svete. Kto miluje svet, u toho nieto lásky k Otcovi.

16. Lebo všetko, čo je na svete, je: žiadosť tela a žiadosť očú, a pýcha života, čo nie je z Otca, ale je zo sveta.[3]

17. A svet sa pominie i jeho žiadosť; ale kto plní vôľu Božiu, zostane na veky.

18. Dietky, je posledná hodina [4], a jako ste počuli, že antikristus [5] prijde, a teraz mnohí stali sa antikristusmi, z čoho poznávame, že je posledná hodina.

19. Z nás vyšli, ale neboli z nás [6], lebo keby boli bývali z nás, boli

---

1) Celý svet bol pod dedičným hriechom, všetci ľudia boli hriešni; kto by to tajil, ten by tajil potrebu vykúpenia a musel by povedať, že Boh luhal, keď nám dal zprávu o dedičnom hriechu.

2) T. j. že sme v neho úplne uverili, že sme ho uznali za takého, za jakého sa on vydával.

3) Tak žiť, ako žil P. Ježiš.

4) To slovo: aby sme sa milovali, je staré prikázanie, lebo veď už i prirodzený zákon káže: aby každý tvor miloval sebe podobného. To isté prikazoval Boh v starom zákone, keď riekol: Miluj svojho bližného jako seba samého.

5) Náruživosti ľudské tak zatemnily rozum, že P. Ježiš musel znovu oznámiť toto prikázanie. A toto prikázanie, ktoré Kristus znovu oznámil, je nové i pre svoj hlbší obsah a dosah, a najmä pre nadprirodzené pohnútky, jako sú: že náš bližný je vykúpený krvou Kristovou, že je dedičom večnej slávy, že je Synom Božím atď.

1) Grécky: dietky.

2) Nad diablom.

3) Grécky: lebo všetko, čo je na svete, (jako) žiadosť tela a žiadosť očú a pýcha života, nie je z Otca, ale je zo sveta. Žiadosť tela je žiadosť telesná; žiadosť očú: lakomstvo; pýcha života: ctibažnosť, alebo rozkoš, majetok, sláva.

4) Posledná doba.

5) Antikrist, ktorý sa postaví proti Kristovi.

6) I bludári sú dľa mena kresťania, ale nie dľa skutkov.

by ovšem zostali s nami, ale aby sa ukázali, že nie sú všetci z nás.

20. Ale vy máte pomazanie[1] od Svätého[2], a všetko viete.

21. Nepísal som vám preto, že neznáte pravdy, ale preto, že ju znáte a poneváč žiadná lož nie je z pravdy.

22. Kto je luhár, jestli nie ten, kto tají, že Ježiš je Kristus? Ten je antikristus, kto zapiera Otca[3] i Syna.

23. Každý, kto zapiera Syna, nemá ani Otca; kto vyznáva Syna, má i Otca.

24. Čo ste vy počuli od počiatku, nech zostane u vás; keď zostane u vás, čo ste počuli od počiatku, i vy zostanete u Syna i u Otca.

25. A sľub, ktorý nám on prisľúbil je: večný život.

26. Toto som vám písal o tých, ktorí vás svádzajú.

27. A pomazanie, ktoré ste vy dostali od neho, nech zostáva vo vás, a nepotrebujete, aby vás kto učil, ale tak ako jeho pomazanie vás učí o všetkom, je i pravdivé i nie je lžou, a jako vás naučilo, (tak) zostaňte v ňom.

28. I teraz, synáčkovia, zostaňte v ňom, aby, keď sa zjaví, mali sme dôveru a neboli sme od neho zahanbení pri jeho príchode.

29. Keď viete, že je spravedlivý, vedzte, že i každý, kto koná spravedlivosť, zrodil sa z neho.

HLAVA 3.

Kresťania sú dietky Božie, preto ich svet nenávidí; hriešnici sú z diabla. Odporúčanie lásky.

1. Viďte, jakú lásku preukázal nám Otec, aby sme sa menovali a boli dietkami Božími[1]; svet preto nepozná nás, lebo nepozná jeho.

2. Premilení, teraz sme dietkami Božími, a ešte sa neukázalo, čím budeme. Vieme, že keď sa ukáže, budeme jemu podobní, preto, že ho uvidíme, jako je.[2]

3. A každý, kto má túto nádej v ňom, posväcuje sa, jako i on je svätý.

4. Každý, kto pácha hriech, pácha i neprávosť, a hriech je neprávosť.

5. A viete, že on sa zjavil, aby sňal naše hriechy, a v ňom niet hriechu.

6. Žiaden, kto zostáva v ňom, nehreší[3]; (ale) každý, kto hreší, nevidel ho, ani ho nepoznal.

7. Synáčkovia, nech vás nikto nesvedie; kto koná spravedlivosť, je spravedlivý, jako je i on spravedlivý.

8. Kto pácha hriech, je z diabla, lebo diabol od prvu hreší. Na to sa zjavil Syn Boží, aby sbúral diela diablove.

9. Každý, kto sa narodil z Boha, nepácha hriechu, preto, že jeho semeno[4] zostáva v ňom, a nemôže hrešiť, lebo narodil sa z Boha.[5]

10. Z toho poznať synov Božích a synov diablových: každý, kto nie je spravedlivý, nie je z Boha, jako i kto nemiluje svojho brata.

11. Poneváč to je to oznámenie, ktoré ste počuli od počiatku: aby ste[6] milovali jeden druhého.

12. Nie jako Kain, ktorý bol zo zlého[7] a zabil svojho brata. A

---

1) Pomazanie je: Duch svätý.
2) Svätý je: Boh, teda máte od Boha Ducha svätého.
3) Otca zapiera preto, že vysvedčil o Synovi, že je jeho Synom.

1) Najväčšia láska je tá, ktorú má otec k svojim deťom; i Boh, aby mohol mať túto lásku k nám, prijal nás za svoje dietky.
2) Boh je prameňom blaha a radosti. Oslávenci teda v nebi poznávajú Boha tak, ako je skutočne prameňom blaha a radosti, t. j. bude ich večne blažiť. Nie je tu teda reč o úplnom poznaní bytnosti božstva, ktoré by vyčerpalo celú nekonečnosť a ktoré je nie možné.
3) Dokiaľ je v stave posväcujúcej milosti, nehreší, aspoň nie smrteľne.
4) Toto semeno Božie je posväcujúca milosť.
5) Pri krste svätom.
6) Grécky: aby sme...
7) Z diabla.

prečože ho zabil? Preto, že jeho skutky boly zlé, kdežto jeho bratove spravedlivé.

13. Nečudujte sa, bratia, že svet vás nenávidí.[1]

14. My vieme, že sme prenesení zo smrti do života, preto, že milujeme bratov; kto nemiluje, zostáva v smrti.

15. Každý, kto nenávidí svojho brata, je vrahom, a viete, že žiaden vrah nemá večného života, v sebe zostávajúceho.

16. Z toho sme poznali lásku Božiu[2], že on[3] položil svoj život za nás; i my musíme klásť životy za bratov.

17. Kto by mal dostatok tohoto sveta a videl by svojho brata, že má núdzu, a zatvoril by svoje srdce pred ním, akože zostáva láska Božia[4] v ňom?

18. Dietky moje, nemilujme slovom ani jazykom, ale skutkom a pravdou.

19. Po tom[5] poznáme, že sme z pravdy, a voči nemu[6] uchlácholíme svoje srdcia,

20. lebo keď nás naše srdce odsudzuje, Boh je väčší od nášho srdca a vie všetko.[7]

21. Premilení, keď naše srdce nás neodsudzuje, máme dôveru k Bohu,

22. a čokoľvek budeme prosiť, dostaneme od neho, preto, že zachovávame jeho prikázania a robíme to, čo sa jemu ľúbi.[8]

23. A to jeho prikázanie je, aby sme verili v mene jeho Syna Ježiša Krista a aby sme sa milovali vospolok, ako nám dal rozkaz.

24. A kto zachováva jeho prikázania, v ňom zostáva, a on v ňom, a po tom poznávame, že zostáva v nás, po Duchu, ktorého nám dal.

HLAVA 4.

Praví a nepraví duchovia. Treba milovať bližného. Dokonalá láska nezná strachu.

1. Premilení, neverte každému duchu[1], ale zkúšajte duchov, či sú z Boha; lebo mnohí lžiproroci prišli na svet.

2. Po tomto poznáte Ducha Božieho: Každý duch, ktorý vyznáva, že Ježiš Kristus prišiel v tele[2], je z Boha;

3. a každý duch, ktorý nevyznáva Ježiša, nie je z Boha, a toto je ten antikristus[3], o ktorom[4] ste počuli, že príde, a už teraz je na svete.

4. Vy ste z Boha, synáčkovia, a zvíťazili ste nad ním[5], lebo väčší je ten[6], ktorý je vo vás, nežli ten vo svete.

5. Oni sú zo sveta, preto po svetsky mluvia a svet ich počúva;

6. my sme z Boha; kto zná Boha, počúva nás; kto je nie z Boha nepočúva nás: po tom poznávame ducha pravdy a ducha bludu.

7. Premilení, milujme sa vospolok, poneváč láska je z Boha, a každý, kto miluje, zrodil sa z Boha a pozná Boha.

8. Kto nemiluje, nepozná Boha, poneváč Boh je láska.

9. V tom sa zjavila láska Božia k nám, že Boh poslal svojho jednorodeného Syna na svet, aby sme žili skrze neho.

---

1) Zlí budú vždy nenávidieť dobrých, preto, že dobrí svojím životom odsudzujú zlých.
2) V gréčtine chybí: Božiu.
3) P. Ježiš.
4) Láska k Bohu, alebo láska, ktorá sa riadi dľa Boha.
5) Keď dávame almužnu, po tom poznáme.
6) Voči Bohu uspokojíme svoje svedomie.
7) Lebo keď nás už naše svedomie odsudzuje, tým väčšmi nás bude odsudzovať vševediaci a spravedlivý Boh.
8) Čo žobrákovi dáme, to nám nikdy nechýba, to nám Boh vynahradí už tu na zemi, tak že vyslyší naše prosby. Čím štedrejší sme my k núdznym, tým štedrejší je Boh k nám, lebo on sa nedá prevýšiť vo veľkodušnosti.

1) Neverte každému učeniu.
2) Že je pravý Boh i človek.
3) Grécky: antikristov (duch) v gréčtine sa vzťahuje na ducha.
4) O ktorom (duchu).
5) Grécky: nad nimi, nad antikristmi.
6) Kristus.

10. V tom je láska, nie že by sme my boli milovali Boha, ale že on prv [1] miloval nás a poslal svojho Syna, jako smierenie za naše hriechy.[2]

11. Premilení, keď Boh takto miloval nás, i my sa musíme milovať vospolok.

12. Boha nikdy nikto nevidel; keď sa milujeme vospolok, Boh zostáva v nás, a jeho láska je v nás dokonalá.

13. Po tomto poznáme, že zostávame v ňom a on v nás, že nám dal zo svojho Ducha.

14. A my sme videli [3] a dosvedčujeme, že Otec poslal svojho Syna spasiť svet.

15. Kto vyzná, že Ježiš je Syn Boží, Boh zostáva v ňom a on v Bohu.

16. A my sme poznali a uverili láske, ktorú má Boh k nám. Boh je láska, a kto zostáva v láske, zostáva v Bohu a Boh v ňom.

17. Na to je dokonalá láska Božia s nami, aby sme mali dôveru na súdny deň, že jako je on, i my sme na tomto svete.[4]

18. V láske nieto bázne, lebo dokonalá láska vyháňa bázeň, preto, že bázeň predpokladá trest, a kto sa bojí, nie je dokonalý v láske. [5]

19. My teda milujme Boha, preto, že Boh prv miloval nás.

20. Keby kto povedal, že miluje Boha, a nenávidí svojho brata, je luhár. Veď kto nemiluje svojho brata, ktorého vidí, jako môže milovať Boha, ktorého nevidí?

21. A také prikázanie máme od neho, aby ten, kto miluje Boha, miloval i svojho brata.

1) V gréčtine chybí: prv.

2) Boh miloval nás, ako svojich nepriateľov, a poslal svojho Syna, aby nás smieril s Bohom.

3) Pri premenení Krista Pána.

4) Že jako je on plný lásky k nám, takto sme i my k nemu a k bližným. Alebo jako je on oslávený, i my sme oslávení.

5) Dokonalá láska len dobré predpokladá o tom, koho miluje, a najmä predpokladá tiež lásku, a preto sa nebojí.

HLAVA 5.

Traja vydávajú svedectvo o Kristovi, že je pravý Boh. Hriech na smrť.

1. Každý, kto verí, že Ježiš je Kristus [1], z Boha sa narodil, a každý, kto miluje toho, ktorý splodil, miluje i toho, ktorý splodený [2] je z neho.

2. Po tom poznávame, že milujeme dietky Božie, keď Boha milujeme a prikázania jeho plníme. [3]

3. Lebo to je láska k Bohu, aby sme zachovávali jeho prikázania, a jeho prikázania nie sú ťažké [4].

4. preto, že všetko, čo sa zrodilo z Boha, víťazí nad svetom; a to víťazstvo, čo víťazí nad svetom, je: naša viera.

5. Kto je, ktorý premáha svet, jestli nie ten, kto verí, že Ježiš je Syn Boží?

6. To je ten, ktorý prišiel s vodou a krvou [5], Ježiš Kristus, nie len s vodou, ale s vodou a krvou, a duch [6] je, ktorý dosvedčuje, že Kristus [7] je pravda.

7. Lebo traja sú, ktorí vydávajú svedectvo na nebi: Otec, Slovo[8] a Duch svätý, a títo traja sú jedno [9];

8. a traja[10] sú, ktorí vydávajú svedectvo na zemi: duch, voda a krv, a títo traja sú jedno.

1) T. j. Židom sľúbený Messiáš; kto to verí, je kresťan.

2) Grécky: Kto miluje ploditeľa, miluje i splodenca.

3) Že milujeme Boha, to poznávame po láske k bližnému, a že milujeme bližného, to poznávame po láske k Bohu a po zachovávaní Božích prikázaní.

4) Prikázania Božie sú ľahké tým, ktorí ho opravdu milujú.

5) Nie jako Ján Krstiteľ, ktorý umýval ľudí len vo vode, Kristus i v krvi.

6) Duch sv. dosvedčuje, že Kristus je skutočne tým, za koho sa vydával.

7) Grécky: lebo duch je pravda.

8) Slovo = Syn Boží, druhá božská osoba.

9) Tu je vyslovené tajomstvo najsvätejšej Trojice.

10) Ako sú traja, ktorí svedčia na nebi o božstve Kristovom, tak o človečenstve Kristovom tiež traja (tri veci) svedčia, a síce jeho duša, jeho krv a voda, ktoré tiekly z jeho boku.

9. Jestliže prijímame svedectvo ľudské, svedectvo Božie je väčšie; a to je svedectvo Božie, ktoré je väčšie, že dosvedčil o svojom Synovi.[1]

10. Kto verí v Syna Božieho, má u seba svedectvo Božie; kto neverí Synovi, robí ho[2] luhárom, poneváč neuveril svedectvu, ktoré dosvedčil Boh o svojom Synovi.

11. A to svedectvo je, že Boh nám dal večný život, a tento život je v jeho Synovi.

12. Kto má Syna, má život; kto nemá Syna[3], nemá života.

13. Toto vám píšem[4], aby ste vedeli, že máte večný život, ktorí veríte v mene Syna Božieho.

14. A tá dôvera, ktorú máme k nemu, je: že o čokoľvek budeme prosiť podľa jeho vôle, vyslyší nás.

15. A že vieme, že nás vyslyší, o čokoľvek budeme prosiť: vieme, že máme prosby (splnené), ktoré žiadame od neho.

16. Kto vie, že jeho brat spáchal hriech nie na smrť, nech prosí, a dá sa mu život toho, ktorý zhrešil nie na smrť. Je hriech na smrť; nepovedám, aby sa za ten kto modlil.[1]

17. Každá neprávosť je hriech, a a je (aj) hriech na smrť.

18. Vieme, že každý, kto sa narodil z Boha, nehreší, ale plod[2] Boží zachová ho, a zlý sa ho nedotkne.

19. Vieme, že sme z Boha, a celý svet leží v zlom.

20. A vieme, že Syn Boží prišiel a dal nám smysel, aby sme poznali pravého Boha a aby sme boli v jeho pravom Synovi.[3] Ten je pravý Boh a večný život.

21. Synáčkovia, chráňte sa modiel! Amen.

---

1) Viackrát, tak pri krste, na hore pri premenení a v chráme pred umučením.

2) Boha robí luhárom. Keby Kristus nebol Synom Božím, Boh by bol luhal, keď ho vyhlásil za svojho Syna.

3) Grécky: Syna Božieho.

4) Grécky: Toto som vám písal.

1) Hriech na smrť je ten, ktorý zasluhuje smrť. Jedni to vykladajú o telesnej smrti. Keby sa kresťan dopustil takého priestupku, ktorý býva trestaný menším trestom, zaujmite sa za neho u svetskej vrchnosti; ale keby spáchal zločin, ktorý sa tresce smrťou, za takého sa nezaujímajte. Iní to vykladajú o duchovnej smrti. Keď kresťan spácha malý hriech, ten sa mu odpustí i na vašu primluvu u Boha; ale keby spáchal veľký hriech, tam už i hriešnik musí činiť pokánie. (Sv. Aug.) Iní myslia, že je tu reč o dušiach v očistci, za ktoré sa máme modliť, a o zatratencoch, za ktorých sa nemáme modliť. Zase iní, že je tu reč o tých zatvrdlivcoch, ktorí sú zatvrdliví až do konca, za ktorých sa netreba modliť. — Grécky: a dá sa mu život, tým, ktorí zhrešili nie na smrť.

2) Grécky: ten, kto je splodený z Boha.

3) Grécky: v pravom Synovi Ježišovi Kristovi.

DRUHÝ LIST SV. JÁNA APOŠTOLA.

HLAVA JEDNA.

Pozdrav. Treba vytrvať v láske a strániť sa svodcov; nádej na skorú návštevu.

1. Starejší[1] výbornej[2] panej a jej dietkam[1], ktorých ja[2] v pravde milujem, a nielen ja sám, ale i všetci, ktorí poznali pravdu[3],

---

1) Aj Irenej užíva tohoto slova pre najvyšších nosičov cirkevnej moci, jako Polykarpa a biskupa rimského.

2) Toto bolo u Grékov bežným oslovením, ako u Slovákov: slovutný. Latinský prekladateľ z tohoto oslovu spravil osobné meno, jako by sa tá osoba, ktorej Ján píše, menovala Elektou (Vyvolenou, Výbornou). Z tohoto povstaly aj rôzne mienky ohľadom osoby, na ktorú bol upravený tento list. Jedni totiž myslia, že bol upravený na istú paniu, ktorá sa menovala Elekta (Výborná), druhí však myslia, že sa menovala Kyria (Pani); zase iní sú tej mienky, že pod výbornou paňou má sa rozumieť niektorá cirkev, a tak že tu niet reči o osobnom mene.

1) Dodaj: posielam pozdravenie.

2) Dôrazne: ja, váš biskup.

3) Pravda tu označuje kresťanstvo.

2. pre pravdu, ktorá zostáva v nás, a s nami bude na veky.
3. Nech je s vami milosť, milosrdenstvo, pokoj od Boha Otca a od Ježiša Krista Otcovho Syna v pravde a v láske.[1]
4. Veľmi som sa potešil, že som našiel zpomedzi tvojich dietok (niektoré) obcovať v pravde[2], tak ako sme dostali rozkaz od Otca.
5. A teraz prosím ťa, pani, nie jako by som ti písal nové prikázanie, ale to, čo sme mali od počiatku, aby sme sa milovali vospolok.
6. A tá láska je, aby sme žili podľa jeho príkazov. To je totiž prikázané, jako ste počuli od počiatku, aby ste v nej[3] žili.
7. Lebo mnohí svodcovia prišli na svet, ktorí nevyznávajú, že Ježiš Kristus prišiel v tele.[4] Taký je svodca a antikristus.

1) P. Ježiš je Syn Otcov, opravdivý a premilený.
2) Po kresťansky žiť.
3) V láske.
4) Mnohí nechcú veriť, že Ježiš Kristus je nielen Boh, ale i pravý človek.

8. Varujte sa, aby ste neztratili, čo ste si zarobili, ale aby ste dostali úplný plat.[1]
9. Každý, kto odstupuje a nezostáva v náuke Kristovej, nemá Boha; kto zostáva v náuke, ten má i Otca i Syna.
10. Keď kto prijde k vám a neprináša tejto náuky, neprijmite ho do domu, ani mu nepovedzte: vítaj!
11. Lebo kto mu dá pozdravenie, zúčastní sa jeho zlých skutkov.[2]
12. Hoci mnoho vám mám písať, nechcel som na papieri a černidlom, lebo úfam, že budem u vás a z tvári do tvári budem mluviť, aby vaša radosť bola úplná.
13. Pozdravujú ťa dietky[3] tvojej výbornej sestry.

1) Kresťania sú robotníci; čo si zarobia, to im vyplatia, ale jestli len neztratia vieru.
2) Kto sa bratríčkuje so svodcom, ten nielen že sa vystavuje nebezpečenstvu, ale už i týmto obcovaním akoby schvaľuje jeho blud a utvrdzuje ho v ňom.
3) Dietky obce, v ktorej sa zdržuje; je to iste Efezus, ktorý apoštol tým menom poctil.

TRETÍ LIST SV. JÁNA APOŠTOLA.

HLAVA JEDNA.

Chvála o Gájovom pohostinstve. Diotrefove výčiny. Chvála o Demetriusovi. Nádej na skorú návštevu.

1. Starejší premilenému Gájovi[1], ktorého ja opravdive milujem.
2. Predovšetkým si žiadam, premilený, aby sa ti dobre vodilo a bol si zdravý, tak, ako sa dobre vodí tvojej duši.
3. Veľmi som sa potešil, keď prišli bratia a vydali svedectvo o tvojej pravde[2], jako obcuješ v pravde.

1) Kto bol tento Gáj a kde býval, to nevieme. Len to vieme z tohto listu, že bol kresťanom a azda jahnom v cirkvi.
2) O tvojom opravdivom kresťanskom živote.

4. Nemám od toho väčšej milosti, jako keď počujem, že moje dietky[1] obcujú v pravde.
5. Premilený, po veriacky[2] robíš, čokoľvek konáš za bratov, a to za prezpoľných.[3]
6. Títo vydali svedectvo o tvojej láske pred obličajou cirkvi, ktorých keď odprevádzaš[4] tak, ako patrí Bohu, dobre robíš.
7. Veď za jeho meno išli a nič nedostali od pohanov.[5]

1) Tí, ktorých som ja priviedol do lona Cirkvi.
2) T. j. tak, ako sa sluší na veriaceho.
3) Z toho vysvitá, že Gáj podporoval pocestných kresťanov a dával im hospodu.
4) T. j. zaopatríš potrebnými vecmi.
5) Pravdepodobne pohani pre P. Ježiša shabali im majetky a vyhnali z krajiny.

8. My teda musíme prijímať takýchto, aby sme boli spolupracovníkmi na pravde.[1]

9. Azda by som bol písal cirkvi, ale ten Diotref[2], ktorý chce mať prednosť u nich, nás neprijíma.

10. Preto, keď prijdem, upomeniem ho na skutky, ktoré koná, keď zlostnými rečami žvachce na nás, a jako by mu ešte nebolo dosť na tom, ani sám neprijíma bratov, a tým, ktorí prijímajú, prekáža a vyhadzuje ich z cirkvi.

11. Premilený, nenasleduj zlého, ale to, čo je dobré: kto dobre robí, je z Boha, kto zle robí, nevidel Boha.

12. O Demetriusovi[1] vydáva sa svedectvo[2] od všetkých i od pravdy samej, ale i my vydávame svedectvo, a vieš, že naše svedectvo je pravdivé.

13. Mal by som ti mnoho písať, ale nechcem ti písať černidlom a perom,

14. lebo úfam, že ťa naskore navštívim, a poshovárame sa z tvári do tvári. Pokoj tebe. Pozdravujú ťa priatelia. Pozdravuj priateľov menovite!

1) Aby sme mali účasť na ich utrpení a zásluhách.
2) Kto bol tento Diotref, tiež nevieme, no jakiste bol biskupom a stál na čele tých, ktorí nechceli prítúliť úbohých kresťanov, ba sa zoprel ešte i proti sv. Jánovi, ktorý ich kázal prijímať.

1) O Demetriusovi tiež nič nevieme, iba to, že ho tu sv. Ján chváli.
2) Že je dobrý.

VŠEOBECNÝ LIST SV. JÚDU APOŠTOLA.

Svätý Júda, ináč Tadej, alebo i Labej, brat Jakubov a bratranec Pána Ježiša, napísal nasledujúci list veriacim po celom svete, aby veriacich v pravde viery potvrdil, ku skutkom lásky povzbudil a od bludných učiteľov varoval.

Dľa ústneho podania ohlasoval evanjelium v Mezopotamsku a v Peržsku, kde i mučenícku smrť podstúpil, a to tak, že ho pohani zabili kyjom.

List bol písaný pravdepodobne po grécky okolo r. 65, teda ešte pred spustošením Jeruzalema, na Východe.

HLAVA JEDNA.

Prídu svodcovia dľa proroctva Henochovho. Týmto treba odporovať a zblúdilých uviesť na dobrú cestu.

1. Júda, sluha Ježiša Krista a brat[1] Jakubov, tým[2], ktorí sú milovaní od Boha Otca a od Ježiša Krista zachránení a povolaní!

2. Nech sa vám doplní[3] milosrdenstvo, pokoj a láska!

3. Premilení, keďže som vynaložil všetku snažnosť, aby som vám písal o vašej[1] spoločnej spáse, musel som vám písať s prosbou, aby ste bojovali za vieru, raz navždy odovzdanú svätým.

4. Lebo vkradli sa istí ľudia, o ktorých dávno popredku bol napísaný tento úsudok: Bezbožníci, ktorí prenášajú milosť[2] nášho Boha na rozkošníctvo a zapierajú nášho jediného panovníka a pána Ježiša Krista.

1) Nemenuje sa bratom Pánovým zo skromnosti. Menuje sa bratom Jakubovým, preto, že tento bol veľmi chýrečný.
2) Dodaj: píše list.
3) Grécky: rozmnoží.

1) Grécky: našej.
2) P. Ježiš osvobodil kresťanov od zachovávania starozákonných predpisov, čo bludoverci vykladali aj o mravných zákonoch, a keďže tu im stál v ceste P. Ježiš, tak i toho zapierali.

5. Ale chcem vás upomenúť, aby ste vedeli raz navždy, že keď Ježiš [1] vysvobodil ľud zo zeme egyptskej, potom tých, ktorí neverili, zahubil.

6. A tých anjelov, ktorí nezachovali svoje kniežatstvo, ale opustili svoje bydlisko, zachoval na súd veľkého dňa vo večných povrazoch pod mrákotou.

7. Jako Sodoma a Gomorrha a okolité mestá, podobným spôsobom smilniace a chodiace za druhým telom [2], slúžia [3] za príklad, keďže znášajú trest večného ohňa,

8. podobne i títo [4] nielen že poškvrňujú telo, ale opovrhujú panstvami a rúhajú sa velebnosti.[5]

9. Keď Michal archanjel v rozopre s diablom dohadoval sa o telo Mojžišovo, neopovážil sa vyniesť rúhavý výrok, ale povedal: Nech ti Boh rozkáže [6];

10. títo však čomukoľvek síce nerozumejú, rúhajú sa, ale čokoľvek ako nemé zvieratá prirodzene poznajú, tým sa pokazia.

11. Beda im, lebo išli cestou Kainovou [7], skydli sa [8] za plat do bludu Balámovho, a v odpore Koreovom [9] zahynuli.

12. Títo sú špinami [10] na svojich hostinách, hodujú bez strachu, seba samých pasú; oblaky bez vody, ktoré vetry sem i tam nosia; jasenné [11] neúrodné stromy, dva razy vyschnuté [1], vykorenené [2];

13. divoké vlny morské [3], vyšumujúce svoje ohavnosti; blúdiace hviezdy, ktorým je zachovaná mrákota tmy na veky.

14. Ale i o týchto prorokoval siedmy od Adama Henoch, keď riekol: Ajhľa, prišiel Pán so svojimi svätými tisícami [4]

15. držať súd nad všetkými a skárať všetkých bezbožníkov pre ich všetky bezbožné skutky, ktoré bezbožne páchali, a pre všetky drzosti, ktoré pohovorili bezbožní hriešnici proti Bohu.[5]

16. Títo sú vždy sťažujúci si [6] mrmloši, žijúci dľa svojich náruživostí, a ich ústa mluvia nabubrenosti [7], obdivujú osobnosti k vôli zisku.

17. Ale vy, premilení, rozpamätajte sa na slová, ktoré predpovedali apoštolovia Pána nášho Ježiša Krista,

18. ktorí vám povedali, že v poslednom čase prídu posmeškári, žijúci dľa svojich náruživostí v bezbožnostiach.

19. Toto sú tí, ktorí sa sami [8] odlučujú, smyselní, nemajúci ducha. [9]

20. Ale vy, premilení, postavte sa na svoju najsvätejšiu vieru, modlitbou v Duchu svätom,

21. zachovajte sa v láske Božej, v očakávaní smilovania Pána nášho Ježiša Krista na život večný.

22. A týchto karhajte odsúdených,

23. avšak tých [10] zachráňte a vytrhnite z ohňa; iných poľutujte

---

1) Niektorí tu myslia na Jozua, avšak Jozue nevysvobodil Židov z Egypta. Bol to P. Ježiš, ktorý ich vysvobodil a zahubil nevercov.

2) Páchali hriech sodomský.

3) Grécky: položené sú.

4) Grécky: títo omámení.

5) Grécky: velebnostiam.

6) Grécky: Nech ťa Boh zahriakne alebo pokarhá, skára.

7) Ako Kain zavraždil brata, tak títo bludári vraždia duše.

8) Grécky: vysypali sa; ako Balám konal proti prikázaniu Božiemu, tak i títo.

9) Jako Kore vzbúril sa proti Mojžišovi a Áronovi, tak i títo proti vrchnostiam.

10) Grécky: úskaliny, t. j. také skaly, ktoré sú skryté vo vode a na ktoré keď narazí plť alebo loď, stroskoce sa. Sú teda v prenesenom smysle: pohoršením pre neopatrných.

11) Stromy, jako sú v jaseni bez listu a ovocia.

1) T. j. o ktorých sa už dva razy zistilo, že vyschly. Keď vidíme vyschnutý strom, ešte ho necháme, či azda vyženie neskoršie, a až potom ho zotneme.

2) Ktoré hospodár vykolčuje s koreňom.

3) Bludári sú vždy nestáli a nespokojní.

4) Nesmiernymi množstvami.

5) Grécky: proti nemu.

6) Grécky: na osud si sťažujúci.

7) Vzdelané, ale prázdné reči, alebo azda i prepiatectvá dľa gréckeho.

8) Dodaj: od cirkvi.

9) Vyššieho smyslu.

10) Svedených.

v bázni, a nenáviďte ešte i košeľu [1] od tela poškvrnenú.

24. Tomu však, ktorý vás môže zachrániť bez hriechu a postaviť pred obličaj svojej velebnosti bez poškvrny v plesaní — pri príchode Pána nášho Ježiša Krista [1] —

25. samému Bohu Spasiteľovi nášmu pre Ježiša Krista, Pána nášho, sláva i veličenstvo, panovníctvo i mocnárstvo pred všetkými vekmi i teraz i na všetky veky vekov! Amen.

---

1) Šatu, ktorú nosia na holom tele mužskí aj ženské. Tak grécky i latinsky. T. j. varujte sa telesnej poškvrny.

1) Slová: pri príchode... v gréčtine chýbajú.

ZJAVENIA SV. JÁNA APOŠTOLA.

ZJAVENIA SV. JÁNA APOŠTOLA.

Najtajnostnejšou knihou v Novom Zákone sú jakiste Zjavenia sv. Jána apoštola. Dľa gréckeho nápisu: Zjavenie Jána bohoslovca (teologa).

Že túto knihu napísal sv. Ján apoštol a evanjelista, to sa dozvedáme už od sv. Justína mučeníka. To isté svedčia sv. Irén, Klement Alexandrinský a všetky západné cirkve. A preto túto knihu za dielo Jánovo považuje jako cirkev západná, tak i východná.

Sv. Ján nazýva svoju knihu *Zjavením,* a síce Zjavením *Ježiša Krista,* lebo ho Kristus Pán dostal od Otca a skrze anjela dal na javo apoštolovi, aby ho oznámil svojim sluhom. Zjavenia dostalo sa sv. Jánovi na ostrove Patmosi, kde z rozkazu cisára Domiciána žil vo vyhnanstve.

Keďže Zjavenie týka sa budúcnosti, nazýva sa i proroctvom. Čo po ohlasovaní evanjelia ešte očakávať máme jako vývin kresťanstva, je len pokonné dokončenie; len na toto môže sa vzťahovať proroctvo Nového Zákona. Na toto dokončenie vzťahujú sa skutočne i všetky predpovedania Pána i apoštolov, ktoré nám zachováva sv. Písmo. (Mat. 24, 2 a n.; Mark. 13, 1 a n.; Luk. 17, 20—27; 19, 41—44; 21, 5—36; 2. Tes. 2, 1—12; 2. Tim. 3, 1—9 a iné.) Ako v proroctvách Ezechiela, Daniela, Zachariáša nesdeľujú sa budúce veci obyčajnými slovami, ale zvestujú sa v symbolických videniach a rečiach, tak i toto Zjavenie pozostáva v tajnostných udalostiach, ktorých význam zväčša nevieme pre seba ustáliť, ktorý iste len v splnení sa vyjaví. Ťažkosti výkladu Zjavenia sú veľké; z toho povstalo u katolíkov trojaké vykladanie. Jedni hovoria, že Zjavenie obsahuje posledné osudy Cirkvi za času antikrista, tak že predchádzajúce udalosti, nakoľko sa ich týkajú, len zkrátka sú spomínané. Druhí tvrdia, že obsahuje prvé časy Cirkvi a zvláštne jej víťazstvo nad židovstvom a pohanstvom, tak že len v posledných dvoch hlavách podotknuté sú konečné dejiny Cirkvi. Tretí majú za to, že v Zjaveniach sv. Jána vypisujú sa dejiny kresťanskej Cirkvi tak, že ani jedna dôležitejšia udalosť nevystala. Jestli chceme vedieť, aký úmysel mal Boh pri tomto Zjavení, alebo jaký cieľ ono má, to aspoň zčiastky povie nám sama táto kniha. V siedmich listoch totižto, upravených na cirkve v Azii, kladú sa dve veci na srdce veriacim: aby vieru čiste a neporušene zachovali a všetky prenasledovania a dopustenia, ktoré pre vieru prijdú na nich, vytrvanlive znášali. A preto posilňuje posledný, ešte žijúci apoštol ich zmužilosť vo viere opisovaním posledného víťazstva Cirkvi a sľubuje sedem ráz podiel na jeho ovocí, jestli vydržia a zvíťazia.

Ale i nám je Zjavenie sv. Jána užitočné. I Zjavenie je písmo od Boha vnuknuté, užitočné k učeniu, k trestaniu, napravovaniu, k vychovávaniu v spravedlivosti (2. Tim. 3, 16.) Nie je všetko pre nás zatajené v Zjavení. Keď i nevieme všetko vysvetliť, jedno je isté, že predpovedá sa víťazstvo Krista a jeho Cirkvi. A tak môže Zjavenie i nám, ako prvým kresťanom, vo všetkých ťažkostiach a prenasledovaniach poskytovať potechu i silu.

Kniha bola písaná v gréckej reči, ale kedy, to sa nedá určiť.

HLAVA 1.

Svätý Ján, ako vyhnanec na ostrove Patmosi, oznamuje svoje videnia.

1. Zjavenie Ježiša Krista, ktoré mu dal Boh, aby dal na javo svojim sluhom [1], čo sa má stať naskore [2]; a (on) oznámil ho, keď ho poslal po

[1]) Kresťanom. Istá čiastka týchto proroctví splnila sa hneď po ich uverejnení, ostatné splnia sa neskôr.

[2]) Celá novozákonná doba je dľa kresťanského

svojom anjelovi sluhovi svojmu, Jánovi,

2. ktorý svedectvo vydal slovu Božiemu a svedectvo o Ježišovi Kristovi, čokoľvek videl.[1]

3. Blahoslavený, kto číta a počúva slová tohoto proroctva a zachováva[2] to, čo je napísané v ňom, lebo čas je blízko.[3]

4. Ján siedmim cirkvám, ktoré sú v Azii[4]: Milosť vám a pokoj od toho, ktorý je a ktorý bol a ktorý prijde, a od siedmich duchov, ktorí sú pred obličajom jeho trónu[5],

5. a od Ježiša Krista, ktorý je svedok verný, prvorodený z mŕtvych[6], a knieža nad kráľmi zemskými, ktorý si nás zamiloval a umyl nás svojou krvou od našich hriechov,

6. a učinil nás kráľovstvom a kňazmi Bohu a Otcovi svojmu; jemu sláva a panovanie na veky vekov! Amen.

7. Hľa, prichádza[7] s oblakmi a uzre ho každé oko, i tí, ktorí ho prebodli, a budú kvíliť pre neho všetky pokolenia zemské. Áno. Amen.

8. Ja som alfa i omega[8], počiatok a koniec, povedá Pán Boh, ktorý je a ktorý bol a ktorý prijde, všemohúci.

9. Ja Ján, váš brat a účastník v súžení a v kráľovstve i trpelivosti v Kristu Ježišu, bol som na ostrove, ktorý nazýva sa Patmos[1], pre slovo Božie a pre svedectvo Ježišovo.

10. Bol som vo vytržení[2], v deň Pána[3] a počul som za sebou silný hlas, akoby trúby,

11. hovoriť: Čo vidíš, píš do knihy a pošli siedmim cirkvám, ktoré sú v Azii, v Efeze a Smyrne a Pergame a Tyatire a v Sardesi a Filadelfii a Laodicei.

12. Tu obrátil som sa, aby som pozoroval hlas, ktorý mluvil ku mne, a keď som sa obrátil, uzrel som sedem zlatých svietnikov,

13. a uprostred tých siedmich zlatých svietnikov podobného Synovi človeka[4], odetého dlhým rúchom[5] a na prsách prepásaného zlatým pásom.[6]

14. A jeho hlava a vlasy boly biele, jako biela vlna a jako sňah, a jeho oči jako ohnivý plameň[7],

15. a jeho nohy podobné mosadzi, jako by v peci rozpálenej, a jeho hlas ako hukot mnohých vôd;

16. a mal vo svojej pravici sedem hviezd[8], a z úst vychádzal mu meč ostrý na obe strany[9] a jeho tvár bola jako slnce, keď svieti vo svojej sile.

17. A keď som ho uzrel, padol som mu k nohám ako mŕtvy. Tu

---

názoru krátka, je puk, za ktorým prichádza nezadlho kvet.

1) T. j. ktorý slovo zjavenia Kristovho a jeho príbehy, ktorých bol očitým svedkom, svetu v svojom evanjeliume už oznámil. Ján 1, 14; 20, 30; 21, 24. I. Ján 1, 1.

2) V gréčtine: ktorí počúvajú a zachovávajú, t. j. ktorí počúvajú, sú kresťania; ale títo majú slová proroctva (jako čitatelia) nielen počúvať, ale i zachovávať v srdci a konať.

3) Lebo sa skoro splní. Viď pozn. v. 1.

4) Celá táto kniha je písaná tým siedmim cirkvám dľa rozkazu Spasiteľovho.

5) Mienená je tu tretia božská osoba, Duch svätý, s jeho siedmimi dary a účinky.

6) Ktorý samý prvý vstal z mŕtvych; spolu predobraz a príčina zmŕtvychvstania všetkých.

7) Každého času sveta prichádza Spasiteľ súdiť svet i Cirkev, a toto prichádzanie opísané je v Zjavení. Ale že jeho prichádzanie je teraz skryté, len málo ľuďom sa zjavuje.

8) Alfa je prvé, omega posledné písmeno gréckej abecedy: teda začiatok a koniec.

1) Teraz Palmosa, skalnatý a neúrodný ostrovček v Egejskom mori; má asi 300 obyvateľov.

2) Vytrženie: stav, v ktorom je zovnútorné oko zatvorené a vnútorné otvorené. Duch apoštolov spolčil sa s duchom proroctva.

3) T. j. v nedeľu. (I. Kor. 16, 2.)

4) T. j. Kristu Pánu (Dan. 7, 13.)

5) Dlhé rúcho vykladá sa na kňazstvo Pánovo.

6) Pás u veľkňazov starého zákona znamená zdržanlivosť a čistotu. Veľkňaz býval prepásaný na bedrách, Spasiteľ je prepásaný na prsách, na znak svojej úplnej svobody od každého hnutia hriechu. Jeho pás je zlatý, jako králi nosia, čo znamená, že je on kráľ.

7) Na znamenie jeho proti všetkému, čo nie je sväté, s hnevom obrátenej vševedomosti.

8) Sedem hviezd znamená sedem biskupov, ktorých tých sedem svietnikov predstavuje. Hviezdy znamenajú v st. zákone panovníkov, i učitelia prirovnávajú sa hviezdam. Biskupi sú nosičia cirkevného úradu i majitelia učiteľského úradu.

9) Meč na obe strany ostrý znamená všemocné slovo Božie, hlboko vnikajúce do srdc, aby zacítily spravedlivosť jeho súdov.

položil svoju pravicu na mňa a povedal: Neboj sa; ja som prvý a posledný
18. a živý; bol som mŕtvy, a hľa, živý som na veky vekov, a mám kľúče od smrti a od pekla.
19. Napíš teda, čo si videl a čo je a čo sa má stať potom.
20. Tajomstvo siedmich hviezd, ktoré si videl v mojej pravici, a siedmich zlatých svietnikov [1]: Sedmoro tých hviezd sú anjeli [2] siedmich cirkví a sedmoro svietnikov je sedem cirkví.

HLAVA 2.

Listy cirkvám; učenie Mikulášovcov. Pochvala o tých, ktorí ho neprijali; hrozby zaťatým, sláva víťazom.

1. Anjelovi cirkvi efezskej píš: Toto povedá ten, ktorý drží sedem hviezd vo svojej pravici, ktorý chodí uprostred siedmich zlatých svietnikov:
2. Znám tvoje skutky a námahy i tvoju trpelivosť, i že nemôžeš trpieť zlých, a zkúšal si tých, ktorí o sebe povedajú, že sú apoštolovia, a nie sú, a našiel si, že sú luhári [3],
3. a máš trpelivosť a trpel si pre moje meno, a neustal si.
4. Ale mám proti tebe, že si opustil svoju prvú lásku.
5. Rozpamätaj sa teda, z čoho si vypadol, a čiň pokánie a konaj prvé skutky; lebo keď nie, prijdem na teba a pohnem tvoj svietnik s jeho miesta, jestli len nebudeš činiť pokánia.[4]

1) Dodaj: rozumej takto:...
2) Slovo „anjel“ značí tu úrad a je toho istého významu, jako „apoštol“, čiže posol, poslanec, a tak rozumej tu námestníkov apoštolských, biskupov. Hviezdy dostávajú od Pána, ktorý je slnce i dráha, svetlo; tak bývajú predstavení cirkví od Boha a jeho Syna posielaní s ich slovom k cirkvám. Cirkve sú svietniky, jako nositeľky Božieho svetla, ktoré Pán zapálil svojím Duchom.
3) II. Pet. 2, 13—15.
4) Toto opätovné napomínanie k pokániu má byť cirkvi na potešenie, že ešte môžu vyhnúť nešťastiu, ktoré im hrozí.

6. Ale to máš [1], že nenávidíš skutky [2] Mikulášovcov [3], ktoré i ja nenávidím.
7. Kto má ucho, nech počuje, čo Duch povedá cirkvám: Tomu, kto zvíťazí, dám jesť so stromu života, ktorý je v raji Boha môjho.[4]
8. A anjelovi cirkvi smyrnenskej [5] píš: Toto povedá prvý a posledný, ktorý bol mŕtvy a žije:
9. Znám tvoje súženie a tvoju chudobu, ale si bohatý [6], a tupený si od tých, ktorí seba menujú Židmi, a nie sú, ale sú sbor satanov.
10. Neboj sa nič toho, čo máš trpieť. Hľa, diabol [7] uvrhne niektorých z vás do žalára, aby ste boli zkúšaní, a budete mať súženie za desať dní.[8] Buď verný až do smrti, a dám ti korunu života.
11. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch povedá cirkvám: Kto zvíťazí, nebude porazený druhou smrťou. [9]
12. A anjelovi cirkvi pergamskej píš: Toto povedá ten, ktorý má meč ostrý na obe strany:
13. Viem, kde bydlíš; kde je stolica satanova[10], a pridržaš sa môjho mena, a nezaprel si mojej viery ani v tých dňoch, v ktorých Antipas, môj verný svedok, zabitý bol u vás, kde bydlí satan.

1) Dolož: u mňa k dobrému.
2) Nenávidíš skutky, teda nie osoby. Lebo len hriech máme nenávidieť, a nie osoby hrešiace.
3) Sú to bludári, ktorých pôvod pripisuje sa jahnovi Mikulášovi (Sk. ap. 6, 5); páchali nečistotu a dovoľovali vzájomné užívanie žien. Ale pravdepodobnejšie je, že jahen Mikuláš je v tomto ohľade celkom nevinný. Vo verši 14. menuje sa učením Balámovým, a Nikolaos je len prekladom hebrejského Baláma.
4) T. j. večnú blaženosť v nebi. (I. Mojž. 2, 9; Luk. 23, 43.)
5) Smyrna bolo kupecké mesto v Malej Azii, asi 15 míľ severne od Efezu, znamenité obchodom i umením.
6) Dolož: v pravom smysle, na ctnosti a dobré skutky.
7) Rozumej skrze svojich náhončích.
8) T. j. za istý čas. Počet desať stojí miesto neurčitého času. (Mat. 25, 4.)
9) T. j. neztratí život večný. (Srov. 21, 8.) Druhá smrť je zátratenie, do ktorého odsúdi hriešnika súd Boží; smrť večná po časnej.
10) V meste Pergamos bolo sídlo najvyššieho súdu rimského; tu bol i chýrečný chrám boha Eskulapa (lekárstva).

14. Ale mám niečo málo proti tebe: že tam máš tých, ktorí sa držia učenia Balámovho, ktorý učil Baláka klásť pohoršenie pred synov Izraelových, aby jedli [1] a smilnili;

15. tak i ty máš niektorých [2], ktorí sa držia učenia Mikulášovcov.

16. Podobne čiň pokánie; jestli nie, prijdem na teba skoro a budem bojovať proti nim mečom svojich úst.

17. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch povedá cirkvám: Tomu, kto zvíťazí, dám skrytej manny [3], a dám mu biely kamienok [4] a na kamienku napísané nové meno, ktorého nikto nezná, len ten, kto ho dostane.[5]

18. A anjelovi cirkvi tyatirskej [6] píš: Toto povedá Syn Boží, ktorý má oči jako ohnivý plameň a ktorého nohy sú podobné mosadzi [7]:

19. Znám tvoje skutky a vieru, i tvoju lásku i úslužnosť, i tvoju trpelivosť i tvoje posledné skutky, ktorých je viac, než prvších.

20. Ale mám niečo málo proti tebe: Že totižto dovoľuješ žene Jezabele [8], ktorá sa vydáva za prorokyňu, učiť a svádzať mojich sluhov, aby smilnili a jedli z obetovaného modlám.[9]

21. A dal som jej čas, aby činila pokánie, a nechce sa obrátiť od svojho smilstva.

22. Hľa, vložím ju do postele [1], a tí, ktorí smilnia s ňou, budú v prevelikom súžení, jestli len neobrátia sa od svojich skutkov.

23. A jej synov zabijem smrťou, a dozvedia sa všetky cirkve, že ja som skúmateľ ľadvín a srdc, a dám každému z vás podľa jeho skutkov. [2] Ale vám [3] povedám

24. a ostatným, čo ste v Tyatire: Ktoríkoľvek nemajú tohto učenia a nepoznali, jako povedajú [4], hlbokosti satanovej [5], nevložím na vás inej ťarchy [6];

25. avšak držte sa toho, čo máte, kým neprijdem.

26. A kto zvíťazí a bude zachovávať moje skutky až do konca, tomu dám moc nad národami,

27. a bude ich spravovať [7] železným prútom, a rozbijú sa jako hrnčiarska nádoba,

28. jako i ja som obdržal od môjho Otca.[8] A dám mu hviezdu rannú. [9]

29. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch povedá cirkvám.

HLAVA 3.

Vzkázanie biskupovi cirkvi sardeskej, filadelfickej a laodicejskej.

1. A anjelovi cirkvi sardeskej [10] píš: Toto povedá ten, ktorý má se-

---

1) V gréčtine: aby jedli z obetovaného modlám a smilnili.

2) Z tohto verša vysvitá, že je tu reč o Balámovom učení a že Nikolaos (Mikuláš) je len prekladom Baláma.

3) U Židov držalo sa ústné podanie, že pri dobytí Jeruzalema Nabuchodonozorom ukrytá manna (II. Mach. 2, 7) za doby Messiášovej opäť sa najde. Vyplnilo sa to, keď to rozumieme o najsv. olt. Sviatosti. (Ján 6, 35.)

4) Pri zápasných hrách dostával víťaz kamennú tabuľku, s ktorou sa mal ukázať pred udeľovateľmi odmeny; tu znamená odmenu večného života. Biela farba znamená skvelosť víťazstva a zodpovedá čistej bytnosti blahoslavených v nebi. (4, 4.)

5) Vlastné meno bojovníka.

6) Mestečko v Malej Ázii; bolo asi 10 míľ severovýchodne od Smyrny; asi r. 150 po Kr. zaniklo. Teraz Akglissor.

7) Syn Boží. Plamennými očami prenikne všetko a nohami jako mosadz pošliape všetko nečisté a nepriateľské.

8) T. j. žene, ktorá je podobná dávnej Jezabele. (III. Kráľ. 16, 31.) Je to kresťanská lžiprorokyňa, ktorá zjavenú pravdu s pohanskou lžou mieša.

9) Čo Mikulášovci robili dľa predobrazu Baláma, robí táto žena dľa vzoru Jezabely.

1) Rozumej: bolesti.

2) Nakoľko Spasiteľ skúma srdcia, zná prameň skutkov aj ich cenu.

3) Teraz Pán oslovuje nenakazenú časť cirkvi. V gréčtine patria tieto slová k nasledujúcemu veršu.

4) Prívrženci Jezabelini.

5) T. j. nie ste nakazení bludmi, ktoré falošní učitelia tajomstvami nazývajú. Tu sa majú rozumieť židovsko-pohanské teozofické náuky.

6) Touto ťarchou môže byť súženie, alebo príkaz: žiadnej inej ťarchy nad tú, ktorú ste v protive a v boji proti falošným prorokom už znášali.

7) Grécky: pásť.

8) T. j. to, čo som ja obdržal od môjho Otca (verš 26—27), sdelím i jemu. (Žalm 2, 6; Ján 5, 4; Mat. 19, 28.)

9) T. j. seba samého. (Srov. 22, 16.)

10) Niekdy bohaté mesto východne od Smyrny u rieky Paktolu.

dem duchov Božích a sedem hviezd [1]: Znám tvoje skutky, že máš meno, jako by si žil, ale si mŕtvy.[2]

2. Buď bedlivý a potvrď ostatných [3], ktorí začali umierať [4]; lebo nenachádzam, že by tvoje skutky boly dokonalé pred mojím Bohom.

3. Maj teda na pamäti, čo si prijal a počul [5], a zachovávaj a čiň pokánie. Lebo jestli nebudeš bedliť, prijdem na teba [6] jako kmín, a nevieš, v ktorú hodinu prijdem na teba.[7]

4. Ale máš niekoľko osôb v Sardesi, ktoré si nepoškvrnily rúcha [8], a chodiť budú so mnou v bielych šatách [9], lebo sú toho hodni.

5. Kto zvíťazí, ten tak oblečie sa do bielych šiat, a nevymažem jeho mena z knihy života a vyznám jeho meno pred svojím Otcom i pred jeho anjelmi.

6. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch povedá cirkvám.

7. A anjelovi cirkvi filadelfickej [10] píš: Toto hovorí Svätý a Pravý, ktorý má kľúč Dávidov [11], ktorý otvára, a nikto nezatvorí, zatvára, a nikto neotvorí.

8. Znám tvoje skutky. Hľa, otvoril som pred tebou dvere, ktoré nikto nemôže zavrieť [1], lebo máš malú moc, a zachoval si moje slovo, a nezaprel si moje meno.

9. Hľa, dám zo sboru satanovho (tých), ktorí seba menujú Židmi, hoci nie sú, ale klamú.[2] Hľa, urobím to, že prijdú a budú sa klaňať pred tvojimi nohami [3], a dozvedia sa, že som si ťa zamiloval.

10. Preto, že si zachoval slovo mojej trpelivosti [4], i ja zachovám teba od hodiny pokušenia [5], ktorá prijde na celý svet, zkúšať prebývajúcich na zemi.

11. Hľa, prijdem skoro.[6] Drž sa toho, čo máš, aby nikto nevzal tvoju korunu.

12. Kto zvíťazí, toho učiním stĺpom v chráme môjho Boha, a viac nevyjde von, a napíšem naňho meno svojho Boha, a meno mesta svojho Boha, nového Jeruzalema, ktorý sostupuje s neba od môjho Boha, i svoje nové meno.[7]

13. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch hovorí cirkvám.

14. A anjelovi cirkvi laodicejskej [8] píš: Toto hovorí, Amen [9], svedok verný a pravdivý, ktorý je počiatkom stvorenia Božieho:

15. Znám tvoje skutky, že nie si ani studený, ani vrelý; bár by si bol studený, alebo vrelý!

---

1) T. j. ktorý je Pánom nad siedmimi duchmi a siedmimi biskupmi. (1, 20.)

2) Ako telo bez duše je mŕtve, tak je duša bez Boha mŕtva.

3) Dolož: vo viere tých ostatných údov cirkvi, ktorí predtým, ako i sám biskup, boli blízko duchovnej smrti.

4) Aby od pravej viery neodpadli a večne nezahynuli.

5) Rozumej: odo mňa (alebo od apoštolov). [Mat. 24, 43; 25, 1 a 13. I. Tes. 5, 2.]

6) Ako sudca.

7) Spasiteľ hovorí tu skôr o všeobecnom súde, než o osobitnom.

8) Výraz vzatý je ohľadom na svatobné rúcho. Zanečistené šaty bývajú vo sv. Písme často obrazmi hriešneho zanečistenia, ktorým sa človek poškvrnil.

9) Biele šaty sú obrazom mravnej čistoty. Preto nosievali kňazi, preto nosia tak často anjeli biele rúcha. Keďže sa tu zachovali nepoškvrnene, majú výšoznačení byť i na druhom svete u Pána v dokonalej spravedlivosti a nevinnosti.

10) Filadelfia, dosaváď znamenité mesto, asi 8 míľ východne od Sard.

11) Spasiteľ, ktorý nastúpil na miesto Dávida, súc kráľom ľudu a kráľovstva Božieho, má moc ľudí pripustiť do kráľovstva Božieho a neodvolateľne vytvoriť z neho.

1) T. j. tvoju slabosť posilnil som svojou milosťou.

2) Židia podľa tela držali seba za pravý ľud izraelský, naproti tomu kresťanov za odpadlíkov od zákona a kráľovstva Božieho, a preto ich napádali.

3) Budú ti hlbokú úctu preukazovať, ako prostredníkovi spasenia.

4) T. j. učenie moje, pre ktoré som trpel, alebo: slovo, ktorým som ťa napomenul k trpelivosti.

5) Čas súženia, ktorý nastúpi pred príchodom Pána k súdu.

6) Prijdem pomáhať bojujúcim, osvobodiť zkúšaných, korunovať víťazov.

7) Ako meno Božie označuje patričnosť k Bohu, tak meno mesta Jeruzalema meštianske právo v ňom. Nové meno je meno Ježiš.

8) Znamenité mesto, asi 10 míľ juho-východne od Filadelfie, ktoré r. 66 po Kr. zemetrasením síce mnoho utrpelo, ale opäť sa zotavilo.

9) T. j. Amen, veru, čiže svedok verný a pravdivý.

16. Ale že si vlažný, a nie si ani studený, ani vrelý, začínam ťa vypľúvať zo svojich úst.[1]

17. Lebo hovoríš: „Som bohatý a mám hojnosť, a ničoho nepotrebujem“, a nevieš, že si ty biedny a úbohý a chudobný a slepý a nahý.[2]

18. Radím ti, aby si si kúpil u mňa zlata ohňom zkúseného, aby si bol bohatý; a do bieleho rúcha aby si sa obliekol a aby sa neukazovala tvoja hanebná nahota; a masťou pomaž si oči, aby si videl.[3]

19. Ja, ktorých milujem, karhám a trescem; vstúp teda do seba a čiň pokánie.

20. Hľa, stojím u dverí a klopem[4]; jestli kto počuje môj hlas a otvorí mi: vojdem k nemu a budem s ním večerať a on so mnou.[5]

21. Kto zvíťazí, tomu dám sedieť so mnou na mojom tróne, jako som i ja zvíťazil a sedím s mojím Otcom na jeho tróne.

22. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch povedá cirkvám.

HLAVA 4.

Videnie velebnosti Božej uprostred štyriadvadsiatich starcov a uprostred štvoro zvierat, ktoré velebily Boha, a za nimi starci.

1. Potom som mal videnie: A hľa, dvere otvorily sa na nebi, a prvý hlas, ktorý som počul[1], ako trúby, hovoriacej so mnou, riekol: Vystúp sem, a ukážem ti, čo sa má stať potom.

2. Tu hneď bol som vo vytržení. A hľa, trón stál v nebi a na tróne (ktosi) Sediaci.[2]

3. A ten, ktorý sedel, na pohľad podobný bol kameňu, jaspisu a sardisu, a dúha bola vôkol trónu, na pohľad podobná smaragdu.[3]

4. A okolo trónu bolo štyriadvadsať stolíc a na stoliciach sedelo štyriadvadsať starcov[4], odetých do bielych šiat, a na ich hlavách zlaté koruny.

5. A z trónu vychádzaly blesky a hlasy a hromy; a sedem lámp[5] horelo pred trónom, ktoré sú sedmoro duchov Božích.

6. A pred trónom bolo jakoby sklené more, podobné kryštálu, a uprostred trónu a okolo trónu štvoro zvierat plných očí s predku i od zadku.[6]

7. A prvé zviera podobné levovi a druhé zviera podobné teľaťu a tretie zviera malo tvár akoby ľudskú a štvrté zviera podobné letiacemu orlovi.[7]

---

1) Ako vlažnú vodu neznáša žalúdok, tak nie je na strpenie vlažný, ľahostajný človek. Studený, ktorý nemá ničoho, ľahšie uzná to svoje nič a potrebu pokánia a viery, ale vlažný chlácholí sa tym, čo má, nad tým, čo nemá, a sotva uverí, že mu niečo chybí.

2) Nahý: bez všetkých záslužných skutkov, preto na zahanbenie v deň súdny.

3) T. j. zlato vernej a v trápení zkúsenej lásky; rúcho dobrých skutkov a milosti Božej; masť pravdy, aby si videl cestu, po ktorej máš kráčať a kráčaš.

4) T. j. rozličnými protivenstvami neprestávam napomínať k pokániu.

5) Prídem skoro. Počúvanie a otváranie stáva sa prijatím a usrdečnením na tomto svete; sľub: „Vojdem k nemu a budem s ním večerať“ splní sa len pri zjavení sa Pána. Od nanebevstúpenia až do druhého príchodu Pána je pomer Pánov k jeho Cirkvi jako stav zasľúbencov. So zomrelými v Pánu až vtedy bude Spasiteľ sláviť svatbu, keď niekdy zjaví sa ľuďom, aby tých, ktorých najde bedliť, s tými, ktorí blahoslavene dokonali, domov vzal do neba, na novú zem.

1) Nie hlas Kristov, ktorý po prvom videní hovoril k apoštolovi, ale práve ten najsamprv počutý hlas (v hl. 1, v. 10).

2) Srov. 5, 8—9.

3) Jaspis, drahokam priezračný, mnohofarebný, označuje čistotu a svätosť; sardis, drahokam ohnivého lesku, znamená spravedlivosť; dúha, v ktorej zelená farba smaragdová najľúbeznejšie sa objavuje, znamená smilovanie a milosrdenstvo Božie. Svätosť teda a spravedlivosť a milosrdenstvo je ustavične u trónu Božieho.

4) Títo starcovia pravdepodobne predstavujú všetok zástup svätých Božích, nakoľko pod „staršími“ rozumejú sa kňazi a dľa 1. Petr. 2, 9 kresťania sú kráľovské kňazstvo; štyriadvadsať ich je dľa toho, jako bol Dávid rozdelil všetko kňazstvo na 24 tried, alebo dľa 12 patriarchov starého zákona a 12 apoštolov nového zákona (Mat. 19, 28), čím by sa tu rozumely oba zákony. Sedia na stoliciach na znamenie svojho panovania a sú odetí do bielych šiat na znamenie svojej čistoty a svätosti.

5) Grécky: ohnivých lámp.

6) Narážka na Ezechielovo videnie. (Ezech. 1, 5.)

7) Keď Židia išli z Egypta do zasľúbenej zeme, ich leženie bolo takto usporiadané: V prostriedku

8. A každé z tých štyroch zvierat malo šestoro krýdel, a vôkol a vnútri boly plné očí. A bez prestania riekaly vo dne, v noci [1]: Svätý, svätý, svätý Pán Boh všemohúci, ktorý bol, ktorý je a ktorý má prísť.

9. A keď tie zvieratá vzdávaly slávu a česť a vďaky Sediacemu na tróne, žijúcemu na veky vekov,

10. štyriadvadsať starcov padalo pred Sediacim na tróne a klaňalo sa žijúcemu na veky vekov, a skladalo svoje koruny pred trónom a riekli:

11. Hoden si, Pane, Bože náš, prijať slávu a česť i moc, lebo ty si stvoril všetko a z tvojej vôle bolo a stvorené je.

HLAVA 5.

Knihu so siedmimi pečaťmi mohol otvoriť len Baránok Boží, preto ho oslavuje všetko stvorenie.

1. I videl som v pravici Sediaceho na tróne knihu [2], popísanú vnútri i zvonku, zapečatenú siedmimi pečaťmi.

2. A videl som anjela mocného [3] volať silným hlasom: „Kto je hoden otvoriť knihu a rozlomiť jej pečate?“

3. A nikto ani na nebi, ani na zemi, ani pod zemou nemohol otvoriť knihy, ani nazrieť do nej.[4]

4. Ja som veľmi zaplakal, že nikto sa nenašiel, kto by bol hoden otvoriť knihu a nazrieť do nej.

5. Tedy riekol mi jeden zo starcov: „Neplač; hľa, zvíťazil lev z pokolenia Júdovho, koreň Dávidov [1], aby otvoril knihu a rozlomil sedmoro jej pečatí.“

6. I mal som videnie, a hľa, uprostred trónu a zvierat a uprostred starcov stál Baránok, ako zabitý, majúci sedem rohov a sedem očí, ktoré sú sedmoro duchov Božích, poslaných na všetku zem.[2]

7. I prišiel a vzal knihu [3] z pravice toho, ktorý sedel na tróne.

8. A keď otvoril knihu, štvoro zvierat a štyriadvadsať starcov padlo pred Baránkom, a každý mal harfu a zlatú čašu, plnú voňaviek, ktorými sú modlitby svätých.[4]

9. A spievali novú pieseň a riekli: „Hoden si, Pane, vziať knihu a otvoriť jej pečate, lebo si bol zabitý a vykúpil si nás Bohu svojou krvou zo všelikého pokolenia a jazyka a ľudu i národa,

10. a učinil si nás [5] Bohu nášmu kráľovstvom a kňazmi, a budeme kraľovať [6] na zemi.“

11. I videl a počul som hlas mnohých anjelov okolo trónu a zvierat a starcov, a ich počet bol na tisíce tisícov,

12. volajúcich silným hlasom: Hoden je Baránok, ktorý bol zabitý,

---

stál stánok (chrám), v ktorom Boh prebýval; okolo stánku s každej strany ležaly tri pokolenia pod svojimi odznakmi a zástavami. (4. Mojž. 2, 2—34.) Takýmito odznakmi boly štyri zvieratá, ktoré maly podobu leva, býka, človeka a orla. Toto opisuje Ezechiel vo svojom videní, a tak sa zdá, že to prenáša na nebesá. Sv. Ján prevzal Ezechielov obraz a sv. otcovia pod týmito štyrmi zvieratmi rozumejú štyroch evanjelistov, ktorí sa práve z tejto príčiny vyobrazujú alebo v podobe štyroch zvierat, alebo aspoň v spoločnosti s nimi.

1) Zemsky hovoreno, lebo v Bohu niet zmeny.

2) Nie súdnu knihu, ale knihu, v ktorej sú spísané osudy sveta a rady a budúce súdy Božie; kniha je zapečatená, preto, že jej obsah dosiaľ mal zostať neznámym a i zostal: teda kniha tajná.

3) Vykladá sa to o archanjelovi Gabrielovi, ktorého meno znamená „Silu Božiu“.

4) T. j. nikomu okrem Boha nie je známa budúcnosť. A kto rozlomí tie pečate a tak otvorí knihu, bude zároveň ten, skrze ktorého dostane sa jej obsah, v nej opísaná vec, k vyplneniu i zjaveniu.

1) T. j. Ježiš Kristus z pokolenia Júdovho (I. Mojž. 49, 9—10) a rodu Dávidovho (Mat. 1, 1).

2) T. j. Baránok Boží Ježiš (Iz. 53, 7; Ján 1, 29; Sk. ap. 8, 32) s jazvami svojich päť rán (Luk. 20, 27), všemohúci (Luk. 1, 69) a vševedomý, majúci sedem darov Ducha svätého (Luk. 4, 18), ktorými obnovil tvár zeme. (Žalm. 130, 30; Sk. ap. 2, 4.)

3) V gréčtine chybí: knihu.

4) Zlatá čaša, plná voňaviek (kadidla), má obrazný význam, zodpovedajúci harfe. Kadidlo je obraz modlitby už pre jeho vystupovanie do výšky (pobožnosť), už pre ľúbeznú vôňu, ktorá jakoby zaručuje vyslyšanie. Aké to boly modlitby, či prosebné, to sa nepovedá.

5) Grécky: a spravil si ich nášmu Bohu za kráľov a kňazov, a budú kraľovať na zemi.

6) V kráľovstve Božom ako kňazi a králi. Kráľmi sú dľa vonkajšieho stavu, kňazmi dľa vnútornej dôstojnosti. Na zemi panujú kresťania, víťaziac nad telom, svetom a diablom; na nebi kraľujú s Kristom.

prijať moc a božstvo, i múdrosť i silu, i česť i slávu, i dobrorečenie.

13. A všetko stvorenie, ktoré je na nebi a na zemi i pod zemou, a čo je na mori i čo je v ňom, všetko som počul volať: „Sediacemu na tróne a Baránkovi dobrorečenie a česť i sláva i moc na veky vekov!“

14. A štvoro zvierat rieklo: „Amen.“ A štyriadvadsať starcov padlo na svoje tváre a klaňali sa žijúcemu na veky vekov.

HLAVA 6.

Otvorenie šiestich pečatí.

1. I videl som, že Baránok otvoril jednu zo siedmich pečatí [1], a počul som jedno zo štyroch zvierat volať hlasom hromovým: „Poď sem a viď!“

2. A videl som: A hľa, biely kôň [2], a ten, ktorý sedel na ňom, mal lučište a daná mu je koruna, a vyšiel ako víťaz, aby zvíťazil.[3]

3. A keď otvoril druhú pečať, počul som druhé zviera volať: „Poď sem a viď!“ [4]

4. Tu vyšiel iný kôň, ryšavý [5], a tomu, ktorý sedel na ňom, dané je odňať pokoj so zeme, a aby sa vospolok zabíjali, a daný mu je veliký meč.

5. A keď otvoril tretiu pečať, počul som tretie zviera volať: „Poď sem a viď!“ A hľa, vraný kôň [1], a ten, ktorý sedel na ňom, mal váhu vo svojej ruke.

6. I počul som hlas akoby zprostred štyroch zvierat hovoriť: „Mierka [2] pšenice za desiatnik [3], a tri mierky jačmeňa za desiatnik, no vínu a oleju neuškoď.“ [4]

7. A keď otvoril štvrtú pečať, počul som hlas štvrtého zvieraťa volať: „Poď sem a viď!“

8. A hľa, plavý kôň [5], a meno toho, ktorý sedel na ňom, smrť; a peklo šlo za ním, a daná je mu moc nad štyrmi stranami zeme, aby usmrcoval mečom, hladom a morom a zemskými zvermi.

9. A keď otvoril piatu pečať, videl som pod oltárom duše zabitých pre slovo Božie a pre svedectvo, ktoré mali [6];

10. a kričali silným hlasom a hovorili: Až dokiaľ, Pane (svätý a pravý), nesúdiš a nepomstíš našu krv na tých, ktorí prebývajú na zemi? [7]

11. Tu daná je každému z nich biela šata [8] a rieklo sa im, aby poshoveli ešte za malý čas, až sa naplní počet ich spolusluhov a ich

---

1) Poslovia Pánovi: víťazstvo, vojna, drahota, smrť, predchodcovia najhroznejších súdov Božích (Mat. 24, 8), vychádzajú navštíviť všetok zemský svet. Symbolická sedmorka označuje postup času, v ktorom sa to, na čo ukazuje, vyvinie. O tom, koľko času potrebuje k svojmu vyplneniu to, čo sa vo videniach siedmich pečatí predpovedá, nič sa neurčuje.

2) Kôň je bojovné zviera. Biely kôň je vyznačenie víťazovo.

3) Už pri svojom východe, zdobený korunou, vencom víťazstva, chce ísť od víťazstva k víťazstvu. Kto je ten jazdec? Nie Kristus v svojej osobe. Je to dľa Matúša (24, 7 a n.) víťazný pochod evanjelia po svete. (Viktor, Primas.) Preto na bielom koni prichádza k súdu navracajúci sa Kristus.

4) V gréčtine chybí: a viď!

5) Farba označuje prelievanie krvi, vojnu. Pokoj bude zemi odňatý, svet bude sa triasť, príchod Pánov sa pripraví.

1) Čierna farba, že osoba, ktorá sa v nej zjaví, znamená ranu, je sluhom súdu Božieho. Váha na váženie ináč už odmeraného zbožia znamená drahotu.

2) Mierka, 552 grammy váhy; toľko sa rátalo denne na jedného človeka na celé zaopatrenie.

3) T. j. denár, celá mzda denná, mal byť cenou jednej mierky pšenice. Teda len s biedou budú môcť vyžiť i silní mužovia.

4) Víno a olej nechráni od hladu. Znamená veľký hlad.

5) Plavá farba je bledosť mŕtvoly. Smrť je pánom nad všetkými smrteľnými nebezpečenstvami, ktoré potom budú vypočítané. A peklo šlo za ňou jako sluha, aby sobralo tých, ktorých smrť zabije; preto ani nemá koňa, lebo smrť vykonáva všetko.

6) T. j. mučeníkov, ktorí padli pre vieru a svätý život.

7) Nie z pomsty si tak žiadajú, ale aby sa dokázala spravedlivosť božská a ľudia aby sa báli Boha a k nemu sa obrátili. Sv. Augustín tu dokladá: „To je spravedlivá i práve ľútostivá pomsta mučeníkov, že prosia, aby prestalo kráľovstvo hriechu, ktoré ich prenasledovalo.“

8) Znamená nevinnosť a blahoslavenstvo, ktoré majú všetci premožitelia, keď vojdú do neba.

bratov, ktorí majú byť usmrtení, jako i oni.[1]

12. I videl som, keď otvoril šiestu pečať, a hľa, nastalo veliké zemetrasenie a slnce sčernelo, jako vrece zo srsti[2], a mesiac celý bol ako krv,

13. a hviezdy padaly s neba na zem, ako keď fíkový strom shadzuje svoje nezrelé fíky, keď sa otriasa velikým vetrom.

14. A nebo utiahlo sa, jako svinutá kniha, a všetky hory a ostrovy pohly sa so svojho miesta.

15. A kráľovia zemskí a kniežatá a vojvodovia i boháči, i mocní i každý sluha i svobodný skryli sa do jaskýň a do horských skál,

16. a povedali horám i skalám: Padnite na nás a skryte nás pred tvárou toho, ktorý sedí na tróne, a pred hnevom Baránkovým,

17. lebo prišiel veľký deň ich hnevu, a kto bude môcť obstáť?

HLAVA 7.

Poznamenanie vyvolených, ktorí nemali podstúpiť záhuby, zo židovstva i z pohanstva; anjeli, starší a štyri zvieratá velebia Boha; predstavenie svätých v nebi.

1. Potom som videl štyroch anjelov stáť na štyroch uhloch zeme a držať štyri vetry zemské, aby neduly[3] na zem, ani na more, ani na žiaden strom.

2. Tu videl som iného anjela[4] vystupovať od východu slnca, majúceho pečať živého Boha. I zvolal velikým hlasom na štyroch anjelov, ktorým dané bolo, aby škodili zemi a moru,

3. a riekol: Neškoďte zemi, ani moru, ani stromom, kým nepoznačíme sluhov Boha nášho na ich čelách.[1]

4. I počul som počet poznačených, stoštyriaštyridsaťtisíc poznačených z každého pokolenia synov Izraelových.

5. Z pokolenia Júdovho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Rubenovho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Gadovho dvanásťtisíc poznačených,

6. z pokolenia Azerovho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Neftaliho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Manasovho dvanásťtisíc poznačených,

7. z pokolenia Simeonovho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Leviho[2] dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Izacharovho dvanásťtisíc poznačených,

8. z pokolenia Zabulonovho dvanásťtisíc poznačených[3], z pokolenia Jozefovho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Benjaminovho dvanásťtisíc poznačených.

9. Potom som videl zástup veliký, ktorý nikto nemohol spočítať, zo všetkých národov a pokolení a ľudí i jazykov stáť pred trónom a pred obličajom Baránka, oblečený do bielych šiat, a palmy v ich rukách.[4]

10. Kričali hlasom velikým a hovorili: Spása Bohu nášmu, ktorý sedí na tróne, a Baránkovi.

11. A všetci anjeli stáli okolo

---

1) T. j. kým budúci mučeníci až do ich určitého počtu nepodstúpia smrť.

2) Srstené vrecia a plášte nosievali na znak smútku a pokánia.

3) Dutie vetrov znamená súd, a nakoľko sú štyri, všeobecný súd sveta.

4) Anjela, ktorý prijde vyplniť úlohu, dávajúcu požehnaný večný život; vystupuje s tej strany, s ktorej zemské slnce prináša svetlo i život.

1) Boh myslí sa jako kráľ, ktorý dľa obyčaje východných zemí nosil pečať so svojím menom. Ako živý Boh dáva život. Služobníkom Božím dostane sa uistenia, že pri všetkom prísť majúcom trápení zostanú verní svojmu Pánovi a vo všetkých víchroch budú zachránení až do príchodu Pánovho.

2) Pokolenie Leviho, ktoré obyčajne nebývalo počítané medzi pokoleniami Izraelovými, tu sa spomína, lebo v novom zákone kňazstvo nebolo obmedzené na nijaké pokolenie.

3) Sv. Ján vynechal pokolenie Dánovo a namiesto toho započítal syna Jozefovho Manasa. Prečo? Niektorí, jako sv. Ireneus, myslia, že z tohto pokolenia bude pochádzať antikristus.

4) Stáť pred trónom a Baránkom znamená večné obcovanie s Bohom a s Baránkom, ako sa nebeská sláva a blahoslavená radosť i bielymi šatami a palmami v rukách dokonalých označuje.

trónu a okolo starcov i štyroch zvierat a padali pred trónom na svoje tváre, klaňali sa Bohu,

12. a hovorili: Amen. Dobrorečenie a veleba, a múdrosť a vďaka, česť a moc i vláda Bohu nášmu na veky vekov! Amen.

13. Tu jeden zo starcov prehovoril a riekol mi: Kto sú títo, ktorí sú oblečení do bielych šiat, a odkiaľ prišli?

14. I riekol som mu: Pane môj, ty vieš. I riekol mi: To sú tí, čo prišli z veľkého súženia, a oprali si rúcha a zbielili v krvi Baránkovej. [1]

15. Preto sú pred trónom Božím a slúžia mu dňom i nocou v jeho chráme, a ten, ktorý sedí na tróne, bude ich zatieňovať.[2]

16. Nebudú viac lačnieť, ani smädnúť, a nebude dorážať na nich slnce, ani žiadne sparno,

17. lebo Baránok, ktorý je uprostred trónu, bude ich riadiť [3] a zavedie ich k studniciam živých vôd, a Boh sotre všelikú slzu s ich očí.

HLAVA 8.

Otvorenie siedmej pečate; sedem anjelov s trúbami, význam ich trúbenia.

1. A keď otvoril siedmu pečať, nastalo ticho v nebi asi na pol hodiny.[4]

2. I videl som sedem anjelov stáť pred obličajom Božím, a bolo im dané sedem trúb.

3. Tu prišiel iný anjel a postavil sa pred oltár, mal zlatú kaditeľnicu, a dané sú mu mnohé zápaly, aby naložil z modlitieb svätých na oltár zlatý, ktorý je pred trónom Božím.

4. I vystúpil dym zápalov z modlitieb svätých z anjelovej ruky pred Boha.

5. Tu vzal anjel kaditeľnicu a naplnil ju ohňom s oltára a hodil na zem [1], i nastalo hrmenie a hučanie, a blýskanie i veľké zemetrasenie.

6. A tých sedem anjelov, ktorí mali sedem trúb, pripravilo sa trúbiť.[2]

7. A prvý anjel zatrúbil, i povstalo krupobitie a oheň smiešaný s krvou, a (to) shodené bolo na zem: a tretia čiastka zeme bola spálená, a tretia časť stromovia zhorela, a všetka zelená tráva bola spálená.

8. A druhý anjel zatrúbil: tu jakoby hora veľká, ohňom horiaca, hodená bola do mora, a tretia časť mora premenila sa na krv,

9. i zahynula tretia časť stvorenia, ktoré žilo v mori, aj tretia časť lodí zahynula.

10. A tretí anjel zatrúbil, a padla s neba veľká hviezda, horiaca jako fakľa, a padla na tretiu čiastku riek a do prameňov vôd.

11. A meno hviezdy je Pelínok; i obrátila sa tretia čiastka vôd na pelínok (palinu), a mnoho ľudí umrelo od vôd, lebo zhorkly.

12. A štvrtý anjel zatrúbil, i uderená bola tretia čiastka slnca a tretia čiastka mesiaca a tretia čiastka hviezd, tak že sa tretia čiastka z nich zatmila, a tretina dňa nesvietila, podobne i noci.

13. Tu videl a počul som hlas jedného orla, letiaceho po prostriedku neba a volajúceho velikým hlasom: Beda, beda, beda tým, ktorí prebývajú na zemi, pre ostatné zvuky troch anjelov, ktorí majú trúbiť.

---

1) Teda nielen mučeníci, ale všetci vyvolení, ktorí si oprali rúcha v krvi Baránkovej a vytrvali v stálej vernosti k viere.

2) Svojou božskou prítomnosťou ich oblaží.

3) Grécky: pásť.

4) T. j. očakávaním toho, čo Boh teraz vo svojom súde určiť ráčí.

1) Na znamenie, že modlitby svätých o vyplnenie súdov Božích prišly pred Boha a boly vyslyšané; anjel naplnil ohňom s oltára, ktorý spálil kadidlo, svoju kaditeľnicu a hodil potom toto s oltára vzaté žeravé uhlie na zem. Následkom toho nastalo hrmenie a hučanie atď.

2) T. j. oznámiť trest Boží. V nasledujúcich obrazoch predstavuje sa vyliaty hnev Boží na zem, more, rieky a oblohu, potom na ľudí nepoznamenaných (zo židovstva) a pohanských, konečne na vesmír.

HLAVA 9.

O piatom a šiestom trúbení a jeho význame.

1. A piaty anjel zatrúbil: tu videl
som hviezdu [1] padnúť s neba na
zem, a daný jej bol kľúč od hlbokej
priepasti.[2]
2. I otvorila tú hlbokú priepasť:
a z hlbiny vystúpil dym, ako z ve-
likej pece, a zatmilo sa slnce i po-
vetrie dymom z hlbiny.
3. A z dymiacej sa hlbiny vyšly
na zem kobylky, a daná je im moc,
akú moc majú zemskí šťúri,
4. a prikázalo sa im, aby neško-
dily [3] zemskej tráve, ani žiadnej ze-
lenine, ani žiadnemu stromu, ale len
ľuďom, ktorí nemajú znamenia Bo-
žieho na svojich čelách.
5. A dané je im, nie aby ich za-
bíjaly, ale len trápily za päť me-
siacov, a trápenie od nich je, jako
trápenie od šťúra, keď uštipne člo-
veka.
6. A v tých dňoch ľudia hľadať
budú smrť, a nenajdú jej, a žiadať
si budú umrieť, a smrť bude utekať
od nich.
7. A podoby kobyliek podobaly
sa koňom, prihotoveným do boja,
a na ich hlavách akoby koruny, po-
dobné zlatým, a ich tváre jako tváre
ľudské.
8. A maly vlasy, jako vlasy žen-
ské, a ich zuby boly jako zuby ľvov.
9. A maly panciere, jakoby pan-
ciere železné, a zvuk ich krýdel jako
hrmot mnoho koňských vozov, be-
žiacich do boja.
10. A maly chvosty, jako šťúri, a
na ich chvostoch boly žihadlá [4], a
maly moc ľuďom škodiť za päť me-
siacov.
11. A maly nad sebou kráľa, an-
jela priepasti, ktorého meno je po
hebrejsky Abaddon a po grécky
Apollyon; po latinsky má meno Ex-
terminans.[1]
12. Jedna bieda pominula, a hľa,
prijdú ešte dve biedy potom.
13. A šiesty anjel zatrúbil: i po-
čul som jeden hlas zo štyroch rohov
zlatého oltára, ktorý je pred očami
Božími,
14. hovoriť šiestemu anjelovi, ktorý
mal trúbu: „Odviaž tých štyroch an-
jelov, ktorí sú priviazaní u velikej
rieky Eufratu.“
15. I odviazal štyroch anjelov,
ktorí boli pripravení na hodinu a
na deň, a na mesiac a na rok [2], aby
zabili tretiu čiastku ľudí.
16. A počet vojska jazdeckého:
dvadsaťtisíckrát desaťtisícov.[3] A po-
čul som ich počet.
17. A takto som videl kone vo
videní: a tí, ktorí sedeli na nich,
mali panciere ohnivé a modro-čer-
vené a sirkové, a hlavy tých koní
boly jako hlavy levové, a z úst im
vychádza oheň a dym a síra.
18. A od týchto troch rán zahy-
nula tretia čiastka ľudí, od ohňa a
od dymu a síry, ktoré sa im valily
z úst,
19. lebo kone majú moc vo svo-
jich ústach a vo svojich chvostoch,
poneváč ich chvosty sú podobné ha-
dom; majú hlavy a nimi škodia. [4]
20. A ostatní ľudia, ktorí neboli
zabití tými ranami, (predsa) neobrá-
tili sa od skutkov svojich rúk [5], aby
sa neklaňali diablom a zlatým a
strieborným a medeným a kamen-

---

1) Pod touto hviezdou sa rozumie satan, padlý anjel.

2) Od pekla. Smysel: Daná mu je moc (kľúč) vypustiť svoju všetku zlosť, aby škodil ľuďom.

3) Kto im dal moc, je Boh. Svoju zlostnú moc majú síce z pekla, ale nemôžu jej použiť, len nakoľko im Boh dá miesta a priestoru.

4) Kobylky znamenajú dobre ozbrojené vojská.

1) V gréckej pôvodine chýbajú slová: po latinsky Exterminans. Voľný slovenský preklad tohoto latinského dodatku je: Zahubiteľ.

2) T. j. na určitý čas, kedy sa vôli Božej zaľúbi ich zavolať.

3) 20.000 × 10.000 = 20,000.000, teda 20 millionov, t. j. ohromný počet.

4) Chvosty pozostávaly z hadov, na tele prirastených, s hlavami dolu obrátenými.

5) Prvý hriech, v ktorom ostatní ľudia zotrvávali, bola modloslužba. Kto slúži modlám, klania sa diablovi, ktorý stojí za pohanskou poverou.

ným a dreveným modlám, ktoré nemôžu ani vidieť, ani počuť, ani chodiť.

21. A neobrátili sa od svojich vrážd, ani od svojho travičstva [1], ani od svojho smilstva, ani od svojich krádeží.

HLAVA 10.

Anjel s otvorenou knihou prisahá, že nebude času; dáva tú knihu Jánovi prehltnúť a rozkaz, aby ďalej prorokoval.

1. I videl som iného silného anjela s neba sostupovať, odeného oblakom, a dúhu mal nad svojou hlavou, a jeho tvár bola jako slnce, a jeho nohy jako ohnivé stĺpy.[2]

2. A vo svojej ruke mal otvorenú knižku, a položil svoju pravú nohu na more a ľavú na zem.

3. A volal veľkým hlasom, ako keď lev reve.[3] A keď dokričal, mluvilo sedem hromov svojimi hlasmi.

4. A keď sedem hromov domluvilo svoje hlasy, ja chcel som písať: ale počul som hlas s neba hovoriť mi: „Zapečať to [4], čo mluvilo sedem hromov, a nepíš!“

5. Tu anjel, ktorého som videl stáť na mori a na zemi, pozdvihol ruku svoju k nebu

6. a prisahal na toho, ktorý žije na veky vekov, ktorý stvoril nebo i to, čo je v ňom, a zem i to, čo je na nej, a more i to, čo je v ňom, že už viac nebude času,

7. ale za dňov ozvania sa siedmeho anjela, keď začne trúbiť, dokoná sa tajomstvo Božie [1], jako zvestoval skrze svojich sluhov prorokov.

8. A počul som hlas s neba zase rozprávať sa so mnou a povedať: „Iď a vezmi otvorenú knižku z ruky anjela, ktorý stojí na mori i na zemi.“

9. I šiel som k anjelovi a povedal som mu, aby mi dal knižku. I riekol mi: „Vezmi knižku a prežri ju [2], a spôsobí ti horkosť v bruchu, ale v ústach ti bude sladko jako med.“

10. A vzal som tú knihu z ruky anjelovej a prežrel som ju: a bolo mi v ústach sladko jako med, ale keď som ju prežrel, bolo mi horko v bruchu.[3]

11. I riekol mi: „Musíš opäť prorokovať národom a ľuďom a jazykom i mnohým kráľom.“

HLAVA 11.

Meranie chrámu. O dvoch svedkoch, ktorí budú usmrtení, ale ožijú. Zatrúbenie siedmeho anjela, otvorenie chrámu nebeského.

1. I daná mi bola trsť, podobná prútu [4], a povedané mi: Vstaň a premeraj chrám Boží i oltár, i tých, ktorí sa klaňajú v ňom:

2. ale sieň, ktorá je vonku pred chrámom, vyhoď von a nemeraj; lebo sa dá pohanom, a budú šliapať sväté mesto za štyridsať a dva mesiace.[5]

3. A dám svojim dvom svedkom [6],

---

1) V tom čase bola veľká zkazenosť v rimskej državе a bolo rozšírené najmä tráviť ľudí.

2) Tento druhý silný anjel sostupuje s neba a ide tou cestou, ktorú si Pán vyvolí k svojmu príchodu na súd; prichádza jako jeho predchodca a predobrazuje vo svojom celom objavení Pána, jako príde v oblakoch. Dúha označuje ho za posla milosti, ktorú Boh udelí skrze svojho Syna, keď prijde súdiť; jeho nohy predstavujú jeho rozšliapujúcu a nivočiacu moc, ktorú Pán proti svojim nepriateľom dokazuje.

3) Hrmenie je hlas Boží, v hrmení hovoril Boh so Sinai k svojmu ľudu, v hrmení hovorí i zemi.

4) T. j. zataj a nezjavuj, čo si počul. Boh za dobré uznal poznamenať, že budúcnosť skrýva tajomstvo, a nie dvíhať rúško toho tajomstva.

1) Už sa s tým nebude odkladať, ale stane sa splnenie tajomstva Božieho v čase siedmej trúby.

2) Prežrením knižky má apoštol obsiahnuť obsah svojich prorockých rečí.

3) Ústa znamenajú prijatie, brucho ďalšie skúmanie a poznanie prijatého zjavenia. Tým činom, že Ján knižku prežrel, stal sa súcim ohlasovať jej obsah.

4) T. j. meradlu.

5) Označenie času dľa mesiacov, ba i dní má znamenať, že udalosti trvajú dlho a nepretržene. V hl. 13, 5. spomínajú sa zase 42 mesiace, za ktoré zver dostala moc vládnuť. Ak je tento čas totožný s týmto tu označeným, vtedy znamená poslednú polovicu svetového týždňa, čas najbližších predznakov Pánovho príchodu. (Srov. Luk. 21, 24.)

6) Tu je reč o Henochovi a Eliášovi.

aby do vriec oblečení prorokovali za tisícdvesto a šesťdesiat dní.[1]

4. Títo sú dve olivy a dva svietniky, ktoré stoja pred obličajom Pána zeme.

5. A keď im bude chcieť kto ublížiť, vybúši im oheň z úst a spáli ich nepriateľov, a keď im bude chcieť kto uškodiť, tak musí byť zabitý.

6. Títo majú moc zavrieť nebo, aby nepršal dážď za dňov ich prorokovania; a majú moc nad vodami, aby ich obrátili na krv; a bili zem všelikou ranou, koľko ráz budú chcieť.

7. A keď dokonajú svoje svedectvo, zver[2], ktorá vystúpi z priepasti, povedie vojnu proti nim a zvíťazí nad nimi a zabije ich.

8. A telá ich budú ležať na uliciach[3] veľkého mesta, ktoré sa nazýva duchovne Sodoma a Egypt, kde aj ich Pán bol ukrižovaný.[4]

9. A uzrú (mnohí) z pokolení i z ľudí, a z jazykov i národov ich telá za pol štvrta dňa[5], a nedajú pochovať ich telá do hrobov.

10. Ba tí, ktorí prebývajú na zemi, radovať sa budú nad nimi a veseliť, a budú posielať dary jedni druhým, lebo tí dvaja proroci trápili tých, ktorí prebývali na zemi.

11. Ale po pol štvrtom dni vošiel do nich duch života od Boha, a stali si na nohy, a veliká bázeň dopadla na tých, ktorí ich videli.

12. Tu počuli veľký hlas s neba, ktorý im povedal: „Vystúpte sem!“ I vystúpili na nebo v oblaku[1], a ich nepriatelia ich videli.

13. A v tú hodinu nastalo veľké zemetrasenie, a desiata čiastka mesta sborila sa, a v tom zemetrasení zahynulo sedemtisíc ľudských osôb, a ostatní boli zostrašení a vzdávali slávu Bohu nebeskému.

14. Druhá bieda pominula: a hľa, tretia bieda prijde skoro.

15. A siedmy anjel zatrúbil: i povstaly veľké hlasy v nebi a hovorily: „Dostalo sa kráľovstvo tohoto sveta nášmu Pánovi a jeho Pomazanému, a kraľovať bude na veky vekov. Amen.“

16. Tedy tých štyriadvadsať starcov, ktorí pred obličajom Božím sedia na svojich stoliciach, padli na svoje tváre a klaňali sa Bohu a hovorili:

17. Vďaky vzdávame tebe, Pane Bože všemohúci, ktorý si, a ktorý si bol, a ktorý máš prísť, že si si vzal svoju veľkú moc a kraľuješ.

18. I rozhnevaly sa národy, ale prišiel tvoj hnev a čas súdiť mŕtvych, a dať odplatu tvojim sluhom, prorokom a svätým, i tým, ktorí sa boja tvojho mena, malým i veľkým, a vykoreniť tých, ktorí nakazili zem.

19. Tu otvoril sa chrám Boží na nebi a ukázala sa truhla jeho úmluvy v jeho chráme: i nastaly blesky a hlasy, a zemetrasenia i veľké krupobitie.

HLAVA 12.

Žena, odená slnkom a stíhaná drakom, porodila syna, ktorý je vzatý k Bohu; šarkan, shodený s neba, prenasledoval ženu i jej potomstvo.

1. I ukázalo sa veľké znamenie na nebi: Žena, odetá slnkom, a me-

---

1) Z obrazného trvania nemožno uzavierať na skutočné.

2) Tá istá zver, o ktorej je reč v 13, 1. a 17, 8., pochádzajúca z pekla.

3) Ako tí dvaja svedkovia nesmú byť skôr usmrtení, než bude vyplnené ich poslanie, tak dopustí Boh všemohúci ich spotupenie len preto, aby ich potom tým väčšmi oslávil. Nebyť pochovaný, to bola najvyššia potupa.

4) Mesto, v ktorom dvaja svedkovia účinkovali a v ktorom zver, ktorá v ňom mala svoje sídlo, ich usmrtila. Jeruzalem sa tu významne kladie za stred kresťanstva v polovici posledného svetového týždňa.

5) T. j. za krátky čas.

1) Vystúpili v oblaku na nebo; všetko sa im tak stane, jako ich Pánovi a Spasiteľovi. Ich nepriatelia musia sa na to dívať a budú naplnení hanbou a strachom.

siac pod jej nohami a na jej hlave koruna z dvanástich hviezd [1];

2. a bola v druhom stave, kričala v pracovaní k pôrodu a trápila sa, aby porodila.[2]

3. A zjavilo sa iné znamenie na nebi: A hľa, drak veľký, ryšavý, majúci sedem hláv a desať rohov, a na svojich hlavách sedem korún. [3]

4. A jeho chvost strhol tretinu hviezd s neba a shodil ich na zem. [4] A drak stal si pred ženu, ktorá mala porodiť, aby, keď porodí [5], zožral jej syna.

5. I porodila dieťa, chlapca, ktoré malo spravovať všetky národy železným prútom. A vzali [6] jej syna k Bohu a jeho trónu,

6. a žena utiekla na púšť, kde mala prihotovené miesto od Boha, aby ju tam živili za tisícdvesto a šesťdesiat dní.[1]

7. A strhla sa veľká vojna na nebi. Michal a jeho anjeli bojovali s drakom, a drak bojoval i jeho anjeli,

8. ale (títo) neprevládli a neušlo sa im miesta viac na nebi.

9. I shodili toho velikého draka [2], starého hada, ktorý sa volá diabol a satan, ktorý svádza celý okršlek, a shodený bol na zem, i jeho anjeli s ním boli svrhnutí.

10. Tu počul som veľký hlas [3] na nebi volať: Teraz nastalo spasenie a moc i kráľovstvo nášho Boha, a vláda jeho Krista; lebo shodený je žalobník našich bratov, ktorý žaloval na nich pred obličajom nášho Boha dňom i nocou.[4]

11. A oni zvíťazili nad ním pre krv Baránkovu a pre slovo svojho svedectva, a nemilovali svojich životov až na smrť.[5]

12. Preto veseľte sa, nebesá, a ktorí prebývate v nich. Beda zemi a moru, lebo diabol sostúpil k vám, ktorý má veľký hnev v povedomí, že má krátky čas.

13. A keď drak videl, že je shodený na zem, prenasledoval ženu, ktorá bola porodila chlapca.

14. Tu dostala žena dve krýdla,

---

1) Žena stojí v slnci, má mesiac pod nohami a na hlave korunu, zdobenú 12. hviezdami. Teleso svetla ju obtáča, na menšom stojí, telesá svetla tvoria jej veniec. Jestli sú tie svetlá nebeské svetlá, to ukazuje na to, že Boh dal jej svetlo nebeské. Preto ju i knieža temnosti stíha. Táto žena je protivou veľkej smilnice (17, 4). Koruna, ktorá v zjavení vždy ozdobuje víťaza, je zdobená dvanástimi hviezdami. Dvanástka je počet ľudu Božieho, ktorého vodcami boli niekdy 12. patriarchovia a neskôr 12. apoštolovia. Žena je tedy obrazom ľudu Božieho. Nakoľko Maria, súc matkou Pána, bola matka pravého Izraela a v konečných dejinách Cirkvi odzrkadľuje sa počiatok, môže sa toto videnie vzťahovať i na ňu.

2) Ján vidí ženu, Cirkev konečného času (dľa iných židokresťanskú cirkev), akoby v pracovaní k pôrodu, aby ešte raz zo seba porodila Messiáša, aby panoval na zemi. Dieťa prijde na svet, ale moc satanášova je ešte priveľká, než by Kristus mohol panovať na zemi. Dieťa dostane sa pred jeho prenasledovaním a úkladmi k Bohu a Cirkev na zemi ostane ešte vo svete, ktorý leží v zlom.

3) T. j. diabol krvožížnivý, plný ľsti a moci; z dopustenia Božieho vo svojom kráľovstve (v pekle i na zemi) panuje. Sedem korún, vlastne sedem oblemov (diadémov). Diadém bola stuha, ktorou bola oblemovaná tiara perských kráľov. Tento oblem neskôr bol zo zlata a stal sa znakom kráľovskej hodnosti. Diadémy i tu znamenajú panovnícku moc; rohy všetky jej prostriedky.

4) Veliká moc drakova, i nad najvyšším sveta, a jeho žiadosť všetko shodiť do priepasti sa tým znázorňuje, že tretinu hviezd strhne s neba a tak i do stvorenia nad zem povýšeného záhubne zasahuje.

5) Skôr treba tu myslieť na dozrenie veriacich k dokonalej svätosti a ich úplné odtrhnutie sa od sveta; pred týmto dozrením nezjaví sa Pán ako sudca.

6) Veriaci budú vzatí k trónu Božiemu, nakoľko, vytrhnutí súc z múk a pokušení, jako z tlamy drakovej, ktorý chcel pohltnúť ich duše, zachránení sú v nebi, jako dedičia Boží, jako spoludedičia Kristovi, t. j. ako účastníci tej istej slávy.

1) Ako niekdy Eliáš prorok na rozkaz Boží šiel na púšť a tam živený bol od krkavcov, tak stane sa tu v Cirkvi v poslednej dobe súženi.

2) *Veliký drak.* Nazýva sa *starým hadom,* ako svodca pokolenia ľudského (1. Mojž. 3, 1—5); *diablom* a *satanom,* ako žalobník a protivník, ktorý *svádza celý okršlek,* ako hl. 13, v. 14 a hl. 20, v. 8, 10 ukazujú.

3) Hlas pochádza od ľudí, ktorí sa už dostali do nebeského blahoslavenstva, od bratov ešte na zemi žijúcich veriacich, nie od anjelov.

4) Už síce ani teraz ničoho nevykoná žaloba satanova proti pravým údom Cirkvi, lebo Kristus je naším primlúvačom v nebi, ktorý zahanbí našich žalobníkov, ale kým ešte jesto nevernosti a odpadúvania v Cirkvi, má satan prečo žalovať. Až keď Cirkev pozostávať bude len z dokázaných (Efez 4, 13), zbaví sa obžaloby satanovej.

5) Lebo Baránok vylial svoju krv za nich a oni stáli až na smrť vydávali svedectvo o Kristovi.

veľké orličie, aby letela od tvári hadovej do púšte, na svoje miesto, kde ju živia za čas, za časy a za pol času.[1]

15. I vypustil had zo svojej tlamy vodu, jako rieku[2], za ženou, aby ju dal odniesť rieke.

16. Ale zem pomohla žene, lebo zem otvorila svoje ústa a pohltla rieku, ktorú vypustil drak zo svojej tlamy.[3]

17. I nahneval sa drak na ženu, a odišiel viesť vojnu s ostatnými z jej plemena[4], ktorí zachovávajú prikázania Božie a majú svedectvo Ježiša Krista,

18. a stal si na piesok morský.

HLAVA 13.

Jedna zver z mora rúha sa Bohu a prenasleduje veriacich, druhá zo zeme ju napomáha a núti ľudí, aby sa klaňali jej obrazu.

1. I videl som vystupovať z mora[5] zver, ktorá mala sedem hláv a desať rohov, a na jej rohoch desať korún, a na jej hlavách mená rúhania.[6]

2. A zver, ktorú som videl, bola podobná pardovi, no jej nohy jako nohy medvedie, a jej tlama jako tlama levova.[7] A drak dal jej svoju silu a veľkú moc.[8]

3. A videl som jednu z jej hláv, ubitú skoro na smrť, ale jej smrteľná rana zahojila sa. A celá zem divila sa a šla za tou zverou.

4. A klaňali sa drakovi, ktorý dal moc zveri, a klaňali sa zveri a hovorili: „Kto sa vyrovná tej zveri, a kto bude môcť bojovať s ňou?“ [1]

5. A daly sa jej ústa hovoriť veľké veci a rúhania, a dostala sa jej moc vládnuť za štyridsať a dva mesiace.[2]

6. Tu otvorila svoju tlamu rúhať sa Bohu, aby sa rúhala jeho menu i jeho stánku, i tým, ktorí prebývajú na nebi.

7. A dané jej i viesť boj so svätými a premáhať ich. A daná jej moc nad všelikým pokolením a ľudstvom a jazykom i národom.

8. A klaňali sa jej všetci, ktorí prebývajú na zemi, ktorých mená nie sú zapísané do Baránkovej knihy života, ktorý je zabitý od počiatku sveta.[3]

9. Kto má ucho, nech počúva.

10. Kto zajíma do väzenia, do väzenia pôjde; kto mečom zabíja, mečom zabitý byť musí. Tu je trpelivosť a viera svätých.

11. A videl som inú zver[4] vystupovať zo zeme, a mala dva rohy, podobné Baránkovým, ale mluvila jako drak.[5]

12. A vykonávala všetku moc prvej tej zveri, pred jej očami[6], a doviedla, že zem a tí, ktorí na nej prebývajú, klaňali sa tej prvej zveri, ktorej zahojila sa smrteľná rana.

13. A robila veľké znamenia, tak že i oheň dala padať s neba na zem navidomoči ľuďom.[7]

---

1) T. j. za rok. za (dva) roky a pol roka = 3½ roka. (Srov. 11, 3.)

2) Rieka znamená nebezpečenstvo, ktoré zúriaci satan pripravil žene.

3) Všetko protivenstvo proti Cirkvi pominie, jako voda v piesku.

4) Žena má teda ešte synov na zemi, ktorí sú prenasledovaní. Diabol nemohol prevládať Cirkev, preto obrátil sa proti jednotlivým údom.

5) Tak stojí drak na mori, lebo vie, čo sa teraz stane. Drak zostane pod nasledujúcim bojom na dejišti, jako mimosvetový pôvodca prvého boja.

6) Zver vystupuje z mora (11, 7), ako (17, 8) vystupuje zver z priepasti; druhá zver (11, 13) zo zeme.

7) T. j. podobná lstivému pardalovi, dravému medveďovi a silnému levovi.

8) V gréčtine stojí aj: „svoj trón“. Knieža sveta dáva zveri to panstvo i moc, ktorú u Luk. 4, 6 darmo ponúkal Pánovi, a tak pripravuje moci svetské za svoje nástroje pre prenasledovanie Cirkvi za posledného času.

1) Vzdávali úctu zveri, jaká prináleží Bohu.

2) 3½ roka. V tom je potecha pre kresťana, že to celé protikresťanské chovanie sa zveri závisí od Božieho dopustenia, teda len tak dlho trvá, dokiaľ Boh chce.

3) Ktorý od večnosti určený bol k tomu, aby bol zabitý za vykúpenie sveta.

4) Táto druhá zver bola pomocnica prvej.

5) Osobovala si tiež moc nebeskú, jako nejaký Kristus, ale hovoril ňou diabol.

6) Ako jej služobkyňa.

7) Že falošní proroci budú činiť zdanlivé divy, to Spasiteľ predpovedal a sv. Pavel preto tak veľmi varuje pred antikristom. Oheň je narážka na zázrak Eliáša proroka. Falošným prorokom

14. A sviedla tých, ktorí prebývajú na zemi, tými znameniami, ktoré sa jej dostalo činiť pred obličajom zveri, a nahovárala obyvateľov zeme, aby spravili obraz zveri, ktorá mala ranu od meča a ožila.[1]

15. A dané je jej, aby dala ducha[2] obrazu tej zveri a aby mluvil obraz tej zveri, a aby spôsobila, ktoríkoľvek by sa neklaňali obrazu zveri, aby boli zabití.

16. A dovedie, aby všetci[3], malí i veľkí, bohatí i chudobní, svobodní i sluhovia, mali znamenie na svojej pravej ruke, alebo na svojich čelách[4],

17. a aby žiaden nesmel kupovať ani predávať, leda kto má znamenie, alebo meno zveri, alebo počet jej mena.[5]

18. Tuto je múdrosť. Kto má rozum, nech číta počet zveri[6], lebo je to počet človeka, a jej počet je: šesťstošesťdesiatšesť.[7]

HLAVA 14.

Baránok, sprevádzaný zástupom čistých duší; anjel predpovedá pád Babylona a blaženosť spravedlivých; Syn človeka prichádza k súdu.

1. A videl som, a hľa, Baránok[8] stál na hore Sion[1], a s ním stoštyridsaťaštyritisíc, majúcich jeho meno a meno jeho Otca napísané na svojich čelách.[2]

2. Tu počul som hlas s neba, jako hlas mnohých vôd a jako hlas veľkého hromu; a hlas, ktorý som počul, bol jako hudcov, ktorí si hrajú na harfy.

3. A spievali jakoby novú pieseň pred trónom a pred štyrmi zvieratami a starcami, a nikto nemohol spievať pieseň, iba tých stoštyridsaťštyritisíc, ktorí sú kúpení so zeme.

4. To sú tí, ktorí sa so ženami nepoškvrnili, lebo sú panenskí.[3] Títo nasledujú Baránka, kamkoľvek ide. Títo sú kúpení z ľudí, jako prvotiny Bohu a Baránkovi[4],

5. a v ich ústach nenašla sa lož, lebo sú bez poškvrny pred trónom Božím.

6. A videl som iného anjela letieť po prostriedku neba, majúceho večné evanjelium, aby ho zvestoval tým, ktorí sú usadlení na zemi, a všelikému národu i pokoleniu, i jazyku i ľudu,

7. a volal veľkým hlasom: Bojte sa Pána[5] a vzdávajte mu česť, lebo prišla hodina jeho súdu; a klaňajte sa tomu, ktorý učinil nebo i zem, a more i pramene vôd.

8. Tu nasledoval iný anjel a volal: Padol, padol Babylon[6], ten veľký,

---

nejde tak o zničenie nepriateľov, ako o to, aby ľudí presvedčili, že ich moc je nadprirodzená: „navidomoči ľuďom“.

1) Kým kresťanská Cirkev zovnútorne čím ďalej tým viac mizne, vystavuje sa zahojenie rany prvej zveri za príčinu, aby jej prevládajúcu moc poklonou oslavovali. Ešte treba poznamenať, že je tu reč o skutočnom obraze.

2) Ducha diabolského.

3) Ten zdanlivý zázrak tak sfanatizuje prívržencov zveri, že začnú zabíjať veriacich kresťanov.

4) T. j. vypálené znamenie tej zveri; jako vojaci mali na ruke vypálené znamenie, že sú služobníkmi štátu, otroci zase mali znamenie pána, ktorému náležali.

5) Kresťanom činia nemožným i občianske obcovanie; tak ďaleko ide nesnášanlivosť tých, ktorí sa klaňajú zveri, na čo naráža iste i 12, 6.

6) T. j. počet prvej zveri, čiže istého ukrutného protivníka.

7) Tento počet bol už rozličným spôsobom hľadaný a vysvetľovaný alebo o Neronovi, alebo o Diokleciánovi, avšak označuje sa tu nie osobnosť, ale dokonalý duch zlého na najvyššom tróne zeme.

8) Srov. 5, 6.

1) Sion, zemský Jeruzalem. Tam videl sv. Ján Pána v podobe baránka, teda ešte nie jako víťaza, nie jako nad svojimi nepriateľmi triumfuje.

2) 144.000 dľa Jeronyma znamenajú z pokolení izraelských poznačených (7, 4), dľa iných veriacich zo všetkých národov shromaždených.

3) Od prvého úpadu do hriechu je prirodzené pohlavné obcovanie, i manželské, niečo znečisťujúceho, čo sa len skrze sviatosť vyzdvihuje. Poťahom na to volený je výraz „poškvrniť sa“. Panenstvo, ktoré sa tu chváli, zachovali v *prenasledovaní antikristovom* tí všetci; ono patrí tak ženám, ako mužom.

4) Sú síce všetci blahoslavení vykúpení, ale tieto panenské duše jako prvotiny dokonania, jako kvet, ako zvláštna obeta pre Boha a Baránka.

5) Grécky: Boha.

6) Babylon je obraz ľudí proti Bohu spoločne sa búriacich, ale jako protiobraz podáva sa sv. Jánovi aj Rím, ktorý predstavuje niekdajší Babylon posledných časov.

ktorý vínom hnevu svojho smilstva napájal všetky národy.

9. A tretí anjel nasledoval ich a volal veľkým hlasom: Jestli sa kto bude klaňať zveri a jej obrazu a prijme jej znamenie na svoje čelo, alebo na svoju ruku,

10. i ten bude piť víno hnevu Božieho, ktoré je smiešané so samosvojím[1] v kalichu jeho hnevu, a trápený bude ohňom a sírou pred obličajom svätých anjelov a pred obličajom Baránka.

11. A dym z ich múk vystupovať bude na veky vekov, a nebudú mať odpočinku ani vo dne, ani v noci tí, ktorí sa klaňali zveri a jej obrazu, a kto by prijal znamenie jej mena.

12. Tu je trpelivosť svätých, ktorí zachovávajú prikázania Božie a vieru Ježišovu.

13. A počul som hlas s neba, hovoriť mi: Píš: Blahoslavení mŕtvi, ktorí umierajú v Pánovi. Od tejto chvíle už, povedá Duch, nech si odpočinú od svojich prác, lebo ich skutky nasledujú ich.

14. I videl som: a hľa, biely oblak, a na oblaku sedel, podobný Synovi človeka, majúci na svojej hlave zlatú korunu a vo svojej ruke ostrý kosák.[2]

15. A iný anjel vyšiel z chrámu a volal veľkým hlasom na toho, ktorý sedel na oblaku[3]: Zapusť svoj kosák a žni, lebo prišla hodina, aby sa žalo, poneváč doschla na zemi žatva.[1]

16. Tu ten, ktorý sedel na oblaku, pustil svoj kosák na zem a požal zem.

17. A iný anjel vyšiel z chrámu, ktorý je na nebi, a mal i on ostrý kosák.

18. A iný anjel vyšiel od oltára, ktorý mal moc nad ohňom, a volal veľkým hlasom na toho, ktorý mal ostrý kosák, a hovoril: Zapusť svoj ostrý kosák a srež strapce vo vinici na zemi[2], lebo zrelé sú jej hrozná.

19. Tu spustil anjel svoj ostrý kosák na zem a srezal hrozná vo vinici na zemi a vsypal do veľkej kade[3] hnevu Božieho;

20. a šliapalo sa v kadi pred mestom: a vyšla krv z kade až po úzdy koňom, na tisíc a šesťsto honov.[4]

HLAVA 15.

Sedem anjelov s poslednými siedmimi ranami; chválospev vyvolencov; sedem čiaš hnevu Božieho.

1. I videl som iné veľké a divné znamenie na nebi: sedem anjelov, majúcich sedem posledných rán; lebo nimi dokonáva sa hnev Boží.[5]

2. A videl som akoby sklené more[6], miešané s ohňom, a tých, ktorí prevládali zver a jej obraz a počet jej

---

1) Samosvoje, gr. nemiešané, alebo i samorodné, je víno, do ktorého nie je nič primiešané; značí prísny trest neuprositeľnej božskej spravedlivosti. Tresty opisujú sa vo verši 10. a 11.: Prívrženci zveri trápení budú ohňom a sírou (srov. trest Boží na Sodome, 1. Mojž. 19, 24); ich trest bude trvať večne (obraz dymu vzatý je z Izaj. 66, 24); nikdy nebudú mať vnútorného pokoja. A aby ich muka bola ešte väčšia, trpieť budú svoj trest pred anjelmi a pred Baránkom, od ctiteľov zveri opovrhovaným a prenasledovaným, ktorého videnie im ustavične vytýka, že mohli obsiahnuť milosť a blahoslavenstvo.

2) Dľa všetkého predstavuje sa nám tu Kristus, ako prijde. (Tom.) Sám povedal, že prijde na oblakoch (Mat. 24, 30) a vyššie (1, 13) nazýva sa podobným Synovi človeka. Biela farba znamená, že s objavením Syna človeka sa rozvidnie, zlatá koruna je koruna víťazstva. V hl. 6., v. 2. vyšiel zvíťaziť, ako víťaz prichádza teraz, a preto nemá vo svojej ruke, jako tam, lučište, ale ostrý kosák.

3) Účinok príchodu Pánovho predstavuje sa v dvoch obrazoch: v obraze žatvy (v. 14—16) a v obraze oberačky (vínobrania, v. 17—20). Žatvu vykoná Pán osobne, vínobranie a tlačenie potom tretí anjel (v. 19, 20) na rozkaz zjaviaceho sa druhého anjela.

1) Úroda dozrela na poliach; všetci obyvatelia zeme sú určení k žatve.

2) Celá zem je jako jeden vinič; zlí budú srezaní.

3) Lis, čereň, preš na víno; tu nástroj hnevu Božieho.

4) Počet je tu obraz; znamená, že súd vzťahuje sa na celú zem.

5) Rany nazývajú sa poslednými, lebo nimi dokoná sa hnev Boží.

6) Sklené more je nebo, v ktorom sa blahoslavení zdržujú, ktorí (14, 2—3) tým 144.000 novú pieseň chvály spievali. K tým pridružili sa tí, ktorí boli zabití za antikristovho času a prenasledovania. Nebo je čisté, nie kalné, ale teraz zrkadlí sa v ňom oheň k poslednému súdu chystajúceho sa hnevu Božieho.

mena, stáť nad skleným morom, majúcich harfy Božie.

3. A spievali pieseň Mojžiša, sluhu Božieho, a pieseň Baránkovu [1], a hovorili: Veľké a podivné sú tvoje skutky [2], Pane Bože všemohúci! Spravedlivé a pravé sú tvoje cesty, Kráľu večný!

4. Kto sa nebude báť teba, Pane, a nebude velebiť tvoje meno? Lebo ty sám si svätý. Áno, všetky národy prijdú a klaňať sa budú pred tvojím obličajom, lebo tvoje súdy sú zjavné.

5. A potom som videl, a hľa, otvoril sa chrám stánku svedectva na nebi.[3]

6. I vyšlo z chrámu sedem anjelov, majúcich sedem rán, odetých ľanovým, čistým a bielym rúchom a prepásaných na prsách zlatými pásmi.[4]

7. A jedno zo štyroch zvierat dalo siedmim anjelom sedem zlatých čiaš [5], plných hnevu Boha živého na veky vekov.

8. Tu naplnil sa chrám dymom z velebnosti Božej a z jeho moci, a nikto nemohol vojsť do chrámu, kým siedmi anjeli nevykonali sedem rán.[6]

HLAVA 16.

Sedem anjelov vykonáva sedem rán.

1. I počul som veľký hlas z chrámu hovoriť siedmim anjelom: „Iďte a vylejte sedem čiaš hnevu Božieho na zem!“

[1] Spievali skutky Božie, ktoré Boh skrze Mojžiša a Baránka vykonal.

[2] Božie skutky sú Božie cesty; čím bližšie k cieľu, tým zrejmejšie ukazuje sa ich spravedlivosť a pravdivosť v dejinách sveta.

[3] V hl. 11., v. 19. díva sa sv. Ján na celú truhlu úmluvy, ktorá obsahovala zákon i milosť, teraz hľadí obzvlášte na dosky zákona, lebo ide už o odplatu.

[4] Biele rúcho a zlatý pás (srov. 1, 13) znamená ich kňazskú a kráľovskú dôstojnosť.

[5] Čaše znamenajú, že hnev, ktorý ich naplňuje (iste oheň), a jeho účinok, ktorý z trónu Božieho vychádza, je zlatý, jako čin najvyššej spravedlivosti.

[6] Kým nebude zadosťučinené hnevajúcej sa spravedlivosti, nijaká stvorená bytnosť nemôže sa priblížiť k Božej velebnosti.

2. Tu šiel prvý a vylial svoju čašu na zem, i vyhodil sa ukrutný a prezlostný vred [1] na ľuďoch, ktorí mali odznak zveri, i na tých, ktorí sa klaňali jej obrazu

3. A druhý anjel vylial svoju čašu na more, a bolo jako krv z mŕtveho a všetko, čo bolo živé v mori, umrelo.

4. A tretí vylial svoju čašu na rieky a na vodné pramene, a premenily sa na krv.

5. Tu počul som anjela vôd hovoriť: Spravedlivý si, Pane, ktorý si a ktorý si bol svätý, ktorý si to nasúdil:

6. lebo vylievali krv svätých a prorokov [2]: dal si im piť krv, lebo boli toho hodni.

7. A počul som iného od oltára hovoriť: Áno, Pane Bože všemohúci, pravé a spravedlivé sú tvoje súdy.

8. A štvrtý anjel vylial svoju čašu na slnce, a dalo sa mu trápiť ľudí sparnom a ohňom;

9. a práhli ľudia veľkým sparnom, a rúhali sa menu Boha, ktorý má moc nad týmito ranami, a nečinili pokánia, aby mu vzdali slávu.

10. A piaty anjel vylial svoju čašu na trón zveri, a jej kráľovstvo stalo sa tmavým, tak že hrýzli si jazyky od bolesti,

11. a rúhali sa Bohu nebeskému pre bolesti a vredy svoje, ale nečinili pokánia za skutky svoje.

12. A šiesty anjel vylial svoju čašu na tú veliku rieku Eufrat [3], i vysušil jej vodu, aby sa prihotovila cesta kráľom od východu slnca.

13. A videl som z tlamy draka a z papule zveri a z úst lžiproroka (vyjsť) troch duchov nečistých ako žaby. [4]

[1] Rana morová. Jako šiesta rana egyptská neškodila Izraelcom, tak táto neškodila tým 144.000, ale len odpadlíkom, ktorých ovšem všade bolo po zemi.

[2] Ktorí v tom čase žili.

[3] U Eufratu leží Babylon, shromaždište protikresťanských mocností.

[4] Nečisti duchovia objavujú sa v podobe žiab, na označenie, že dojem, ktorý slovo robí na kráľov, pochádza z mocí satanských.

14. Sú totiž duchovia diabolskí, ktorí robia znamenia, a idú medzi kráľov celej zeme, aby ich shromaždili do vojny, na veľký deň všemohúceho Boha.

15. Hľa, prichádzam ako kmín. Blahoslavený, kto bedlí a stráži si rúcha [1]), aby nechodil nahý a aby mu nevideli hanbu.

16. I shromaždí ich na miesto, ktoré hebrejsky volá sa Armagedon.[2])

17. A siedmy anjel vylial svoju čašu na povetrie: tu vyšiel veľký hlas z chrámu od trónu a povedal: „Stalo sa.“

18. I nastaly blýskania a hlasy a hromobitia, i zemetrasenie nastalo veliké, jakého nikdy nebolo, čo sú ľudia na zemi, zemetrasenie tak veliké.

19. I roztrhlo sa veľké mesto na tri strany, a mestá národov padly: a Babylon veliký prišiel Bohu na pamäť [3]), aby mu dal kalich s vínom svojho rozhorčeného zanevrenia.[4])

20. A kdejaký ostrov zmizol, a nenašlo sa hôr.

21. A krúpy jako päsť veliké padaly s neba na ľudí: a ľudia rúhali sa Bohu pre ranu krupobitia, lebo bola veľmi veľká.

HLAVA 17.

Odsúdenie veľkej smilnice, opojenej krvou mučeníkov.

1. Tu prišiel jeden zo siedmich anjelov, ktorí mali sedem čiaš, a mluvil so mnou a povedal: Poď, ukážem ti odsúdenie veľkej smilnice, ktorá sedí na mnohých vodách,

2. s ktorou smilnili kráľovia zeme, a tí, ktorí prebývajú na zemi, opíjali sa vínom jej smilstva.[1])

3. I odniesol ma v duchu na púšť. A videl som ženu sedieť na brunátnej zveri, ktorá bola plná rúhavých mien a mala sedem hláv a desať rohov.

4. A žena bola odená šarlátom a červcom, a ozdobená zlatom a drahým kamením i perlami, a mala vo svojej ruke zlatú čašu, plnú ohavnosti a nečistoty svojho smilstva.

5. A na jej čele bolo napísané meno: Tajomstvo, Babylon veliký, matka smilstva a ohavností zemských.[2])

6. A videl som ženu opitú krvou svätých a krvou mučeníkov Ježišových.[3]) A zadivil som sa veľkým podivením, keď som ju spatril.

7. Tu riekol mi anjel: Čo sa divíš? Ja ti poviem tajomstvo ženy i zveri [4]), čo ju nesie, ktorá má sedem hláv a desať rohov.

8. Zver, ktorú si videl, bola a už je nie, a má vystúpiť z priepasti, a pôjde do zahynutia, a diviť sa budú obyvatelia zeme (ktorých mená nie sú zapísané do knihy života od ustanovenia sveta), keď uvidia zver, ktorá bola a nie je.

9. A tu je smysel, v ktorom je múdrosť: Sedem hláv je sedem vrchov, na ktorých žena sedí, aj kráľov je sedem.[5])

---

1) T. j. posväcujúcu milosť a ju sprevádzajúce ctnosti.

2) Meno Magedon upamätúva na Mageddo, niekdy chananejské kráľovské mesto; znamená „záhuba, porážka“. Tu utrpeli Izraelci dve veľké porážky. Toto miesto, na ktorom sa antikristovskí králi shromaždia bojovať proti Cirkvi, bude ich Armagedom, t. j. horou, miestom porážky, lebo Pán zjaví sa svojim.

3) Boh pamätá vo sv. Písme, tak, že alebo odpláca, alebo tresce. Tu pamätá, aby trestal.

4) T. j. celého hnevu Božieho.

1) Babylon podával celému svetu nápoj oblázneniа, ale kto z neho pil, pil hnev Boží, ktorý biedou zbavuje mysle. Králi sú kráľovia toho času, v ktorom Babylon nad celou zemou panuje.

2) Meno je tajnostné. *Tajomstvom* menuje sa v novom zákone taká tajná vec, ktorú len Boh môže objaviť, tak zvlášte všetko, čo vzťahuje sa na vykúpenie. V Babylone spojily sa mocnosti zlého sveta a ich najhlbšie úmysly k zmareniu božského spasiteľstva.

3) Opitú nie od vína, ktoré iným podáva, ale od krvi svätých, ktorú s rozkošou prelieva a po ktorej ešte žízni.

4) Tajomstvo, čo znamená žena i zver a ich spolupatričnosť.

5) V siedmich za sebou nasledujúcich svetových dřžavách vyvinuje sa antikristovská svetová mocnosť konca. Ale vo sv. Písme nachádzame pre dřžavy často i obraz vrchu, a síce nielen pre dřžavu Božiu, ale i pre svetské mocnosti, ktoré sa jej protivia. Týchto sedem svetových dřžav má sa teda k mestu vo v. 1, 3, 7, 15 tak, že tvoria

10. Päť ich padlo, jeden je, a iný ešte neprišiel, a keď prijde, musí krátky čas trvať.[1]

11. A zver, ktorá bola a nie je, ona je ôsma, a zo siedmich je, a do zahynutia ide.[2]

12. A desať rohov[3] ktoré si videl, je desať kráľov, ktorí ešte[4] neobsiahli kráľovstva, ale jako kráľovia obdržia moc po zveri na jednu hodinu.

13. Títo majú jeden úmysel, a dajú svoju silu a moc zveri.

14. Títo budú bojovať s Baránkom: a Baránok zvíťazí nad nimi, lebo je Pán pánov a Kráľ kráľov, i ktorí s ním sú povolaní, vyvolení a verní.

15. A povedal mi: Vody, ktoré si videl, kde sedí smilnica, sú ľudstvá a národy a jazyky.

16. A desať rohov, ktoré si videl na zveri, tí budú nenávidieť smilnicu, a znivočia ju a obnažia, a budú jesť jej telo a spália ju ohňom.[5]

17. Lebo Boh im dal do srdca, aby spravili, čo sa jemu[6] ľúbi: aby svoje kráľovstvo dali zveri, dokiaľ sa nedokonajú slová Božie.[1]

18. A žena, ktorú si videl, je veľké mesto, ktoré má kráľovstvo nad kráľmi zeme.

HLAVA 18.

Pád Babylona; zdesenie národov nad tým; potešenie kresťanov.

1. A potom som videl iného anjela sostupovať s neba, majúceho veľkú moc, a zem sa osvietila od jeho slávy.

2. A skríkol silno a volal: Padol, padol Babylon veľký, a stal sa príbytkom diablov a žalárom všelikého nečistého ducha, a prebývaním všelikého nečistého a ohyzdného vtáctva;

3. lebo z vína hnevu jeho smilstva pily všetky národy, a kráľovia zemskí smilnili s ním, a kupci zeme zbohatli z hojnosti jeho rozkoší.

4. Tu počul som iný hlas s neba hovoriť: Vyjdite z neho, ľudia moji, aby ste neboli účastní[2] jeho hriechov a aby ste nedostali z jeho rán.

5. Lebo hriechy jeho dosiahly až k nebu, a rozpamätal sa Pán na jeho neprávosti.

6. Odplaťte sa mu, jako i on odplácal sa vám[3], ba odplaťte sa mu dvojnásobne za jeho skutky; do pohára, do ktorého nalieval vám, nalejte mu dvojnásobne.

7. Koľko sa vychvaľoval a žil v rozkošiach, toľko mu dajte múk a zármutku; lebo vo svojom srdci

---

jeho základy. A tak sedem hláv zveri je to isté, čo sedem vrchov, sedem svetových držav (ríš).

1) Siesta država (ríša) je država rimská, za časov sv. Jána jestvujúca; ostatné predchádzajúce, teda: Macedonia, Medoperzia a Babylonia. Prvá a druhá nemôže sa určite udávať; budú to iste Egypt a Assýria.

2) Protikresťanskú mocnosť, nakoľko vychodí z desatoro kráľovství a tým činom dejinne spojená je s predošlou državou, môžeme vriadiť medzi sedem hláv, ale zároveň, keď antikrist z toho pochádza, jako osobitnú mocnosť predstaviť pod obrazom zveri. Na všetkých týchto svetových mocnostiach, sem berúc i antikristovu, založené je svetové mesto konca.

3) Počet 10 má sa brať obrazne. Desať rokov znamená mnoho kráľovství, štátov posledných časov.

4) *Ešte* ukazuje na čas, v ktorom ešte nie sú kráľmi, a na čas, v ktorom už sú.

5) Protikresťanská svetová mocnosť, ktorá dosiaľ bezbožné svetové mesto vynášala, bude ho naposledy nenávidieť tak veľmi, že neuspokojí sa len unížením svojej dosavádnej metropoly, ale ju celkom rozborí. Príčina takého nepriateľstva sa neudáva. Iste mohutný vliv svetom vládnúceho mesta je antikristovi nepríležitý, on chce byť samovládcom. Opustené a samotné je svetové mesto (v. 3), pusté, svojho lesku zbavené; ba tú ináč bujnú smilnicu pozbavia lúpežne i tela (obyvateľov) a napokon znivočia ohňom.

6) Zveri, antikristovi. Tento je už samovládcom a obráti sa proti Cirkvi Božej (Srov. 16, 13—16); ale s pádom Babylona padne i on.

1) Slová i predpovedania Božie o jeho ríši a o svete.

2) Celé mesto bolo v hriešnom živote vôbec, preto veriaci majú prestať byť jeho čiastkou prv, než prijde trest. Teda na konci časov budú ešte kresťania žiť v meste.

3) Vyzvanie toto týka sa antikrista a desať kráľov, ktorým Boh dľa 17, 16 dal nenávidieť a trestať smilnicu. Oni protivia sa Bohu, a predsa musia jako nástroje Božie konať: čo Babylon iným zlého urobil, to musia mu dvojnásobne odplatiť. Samochvála mesta má sa premeniť v zármutok, jeho rozkoš v muky.

povedá: Sedím ako kráľovna, a nie som vdovou a neuzrem zármutku.[1]

8. Preto *v jeden deň* dostavia sa jeho rany: smrť a zármutok a hlad, i spálený bude ohňom, lebo silný je Boh, ktorý ho súdiť bude.[2]

9. A plakať a kvílit budú nad ním kráľovia zemskí, ktorí s ním smilnili a v rozkošiach žili, keď uzrú dym jeho požiaru.

10. Zďaleka budú stáť pre bázeň pred jeho mukami a povedia: Beda, beda tomu veľkému mestu, Babylonu, tomu silnému mestu, poneváč *v jednej hodine* prišiel tvoj súd.[3]

11. A kupci zemskí budú plakať a smútiť nad ním, lebo ich tovaru nebude nikto viac kupovať.

12. Tovar zo zlata a striebra, a drahého kamenia a perál, i kmentu i šarlátu, i hodvábu i červca, i všelikého voňavého dreva, a všelikých nádob zo slonovej kosti i všelikých nádob z drahého kamenia a z medi a železa i z mramora;

13. i škorice i voňaviek, a mastí i kadidla, i vína i oleja, i bielej múky i pšenice, i dobytka i oviec i koní, i vozov i otrokov i duší ľudských.

14. I ovocia, túžby tvojej duše, pominuly sa ti, a všetka tučnota a krása zahynula ti, a toho už viac nenajdú.

15. Predavači týchto vecí, ktorí zbohatli, budú stáť zďaleka od neho pre hrôzu jeho múk, s plačom a trúchlením,

16. a povedia: Beda, beda tomu veľkému mestu, ktoré sa odievalo kmentom a šarlátom a červcom, a obložené bolo zlatom a drahým kamením a perlami,

17. lebo za *jednu hodinu* zahynuly toľké bohatstvá. A každý správca lode, a každý po jazere sa plaviaci, a veslári, aj tí, ktorí pracujú na mori, stáli zďaleka,

18. a keď videli miesto jeho požiaru, kričali a volali: Ktoré (bolo) podobné tomuto veľkému mestu?

19. I sypali si prach na hlavy[1] a kričali s plačom a kvílením a volali: Beda, beda: to mesto veliké, v ktorom zbohatli všetci, ktorí mali lodí na mori, z jeho drahocenností, že za *jednu hodinu* spustlo!

20. Plesaj nad ním nebo, i svätí apoštolovia, i proroci, lebo Boh vypomstil sa na ňom za vás.[2]

21. Tu jeden silný anjel zdvihol kameň, ako žernov veľký, a hodil (ho) do mora a riekol: Takou prudkosťou[3] bude svrhnutý Babylon, to mesto veliké, a už sa viac nenajde.

22. A zvuk harfeníkov a spevákov a píšťaľníkov a trubačov nebude sa viac ozývať v tebe, a žiaden remeselník žiadneho remesla viac sa nenajde v tebe, ani hukotu mlyna nebude v tebe viac počuť;

23. a svetlo sviece nebude v tebe viac svietiť, a hlasu ženícha a nevesty nebude viac v tebe slýchať, lebo tvoji kupci boli kniežatá zemské, a tvojimi čarodejníctvami podvedené boly všetky národy.

24. A v ňom sa našla krv prorokov a svätých, ba všetkých, ktorí boli usmrtení na zemi.[4]

---

1) Chváli sa svojím svetovým panstvom; žije ďalej v opovážlivom uistení, že nikdy nezakvíli nad smrťou svojich dietok (obyvateľov).

2) Hoci sa nazývalo mestom silným (18, 10), Boh je ešte silnejší a vyriekol súd nad ním. V jeden deň, t. j. náhle. (Srov. Iz. 47, 9.)

3) Králi, vidiac náhly súd nad mestom, myslia na všetko, čo im ono dávalo, a smútia z vlastného záujmu. Oheň ich zdržuje, zďaleka volajú: Beda! „V jednej hodine“, vidiac náhlosť biedy, boja sa o seba.

1) Na znak najvyššieho zármutku.

2) Na mieste vykonaný súd je zároveň ospravedlivením od Babylona prenasledovaných a teraz na ňom pomstených veriacich.

3) To znamená násilnosť a náhlosť zahynutia.

4) Ako dľa slov Pána (Mat. 25, 25) všetka spravedlivá krv od Abela má prísť na Jeruzalem, tak tu krv mučeníkov a všetka nevinne vyliata krv na Babylon. Ako Jeruzalem odvrhnutím Spasiteľa naplnil mieru svojich hriechov a teraz za všetku od Izraela nakopenú vinu musí trpieť, tak napokon svetové mesto posledných časov.

HLAVA 19.

O svatbe Baránkovej; o konečnom boji Slova Božieho; o záhube zvieraťa lžiproroka a pohanov.

1. Potom som počul hlas akoby mnohých zástupov na nebi hovoriť: Alleluja! [1] Spása a sláva i moc Bohu nášmu,

2. lebo sú pravé a spravedlivé jeho súdy, ktorý odsúdil veľkú smilnicu, ktorá nakazila zem svojím smilstvom, a pomstil krv svojich sluhov z jej rúk.

3. A opäť riekli: Alleluja! A dym jej vystupuje na veky vekov.

4. A štyriadvadsať starcov a štyri zvieratá padli a klaňali sa Bohu, sediacemu na tróne, a riekli: Amen, Alleluja!

5. A z trónu vyšiel hlas, volajúci: Vzdajte chválu Bohu nášmu všetci jeho sluhovia, i ktorí sa ho bojíte, malí i veľkí!

6. A počul som akoby hlas veľkého zástupu, a jako hlas mnohých vôd, a jako zvuk veľkého hrmenia volať: Alleluja, lebo kraľuje Pán Boh náš všemohúci.[2]

7. Radujme sa a veseľme sa, a vzdávajme mu chválu, lebo prišla svatba Baránkova a nevesta jeho pripravila sa.[3]

8. A dalo sa jej, aby sa obliekla do blýskavého a bieleho kmentu; kmentom totiž sú spravedlivosti svätých.[4]

9. I riekol mi: Píš: Blahoslavení, ktorí sú povolaní na svatobnú večeru Baránkovu. A riekol mi: Tieto slová Božie sú pravdivé.

10. A ja padol som mu k nohám, aby som sa mu klaňal. I riekol mi: Hľad, aby si to nerobil.[1] Som tvoj i tvojich bratov, ktorí majú svedectvo Ježišovo[2], spolusluha. Bohu sa klaňaj: Svedectvo Ježišovo je totižto duch proroctva.

11. I videl som otvorené nebo, a hľa, biely kôň, a ten, ktorý sedel na ňom, volal sa Verný a Pravdomluvný, a so spravedlivosťou súdi a bojuje.[3]

12. A jeho oči boly jako ohnivý plameň a na hlave jeho bolo mnoho korún[4], a mal napísané meno, ktorého nikto nevie, iba on sám.

13. A bol odetý rúchom pokropeným krvou[5], a jeho meno sa volá Slovo Božie!

14. A vojská, ktoré sú na nebi, šly za ním na bielych koňoch, odeté bielym a čistým kmentom.[6]

15. A z úst vychádza mu meč ostrý na obe strany, aby ním porážal národy. A on bude kraľovať nad nimi železnou berlou, a on tlačí čereň vína rozhorčeného zanevrenia všemohúceho Boha.[7]

16. A má na rúchu a na svojich bedrách napísané: Kráľ kráľov a Pán pánov.

17. A videl som jedného anjela stáť v slnku, a skríkol veľkým hlasom, a povedal všetkým vtákom, ktorí lietali prostred nebom[8]: Poďte

---

1) Hebrejské slovo; po slovensky: Chváľte Pána. Z chválospevu vysvitá dôležitosť udalosti.

2) T. j. zvíťazilo a utvrdilo sa kráľovstvo Božie (Cirkev Kristova) na zemi.

3) Ježiš Kristus síce spojený bol s nevestou svojou, Cirkvou (Efez. 5, 23—33), ale svatobnú hostinu slávil až po dokonanom boji a dosiahnutom víťazstve. Úplné spojenie bude sláviť v nebi po súdnom dni.

4) V čase súženia zachovala svoju vernosť, očistila sa od hriechov a ozdobila sa ctnosťami. Preto prijíma teraz blýskavo čisté rúcho, protivu skvostu smilnicinho. (17, 4.) Dobré skutky pochádzajú z milosti Božej a spoluúčinkovania nábožných.

1) Tento doplnok v gréčtine chybí, kde stojí: Pozor! Nie! Ján nepadá pred hovoriacim, poneváč myslí, že je to Boh, ale obsahom zvestovania premožený vzdáva anjelovi svoju úctu, nie poklonu.

2) Kresťania.

3) Srov. 3, 14. V ňom splnia sa všetky sľuby i hrozby Božie a on súdi svojich nepriateľov so spravedlivosťou, osvobodzujúc a odmieňajúc svoju Cirkev.

4) Ako Kráľ kráľov.

5) Krvou svojich nepriateľov, ktorých teraz premôže; tak znázorňuje svoj súd. (Iz. 63, 1.)

6) Anjeli, súc kňazmi a sluhmi spravedlivosti, musia byť čistí a svätí; ich rúcho nie je pokropené krvou, lebo Pán tlačil kaďu sám; šli za ním, aby boli svedkami jeho slávneho víťazstva.

7) Pán sa tu opisuje jako trestajúci sudca.

8) Slová anjelove vyslovujú obrazne, že nepriateľom Božím nastáva úplná záhuba. Antikrist síce

a shromaždite sa k veľkej večeri Božej,

18. aby ste jedli telá kráľov a telá vojvodcov, a telá mocných, a telá koní a tých, ktorí sedia na nich, a telá všetkých svobodných, i sluhov, i malých, i veľkých.

19. I videl som zver a kráľov zemských, aj ich vojská shromažďovať sa, aby viedli vojnu [1], s tým, ktorý sedel na koni, a s jeho vojskom.

20. I chytili zver a lžiproroka s ňou, ktorý činieval pred ňou divy, ktorými svádzal tých, čo prijali znamenie zveri a ktorí sa klaňali jej obrazu. Hodení boli obidvaja za živa do ohnivého jazera, horiaceho sírou. [2]

21. A ostatní boli pobití [3] mečom toho, ktorý sedí na koni, vychádzajúcim z jeho úst. A všetci vtáci nasýtili sa ich telami.

HLAVA 20.

Uväznenie diabla na tisic rokov.

1. I videl som anjela sostupovať s neba, ktorý mal kľúč od priepasti a veľkú reťaz vo svojej ruke.

2. I chytil draka, starého hada, ktorý je diabol a satan, a poviazal ho na tisíc rokov [4];

3. a hodil ho do priepasti [5], a zatvoril, a zapečatil ju nad ním, aby viac nesvádzal národy, kým sa neskončí tisíc rokov, lebo potom má byť odviazaný na malý čas.

4. Tu videl som stolice, a posadali si na ne, a dalo sa im sudcovstvo, a (videl som) duše stínaných [1] pre svedectvo Ježišovo, a pre slovo Božie, a tých, ktorí sa neklaňali zveri, ani jej obrazu, ani neprijali jej odznaku na čelá, alebo na svoje ruky; a ožili [2] a kraľovali s Kristom tisíc rokov.

5. Ostatní mŕtvi neožili, dokiaľ [3] sa neskončí tých tisíc rokov. Toto je vzkriesenie prvé.[4]

6. Blahoslavený a svätý, kto má podiel na prvom vzkriesení: nad tými druhá smrť nemá moci, ale budú kňazmi Božími a Kristovými, a budú s ním kraľovať tisíc rokov.

7. A keď sa skončí tisíc rokov [5], vypustený bude satan zo svojho žalára; a vyjde a bude svádzať národy, ktoré sú po štyroch uhloch zeme, Goga a Magoga [6], a shromaždí ich do vojny, ktorých počet je, jako morský piesok.

8. A vykročili na povrch zeme, a obchádzali šíky, svätých a milované mesto.

9. Ale sostúpil s neba oheň od Boha a spálil ich; a diabol, ktorý

---

vyvinuje svoju moc, ale je predsa len synom zatratenia (2. Tes. 2, 3), ktorý vedie do zatratenia.

1) V bláznivej opovážlivosti chce antikrist s 10. kráľmi a ich vojskami začať v 16, 12, a 17, 14 oznámenú vojnu s Kráľom kráľov. Ale nič nehovorí sa o bitke, len o porážke antikristovských zástupov. Samé zjavenie sa Pána dostačí znivočiť moc antikristovu.

2) T. j. do pekla.

3) Dýchnutím Kristovým, jeho sudcovským slovom boli ostatní pobití. Tak bola súdená svetová mocnosť konca, hoci tým ešte neboli odbavení všetci nepriatelia Boží, jako nasledujúce dokazuje.

4) Poviazanie diabla stalo sa pri prvom príchode a smrti Kristovej: diabol bol vyhodený (Ján 12, 31), jeho panovanie obmedzené a ľuďom bola moc daná v mene Kristovom ho vyháňať. (Mat. 8, 29; 12, 28.) Toto jeho poviazanie pozostáva v tom, že svojej celej moci nemôže používať k svádzaniu ľudí. Pod tisíc rokmi videnia rozumie najviac vykladačov doby medzi vteleným Kristovým a antikristovým svedením (v. 7) alebo zmŕtvychvstaním (v. 13), lebo tým počtom dokonalosti označuje sa plnosť vekov.

5) Dľa v. 9. je priepasť len dočasným bydliskom diablovým, z ktorého dľa v. 7. ešte môže byť vypustený.

1) Vôbec sv. mučeníkov. Po sv. mučeníkoch menujú sa všetci, ktorí sa zveri neklaňali, čiže praví veriaci všetkých vekov.

2) Život, o ktorom je tu reč, je blaženosť duše; jej udelenie menuje sa ďalej „vzkriesenie prvé“.

3) „Dokiaľ“ označuje čas, pred ktorého nastúpením títo nepožívali blaženého života, a nie že ho budú požívať potom.

4) Ako je dvoje znovunarodení, hovorí sv. Augustin, jedno dľa viery skrze krst, druhé dľa tela v jeho nesmrteľnosti a v neporušiteľnosti pri všeobecnom súde, tak je i dvoje vzkriesení. Prvé, ktoré sa už teraz stáva, duší, ktoré nedá prepadnúť druhej smrti; druhé, ktoré sa len na konci vekov stane. Toto je nie vzkriesenie duší, ale tiel, ktoré v poslednom súde jedny druhej smrti, druhé tomu životu budú pridané, ktorý nemá smrti.

5) Určený čas.

6) Gog a Magog zastupujú najďalší, najnevzdelanejší svet pohanský, ktorý po porazení ostatných nepriateľov kráľovstva Božieho naposledy ho napadnú.

ich sviedol[1]), hodený bol do ohnivého a sírového jazera, kde i zver
10. i lžiprorok mučení budú vo dne i v noci na veky vekov.
11. I videl som veľký biely trón, a sediaceho na ňom, a pred jeho obličajom utiekla zem i nebo, a nenašlo sa im miesta.
12. I videl som mŕtvych, veľkých i malých stáť pred obličajom trónu; a otvorily sa knihy, aj iná kniha sa otvorila, ktorá je (knihou) života[2]); a súdení boli mŕtvi z toho, čo bolo napísané v knihách podľa ich skutkov.
13. A more vydalo mŕtvych, ktorí boli v ňom, a smrť i hroby[3]) vydaly svojich mŕtvych, ktorí boli v nich, a boli súdení, každý podľa svojich skutkov.
14. A hrob i smrť boly hodené do ohnivého jazera.[4]) Toto je smrť druhá.
15. A koho nenašli zapísaného v knihe života, hodený bol do ohnivého jazera.[5])

HLAVA 21.

O nebeskom Jeruzaleme.

1. I videl som nové nebo a novú zem. Lebo prvé nebo a prvá zem pominula, a mora už nieto.
2. A ja, Ján, videl som sväté mesto, nový Jeruzalem[6]), sostupovať s neba od Boha, pripravený jako nevestu ozdobenú pre svojho ženícha.
3. A počul som veľký hlas s trónu hovoriť: Hľa, stánok Boží[1]) s ľuďmi, a prebývať bude s nimi. A oni budú jeho ľudom, a on, sám Boh s nimi bude ich Bohom.
4. A Boh sotre všelikú slzu[2]) s ich očí, a smrti už viac nebude, ani smútku, ani kriku, ani bolesti nebude viac, lebo prvé[3]) pominulo.
5. Tu riekol ten, ktorý sedel na tróne[4]): Hľa, všetko činím novým. A riekol mi: Píš, lebo tieto slová sú preverné a pravdivé.
6. A riekol mi: Stalo sa![5]) Ja som Alfa i Omega, počiatok i koniec. Ja dám žížnivému z prameňa živej vody darmo.[6])
7. Kto zvíťazí, bude týmto vládnuť, a budem mu Bohom a on mi bude synom.
8. Ale zbabelci a neverci a ohyzdníci a vrahovia a smilníci a traviči a modlári a všetci lhári budú mať svoj podiel v jazere, ktoré horí ohňom a sírou, čo je smrť druhá.
9. Tu prišiel jeden zo siedmich anjelov, ktorí mali čaše naplnené siedmimi ranami najposlednejšími, a shováral sa so mnou a povedal: Poď, ukážem ti sľúbenicu, nevestu Baránkovu.[7])
10. A vyniesol ma v duchu na veľkú a vysokú horu a ukázal mi sväté mesto Jeruzalem, ktoré sostupovalo s neba od Boha,

---

1) Svádzanie bolo vždycky prácou diablovou. Keď hriešné pokolenie ľudské na zemi prestane, bude i po účinkovaní diablovom na zemi. Tu už prišiel na neho súd, a síce po porážke jeho posledných nástrojov, hneď.
2) V knihách zaznačené sú skutky, dľa ktorých budú ľudia súdení. Kniha života je len jedna a obsahuje mená všetkých, ktorí budú účastní večného blaženého života v novom Jeruzaleme.
3) T. j. peklo.
4) Smrti a jej miestu je koniec na všetky veky.
5) Ľudia, ktorých mená pri súde neboly najdené v knihe života, budú oddaní druhej smrti.
6) Pre chrám bol Jeruzalem ctený jako miesto milosti. Ale jako smrť Pánova všetky národy povolala spojiť sa v milosti s Bohom a jeho Duch založil Cirkev, je miesto Božej milostivej prítomnosti tam, kde je vyvýšený Pán. S neba teda posiela Pán svoje slovo a svojho Ducha, aby si shromaždil ľud spasenia.

1) V starom zákone bol Boh skrze stánok u Izraela, v novom zákone u tých, ktorí boli vierou a milosťou spojení, v oslávení bude u všetkých vykúpených ľudí vôbec.
2) Každú biedu a všetky tresty, ktoré zapríčiňujú slzy.
3) Prvý svet, v ktorom hriech, bieda a smrť panovaly; v novom je večná radosť, život a plesanie.
4) Boh.
5) Ako sa to môže tak stať, ako sv. Ján videl? Lebo Boh je A. a O., stvoriteľ a dokonateľ sveta.
6) Ako to Boh vykoná? Stvoril som prameň živej vody a dám z neho každému darmo. Tak bude zkaza hriechu premožená Ale len tí budú účastní spasenia, ktorí z tohto živého prameňa spasenia načierajú a, verne vytrvávajúc, hodnými sa stanú zúčastniť sa na obnovení, kdežto ostatní zahynú.
7) Spojenie Pána so svojou Cirkvou je dokonané.

11. majúce jasnosť Božiu, a jeho svetlosť podobala sa drahému kameňu jaspisu, jako kryštál.

12. A malo veľkú a vysokú zeď [1], ktorá mala dvanásť brán; a na bránach dvanásť anjelov a napísané mená, ktoré sú menami dvanásť pokolení synov izraelských.

13. Od východu tri brány, a od polnoci tri brány, a od juhu tri brány, a od západu tri brány.

14. A zeď mesta mala dvanásť základov, a na nich dvanásť mien dvanástich apoštolov Baránkových.

15. A ten, ktorý sa shováral so mnou, mal zlatú trsťovú mieru, aby pomeral mesto a jeho brány i zeď.

16. A mesto bolo staväné do štvorhranu [2], a jeho dĺžka je taká veľká, jako i šírka. I pomeral mesto zlatou trstinou na dvanásťtisíc honov. A jeho dĺžka i výška i šírka sú rovnaké.

17. A pomeral jeho zeď na stoštyridsaťštyri lokte, dľa ľudskej miery, ktorá je (miera) anjela.[3]

18. A stavba jeho zdi bola z kameňa jaspisovho, ale mesto samé bolo čisté zlato, podobné čistému sklu.[4]

19. A základy mestskej zdi boly ozdobené všelijakým drahým kameňom. Prvý základ jaspis, druhý safír, tretí chalcedon, štvrtý smaragd,

20. piaty sardoniks, šiešty sardis, siedmy chrizolit, ôsmy beril, deviaty topaz, desiaty chryzopraz, jedenásty hyacint, dvanásty ametist.

21. A dvanásť brán bolo dvanásť perál, (každá) o sebe; a každá brána bola z jednej perly. A ulica v meste bola čisté zlato, jako zračné sklo.

22. Ale chrámu nevidel som v ňom [1], lebo Pán Boh všemohúci a Baránok je mu chrámom.

23. A to mesto nepotrebuje slnca, ani mesiaca, aby svietily v ňom; preto, že jasnosť Božia osvecovala ho, a jeho svietidlom je Baránok.

24. A chodiť budú národy v jeho svetle, a kráľovia zemskí prinesú svoju slávu a česť do neho.[2]

25. A jeho brány nebudú sa zatvárať vo dne, lebo noci tam nebude.

26. A donesú do neho slávu a česť národov.

27. Nevojde do neho nič poškvrneného, ani čo pácha ohavnosť a lož: ale len tí, ktorí sú zapísaní v Baránkovej knihe života.[3]

HLAVA 22.

O vode a o strome života; o večnom kraľovaní s Bohom; Kristus potvrdzuje toto proroctvo; výstraha pred jeho padelaním a sľub, že prijde.

1. I ukázal mi potok živej vody [4], svetlý jako kryštál, ktorý vytekal z trónu Božieho a Baránkovho.

2. Uprostred jeho ulice a s oboch strán potoka (bol) strom života [5], nesúci dvanásťkrát ovocie, ktorý vydáva každý mesiac svoje ovocie, a listie stromu je národom na uzdravenie.[6]

3. A ničoho zlorečeného už viac [7]

---

1) Nový Jeruzalem je bezpečný proti svojim nepriateľom; tí sú už odbavení. (19, 20; 20, 10, 15.)

2) Štvorhran je obraz dokonalosti. Nebeský Jeruzalem má najvyššiu dokonalosť, ako i miery 12, 10, 10 symbolicky označujú.

3) Vôbec: keď anjeli merajú, čo sa pre ľudí stáva.

4) Obraz čistoty a svätosti nebešťanov.

1) Nový Jeruzalem nepotrebuje chrámu, lebo Boh docela ho naplňuje svojou, svätých blažiacou prítomnosťou.

2) Všetky národy, ktoré dostaly sa k viere, prinesú svoju tým činom dosiahnutú slávu do tohoto mesta.

3) Len skrze Krista môže kto dosiahnuť, že bude do knihy života (20, 12) zapísaný a dostane sa na novú zem.

4) Osobná prítomnosť Boha a Baránka dáva život blahoslaveným; táto pravda opisuje sa tu pod obrazom zo slávy Božej vytekajúcej, cez sväté mesto tečúcej, životadajnej vody.

5) Strom života, srov. 1. Mojž. 2, 9; 3, 22. Ale ten jeden strom života stal sa tu množstvom stromov. Čo pokolenie ľudské pádom prvých rodičov ztratilo, ustavičnú, bezprostrednú prítomnosť Božiu a nepretržený život z Boha a v ňom, to prinavracuje sa tu v Kristu obnovenému človečenstvu.

6) Národy budú tu uzdravené od všetkých bied, ktoré ich v tomto živote navštevovaly.

7) Veď všetko, na čom spočívalo zlorečenie Božie, dostalo sa už na svoje miesto a na veky bolo od obce svätých odlúčené.

nebude, ale trón Boží a Baránkov bude v ňom, a jeho sluhovia budú mu slúžiť.[1]

4. A uvidia jeho tvár[2], a jeho meno bude na ich čelách.

5. A nebude viac noci[3], a nebudú potrebovať svetla svietidlového, ani svetla slnečného; lebo Pán Boh ich osvieti, a kraľovať budú na veky vekov.

6. A riekol mi: Tieto slová sú preverné a pravdivé. A Pán Boh duchov prorockých poslal svojho anjela, aby ukázal svojim sluhom, čo sa má stať skoro.

7. A hľa, prijdem rýchlo. Blahoslavený, kto zachováva slová proroctva tejto knihy.

8. A ja, Ján, som toto počul a videl. A keď som to počul a videl, padol som, aby som sa klaňal pred nohami anjela, ktorý mi to ukazoval.

9. Ale riekol mi: Hľaď, abys' toho nerobil, lebo som spolusluhom tvojím a tvojich bratov, prorokov, i tých, ktorí zachovávajú slová proroctva tejto knihy: Bohu sa klaňaj!

10. A riekol mi: Nezapečať[4] slová proroctva tejto knihy, lebo čas je blízko.[5]

11. Kto škodí, nech škodí ešte; a kto je v špine, nech sa špiní ešte; a kto je spravedlivý, nech sa ospravedlivuje ešte, a svätý nech sa posväcuje ešte.[6]

12. Hľa, prijdem skoro, a moja odplata je so mnou, aby som odplatil každému podľa jeho skutkov.[1]

13. Ja som Alfa a Omega, prvý a posledný, počiatok a koniec.

14. Blahoslavení, ktorí si operú šaty v krvi Baránkovej, aby mali právo k stromu života a vošli bránami do mesta.

15. Vonku sú psi a čarodejníci, a necudníci a vrahovia a modlári, i každý, kto miluje a pácha lož.

16. Ja, Ježiš[2], poslal som svojho anjela, aby vám svedčil o tomto v cirkvách. Ja som koreň a plod Dávidov[3], hviezda jasná a ranná.

17. A duch i nevesta[4] povedajú: Prijď. A kto počúva, nech povie: Prijď. A kto žížni, nech prijde, a kto chce, nech si naberie živej vody zadarmo.

18. Ale osvedčujem každému, kto počúva slová proroctva tejto knihy, že kto priloží k nim, na toho Boh priloží rany zapísané v tejto knihe,

19. a jestli kto odoberie zo slov knihy tohoto proroctva, Boh odoberie mu podiel z knihy života a zo svätého mesta a z toho, čo je napísané v tejto knihe.

20. Ten, ktorý svedectvo vydáva o tomto, povedá: Áno, prijdem skoro! Amen. Prijď, Pane Ježišu![5]

21. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vami so všetkými! Amen.

---

1) Bohu slúžiť je radosť a česť. Prítomnosť Božia je prameň pre blahoslavenstvo ľudí, ktorého opis sa tu začína.

2) Obsiahnu, čo ani Mojžišovi na tejto zemi nebolo dané a čo je podiel anjelov.

3) Nijaký strach tmy, nijaká moc starosti neprijde na blahoslavených.

4) Nerátaj, ale daj na známosť všetkým ľuďom.

5) Lebo čím viac blíži sa čas, v ktorom sa tieto predpovedania splnia, tým viac potrebujú veriaci výstrah a potiech, ktoré sa v nich obsahujú.

6) Vy bezbožní, ktorí si nevšímate výstrah, len si páchajte neprávosti: no pamätajte, že prijde na vás pomstiteľ; vy spravedliví buďte ešte dokonalejšími, aby ste rozmnožili svoje zásluhy, lebo prijde odplatiteľ.

1) Odplata čiže odmena a trest.

2) Tu po prvé a len tu menuje sa Pán svojím osobným menom *Ježiš*. Toto meno je jakoby pečať na celé zjavenie, jakoby vlastnoručný podpis Kráľa večných vekov.

3) *Ježiš* je koreň (Ján 1, 3), plod Dávidov (Mat. 1, 1); hviezda ranná, ktorá predchádza večný deň (v. 5).

4) Cirkev Duchom svätým obdarená túži ustavične po príchode Krista, svojho božského ženícha. Tak majú túžiť i všetci veriaci, ktorí tým spôsobom zároveň vyznávajú vieru v dôstojnosť Kristovu, jako sa práve opisuje.

5) Na túto túžbu a nádej bojujúcej Cirkvi vtláča Pán tu jakoby pečať potvrdenia a jakoby na uspokojenie hovorí: „Áno, prijdem zanedlho.“ Veriac a túžiac, odpovedá verný učeník dľa napomenutia Pánovho v. 17: Staň sa, prijď, Pane Ježišu!

OBSAH.

ČASŤ I.: EVANJELIA A SKUTKY APOŠTOLSKÉ.

Strana

Sv. Písmo slovenské 3
Predmluva 5
O čítaní sv. Písma 6
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Matúša 11
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Marka 65
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Lukáša 99
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Jána 159
Skutky apoštolské 203

OPRAVY CHÝB TLAČE.

Str. 32. Mat. hl. 13., v. 18. Miesto: počujete má byť: *počujte*...
Str. 42. Mat. hl. 19., v. 7. Miesto: *Čo* teda má byť: *Prečo* teda...
Str. 44. Mat. hl. 20., v. 18. Miesto: kniežaťom má byť: *kniežatám*...
Str. 66. Mar. hl. 1., v. 10. Miesto: zostávať na seb*a* má byť: zostávať na *sebe*.
Str. 92. Mar. hl. 14., v. 60. Miesto: *v*stal si má byť: *stal* si...

ČASŤ II.: LISTY APOŠTOLSKÉ A ZJAVENIA SV. JÁNA APOŠTOLA.

Strana

Listy apoštolské 5
Listy sv. Pavla apoštola 7
List sv. Pavla apoštola Rimanom 8
Prvý list sv. Pavla apoštola Korinťanom 32
Druhý list sv. Pavla apoštola Korinťanom 55
List sv. Pavla apoštola Galaťanom 69
List sv. Pavla apoštola Efezanom 79
List sv. Pavla apoštola Filipanom 87
List sv. Pavla apoštola Kolosanom 93
Prvý list sv. Pavla apoštola Tesaloničanom 100
Druhý list sv. Pavla apoštola Tesalóničanom 105
Prvý list sv. Pavla apoštola Timotejovi 109
Druhý list sv. Pavla apoštola Timotejovi 116
List sv. Pavla apoštola Titovi 121
List sv. Pavla apoštola Filemonovi 125
List sv. Pavla apoštola Židom 127
Katolícky list sv. Jakuba apoštola 146
Listy sv. Petra apoštola 152
Prvý list sv. Petra apoštola 153
Druhý list sv. Petra apoštola 159
Listy sv. Jána apoštola 163
Prvý list sv. Jána apoštola 163
Druhý list sv. Jána apoštola 168
Tretí list sv. Jána apoštola 169
Všeobecný list sv. Júdu apoštola 170
Zjavenia sv. Jána apoštola 175

„Sediacemu na tróne a Baránkovi dobrorečenie a česť i sláva i moc na veky vekov!“

Zo Zjavenia sv. Jána apoštola 5, 13.

Obrátenie Pavla.

Kristus a žena cudzoložná.

Ananiáš a Safira.